

Kelembutan
Kampung
Said Nursi

Kendi Dilinden
Bediüzzaman Said Nursî

Kendi Dilinden
Bediüzzaman
Said Nursi

İHSAN KASIM SALİHİ

Türkçesi
Ayşe Nurlan KARAN

Orijinal İsmi: Siretün Zâtiyyetün
KENDİ DİLİNDEN
BEDİÜZZAMAN SAİD NURSÎ

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2010
Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Recep ÇAKIR

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Necmi TOPAL

ISBN
978-605-0073-00-3

Yayın Numarası
98

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mayıs 2010

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Şahdamar Yayınları
Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sahdamaryayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Takdim	21
Önsöz	43
Giriş: Üstad Bediüzzaman'ın Kendi Tarihçesine Bakışı	49
Hayatım, Hizmet-i Kur'âniye'ye	
Bir Çekirdek Hükmüne Geçmiş	49
Tarihî Sırasına Göre Bediüzzaman	
Said Nursî'nin Hayatında Önemli Hâdiseler	51
Veda Ziyaretleri	55

BİRİNCİ BÖLÜM ESKİ SAİD DÖNEMİ

A- Doğumu ve Yetiştirilmesi	59
Yıl 1877	59
Kimliği	59
Ailesi	60
Kardeşi Abdülmecid	62
Yeğeni Ubeyd	63
Kardeşinin Oğlu Abdurrahman	63
Çocukluğundaki Olgunluk Alâmetleri	65
Yıl 1885	67
İlim Yolunda İlk Adımları ve Hocaları	67

İstiğnası	69
Yıl 1891	70
Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalâtu vesselâm) Müjdesi	70
Gerçek Tahsili	71
Ulemanın Giysisi	73
Kardeşi Molla Abdullah'a Gidişi	73
Sohbette İnce Bir Ölçü	74
Erken Yaştaki Olgunluk	75
Yıl 1892	79
Süirt'e Doğru	76
Yıl 1894	79
Tillo'daki İnziyası	79
Zulme Karşı Gelişi	80
Siyaset ve Âlem-i İslâm'ın Durumu ile İlgilenmeye Başlaması	84
Namazın Kerameti	85
Üstad'ın Nasihati, Vali'nin Pişmanlığı	85
Anne ve Babasının Şefkati	86
Harama Bakmayışı	86
Metinleri Ezberlemesi	86
Son Ders	88
Yıl 1897	89
Aşiretler Arasında Barış İçin Gayreti	89
Van'da Modern İlimleri Ele Alması	89
Bediüzzaman Lâkabı	91
Yıl 1899	92
Fikrî Bir İnkılâp Geçirmesi	92
Yıl 1906	92
Kur'ân'ın Hizmetkârı	92
B. İstanbul Âfakında	95
Yıl 1907	95
İstanbul Yolunda	95
Japon Başkumandanı'nın Soruları	96
Sultan Abdülhamid'e Sunduğu Dilekçe	97
Delilikle İttihâm Edilmesi	97

Akıl Hastanesine Gönderilmesi	98
Doktorla Muhaveresi	98
Sultan İkinci Abdülhamid Dönemindeki İstibdada İtirazı	104
Gideni Arattıran Bir İstibdadın Gelişi	104
Sultan Abdülhamid'i Savunması	105
Sultan Abdülhamid ile İlgili Bir Rüya	106
Sultan Abdülhamid'den İstekleri	109
C. Tarihî Dönüşümün Başlangıcı	111
Yıl 1908	111
Meşrutiyetin İlanı ve Mahiyeti	111
Meşrutiyet ve Hürriyet: İki Şer'i Hüküm mü?	
Yoksa Yeni Bir İstibdat mı?	111
Mısır Müftüsüyle Buluşması	114
Hürriyete Hitap	115
Emanuel Karasso ile Karşılaşması	118
Jön Türklere Karşı Tutumu	118
İttihad ve Terakki'den İstekleri	120
İttihad ve Terakki'ye Karşı Çıkışı ve	
Onlara Muhabbeti Gayr-ı Meşru Sayması	121
Hürriyet'in İlanından Sonra	
Ortaya Çıkan Anarşi Olaylarındaki Konumu	123
Heyacanlı Kalabalıkları Yatıştırması	124
Hamalları Teskin Etmesi	124
Yıl 1909	125
İttihad-ı Muhammedî Cemiyeti'ni Desteklemesi	125
Reddü'l-Evham	127
Gazetecileri Uyarması	130
31 Mart Olayı	132
Askerî Taburları İtaate Getirmesi	135
31 Mart Hâdisesi Sebebiyle	
Divan-ı Harb-i Örfî'ye Sevk edilmesi	137
Mahkeme'de Beraatı ve	
Diğer Masum Maznunları Savunması	139
Bu Dönemin Kısa Bir Özeti	140
Yıl 1910	142

Van Yolunda	142
Rus Polisi ile Konuşması	142
Reçetetu'l-Avam'ı (Münazarat) Telifi	143
Bu Eserin Önsöz'ünden Bir Kısım	143
Yıl 1911	146
Şam'a Doğru	146
Hutbe-i Şâmiye'nin Mukaddimesi'nden	
Bu Hutbe'nin İçeriğinden Özet Kısımlar	146
Sultan Reşad'a Seyahatte Refakat Etmesi	148
Hamiyet-i Diniye mi, Hamiyet-i Milliye mi?	148
Tâlikat Eseri ile İlgili	149
Yıl 1913	150
Ermeni Meselesi	150
İcaz-ı Kur'ân ile İlgili Gördüğü Rüya-yı Sâdika	151
Harbi Haber Vermesi	152
D. Cihad Yollarında	153
Yıl 1915	153
Gönüllü Milis Alayı Kurması	153
İşârâtü'l-İcâz'a Yazdığı Mukaddime'den Tembih	154
Yıl 1916	156
Kurtarılabilecekleri Kurtarması	156
Esir Düşmesi	158
Esaret Günlerinden Hatıralar	160
Akıllara Hayret Veren Bir Seciyesi	161
Kur'ân'ın Yardımıyla Ruhanî Bir Uyanış	163
Yıl 1918	164
Esarettten Dönüşü	164
Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye Girişi	165
Yıl 1919	169
İslâm Âleminin Başına Gelen Olaylara Bakışı	169
Rüyada Bir Hitabe	169
Rüyanın Zeyli	174
Yıl 1920	175
İngilizlere Karşı Hutuvat-ı Sitte'yi Yayımlaması	175
Yıl 1921	177
Anglikan Kilisesine Cevabı	177

İKİNCİ BÖLÜM
YENİ SAİD

A) ESKİ SAİD'İN YENİ SAİD'E İNKILÂBİ	181
Yıl: 1919	182
Ruhanî Uyanışın Yeniden Başlaması	182
Kalb Yolundaki Engellerin İzalesi	184
Kalbin Zaferi	185
İhtiyarlığın İkazı ve Ölümü Düşünmesi	185
Yıl 1921	190
Kur'ân-ı Kerim'in İrşadı	190
Ciddi Bir Ruhî Sıkıntı	193
Tevhid-i Kible Kur'ân ile Olur	193
Yeni Said'in Eşliğinde	194
Sünnet-i Seniyye'nin Düsturları Birer Fener ve Kandildir	197
Akıl ve Kalb Arasında Sülûk Edilmemiş, Denenmemiş Bir Yol Seçtim	198
Yeni Said'e Giden Yolun Açılması	201
Görmediğim Şeyi Yazmadım	202
Yıl 1922	203
Hayat-ı İçtimaiyeden Nefretle Kaçışı ve İnkılâb-ı Ruhî Dönemi	203
Ehl-i Gaflet Dünyasının Hakikatini Tasvir Eder Levhadır.	205
Ehl-i Hidâyet ve Huzurun Hakikat-i Dünyalarına İşaret Eder Levhadır.	205
Eski Said'i Yeni Said'e Dönüştüren Vakıa	207
Tefekkür Mesleği	208
Acz, Fakr, Şefkat ve Tefekkür Mesleği	209
Allah'a Kavuşturan En Kısa Yol	210
B) BEDİÜZZAMAN ANKARA'DA	215
Yıl 1922	215
Ankara'ya Davet Edilişi	215
1339 Tarihinde, Meclis-i Mebusan'a Hitaben Yazdığım Bir Hutbenin Sûretidir	217
Mustafa Kemal'le Görüşmesi	220
Ankara'daki Hâlet-i Ruhîyesi	222
Sonuç	225

C) GÜZEL AYRILIŞ	227
Yıl 1923	227
Van'a Doğru	227
Siyaseti Terk Edışı	230
Yıl 1925	234
Van'dan Alınışı ve Sürgün Edilişi	234
İstanbul'da Bir Hatıra	236
Yıl 1926	237
Burdur Sürgünü	237
Isparta'ya Getirilişi	238
D) BARLA SÜRGÜN HAYATI	241
Birinci Medrese-i Nuriye: 1 Mart 1927-25 Nisan 1935	
Dönemin Getirdikleri	241
Barla'da	247
Barla Hatıraları'ndan: Sıkıntılar Sürüyor	249
Bu Sıkıntılardan Örnekler	249
Kader, Zulmün Çeşitlerini İkramlara Dönüştürüyor	250
Allah'a İman İmdadına Yetiştii	251
Çeşit Çeşit Gurbetler	252
Abdurrahman'ın Vefatı üzerine Kur'an'dan Teselli	254
Kâinat Âyetleri ile Tefekküre Örnekler	257
Yıldızları Konuşturan Bir Yıldızname	261
Çınar Ağacı Örneği	263
Arabi Tefekkür	263
Risale-i Nurlar'ın Zuhuru	265
a. Rahim ve Hakim İsimlerine Mazhariyet	265
b. Haşir Risalesi'nin Telifi	266
c. Risale-i Nur Adının Konması	267
d. İlahî İnyet ve Kur'anî Kerametler	268
e. Nurlar Kur'an'ın Malıdır	269
f. Hakâik-i İmaniye'nin İsbatı	270
g. Telifte Harika Kolaylıklar	272
h. Nurlar'ın Tenkit Edilemeyişi	273
i. Telifteki Yüksek Sürat	273
j. Ruhun İhtiyacı	274

k. Risalelerdeki Kuvvetli Tesir	276
l. Vazifem Bitmiş midir?	277
m. Dava Adamının Vazifesi Bitmez	278
Risale-i Nur'un İlk Neşir Adımları	279
a. Risale-i Nurlar'ın Elle Çoğaltılması	279
b. Nur davasındaki Hanımlar	280
c. Nur Kafilesinin Saff-ı Evvelleri	281
d. Hizmetleri İfa Eden Şuur	282
e. Talebelerin Üstad ile İrtibatları	283
E) ESKİŞEHİR HAPİSHANESİ'NDE	285
Birinci Medrese-i Yusufiye: 25 Nisan 1935-27 Mart 1936	285
Eskişehir Hayatı	285
Eskişehir Müdafaası	287
Müdafaatımın İkinci Tetimmesi	297
Ehemmiyetsiz, Fakat Ehemmiyetli	
Bir Suç Olarak Bana Sorulan Bir Mesele	301
Mahkemenin Reis ve Âzâlarından	
Ehemmiyetli bir Hakkımı Talep Ederim	302
İtiraz Layihası'nda Zikrettiğim Bir Hikâye	303
Son Müdafaata Sonradan Bir Hikmete	
Binaen İlhak Edilmiş Bir Mukaddimedir	305
Sorgu Hakiminin Kararnamesine Karşı İtiraznâmem	309
Üçüncü İddianamede	309
İtizar	312
Mahkeme-i Temyiz Lâyihası	312
Hapishaneden	317
Eskişehir Hapishanesi'nden Mektuplar	319
Şefkat Tokadı	319
Bir Şey Kaybetmedik	320
Kıssadan Hisse	321
Risale-i Nur'dan Kaçmamak	322
Mânevî Bir Sinema	323
Birinci Şuâ'ın Telifi	324
F) KASTAMONU SÜRGÜN HAYATI	327
İkinci Medrese-i Nuriye: 1936-1943	327

İkinci Nur Medresesi	327
Fenler Hâlıkımızı Tanıttırıyor	329
Nur Postacılarının Gayretleri	331
Bu Dönemdeki Mektuplardan Örnekler	331
Nur Hizmetindeki Dünyevî Neticeler	331
Risale-i Nur'a İntisap Edenin Vazifesi	332
Kahramanların Sadakati	332
Dindarlara Ait Bir Varta	333
İlk Maksat İman Hakikatleri	334
Aşırı Şefkatin Dengelenmesi	335
Kâfirlerin Başına Gelen Musibette Masumların Durumu	336
Hizmetimiz, Emniyet ve	
Asayişin Teminine Yardım Ediyor	338
Zaman Cemaat Zamanıdır	338
Takvâ ve Amel-i Salih	339
Neden Sadece Nurlar'la İştigal Ediyoruz?	340
Muterizlere Karşı Tavrımız	341
Talebe-i Ulûmun Rızkı	343
Risale-i Nur'un Çok Okunmasının Hikmeti	343
Tenkit Kapısını Açmayınız	344
Âyetü'l-Kübrâ'nın Telifi	345
Bu Eserden Bazı Kısımlar	345
Münacât'tan Bir Bölüm	348
Isparta ve Denizli'ye Sevk Edilişi	349
Beşinci Şuâ'nın Yargılama Sebebi Oluşu	350
G) DENİZLİ HAPİŞANESİNDE	353
İkinci Medrese-i Yusufiye:	
20 Eylül 1943-15 Haziran 1944	353
Aynı İthamlar	353
Meyve Risalesi'nin Telifi	355
Aziz Kardeşim Hâfız Ali'ye	356
Hâfız Ali'nin Şehit Düşmesi	357
Güzel ve Yerinde Bir Taziyename	358
Üstad Hazretleri'nin Denizli Mahkemesi'ndeki	
Müdafaalarından Bazı Kısımlar	359

Reis Beyefendi!	359
Efendiler!	360
Evet Biz Bir Cemiyetiz..	362
Mahkeme Reisi Ali Rıza Beyefendi'ye	366
Denizli Hapishanesi Mektuplarından Örnekler	372
Hapse Girmemizdeki Faydalar	372
En Büyük Vazifede En Az Meşakkat	373
Talebeleri Dağıtmak için Oynanan Oyunlar	374
Ehl-i Hakikat, Sizi Tebriklerle Karşılacak	375
Hapse Gönderilmemizdeki Kader-i İlahinin Hikmeti	375
Perde Kalkarsa	376
Bu Nurlar Parlayacak	377
Omuz Omuz Gelerek Yardımlaşın	377
Kardeşlerle Beraber Bulunmak	377
Katlanın Sevap	378
Bol Bol Dua	378
Azamî Dikkat ve Tedbir	379
Musibetlere Kemâl-i Metanetle Katlanmak	380
Denizli'den Son Bir Hatıra	381
H) EMİRDAĞ SÜRGÜN HAYATI	383
Üçüncü Medrese-i Nuriye:	
01 Ağustos 1944 – 23 Ocak 1948	383
Bir Başka Sürgün	383
Ankara'daki Yetkililere Yazdım	383
Camiye Gidişinin Engellenmesi	386
Yemeğine Zehir Katılması	386
Kur'an'daki Tekrarlar Konulu Bahsin Telifi	391
Ziyaretçilere Nasıl Muhatap Olurdu?	392
Emirdağ Lâhika Mektuplarından Örnekler	393
Dinimizi Dünyevî Kazançlarımıza Vesile Kılmamalıyız	393
Şefkat Sırrı Dünya Cereyanları ile İlgilenmeye Engel	393
Risale-i Nurlar Kur'an'ın Malıdır	394
Hizmet-i İmaniyenin Gerektirdikleri	395
Bu Zamanda En Büyük İhsan	
İmanı Kurtarmaya Çalışmaktır	396
Hakikat Dersini Kimden Aldım?	397

Fâni Şahsiyetler Üzerine Bâki bir Hakikat Bina Edilmez	398
İman Ehlinin Safi Bir Hakikate İhtiyacı Var	399
İbretli Bir Hatıra	401
Nefsime Hüsn-ü Zanla Bakamam	402
Nefsimin Arzularına Kapıları Kapattım	402
Yetkili İdarecilerle Yapılan Yazışmalar	404
I) BİRİNCİ AFYON HAPİSHANESİ	409
Üçüncü Medrese-i Yusufiye:	
28 Ağustos 1948 - 20 Eylül 1949	409
Aynı İthamların Tekrarı	409
Afyon Mahkemesi'nde Bediüzzaman Hazretlerinin	
Müdafaalarından Bazı Kısımlar	415
Afyon Hükûmet ve Mahkemesine ve	
Zabitasına Daha Birkaç Nokta Mâruzatım Var	420
Afyon Mahkemesine, İddianameye Karşı Verilen	
İtirazname Tetimmesinin Bir Zeylidir	422
Son Sözüm	426
Temyiz Mahkemesi Riyasetine	428
Afyon Hapishanesi'nden Mektuplar	439
Sevk-i Kaderîdeki Hikmet	439
Musibetler En Hafif Şekle İnkılâp Etti	440
Risale-i Nur ile Meşguliyetin Kazandırdıkları	440
Kur'ân Hizmetkârı ile Görüşme	441
Yaralayıcı Sözlerle Hiddetlenmeyiniz	441
Vazifelerimi Size Tevdi Ediyorum	442
Kat Kat Gelen Sevap	443
Mehdi Meselesi Üzerine	444
Risale-i Nur'un Okunması Usanç Vermiyor	446
Birbirimizi Teselli	446
Muhabbetin Sarsılmamasına Dikkat	447
En İyi Toplanma Yeri	448
Mübarek Gecelerde Ne Yapmalı?	449
Risale-i Nur Yoluna Her Şeyimi Feda Ederim	449
Tefsir İki Kısımdır	450
Benzersiz Bir İrtibat	451

Mutlaka İmtihan ve Elenme Olacak	452
Sıkıntılı Musibetlerimi Hiç	
İndiren Bir Hakikatli Tesellidir	453
Kader-i İlahînin Dedikleri	453
Cemiyet ve Örgütlerle Alâkamız Yok	454
El-Hüccetü'z-Zehra'nın Telifi	455
J) ISPARTA'DAKİ SON YILLARI	457
Afyon Hapsinden 1950 Yılına Kadar	
Diyanet İşleri Başkanına Özel Bir Mektup	457
Mustafa Sungur Ağabey'in Üstad Hazretleri'ne Mektubu	459
Yıl 1950	460
Cumhurbaşkanı'na Telgraf	460
Üstadımızın Tebrik Telgrafına Reis-i Cumhur	
Celâl Bayar'ın Telgrafla Verdiği Cevap	460
Ezanın Aslına Dönme Müjdesi	461
Yıl 1951	461
Vatikan'dan Gelen Telgraf	461
Reis-i Cumhur Celâl Bayar	461
Demokrat Kardeşlere Tavsiye	463
Eskişehir'e İlk Serbest Ziyaret	464
Konuşan Yalnız Hakikattir	464
Yıl 1952	467
Gençlik Rehberi Davası	467
Üstad'ın Müdafaası	468
Avukat Abdurrahman Şeref Lâç'ın Müdafaası	472
Beraat Kararının Tebliği	477
Uzun Bir Ayrılıktan Sonra	477
Said Nur ve Talebeleri	482
Yıl 1953	484
İstanbul Mahkemesi Önündeki Müdafaası	486
Isparta'daki Hayatından Muhtelif Safhalar	489
Hatıralar Şehri Barla'ya Dönüş	490
Yıl 1956	492
Afyon Mahkemesi'nin	
Risale-i Nur'un Tamamına Beraat Vermesi	492

Risale-i Nur'un Basılması	493
Yıl 1957	493
Genel Seçimler	493
Son Günler	494
Ankara Davası	494
Veda Buluşması	495
Hazreti Üstad'ın En Son Dersi: Müsbet Hareket	496
Son Yolculuk ve Vefatı	503
Son Hatıralar	513
Üstad'ın Kabrinin Bilinmeyen Bir Yere Nakledilmesi	513
Üstad'ın Kabri ile Alakalı Vasiyeti	514
Vasiyetnâmenin Hâşiyesidir	516
ed-Dâî	516

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GERİYE KALAN ALTIN PARILTIAR

A) ÜSTAD'IN BAZI ÖZELLİKLERİ	521
1- Bast-Kabz Hâlleri	521
2- Kesinlikle Hediye Kabul Etmeyişi	521
3- Kimseden Sual Sormaması	523
4- Evlenmemesi ve Dünyevî İşlerle Meşgul Olmaması	523
5- Sakal Bırakmayışi	525
B) MEDRESETÜ'Z-ZEHRÂ	527
Medresetü'z-Zehrâ'nın Kurulmasını Gerektiren Sebepler	537
1- Medreselerde Fen İlimlerinin Gözden Düşmesi	527
Hâtimenin Hâtimesi	527
Tembih	528
2- Doğu İllerinin Islahı	528
Bediüzzaman'ın,	
Sultan İkinci Abdülhamid'e Sunduğu Dilekçe	528
3- Kur'an'a Yapılan Çirkin Saldırıları	529
4- Milliyetçilik Çığırkanlığına	
Reddiye ve Bölgede Asayişin Temini	531
5- Dinî Medreselerin Vefatı	533
Medresetü'z-Zehrâ Medresenin Yeri	533

Temel Şartları	533
Gelirleri	535
Fayda ve Sonuçları	536
En Birinci Mâni ve Belâ Budur	537
Ard Arda Gelen Hükûmetlerin Konuyu Üstlenmeleri	538
Metod ve Talebeler Seviyesinde	
Risale-i Nur ile Tahakkuku	541
Medrese-i Yusufiye de Medresetüz-Zehrá'nın	
Hedeflerini Tahakkuk Ettirmiştir	543
C) HATIRALARDAN YAPRAKLAR	545
Namazlarını Vaktinde Kılması	545
Üstad'ın Tesbihatı	546
Gece Virdleri	546
Üstad'ın Yerine Evrad Okuyanlar	547
Üç Aylar	547
Ramazan Geceleri	548
Mânevî Tecvid	549
Duada Bana İştirak Et	549
Bugünden Sonra Bize Rahat Yok	551
Bilsen Gayret Ne Hayırlı Bir İştir	551
Vaktini Nasıl Geçiriyordu?	551
Ziyaretçilerle Beraberliği	552
Ziyaretçileri İlgilendiren Bir Kâide	553
Ziyaretçilere Ait Bir Açıklaması	554
Hayvanların Gıybetini Dahi Yaptırmazdı	554
Hayvanlara Eziyet Etmez ve Ettirmezdi	555
Yılana Bile Dokundurmazdı	556
Öküz Efendinin Ayağı Kanıyor	556
Avcılık Yapmamızı İstemiyordu	557
Üstad'ın Sineklere Şefkati	557
Asla Harama Bakmaz ve Baktırmazdı	558
Sünnete Riayeti	558
Her Asrın Bir Müceddidi Vardır	559
Ben Bir Şey Değilim	559
Temel ve Esasları Islah Etmek	560

Önce İman	560
İman Hakikatlarının Kerametleri	561
Kur'ân'ın Hâdimi Olmayı Tercih Etmek	562
Vazifemiz Hizmettir	563
Hizmette Asker Misali Olmak	564
Hizmette Yorgunluk Olmaz	564
Kur'ân Hizmetinde Örnek Talebe	565
Üstad Basını Takip Ederdi	566
Talebeleriyle Devamlı Tavrı:	
İstişare ve Amellerin Taksimi	566
Açık Kapı Olmak	567
Adet Çokluğu Aldatır	567
Yarım İnsanın Hayatı Yoktur	568
Rüya ile Amel Edilmez	569
Hüsn-ü Zan	569
Müfritane İrtibat	570
Risale-i Nur Nasıl Yazıldı?	570
Asrın Hastalığı	570
Okumayı Ziyadeleştirmesi	571
Okuma Üzerine Bir Kaide	572
Bize Nasıl Düşüneceğimizi Öğretirdi	574
Nur Dersi ve Siyaset	574
Kabir Ziyaretleri	575
Tevazuu	575
Yumuşak Sözlülüğü	576
İhtiyatı	577
Yemek Üzerine Yemek Yememesi	577
Hediyeyi Kabul Ederim Fakat	578
C) FOTOĞRAF ve BELGELER	579
KAYNAKLAR	632

*Hayatım rabbânî bir mektuptur; kardeşlerim
olan zâşuur mahlûkâta kendini okutturur; Yaradan'ı
bildirir bir mütâlâagâhtır.*

Bediüzzaman Said Nursî

TAKDİM

Risale-i Nur, Risaletü'n-Nur, Resaili'n-Nur isimleriyle müsemma yüz otuz küsur eserleriyle ve bu eserleri okuyan, dinleyen ve yazan Nur Talebeleri ile ve bir asra yaklaşan bereketli ömrünün muhtelif safhalarıyla âlemde tezahür eden ve bilhassa bugün de Türkiye'nin her vilâyet ve kazalarında ve köylerine varıncaya kadar ve âlem-i İslâm ve insaniyetin çok yerlerinde eserleri cemaatler hâlinde ve ders halkaları şeklinde okunarak, bu zamanda talebe-i ulûm şerefini ihya eden ve âlem vüs'atinde bir ilm-i imanî dairesi meydana getiren ve lisan-ı Arabî ile beraber dünyanın muhtelif lisanlarına tercüme edilen ve Türkî Cumhuriyetler başta olarak Asya ülkelerinde ve Rusya'da dahi eserleri tercüme ve neşir ile büyük bir rağbete mazhar olan ve her günde bu eserler vasıtasıyla zulmetten nura, küfürden imana ve dalâletten hidayete ulaşan sayısız insanlara ebedî mutluluk kazandıran ve her gün biraz daha hizmeti, âlemde inkişaf eden Bediüzzaman Said Nursî kimdir? Hayatı, hizmeti, eserleri, gaye ve maksadı nedir?

Üstad Bediüzzaman Said Nursî hakkında hazırlanan tarihçe-i hayat kitapları bu gibi sualleri cevaplandırmaktadır.

Hazreti Üstad'ın yanında ve hizmetinde bulunan talebeleri tarafından hazırlanan ve Nur müellifi Hazreti Üstad'ın tashih ve tensibinden geçen ve bizzat Hazreti Üstad tarafından Âyetü'l-Kübrâ ve Münâcât Risaleleri ve Nurlar'dan bazı kısımlar ilâve edilerek Risale-i Nur Külliyyatı'na dahil edilen ve yirmi mecmua kadar ehemmiyetinin olduğu ifade edilen büyük Tarihçe-i Hayat şimdiye kadar neşredilegelmiştir;

bir kısm-ı mühimmi İngilizce vesair dillere tercüme edilmiştir. Uzun yıllar hakkında mahkemeler devam eden, hazırlanmasında ve neşrinde çalışanların hapsilere sevk edilip en nihayet beraat serbestiyeti mahkeme kararlarıyla ilân edilen o büyük Tarihçe-i Hayat kitabı Hazreti Üstadı, onun düşüncesini ve başlattığı hareketi tanımak isteyenlere tavsiye edebileceğimiz önemli bir eserdir.

Şimdi, Muhterem İhsan Kasım es-Sâlihî tarafından bütün Nur Külliyyatı ve Mektubatü'n-Nur taranarak bizzat muazzez Nur Üstad'ın kendi hayatına dair beyan ve ifadeleri alınarak hazırlanmış olan ve cidden orijinal bir kıymet ve ehemmiyet arz eden bu Tarihçe ayrı bir güzellik sergilemektedir.

Biz âcizler, Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin son on küsur senelik hayatında yanında ve yakınında ve hizmetinde bulunmak nimet-i uzmasına rahmet-i ilâhî ile mazhar olan kardeşlerim ile beraber ve onların da nam ve hesabına bir şükran borcu olarak muhterem mütercim İhsan Kasım Bey'in temennileri ile kısaca bazı hususları ve birkaç hatırayı arz etmeye çalışacağız.

Hazreti Üstad'ın hayatına ve hayatının semeresi olan Nur Külliyyatı'nın telif ve neşriyatına atf-ı nazar edildiği vakit, o zamanları ve Nurlar'ın telif ve neşre çalışıldığı zaman ve mekânı bilmek ve düşünmek icap eder. Şöyle ki:

Nur Risaleleri'nin telifi, Üstad Bediüzzaman'ın, şark harekâtının akabinde Van'dan garbî Anadolu'ya, Isparta'nın Barla nahiyesine nefyedildikten sonra başlar. Bu tarihler Türkiye'de yirmi beş sene devam edecek bir istibdâd-ı mutlakın ibra-yı faaliyetinin ilk seneleridir. Gizli dinsizlik komiteleri, İslâmî şêâirleri birer birer kaldırarak ruh-u İslâm'ı yok etmek emelinde idiler. Bu emellerinin tahakkuk edebilmesi için de "Otuz sene sonra gelecek neslin kendi eliyle Kur'ân'ı imha etmesini" intaç edecek bir plân tatbik etmeye başlamışlardı.

Evet bu dönemde, altı yüz sene, belki Abbasîler zamanından beri, yani bin seneden beri Kur'ân-ı Hakîm'in bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyan Türk milletini, bu vatan evlâtlarını İslâmiyet'ten uzaklaştırmak ve hak dinden mahrum bırakmak için İslâmiyet'e ait her türlü bağların koparılmasına çalışılıyor ve bilfiil de muvaffak olunuyordu.

Bu, cüz'î bir mesele değil, küllî ve umumî bir tahribattı. Milyonlarca insanın, hususan genç nesillerin ve milyonlar masumların, talebelerin ve nesl-i âtinin iman ve itikatlarına taalluk eden çok geniş ve şümüllü bir hâdiseydi ve kıyamete kadar gelip geçecek Anadolu halkının ebedî hayatı ile alâkadardı. O zaman ve senelerde bin yıllık parlak mâzisinin delâlet ve şehadetiyle Kur'ân-ı Hakîm'in bayraktarı olarak, cihanda en yüksek bir mevki-i muallâyı ibraz etmiş bulunan kahraman bir milletin hayatında, İslâmiyet ve Kur'ân aleyhinde dehşetli tahavvüller ve tahripler yapılıyor; ve cihanın en namdar ordusunun bin senelik cihad-ı dîniye ile geçen parlak mâzisi ve o mâzide medfun muhterem ecdadı, yeni nesillere ve mektepli talebelere unutturulmaya çalışılıyor ve mâzi ile irtibatları kesilerek, sûreten parlak kelâmlarla iğfâlâtta bulunuluyor ve komünizm rejimine zemin hazırlanıyordu.

İşte Bediüzzaman Said Nursî'nin Risale-i Nur'la Anadolu'da hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'sine atf-ı nazar edildiğinde, böyle dehşetli bir zaman ve zemini göz önünde bulundurmamak icap eder. Allahu a'lem, Risale-i Nur ve müellifi hakkında bazı işârât-ı gaybiyeler, böyle dehşetli bir zaman ve zeminde yapılan hizmet-i Kur'âniye'nin büyük bir ehemmiyet kesbetmesi itibarıyla olsa gerek...

Bu hususta Sekizinci Şuâ Risalesi'nde Üstad Bediüzzaman şöyle beyanda bulunuyor:

“Malûmdur ki, bazı vakit olur, bir dakika, bir saat; ve belki bir gün, belki seneler kadar; ve bir saat, bir sene, belki bir ömür kadar netice verir ve ehemmiyetli olur. Meselâ, bir dakikada şehit olan bir adam, bir velâyet kazanır. Ve soğugun şiddetinden incimat etmek zamanında ve düşmanın dehşet-i hücumunda bir saat nöbet, bir sene ibadet hükümüne geçebilir.

“İşte, aynen öyle de, Risale-i Nur'a verilen ehemmiyet dahi, zamanın ehemmiyetinden, hem bu asrın şeriat-ı Muhammediye'ye (aleyhissalâtü vesselâm) ve şcaîr-i Ahmediye'ye (aleyhissalâtü vesselâm) ettiği tahribatın dehşetinden, hem bu âhırzamanın fitnesinden eski zamandan beri bütün ümmet istiâze etmesi cihetinden, hem o fitnelerin savletinden müminlerin imanlarını kurtarması noktasından, Risale-i Nur öyle bir ehemmiyet kesbetmiş ki; Kur'ân ona kuvvetli işaretle iltifat etmiş. Ve Hazreti İmam-ı Ali (radiyallâhu anh) üç kerametle

ona beşaret vermiş. Ve Gavs-ı Âzam (radiyallâhu anh) kerametkârâne ondan haber verip tercümanını teşci etmiş.

“Evet, bu asrın dehşetine karşı taklidî olan itikadın istinat kaleleri sarsılmış ve uzaklaşmış ve perdelenmiş olduğundan, her mümin, tek başıyla dalâletin cemaatle hücumuna mukavemet ettirecek gayet kuvvetli bir iman-ı tahkikî lâzımdır ki dayanabilsin. Risale-i Nur, bu vazifeyi en dehşetli bir zamanda ve en lüzumlu ve nazik bir vakitte, herkesin anlayacağı bir tarzda, hakaik-i Kur’âniye ve imaniyenin en derin ve en gizlilerini gayet kuvvetli burhanlarla isbat ederek, o iman-ı tahkikîyi taşıyan hâlis ve sâdık şakirtleri dahi, buldukları kasaba, kar-ye ve şehirlerde, hizmet-i imaniye itibarıyla âdeta birer gizli kutup gibi, müminlerin mânevî birer nokta-yı istinadî olarak, bilinmedikleri ve görünmedikleri ve görüşülmedikleri hâlde –kuvve-i mânevîye-i itikatları cesur birer zâbit gibi– kuvve-i mânevîyeyi ehl-i imanın kalblerine verip müminlere mânen mukavemet ve cesaret veriyorlar.”¹

Eskişehir, Denizli ve Afyon Mahkemeleri’ndeki müdafaalarında Risale-i Nur ve müellifi hakkındaki işârât-ı gaybiyelere temas ederek:

“Bu meselede benim şahsımın veya bazı kardeşlerimin kusuruyla Risale-i Nur’a hücum edilmez. O doğrudan doğruya Kur’ân’a bağlanmış ve Kur’ân dahi Arş-ı Âzam’la bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzatsın ve o kuvvetli ipleri çözsün? Hem bu memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti, otuz üç âyât-ı Kur’âniye’nin işârâtıyla ve İmam-ı Ali (radiyallâhu anh) üç keramet-i gaybîyesiyle ve Gavs-ı Âzam’ın (kaddesallâhu sirrah) kat’î ihbarıyla tahakkuk etmiş olan Risale-i Nur; bizim âdi ve şahsî kusurlarımızla mesul olmaz ve olamaz ve olmamalı. Yoksa bu memlekete hem maddî hem mânevî, telâfi edilmeyecek derecede zarar olacak.”² demiştir. Bu noktaya defalarca ihtarda bulunmuştur. Bütün bunların Kur’ân hesabına ifa edilen bir hizmete ve Kur’ân’la alâkadar bir kudsî hakikate ait olduğunu beyan eden ve “Evet, bu gelecek âyât-ı meşhure müttefikan on üçüncü asrın âhîrine ve on dördüncü asrın evveline cıfırca bakıyorlar ve Kur’ân ve iman hesabına bir hakikate işaret ediyorlar. Ve medâr-ı teselli bir

¹ Şuâlar, 8. Şuâ, 8. Remiz, Birinci Sualin Cevabı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/940

² Şuâlar, 12. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/988; Şuâlar, 14. Şuâ, 6. Esas, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1029-1030

Nur'dan haber veriyorlar. Ve o zamanın dalâlet fitnesinden gelen şübehâtı izale edecek Kur'ânî bir burhanı müjde veriyorlar."³ demiş ve ilâveten "Hem uzak yerde taşlar görünmez, dağlar görünür. Demek, sekiz yüz sene bir mesafede görünen, hizmet-i Kur'âniye'nin şâhikasıdır; yoksa Said gibi karıncalar değil."⁴

Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin hayatını kendi lisanından ortaya koyan bu Kendi Dilinden Bediüzzaman kitabı, yine Hazreti Üstad'ın beyanlarından meslek ve meşrebini de enzar-ı âleme takdim etmiş bulunuyor demektir. Şimdi biz de Hazreti Üstad'ın son on senelik hayatında yanında, hizmetinde, derslerinde ve neşriyat hizmetlerinde bulunduğumuz zamanlarda, ders esnasında, bir münasebetle Hazreti Üstad, hayatına ve Nur hizmetine ve mesleğine taalluk eden bazı hususları beyanda bulunmuşlardı. Bunlardan iki-üçünü bu vesile ile arz etmek isterim. Ama şu da muhakkak ki Üstad'dan hususi duyduğumuz, bize veya bana ait bir hatıradır diye sakladığımız çok şeyler var ki sonradan gördük ki umumiyetle onlar Risaleler'de ve Mektubatü'n-Nur'da yazılmış. Buna çok hayret ediyorum. Bir zaman Kastamonu'da sekiz sene Hazreti Üstad'ın hizmetinde bulunan Mehmet Feyzi Efendi'ye sormuştum ki "Hazreti Üstad size Risale-i Nur'un sır kâtibi diyor, sebebi nedir?" diye. Cevaben mübarek Feyzi Efendi "Hazreti Üstad, Risale-i Nur'da yazdığından başka benim kulağıma fazla bir şey fısıldamadı." diye tebessüm ile beyanda bulunmuştu.

Evet, birgün Hazreti Üstad, Barla'da Ceylan, Zübeyir ve bendemizle beraber iken, akşamla yatsı arası eski müdürün evindeydik. Bana, "Ceylan'la beraber gelin." dedi. Evrad-ı Kutsiye'yi okuyorlardı. Biz odasına girdik ve ayakta dikildik. Hazreti Üstad bize, "Siz Âyetü'l-Kübrâ'yı okudunuz mu?" diye sordu. Biz de, "Evet okuduk." dedik. Hazreti Üstad devamla "Âyetü'l-Kübrâ'da, asırlarda gezen, kâinat tabakalarını teftiş eden o seyyah-ı âlem, o cevval ruh kimdir, biliyor musunuz?" dediğinde biz de içimizden: "Evet Üstadımız, biliyoruz o sizsiniz." dedik. Sonra bize, "Çıkn." dedi ve çıktık.

³ Şuâlar, 1. Şuâ, 2. Bir İhtar, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/831

⁴ Sikke-i Tasdik-i Gaybî, 8. Lem'a, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2083

Evet, ben bu hatırayı çok zaman kardeşlere, cemaate şirin bir hatıra olarak nakledirdim. Birgün On Beşinci Şuâ, Elhüccetü’z-Zehra’da İkinci Makam’ın başında baktım bu cümle var:

“Âyetü’l-Kübrâ risalesinde dünya seyyahı, Hâlıkını aramak, bulmak, tanımak için bütün kâinattan ve envâ-ı mevcudatından sorduğu ve otuz üç yolla ve kat’î burhanlarla Hâlıkını ilmelyakîn ve aynelyakîn bildiği gibi; o aynı seyyah, asırlarda ve arz ve semâvât tabakalarında aklıyla, kalbiyle, hayaliyle gezen yorulmaz, tok olmaz, bütün dünyayı bir şehir gibi görüp teftiş ederek, kâh Kur’ân hikmetine kâh felsefe hikmetine aklını bindirip geniş hayal dürbünüyle en uzak tabakalara bakarak, hakikatleri vâkide olduğu gibi görmüş, bizlere Âyetü’l-Kübrâ’da kısmen haber vermiş.”⁵

İşte bu numûne gibi çok numûneler var. Arz edeceğimiz hatıralar umumiyetle mutlaka Risaleler’de bulunuyor. Bununla beraber çok mühim gördüğüm bir-iki hatırayı arz etmeye çalışacağım.

1954 senesinin başında idi. Ben Samsun hapsinden yeni gelmiştim. Hazreti Üstad 1953 senesi ortasında Emirdağ’ından Isparta’ya gelmişler; orada bir ev tutup son Medrese-i Nuriye’sinde ikamete başlamışlardı. Tahirî, Zübeyir, Ceylan, Bayram’la beraberdik. Hazreti Üstad, birgün akşamdan sonra, yatsıya yakın kaldığımız odaya teşrif ettiler ve “İhtar var! Size Arapçayı öğreteceğim. Yarın sabahtan itibaren Arabî Mesnevî-i Nuriye’den derse başlayacağız.” dediler. Ertesi sabahtan itibaren Hazreti Üstadımız Arabî Mesnevî-i Nuriye’den bize ders vermeye başladı. Umumiyetle iki-üç, bazen de nâdiren dört-beş saat ders yapardı. Arapça aslından okurdu, mânâsını söyler; izah ederdi. Hemen hepsi de Türkçe Risaleler’in asıllarıydı. Mesnevî’yi iki defa ders verdi. İşârâtü’l-İcâz’ı da ders verdi. Hazreti Üstadımızın yaptıkları o derslerdeki istifademizi, hazz-ı mânevîmizi asla ifade edemeyiz. O günler, o tarihler, hayatımızın en mesut günleriydi. O seneler, Barla’ya, Çam Dağı’na da gittik. Arapça dersler aynen devam etti. Gerçi ilk önce-leri Arabî bilmediğimizden tamamıyla anlayamazdık. Yalnız hepsini ve her şeyi anlıyor gibi tarifin üstünde istifade ve istifâza ederdik. Cenab-ı

⁵ Şuâlar, 15. Şuâ, Elhüccetü’z-Zehra’nın 2. Makamı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1133

Hakk'a şükür, su içer gibi, havayı teneffüs eder gibi Hazreti Üstadımızı dinlerdik. Demek ruhen ve kalben çok ders almışız. ۶ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي

Hazreti Üstad aynı zamanda Türkçe Risalelerden de ders yapardı. Birgün Çam Dağı'nda Çam ağacının tepesindeki ikametgâhı olan o küçük kulübecikte beraber otururken, mütekellim-i maa'l-gayr ile Hazreti Üstad'ın okudukları Münâcât Risalesi'ni ve o hatırayı hiç unutamam.

İki sene sonra Urfa'da hizmet-i nuriyede bulunan Hüsnü kardeş de geldi. O ders halkasına o da dahil oldu. Bu münasebetle şu hususu ifade etmeliyim. Hazreti Üstadımız 1948 Afyon hapsi ve sonralarında, 1950 senesi ve devamında bizleri bazen yanında hizmetinde istihdam eder, bazen Ankara, İstanbul ve Urfa gibi yerlere hizmete gönderirdi. Sonra Isparta hayatında ise bizi yanlarında, hizmetlerinde istihdam buyurdular. Urfa'da bulunan Abdullah Yeğin de daha önce bir müddet Üstadımızın hizmetinde bulunmuşlardı. Bu tarzda hizmetinde bulunan daha çoklar vardır. Aynen hizmetinde bulunanlar gibi Ankara ve İstanbul'da hizmet-i nuriyede bulunan talebeleri vesair mühim vilâyetlerde hizmet-i imaniyeyi deruhte eden kıymettar talebeleri vardı. Bütün bunlar Hazreti Üstadımızın etrafında hizmet-i nuriyeyi îfa eden yakın talebeleridir. Şarkta ve garpta hizmet-i nuriyeyi omuzlayan bütün bu kardeşler birer çekirdek hükmüne geçip Cenab-ı Hak onlardan çok sümbüller inkişaf ettirmiştir.

Arabî Risaleler'den başka bütün Risale-i Nur Külliyyatı'nı Hazreti Üstadımızla birlikte okumak ve derslerini dinlemek müyesser oldu. Şöyle ki:

Hazreti Üstadımızın dersini dinlediğimiz Mesnevî-i Nuriye ve Arabî İşârâtü'l-İcâz, biraderleri Abdülmecid Efendi tarafından Üstadımızın tensibiyle tercüme edildi. Yeni ve eski harfle teksirle basıldı. Tekrar onları ders olarak okuduk. Arabî Mesnevî'yi Hazreti Üstadımız teksirle çoğalttırdı ve dünyanın her tarafına gönderdi.

1956'da Risaleler mecmualar hâlinde Ankara'da basıldığında evvelâ matbaadan formalar hâlinde gelir, Üstadımızın huzurunda be-

۶ Allah'a hamdolsun; bu Rabbimin ihsanıdır.

raber okunur, karşılaştırılır, sonra da tab'a giderdi. Ankara ile beraber daha sonra İstanbul'da da Risaleler mecmualar hâlinde tab edilmeye başlandı. Evvelâ Sözcükler, Mektubat, Lem'alar, İshârâtü'l-İcâz, Mesnevî-i Nuriye, Asâ-yı Musa, Tarihçe-i Hayat, Şuâlar ve Sikke-i Tasdik-i Gaybî mecmuaları ve küçük risaleler tab' ve neşredildiğinde Hazreti Üstadımızla beraber defalarca o mecmuaları mutlaka her sabah, sabah dersi olarak ve bazen öğle namazından sonra ve çok defa da ikindiden sonra okur, ders yapardık. Üstadımız eskimez yazı ile takip eder, bizler de yeni mecmualardan okurduk. Üstadımız Nurlarla ders yapma usûlünü bu sûretle tesis buyurdular. Şimdi her sabah namazından sonra Nurları okuyarak ders yapma usûlü bütün Nur camiasında tatbik edilmektedir.

Böylece 1960 senesine doğru yaklaşıyorduk. Bu arada Lâhika mektupları neşriyatı, gelen ziyaretçilerle sohbetleri ve Hazreti Üstadımızın Barla, Emirdağ, Eskişehir, Eğirdir ve Isparta civarı, dağlar ve kırlardaki seyahatleri ve ayrı çok menzillerde ders ve hatıraları vardır. İşte bu hatıralardan birisi:

“Ben Van'da iken, gençliğimde Van Valisi Tahir Paşa, konağının üst kısmında bir oda ayırmıştı. Ben, geceleri orada kalıyordum. O zaman hakaikten doksan kitap ezberimdeydi. Her gece üç saat okuyarak üç ayda o doksan kitabı devrediyordum. Cenab-ı Hakk'a şükür, kardeşlerim, benim o tekrarlarım, o mahfuzatım Kur'ân'ın hakaikine çıkmaya bana basamak oldular. Sonra ben Kur'ân'a çıktım. Baktım, her bir âyet-i Kur'ân kâinatı ihata ediyor gördüm. Artık Kur'ân bana kâfi geldi, başka şeye ihtiyaç kalmadı.”⁷

Bu hatırayı teyit eden Nurlar'da çok bahisler var. Eskişehir hapsinde iken telif ettikleri Otuzuncu Lem'a ki:

Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl, Kuddûs, ism-i şeriflerinin nüktelerine dairdir. Altı kısımdır. O risalenin baş taraflarında, âyeti zikrettikten sonra şöyle der:

“... âyetinin bir nüktesi ve bir İsm-i Âzam veya İsm-i Âzam'ın altı nurundan bir nuru olan İsm-i Hakem'in bir cilvesi, Ramazan-ı şerifte Eskişehir Hapishanesi'nde görüldü. Ona yalnız bir işaret olarak, beş

⁷ Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman*, 76; Badıllı, *Tarihçe* 118

noktadan ibaret Üçüncü Nükte acele olarak yazıldı.”⁸ O altı kısmın başlarında buna benzer böyle ifadeler var. Demek âyetlerin bazı perdeleri Üstad’a açılıyor ve Risaleler o sûretle telif ediliyor. Yine aynı risalenin bir yerinde de meselâ, “... âyet-i azîmin birer nüktesi ile, İsm-i Âzam veyahut İsm-i Âzam’ın iki ziyasından bir ziyası veya altı nurundan bir nuru olan İsm-i Hayy’ın bir cilvesi, Şevvâl-i Şerifte, Eskişehir Hapishanesi’nde uzaktan uzağa aklıma göründü. Vaktinde kaydedilmedi ve çabuk o kudsî kuşu avlayamadık. Tebâud ettikten sonra, hiç olmazsa bazı remizlerle o hakikat-i ekberin ve nur-u âzâmin bazı şualarını muhtasaran göstereceğiz.”⁹ demektedir.

Bunları arz etmekten maksadım Üstad Bediüzzaman’ın “Risale-i Nur, Kur’ân-ı Hakîm’in bir mucize-i mânevîyesidir. Kur’ân’ın bir mânevî tefsiridir.” beyanına bir misal olmak içindir.

Yine bir hatıra, mezkûr hakikatlere bir misal ve tekit:

1954 senesinin baharında Hazreti Üstadımızla birlikte ben ve rahmetli Zübeyir, Barla’nın göl kıyısına yakın bahçelerde, bir bağ evindeyken, Hazreti Üstad buyurdu:

“Otuz sene kadar evvel aynı bu mevsimdeydi. Badem ağaçlarının çiçek açtığı zamandı. Ben buralarda (ağaçları, bahçeleri göstererek) geziyordum. Birden hatırıma,

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ¹⁰

âyeti geldi. O gün, bu âyet bana açılmıştı, hem geziyordum hem de bu âyeti sesli sesli, bağırarak okuyordum. O gün bu âyeti kırk defa okudum. Ve akşam geldik. Hâfız Tevfik’le Onuncu Söz’ü telif ettim. (Yani, ben söyledim Şamlı Hâfız Tevfik yazdı demektir.)”

Merhum Hulusi Ağabey naklederdi (Nurlar’ın birinci talebesi, Emekli Albay Hulusi Yahyagil). Hazreti Üstad, ona demiş: “Onuncu Söz’ü telif ederken Kur’ân’dan iki yüz âyet imdadıma geliyordu.”

⁸ Lem’alar, 30. Lem’a, 3. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/802

⁹ Lem’alar, 30. Lem’a, 5. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/812

¹⁰ “İşte bak, Allah’ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölüleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir.” (Rûm sûresi, 30/50)

Hem bir mektubunda: “Sözler hakkında, tevazu sûretinde demiyorum; belki bir hakikati beyan etmek için derim ki:

“Sözler’deki hakaik ve kemâlât benim değil, Kur’ân’ındır ve Kur’ân’dan tereşşuh etmiştir. Hatta Onuncu Söz, yüzer âyât-ı Kur’âniye’den süzölmüş bazı katarattır. Sair risaleler dahi umumen öyledir.”¹¹ demektedir.

Yine aynı mektubunda: “İşte, bunun gibi, ben de sesim yetişse bütün küre-i arza bağırarak derim ki:

“Sözler güzeldirler, hakikattirler. Fakat benim değildirler; Kur’ân-ı Kerîm’in hakaikinden telemmu etmiş şualardır.”¹²

Üstadımız yukarıda arz ettiğimiz gibi ders esnasında bize bazı hatıralar naklederdi. Yine bir münasebetle bir gün, İslâm’da “muhakkik ve müdakkik” hususlarında şu meâlde bir izahta bulundular:

“Muhakkik odur ki meselâ, bir hakikate yapışır, seksen sene terakki eder. O hakikatin müntehasına ulaşır, en nihayet Kur’ân’da bir âyet ona işaret ettiğini görür. Ve Muhammed-i Arabî’yi (aleyhissalâtü vesselâm) Üstad-ı Mutlak bulur.

Başka bir muhakkik yine bir hakikate yapışır. Terakki eder. En nihayet Muhammed-i Arabî’yi (aleyhissalâtü vesselâm) Üstad-ı Mutlak görür. Çünkü Kur’ân’da bir âyet o hakikate işaret etmiştir.

Böyle ayrı ayrı muhakkikler, nihayet tariklerinde Muhammed-i Arabî’yi (aleyhissalâtü vesselâm) Üstad-ı Mutlak bulurlar, görürler... Çünkü Kur’ân’da bütün o muhakkiklerin yollarına, mesleklerine işaretler vardır.

Müdakkik de odur ki Kur’ân’a yapışarak, bütün o muhakkiklerin yollarını, mesleklerini tetkik eder. Ben müdakkikim.” demiş ve bu meâlde ifadede bulunmuştu.

Cümleleri belki aynıyla ifade edemiyorum. Yani muhakkikler ayrı birer hakikate yapışır veya elde eder; onda terakki eder, en nihayet Kur’ân’da bir hakikatin ona işaret ettiğini görür; Muhammed-i Arabî’yi Üstad-ı Mutlak bulur. Bütün ayrı ayrı muhakkikler nihayet

¹¹ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 3. Sebep, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/523

¹² Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 4. Sebep, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/523

tahkikinde Muhammed-i Arabî'yi Üstad-ı Mutlak bulurlar. Çünkü Kur'ân'da bir âyet o hakikatlere işarette bulunmuştur. Müdakkik ise Kur'ân'ı elde ederek Kur'ân'da işaret edilen muhakkiklerin yollarını görür, anlar. Böylece umumuna vâris olur, elde eder. Ben müdakkikim demişti.

Bütün bu hususlara dair Yirmi Beşinci Söz Mu'cizât-ı Kur'âniye Risalesi'nde şöyle bir izah var:

“İşte, Kur'ân-ı Hakîm'in ulviyetine en sâdık bir delil ve hakkaniyetine en zâhir bir burhan ve i'câzına en kavî bir alâmet şudur ki Kur'ân, bütün aksâm-ı tevhidin bütün merâtibini, bütün levâzımâtıyla muhafaza ederek beyan edip muvazenesini bozmamış, muhafaza etmiş; hem bütün hakaik-i âliye-i ilâhiyenin muvazenesini muhafaza etmiş; hem bütün Esmâ-yı Hüsnâ'nın iktiza ettikleri ahkâmları cem etmiş, o ahkâmın tenasübünü muhafaza etmiş; hem rubûbiyet ve ulûhiyetin şuûnâtını kemâl-i muvazene ile cem etmiştir. İşte şu muhafaza ve muvazene ve cem, bir hâsiyettir; katiyen beşerin eserinde mevcut değil ve eâzım-ı insaniyenin netâic-i efkârında bulunmuyor. Ne melekûta geçen evliyaların eserinde ne umurun bâtınlarına geçen İshrâkıyyûn'un kitaplarında ne âlem-i gayba nüfuz eden ruhanîlerin maarifinde hiç bulunmuyor. Güya bir taksimü'l-a'mâl hükmünde, her bir kısmı hakikatin şecere-i uzmasından yalnız bir-iki dalına yapışıyor, yalnız onun meyvesiyle, yaprağıyla uğraşıyor. Başkasından ya haberi yok, yahut bakmıyor.

Evet, hakikat-ı mutlaka, mukayyet enzar ile ihata edilmez. Kur'ân gibi bir nazar-ı küllî lâzım ki ihata etsin. Kur'ân'dan başka, çendan Kur'ân'dan da ders alıyorlar, fakat hakikat-i külliyenin, cüz'î zihniyle yalnız bir iki tarafını tamamen görür, onunla meşgul olur, onda hapsolür. Ya ifrat veya tefritle hakaikin muvazenesini ihlâl edip tenasübünü izale eder.”¹³

Üstad Bediüzzaman'ın bu ifadelerinden ve Risale-i Nur'un hakikatlerinden anlaşılıyor ki Kur'ân-ı Hakîm'in bu câmi' hâsiyeti ve bu küllî, harika hususiyetinden bir lem'acık Nurlar'da dahi vardır. Meselâ buna bir delil ve işaret olarak Mektubat'tan şu bahis:

¹³ Sözler, 25. Söz, 3. Şule, 3. Ziya, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/200-201

“**Saniyen:** Mektubunda diyorsun: رَبُّ الْعَالَمِينَ¹⁴ tabir ve tefsirinde ‘on sekiz bin âlem’ demişler. O adedin hikmetini soruyorsun.

Kardeşim, ben şimdi o adedin hikmetini bilmiyorum. Fakat bu kadar derim ki:

Kur’ân-ı Hakîm’in cümleleri birer mânâyâ münhasır değil; belki, nev-i beşerin umum tabakatına hitap olduğu için, her tabakaya karşı birer mânâyı tazammun eden bir küllî hükmündedir. Beyan olunan mânâlar, o küllî kaidenin cüz’iyatları hükmündedirler. Her bir müfessir, her bir ârif, o küllîden bir cüz’ü zikrediyor. Ya keşfine ya deliline veya hut meşrebine istinat edip bir mânâyı tercih ediyor. İşte bunda dahi, bir taife, o adede muvafık bir mânâ keşfetmiş.

Meselâ, ehl-i velâyetin ehemmiyetle virdlerinde zikir ve tekrar ettikleri مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ﴾¹⁵ cümlesinde, daire-i vücûb ile daire-i imkândaki bahr-i rubûbiyet ve bahr-i ubûdiyetten tut, tâ dünya ve âhîret bahirlerine, tâ âlem-i gayp ve âlem-i şehadet bahirlerine, tâ şark ve garp, şimal ve cenuptaki bahr-i muhitlerine, tâ Bahr-i Rum ve Fars bahrine, tâ Akdeniz ve Karadeniz ve Boğazına -ki mercan denilen balık ondan çıkıyor- tâ Akdeniz ve Bahr-i Ahmer’e ve Süveyş Kanalı’na, tâ tatlı ve tuzlu sular denizlerine, tâ toprak tabakası altındaki tatlı ve müteferrik su denizleriyle üstündeki tuzlu ve muttasıl denizlerine, tâ Nil ve Dicle ve Fırat gibi büyük ırmaklar denilen küçük tatlı denizlerle onların karıştığı tuzlu büyük denizlerine kadar, mânâsındaki cüz’iyatları var. Bunlar umumen murad ve maksut olabilir ve onun hakîkî ve mecazî mânâlarıdır.

İşte onun gibi, اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ¹⁶ dahi, pek çok hakaiki câmîdir. Ehl-i keşif ve hakikat, keşiflerine göre ayrı ayrı beyan ederler.

Ben de böyle fehmederim ki: “Semâvâtta binler âlem var. Yıldızların bir kısmı, her biri birer âlem olabilir. Yerde de her bir cins mahlûkat birer âlemdir. Hatta her bir insan dahi küçük bir âlemdir. رَبُّ

¹⁴ “Âlemlerin Rabbi” (A’râf Sûresi, 7/54; Şuarâ Sûresi 26/23; Kasas Sûresi 28/30; Mü’min Sûresi 40/64; Fussilet Sûresi 41/9; Tekvîr Sûresi 81/29; Hâkka Sûresi 69/4)

¹⁵ “O iki denizi salıverdi, birbirine kavuşurlar. Fakat aralarında bir engel bulunduğundan, birbirinin sınırını aşmazlar.” (Rahman Sûresi, 55/19-20)

¹⁶ “Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah’adır.” (Fâtiha Sûresi, 1/2)

17 الْعَالَمِينَ tabiri ise, ‘Doğrudan doğruya her âlem, Cenab-ı Hakk’ın rubûbiyetiyle idare ve terbiye ve tedbir edilir.’ demektir.”¹⁸

Hazreti Üstadımızdan yine bir hatıra:

Birgün Isparta’da Nurlar’dan okuyorduk. Hazreti Üstad hatt-ı Kur’ân Risale’den, yatağında oturur bir hâlde takip ediyordu. İmanî bir ders okuyorduk. Birden doğruldu ve gözlüğünü çıkararak ‘Siz gençsiniz, hafızanız sağlamdır. Ben ise yaşlandım, hafızam zedelenmiş. Yemin ediyorum, şimdi bu dersi yeni okumuş gibi istifade ettim, ders aldım. Hâlbuki, ben bunu şimdiye kadar on bin defa okumuştum.’ dedi. Birkaç gün sonra da: ‘Hani ben size böyle böyle demiştim ya; bu dersler âyât-ı Kur’âniye’den geldiği için terakkiye son yoktur.’ buyurmuşlardı.

Birgün bir münasebetle şu meâlde bir beyanda bulundular: Kendisine daha önce verilen kerametvâri bazı harika ikramları, harika hâlleri kast ederek: “Onlar şimdi benden alındı. Ancak hizmet-i imaniye ve Kur’âniye’ye ait hususlar bırakıldı. Meselâ Ankara’dan beni takip veya taharri için bir adam veya polis gönderseler bana bildiriliyor.” tarzında bir ifadesi olmuştu.

Üstad Bediüzzaman, ikamet ettikleri Emirdağ ve Isparta’daki evlerinin dış kapısının iç kısmına birer levha yazdırmışlardı. Her gelen misafire mutlaka okunmasını isterdi. Biz, Risale-i Nur’u nazara veren bu ifadeleri, Üstad kendini gizlemek için yazıyor, tevazuundan böyle diyor zannederdik. Bu levhalarda şiddetli hastalığı münasebetiyle görüşemediğini, Risale-i Nur’un kendi yerinde ders verdiğini beyanla: “Risale-i Nur bana katiyen ihtiyaç bırakmamış. Milyonlar nüshası her biri on Said kadar fayda veriyor...”¹⁹ Risale-i Nur’u okumak on defa benimle görüşmekten daha kârlıdır.”²⁰ demektedir.

Şimdi öyle anlaşılıyor ki Üstad, âlem-i berzaha üfûl etmekle beraber hizmetine aynen devam ediyor.

17 “Âlemlerin Rabbi” (A’râf Sûresi, 7/54; Şuarâ Sûresi, 26/23; Kasas Sûresi, 28/30; Mü’min Sûresi, 40/64; Fussilet Sûresi, 41/9; Tekvîr Sûresi, 81/29; Hâkka Sûresi, 69/4)

18 Mektubat, 26. Mektup, 4. Mebhas, Birincisi, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/502

19 Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1900

20 Age. 2/1888

Evet, Üstad Bediüzzaman; “Ben ölsem, Risele-i Nur bir merkeze bedel yüzer merkezlerde neşredilecek.” demişti.

Bir mektubunda: “Amma hizmet ise, felillâhilhamd, hizmet-i Kur’âniye ve imaniyede Cenab-ı Hak, rahmetiyle öyle kardeşleri bana vermiş ki vefatımla, o hizmet, bir merkezde yapıldığına bedel, çok merkezlerde yapılacak. Benim dilim ölümlle susturulsa pek çok kuvvetli diller benim dilime bedel konuşacaklar, o hizmeti idame ederler. Hatta diyebilirim: Nasıl ki bir tane tohum toprak altına girip ölmesiyle bir sümbül hayatını netice verir; bir taneye bedel yüz tane vazife başına geçer. Öyle de mevtim, hayatımdan fazla o hizmete vasıta olur ümidini besliyorum.”²¹

Yine bir mektubunda: “Benim hizmetim ve sergüzeşt-i hayatım, bir nevi çekirdek hükmüne geçmiş. İnayet-i ilâhiye ile bu zamanda ehemmiyetli bir hizmet-i imaniyeye mebbe olmak için, Kur’ân’dan gelen ve meyvedar bir şecere-i âliye olan Nur Risaleleri’ni ihsan etmiş.”²² demektedir.

Risale-i Nur’u ilk telif zamanlarında ilâhî inâyetten bahsederken yine bu hususa dair bir fıkrası:

“Çok zaman evvel bir ehl-i velâyetten işittim ki: O zât, eski velîlerin gaybî işaretlerinden istihraç etmiş ve kanaati gelmiş ki ‘Şark tarafından bir nur zuhur edecek, bid’alar zulümâtını dağıtacak.’ Ben böyle bir nurun zuhuruna çok intizar ettim ve ediyorum. Fakat çiçekler baharda gelir. Öyle kudî çiçeklere zemin hazır etmek lâzım gelir. Ve anladık ki bu hizmetimizle o nuranî zâtlara zemin ihzar ediyoruz.”²³

Elhamdülillâh, şimdi o çiçekler âlemde sümbüllendi, nuranî semeler verdiler. Ve vermekte devam ediyorlar.

Şimdi bu yeni tarihçe-i hayat Bediüzzaman Hayatını Anlatıyor münasebetiyle, Hazreti Üstad’ın Kastamonu hayatında sekiz sene hizmetinde bulunan Mehmet Feyzi ve Çaycı Emin Efendilerin Hazreti Üstad’ın Kastamonu hayatına dair yazdıkları ve büyük Tarihçe-i

²¹ Mektubat, 29. Mektup, 6. Risale olan 6. Kısım, 4. Desise-i Şeytaniye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/552

²² Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1839

²³ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 5. Sebep, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/523

Hayat'ta dercedilen çok hakikattar beyanlarını buraya dercetmek istiyoruz. O sâdık, âlim ve fâzıl zâtlar, elbette haklarıdır ki bu yeni tarihçe-i hayatta onlar da yerlerini alsınlar. Şöyle ki:

Üstad Bediüzzaman'ın Kastamonu'da sekiz sene hizmetinde bulunan ve Denizli, Afyon Hapishanelerinde ve Mahkemelerinde kemâl-i sadakat ve iftiharla müdafaada buldukları Mehmet Feyzi ve Çaycı Emin Efendilerin, Hazreti Üstad'ın o zamanlarda yazdıkları beyanlardır.

“Üstadımızın tercüme-i hâlini merak edenlere deriz ki Kur’ân-ı Hakîm, otuz üç âyâtının i’cazkâr işaretleriyle, İmam-ı Ali (radiyallahu anh) Celcelûtiye ve Ercûze’sinde kerametkâr delâlâtıyla Gavs-ı Âzam (kuddise sırruhu), beşaretkâr beyanatıyla, Üstadımızın hakikî tercüme-i hâlini ve Risale-i Nur’un hakikî mahiyetini beyan etmişler.

Üstadımızın şahs-ı mânevisini bilmek isteyenler, Risale-i Nur’un İşârât-ı Kur’âniye ve Kerâmât-ı Aleviye ve Kerâmât-ı Gavsîye Risaleleri’ni ve Risale-i Nur’un sair eczalarını dikkatle tettebbu etmeleri lâzımdır. Yalnız bizim, Üstadımız hakkındaki kanaat-ı katiyemiz şudur ki: İsm-i Nur ve İsm-i Hakîm’e mazhariyetle, Kur’ân-ı Hakîm’in hazinesinden nail olduğu hakaik ve maârifi, tahdis-i nimet maksadıyla beşere ilân eden bu allâme-i zîfünun Bediüzzaman Hazretleri, ahlâk-ı Muhammediye (aleyhissalâtü vesselâm) ile tahallük etmiş, nefis ve heva berzahlarından geçmiş, mekârim-i ahlâkın en mümtaz ve müstesna ve timsâl-i mücessemi olarak bu asırda bulunmuş. Şimdiye kadar bütün hayatında şâyan-ı hayret bir ulûvv-ü himmet ve sekinet ve iffet ve mahviyet içinde yaşamış. Gına-yı kalbi, tevekkül ve kanaati harikulâde, maişet ve kıyafeti, pek sade ve mekârim-i ahlâkı, pek fevkalâde, dünyaya zerre kadar meyil ve muhabbet etmez.

Hem öyle bir tarzda izzet-i ilmiyeyi hayatta muhafaza etmiş ki asla kimseye arz-ı iftikar etmemek, hayatının en mühim bir düsturu olmuştur. Dünya kendilerine teveccüh etmişse de ondan yüz çevirmiş olan Üstadımız, emr-i maaşta Cenab-ı Hakk’ın inâyetiyle, iffet ve nezahetini daima muhafaza eder; sadaka, zekât ve hediyeleri almaz. Yakînen biliyoruz ki Kastamonu’da buldukları zaman, oturdukları evin îcarını vermek için yorganını sattılar da yine hiçbir sûretle hediye kabul etmediler.

Hem Üstadımız, tekellüf ve taazzumdan asla hoşlanmaz ve talebelerinin dahi tekellüf kaydından azade olmalarını emreder. Ve buyururlar ki ‘Tekellüf, şer’an ve hikmeten fenadır çünkü tekellüf sevdası, insanı, hadd-i mârufu tecavüze sevk eder. Mütekellif olanlar, bazen hodbinane ve tezahür ve tefâhur tavrı ve muvakkat soğuk bir riyakâr vaziyeti takınmaktan kurtulmaz. Hâlbuki bunların ikisi de ihlâsı zedeler.’

Hem Üstadımız, gayet mütevazıdır. Tefevvuk, temeyyüz ve şöret sevdalarından ziyadesiyle sakınırlar. Kendilerine mahsus sâfi meşrebi, o gibi can sıkacak şeylerden âlidir. Herkese, hele ihtiyarlara ve çocuklara ve fukaralara, rıfk ve mülâyemetle uhuvvetkârâne bir muamele-i hâlisane bulunurlar. Mübarek yüzlerinde, mehâbet ve beşâsetle karışık bir nur-u vakar lemean eder. Heybetle beraber âsâr-ı üns ve ülfet dahi görünür. Daima mütebessim bulunurlar. Fakat bazen tecelliyatın muktezası olarak mehâbet ve celâl nazarı o derece tezahür eder ki artık o zaman yanında bulunup da söz söylemek isteyen adamın, âdeta dili tutulur, ne söylemek istediği anlaşılmaz. Bu âcizler, çok defa bu hâli müşahede ettik.

Üstadımızın, az söylemek âdetidir. Fakat, söylediğini veciz söyler, herhalde düstur-u hikmet olarak pek mânidar ve pek şümüllü birer câmiü’l-kelimdirler.

Üstadımız, ne kimseyi zemmeder ve ne de yanında kimseyi gıybet ettirir. Bunlardan asla hoşlanmaz. Kusur ve hataları setrederler. Hem o kadar hüsn-ü zanna mâliktir ki hatta kendisi hakkında bir nâseza söz tebliğ edene, “Hâşâ! Bu yalandır. Bu sözü söyledi dediğin zât, böyle söylemez.” buyururlar.

Üstadımızın nefisle mücahedede bir rüsuğ ve ihtisası vardır ki asla huzûzat-ı nefsaniyelerine hizmet etmezler. Bir insana kâfi gelmeyecek kadar az yerler ve az uyurlar. Gecelerde, sabaha kadar câlib-i dikkat bir hâl-i hâşîâne ile ubûdiyette bulunurlar. Yaz ve kış bu âdetleri tahallüf etmez. Teheccüt ve münâcât ve evradlarını asla terk etmezler. Hatta bir Ramazan-ı şerifte pek şiddetli hastalıkta, altı gün bir şey yemeden savm-ı visal içinde ubûdiyetteki mücahedelerini terk etmediler. Komşuları her zaman derler ki ‘Biz, sizin Üstadınızın sekiz sene yaz ve kış geceleri, aynı vakitlerde sabaha kadar hazin ve muhrık sadasıyla

münâcât seslerini dinler ve böyle fasılasız devamlı mücahedesine hayretler içinde kalırdık.’

Hem Üstadımız, taharet ve nezâfet-i şer’iyeye son derece riayet eder, her zaman abdestli olarak bulunur, asla mübarek vaktini boş geçirmez. Ya Risale-i Nur telifiyle veya tashihiyle meşgul veya Münâcât-ı Cevşeniye’yi kıraat ve secdegâh-ı ubûdiyete kaim veya tefekkür-ü âlâ-yı ilâhî bahrine müstağrak bulunurdu. Ekseriyle, yaz zamanı şehre uzak ormanlık dağ vardı. Üstadımızla oraya giderdik. Yolda, hem Risale-i Nur tashih ederler, hem bu âciz talebelerinin okudukları risaleye dikkat ederler ve tashih için hatalarını söylerler veyahut eski müellefatından birisinden ders verirler, bu sûretle yolda bile mübarek vaktini vazife ile geçirirlerdi. Evet biz itiraf ediyoruz ki Üstadımızın nutkündeki letâfet ve ülfetindeki halâvet o derece feyiz bahşederdi ki insan, sabahtan akşama kadar o vaziyette ders olsa, yol yürüse, asla sıkılmak ihtimali yoktu.

Hem Üstadımız, Risale-i Nur hizmetini her şeye tercih ederler ve buyurlarlardı ki: ‘Yirmi senedir Kur’ân-ı Hakîm’den ve Risale-i Nur’dan başka bir kitabı ne mütalâa etmişim ve ne de yanımda bulundurmuşum. Risale-i Nur kâfi geliyor.’ Evet, Feyyaz-ı Mutlak tarafından bütün hakaik-i Kur’âniye kalb-i münevverlerine ilham ve ilka-yı küllî ile ifâza olunur da Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân’dan başka neye muhtaç olur? Bundan şüphesi olanlar, Risale-i Nur’a dikkat etsinler. Cenab-ı Hak, Üstadımıza, Risale-i Nur’un telifinde öyle bir iktidar-ı bedî ih-san etmiştir ki bu herkese nasip olacak hasletlerden değildir. O harika Nur Risaleleri, her biri, gurbette, hastalık içinde, bağda, kâtipsiz, tahammülü müşkül gayet ağır şerait dahilinde, zâhirî nice müşkülâtlarla meydana gelmiş ve müminlerin imdadına yetişmiştir. Fakat, Cenab-ı Hak’a şükürler olsun ki inâyet-i ilâhiye, harika bir tarzda Üstadımıza fevkalâde muvaffakiyet ih-san etmiştir. İşte bu sırdandır ki Cenab-ı Hak, ona kâinatı bir kitab-ı semâvî ve arzı bir sayfa gibi keşif ve şuhudla bihakkalyakîn okuyacak bir iktidar vermiş; mahz-ı inâyetle böyle kudsî bir esere sahip kılmıştır.

Evet, âyât-ı kevnîyeyi şâmil kitab-ı kebir-i kâinatın vezâif ve meâni-sini beyan edip mârifetullahın en yüksek derecatına, urûca nev-i beşeri teşvik eden ve bugünkü günde, ölmeye yüz tutan kalbleri bile izn-i ilâhî

ile ihtizaza getirecek kadar harika bir eser-i bedîa, bir sereyan-ı serîa olan Risale-i Nur ile neşr-i hakaik eden bu vücud-u mesut ile beşeriyet iftihar etmek lâzım gelirken; çok gariptir ki ehl-i şekavet tarafından zehir verilmeye cesaret ve taş atılmaya bile cüret ediliyor.

Evet ²⁴ *أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءَ الْأَنْبِيَاءِ ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَلِأَمْثَلٍ* sırrıyla, enbiyanın vârisi olanların türlü türlü belâlara uğramaları, hikmet-i ilâhiye iktizasından olmasıyla, o zümre-i mübareke gibi, Üstadımız daha nice belâlara hedef olmuştur. Hatta Kastamonu'ya ilk teşrif ettikleri zaman çocuklar, bir bedbaht şaki tarafından teşvik edilip abdest almak için çeşmeye çıktıkları vakit taş atmışlar. Fakat Üstadımız daima gördüğü eza ve cefalara ulü'l-azmâne sabır ve tahammül eder. Hem safâ-yı sadre ve selâmet-i kalbe malik olduklarından, o çocuklara dahi hiddet etmeyip buyururlardı ki: 'Bunlar, Sûre-i Yâsin'den mühim bir âyetin nüktesini keşfime sebep oldular.' diye onlara dua ederlerdi. Sonra bu çocuklar, Üstadımızın duaları bereketiyle şâyân-ı hayret bir hâl kesbettiler ki Üstadımızı uzak-yakın nerede görürlerse koşarak yanına gelirler, mübarek elini öperler, duasını alırlardı.

Hem Üstadımızın harika hâlâtı ve şâyân-ı hayret garaib-i ahvali, başta Risale-i Nur olarak pek çoktur. Evet, biz itiraf ediyoruz ki Üstadımız bizim hâtırat-ı kalbimizi bizden ziyade okur, çok defa haberimiz olmadığı bir meseleden bizleri şiddetli telâşla ikaz ederler, bizi hayrette bırakırlar. Fakat günler geçtikten sonra aynen Üstadımızın ikaz ettiği şeyle karşılaşır, aklımız başımıza gelirdi.

Üstadımızla dağa gittiğimiz zaman, daha şehre dönme zamanı gelmeden, birden Üstadımız kalkarlar, bize de emrederlerdi. Hikmetini sormak istediğimizde: 'Acele gidelim, Risale-i Nur hizmeti için bizi bekliyorlar.' derlerdi. Hakikaten, şehre avdetimizde, mutlaka mühim bir Risale-i Nur şakirdi bizi bekliyor bulur veya birkaç defa gelip gittiğini komşular haber verirlerdi.

Yine birgün, Mevlânâ Hâlid (kaddesallâhu sirrah) Hazretlerinin Küçük Âşık namında bir talebesinin neslinden mübarek bir ha-

²⁴ En ziyade musîbet ve meşakkate giriftâr olanlar, insanların en iyisi, en kâmilleridirler. (Tirmizî, *Zühd* 57; İbn Mâce, *Fiten* 23; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/172, 173, 180, 185; 6/369; İbn Hibbân, *es-Sahih* 7/160, 184; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 1/100, 3/386)

nım,²⁵(Hâşiye) yanında çok senelerden beri muhafaza ettiği Mevlânâ Hazretlerinin cübbesini, Ramazan-ı şerifte teberrüken Üstadımızın yanında kalsın diye Feyzi ile gönderir. Üstadımız hemen Emin kardeşimize yıkamak için emrederek Cenab-ı Hakk'a şükretmeye başlar. Feyzi'nin hatırına 'Bu hanım, benim ile yirmi gün için gönderdi, Üstadım neden sahip çıkıyor?' diye hayretler içinde kalır. Sonra o hanımı görür, o hanım Feyzi'ye der ki 'Üstad hediyeleri kabul etmediğinden, bu sûretle belki kabul eder diye öyle söylemiştim. Fakat emanet onundur, canımız dahi feda olsun.' der, o kardeşimizi hayretten kurtarır. Evet, mübarek Üstadımızın o cübbeyi kabulü, Mevlânâ Halid'den sonra vazife-i teceddüd-ü dinin kendilerine intikaline bir alâmet telâkki etmesindedir, derler. Hem de öyle olmak lâzım. Çünkü hadis-i sahihte: *إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ* ²⁶ *لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا* buyurulmuş. Mevlânâ Hazretlerinin velâdeti 1193, Üstadımız Hazretlerinin ise 1293'tür. Bu hadisin tam izahı Risale-i Gavsîye'de vardır.

Üstadımız, ara sıra bizlere hususan Feyzi'ye, latîfe tarzında buyururlardı ki 'Cezanız var, tokat yiyeceksiniz, hapse gireceksiniz...' diye Denizli hapsimizi bize remzen haber verip hem bizi ikaz hem kablervuku bir mühim hâdiseyi keşfen beyan ediyorlardı. Hakikaten çok geçmedi, Üstadımızın dediği çıktı.

Yine Denizli hapsi hâdisesinden evvel buyurdular ki 'Kardeşlerim, çoktandır sekiz seneden fazla bir yerde kalmamışım. Şimdi buraya geleli sekiz sene oluyor. Bu sene, herhâlde ya vefat edeceğim veya başka yere nakledeceğim.' diye Kastamonu'dan teşrifini haber veriyorlardı.

Hem Denizli hapsi musibetinden evvel Üstadımız buyururlardı ki 'Kardeşlerim, Risale-i Nur'a birkaç cihette hücum hissediyorum, ziyade ihtiyat ediniz.' Hakikaten çok geçmedi, İstanbul'da bir ihtiyar hoca, bilmeyerek bir risalenin bir meselesine itiraz ediyor. Sonra eski fetva emini merhum Ali Rıza Efendi Hazretleri, o hocanın itirazını red ve Risale-i Nur'un hakkaniyetini tam tasdik ediyor.

²⁵ (Hâşiye) O hanım "Asiye"dir.

²⁶ "Allah Teâlâ bu ümmet için her yüz senenin başında dinlerini tecdit eden bir müceddit gönderir." (Ebû Dâvûd, Melâhim 1; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat* 6/324; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/567, 568; Hatîb el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd* 2/62)

Bir müddet sonra, bir hayvan ürküp Üstadımızın bacağına incitiyor. Aylarca, ıztıraplar içinde, vazife-i ubûdiyetini ve Risale-i Nur'un hizmet-i kudsiyesini çok müşkülâta îfa edebildi. Sonra dağda müthiş bir zehirlenmeden mütevellit gayet ağır sûrette hasta iken, Denizli hapsi tevkifi meydana çıktı. Fakat o ferd-i ferîd, tahammülü pek müşkül bu dehşetli hâlde, hem hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'deki azm-i metînini, hem ubûdiyetteki vezâîfi îfaya son derece gayret edip asla fütur getirmedi ulü'l-azmâne bir sabır ile sebat ediyordu.

Yine, Üstadımız tevkifimizden evvel mükerreren buyururlardı ki 'Ehl-i dünya, Risale-i Nur'a ilişmesinler, ilişirlerse âfetlerin hücumuna sebep olurlar.' Hakikaten herkesçe malûmdur ki Risale-i Nur şakirtleri tevkif edilir edilmez her tarafta âfetler, zelzeleler, hastalıklar başladığı; tâ Risale-i Nur'un hakkaniyeti tasdik olunup vatana faydalı olduğu itiraf edilinceye kadar çok yerlerde, ezcümle Kastamonu'da zelzele devam etti. Hatta Kastamonu'nun tarihî yüksek kalesi -ki bazı risalelerin medresesi hükmüne geçti- Risale-i Nur'a ve müellifi olan Üstadımıza iştiyak ve hasretinden matem tutup en sağlam köklü taşlarını aşağı atarak, Üstadımızın ihbar-ı gaybîsini maddeten tasdik etmiştir.

Üstadımız tevkifimizden mukaddem buyururlardı ki: 'Risale-i Nur'a müthiş bir hücum plânı var fakat merak etmeyiniz. Müjde, inâyet-i ilâhiye imdadımıza yetişecek. Şöyle ki:

'Bugün, okumak için Hizb-i Âzam-ı Nurî'yi açmıştım, birden karşıma:

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ²⁷

âyeti çıktı. Mânen, 'Bana bak!' dedi. Ben de baktım, gördüm ki; mâ-nâsının çok tabakalarından hususan mânâ-yı îşârîsiyle ve cifrîsiyle hem hapis musibetine hem necatımıza îşaret ve bize beşâret ediyor.' buyurdular. İşte Denizli Mahkemesi, beraat kararı vermezden dokuz ay evvel, bilâtereddüt bu âyetin definesinden aldığı cevheri izhar edip hem bu âyet-i kerimenin mühim nükte-i i'cazını keşf hem de bu kuvve-i mâne-

²⁷ "Sen, Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret! Muhakkak ki sen, bizim himayemiz altındasın.. ve namaza kalktığında Rabbinin hamd ile tesbih et!" (Tûr Sûresi 52/48)

viyeye muhtaç zayıf talebelerine tebşir etmekle bizleri mesrur eylemişlerdir. Bu âyetin tam izahı, Denizli müdafaasında ve lâhikasındadır.’

Nüsha-yı nâdire-i zaman olan Üstadımız, gayet şecî ve metin ve ulü'l-azmâne bir cesaret-i fevkalâdeye mâlik bir lisanü'l-haktır ki hak yolunda söz söylemekten çekinmez ve levmi-i lâimden korkmazlar. Bir gün, ‘Bismillâh’ yazılı kabir taşlarını lâğımlar üzerine konurken görürler. Orada, dünyaca mühim zâtlar hazır oldukları hâlde, kimsenin söylemediği gayet acı sözlerle o haksız işe ve daha başka haksız işlere de sedd-i sedit olmuşlardır.

Hem memleketimizde her kim Üstadımızı rencide etmeye cesaret etmişse Risale-i Nur’a zarar getirmişse mutlaka sû-i âkibete uğramışlardır. Bazıları dehalet edip akılları başlarına gelmiş ise de bazıları da cezalarını çekmişlerdir. Bu vakaların bazıları Lâhika’da yazılmıştır.

Elhâsıl: Mübarek Üstadımızın evsaf-ı kemâlini ve mehâsin-i ahvalini bizim gibi âcizlerin bihakkın tasvir ve tarif edebilmesine imkân yoktur. Hâlik-ı Zülcelâl ve’l-Cemâl Hazretleri, Üstadımızı, bir vücud-u müstesna olarak yaratmış ve tevfik-i ilâhiyesine mazhar kılmıştır. Ne saadet ona ki onun bizzat iştigal ettiği ve ehemmiyetle teşvik ve tavsiye ettiği Risale-i Nur ile hizmet-i Kur’âniye ve imaniyede buluna ve Risale-i Nur’dan dersini almış ola...

Üstadımız, memlekette bulundukça, fâsılasız neşr-i hakaik eylemiş ve bizim saadetimiz için feyiz bahşeden mübarek nefesini sarf etmiştir. Cenab-ı Erhamü’r-râhimîn’den bütün ruh u canımızla niyaz ederiz ki: Mahşer gününde dahi bizleri: ²⁸السَّعِيدُ سَعِيدٌ فِي بَطْنِ أُمَّهٖ hadis-i şerifine mazhar olan Üstadımız define-i ulûm ve funûn, bedîü'l-beyan allâme-i Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri ile birlikte haşretsün. Tâ ki, o korkulu günde nurlu, müşfik, mübarek eliyle elimizi tutsun, huzur-u Resûl-i Ekrem’e (aleyhissalâtü vesselâm) bizi götürsün, inşaallah...

Risale-i Nur Şakirtlerinden

Feyzi, Emin²⁹

Kur’ân hizmetkârı Bediüzzaman Said Nursî’nin hizmetkârı olan

Mustafa SUNGUR

²⁸ “Said olan annesinin karnında saıddır.” (el-Bursevî, Rûhu’l-Beyân 7/32. Ayrıca bkz.: Müslim, *Kader* 3; İbn Mâce, *Mukaddime* 7; et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Kebîr* 3/176)

²⁹ Tarihçe-i Hayat, Kastamonu Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2178-2181

ÖNSÖZ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur. Salât ve selâm Peygamberlerin Efendisi Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sellem), âlinin ve ashabının üzerine olsun. Âmin.

Biyografi yazmak, özel bir gayret; farklı bir düzen ve üslûp gerektirir. Özellikle de bu, hayatını yazacağınız kişinin ifadelerinden oluşan bir çeşit otobiyografi ise daha fazla dikkat gerektiren bir çabaya ihtiyaç vardır. Umarım ki okuyucu bu konudaki hassasiyetimi benimle paylaşır.

Bu zorluktan dolayı, çoğu yazar biyografi yazmaktan kaçınmışsa da Üstad Bediüzzaman Said Nursî’nin hayatı pek çok araştırmacı-yazar tarafından çeşitli üslûplarla kaleme alınmıştır.

Bazıları kronolojik bir biyografi yazmış, bazıları hikâye üslûbunu tercih etmiş; diğer bir kısmı da ilmî, akademik bir üslûp kullanmıştır.

Üstad Bediüzzaman’ın hayatını ilk defa, yeğeni ve talebesi “Abdurrahman” 1919 yılında kaleme aldı ve bir broşür hâlinde yayımladı.

Ellili yılların başlarında, üniversiteli bir grup Nur Talebesi teksir makinesi kullanarak Arap harfleriyle “*İlim ve İrfan Âlemine Türkiye’den Bir Güneş Doğuyor*” başlığını taşıyan bir kitap neşrettiler. Bunu müteakiben meşhur Türk edebiyatçısı “Eşref Edip”, “*Sebilürreşad*” isimli mecmuasında Üstad’ın hayatını konu alan bir dizi makale yayımladı.

Daha sonra, Bediüzzaman'ın yanında yetişen, hapisane ve sürgünlerde gölge gibi onun peşinden ayrılmayan ve ona bağlı olan Nur talebeleri, Üstad hayattayken onun biyografisini yazmaya başladılar. Yazdıklarını ona arz ettiler. Yaptıkları kabul gördü; ancak Üstad, şahsını öven bazı bahisleri çıkarttı. Üstad'ın kontrolünden geçtikten sonra bu eser, 1958 yılında "Tarihçe-i Hayat" adı altında yayımlandı.

Bu çalışmadan sonra, bu konuda birçok araştırmacı ve yazar, çalışmalar yaparak Üstad'ın hayatı hakkında eserler yayımladılar. Bediüzzaman hakkında kaleme alınan bu çalışmalar vazgeçilmez kaynaklar hâline geldi. Bunların en önemlileri araştırmacı yazar Abdülkadir Badıllı ile araştırmacı yazar Sayın Necmettin Şahiner'in eserleridir ki bu alanda başı çekmektedirler.

Muhterem Badıllı'ya ait olan eser "*Bediüzzaman Said-i Nursî, Mufasssal Tarihçe-i Hayatı*" ismiyle; Sayın Şahiner'in eserleri ise "*Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursî*" ve altı cilt hâlinde bulunan "*Son Şahitler*" adıyla şöhret bulmuştur. Büyük meşakkat ve zorluklarla aslı kaynaklarına ancak inilebilen bu eserlerin her biri resmî, ilmî vesikalara ve tarihî belgelere dayanan eserlerdir.

"*Risale-i Nur Külliyyatı*"nı tercümelerime devam ettiğim bir sırada, elle tutulur bir şekilde fark ettim ki Üstad Bediüzzaman Said Nursî başından geçen her hâdiseyi tescil etmiştir. Bununla kalmayıp kişisel, ruhî ıztıraplarını ve olaylara karşı görüş ve yorumlarını da eserlerinde dile getirmiştir. Bunları, Risale-i Nur'un çeşitli yerlerinde konu ve cümlelerin aralarına serpiştirerek kaleme almış ve iman hizmetine sunmuştur. Kalb ve akıllarda silinmeyecek tarzda yerleştirmiştir. Onun için bu hatıralar geçici tarihî birer hikâye olmaktan ziyade, hayat ve iman ile bütünleşerek imanî meselelerin birer delili ve işareti olarak eserlerinde yer almıştır.

Bu noktadan hareketle, bu biyografinin yazımında farklı bir metot takip etmek istedim. "Risale-i Nur Külliyyatı'nın satırları arasına serpiştirilmiş vaziyette bulunan, hatıra ve tarihî hâdiseleri sırasına göre tertip ve tanzim ettim.

Meşakkatli ve zor olan bu tarzı seçmemdeki ana gayem, muhterem okuyucunun, bana ait ifadeler araya girmeden Üstad Nursî ile doğrudan sohbet etmesini sağlamak ve okuyucunun duygu ve hissiyatlarını serbest bırakmaktır.

Yazarlar kaleme aldıkları yazılarda kendi duygu ve düşüncelerini karıştırmak istemeseler de beğendikleri bir ciheti öne çıkarmaktan kendilerini alıkoyamazlar. Öte yandan, bir kaynağın doğruluk ve inandırıcılığı ne kadar yüksek olursa olsun, insanın kendi hatıralarını ve başından geçen olayları, kendinin doğrudan anlatması kadar doğru ve inandırıcı olamaz. Ayrıca okurun önüne mümkün olduğunca çok konu, hatıra, hâdis ve gerçek vesikalar koymak istedim. Üstad Bediüzzaman Said Nursî hakkında araştırma, inceleme yapmak isteyen araştırmacıların yüklerini bir nebze olsun hafifletmek arzu ettim.

Dolayısıyla, kitabın metinlerini mümkün olduğunca Üstad'ın kendi orijinal ifadelerinden oluşturmaya çalıştım. Bunun yanında onun kontrolünden geçen "*Tarihçe-i Hayat*"tan aldığım kısımların, Üstad'ın ifadelerinden ayırt edilebilmesi için tırnak işareti ile aldım. Bütün bunları tarihî sırasına göre tanzim ettim. Dipnotlarda pasajları takviye etmek için Türkçe kaynaklardan iktibaslar yaptım. Hatta bazı yerlere, "Mustafa Sungur Ağabey, "Bayram Yüksel" Ağabey ve "Mehmet Fırıncı" Ağabey gibi hayatta kalan yakın talebelerinden doğrudan duyduklarımı ve Üstad'ı gören araştırmacıların naklettiklerini ekledim. Tevatür ile pek çok şahidin onayladığı hâdis ve hatıralardan bazılarını seçerek buraya yazdım. Bu üslûbun hem pek çok güzel yönleri hem de bazı eksiklikleri olduğunu belirtmek isterim.

Bu yöntemin iyi tarafları: Üstad Bediüzzaman'ın en gerçek ve en nezih biyografisi okuyucuya sunuldu; herhangi bir yorum ve görüş beyan etmeksizin, Üstad'ın kendini anlatmasına mahal verildi; hiçbir müdahale olmadan olay ve hatıralar tanzim edilip sırasına kondu. Bu vesileyle okuyucu, kitabın başından sonuna kadar tefekkür ve düşünce âleminde serbest kalmış oldu. Bunun yanında okuyucuya bolca bilgi ve çokça hatıra sunuldu.

Bununla birlikte, bu üslûpta okuyucunun da fark edeceği birtakım aksaklıklar söz konusudur. *Risale-i Nur Külliyyatı*'nda veya *Tarihçe-i*

Hayat'ta yer alan Üstad'ın sözlerinden alınan paragraflar, iki değişik usûl ile arz edilmektedir. Üstad kendini anlatırken iki farklı tarz kullanmıştır. Biri, doğrudan doğruya, birinci tekil şahıs eki kullanarak; ikincisiyse, kendinden bahsederken üçüncü tekil şahıs anlatımını tercih ederek. Bu sebeple gerekli yerlerde bu ayrımı vurgulamak için küçük başlıklar veya kısa cümleler eklemek zorunda kaldım.

Umulur ki bu çalışmamız, noksanlıkların tamamlanmasına, okuyucuyu tefekküre sevk etmeye vesile olur. Okuyucu satırların arasında rahatça gezerek terkip ve yorum yapabilir ve sathî mütalâalardan uzak kalır. Bütün bunlarla birlikte düşünüldüğünde, bu üslûp zorluk değil kolaylık ve yarar getirir diye temenni ediyorum.

Bu çalışmamızda, Üstad'ın yaptığı konuşmalara, yazdığı makalelere, telif ettiği risalelere, mahkemedeki duruşmalara ve diğer konulara değinmeyi ihmal etmedik. Risale-i Nur'daki metinlerden örnekler ve pasajlar aldık. Alıntı yaptığımız kısımları dipnotlarda kaynağına atfederek –okuyucu, yazının tamamını okuma ihtiyacı duyabilir düşüncesiyle– yazının aslına havale ettik. Konuyu kolaylaştırmak için de bazı bölümlerin başlarında, daha sonra bahsi geçecek olan hâdiselerin birer özetini yazarak; olaylar arasındaki bağlantıların daha açık görünmesini ve olay zincirinin kolayca hatırlanmasını temin ettik.

Eserin hazırlanması esnasında, “Bediüzzaman Said Nursî: Tarihçe-i Hayatı” isimli eserinden faydalandığım Abdülkadir Badıllı Bey ve “Nurs Yolu”, “Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursî”, “Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursî'yi Anlatıyor” isimli eserlerinden istifade ettiğim Necmeddin Şahiner Bey'e teşekkür ederim. Bunun yanında yardımcılarından dolayı büyük Arap edebiyatçısı Edip İbrahim Debbağ Bey'e, Risale-i Nur Külliyyatı'nın Kürtçesinin mütercimi Faruk Resûl Yahya Bey'e, eserin yayına hazırlanmasında emekleri geçen Ayşe Nurlan Karan Hanımefendi ile Recep Çakır Bey'e de teşekkür ederim.

Salât ve selâm Allah'ın Resûlü Efendimiz Muhammed'e âline ve
ashabının üzerine olsun. Âmin!..

İstanbul
İhsan Kasım SALİHİ

GİRİŞ: ÜSTAD BEDİÜZZAMAN'IN KENDİ TARİHÇESİNE BAKIŞI

Hayatım, Hizmet-i Kur'âniye'ye Bir Çekirdek Hükümüne Geçmiş

"Şimdi bence kat'iyet peydâ etmiştir ki ekser hayatım, ihtiyar ve iktidarımın, şuur ve tedbirimin haricinde, öyle bir tarzda geçmiş ve öyle garip bir sûrette ona cereyan verilmiş, tâ Kur'ân-ı Hakîm'e hizmet edecek olan bu nevi risaleleri netice versin. Âdeta bütün hayat-ı ilmiyem, mukaddemât-ı ihzariye hükmüne geçmiş ve 'Sözler'³⁰le i'câz-ı Kur'ân'ın izharı, onun neticesi olacak bir sûrette olmuştur. Hatta, şu yedi sene nefyimde ve gurbetimde ve sebepsiz ve arzumun hilâfında tecerrüdüm ve meşrebime muhalif, yalnız bir köyde imrar-ı hayat etmekliğim; ve eskiden beri ülfet ettiğim hayat-ı içtimaiyenin çok râbitalarından ve kaidelerinden nefret edip terk etmekteğim, doğrudan doğruya bu hizmet-i Kur'âniye'yi hâlis, sâfi bir sûrette yaptırmak için bu vaziyet verildiğine şüphem kalmamıştır. Hatta çok defa bana verilen sıkıntı ve zulmen bana karşı olan taziyat perdesi altında bir dest-i inâyet tarafından merhametkârâne, Kur'ân'ın esrarına hasr-ı fikir ettirmek ve nazarı dağıtmamak için yapılmıştır kanaatindeyim. Hatta, eskiden mütalâaya çok müştak olduğum hâlde, bütün bütün sair kitapların mütalâasından

³⁰ Burada 'Sözler'den kasıt, *Risale-i Nur Külliyyati*'dir.

bir men, bir mücanebet ruhuma verilmişti. Böyle gurbette medar-ı tesselli ve ünsiyet olan mütalâayı bana terk ettiren, anladım ki doğrudan doğruya âyât-ı Kur'âniye'nin üstad-ı mutlak olmaları içindir."³¹

"Nasıl ki bir çam ağacının buğday tanesi kadar bir çekirdeği, koca çam ağacına bir mebde oluyor; kudret-i ilâhî o acîp ağacı o çekirdekten halk ediyor. Milyondan ancak bir hisse o çekirdekte bulunurken, o çekirdek kader kalemîyle yazılan mânevî bir fihriste olmuş. Yoksa, bir köy kadar fabrikalar lâzımdır ki o acîp ağaç, dal ve budaklarıyla teşkil edilsin. İşte, azamet ve kudret-i ilâhînin bir delili de budur ki bir zerreden dağ gibi şeyleri halk eder.

İşte, aynen bunun gibi, hiçbir mahviyet ve tevazu niyetiyle olmayarak, bütün kanaatimle ilân ediyorum ki, benim hizmetim ve sergüzeşt-i hayatım, bir nevi çekirdek hükmüne geçmiş. İnyet-i ilâhiye ile bu zamanda ehemmiyetli bir hizmet-i imaniyeye mebde olmak için, Kur'an'dan gelen ve meyvedar bir şecere-i âliye olan Nur Risaleleri'ni ih-san etmiş. Ben bunu kasemle temin ediyorum ki bütün hayatımda geçen o harikalardan dolayı ben kendimde katiyen bir kabiliyet ve bir meziyet ve o fevkalâdeliğe bir liyakat görmüyordum. Hayret içinde kalıyordum. Değil fevkalâde bir dehâ veyahut fevkalâde bir velâyet, belki kendi kendimi idare edecek ve hayat-ı içtimaiye ile münasebettar olacak bir kabiliyet görmüyordum. Gerçi zâhiren hodfuruşluk gibi bazı hâlât hayatımda görünmüştü. O da ihtiyarım haricinde halkların hüsn-ü zannını tekzip etmemek için bir nevi hodfuruşluk gibi oluyordu. Fakat halkların hüsn-ü zannı gibi hakikatte olmadığının hikmetini bilmediğimden ve dünyaya yaramadığımı, böyle bin derece haddimden fazla bir teveccühe mazhar olduğumu bütün bütün hilâf-ı hakikat telâkki ediyordum. Fakat Cenab-ı Hakk'a yüz bin şükür olsun ki yetmiş-seksen senelik hayatımın sonlarında onun hikmetini ih-san-ı ilâhiye ile bir derece bildik."³²

"Meselâ: Bu biçare Said'in gayet muhtaç olduğu ve yetmiş seneden beri o sanatla meşgul olması ve bazı gün iki yüz sayfa kadar tashihe mecbur olmasıyla beraber, on yaşındaki zeki bir çocuğun on günde muvaffak olduğu yazı kadar bir yazıya malik olamadığına hayret ediliyordu.

³¹ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 6. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/526

³² Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1839

Hâlbuki Said bütün bütün istidatsız değildir. Hem de nesebî kardeşlerinin hepsinin de güzel yazıları olduğu hâlde, bu kadar yazıya muhtaç iken böyle yarım ümmî vaziyetinin hikmeti, kanaat-i kat'iyemle şudur ki:

Bir zaman gelecek ki cüz'î ve şahsî iktidarlar, kuvvetler mukabele edemeyecek dehşetli ve mânevî düşmanların hücumu zamanında güzel yazı sahiplerini ruh u canıyla aramak ve hizmetine şerik etmek ve o çekirdeğin etrafında su, hava, nur gibi o mânevî ağaca hizmet etmek için o şahsî ve cüz'î hizmeti, küllî ve umumî ve kuvvetli ve bir kaleme mukabil binler kalemi bulmak hikmetiyle ve buz parçası gibi benliğini o mübarek havuz içinde eritmesiyle hakikî ihlâsı elde etmek ve bu sûretle imana hizmet etmek hikmetiyle olmuş."³³

"Ben çekirdek gibi çürüdüm ve kurudum. Bütün kıymet ve hayat ve şeref, o çekirdekten çıkan şecere-i Risale-i Nur ve mu'cize-i mânevîye-i Kur'âniye'ye geçmiş biliyorum. Ve öyle itikat ettiğimden, i'câz-ı Kur'ânî hesabına izhar ederim. Bütün kıymet, bir mu'cize-i Kur'âniye olan Risale-i Nur'dadır."³⁴

Tarihî Sırasına Göre Bediüzzaman Said Nursî'nin Hayatında Önemli Hâdiseler

1877	Doğumu ve çocukluk günleri.
1885	İlim yolundaki ilk adımları. Tağ köyündeki eğitimi.
1888	Şeyh Seyyid Nur Muhammed'in yanında talebelik günleri.
1891	Validesinin yanında, Resûlullah'ı (sallallâhu aleyhi ve sellem) rüyasında görmesi. Doğu Bayezit'te Şeyh Celalî'nin yanında gerçek tahsili.
1892	Molla Fethullah'ın huzurunda imtihan edilmesi. Siirt'te ilim adamları ile münazarası. Bediüzzaman lâkabının verilmesi.
1893	Şirvan'da ikametleri.

³³ Açe. 2/1840-1841

³⁴ Şuâlar, 8. Şuâ, 8. Remiz, 2. Sual, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/941

1894	Tillo'da inzivaya çekilişi. Mustafa Paşa'nın zulmüne karşı çıkışı. Cizre'de âlimler ile münazarası. Mardin'e gidişi ve siyasetle ilgilenmesi.
1895	Mardin'den Bitlis'e sürgün edilişi.
1897	Valinin daveti üzerine Van'a gidişi. Vali konağında modern ilimlerle tanışması ve doksan kitabı ezberine alması. İngiliz müstemele nâzırının açıklamasını öğrenmesi. Van Kalesi'nden düşüşü.
1899	Fikrî inkılâbın doğuşu.
1906	Kur'ân hizmeti.
1907	Medresetü'z-Zehrâ'nın kurulması maksadıyla İstanbul'a gelmesi. Şekerci Hanı'nda ulemayı münazaraya davet edişi. Japon Başkumandanı'na verdiği cevaplar. Sultan Abdulhamid'e Doğu'daki durumun düzeltilmesi ve Medresetü'z-Zehrâ inşası için dilekçe sunması. Akıl hastanesine sevkî. Doktorla muhaveresi. Zabtiye Nâzırı Şefik Paşa ile konuşması.
1908	23 Temmuz'da İkinci Meşrutiyet'in ilânı. Hürriyet ve Meşrutiyet kavramlarının doğru anlaşılması için irad ettiği hitabe. Emanuel Karasso ile karşılaşması. Şeyh Bahit ile görüşmesi. Gazete haberlerine reddi. Ferah Tiyatrosu'ndaki heyecanlı kalabalıkları yatıştırması. Avusturya mallarını protesto eden hamalları sakinleştirilmesi.
1909	27 Şubat günü Beyazıt Meydanı'nda medrese talebelerini yatıştırması. 5 Nisan'da İttihad-ı Muhammedî Cemiyeti'nin kurulması, gazetecileri uyarması. 31 Mart Hâdisesi (13. 04. 1909 / 31. 03. 1325 Rumî). Olaylar sonucu ortaya çıkan karmaşayı yatıştırması ve sekiz tabur askeri itaate getirmesi. 31 Mart Hâdisesi dolayısıyla askerî mahkemeye sevk edilmesi ve beraat etmesi.
1910	İstanbul'u terk edip Van'a dönüşü. Tiflis'te Rus polisiyle konuşması. Aşiretler arasında dolaşması ve Münazarat isimli eseri telifi.

1911	Şam'da Emevî Camii'nde bir hutbe vermesi. Beyrut-İzmir yolunu kullanarak İstanbul'a dönüşü. 7-26. 06. 1911'de Sultan Reşad'a Rumeli seyahatinde refakat etmesi. Van'da Medresetü'z-Zehrâ'nın temelini atışı. Şam'a Seyahati (1910 yılı sonu veya 1911 başı).
1913	İcâz-ı Kur'ân ile ilgili gördüğü rüya-yı sâdika. Harbi haber vermesi. Şeyh Selim isyanını engellemesi. Ermeni çetelerine karşı koyması. Gönüllü talebelerine askerî eğitim vermesi ve Horhor'da ilmi faaliyetine devam etmesi.
1915	Gönüllü Milis alayı kurması. Savaş cephesinde Ruslara karşı savaşı.
1916	İşârâtü'l-İcâz isimli eserini telifi. ¹ Ahaliyi kurtarma mücadelesi. 02.03.1916 tarihinde Ruslara esir düşmesi. Kosturma'ya sevki ve iman derslerine devam etmesi. Tatar Camii'nde ilk ruhî uyanışı.
1918	Esareten kaçışı ve 17. 06. 1918'de İstanbul'a gelmesi. 13.08.1918 tarihinde Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye üye olarak tayini.
1919	Rüyada bir hitabesi (Eylül) 1919. Yeğeni Abdurrahman Ağabey'le birlikte Çamlıca'da ikametini.
1920	16 Mart'ta İngilizlerin İstanbul'u işgali. 1920 yılı ortalarında İstanbul Sarıyer'de inzivaya çekilmesi. Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'den ayrılışı.
1921	İngiliz Anglikan Kilisesine cevabı. Kurtuluş hareketine karşı Meşihattan sudur eden fetvaya cevabı. Yuşa Tepesi'ndeki inzivası ve fikrî, kalbî, ruhî bir inkilâpla Yeni Said'e dönüşmeye başlaması.
1922	19.11.1922'de Ankara seyahati. Ankara Kalesi'ndeki tefekkürü. 22.11.1922'de Meclis-i Mebusan (Birinci Meclis) tarafından karşılanması.
1923	19.01.1923'te milletvekillerine bir bildiri yayımlaması ve Hubab Risalesi isimli eserin ve zeylinin neşri. 30.04.1923'te Ankara'yı terk edip, Haziran başlarında Van'a dönüşü.

1924	İki yıl Ereğ Dağı'nda ikameti.
1925	İsyanlara karşı koyması. Şeyh Said Piran'a (el-Palevi) cevabı. 25 Şubat'ta Van'dan Burdur'a nefiy kararının alınışı.
1926	Nisan-Mayıs aylarında İstanbul'a getirilişi. Meşihat-ı İslâmiye'de yangın çıkması. İzmir-Antalya yolu üzerinden Burdur'a getirilişi. Burdur'da "Nur'un İlk Kapısı" isimli eserini telif edişi.
1927	1 Mart'ta Ramazan'dan üç gün önce Barla'ya varışı.
1929	Mescidine yapılan ilk saldırı.
1932	18.07.1932'de mescidine yapılan baskın.
1934	Barla'dan Isparta'ya götürülüşü (Yaz mevsimi ortalarında).
1935	25 Nisan'da Nur talebelerinin buldukları yerlerden alınıp nezarete atılarak tutuklanmaları. 27 Nisan'da İç İşleri Bakanının gelişi ve tutuklanan Nur Talebelerinin Eskişehir'e sevk edilişleri. Üstad'ın müdafaası ve Büyük Ceza Mahkemesinin 19 Ağustos'ta Tesettür Risalesi sebebiyle verdiği karar.
1936	27 Mart'ta tahliye edilişi ve Kastamonu'ya mecburî ikamete gönderilişi.
1943	Üç kez evine baskın düzenlenip 20 Eylül'de tutuklanarak Ankara'ya gönderilişi.
1944	Denizli Mahkemesinin ve uzmanların Risale-i Nur'u tetkikleri. 15 Haziran'da Üstad'ın beraati. Denizli'de iki ay ikameti. Ağustos ayının sonlarında Ankara hükümetinin emriyle Emirdağ'da zorunlu ikameti. Emirdağ'da camiye gidişinin yasaklanması.
1948	23 Ocak: Kendisinin ve talebelerinin Afyon Mahkemesi'ne sevk edilmeleri. 06 Aralık: Cezaya çarptırılmaları.
1949	20 Eylül: Afyon cezaevinden tahliye edilmeleri. 20 Kasım: Üstad'ın tekrar Emirdağ'a iadesi (2 Aralık).
1950	14.05.1950 tarihli seçimi kazanmaları dolayısıyla Cumhurbaşkanına gönderdiği tebrik telgrafi. 16 Haziran: Ezanın tekrar Arapça okunmasının serbest oluşu ve Nur talebeleri ile İslâm dünyasını bu konuda tebriki.

1951	21 Şubat: Vatikan'a bir mektup ile bazı risaleleri göndermesi. 20 Kasım: Emirdağ'a seyahati ve orada bir hafta kalışı. 29 Kasım: Eskişehir'de Yıldız Otelinde bir buçuk ay kadar ikameti. 29 Aralık: Isparta'ya yolculuğu.
1952	Ocak: Gençlik Rehberi isimli eserinden dolayı açılan davanın 22.01/19.02/05.03.1952 tarihlerindeki duruşmalarına girmek için İstanbul'a gelişi.
1953	Nisan ayı başlarında Emirdağ'a dönüşü. Gençlik Rehberi davasından beraat etmesi. Samsun Mahkemesi'ne gitmek için İstanbul'a gelişi ve burada üç ay ikameti. Yaz mevsimi ortalarında İstanbul'u terk edip sırasıyla Eskişehir'e, Emirdağ'a, Isparta'ya ve daha sonra Barla'ya seyahati. Isparta-Barla, Isparta-Emirdağ ve bazen de Afyon ve Eskişehir arasında kısa seyahatler düzenlemesi.
1956	23 Mayıs: Risale-i Nur'un Afyon Mahkemesi'nde beraat edışı.
1958	Ankara olayları.

Veda Ziyaretleri

02 Aralık 1959	Emirdağ'dan Ankara'ya yolculuğu ve ertesi gün Emirdağ'a dönüşü.
03 Aralık 1959	Isparta'ya seyahat ederek orada 15 gün kaldıktan sonra Emirdağ'a dönüşü.
19 Aralık 1959	Konya'yı, oradan da Isparta'yı ziyareti ve tekrar Emirdağ'a dönüşü.
20 Aralık 1959	Tekrar Konya'ya gidişi ve sabah namazından sonra Emirdağ'a dönüşü.
31 Aralık 1959	Emirdağ'dan Ankara'ya yolculuğu.
1 Ocak 1960	İstanbul'a seyahati.
03 Ocak 1960	Ankara'ya dönüşü (son dersi).
05 Ocak 1960	Londra'da yayımlanan Times gazetesi muhabiriyle yaptığı röportaj.
06 Ocak 1960	Konya'ya oradan da Isparta'ya seyahati ve Emirdağ'a dönüşü.

11 Ocak 1960	Ankara yolculuğu; hükümetin baskısıyla Emirdağ'da mecburî ikameti.
20 Ocak 1960	Emirdağ'dan Isparta'ya, Isparta'dan Afyon'a gidişi ve tekrar Emirdağ'a dönüşü.
19 Mart 1960	Emirdağ'dan Isparta'ya seyahati.
20 Mart 1960	Isparta'da iki gün kaldıktan sonra Urfa'ya yönelişi.
21 Mart 1960	Konya, Adana, Gaziantep şehirlerini ziyareti.
22 Mart 1960	Urfa halkının onu ziyaretleri.
23 Mart 1960	Gece yarısı saat üç buçuk sularında Allah'ın rahmetine kavuşması. Allah'ın sonsuz rahmet ve mağfireti onun üzerine olsun. Âmin!
24 Mart 1960	Urfa'da cenaze ve defin merasimleri.
Temmuz ayının başlarında 1960	Mübarek naşının alınıp bilinmeyen bir yere defnedilmesi.

Birinci Bölüm:
ESKİ SAİD DÖNEMİ

A- DOĞUMU VE YETİŞMESİ

Yıl 1877

Kimliği

İsmi ve lâkabi: Bediüzzaman Said...

Babasının ismi: Mirza³⁵

Annesinin ismi: Nuriye³⁶

Doğum tarihi: 1293³⁷

Doğum Yeri: Bitlis vilâyetinin Hizan kazasının İsparit nahiyesine bağlı Nurs köyü.

Milleti: İslâm.

Eşkâli: Orta boylu. Elâ gözlü. Buğday simalı.

Alâmet-i farika: Yok.³⁸

-
- ³⁵ Babası “Sofî Mirza”, bir takva timsaliydi; hiç haram tatmamış ve çocuklarına da helâl rızıktan başka bir şey yedirmemiştir. Hatta meraya gidip gelirken, başkalarının tarla ve mahsulünden bir şey yemesinler diye hayvanlarının ağızlarını bağlardı. (Bkz.: Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman*, s.51) 1920’li yıllarda vefat etti ve Nurs mezarlığına defnedildi. Mezar taşında “Mirza” yazılıdır.
- ³⁶ Annesine, “Senin bütün çocuklarının bu kadar zeki olmasında, senin onları terbiye sistemindeki metodun nedir?” diye sorulduğunda: “Hayatımda, kadınlığa mahsus şer’î mazeretler dışında, hiçbir teheccüd namazını kaçırmadım ve çocuklarımı abdestsiz emzirmedim.” diye cevap verdi. (Bk.: Badıllı, *Tarihçe*, 1/59)
- ³⁷ Bu tarih, rumî takvim hesabına göre dir. Rumî yılın başlangıcı 1 Mart olarak kabul edilir. Osmanlı Devleti’nin son döneminde bu takvim kullanılmıştır. Bu tarih aynı zamanda, hicrî 1294, milâdî 1877-1878’e tekabül etmektedir.
- ³⁸ Daru’l-Hikmeti’l-İslâmiye’ye üye tayin edildiği zaman bu belgeyi yazdırmıştır. (Bkz. Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 199)

Bediüzzaman'ın Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye âzâ olurken doldurduğu belgedeki bu bilgilere ilâve olarak:

"İsmim Said, şöhretim Bediüzzaman, pederimin ismi Mirza'dır. Bir sülâle-i mârufeye nisbetim yoktur. Mezhebim Şaffî'dir. Devlet-i Âliye-i Osmaniye tâbiyyetindeyim.

Bidayet-i tahsilimde mezkûr İsparit nahiyesinde biraderim nezdinde mebadi-i ulûmu iki sene kadar okudum. Sonra Erzurum'a tâbi Bayezid kasabasında Şeyh Muhammed Celâlî Hazretlerinin halka-yı tedrisinde tederrüsü mütad olan durûsu bi'l-ikmal itmam-ı nüsah eyledim. Sonra Van'da tedrise başladım. On beş sene kadar fûnûn-u şettaya ait tedrisat ile iştigal eyledim. Harb-i hâzırın ilânı üzere gönüllü olarak alay kumandanı namıyla harbe iştirak eyledim. Bitlis'te Ruslara esir düştüm. Esaretten firar ederek İstanbul'a geldim. Bidayet-i teşekkülünden beri Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de âzâ olarak bulunuyorum. Müşarün ileyh Muhammed Celâlî Efendi Hazretlerinden almış olduğum icazetnâme-yi zaman-ı esaretimde zâyi eyledim.

On yedi adet telifatım vardır. Birinci Arabiyyü'l-ibare olarak telif gerdem olan İşârâtü'l-İ'caz nam tefsir-i şerif ve mantıka dair Talikat ve Kızıl İ'caz nâm risalelerle el-Hutbetü'ş-Şamiye nam risale-i Arabî... Nokta, Şuâât, Sünûhat, Münazarat, Muhâkemât, Tülûat, Lemaât, Rumûz, İşârât Hutuvat-ı Sitte, İki Musibetin Şehadetnamesi ve Hakikat Çekirdekleri gibi diğer telifatım Türkiyyü'l-ibaredir. Telifatımın ekserisi irşad-ı müslimîn ve ikaz-ı gafilîn için yazılmış münebbihattandır. Türk ve Kürt lisanıyla tekellüm ettiğim gibi, Arabî ve Farişî lisanlarıyla yazar ve okurum."³⁹

Ailesi

"Ben dokuz yaşımdan beri şefkatli validemi görmediğimden sohbette bulunamadım. O hürmetli muhabbetten mahrum kaldığım ve üç hemşirem⁴⁰ de on beş yaşımdan sonra göremediğim –Allah rah-

³⁹ Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 203, 206

⁴⁰ Bunlar, yaş sırasına göre şöyledir:

Birincisi, Dürriye, Ubeyd'in annesidir; Birinci Dünya Savaşı'ndan önce vefat etmiştir.

İkincisi, Hanım âlim ve fâzıl bir hanımefendi idi. Şam'da on beş yıl müderrislik

met etsin- validemle beraber berzah âlemlerine gittikleri için, dünyanın çok zevkli, lezzetli olan uhuvvetkârâne sohbetlerinden merhamet ve hürmetten mahrum kaldığımdan ve üç kardeşimden⁴¹ iki kardeşimi elli seneden beri görmediğimden -Allah onlara rahmet etsin- öyle kıymettar, dindar, âlim iki kardeşimin sohbetinden, hürmetkârâne muhabbet, merhametkârâne şefkatteki sürurdan mahrum kaldığımdan, bu dünyada Risale-i Nur'un imanda cennet çekirdeği bulunduğunu gösterdiği gibi, bugün dört fedakâr hizmetimde bulunan mânevî evlâtlarımla bir seyahat ettiğim zaman imandaki cennet çekirdeğinin bir zerreciği katiyen ruhuma ihtar edildi.

Ömrümde mücerret kaldığımdan dünyada çocuklarım olmamasından, çocuklara karşı şefkatkârâne zevklerinden, memnuniyetlerinden de mahrum kaldığımla beraber, bu noksanıyeti hissetmiyordum. Bugün dört yarama mukabil, Cenab-ı Hak gayet zevkli bir mânâyı ihsan etti, üç cihetle tedavi etti.

•Birincisi: Risale-i Nur'da beyan edilen hadis-i şerifteki عَلَيْنَا⁴² بِدِينِ الْعَجَائِزِ sırrıyla, ihtiyar kadınların Risale-i Nur cihetinde harika istifadeleri ve zevk-i ruhanîleri, merhume validemin merhametkârâne hususi şefkatinden gelen lezzete mukabil küllî ve umumî bir sûrette binler valideleri rahmet-i ilâhiye bana ihsan ettiği gibi, üç merhume hemşirelerimin şefkatkârâne, kardeşâne sevinç ve sürurlarına bedel, yüz binler genç hanımları bana hemşire nev'inde Risale-i Nur cihetiyle verip dualarıyla ve Nur'larla alâkadarlıkları ile hemşirelerim yüzünden kaybettiğim üç fayda yerine binler fâide-i mânevî ve sürur-u ruhî ihsan

yapmıştır. 1945'te, Hac'da tavaf esnasında kocası Molla Said ile beraber vefat etmiştir. (Bkz. Şuâlar, 11. Şuâ, 11. Mesele, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/980; Şahiner, *Son Şahitler* 1/156).

Üçüncüsü, Mercan ise kardeşlerinin en küçüğü idi.

41 Bunlar:

Abdullah, 1914 yılında vefat etmiştir. Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin mânevî evlâdı ve talebesi olan Abdurrahman'ın da babasıdır.

Mehmet, 1951 yılında vefat etmiştir.

Abdülmecid, 1967 yılında vefat etmiştir. Mirza Efendi'nin çocukları, sırasıyla:

Dürriye, Hanım, Abdullah, Said, Mehmet, Abdülmecid ve Mercan'dır.

42 el-Gazzâlî, *İhyâü Ulûmî'd-Dîn* 3/78; es-Sehâvî, *el-Makâsüdü'l-Hasene* 290; es-Suyûtî, *ed-Düreru'l-Müntesira* 14; Aliyyülkârî, *el-Esrâru'l-Merfûa* 124; el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafû* 2/92

etmiş. Bu ikinci kısmın hakikat olduğuna çok delil ve emareleri var, kardeşlerim biliyorlar.

- Hem merhum kardeşimin vefatıyla fedakârâne dünyadaki mad-dî, mânevî muavenetlerinden ve muhabbet ve şefkatlerinden mahrumiyetime bedel, rahmet-i ilâhiye o hususi iki-üç kardeş yerine yüz binler hakikî kardeş gibi hakikî şefkat, muavenet ve yardım eden, hatta değil yalnız dünya hayatını, belki hayat-ı uhreviye sermayesini de Risale-i Nur'un hizmetinde bana yardım etmek için fedâî kardeşleri ihsan etmiş.

- Dünyada evlâtlarım olmadığından, gayet zevkli olan çocuklara şefkat meziyetinden mahrumiyetime bedel, bir-iki çocuk şefkatine bedel, yüz binlerle masumları ki ileride Risale-i Nur'la beslenmeleri cihetiyle, bu hususi, cüz'î üç şefkatkârâne vaziyeti yüz binlere çevirdi."⁴³

Kardeşi Abdülmecid

"Öz kardeşim ve en birinci ve yüksek ve fedakâr bir talebem olan Abdülmecid'in Van'da güzel bir evi vardı. İdaresi yerinde, hem muallim idi. Hizmet-i Kur'âniye'nin daha revaçlı bir yeri olan hududa gitmekliğim için arzumun hilâfına olarak teşebbüs edenlere, içtihadınca, güya menfaatim için iştirak etmedi, rey vermedi. Güya, ben hududa gitseydim, hem hizmet-i Kur'âniye siyasetersiz, sâfi olmayacak, hem onu Van'dan çıkaracak idiler diye iştirak etmedi. Maksudının aksiyle şefkatli bir tokat yedi. Hem Van'dan hem o güzel evinden hem memleketinden ayrıldı. Ergani'ye gitmeye mecbur kaldı."⁴⁴ "Kardeşim Abdülmecid, biraderzadem Abdurrahman'ın (rahmetullahi aleyh) vefatı üzerine ve daha sair elim ahvâlât içinde bir perişaniyet hissetmişti. Hem, elimden gelmeyen mânevî himmet ve medet bekliyordu. Ben onunla muhabere etmiyordum. Birdenbire, mühim birkaç Söz'ü ona gönderdim. O da mütalâa ettikten sonra yazıyor ki:

"Elhamdülillâh, kurtuldum. Çıldıracaktım. Bu Sözler'in her biri birer mürşid hükmüne geçti. Çendan bir mürşidden ayrıldım, fakat çok

⁴³ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1899

⁴⁴ Lem'alar, 10. Lem'a, İkincisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/603

mürşidleri⁴⁵ birden buldum, kurtuldum.” diye yazıyordu. Ben baktım ki hakikaten Abdülmecid güzel bir mesleğe girip o eski vaziyetlerinden kurtulmuş."⁴⁶

Yeğeni Ubeyd

"Ubeyd isminde bir yeğenim ve talebem vardı. Benim yanımda ve benim yerime şehit olduktan sonra, üç aylık mesafede esarete bulunduğum zaman, mahall-i defnini bilmediğim hâlde, bence bir rüya-yı sâdıkada, tahte'l-arz bir menzil sûretindeki kabrine girmişim. Onu şühedâ tabaka-yı hayatında gördüm. O, beni ölmüş biliyormuş. Benim için çok ağladığını söyledi. Kendisini hayatta biliyor; fakat Rus'un istilâsından çekindiği için, yer altında kendine güzel bir menzil yapmış."⁴⁷

Kardeşinin oğlu Abdurrahman

"Biraderzadem Merhum Abdurrahmân, sekiz seneden beri benden ayrılıp dünyanın gaflet ve evhamlarına bulaştığı hâlde, şahsıma karşı haddimden çok fazla hüsn-ü zannı varmış. Bende olmayan ve elimden gelmeyen himmeti istiyor ve medet bekliyordu. Kur'ân-ı Hakîm'in himmeti imdadına yetiştî.. haşre dair olan Onuncu Söz'ü vefatından üç ay evvel eline yetiştirdi. O Söz, onu mânevî kirlerinden ve evham ve gafletten temizlemekle beraber, âdetâ mertebe-i velâyete çıkmış gibi, vefatından evvel yazdığı mektubunda üç zâhir keramet izhar etmiş. Yirmi Yedinci Mektub'un fıkraları içinde dercedilmiş; müracaat olunsun."⁴⁸

⁴⁵ Üstad Bediüzzaman Said Nursî, Burdur'a sürgüne gönderildiğinde, o da Ergani'ye sürgüne gönderilmiştir. "Çok Mürşidler" sözüyle, Risale-i Nur'u kastetmektedir.

⁴⁶ Mektubat, 28. Mektup, 3. Mesele olan 3. Risale, 5. nokta, 5. Misal, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/517

⁴⁷ Mektubat, 1. Mektup, dördüncü tabaka-yı hayat, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/347

⁴⁸ Mektubat, 28. Mektup, 3. Mesele olan 3. Risale, 5. Nokta, 5. Misal, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/517; bkz. Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1420

Nesebi-Soyağacı⁴⁹

"Mahkemede Denizli ehl-i vukufu, bazı şakirtlerin bu itikatlarına göre, bana karşı demişler ki:

"Eğer Mehdilik dava etse bütün şakirtleri kabul edecekler."

Ben de onlara demiştim:

"Ben, kendimi seyyid bilemiyorum. Bu zamanda nesiller bilinmiyor. Hâlbuki âhîr zamanın o büyük şahsı, Âl-i Beyt'ten olacaktır. Gerçi mânen ben Hazreti Ali'nin (radiyallâhu anh) bir veled-i mânevîsi hükmünde ondan hakikat dersini aldım ve Âl-i Muhammed (aleyhis-selâm) bir mânâda hakikî Nur şakirtlerine şâmil olmasından, ben de Âl-i Beyt'ten sayılabirim. Fakat bu zaman şahs-ı mânevî zamanı olmasından ve Nur'un mesleğinde hiçbir cihette benlik ve şahsiyet ve şahsî makamları arzu etmek ve şan, şeref kazanmak olmaz; ve sırr-ı ihlâsa tam muhalif olmasından, Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür ediyorum ki beni kendime beğendirmemesinden, ben öyle şahsî ve haddimden hadsiz derece fazla makamâta gözümü dikmem. Ve Nur'daki ihlâsı

⁴⁹ Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin pek çok talebesi onun özel sohbetlerinde şunları zikrettiğini nakletmiştir: "Kendi nesebi, baba tarafından İmam Hasan'da (radiyallâhu anh), anne tarafından da İmam Hüseyin'de (radiyallâhu anh) son buluyor." Ancak Üstad Hazretleri, ihlâsî muhafaza ve insanlar nazarında mânevî bir makam kazanmak maksadından uzak durmak gayesiyle, bu hususu, risalelerinde sarahatle beyan etmemiştir. (Bkz. Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1794; Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1040)

Meselâ; "Kardeşim! Hazreti Ali Efendimiz'e (radiyallâhu anh) mensup kişi benim. Ne alıyorsam, o kanaldan alıyorum." (Şahiner, *Son Şahitler*, "Abdurrahman Cerrahoğlu" 1/ 240)

Bir seferinde de "Kardeşim Salih! Sen hakikî seyyidsin. Nuriye (Üstad'ın annesi) de Seyyid, Mirza (Üstad'ın babası) da Seyyid." demiştir. (Şahiner, *Son Şahitler*, "Muhiddin Yürüten" 3/201 Badıllı, Tarihçe, s. 50)

Bir başka zaman da "Ben de seyyidim. Ama sakın kimseye söyleme! Annem Hüseyinî, babam Hasenî'dir." (Şahiner, *Son Şahitler*, "Salih Özcan" 3/238)

Üstad Bediüzzaman'ın nesebi konusunu, araştırmacılardan, Necmeddin Şahiner, Abdulkadir Badıllı ve Malazgirtli Muhammed Molla Zahit ele almış ve şu sonuca ulaşmışlardır:

"Pederi, İspartit aşiretinden Mirza Reşan'ın oğlu Mirza Halid'in oğlu Hızır'ın oğlu Ali'nin oğlu Sofi Mirza.

Validesi ise, Nurs'a üç saat uzaklıktaki Belkan köyünün Hakif aşiretinden Molla Tahir'in kızı Nuriye."

Bu iki aşiret de Hakkari Ekrad aşiretlerindedir.

bozmamak için, uhrevî makamât dahi bana verilse bırakmaya kendimi mecbur biliyorum.” dedim, o ehl-i vukuf sustu.⁵⁰

Çocukluğundaki Olgunluk Alâmetleri

"Bir zaman, küçüklüğümde, hayalimden sordum:

“Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini, fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa, bâki fakat âdi ve meşakkatli bir vücûdu mu istersin?” dedim.

Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden “Ah!” çekti. “Cehennem de olsa beka isterim.” dedi.⁵¹

Küçüklüğümde kamer tutuldu. Ben valideme dedim:

- Neden ay böyle oldu?

Dedi:

- Yılan yutmuş.

Dedim:

- Daha görünüyor.

Dedi:

- Yukarıda yılanlar cam gibi olup içlerinde bulunan şeyi gösterirler.

Bu çocukluk hatırasını çok zaman tahattur ediyordum. Ve derdim ki “Bu kadar hakikatsiz bir hurafe, validem gibi ciddî zâtların lisanında nasıl geziyor?” diye düşünürdüm. Tâ, felekiyat fennini mütalâa ettiğim vakit gördüm ki validem gibi öyle diyenler bir teşbihi hakikat telâkki etmişler. Çünkü, derecât-ı şemsîyenin medârı olan “muntakatü'l-burûc” tabir ettikleri daire-i azîme, menâzil-i kamerîyenin medârı bulunan mâ-il-i kamer dairesi birbiri üstüne geçmekle, o iki daire, her biri iki kavis şeklini vermiş. O iki kavise felekiyûn uleması, latîf bir teşbihle, büyük iki yılan namı olan “tinnîneyn” namını vermişler. İşte, o iki dairenin tekâtü' noktasına, “baş” mânâsına “re's”, diğerine “kuyruk” mânâsına “zeneb” demişler. Kamer re'se ve şems zenebe geldiği vakit, felekiyûn ıstılahınca “haylûlet-i arz” vuku bulur. Yani, küre-i arz, tam ikisinin ortasına düşer. O vakit kamer hasf olur. Sâbık teşbihle, “Kamer, tinnînin

⁵⁰ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1794.

⁵¹ Şuâlar, 11. Şuâ, 8. Meselenin Bir Hulâsası, Birincisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/962; Sözler, 10. Söz, 11. Hakikat, Elhasıl, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/39

ağzına girdi.” denilir. İşte bu ulvî ve ilmî teşbih, avamın lisanına girdikçe, mürûr-u zamanla, kameri yutacak koca bir yılan şeklini almış.⁵²

"Ben sekiz-dokuz yaşında iken, bütün nahiyemizde ve etrafında ahali Nakşî tarikatında, ve oraca meşhur Gavs-ı Hızan namıyla bir zâttan istimdat ederken, ben akrabama ve umum ahaliye muhalif olarak "Yâ Gavs-ı Geylânî!" derdim. Çocukluk itibarıyla elimden bir ceviz gibi ehemmiyetsiz bir şey kaybolursa "Yâ Şeyh! Sana bir Fâtiha, sen benim bu şeyimi buldur." Acaiptir ve yemin ediyorum ki bin defa böyle Hazreti Şeyh, himmet ve duasıyla imdadıma yetişmiş. Onun için bütün hayatımda umumiyetle Fâtiha ve ezkâr ne kadar okumuşsam, Zât-ı Risalet'ten (aleyhissalâtu vesselâm) sonra Şeyh-i Geylânî'ye hediye ediliyordu. Ben üç-dört cihetle Nakşî iken,⁵³ Kadîrî meşrebi ve muhabbeti bende ihtiyarsız hükmediyordu. Fakat tarikatla iştigale ilmin meşguliyeti mâni oluyordu."⁵⁴

"Ben, on yaşında iken, büyük bir iftihar, hatta bazen temeddüh sûretinde bir hâletim vardı. İstemediğim hâlde pek büyük bir iş ve büyük bir kahramanlık tavrını takınıyordum. Kendi kendime derdim: Senin beş para kıymetin yok. Bu temeddühkârane, hususan cesaretle çok fazla gösterişin niçindir? Bilmiyordum, hayret içindeydim. Bir iki aydır o hayrete cevap verildi ki: Risale-i Nur, kablelvuku kendini ihsas ediyordu. Sen, âdi odun parçası gibi bir çekirdek iken, o firdevs salkımlarını bilfiil kendi malın gibi hiss-i kablelvuku ile hissedip hodfuruşluk ederdin.

Bizim Nurs köyümüz ise, hem eski talebelerim hem hemşehrilerim biliyorlar ki bizim köyümüz, fevkalâde gösteriş ve cesaretle ileri göstermek için temeddühü çok severdiler; güya büyük bir memleketi fetheder gibi kahramanâne bir tavır almak istiyordular. Ben, hem kendime hem onlara çok hayret ederdim. Şimdi hakikî bir ihtar ile bildim ki o masmus Nurslu insanlar, Nurs karyesi; Risale-i Nur'un nuruyla büyük bir iftihar kazanacak; o vilâyetin, nahiyenin ismini işitmeyen, Nurs köyünü ehemmiyetle tanıyacak diye bir hiss-i kablelvuku ile o nimet-i ilâhiyeye karşı teşekkürlerini temeddüh sûretinde göstermişler.

⁵² Sözler, Lemeât, Cehil Mecâzı Eline Alsa Hakikat Yapar, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/328; Lem'alar, 14. Lem'a, Elcevap, 2. Esas, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/629; Muhakemat, 1. Makale, 5. Mukaddime, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1990

⁵³ Çünkü, anne ve babası da bu tarikate bağlıydılar.

⁵⁴ Sikke-i Tasdik-i Gaybî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2084

Hem, o nahiyeimiz olan Hizan kazasına tâbi Isparta'da (İsparit), birdenbire, meşhur Seyda⁵⁵ namında Şeyh Abdurrahman-ı Tâğî himmetiyle o kadar çok talebeler ve hocalar ve âlimler çıktılar ki bütün Kürdistan onlarla iftihar eder bir şekil aldığı zaman, içlerinde münazara-yı ilmiye ve pek büyük bir himmetle ve pek geniş bir daire-i ilim ve tarikat içinde öyle bir vaziyet hissediyordum ki güya rû-yu zemini fethedecek bu hocalardır.

Eski meşhur ulema ve evliyalar ve allâmeler ve kutuplar onların medar-ı bahsi oldukça ben de dokuz-on yaşındayken dinliyordum, kalbime geliyordu ki bu talebeler, âlimler, ilimde, dinde büyük bir fütuhât yapmışlar gibi vaziyet alıyorlardı. Bir talebenin bir parça ziyade zekâveti olsaydı, büyük bir ehemmiyet verilirdi. Münazarada, bir meselede birisi galebe çalsa büyük bir iftihar alırdı. Ben de hayret ediyordum, o hissiyat bende de vardı. Hatta tarikat şeyhleri ve dairelerinde medar-ı hayret bir müsabaka, hem nahiye, hem kaza, hem vilâyetimizde vardı. O hâletleri başka memleketlerde o derece göremedim."⁵⁶

"Hayalin ile "Nurşin" karyesindeki "Seyda" (kaddesallâhu sirrah) Hazretlerinin meclisine git. Ve o zâtın sohbet-i kudsiyesi ile orada izhar edilen İslâm medeniyetine bir bak! O zât-ı kerimin irşadiyla fukara elbisesine bürünmüş sultanları veya insan libasını giymiş melâikeleri gör.

Sonra bu hakikati müvazene etmek üzere –Paris'e de– git. Ve onların büyüklerinin localarına gir, bak. Göreceksin ki onlar insan elbisesine bürünmüş birer akrep veya benîâdem sûretine girmiş birer iffirtirler."⁵⁷

Yıl 1885

İlim Yolunda İlk Adımları ve Hocaları

"Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zâtlardan ders aldığım⁵⁸ hâlde, kasep ediyorum ki en esaslı ve sarsılmaz ve her vakit bana dersini

⁵⁵ Bu lâkap, Doğu'da âlim ve fazıl şahıslar için kullanılır.

⁵⁶ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1697-1698

⁵⁷ Mesnevî-i Nuriye, Hubab, s.180. (Envar Neşriyat; Terc: Abdulkadir Badıllı)

⁵⁸ Yani o, etrafındaki her şeyden, hatta sineklerden bile ders alıyordu. Bununla ilgili olarak Mesnevî-i Nuriye adlı eserinde şu anekdotu zikrediyor:

Mehâsiniyle mağrur olan nefsimde dedim ki:

tazeler gibi, merhum validemden aldığım telkinat ve mânevî derslerdir ki o dersler fitratımda, âdeta maddî vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair derslerimin o çekirdekler üzerine bina edildiğini aynen görüyorum. Demek, bir yaşındaki fitratıma ve ruhuma merhum validemin ders ve telkinâtını, şimdi bu seksen yaşındaki gördüğüm büyük hakikatler içinde birer çekirdek-i esasiye müşahede ediyorum."⁵⁹

Bediüzzaman'ın Kur'ân talimi ile birlikte ilim tahsiline başlaması 1885 (hicrî 1303) senesine tekabül eder.⁶⁰

“Dokuz yaşına kadar peder ve validesinin yanında kaldı. O esnada bir hâlet-i ruhiye, tahsilde bulunan büyük biraderi Molla Abdullah'ın ilimden ne derece feyizyâb olduğunu tetkike sevk etti. Molla Abdullah'ın gittikçe tekâmül ederek köydeki okumamış arkadaşlarından okumakla tezahür eden meziyetini düşünüp hayran kaldı. Bunun üzerine ciddi bir şevkle tahsili gözüne aldı ve bu niyetle nahiyeleri İspart ocağı dahilinde bulunan Tağ köyünde Molla Mehmed Emin Efendi'nin medresesine gitti. Fakat fazla duramadı. Hâlet-i fitriyeleri icabı, daima izzetini koruması ve hatta âmirâne söylenen küçük bir söze dahi tahammül edememesi, medreseden ayrılmasına sebep oldu. Tekrar Nurs'a döndü.

Nurs'ta ayrıca bir medrese olmadığından dersini büyük biraderinin haftada bir defa sılaya geldiği günlere hasrederdi. Bir müddet sonra Pirmis karyesine, sonra Hizan Şeyhi'nin yaylasına gitti. Burada da tahakküme tahammülsüzlüğü, dört talebe ile geçinmemesine sebep oldu. Bu dört talebe birleşip kendisini daima tâciz ettiklerinden, bir gün Şeyh

- Sen bir şeye mâlik değilsin, nedir bu gururun?

Dedi ki:

- Madem mâlik değilim, ben de hizmetini görmem.

Dedim ki:

- Yahu, bu sineğe bak. Gayet küçücük zarif elleriyle kanatlarını, gözlerini siler süpürür. Her işini görür. Sen de lâakal onun kadar vücuduna hizmet etmelisin diye ikna ettim.

Takdis ederiz o Zât'ı ki bu sineğe nezafeti ilhamen öğretir, bana da üstad yapar. Ben de onunla nefsimi ikna ve ilzam ederim. (Mesnevî-i Nuriye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1309)

⁵⁹ Lem'alar, 24. Lem'a, Ehl-i iman âhîret hemşirelerim olan kadınlar taifesi ile bir muhaveredir, 1. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/689-690

⁶⁰ Şuâlar, 1. Şuâ, Resaili'n-Nur'a işaret eden ikinci âyet, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/834

Seyyid Nur Muhammed Hazretlerinin huzuruna çıkıp izhar-ı acz ile, arkadaşlarını şikâyet etmeyerek şöyle dedi:

- "Şeyh efendi, bunlara söyleyiniz, benimle dövüştükleri vakit dördü birden olmasınlar, ikişer-ikişer gelsinler."

Seyyid Nur Muhammed, küçük Said'in bu mertliğinden hoşlanarak

- "Sen benim talebemsin, kimse sana işlemez." buyurdu.

Bu hâdiseden sonra "Şeyh talebesi" diye yâd edildi. Burada bir müddet kaldıktan sonra, biraderi Molla Abdullah ile beraber Nurşin köyüne geldiler."⁶¹

İstiğnası

"Şarkî Anadolu'da medrese teşkilâtındaki hususiyetlerden birisi şudur ki: İcazet almış bir âlim, istediği köyde hasbeten lillâh bir medrese açar. Medrese talebelerinin ihtiyacı, iktidarı olursa medrese sahibi tarafından, iktidarı yoksa halk tarafından temin edilir; hoca meccanen ders verir, talebelerin iâşe ve levazımâtını da halk deruhte ederdi. Bunların içinde yalnız Molla Said, hiçbir sûretle zekât almıyordu. Zekât ve başkasının eser-i minneti olan bir parayı katiyen kabul etmiyordu."⁶²

"Eski Said'in çocukluk zamanından beri hem kendisi hem babası fakir oldukları hâlde, başkalarının sadaka ve hediyelerini almadığının ve alamadığının ve şiddetli muhtaç olduğu hâlde hediyeleri mukabil-siz kabul etmediğinin ve Kürdistan âdeti talebelerin tayinatı ahalinin evlerinden verildiği ve zekâtla masrafları yapıldığı hâlde, Said hiçbir vakit tayin almaya gitmediğinin ve zekâtı dahi bilerek almadığının bir hikmeti, şimdi kat'î kanaatimle şudur ki:

Âhir ömrümde Risale-i Nur gibi sırf imanî ve uhrevî bir hizmet-i kudsiyeyi dünyaya âlet etmemek ve menâfî-i şahsiyeye vesile yapmamak için, o makbul âdete ve o zararsız seciyeye karşı bana bir nefret ve bir kaçınmak ve şiddet-i fakr ve zarureti kabul edip elini insanlara açmamak hâleti verilmişti ki Risale-i Nur'un hakikî bir kuvveti olan hakikî ihlâs kırılmasın. Ve bunda bir işaret-i mânevî hissediyordum ki gelecek zamanda maişet derdiyle ehl-i ilmin mağlûbiyeti bu ihtiyaçtan gelecektir."⁶³

⁶¹ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2122

⁶² Açe. 2/2123

⁶³ Emirdağ Lâhikası-2, 3. Numûne, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1840

Yıl 1891

Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalâtü vesselâm) Müjdesi

“Nurşin’de bir müddet kaldıktan sonra Hizan’a döndü. Sonra medrese hayatını terk ederek pederinin yanına geldi ve bahara kadar evde kaldı. O sırada şöyle bir rüya⁶⁴ görür:

Kıyamet kopmuş, kâinat yeniden dirilmiş. Molla Said, Peygamber’i (aleyhissalâtü vesselâm) nasıl ziyaret edebileceğini düşünür. Nihayet sırat köprüsünün başına gidip durmak hatırına gelir: “Herkes oradan geçer, ben de orada beklerim.” der ve sırat köprüsünün başına gider. Bütün Peygamberân-ı İzam Hazerâtını birer birer ziyaret eder. Peygamber Efendimiz’i de ziyarete mazhar olunca uyanır.”⁶⁵

“Tarihçe-i Hayat’nda yazılmamış, o rüyada mazhar olduğu bir hakikati sonradan şöyle anladık ki: Molla Said, Hazreti Peygamber’den ilim talebinde bulunmasına karşılık Hazreti Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) ümmetinden sual sormamak şartıyla ilm-i Kur’ân’ın tâlim edileceğini tebşir etmişler. Aynen bu hakikat hayatında tezahür etmiş; daha sabâvetinde iken bir allâme-i asır olarak tanınmış ve katiyen kimseye sual sormamış, fakat sorulan bütün suallere mutlaka cevap vermiştir.”⁶⁶

"Artık bu rüyadan aldığı feyiz, tahsil-i ilim için büyük bir şevk uyandırır. Pederinden izin alarak, tahsil yapmak üzere Arvâs nahiyesine gider. Burada icra-yı tedris eden meşhur Molla Mehmed Emin Efendi, kendisine ders vermeye tenezzül etmeyip talebelerinden birisine okutmasını tavsiye edince, izzetine ağır gelir. Birgün bu meşhur müderris, camide ders okutmakta iken, Molla Said itiraz ederek, “Efendim, öyle değil!” hitabında bulunur. Okutmasına tenezzül etmediğini hatırlatır.

⁶⁴ Buna benzer bir rüyayı da Kur’ân’ın ehemmiyeti ve hâkimiyeti hakkında, Sünûhat’ta dercetmiştir. (Sünûhat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2047)

⁶⁵ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2123

⁶⁶ Hâşiye-2, 2/2123

Burada Üstad’ın soru sormamasının sebebi, muhatabı olan ulemânın ilminden şüphesi olmadığından ve onları imtihana çekme vaziyetine girmek istememesinden dolaydır. Bu hususta kendileri derlerdi ki “Ben ulemânın ilmîni inkâr etmem; binaenaleyh kendilerinden sual sormak fazladır. Benim ilmimden şüphe edenler varsa sorsunlar, onlara cevap vereyim.” (Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2130)

Orada bir müddet kaldıktan sonra, Mir Hasan Veli Medresesine gitti. Aşağı derecede okuyan yeni talebelere ehemmiyet verilmemek bu medresenin âdeti olduğunu anlayınca, sırayla okunması icap eden yedi ders kitabını terk ederek, sekizinci kitaptan okuduğunu söyledi.

Birkaç gün sonra Vastan kasabasına gittiyse de orada tebdil-i hava için ancak bir ay kadar kaldı. Bilâhare, Molla Mehmed isminde bir zâtın refakatinde Erzurum vilâyetine tâbi Bayezid'e hareket etti."⁶⁷

Gerçek Tahsili

Hakikî tahsiline işte bu tarihte Bayezid'de başlar. Bu zamana kadar hep "Sarf" ve "Nahiv" mebâdileriyle meşgul olmuştu ve "İzhar"^{a68} kadar okumuştur.⁶⁹

"O zamanda Said'de, değil harika bir zekâ veya bir mânevî kuvvet, belki bütün istidat ve kabiliyetinin haricinde bir acîp tarzla, bir iki sene Sarf ve Nahiv mebâdisini gördükten sonra, üç ayda acîp bir tarzda kırk elli kitabı güya okumuş ve icâzet almış gibi bir hâlet görüldü."⁷⁰

"Bayezid'de Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri'nin nezdinde yaptığı bu hakikî ve ciddî tahsili, üç ay kadar devam etmiştir. Fakat pek gariptir; zira Şarkî Anadolu usûl-ü tedrisiyle, Molla Câmi'den nihayete kadar ikmal-i nüsahtı. Buna da her kitaptan bir veya iki ders, nihayet on ders tederrüs etmekle muvaffak oldu ve mütebâkisini terk eyledi. Hocası Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri niçin böyle yaptığını sual edince, Molla Said cevaben:

"Bu kadar kitabı okuyup anlamaya muktedir değilim. Ancak bu kitaplar bir mücevherat kutusudur, anahtarı sizdedir. Yalnız sizden şu kutuların içinde ne bulunduğunu göstermenizin istirhamındayım. Yani bu kitapların neden bahsettiklerini anlayayım da, bilâhare tab'ıma muvafık olanlara çalışırım." demiştir.

⁶⁷ Age. 2/2130

⁶⁸ İzhar, Muhammed Birgîvî Hazretleri'nin Nahiv üzerine yazdığı bir kitabıdır. Bu kitap Osmanlı Devleti zamanında uzun seneler medreselerde Arapça gramer kitabı olarak okutulmuştur.

⁶⁹ Age. 2/2130

⁷⁰ Emirdağ Lâhikası-2, 1. Numûne, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1839

Maksadı ise, esasen kendisinde fitraten mevcut bulunan icad ve teceddüd fikrini medrese usûllerinde göstermek ve bir teceddüd vü-cûda getirmek ve bir sürü hâşiye ve şerhlerle vakit zâyi etmemekti. Bu sûretle, alelusûl yirmi sene tahsili lâzım gelen ulûm ve fûnûnun zübde ve hulâsasını üç ayda tahsil ve ikmal etmiştir.

Bunun üzerine hocalarının “hangi ilim tab’ına muvafık” olduğu sualine cevaben “Bu ilimleri birbirinden tefrik edemiyorum. Ya hepsini biliyorum veyahut hiçbirisini bilmiyorum.” der.

Herhangi bir kitabı eline alırsa anlardı. Yirmi dört saat zarfında *Cem’u’l-Cevâmi*, *Şerhu’l-Mevâkıf*, *İbni’l-Hacer* gibi kitapların iki yüz sayfasını, kendi kendine anlamak şartıyla mütalâa ederdi. O derece ilme dalmıştı ki hayat-ı zâhiriyle hiç âlakadar görünmezdi.”⁷¹

“Hükema-yı İşrâkıyyûnun mesleklerine sülûk ederek, zühd ve riyazete başladı. Hükema-yı İşrâkıyyûn, tedric kanunu mucibince vücudlarını riyazete alıştırmışlardı. O ise, tedrice riayet etmeyerek, birdenbire riyazete daldı. Gün geçtikçe, vücudu tahammül etmeyerek zayıf düşmeye başladı. Üç günde bir parça ekmekle idare ediyordu. Ulema-yı İşrâkıyyûnun “riyazetin küşâyiş-i fikre (düşüncenin açılması) hizmet ettiği” nazariyesi üzerine, onlar gibi yapacağım diye çalışıyordu.

İmam-ı Gazâlî Hazretlerinin *İhyau’l-Ulûm*’unda tasavvuf nokta-yı nazarında⁷² مَا لَا يَرِيْبَكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبَكَ kaidesine ittibaen, ekmeği bile bir zaman terk edip, otlâ idâreye koyuldu.

Salisen: Nadir konuşuyordu. Kürtlerin edip dâhilerinden Molla Ahmed Hâni Hazretleri’nin, gündüzleyin bile havf ile girilen kubbe-i saadetine kapanır, bazen geceleyin de orada kalırdı. Bundan dolayı ahali, Bediüzzaman’a “Ahmed Hâni Hazretlerinin feyzine mazhar olmuştur.” diyordu. Bu hâli, müşarün ileyhın kerametine hamlederlerdi.

O vakitlerde kendisi on üç, on dört yaşlarında idi. Sonra, ulema-dan mümtaz simalarla mülâkat etmeye karar verdi ve Bağdat’a ziyaret kastıyla hocasından izin istedi. Derviş kıyafetine girdi. Yolları takip etmeden dağlarda, ormanlarda gece dolaşarak Bağdat’a gitmek niyetinde iken Bitlis’e geldi.”⁷³

⁷¹ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2123-2124

⁷² Bkz.: Buhârî, *Buyû’ü* 3; Tirmizî, *Kıyamet* 60; Ahmed İbni Hanbel, *el-Müsned* 3/153)

⁷³ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2124

Ulemanın Giysisi

"Bitlis'te Şeyh Mehmed Emin Efendi Hazretleri'nin yanına giderek, iki gün kadar dersinde bulundu. Şeyh Mehmet Emin Efendi, kendisine kisve-i ilmiyeye girmesini teklif etti. Molla Said cevaben:

- "Ben henüz sinn-i bülûğa vâsıl olmadığımдан, muhterem bir müderris kıyafetini kendime yakıştıramıyorum. Ve ben bir çocuk iken nasıl hoca olabilirim?" diyerek teklifini kabul etmemiştir."⁷⁴

"Eski zamanda, on dört yaşında iken icâzet almanın alâmeti olan üstad tarafından sarık sardırma, bir cübbe bana giydirmek vaziyetine mâniler bulundu. Yaşımın küçüklüğüyle, memleketimizde büyük hocalara mahsus kisve giymek yakışmadığı...

O zamanda büyük âlimler, bana karşı üstadlık vaziyeti değil, ya rakip veyahut teslimiyet derecesine girdikleri için bana cübbe giydirecek ve üstadlık vaziyetini alacak kendilerine güvenenler bulunmadı."⁷⁵

Kardeşi Molla Abdullah'a Gidişi

Bundan sonra, Şirvan'daki biraderinin yanına gitti. Orada büyük kardeşiyle ilk görüşmede aralarında şöylece kısa bir muhavere cereyan etti.

Molla Abdullah,

- Sizden sonra ben *Şerh-i Şemsî* kitabını bitirdim, siz ne okuyorsunuz?

Bediüzzaman,

- Ben seksen kitap okudum.

Molla Abdullah,

- Ne demek?

Bediüzzaman,

- İkmâl-i nüsahtım ve sıranıza dahil olmayan birçok kitapları da okudum.

Molla Abdullah,

- Öyleyse seni imtihan edeyim.

⁷⁴ Açe. 2/2124

⁷⁵ Kastamonu Lâhikası, İkincisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1609

Bediüzzaman,

- Hazırım, ne sorarsanız sorunuz.

Molla Abdullah, biraderini imtihan eder. Kifayet-i ilmiyesini takdirle, sekiz ay evvel talebesi bulunan Molla Said'i kendisine üstad kabul etti."⁷⁶

Bu arada ikisi arasında aşağıda gelecek olan konuşma gerçekleşir.

Sohbette İnce Bir Ölçü

"Bundan kırk elli sene evvel, büyük kardeşim Molla Abdullah (rahmetullahi aleyh) ile bir muhaveremi hikâye ediyorum:

Merhum kardeşim, evliya-i azîmeden olan Hazreti Ziyaeddin'in (kaddesallâhu sirrah) has müridi idi. Ehl-i tarikatça, mürşidinin hakında müfritane muhabbet ve hüsn-ü zan etse de makbul gördükleri için, o merhum kardeşim dedi ki:

- Hazreti Ziyaeddin bütün ulûmu biliyor. Kâinatta, kutb-u âzam gibi her şeye ittlâî var. Beni onunla raptetmek için çok harika makamlarını beyan etti.

Ben de o kardeşime dedim ki,

- Sen mübalâğa ediyorsun. Ben onu görsem çok meselelerde ilzam edebilirim. Hem sen benim kadar onu hakikî sevmiyorsun. Çünkü kâinattaki ulûmları bilir bir kutb-u âzam sûretinde tahayyül ettiğin bir Ziyaeddin'i seversin. Yani o unvanla bağlısın, muhabbet edersin. Eğer perde-i gayb açılrsa hakikati görünse, senin muhabbetin ya zâil olur veyahut dörtten birisine iner. Fakat ben, o zât-ı mübâreki senin gibi pek ciddî severim, takdir ederim. Çünkü, Sünnet-i Seniyye dairesinde, hakikat mesleğinde, ehl-i imana hâlis ve tesirli ve ehemmiyetli bir rehberdir. Şahsî makamı ne olursa olsun, bu hizmeti için ruhumu ona feda ederim. Perde açılrsa ve hakikî makamı görünse, değil geri çekilmek, vazgeçmek, muhabbette noksan olmak, bilâkis daha ziyade hürmet ve takdirle bağlanacağım. Demek ben hakikî bir Ziyaeddin'i, sen de hayalî bir Ziyaeddin'i seversin."⁷⁷(Hâşiye)

⁷⁶ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2124

⁷⁷ (Hâşiye) Çünkü sen, muhabbetini ona pek pahalı satıyorsun. Verdiğin fiyatın yüz defa ziyade bir mukabil düşünüyorsun. Hâlbuki onun hakikî makamının fiyatına en büyük muhabbet de ucuzdur.

"Benim o kardeşim insafı ve müdakkik bir âlim olduğu için, benim nokta-yı nazarımı kabul edip takdir etti."⁷⁸

Erken Yaştaki Olgunluk

"O eski zamanda, Said'in o çocukluk zamanında büyük âlimlerle münazarasını ve o âlimlerin suallerine cevap vermesini, hatta kendisi hiç soru etmeden âlimlerin en müşkül suallerine doğru cevap vermesini, ben kat'iyen itiraf ediyorum ve itikat ediyorum ki o hâl ne harika zekâvetimden ve ne de acîp istidadımdan neş'et etmiş değildir. Ben de bîçare, müptedi, sersem, gürültücü bir çocuk iken, hiç böyle, değil büyük âlimlere cevap vermek, belki küçük hocalara, hatta küçük talebelere de mağlûp olur bir hâlde iken doğru cevap vermeliğim, kat'iyen istidadımdan ve zekâvetimden gelmemiş olduğuna kanaat-i kat'iyem var. Yettiş senedir de hayret ediyordum.

Şimdi ihsan-ı ilâhî ile bir hikmetini anladım ki çekirdek gibi, medrese ilimlerine bir ağaç ihsan edilecek ve o ağacın hizmetinde bulunana karşı pek çok rakipleri ve muarızları bulunacak.

İşte, bu zamanda, İslâmlar içinde muhtelif meşrepler ve meslekler sahipleri birbirisini tenkit etmek ve eserine mukabil eserler neşretmek, Mutezile ve Ehl-i Sünnet gibi birbirini kırmak âdetiyle bu zamanda o Nur ağacının hizmetkârının başına vuracak ve rekabet veya meşrep muhalefetiyle en tesirlisi ve en müthiş medrese hocaları olmak lâzım gelirken, Cenab-ı Hakk'a yüz bin şükür olsun ki eskiden beri devam etmekte olan o âdete muhalif olarak, Risale-i Nur en ziyade ulemânın damarlarına dokundurduğu hâlde hocaların Nurlar'a karşı tenkitkârâne eserler yazamadıklarının sebebi, o zamanda o çocuk Said'in ulemânın suallerine karşı doğru cevap vermesi ulemanın cesaretini kırmış ki hiçbir yerde kıskanç hocalardan, hem meşrepçe Said'e çok muhalif oldukları hâlde Nur Risaleleri'ne karşı mukabil çıkmamaları, bu hâlin bir hikmeti olduğuna kanaatim gelmiş. Yoksa böyle acîp bir zamanda ehl-i medresenin itirazı başlasaydı, dinsizlik taraftarları olan gizli düşmanlarımız hem Nurlar'ı hem ulemayı çürütmek için ehemmiyetli bir vesile

⁷⁸ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1605

yapacaklardı. Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki en ziyade Nurlar'ın dokunduğu resmî ulema, aleyhinde bulunamadılar."⁷⁹

Yıl 1892

Siirt'e Doğru

"Molla Abdullah'ın yanında bir müddet kaldıktan sonra Siirt'e gelir. Orada bulunan Molla Fethullah Efendi'nin medresesine gider. Molla Fethullah, Molla Said'e:

- Geçen sene Süyûtî⁸⁰ okuyordunuz, bu sene Molla Câmi'yi⁸¹ mi okuyorsunuz?

Bediüzzaman:

- Evet 'Câmi'yi bitirdim.

Molla Fethullah hangi kitabı sorduysa "Bitirdim." cevabını alınca, tahayyürde kaldı. Bu kadar kitabı bitirdiğini, hem de az zamanda bitirdiğini aklına sığıştıramadı, taaccüp etti ve dedi:

- Geçen sene deli idin, bu sene de mi delisin?

Bediüzzaman:

- İnsan başkasına karşı kesr-i nefis için hakikati ketmedebilir. Fakat babadan daha muhterem olan üstadına karşı hakikat-i mahzdan başka bir şey söyleyemez. Emrederseniz, söylediğim kitaplardan beni imtihan ediniz, der.

Molla Fethullah hangi kitaptan sorduysa cevabını güzelce verir.

Bunun üzerine bu muhavereyi dinleyen ve bir sene evvel Said'in hocasının hocası bulunan Molla Ali-i Suran namındaki zât, kendilerinden ders almaya başladı.

Molla Fethullah:

- Pekâla, zekâda harikasınız. Fakat hıfzınız nasıldır? Makamât-ı Harîriye'den birkaç satırını iki defa okumakla hıfzedebilir misiniz?, diyerek kitabı uzatır.

⁷⁹ Emirdağ Lâhikası-2, İkinci numûne, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1839-1840

⁸⁰ Burada kastedilen, Celâleddin Süyûtî'nin İbni Malik'in Elfiye'sine yazmış olduğu "el-Behcetü'l-Mardıyye fi Şerhi Elfiyyeti İbni Mâlik" isimli şerhidir.

⁸¹ Burada kastedilen: Abdurrahman Câmi'nin "Fevaid-i Zıyâiyye" isimli eseridir.

Molla Said kitabı alarak, bir yaprağını bir defa okumakla hıfzetti ve ezbere okudu.

Molla Fethullah:

- Zekâ ile hıfzın ifrat derecede bir kimsede tecemmuu nâdirdir, diyerek hayrette kaldı.

Bediüzzaman orada iken, Cem'u'l-Cevâmi' kitabını, günde bir-iki saat iştigal etmek üzere bir haftada hıfzetti. Bunun üzerine Molla Fethullah şu kelâmı söyleyerek kitabın üzerine yazdı:

قَدْ جَمَعَ فِي حِفْظِهِ جَمَعَ الْجَوَامِعِ جَمِيعَهُ فِي جُمُعَةٍ

(Cem'u'l-Cevâmi' kitabının tamamını bir Cuma'da hıfzında cem etmiştir.)

Bu hâl Siirt'te şüyû bulmuş ve Molla Fethullah, ulemaya, “Bizim medreseye gayet genç bir talebe geldi. Her ne sual ettimse bilâ-tevakuf cevap verdi. Bu yaşta zekâsına ve ilmine ve fazlına hayran kaldım.” diyerek pek çok metheder.

Bunun üzerine ulema bir yerde toplanarak Bediüzzaman'ı davet ederler. Bediüzzaman, intihap ettikleri bütün suallerine bilâ-tereddüt cevap verirken, Molla Fethullah'ın yüzüne bakıyordu. Sanki kitaba bakıyor gibi kendilerinden okuyarak cevap veriyordu. Bunu gören ulema, Bediüzzaman'ın harikulâde bir genç olduğuna hükmedip faziletini takdir ve sena ettiler.

Bu hâl etrafta işitilir. Ahali, kedisine veliyyullah derecesinde ihtiram eder ve o nazarla bakarlar. Bu vaziyet, ikinci derecede bulunan birtakım âlim ve talebelerin rekabetlerini arttırdı. Genç, tecrübesiz talebelerden bir kısmı, ilmen mağlûp edemedikleri Bediüzzaman'ı kavga yoluyla iskât etmek teşebbüsünde bulunmuşlarsa da meseleden haberdar olan Siirt ahali, kendisini kurtarmak için gelmişler. Ahali nazarında büyük mevkii olduğu için, derhal muarızların ellerinden kurtarılmış ve bir odaya bırakılmış ise de Bediüzzaman, mesleklerine olan fevkalâde muhabbetinden, muarızları bulunan talebe ve ehl-i ilmin cahillere hedef olmamasını temin için, kendisi odadan çıkıp muarızları tarafından telef edilse bile ehl-i ilmin işine cahillerin karışmamasını müdafaa eder. Bu ihtilâfı kaldırmak maksadıyla herhangi bir talebeye, “Beni öldürünüz, ilmin haysiyetini muhafaza ediniz!” diyerek yüzünü çevirmişe de hiçbir talebe kendisine hücum etmemiş ve nihayet ihtilâf

bertaraf edilmiştir. Siirt Mutasarrıfı, kendisini muhafaza etmek üzere yanına çağırıldığı ve o talebeleri nefyedeceği haberini tebliğ etmeye gönderdiği jandarmaya karşı Bediüzzaman:

- Biz talebeyiz; birbirimizle dövüşürüz, barışırsız. Binaenaleyh, mesleğimiz haricinde bulunan birisinin bize karışması muvafık olmadığından, gelemeyeceğim. Ve hata da benimdir, cevabında bulunarak jandarmaları reddetmiştir.

Bu esnada on beş, on altı yaşlarında bulunuyordu. Lâkin kuvve-i bedeniyece pek çevik ve metindi. “Saidü'l-Meşhur” lâkabıyla yâd ediliyordu. Siirt'te, kendisiyle mücadele etmek isteyen bütün arkadaşlarına karşı hazır bulunduğu ve aynı zamanda sorulacak bütün suallere cevap vereceğini, kimseye sual sormayacağını ilân etti. Sonra tekrar Bitlis'e geldi. Bitlis'te bir iki şeyh hanedanının, âlim ve talebelerin arasında geçimsizlik olduğunu işitir. Fesadı netice veren sözlerin, bilhassa gıybetin İslâmiyet'e yakışmadığını onlara ihtar edince, Molla Said'i, Şeyh Emin Efendi'ye şikâyet ederler. Şeyh Emin ise:

- Henüz çocuk olduğundan, kabil-i hitap değildir, der.

Bu söz Molla Said'e tebliğ edildiği anda, zaten bu gibi sözlere fitraten tahammülsüz olduğundan, Şeyh Emin Efendi'nin huzuruna çıkarak elini öper ve:

- Efendim, beni imtihan ediniz. Kabil-i hitap olduğumu isbat etmek isterim, der.

Şeyh Emin Efendi, mütenevvi ilimlerden ve en müşkül meselelerden on altı sual tertip ederek sorar.⁸² Molla Said, suallerin umumuna cevap verdikten sonra, Kureyş Camii'ne gider, ahaliye vaaz ve nasihat etmeye başlar. Bunun üzerine Bitlis ahalisinin bir kısmı Molla Said'e, bir kısmı da Şeyh Emin Efendi'ye yardım etmek isterler. Bundan dolayı Vali, büyük bir vukuata meydan vermemek için Bediüzzaman'ı nefyeder. Bu defa da Şirvan'a gider.

Zaten infirad eden böyle zâtların muarızları pek çok bulunur. Bilhassa mücadele-i ilmiyede mağlûp düşenlerden bazı zâhir hocalar, Molla Said'i ahali nazarında küçük düşürmek için var kuvvetleriyle çalışıyorlardı. Her hususatını tecessüs ettirirlerdi. Bir gün, nasılsa

⁸² Bu meselelerden bir tanesi, Saykalü'l-İslâmiyet'te (Muhakemat) de zikredilmiştir. (Bkz. Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 63)

kazaen sabah namazını geçirmiş. Buna vâkıf olan hasımları, “Molla Said namazı terk etmiştir.” diyerek ahali arasında işâada bulundular. Molla Said’den soruldu ki:

- Niçin herkes bunu böyle söylüyor?

Molla Said:

- Evet, esassız bir şey, âlemin içinde çabuk yayılmaz. Hata ben dedir. Onun için iki cezaya uğradım: birisi Allah’ın itâbı, diğeri nâsın târizi. Bunun esas sebebi ise, geceleyin âdet edindiğim vird-i şerifi terk ettiğimdir. İşte âlemin ruhu bu hakikate temas etmişse de tamamını kavrayamayarak ismini bilemeyip şu veçhile hatayı isimlendirmişler, cevabını verir.

Şirvan’da bulunduğu sırada Siirt civarında birisi gelerek:

- Aman efendim, Siirt’e bir çocuk gelmiş, kendisi on dört, on beş yaşında, umum ulemayı ilzam etti. Şunu ilzam etmek için sizi davete geldim, der.

Molla Said de şu davete icabet ederek Siirt’e gitmek için hazırlanır. Yola düşerler, iki saat gittikten sonra, o küçük hocanın evsaf ve kıyafetini sorar. O adam:

- Efendim, ismini bilmiyorum; fakat ilk gelişte derviş kıyafetinde olup omuzunda bir posteki vardı. Bilâhare talebe kıyafetine girdi ve umum ulemayı ilzam etti.

Bunu dinlediğinde, kendisinden bahsettiğini ve bir sene evvelki kendi vukuatının şimdi civar köylerde şüyü bulduğunu anlayarak geriye döner, davete icabet etmez.

Bilâhare Siirt’e bağlı Tillo kasabasına gitti. Meşhur bir türbeye kapandı.”⁸³

Yıl 1894

Tillo’daki İnzivası

"O zaman –şimdiki gibi– hâlî bir türbe kubbesinde inzivada idim. Bana çorba geliyordu. Ben de tanelerini karıncalara veriyordum. Ekmeğimi onun suyu ile yerdim. Benden sordular, ben dedim:

⁸³ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2124

- Bu karınca ve arı milletleri cumhuriyetçidirler. Cumhuriyetperverliklerine hürmeten, taneleri karıncalara veriyorum.

Sonra dediler:

- Sen selef-i salihîne muhalefet ediyorsun.

Cevaben diyordum:

- Hulefâ-yı Râşidîn; hem halife, hem reis-i cumhur idiler. Sıddîk-ı Ekber (radiyallâhu anh) Aşere-i Mübeşşere'ye ve sahabe-i kirama el-bette reis-i cumhur hükmünde idi. Fakat mânâsız isim ve resim değil, belki hakikat-i adaleti ve hürriyet-i şer'iyeyi taşıyan mânâ-yı dindar cumhuriyetin reisleri idiler."⁸⁴

Fakat sonra Mısır'da ilmî bir heyetin, buna benzer bir çalışma yaptığını ve bir eser vücuda getirdiğini duyunca "Benim sa'yim boşa gitti." der, bu çalışmayı yarıda bırakır.⁸⁵

Zulme Karşı Gelişi

Tillo'da iken, bir gece Şeyh Abdülkadir-i Geylânî (kaddesallâhu sirrah) Hazretlerini rüyasında görür. Geylânî Hazretleri (kaddesallâhu sirrah) kendisine hitaben,

- Molla Said! Mîran aşireti reisi Mustafa Paşa'ya⁸⁶ gidiniz ve kendisini tarik-i hidayete davet ediniz. Yaptığı zulümden vazgeçerek namaza ve emr-i mârufa müdavim olmasını tavsiye ediniz. Aksi takdirde öldürünüz."

Molla Said, bu rüyayı görür görmez, hemen tedarikini yaparak Mîran aşiretine doğru Tillo'dan hareket eder, doğruca Mustafa Paşa'nın çadırına girer. Paşa orada bulunmadığından, biraz istirahat eder. Sonra Mustafa Paşa içeri girer. Orada hazır olanların hepsi kıyam ettikleri halde Molla Said yerinden bile kımlıdanmaz. Paşa'nın nazar-ı dikkatini

⁸⁴ Şuâlar, 12. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1030

⁸⁵ Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayatı (Müküslü Hamza) Âsâr-ı Bediyye s.659

⁸⁶ Sultan İkinci Abdulhamid, Doğu vilâyetlerinde, Mustafa Paşa ve bazı Kürt aşiret reislerine paşalık rütbesi verdi. Çünkü, bu paşalar, kendilerine bağlı silâhlı milis kuvvetlerle, hem düzenli orduya yardımcı oluyor hem de Rus sınırını koruyorlardı. Aynı zamanda, ahaliyi de, Ermeni saldırılarına karşı da koruyorlardı. Bu metot ile Sultan İkinci Abdulhamid, bu aşiret reislerini devlete bağlamış; üstelik devlet aleyhine olacak ayaklanmaların da önünü kesmiştir.

celbedince, aşiret binbaşlarından Fettah Bey'den kim olduğunu sorar. Fettah Bey, meşhur Molla Said olduğunu bildirir. Hâlbuki Paşa, ulemeden hiç hoşlanmazdı. Şüphesiz bunun üzerine daha fazla kızmış ise de, izhar etmemişti. Molla Said'e niçin buraya geldiğini sorunca, Molla Said cevaben,

- Seni hidayete getirmeye geldim. Ya zulmü terk edip namazını kılacaksın veyahut seni öldüreceğim.” demesinden, Paşa hiddetlenerek dışarı çıkar. Biraz dolaştıktan sonra yine çadıra girer ve Molla Said'e niçin geldiğini tekrar sorar. Molla Said:

- Sana söyledim ya, onun için geldim, der.

Mustafa Paşa çadırın direğinde asılı bulunan Said'in kılıcına işaret ederek,

- Bu pis kılınçla mı?

Bediüzzaman:

- Kılıç kesmez, el keser, cevabında bulunur.

Mustafa Paşa, tekrar dışarıya çıkarak biraz gezindikten sonra içeriye girer. Bediüzzaman'a:

- Benim Cezire'de çok âlimlerim var. Eğer hepsini ilzam edebilirsen senin dediğini yaparım. Eğer ilzam edemezsen seni Fırat Nehri'ne atarım.

Molla Said:

- Bütün ulemayı ilzam etmek benim haddim olmadığı gibi, beni de nehre atmak senin haddin değildir. Fakat ulemaya cevap verince sizden bir şey isterim ki o da mavzer tüfeğidir. Şayet sözünde durmazsan, seni onunla öldüreceğim, der.

Bu muhavereden sonra Paşa ile birlikte atlarla Cezire'ye giderler. Yolda, Paşa katiyen Molla Said'le konuşmaz. Bani Hanı dedikleri mevkie gelince, yorgunluğundan Molla Said orada biraz yatar. Uykudan uyanır uyanmaz etrafında bütün Cezire âlimlerinin, kitapları ellerinde beklediklerini görür. Biraz görüşükten sonra çay ikram edilir. Cezire âlimleri Molla Said'in şöhretini işittikleri için, mebhût (şaşkın) ve hayran bir vaziyette çaylarını bile unutarak Molla Said'in sualine intizar etmekte idiler. Molla Said ise kendi çayını içtikten sonra, dalgın dalgın

karşısında bulunan bir-iki âlimin çayını da içer, onlar fark edemezler. Mustafa Paşa, hocalara hitaben:

- Ben okumuş değilim; fakat Molla Said ile mücadelenizde mağlûp olacağınızı şimdi anlıyorum. Zira bakıyorum ki siz düşünmekten çaylarınızı unuttuğunuz hâlde, Molla Said kendi çayını içtikten başka, iki-üç bardak da sizin çayınızı içti.

Bunun üzerine, biraz latîfe ettikten sonra Molla Said bu âlimlere karşı:

- Efendiler! Bendeniz vaad etmişim, hiç kimseye sual sormam. Binaenaleyh, suallerinize muntazırım, der.

Bu hocalar kırk kadar sual sorarlar. Umumuna cevap verdikten sonra, her nasılsa Molla Said bir sualin cevabını yanlış söylediği hâlde karşısındakiler doğru telâkki ederek tasdik etmişlerdi. Meclis dağılınca Molla Said hatırlar; hemen arkalarından koşarak:

- Affedersiniz, bir sualin cevabını yanlış söylediğim hâlde farkına varmadınız, diyerek cevabını tashih eder.

Hocalar dediler:

- İşte şimdi hakkıyla bizi tam ilzam ettiniz!
- Sonra o hocalardan bir kısmı Molla Said'den ders almaya gelirler.

Bundan sonra Mustafa Paşa, ahdedtiği mavzer tüfeğini hediye eder ve namaz kılmaya başlar.

Molla Said, ilmindeki emsalsiz harika istidadı derecesinde vücutça da gayet idmanlı ve kuvvetli idi. Güreş tutmaktan pek hoşlanırdı. Medreselerde bulunan umum talebelerle güreşirdi. Hiçbirisi güreşte bile onu mağlûp edemezdi.

Mustafa Paşa ile bir gün at yarışına çıkarlar. Fakat kastî olarak Mustafa Paşa gayet serkeş ve talimsiz ve hiç binilmemiş bir at hazırlanmasını emreder. Molla Said'e binmek için verir. –Allahu a'lem, attan düşüp ölmesini istemiş.– On altı yaşında bulunan Molla Said, serkeş atı biraz dolaştırdıktan sonra koşturmayı arzu eder. At, onun verdiği istikametten çıkarak başka bir istikamete doğru koşar. Var kuvvetiyle durdurmak isterse de muvaffak olamaz. Nihayet çocukların bulunduğu yere gider. Cezire ağlarından birisinin oğlu yol üstüneyken hayvan

iki ayağını kaldırıp çocuğun omuzları arasına vurunca çocuk yere düşerek hayvanın ayakları altında çırpınmaya başlar. Nihayet etraftan imdada ulaşırlar. Çocuğu hareketsiz, ölü sùretinde görünce Molla Said'i öldürmek isterler. Ağa'nın hizmetçileri hançerlerini çekince, Molla Said hemen rovelverine el atar ve adamlara hitaben:

- Hakikate bakılırsa çocuğu Allah öldürmüş. Zâhire bakılırsa at öldürmüş. Sebebe bakılırsa Kel Mustafa öldürmüş; çünkü bu atı bana o verdi. Durunuz, ben gelip çocuğa bakayım; ölmüşse sonra muharebe edelim, diyerek attan inerek çocuğu kucaklar. Çocukta hareket görme-yince soguk suyun içine batırıp çıkarır. Çocuk gülerek gözünü açar. Bunun üzerine bütün ahali mütehayyir kalırlar. Bu acîp vak'a üzerine bir müddet Cezire'de kaldıktan sonra, talebesi Molla Salih ile bedevî Arapların meskeni olan Biro'ya giderler. Orada biraz kalınca tekrar Mustafa Paşa'nın eskisi gibi zulme başladığını işitir, yanına gider ve ona nasihat eder, tehdit eder. Bir gün bir münakaşa arasında Mustafa Paşa'ya:

- Yine mi zulme başladın? Seni Hak namına öldüreceğim, tehdidinde bulunur. Paşa'nın kâtibi ortaya atılır.

O sırada Molla Said, Mustafa Paşa'yı zulmünden dolayı çok tahkir eder.

Paşa bu tahkire tahammül edemeyerek, öldürmek için üzerine hücum eder; fakat Mîran ağaları zaptederler. Nihayet Mustafa Paşa'nın oğlu Abdülkerim, Molla Said'e yaklaşarak:

- Onun akidesi yanlıştır; rica ederim, şimdilik buradan başka yere teşrif ediniz, der.

Abdülkerim'in sözünü kırmaz; yalnız olarak, bedevîlerin meskeni olan Biro Çölü'ne doğru hareket eder. Yolda bedevî eşkiyalarına tesadüf eder. Bedevîlerin silâhları mızrak ve Molla Said'in silâhı mavzer olduğundan, eşkiyalara doğru kurşun atmaya başlar, eşkiyalar çekilirler. Yoluna devam ederken ikinci çeteye tesadüf eder. Bu defa eşkiyalar çok olduğundan etrafını çevirirler. Kendisini öldürecekleri sırada içlerinden birisi tanıyarak:

- Ben bunu Mîran aşiretinin içinde gördüm. Bu meşhur bir adamdır, deyince, derhal bedevîler çekilerek kusurlarının af buyrulmasını dilerler. Ve korkulu olan yerlerde kendilerine muhafızlık

yapmak istemişlerse de Molla Said reddedip yalnız olarak yoluna devam eder. Birkaç gün sonra Mardin'e gelir. Mardin uleması muarazaya kalkıştırlarsa da muvaffak olamazlar; evlâtları yaşında olan genç Said'de harika bir şekilde ilmî kudreti görünce kendilerine üstad kabul ederler.

Bu esnada, Mardin'e gelen iki talebeye tesadüf etti. Bunlardan birisi, Cemâleddin-i Efganî'ye mensup olup diğeri Tarikat-i Sünûsiye'den idi. Bunlar vasıtasıyla hem Cemâleddin-i Efganî'nin mesleğine hem de Tarik-i Sünûsiye âşinâlık peyda etti."⁸⁷

Siyaset ve Âlem-i İslâm'ın Durumu ile İlgilenmeye Başlaması

"İnkılâptan on altı sene evvel,⁸⁸ Mardin cihetlerinde, beni hakka irşad eden bir zâta rast geldim. Siyasetteki muktesit mesleği⁸⁹ bana gösterdi. Hem, ta o vakitte, meşhur Kemal'in 'Rüya'sıyla⁹⁰ uyandım."⁹¹

"Sultan Selim'e biat etmişim. Onun ittihad-ı İslâm'daki fikrini kabul ettim. Zira, o vilâyat-ı şarkiyeyi ikaz etti. Onlar da ona biat ettiler. Şimdiki şarklılar, o zamanki şarklılardır. Bu meselede seleflerim, Şeyh Cemâleddîn-i Efganî, allâmelerden Mısır müftüsü merhum Muhammed Abduh, müfrit âlimlerden Ali Suâvi, Hoca Tahsin ve ittihad-ı İslâm'ı hedef tutan Namık Kemal ve Sultan Selim'dir ki, demiş:

İhtilâf u tefrika endişesi
Kûşe-i kabrimde hatta bîkarar eyler beni.
İttihadken savlet-i a'dâyı def'e çaremiz,
İttihad etmezse millet, dağ-dar eyler beni.

Yavuz Sultan Selim"⁹²

⁸⁷ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2126-2128

⁸⁸ Burada kastedilen 24 Temmuz 1908 tarihli İkinci Meşrutiyet'tir. Buradan hareketle Mardin'e ulaştığı tarih 1892 veya 1893 olduğunu söyleyebiliriz.

⁸⁹ Selâmetli orta yolu.

⁹⁰ "Rüya," Hürriyet'e ve İttihad-ı İslâm'a inanan Şair Namık Kemal'in "Edib-i Âzam Namık Kemal Bey'in Rüyası" isimli kitabıdır.

⁹¹ Münazarat, Âsâr-ı Bediîye (Osmanlıca) 574

⁹² Divan-ı Harbi Örfî, Mukaddime, 7. Cinayet, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1922

Namazın Kerameti

"İlk hayat-ı siyasiyesi Mardin'de başlamıştır. Bunun üzerine bir mutasarrıfın pençe-i kahriyle, elleri bağlı, muhafız nezaretinde Bitlis'e nefyedildi. Jandarmalarla yolda giderken namaz vakti gelir. Namaz kılmak için, kayıtların açılmasını jandarmalara ihtar eder. Jandarmalar kabul etmeyince, demir kayıtları bir mendil gibi açarak önlerine atar. Jandarmalar bu hâli keramet addedip hayretler içinde kalırlar. Teslimiyetle, rica ve istirham ile:

"Biz şimdiye kadar muhafızınız idik; bundan sonra hizmetçiniziz." derler."⁹³

Bir gün Bediüzzaman'a soruldu:

- Kaydı nasıl açtın?

Dedi:

- Ben de bilmem. Fakat olsa olsa namazın kerametidir.⁹⁴

Üstad'ın Nasihati, Vali'nin Pişmanlığı

"Bitlis'te iken bir gün kendilerine Vali ile bir kısım memurların içki içtikleri ihbar olununca, hiddetlenerek:

"Bitlis gibi dindar bir memlekette hükûmeti temsil eden bir zâtın irtikâp ettiği bu muameleyi kabul edemem." diyerek içki meclisine gider. Evvelâ içki hakkında bir hadis-i şerif okuduktan sonra pek acı sözler söyler. Vali'nin vurdurmak için işaret etmesi ihtimaline binaen de bir elini rovelverinin bulunduğu yerde tutar. Fakat Vali fevkalâde mütehammil ve hamiyetli bir zât olduğundan, katiyen ses çıkarmaz. Oradan ayrılınca Valinin yaveri, genç Said'e:

- Ne yaptınız? Söyledikleriniz, idamınızı muciptir, der.

Genç Said:

- İdam hayalime gelmedi; hapis ve nefiy zannederdim. Her ne ise, bir münkeri def etmek için ölürsem ne zararı var, cevabında bulunur.

⁹³ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/2128. Bu olayı, genç Said'i Bitlis'e götüren jandarmalardan biri olan İbrahim Efendi'den dinleyen Molla Abdülmecid, hatıralarında kaydetmiştir. (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman*, 70; Badıllı, *Tarihçe* 1/97)

⁹⁴ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, Hâşiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2128

Oradan avdetinden bir iki saat sonra, iki polis vasıtasıyla Vali kendisini ister. Valinin odasına girerken, Vali hürmet ve tâzimle genç Said'i karşılayarak elini öpmek ister. İltifatla yer göstererek:

- Herkesin bir üstadı vardır. Sen de benim üstadımsın, der."⁹⁵

Anne ve Babasının Şefkati

"Eski zamanda, dağdağalı hayatımda hakkımda acîp havadisler peder ve valideme ihbar ediliyordu. "Sizin oğlunuz öldü veya vuruldu veya hapse girdi." gibi fena haberleri babam işittikçe, keyifleniyordu, gülüyordu. Derdi:

- "Mâşâallah! Oğlum, yine bir ehemmiyetli iş, bir kahramanlık göstermiştir ki herkes ondan bahsediyor."

Validem ise, onun süruruna karşı şiddetle ağlıyordu. Sonra zaman, babamın haklı olduğunu çok defa gösteriyordu."⁹⁶

Harama Bakmayışı

Bitlis'te merhum Vali Ömer Paşa hanesinde iki sene onun ısrarıyla ve ilme ziyade hürmetiyle kaldım. Onun altı adet kızları vardı; üçü küçük, üçü büyük. Ben, üç büyükleri, iki sene beraber bir hanede kaldığımız hâlde, birbirinden tefrik edip tanımıyordum. O derece dikkat etmiyordum ki bileyim. Hatta bir âlim misafirim yanıma geldi, iki günde onları birbirinden fark etti, tanıdı. Herkes ve ben de bu hâlde hayret ederdik. Bana sordular:

- Neden bakmıyorsun?

Derdim:

- İlmin izzetini muhafaza etmek, beni baktırmıyor."⁹⁷

Metinleri Ezberlemesi

"Molla Said, Bitlis'te iken on beş-on altı yaşlarında idi. Henüz sinn-i bulûğa vâsıl olmuştu. O zamana kadar bütün malûmatı sünü-

⁹⁵ Age. 2/2128

⁹⁶ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1735

⁹⁷ Age. 2/1792

hat kabîlinden olduğu için, uzun uzadıya mütalâaya lüzum görmezdi. Fakat o zaman sinn-i bülûğa vâsıl olduğundan mı veyahut siyasete karıştığından mı, her nedense eski sünuhat yavaş yavaş kaybolmaya başladı. Bunun üzerine her türlü fenne ait eserleri tetkike koyuldu. Bilhassa din-i İslâm'a vârid olan şek ve şüpheleri reddetmek için "Metâli"⁹⁸ ve "Mevâkîf" nam eserlerle ulûm-u âliye (عَالِيَةٍ) (Sarf, Nahiv, Mantık vesaire) ve âliyeye (عَالِيَةٍ) (Tefsir ve İlm-i Kelâm'a) dair kırk kadar kitabı iki sene zarfında hıfzıyla. Hatta, her gün okumak şartıyla, hıfzettiği kitapların üç ayda bir kere devrine muvaffak oluyordu.⁹⁹

Mirkat¹⁰⁰ isimdeki kitabı, hâşiye ve şerh olmaksızın hıfz etmeye başladı. Bilâhare eline geçen mezkûr kitabın hâşiye ve şerhi ile kendi nokta-yı nazarını karşılaştırmış. Bütün meseleler muvafık olup ancak üç kelime tevafuk etmemiş; bu tevcihleri de ulemanın tahsinine mazhar olarak kabul edilmiştir.¹⁰¹

Bu şekilde ömrünün sonuna kadar devam etti. Son zamanlarında bu konuyla ilgili olarak şunları söyledi:

"Mânevî nurun, ilim sûretinde beşerin kafasında cilvesinin bir cüz'îsi, tırnak kadar kuvve-i hafızaya malik bir adamın kafasında, doksan kitabın kelimatı yazılmış. Ve üç ayda, her günde üç saat meşgul olarak, hafızasının sayfasının yalnız o kısmını ancak tamam edebilmiş. Aynı adam, seksen sene ömründe gördüğü ve işittiği ve merakını tahrik eden ve ona hoş gelen mânâları ve kelimeleri ve sûretleri ve savtları, o tırnak kadar kuvve-i hafızanın sayfasında, istediği vakitte müracaat edip bir büyük kütüphane kadar bütün mahfuzatının aynı şeylerini orada bütün istediklerini mevcut ve muntazam yazılmış ve dizilmiş görüyor."¹⁰²

"Eskiden hangi ilme başladım, hattım olmadığı için ruhuma yazardım. Fevkalâde bir meleke ihsan edildi."¹⁰³

⁹⁸ "Metâliü'l-Envar fi'l-Mantık," Kadı Siraceddin Mahmut el-Urmevî'nin'nin eseridir. Pek çok âlim bu kitap üzerine şerh ve tâlik yazmıştır.

⁹⁹ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2128

¹⁰⁰ Hanefî Fıkıh usûlüne dair bir eser olan Mirkâtü'l-Vüsûl ilâ İlm-i'l-Usûl'ün müellifi Molla Hüsrev diye meşhur olan Muhammed İbn Ferâmûz'dür (v. 885/1480)

¹⁰¹ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2129

¹⁰² Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/1858

¹⁰³ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/1547

Son Ders

"Bir gün Bitlis meşâyihinden Şeyh Mehmed Küfrevî Hazretlerinin kendilerine beddua ettiğini birisi yalandan söyler. Bunun üzerine müşarünileyhi ziyarete gider. Şeyh Hazretleri, Molla Said'e iltifat eder, teberrüken bir ders verir. İşte Molla Said'in en son aldığı ders bu olmuştur."¹⁰⁴

Mehmed Küfrevî'nin genç Said'e teberrüken verdiği en son ders

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي قَدَّرَ مَقَادِيرَ الْأَشْيَاءِ بِقُدْرَتِهِ وَصَوَّرَ تَصَاوِيرَ الْأَشْكَالِ
بِحِكْمَتِهِ وَالصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ مُحِيطٍ مَرَكَزُ دَائِرَةِ النَّبُوَّةِ وَعَلَى
إِلَهٍ حَبِيبٍ كَسَوَةَ الْفُتُوَّةِ وَالْمُرُوءَةِ مَا دَارَتْ عَلَى سَطُوحِ الْأَفْلَاكِ وَالنُّجُومِ،
وَمَا سَارَتْ فِي رَوَابِ الْعَبْرَاءِ الْغُيُومِ"

Yani: "Eşyaların miktarlarını kudretiyle takdir eden, şekilleri hikmetiyle süretlendiren, Allah'a hamd olsun. Peygamberlik dairesinin çemberi olan Hazreti Muhammed'e (aleyhissalâtu vesselâm), nübüvvet ve cömertlik kisvesinde olan Ehl-i Beytine, feleklerin üstünde yıldızlar döndükçe yerin etrafında bulutlar gezdiği müddetçe, kıyamete kadar salât ü selâm olsun."¹⁰⁵

"Silsile-i ilmiyede bana en son ve en mübarek dersi veren ve hadimden çok ziyade şefkatini gösteren, Hazreti Şeyh Muhammedü'l-Küfrevî'dir (kuddise sirruh)."¹⁰⁶

"Bir gece Molla Said, rüyasında Şeyh Mehmed Küfrevî Hazretlerini görür. Kendisine hitaben:

"Molla Said, gel beni ziyaret et, gideceğim." demesi üzerine hemen gider, ziyaret eder. Ve Şeyhin uçup gittiğini görünce uyanır. Saate bakar, saat gecenin yedisidir. Tekrar yatar. Sabahleyin Şeyhin hanesinden matem seslerinin yükseldiğini işitir, oraya gider ve Şeyh Hazretlerinin gece saat yedide vefat ettiğini haber alır. Mahzun olarak geriye döner."¹⁰⁷

¹⁰⁴ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/2129

¹⁰⁵ Badıllı, Tarihçe, s.101; Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman 72-73

¹⁰⁶ Bkz. Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1525; Badıllı, *Tarihçe* 101

¹⁰⁷ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2129

Yıl 1897

Aşiretler Arasında Barış İçin Gayreti

"Van'da mâruf ulema bulunmadığından, Hasan Paşa'nın daveti üzerine Molla Said Van'a gitti. Van'da on beş sene kalarak, aşâirin irşadı için aralarında seyahatle tedris ve tederrüs vazifesiyle hayat geçirdi.

Molla Said, aşiretler arasında olan herhangi bir geçimsizliği iletince hemen müdahale ederek, irşad yoluyla her iki tarafı da derhal barıştırdı. Hatta hükûmetin bile barıştırmaktan âciz kaldığı Şeker Ağa ile Mîran Reisi Mustafa Paşa'yı barıştırdı. Ve Mustafa Paşa'ya:

- "Daha tevbe etmedin mi?" diye sorunca, Mustafa Paşa da cevaben:
- "Seydâ! Ne söylerseniz, sözünüzden çıkmam." demiştir.

Mustafa Paşa, atla para teberru etmek ister. Bediüzzaman reddederek:

- "Şimdiye kadar kimseden para almadığımı iletmediniz mi? Bahusus sizin gibi zalimden nasıl para alırım? Ve siz galiba tevbenizi bozdunuz. Şu takdirde Cezire'ye ulaşamazsınız." demiştir.

Ve hakikaten Cezire'ye yetişmeden yolda öldüğünü haber alır."¹⁰⁸

Van'da Modern İlimleri Ele Alması

"Van'da bulunduğu müddet, vali ve memurîn ile ihtilât ederek, bu asırda, yalnız eski tarzdaki İlm-i Kelâmın İslâm dini hakkındaki şek ve şüphelerin reddine kâfi olmadığına kanaat hasıl etmiş ve fûnûnun tahsiline lüzum görmüştür.

Bu kanaati hasıl ettiği o zamanda, ulûm-u müsbete denilen bütün fenleri tettebbua başlayarak pek kısa bir zamanda Tarih, Coğrafya, Riyaziyat, Jeoloji, Fizik, Kimya, Astronomi, Felsefe gibi ilimlerin esaslarını elde etmiştir. Bu ilimleri bir hocadan ders alarak değil, yalnız kendi mütalâası sayesinde hakkıyla anlamıştır. Meselâ, bir coğrafya muallimini, mübahaseye girişmeden evvel, yirmi dört saat içerisinde eline geçirdiği bir coğrafya kitabını hıfz etmek sûretiyle, ertesi gün Van Valisi merhum Tahir Paşa'nın konağında ilzam eder."¹⁰⁹

¹⁰⁸ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2129

¹⁰⁹ Age.

"O zamana kadar edindiği fikir ve mütalâalar ve ilmî ve dinî tedris usûllerini görmekte ve zamanın ihtiyac-ı zarurîlerini nazar-ı itibara almakla kendisine mahsus bir usûl-ü tedris icad eder. Bu da hakâik-i diniyeyi asrın fehmine uygun en yeni izah ve beyan tarzlarıyla isbat etmek sûretiyle talebelerini tenvir etmektedir."¹¹⁰

"Van'da bulunduğu vakit, merhum Vali Tahir Paşa, Avrupa kitaplarını tetebbu ederek kendisine sualler tertip edip sorardı. Bunların hiçbirisini görmediği ve Türkçeyi de yeni konuşmaya başladığı hâlde, cevabında tereddüt etmezdi. Bir gün kitapları görür ve Tahir Paşa'nın bunlardan soru tertip ettiğini anlayarak az bir zamanda kitapların muhtevasını elde eder."¹¹¹

"Bir defasında Tahir Paşa şöyle bir soru sordular:

- On beş müslim, on beş gayr-ı müslim farz edilerek, birbirini ardına dizilince bunlara yapılacak her kurada gayr-ı müslime isabet etmesi matluptur. Nasıl taksim edilir?

Bu suale cevaben:

- Bunların yüz yirmi dört vaziyet-i muhtemelesi vardır, diyerek yapar.

Hem de der:

- Bundan daha müşkülünü de kendim icat ederim. İki bin beş yüz vaziyet-i muhtemeleye göre yaparım.

Bediüzzaman, riyaziyede harikulâde bir sürat-i intikale malik idi. Herhangi bir müşkül meseleyi, zihnen hemen hallederdi. Hatta cebir mukabele ilminde bir risale telif etmişti. Tahir Paşa nezdinde hesap meseleleri münakaşa mevzuu olduğunda, hesaba dair hangi mesele bahsedilse başkaları ve en mâhir kâtipler neticeyi bulamadan, Molla Said zihnen çıkarıyordu."¹¹²

"İşte pek genç yaşındaki mezkûr harikulâdeliklere ve bahr-i umman hâlinde bir ilme malikiyetine şahit olan ehl-i ilim, Molla Said'e "Bediüzzaman" lâkabını vermiştir."¹¹³

¹¹⁰ Age. 2/2129

¹¹¹ Age. 2/2130

¹¹² Age.

¹¹³ Age. 2/2129

Bediüzzaman Lâkabı

"Şu fakir, garip Nursî ki "Bid'atü'z-zaman" lâkabıyla müsemmâ olmaya lâıyk iken, haberi olmadan "Bediüzzaman" ile meşhur olan bî-çare, tedennî-i milletten ciğeri yanmış gibi feryad ü figan ederek "Ah, ah, ah! Vâ-esefâ!" der ki:

İslâmiyet'in mağz ve lübbünü terk ederek kısrına ve zâhirine vakf-ı nazar ettik ve aldandık.¹¹⁴

Sual: Sen imzanı bazen "Bediüzzaman" yazıyorsun. Lâkap medhi imâ eder.

Cevap: Medih için değildir. Kusurlarımı, sened-i özüümü, mazeretimi bu unvan ile ibraz ediyorum. Zira bedî, garip demektir. Benim ahlâkım, sûretim gibi ve üslûb-u beyanım, elbisem gibi gariptir, muhaliftir. Görenekle revaçta olan muhakemat ve esâlibi, benim üslûp ve muhâkemâtımla mıkas ve mihenk itibar yapmamayı bu unvanın lisan-ı hâliyle rica ediyorum. Hem de muradım, "bedî," acîp demektir.

إِلَيَّ لَعْمَرِي فَصَدُّ كُلِّ عَجِيْبَةٍ

كَأَنِّي عَجِيْبٌ فِي عُيُونِ الْعَجَائِبِ¹¹⁵

masadak oldum."¹¹⁶

"Bediüzzaman" lâkabı benim değildi. Belki Risale-i Nur'un mânevî bir ismiydi; zâhir bir tercümanına âriyeten ve emaneten takılmış."¹¹⁷

"Bütün kıymet, bir mucize-i Kur'âniye olan Risale-i Nur'dadır. Hatta, eskiden beri taşıdığım Bediüzzaman ismi onun imiş, yine ona iade edildi. Risale-i Nur ise, Kur'an'ın malıdır ve mânâsıdır."¹¹⁸

"Elli beş sene evvel, üstadlarımdan Siirtli merhum Molla Fethullah eski Said'i ona (Bediüzzaman-ı Hemedânî) benzeterek, onun o ismini ona vermiştir."¹¹⁹

¹¹⁴ Muhâkemât, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1985

¹¹⁵ «Ömrüm hakkı için, nedense bütün acaplıklar beni buluyor. Sanki acabin gözünde dahi ben bir acibeyim!» (Bu beyit, Mütenebbî'ye aittir. (Bkz. Divan-ı Ebi Tayyib El-Mütenebbî Şerhi 1/267)

¹¹⁶ Hutbe-i Şamiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1977-1978

¹¹⁷ Şuâlar, 8. Şuâ, 7.Remiz, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/940

¹¹⁸ Şuâlar, 8. Şuâ, 8.Remiz, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/941

¹¹⁹ El yazması Emirdağ Lâhikası'ndan aktaran: Badıllı, *Tarihçe* 1/76

Yıl 1899

Fikrî Bir İnkılâp Geçirmesi

"Câ-yı dikkat ve ehemmiyetli bir tevafuktur ki Risaletü'n-Nur Müellifi Hicrî 1316 (Milâdî 1899) sıralarında mühim bir inkılâb-ı fikrî geçirdi. Şöyle ki:

O tarihe kadar ulûm-u mütenevviayı, yalnız ilimle tenevvür için merak ederdi, okurdu, okuturdu. Fakat birden o tarihte –merhum Vali Tahir Paşa vasıtasıyla– Avrupa'nın Kur'ân'a karşı müthiş bir suikastları var olduğunu bildi. Hatta bir gazetede İngiliz'in bir Müstemlekât Nâzırı demiş:

- "Bu Kur'ân, İslâm elinde varken biz onlara hakikî hâkim olamayız. Bunun sukutuna çalışmalıyız." dediğini işitti, gayrete geldi.

...bir inkılâb-ı fikrî ile merakını değiştirdi. Bütün bildiği ulûm-u mütenevviayı Kur'ân'ın fehmine ve hakikatlerinin isbatına basamaklar yaparak hedefini ve gaye-i ilmiyesini ve netice-i hayatını yalnız Kur'ân bildi. Ve Kur'ân'ın i'câz-ı mânevîsi ona rehber ve mürşid ve üstad oldu."¹²⁰

"Bediüzzaman'ın, bu havadis üzerine: "Kur'ân'ın sönmez ve sönürülmez mânevî bir güneş hükmünde olduğunu, ben dünyaya isbat edeceğim ve göstereceğim." diye kuvvetli bir niyet ruhunda uyanır ve bu saikle çalışır."¹²¹

Yıl 1906

Kur'ân'ın Hizmetkârı

"Bu tarih¹²², Risalei'n-Nur Müellifinin, doğrudan doğruya ulûm-u âliyeden (الٰهيه) başını kaldırıp hikmet-i Kur'âniye'ye mütevec-

¹²⁰ Şuâlar, 1. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/840; bkz. Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2130-2131

Üstad Hazretlerinin yıllarca hizmetinde bulunan Mustafa Sungur Ağabey, bana kerratla Üstad Hazretlerinden duyduğu şu hatırasını zikretmiştir: "Mahfuzatım olan seksen-doksan kitapları ezberden tekrarladım. Bunlar Kur'ân'ın hakikatlerine çıkmaya basamaklar oldu. Sonra Kur'ân'ın hakikatlerine çıktım. Baktım, her bir âyetin kâinatı ihata ettiğini gördüm. Artık başka bir şeye ihtiyacım kalmadı. Kur'ân bana kâfi geldi." (İhsan Kasım Salihî) (Bkz. Şahiner, Bilinmeyen Tarafıyla Bediüzzaman, s.76; Badıllı, *Tarihçe* 118)

¹²¹ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2: 2131

¹²² Referansta geçen 1322 tarihi rumî takvime göre verilmiştir.

cih olarak hâdimü'l-Kur'ân vaziyetini aldığı tarihtir ki bir sene sonra İstanbul'a gitmiş, mânevî mücahedesine başlamış."¹²³

Hayatı boyunca Kur'ân hadimi olmaya devam etti. Hatta son mahkemede hâkime şöyle cevap verdi:

“Muhterem vekillerim benim şahsım hakkında söylemiş oldukları senakâr sözlere ben lâyük değilim. Ben, Kur'ân ve iman hizmetinde çalışan âciz bir adamım. Başka bir diyeceğim yoktur.”¹²⁴

¹²³ Şuâlar, 1. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/837. Yani, Medreseti'z-Zehra'nın inşasına çalışması, gazetelerde makaleler neşretmesi ve diğer kıymetli hizmetler gibi.

¹²⁴ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2219

B. İSTANBUL ÂFAKINDA

Yıl 1907

İstanbul Yolunda

Ben Hürriyetten evvel İstanbul'a gelirken, yolda, bir iki mühim ilm-i Kelâma ait kitaplar elime geçti. Dikkatle mütalâa ettim. İstanbul'a geldikten sonra, sebepsiz olarak hem ulemayı hem mektep muallimlerini münazaraya, "Kim ne isterse benden sorsun." diye ilân ettim. Medar-ı hayrettir ki münazaraya gelenlerin bütün sordukları sualler, yolda mütalâa ettiğim ve hafızamda kaldığı meselelerdi. Hem, filozofların sordukları sualler, hafızamda bulunan meselelerdi.

Şimdi¹²⁵ anlaşıldı ki o fevkalâde muvaffakiyet ve benim de had-dimden çok ziyade o hodfuruşluk ve mânâsız izhar-ı fazilet ise, ileride Risale-i Nur'un İstanbulca ve ulemâca makbuliyetine ve ehemmiyetine zemin hazır etmek imiş.¹²⁶

Hürriyetten altı ay evvel İstanbul'da hem ulemayı ve hem de mekteplileri münazaraya davet edip kendisi hiç sual sormadan suallerine noksansız olarak doğru cevap verir.¹²⁷

¹²⁵ Yani yaklaşık elli yıl sonra.

¹²⁶ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1698

¹²⁷ Lem'alar, 22. Lem'a, 3. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/676.

Bu olayın şahitlerinden ve Bediüzzaman'ı bizzat ziyaret ederek sualler soran ve daha sonraki Cumhuriyet yıllarında Diyanet İşleri Müşavere Kurulu Azalığı yapan Hasan Fehmi Başoğlu şunları anlatmaktadır:

Japon Başkumandanı'nın Soruları

"Bundan kırk sene evvel ve Hürriyetten bir sene evvel İstanbul'a geldim. O zaman Japonya'nın Başkumandanı, İslâm ulemasından dinî bazı sualler sormuştu. Onları İstanbul hocaları benden sordular. Hem çok şeyleri o münasebetle sorular ettiler.

Ezcümle, bir hadiste "Âhirzamanda dehşetli bir şahıs sabah kalkar, alnında هَذَا كَافِرٌ yazılmış bulunur."¹²⁸ diye hadis var deyip benden

"Ben, zaman-ı Meşrutîyet'te Fatih Medresesi'nde okurken Bediüzzaman adında bir gencin İstanbul'a gelip bir anda yerleştiğini ve hatta odasının kapısına, 'Burada her müşkül hallolunur, her meseleye cevap verilir. Fakat sorulmaz.' diye levha astığını işittim. Böyle bir iddia sahibinin ancak bir mecnun olabileceğini düşündüm.

Bediüzzaman Hazretleri hakkında tevali edilegelen sitayişkâr tavsiyeler ve cemaatlerle ulemâ ve talebe gruplarının kendisini ziyaret ve hayranlıklarını işittikçe, bende de bir ziyaret arzusu uyandı. Ve kat'i karar verdim ki en güç ve ince meselelerden sualler tertip edip sorayım. Ben de o zaman medresenin ileri gelenlerinden sayılıyordum. Nihayet bir gece ilâhiyat ilimlerinden bahseden gayet derin ve birkaç kitapta ifade edilebilen bazı mevzular seçerek sorular hâlinde hazırladım. Ertesi gün kendisini ziyarete gittim. Suallerimi tevcih ettim. Aldığım cevaplar çok acap ve harika olmuştu. Sanki o akşam beraber imişiz ve kitaba beraber bakıyormuşuz gibi suallerimin cevaplarını tam olarak verdi. Ben tamamen mutmain oldum ve yakinen anladım ki onun ilmi bizim gibi kesbî değil vehbidir.

Sonra bir harita çıkararak Şark'ta dârü'l-fünûn açılması icabettiğini ve bunun ehemmiyetini izah etti. O zaman Şark'ta Hamidiye Alayları vardı. O sûretle idare ediliyordu. Şark'ın bu şekilde idare tarzının noksanîyetlerini ifade ile, maarif, sanat ve fen noktasından Şark'ın uyandırılması lâzım geldiğini muknî olarak bize izah ile bu gayesinin tahakkuku için İstanbul'a geldiğini anlattı ve diyordu ki: 'Vicdanın ziyası ulûm-u diniyedir. Aklın nuru fûnûn-u medeniyedir.'

Mahir İz diyor ki:

"Bediüzzaman İstanbul'a geldiği zaman genç idi. Millî kıyafetle dolaşır. Bahhâs bir zât idi. Natûktü. Şark'ın yetiştirdiği zekâlardan, cevâlan eden bir zâtı. Fevkalâde bahhâs idi. Ve ulemayı münazaraya davet etmişti. Kendisine güvenen bir zâtı. Hodri meydan diye bütün ulemaya meydan okumuştur."

11 Ocak 1974 Cuma günü Ankara Maltepe'deki evinde ziyaret ettiğimiz eski Temyiz Mahkemesi Reislerinden merhum Ali Hîmmet Berkî de aynı hâdiseyi şöyle anlatmıştır:

"Ben o zaman Medresetü'l-Kudad'da (Hukuk Fakültesi) talebe idim. Birdenbire bir şayia çıktı: 'Şarktan garip kıyafetli Bediüzzaman isminde bir zât gelmiş, her suale cevap veriyormuş.' Merakla biz de gittik. Biz gittiğimizde sofistlerin felsefesini çürüten aklî, mantıkî deliller ileri sürüyordu. Hakikaten Bediüzzaman ismine lâyıktı. Benim kanaatim şudur ki: İslâmiyet'in felsefesi demek olan Kelâm ilminde ve bir de Lugat ilminde onun bilgisine son yoktur." (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman*, 87-89)

¹²⁸ Bkz.: Buhârî, *Tevhîd* 17; Müslim, *Fiten* 95, 101-103; Tirmizî, *Fiten* 59; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14

sordular. Dedim: “Bir acıp şahıs bu milletin başına geçer ve sabah kalkar, başına şapka giyer ve giydirir.”

Bu cevaptan sonra bunu sordular: “Acaba o zaman onu giyen kâfir olmaz mı?” Dedim: “Şapka başa gelecek, secdeye gitme diyecek. Fakat, baştaki iman o şapkayı da secdeye getirecek, inşaallah Müslüman edecek.”...

Sonra sedd-i Zülkarneyn ve Ye’cüc ve Me’cüc ve dâbbetü’l-arz ve Deccal ve nüzûl-ü İsa (aleyhisselâm) hakkında sualler sormuşlardı. Ben de cevap vermiştim. Hatta eski risalelerimde onlar kısmen yazılmışlar.¹²⁹

Sultan Abdülhamid’e Sunduğu Dilekçe

Medresetü’z-Zehra’nın inşasının gerekliliği ile ilgili bir dilekçedir.¹³⁰

Delilikle İttiham Edilmesi

“Günlerce, haftalarca başarı ile devam eden şu yüksek ilmî münakaşaların sonunda “Bu adam delidir, çünkü her şeyi biliyor.” diye zavallı Said’i deliler defterine kaydettiler; din, ilim, maarif, memleket, medeniyet ve insanlık mecnunu olan Said’i tımarhaneye attılar. Tımarhanede iken, muayene için Mabeyn’den bir doktor yanıma gönderdiler. Mecnun Said, doktora uzun uzadıya macerasını ve İstanbul’a ne için geldiğini anlatır. Ezcümle doktora der ki:

“Ben değil, memleket, millet hastadır. Onların tedavisi için geldim. Şark memleketi yaratıldığı durumda durmaktadır. Halkı cehalet hastalığında boğulmaktadır. Onları kurtarmak ümidiyle buraya geldim. Burada bu hususta çalışırken cinnet ile ittiham edildim. Hakikaten deliler içine düşen deli olur ki; İstanbul’a geldim, ben de deli oldum.” der.¹³¹

¹²⁹ Şuâlar, 14. Şuâ, Afyon Müddeiumumîsi ve Mahkeme Reisi ve âzâlarına, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/1028. Eski risalelerden maksat: “Muhâkemât ve Reçetetü’l-Ulema” ve aynı dönemde telif ettiği ve Üçüncü Makale olarak Muhâkemât’a dahil ettiği “Japonya’ya Cevaplar” gibi eserlerdir. Aynı zamanda, Beşinci Şuâ isimli eserinde, Deccal, Süfyan ve diğer kıyamet âlâmetlerini, rivayet edilen ilgili hadisleri zikrederek tafsil etmiştir.

¹³⁰ Bkz. 3. Bölüm, 2. Fasil, Medresetü’z-Zehra 2

¹³¹ Abdülmecid, Hatıralar, s.6. Aktaran: Badıllı, *Tarihçe* 154-155

Akıl Hastanesine Gönderilmesi

"Evvel şarkta fenalığın sebebi, şarkın uzvu hastalanmış zannediyordum. Vaktâ ki hasta olan İstanbul'u gördüm, nabzını tuttum, teşrih ettim. Anladım ki kalbindeki hastalıktır, her tarafa sirayet eder. Tedavisine çalıştım; bir divanelikle taltif edildim."¹³²

"İstanbul'da bu âfetli şöhret içinde mücadele ederek, nihayet rakiplerimin ifsadetiyle, merhum Sultan Hamid'in emriyle tımarhaneye kadar sürüklendim."¹³³

Doktorla Muhaveresi

"Ey tabip efendi! Sen dinle, ben söyleyeceğim. Cinnetime bir delil daha senin eline vereceğim. O da sual sorulmadan cevaptır. Antika bir divânenin sözünü dinlemeyi şüphesiz arzu edersin. Muayenemi muhakeme sûretinde istiyorum. Senin vicdanın da hakem olsun. Tabibe tıp dersi vermek fuzûliliktir. Ama teşhis-i illete yardım edecek noktaları anlatmak, hastanın vazifesidir. Hem de istikbal sizi tekzip etmemek için elbette dinlemeniz lâzımdır. Şu dört noktayı nazara alınız...

Birincisi: Ben Kürdistan dağlarında büyümüşüm. Kaba olan ahvâli mi Kürdistan kapanıyla tartmalı. Hassas olan medenî İstanbul mizaniyle tartmamalısınız. Öyle yaparsanız, maden-i saadetimiz olan Dersaadetten önümüze sed çekmiş olursunuz. Hem de ekser Kürtleri tımarhaneye sevk etmek lâzım gelir. Zira Kürdistan'da en revaçlı olan ahlâk cesaret, izzet-i nefis, salâbet-i diniye, muvafakat-ı kalb ve lisandır. Medeniyette, nezaket denilen emir, onlarca müdahenedir (dalkavukluk).

İkincisi: Benim elbisem gibi, ahvâl ve ahlâkım da nâsa muhaliftir. Hak ve nefis'ül-emri (hakikatin kendisi) mâhak-i itibar (kabul edilen ölçü) ittihaz ediniz. Zamanın veya âdetin revaç verdiği bazı ahlâk-ı seyiyeyi görenek vasıtasıyla –numûne-i imtisal olmuş– mikyas yapmayınız. "Nemelâzım başkası düşünsün." feryad-ı meyyitaneyi vermek gibi...

Müslümanım, İslâmiyet cihetiyle mânen memurum. Ve sadakatle mükellefim. Millete, din ve devlete nâfi olan bir şey düşüneceğim!

¹³² Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1935

¹³³ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1080

Üçüncüsü: Şâz ve nadir olarak, istidad-ı zamanın fevkinde çok kimseler gelip gitmiş. Nâs, ibtida onlara cünûn veya abes isnadından sonra sihre veya harikaya hamletmişler. Birinci ve ikinci noktanın ma-beyninde olan tezat, cinnetime hükmeden zevatın delil ve müddealarında olan tezada imadır. Zira efalleriyle demişler: “Divanedir, çünkü her mesâil-i müşküleye cevap veriyor. Böyle delil getiren delidir.”

Dördüncüsü: Asabî adam, hususan benim gibi sinirli bir kimse-nin telâş ve hiddet etmesi zaruridir. Bahusus bir fikr-i âliyi on beş sene zihninde taşıyan, bilfiil karip olduğu zaman, yani bir inkılâb-ı azîm ile kendini muhatarada (tehlike) ve mehlekede (tehlikeli yer veya iş) görse ve temaşasından mahrum kalsa, nasıl telâş ve hiddet etmesin? Hem de benden daha divane Zabtiye Nazırıdır. Zira benden daha hadiddir (öfkeli, hiddetli). Hem de bu cinnet-i muvakkataya mübtelâ olmayan binde birdir.

Herkesin bir çeşit deliliği var

Fakat heveslere göre değişir.

Eğer müdahane, temellûk (dalkavukluk, yaltaklanma.), tazarru-u sinnevri (kedi gibi yalvarma), menfaat-i umumiyeyi menfaat-i şahsiyeye feda etmek, aklın muktezasından addedilmek lâzım gelirse; şahid olunuz, ben o akıldan istifamı veriyorum. Divanelikle ki bence bir mertebe-i masumiyet gibidir, iftihar ediyorum.

Dört nokta şüpheyi davet etmiş. Onları bilerek bazı hikmet-i ha-fiye için yapmışım.

Birincisi: Şekl-i garibim!.. Bu muhalif libasımla makasid-ı dünyevi-yeden istiğnamı ve âdât-ı beldeye adem-i mûraattan özrümü ve ahvâl ve etvarımın nâsa muhalefetini; ve münasebet-i zâhir ve bâtın ile tabiiplik insaniyetimi ve milletimin muhabbetini ilân etmek içindir. Hem de garip mânâ, garip bir lâfız içinde olmalı. Tâ ki nazar-ı dikkati celbetsin. Hem de sanayi-i mahalliyeye revaç vermek için bir nasihat-i fiilî ediyorum. Hem de kendimde bir meyl-i teceddüdü göstermek ve zamanın teceddüt edeceğine işaret ediyorum. Hem de Sultan Selim’e biat etmişim.

İkincisi: Ulema ile münazaramdır. Onun sebebi İstanbul’a gel-dim, gördüm ki sair şuaabâta (kısımlar) nisbeten medâris (medreseler) terakki etmemiştir. Bunun da sebebi, kitaba nazarla istinbat-ı mesele et-mek olan istidadı, meleke-i ilim yerinde ikame olunmuş. Ve talebelerde

adem-i münazara ve sual ve cevap sebebiyle şevksizlik ve atalet gibi bazı hâli intaç etmiştir. Sair müntic-i taaccüp ve hayret olan ulûm-u ekvan veya eğlence ile vakit geçirmeyi müntiç olan fûnûn-u hevesat ve lezzet-i hakikiyeyi mutazammın olan ulûm-u maksud-u bizzat gibi, ulûm-u ilâhiye tahsil olunmaz. Bunun da ya bir himmet-i âli veya bir tavağğul-u tam veya müsabakayı müntiç olan sual ve cevap gibi bir şevk-i kasrî ve haricî lâzımdır. Veya taksim-i a'mal kaidesine tatbikan her bir talebin istidadına göre bazı fûnûn ile tavağğul etmeli. Ta mütehasıs olsun, sathî olmasın. Zira her ilmin bir sûret-i hakikîsi var. Meleke olmadığı vakit, bazı tarafı eksik olan sûretlere benzer.

Bunun da çaresi, ona müstaîd olan bir fenni esas tutmalı ve buna münasip fûnûnu, her birinden birer fezleke alınmalı ve o fen, esasın sûret-i hakikiyesini mütemmim ittihaz etmelidir.

Zira her bir fezleke, bir sûret-i müstakilleyi teşkil etmiyor. Lâkin bir sûret-i esasiyeyi tekml edebilir.

Ey sözümlü işiten talebe-i ulûm! Mektepliler gibi –ki onlar nakıs olan seleflerine hayrül-halef olmuşlar– çalışalım ki; evc-i kemâle (mükemmeliğin doruğu) vasıl olan seleflerimize hayrül-halef olalım.

Ben münazara ile bilfiil iki noktadan ikaz etmek istiyordum.

Üçüncüsü: Fuzulîlik olarak iki fikri beyan etmişim.

Birincisi: Şu zaman-ı terakkide, medeniyet-i hakikiyeyi teşkil eden İslâmiyet, medeniyet-i hâzıraya nisbetle terakki etmemiş. Bunun da en büyük sebebi, üç büyük şubelerin “Cümlelerin maksudu bir, amma rivayet muhtelif.” mâsadakına muvafık ehl-i medrese, ehl-i mektep, ehl-i tekyenin tebâyün-ü eskârı ve tahâlûf-ü meşâriptir. Ehl-i medrese, ehl-i mektebi bazı gayr-ı murad olan zevâhirin teviliyle zaaf-ı akide ile ittihat ediyorlar. Bunlar ise berikleri fûnûn-u cedideye adem-i vukufı sebebiyle nakıs ve gayr-i mutemet addediyorlar. Ehl-i medrese, ehl-i tekyeyi ibadet olan zikri, sebep-i şevk vaz olunmuş olan bazı mübah a'mal ve harekât ki avam ve cahil –hataen– ibadet zannederler; hâlbuki bu zan bâtıldır. İbadet yalnız zikirdir. Harekât, mübah olmak şartıyla caizdir. Bu zann-ı avama binaen, bunlara ehl-i bid'at nazarıyla bakıyorlar. Bunların tefritiyle ve ötekilerin ifratıyla müsamaha kapısı açıldı. Bazı bid'alar, zikir ile ihtilât eyledi. Bu tebayün-ü eskâr ve tahâlûf-ü meşârip, ahlâk-ı İslâmiye'yi sarsmış ve terakkیات-ı medeniyetten geri bırakmıştır.

Bunun da çaresi: Mekâtipte ulûm-u diniyeyi bihakkın okutmak ve medâriste lüzumsuz kalan hikmet-i atıkaya bedel, bazı fûnûn-u lâzime-i cedide tahsil olunmak ve tekyelerde mütebahhirîn ulema bulunmaktır. Bu taktirde şüabât-ı selâse, yek-âheng-i terakki olarak kat-ı meratip etmek kaviyyen memûldür.

İkinci fikir: Vâizlere aittir ki bunlar müderris-i umumidir. Bunların nesâyihinde kendimce bir tesir hissettim. Düşündüm, kasavet-i kalbimden başka üç sebep buldum.

Birisi: Asr-ı hâzırâyı zaman-ı sâlifeye kıyasen yalnız tasvir-i müddeâ ve parlak göstermektir. Hâlbuki zaman-ı sâlifte safa-yı kalb ve taklid-i ulema hükümferma idi. Bunlara delil lâzım değildi. Şimdide herkeste bir meyl-i taharri-i hakikat peyda olmuş. Bunlara karşı tasvir-i müddeâ tesir etmez. Ancak tesir ettirmek için isbat-ı müddeâ ve ikna lâzımdır.

İkinci sebep: Bir şeyi terğip veya terhip etmekle, ondan daha mühim şeyi tenzil etmektir. Meselâ “Bir gece iki rekât namaz kılmak, hacı tavaf etmek; veya kim gıybet etse zina etmiş gibidir.” derler...

Üçüncüsü: Belâğatın muktezası olan mukteza-yı hâle mutabık ve ilcaat-ı zamana muvafık söz söylemezler. Güya insanları eski zaman köşelerine çekiyorlar. Sonra konuşuyorlar. Demek istiyorum ki: Vaiz hem âlim-i muhakkik olmalı ki tâ isbat-ı müddeâ etsin. Hem hakim-i müdakkik, tâ muvazene-i şeriatı bozmasın. Hem de belîğ-i mukni olması şarttır.

Dördüncüsü: “Zihnim perişandır.” demiştim. Halbuki bu cümleden maksadım, kuvve-i hafızama nisyan tareyanı (unutkanlığın gelmesi) ve zihnimdeki sıkıntı ve tabiiyatımdaki tevahhuş muraddır. Hiçbir divane ben divaneyim demediği için, benim cinnetime nasıl delil olabilir?

Hem de “İzhar”dan sonra üç mâh (ay) ders gördüğümü söylemiştim. İki cihetle şu söz şüpheli davet eder. Ya hilâftur, hâlbuki ekser Kürdistan bunun sıdkını bilir. Ya doğru olduğu hâlde sen ey doktor, dediğin gibi, temeddüh ve gurur misillü bir unsur-u cinneti ima eder.

Buna cevap: Bir rical-i devletin sualine karşı cevab-ı savab vermek istemekliğimdir. Gerçi temeddühü istilzam etmiş. Şuurumda şüpheniz kalmadığı vakit, fikrimde şüpheniz vardır zannediyorum. Onu bir muhakeme ile bu şüphe de zail olabilir.

Zira gayet serbest vahşi Kürtlerden olan bir adam, elmas gibi millete bir sadakat ve cevher gibi bir fikr-i âli sahibi olmadığı hâlde, nasıl bu zamanda bu kadar alâmet-i fârika ile hile ile fikr-i fasidini saklayabilir? Bence hile, terk-i hiledir. Demek herkese müreccah –çünkü kimseyi millete sâdık bulmadım– ve sâfi bir sadakati kalben hissetmiş de bu gûna (tarz) ahvalde bulunmuş.

"فَكُلُّ النَّاسِ مَجْنُونٌ وَلَكِنْ عَلَى قَدْرِ الْهَوَىٰ اخْتَلَفَ الْجُنُونُ"

Yani doğru sözlerin ayıplanması, anlayış hastalığındandır.¹³⁴

Demek bizim doktorların fehmi hasta ve kendi raporlarıyla mecnun ve Zaptiye Nazırı da hiddeti için divanedir.

Ey doktor! Sen iyi doktorsan evvelâ o biçâreleri tedavi et, sonra beni...

Ey şu kelâmıma nazar eden zevat! Eğer kelâmımda dokunacak veya sizin zayıf midenizde hazmolunmayacak sözler bulunursa mazur tutunuz. Çünkü divanelik zamanında söylemişimdir, muhitim o zaman tumarhanenin duvarlarıydı. Muhitin tesiri müsellemdir. Zira دیوانه را قلم دبیوانه ümmî, vahşi, yani hür, Türkçe iyi bilmez bir Kürt bu kadar ifade-i meram edebilir. Vesselâm...¹³⁶

Doktor Bediüzzaman'ı dinledikten sonra hayret içinde kalır. Ve onun nasıl maarifperver, vatanperver, hayırhah, eşsiz bir zekâ sahibi olduğunu anlar. Raporunu şöyle tanzim ederek Mabeyn'e gönderir: "Şimdiye kadar İstanbul'a gelenler içerisinde zekâ ve fetanetçe böyle bir nâdire-i cihan bulunmuş değildir."

Doktorun bu raporu üzerine Mabeyn'e dehşet düşer. Hemen Bediüzzaman'ı çarçabuk tumarhaneden tevkifhaneye aldırırlar. Bir an evvel onu İstanbul'dan uzaklaştırmak gayesiyle otuz altın lira maaş, bir miktar da para teberru hususunda irade-i seniyyeye iktirân ettirilerek (bağış, padişah buyruğu ile beraber olarak) Zaptiye Nazırı Şefik Paşa ile Bediüzzaman'a gönderirler.¹³⁷

¹³⁴ Bu şiir Mütenebbi'ye aittir. (Bkz. Divan 4/246)

¹³⁵ "Deliden hesap kalkmıştır." anlamında hadisten alınma Farsça bir ibaredir.

¹³⁶ Badıllı, *Tarihçe* 155-158

¹³⁷ Abdülmecid, Hatıralar, s.6. Aktaran: Badıllı, *Tarihçe* 155

Zabtiye Nazırı Şefik Paşa ile Konuşması

"Zabtiye Nazırı:

- Padişah sana selâm etmiş. Bin kuruş da maaş bağlamış. Sonra da yirmi-otuz lira yapacak, dedi.

Cevaben:

- Ben maaş dilencisi değilim. Bin lira da olsa kabul edemem. Kendim için gelmedim. Millet için geldim. Hem de bana vermek istediğiniz, rüşvet ve hakk-ı sükûttur (sus payı).

Nazır:

- İradeyi reddediyorsun. İrade reddolunmaz.

Cevaben dedim:

- Reddediyorum. Tâ ki padişah darılsın, beni çağırsın. Ben de doğrusunu söyleyeyim.

Nazır:

- Neticesi vahimdir.

Cevaben:

- Neticesi deniz olsa, geniş bir kabirdir. İdam olunsam, bir milletin kalbinde yatacağım. Hem de İstanbul'a girdiğim vakit, hayatımı rüşvet getirmişim. Ne ederseniz ediniz!.. Bunu da ciddî söylüyorum; ben isterim ki ebna-yı cinsimi bilfiil ikaz edeyim ki devlete intisap, hizmet etmek içindir. Maaşı kapmak için değildir. Hem de benim gibi bir adamın millete ve devlete hizmeti nasihatledir. O da hüsn-ü tesir iledir. O da hasbilkledir, bu da garazsızlık, o da ivazsızlık, o da terk-i menâfi-i şahsiye iledir. Binaenaleyh, ben maaşın kabulünde mazurum.

Nazır:

- Senin Kürdistan'da neşr-i maarif olan maksadın Meclis-i Vükelâ'da derdest-i tezekkürdür (hatırda olma).

Cevaben:

- Acaba maarifi tehir, maaşı tacil edersiniz, ne kaide iledir. Menfaat-i şahsiyemi menfaat-i umumiye-i millete tercih ediyorsunuz.¹³⁸

¹³⁸ Badıllı, *Tarihçe* 159

Sultan İkinci Abdülhamid Dönemindeki İstibdada İtirazı

"İstibdat tahakkümdür. Keyfi muameledir; dayatmadır. Tek taraflılıktır. Su-i istimallere zemin hazırlar. Yolsuzluk ve fesada kapı açar. Zulmün temelini oluşturan ve uçurumlara sürükleyen istibdat, insanlık için korkunç bir tehlikedir. Müşerref ve kerim olarak yaratılan insanı, sefalet bataklığına yuvarlayarak, İslâm âlemini zillet ve sefaletle düşürmüştür... Tarih boyunca garaz ve düşmanlıkları alevlendiren, Müslümanlığa zehrini zerk eden, bu zehrini Müslümanların damarlarına kadar sirayet ettiren yine istibdattır... Ayrıca istibdat insanlar arasında ıslahı imkânsız ihtilâf ve anlaşmazlıklara sebep olmuştur..."¹³⁹

"Mütehakkimane istibdadın şeriatla bir münasebeti olmadığını beyan ettim."¹⁴⁰

"Mütevekkilâne, sabûrâne tuttuğumuz otuz sene ramazan-ı sükû-tun sevabıdır ki azapsız, cennet-i terakki ve medeniyet kapılarını bize açmıştır."¹⁴¹

Gideni Arattıran Bir İstibdadın Gelişi

"Vaktâ ki hürriyet divanelikle yâd olunurdu; zayıf istibdat tımarhane-yi bana mektep eyledi."¹⁴²

"Ve maksat¹⁴³ da Sultan Abdülhamid'den istirdad-ı hürriyet (hürriyeti geri alma) değilmiş. Belki hafif ve az istibdadı, şiddetli ve kesretli yapmış!"¹⁴⁴

"Hem de çok adamlar görmüşüm, Sultan Abdülhamid'e ah-rardan¹⁴⁵ ziyade hücum ederdi ve derdi: "Hürriyeti ve Kanun-u Esasî'yi"¹⁴⁶ otuz sene evvel kabul ettiği için fenadır." İşte, yahu,

¹³⁹ Saykaltü'l-İslam (Muhâkemât) (Arapça aslı, Ankara baskısı) 125

¹⁴⁰ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1921

¹⁴¹ Age. 2/1932

¹⁴² Age. 2/1920

¹⁴³ 31 Mart Olayı'ndan maksat.

¹⁴⁴ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1927

¹⁴⁵ Ahrar: Hürriyete çağırılanlar.

¹⁴⁶ Kanun-u Esasî: Bugün kullanıldığı şekli ile Anayasa. Parlamento, hükûmet ve baş-kanın yetkilerini ve devletin siyaset ve kanunlarının ana hatlarını belirler.

Sultan Abdülhamid'in mecbur olduğu istibdadını hürriyet zanneden ve Kanun-u Esasî'nin müsemmasız isminden ürken adamın sözünde ne kıymet olur?"¹⁴⁷

"Acaba sabık istibdadı hürriyet zanneden ve Kanun-u Esasî'ye itiraz eden adamlara nasıl itiraz etmeyeceğim? Çendan onlar hükûmete itiraz ederlerdi."¹⁴⁸

"Eski Said, bazı dâhi siyasî insanlar ve harika ediplerin hissettikleri gibi, çok dehşetli bir istibdadı hissedip ona karşı cephe almışlardı. O hiss-i kablelvuku tâbir ve tevile muhtaç iken, bilmeyerek resmî, zayıf ve ismî bir istibdat görüp ona karşı hücum gösteriyorlardı. Hâlbuki onlara dehşet veren, bir zaman sonra gelecek olan istibdatların zayıf bir gölgesini asıl zannederek öyle davranmışlar, öyle beyan etmişler. Maksat doğru, fakat hedef hata..."¹⁴⁹

Sultan Abdülhamid'i Savunması¹⁵⁰

"Saltanat ve hilâfet gayr-ı münfek, müttehid-i bizzattır. Cihet muhtelifdir. Binaenaleyh, bizim Padişahımız hem sultandır hem halifedir ve âlem-i İslâm'ın bayrağıdır. Saltanat itibarıyla otuz milyona nezaret ettiği gibi, hilâfet itibarıyla üç yüz milyonun mâbeynindeki râbîta-yı nuraniyenin mâkes ve istinatgâh ve medetkârı olmak gerekir."¹⁵¹

"O, mazlum bir Sultandır."¹⁵²

Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile imhâ-yı hürriyet?

¹⁴⁷ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1942

¹⁴⁸ Age. 2/1955

¹⁴⁹ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1600

¹⁵⁰ Mustafa Sungur Ağabey anlatıyor:

"Üstad Hazretleri Sultan İkinci Abdülhamid hakkında eskiden itirazvârı bazı makaleleri için, bir defasında şöyle buyurmuşlardı, eliyle mübarek başına vurarak: Keçeli Said, sen şefkatli bir Padişah'a müstebit diye itiraz etmiştin. Onun cezası olarak şu dehşetli istibdatların zulmünü çek!"

Yine Mustafa Sungur Ağabey nakletmiştir:

"Bir gün Üstadımız Sultan Abdülhamid hakkında demiş ki: 'Sultan Abdülhamid velidir. Ben onu hususi dualarım içine almışım. 'Her sabah, yâ Rabbi sen Sultan Abdülhamid Han ve Sultan Vahidüddin ve Hanedan-ı Osmaniye'den razı ol!' diye dualarımda yâd ederim.' demişlerdi." (Badıllı, *Tarihçe* 184)

¹⁵¹ Sünuhat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2047

¹⁵² Bkz. Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1926

Çalış, idraki kaldır, muktedirsen âdemiyyetten!¹⁵³

"Evet, şu hürriyet perdesi altında müthiş bir istibdadi yaşayan şu asrın gaddar yüzüne çarpılmaya lâyük iken ve hâlbuki o tokada müstehak olmayan gayet mühim bir zâtın¹⁵⁴ yanlış olarak yüzüne savrulmuştur."¹⁵⁵

Sultan Abdülhamid ile İlgili Bir Rüya

"Âlem-i menamda padişahı gördüm.

Dedim:

- Sen zekâtü'l-ömrü, Ömer-i Sani¹⁵⁶ mesleğinde sarfet. Tâ ki Meşrutiyet riyasetine lâzım ve biatın mânâsı olan teveccüh-ü umumiyyeyi kazanasın!"

Padişah dedi:

- Ben onun yolunda gideyim. Siz de ol zaman ehlini taklit edebiliyor musunuz? Bir de sizde, onlardaki kuvvet-i İslâmiyet ve saffet ve ahlâk!

Ben dedim:

- Bizdeki tembih-i efkâr-ı umumî ve tekmil-i mebadî ve vesait ve ihata-yı medeniyet, o noktaların yerini tutmakla, hem o noktaları istihsal hem de netice-i matlup olan terakkiyi intaç edebiliyoruz. Düvel-i ecnebiyenin adaleti bunu isbat eder.

O dedi:

- Nasıl yapacağım?

Dedim:

- İstibdat, kalb-i memalik olan İstanbul'da kan bırakmadığından, hüsn-ü niyeti göster. Pür şefkat ile Meşrutiyet'i kansız kabul ettiğin gibi, menfur olmuş Yıldız'ı mahbub-u kulüb etmek için eski zebâniler yerine, melâike-yi rahmet gibi muhakkikîn-i ulemayı doldurmak ve Yıldız'ı Dârü'l-Fünûn gibi etmek. Ve ulûm-u İslâmiye'yi ihya etmek

¹⁵³ Namık Kemal'in Hürriyet Kasidesi'nden bir beyittir.

¹⁵⁴ Sultan Abdülhamid kastediliyor.

¹⁵⁵ Bkz. Lem'alar, 22. Lem'a, 2. işaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/674

¹⁵⁶ Burada kastedilen, Ömer İbn Abdulaziz'dir. 717-720 yılları arasında halifelik vazifesini ifa etmiştir. Hazreti Ömer gibi adaletli olduğu için Ömer-i Sâni olarak anılır.

ve meşihat-ı İslâmiye'yi ve hilâfeti mevki-i hakikisine is'ad etmek ve milletin kalb hastalığı olan za'f-ı diyanet ve baş hastalığı olan cehaleti servet ve iktidarınla tedavi etmekle, Yıldız'ı Süreyya kadar ihya et! Tâ Hanedan-ı Osmanî ol burc-u Hilâfette pertevnisar-ı adalet olabilsin. Hem de havaic-i zaruriyeyi iktisat et, tâ alıştırılmış olan israfa iktidarı olmayan bîçâre millet de iktida etsin. Madem ki imamsın!..

Birden uyandım gördüm ki; asıl bu âlem-i yakaza rüyadır. Asıl uyanmak ve hakikat o rüya imiş..."¹⁵⁷

Sultan Abdülhamid Hakkında Şüpheleri

İzale Eden Özel Bir Mektup¹⁵⁸

Bir muallim kardeşimiz Sultan Abdülhamid hakkında Üstadımızın Hürriyet başında söylediği nutuklardan Sultan Hamid'e hücum zan-netmiş ve o kıymettar padişahın kıymetini takdir etmemiş gibi bir şüphe gelmiş.

Elcevab: Biz Üstadımızdan aldığımız hakikat-i hâl ile cevap veriyoruz.

Evvelâ: Üstadımızın hayatındaki birinci bir düsturu: Kur'ân-ı Hakîm'in bir kanun-u esasîsidir ki; 'Bir adamın cinayetiyle başkası mesul olamaz.' kaide-i Kur'âniye'siyle Padişahın zamanındaki hükûmetin hataları ona verilmez, diye daima hayatında ona hüsn-ü zan etmiş. Onun bazı zaman mecburiyetle ettiği kusurları onun muarızlarına karşı tevile çalışmış.

Saniyen: Üstadımız, Hürriyetin başında bütün kuvetiyle Şeriat da-iresindeki Hürriyet-i Şer'iyeyi sena etmiş, nutuklarıyla halkı o hürriyete davet etmiş. Ve Hürriyet-i Şer'iyeye muhalif olanlara demiş ki; 'Eğer şeriat dairesinde olmazsa istibdat namı verdiğiniz, bir şahsın mecburî, cüz'î ve hafif istibdadı, pek şiddetli bir istibdad-ı küllî olup inkısam

¹⁵⁷ Volkan, 25 Mart 1909 (Hicri 12 Mart 1325), sayı: 84, s.3, 7. Madde.

¹⁵⁸ Üstad Hazretlerinin hizmetinde bulunan Muhsin Alev'in hatıralarından:

"İstanbul'da Sultan Abdülhamid hakkında kitap yazan bir adam, merhum Padişah'a çok hücum edip hakaret ediyormuş. Bunu Üstad duyunca üzüldü. Bize, 'Sultan Abdülhamid altmış milyon Müslüman'ın Halifesiydi. Ben ona bir veli nazarıyla bakıyorum.' diye buyurarak, Abdülhamid Han hakkında bir Lâhika mektubu neşretti." (Şahiner, *Son Şahitler* 4/313)

edecek. Herkes bir nevi müstebit olur, istibdad-ı mutlak çıkar, binler istibdad hükmüne dönecek, yani hürriyet ölecek; bir istibdad-ı mutlak çıkacak. Hatta bu meselede, Üstadımız idam için kurulan Divan-ı Harb-i Örfî'de demiş ki: 'Eğer Meşrutiyet, İttihatçıların istibdadından ibaret ise ve hilâf-ı Şeriat hareket ise, bütün dünya şahid olsun ki ben mürteciyim.'¹⁵⁹

Salisen: Üstadımız o zamanda, bir hiss-i kablelvuku nevinden, şimdiki âlem-i İslâm'ın ecnebî istibdadından kurtulması ve bir cemâhir-i müttefika-yı İslâmiye tarzında tezahüre başlamasını tasavvur etmiş, ümit etmiş, hissetmiş ve bütün kuvvetiyle bağırarak. Hürriyet-i Şer'iyeyi takdir etmiş. O zamanki hitaplarında demiş ki: 'Hürriyet terbiye-i İslâmiye ile olmazsa ölecek, yerine istibdad-ı mutlak çıkacak.'

Rabian: Üstadımızdan hem işitmişiz hem hâlinden anlamışız ki ecnebinin şiddetli desise ile kuvvetlerine karşı gösterdiği sebat ve metanet, hususan âlem-i İslâm'ın kısm-ı âzâminin halifesi olmak. Hem biçâre vilâyat-ı Şarkiyeye'nin bedevi aşâirini Hamidiye Alaylarıyla en yüksek bir derece-i askeriye ve medeniyeye onları sevk etmesi ve Hamidiye Camii'nde her Cuma günü bulunması ve şeâir-i İslâmiye'yi elden geldiği kadar müraat etmesi ve daima Yıldız dairesinde mânevî üstad kabul ettiği bir şeyhi var olduğu gibi;¹⁶⁰ çok hasenatı için Üstadımız bütün hayatında onu padişahlar içinde bir nevi veli hükmüne geçtiğini kanaat etmiştir.

Üstadımızın hizmetinde bulunan

Nur Talebeleri (1953)¹⁶¹

¹⁵⁹ Günümüzde kullanılan şekli ile 'gerici'. Bu söz İmam Şafî'nin şu sözüne nazire olarak söylenmiştir:

Âl-i Muhammed'i sevmek rafizilikse eğer,

İns ve cin sahid olsun ben rafiziyim meger.

¹⁶⁰ Yani Üstad Hazretleri, Sultan Abdülhamid'i Yıldız Sarayı'nda bir mürşid olarak kabul ediyor.

¹⁶¹ Badıllı, *Tarihçe* 183

Sultan Abdülhamid'den İstekleri

a- Medresetüz-Zehra'nın İnşası ile Doğu Anadolu'nun Durumunun İyileştirilmesi¹⁶²

b- Saray'ın Islahı

"Daire-i İslâm'ın merkezi ve râbitası olan nokta-yı hilâfeti elinden kaçırmamak fikriyle ve sâbık Sultan merhum Abdülhamid Han Hazretleri sâbık içtimâî kusuratını derk ile nedamet ederek kabul-ü nasihate istidat kesbetmiş zannıyla ve "Aslâh tarik musalâhadır." mülâhazasıyla, şimdiki en çok ağraz ve infiâlâta mebde ve tohum olan bu vukua gelen şiddet sûretini daha ahsen sûrette düşündüğümden, merhum Sultan-ı sâbika ceride lisanıyla söyledim ki:

Münhasif Yıldızı darulfünûn et, tâ Süreyya kadar âli olsun. Ve oraya seyyahlar, zebânîler yerine ehl-i hakikat melâike-i rahmeti yerleştir, tâ cennet gibi olsun. Ve Yıldız'daki milletin sana hediye ettiği servetini, milletin baş hastalığı olan cehaletini tedavi için büyük dinî darulfünûnlara sarf ile millete iade et. Ve milletin mürüvvet ve muhabbetine itimat et. Zira, senin şahane idarene millet mütekeffildir. Bu ömürden sonra sırf âhireti düşünmek lâzım. Dünya seni terk etmeden evvel sen dünyayı terk et. Zekâtü'l-ömrü ömr-ü sâni¹⁶³ yolunda sarf eyle."¹⁶⁴

¹⁶² Bkz. 3. Bölüm, 2. Fasıl, Medresetü'z-Zehra 2

¹⁶³ Yukarıda Volkan gazetesinden yapılan diğer alıntıda bu ifade Ömer-i Sani şeklindedir. Arapça'da Ömer ve ömür kelimeleri aynı harflerle ve عمر şeklinde yazılır. İki kelimenin metindeki yerlerine bakıldığında; birinin özel isim olan Ömer'i, diğeri-ninse hayat manasındaki ömrü ifade ettiği anlaşılır.

¹⁶⁴ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1924

C. TARİHÎ DÖNÜŞÜMÜN BAŞLANGICI

Yıl 1908

Meşrutiyetin İlanı ve Mahiyeti

وَأْمُرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ¹⁶⁵ ، وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ¹⁶⁶

"Meşrutiyet bu iki âyetin tecellisi ve tefsiri ve şer'î bir meşverettir. O nurlu varlığın gücü haktır. Hayatı adaletle kaimdir. Kalbi mârifet ve lisanı sevgidir. Aklı, şahıs değil kanundur. Meşrutiyetin ruhu, kuvveti kanunda görmesidir. Emir ve nehiy ise hakkın elindedir. Şahıslar buna ancak hizmetçidirler.¹⁶⁷

Zira, meşrutiyet, hâkimiyet-i millettir. Hükûmet hizmetkârdır. Meşrutiyet doğru olursa kaymakam ve vali, reis değiller, belki ücretli hizmetkârlardır."¹⁶⁸

Meşrutiyet ve Hürriyet:

İki Şer'î Hüküm mü, Yoksa Yeni Bir İstibdat mı?

"Efkâr-ı fâside sahibi, yani hürriyet altında istibdadı ve mezalimi arzu edenler, mevt-i ebediye mazhar olan ve zaman-ı mâzinin çukurun-

¹⁶⁵ "İşleri, aralarında istişareye dayalı olarak yürütülür." (Şûrâ Sûresi 42/38)

¹⁶⁶ "Ve işleri onlarla müşavere et!" (Âl-i İmran Sûresi 3/159)

¹⁶⁷ Saykalü'l-İslâm (Muhâkemât) (Arapça aslı, Ankara baskısı) 142

¹⁶⁸ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1945

da medfun olan istibdadâtı veyahut seyl-i hurûşân-ı zaman içinde yuvarlanmış olan mezalimi, bir daha temaşa etmemek için, tarih-i hayat-ı hürriyetin beyanıyla, mâzi ve hâl meyanında delinmez bir sedd-i âhenin çekmek istiyorum. Şöyle ki:

Bu inkılâp, doğurduğu hürriyeti, eğer meşveret-i şer'iyenin terbiyesine verse bu milletin eski satvet ve kuvvetini ihyâ edecektir. Eğer vebâ-yı âğraz-ı şahsiyeye müsadif olsa istibdad-ı mutlaka dönecek, o çocuk ölecek."¹⁶⁹

"Ey ebnâ-yı vatan! Hürriyeti su-i tefsir etmeyiniz; tâ elimizden kaçmasın ve müteaffin olan eski esareti başka kapta bize içirmekle bizi boğmasın.¹⁷⁰(Hâşiye) Zira hürriyet, mürâât-ı ahkâm ve âdâb-ı şeriat ve ahlâk-ı hasene ile tahakkuk ve neşv ü nemâ bulur. Sadr-ı evvelin, yani Sahabe-i Kiramın o zamanda, âlemde vahşet ve cebr-i istibdat hükümferma olduğu hâlde, hürriyet ve adalet ve müsâvatları bu müdeâya bir burhan-ı bâhirdir."¹⁷¹

"Avrupa, bizdeki cehalet ve taassup müsaadesiyle, şeriatı -hâşâ ve kellâ- istibdada müsait zannettiklerinden, nihayet derecede kalben üzülmüştüm. Onların zannını tekzip etmek için, Meşrutiyeti herkesten ziyade şeriat namına alkışladım. Lâkin yine korktum ki başka bir istibdat tekrar o zannı tasdik eder diye, ne kadar kuvvetim varsa Ayasofya Camii'nde mebusana hitaben feryat ettim. Ve söyledim ki:

Meşrutiyeti, meşruiyet unvanı ile telâkki ve telkin ediniz. Tâ yeni ve gizli ve dinsiz bir istibdat, pis eliyle o mübareği ağrazına siper etmekle lekedar etmesin. Hürriyeti, âdâb-ı şeriatla takyit ediniz. Zira câhil efrad ve avam-ı nas kayıtsız hür olsa, şartsız tam serbest olsa, sefih ve itaatsiz olur. Adalet namazında kıbleniz dört mezhep olsun. Tâ ki namaz sahih ola. Zira, hakâik-i meşrutiyetin sarahaten ve zımnem ve iznen dört mezhepten istihracı mümkün olduğunu dava ettim."¹⁷²

"Geçen sene bidayet-i Hürriyette elli-altmış telgraf umum şark aşiretlerine Sadâret vasıtasıyla çektim. Meâli şu idi:

¹⁶⁹ Divan-ı Harbi Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1933

¹⁷⁰ (Hâşiye) Evet, daha dehşetli bir istibdat ile, pek acı ve zehirli bir esareti bize içirdiler.

¹⁷¹ Açe.

¹⁷² Divan-ı Harbi Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1921

“Meşrutiyet ve kanun-u esasî işittiğiniz mesele ise, hakikî adalet ve meşveret-i şer’iyeden ibarettir; hüsn-ü telâkki ediniz. Muhafazasına çalışınız. Zira dünyevî saadetimiz Meşrutiyettedir. Ve istibdattan herkesten ziyade biz zarar-dâdeyiz.”

Her yerden bu telgrafların cevabı, müsbet ve güzel olarak geldi. Demek vilâyat-ı şarkiyeyi tenbih ettim, gafil bırakmadım. Tâ yeni bir istibdat onların gafletinden istifade etmesin."¹⁷³

"Ayasofya’da, Bayezid’de, Fatih’te, Süleymaniye’de umum ulema ve talebeye hitaben müteaddit nutuklarla şeriatın ve müsemmâ-yı meşrutiyetin münasebet-i hakikiyesini izah ve teşrih ettim. Ve müte-hakkimane istibdadın şeriatla bir münasebeti olmadığını beyan ettim. Şöyle ki: ¹⁷⁴ سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ hadisinin sırrıyla, şeriat âleme gelmiş, tâ istibdadı ve zalimâné tahakkümü mahvetsin.

Ve dedim ki: Asl-ı şeriatın meslek-i hakikîsi, hakikat-i meşrutiyet-i meşrûadır.

Demek meşrutiyeti, delâil-i şer’iye ile kabul ettim. Başka medeniyetçiler gibi taklidî ve hilâf-ı şeriat telâkki etmedim. Ve şeriatı rüşvet vermedim."¹⁷⁵

"Meşrutiyet-i şer’iye taht-ı efkâra çıktı, hablü’l-metîn-i milliyeti ihtizaza getirdi, nuranî urvetü’l-vüska olan İslâmiyet ihtizaza geldi. Her bir müslim anladı ki başıboş değil. Menfaat-i müştereke ile ve hiss-i mücerret ile başkalarıyla bağlıdır. Umum İslâm bir aşiret gibi birbirleriyle merbuttur."¹⁷⁶

"Asya’nın ve âlem-i İslâm’ın istikbalde terakkisinin birinci kapısı meşrutiyet-i meşrua ve şeriat dairesindeki hürriyettir. Ve talih ve taht ve baht-ı İslâm’ın anahtarı da meşrutiyetteki şûrâdır. Zira, şimdiye kadar üç yüz yetmiş milyon İslâm ecânibin istibdâd-ı mânevîsi altında eziliyordu. Şimdi hakimiyet-i İslâmiye, âlemde, bahusus bundan sonra Asya’da hükümfermâ olduğu hâlde, her bir ferd-i Müslüman hâki-

¹⁷³ Age.

¹⁷⁴ “Halkın efendisi, onlara hizmet edendir. (Memuriyet bir hizmetkârlıktır; hâkimiyet ve benlik için bir tahakküm âleti değil)” (el-Beyhakî, *Şuâbü’l-İmân* 6/334; Hatîb el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd* 10/187; ed-Deylemî, el-Müsneid 2/324; el-Münâvî, *Fezû’l-Kadîr* 4/122)

¹⁷⁵ Age.

¹⁷⁶ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1951

miyetin bir cüz-ü hakikisine mâlik olur. Ve hürriyetten üç yüz yetmiş milyon İslâm'ı esaretten halâs etmeye bir çâre-i yegânedir. Farz-ı muhal olarak, burada yirmi milyon nüfus, tesis-i hürriyette çok zarar-dâde olsalar da feda olsunlar. Yirmiye verir, üç yüzü alırız.

Yazık! Eyyahlar olsun! Bizdeki unsurlar, ırklar, hava gibi muhtelittir. Su gibi memzuç olmamışlar. İnşaaallah, elektrik-i hakâik-i İslâmiyet'le imtizaç ederek, ziya-yı maarif-i İslâmiye hararetiyle kuvvet tevlid ederek bir mizâc-ı mutedile-i adalet vücuda gelecektir.

Yaşasın meşrutiyet-i meşrua! Sağ olsun hakikat-i şeriat terbiyesinden tam ders alan neyyir-i hürriyet!"¹⁷⁷

"Fahr olmasın, derim: Biz ki hakikî Müslümanız; aldanırız, fakat aldatmayız. Bir hayat için yalana tenezzül etmeyiz. Zira, biliyoruz ki 'En büyük hile hilesizliktir.' Fakat, meşru, hakikî meşrutiyetin müsemmasına ahd ü peyman ettiğimden, istibdat ne şekilde olursa olsun, meşrutiyet libası giysin ve ismini taksın, rastgelsem sille vuracağım.

Fikrimce meşrutiyetin düşmanı, meşrutiyeti gaddar, çirkin ve hilâf-ı şeriat göstermekle meşveretin de düşmanlarını çok edenlerdir. "Tebeddül-ü esmâ ile hakâik tebeddül etmez."¹⁷⁸

Mısır Müftüsüyle Buluşması

"Hürriyetin birinci senesinde İstanbul'da Câmîü'l-Ezher'in Reis-i Uleması olan Şeyh Bahit Hazretleri (rahmetullâhi aleyh) İstanbul'da Eski Said'e sordu:

- Osmanlı hükûmetindeki hürriyete ne diyorsun ve Avrupa hakkında fikrin nedir?

O vakit Eski Said demiş:

- Osmanlı hükûmeti Avrupa ile hâmilelerdir; Avrupa gibi bir hükûmeti doğuracak. Avrupa da İslâmiyet'e hâmilelerdir; o da bir İslâm devleti doğuracak Şeyh Bahit'e söylemiş.

O allâme zât demiş:

- Ben de tasdik ediyorum.

¹⁷⁷ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/1928

¹⁷⁸ Age., 2/1925

Beraberinde gelen hocalara dedi:

- Ben bununla münazara edip galebe edemem.

Birinci tevellüdü gözümüzle gördük. Bir çeyrek asır Avrupa'dan daha dinden uzak...

İkinci tevellüt de inşaallah, yirmi otuz sene sonra çıkacak. Çok emarelerle, hem Şarkta hem Garpta Avrupa içinde bir İslâm devleti çıkacak."¹⁷⁹

Hürriyete Hitap

"Ey hürriyet-i şer'î!¹⁸⁰

Öyle müthiş ve fakat güzel ve müjdeli bir sadâ ile çağırılıyorsun, benim gibi bir şarklıyı tabakat-ı gaflet altında yatmışken uyandırılıyorsun. Sen olmasaydın, ben ve umum millet, zindan-ı esarete kalacaktık. Seni ömr-ü ebedî ile tebşir ediyorum. Eğer aynı'l-hayat şeriatı, menba-ı hayat yapsan ve o cennette neşv ü nema bulsan, bu millet-i mazlumenin de eski zamana nisbeten bin derece terakki edeceğini müjde veriyorum. Eğer hakkıyla seni rehber etse ağrâz-ı şahsî ve fikr-i intikam ile sizi lekedar etmezse,

O azamet ve büyüklük Sahibidir ki bizi kabr-i vahşet ve istibdattan ihraç ve cennet-i ittihat ve muhabbet-i milliyeye davet etti...

Bu maden-i saadet ve hürriyet olan şeriat dairesindeki ittihad-ı kulüb ve muhabbet-i millî elimize meccanen girdi. Mîlel-i saire, milyonlarla cevahir-i nüfus feda etmekle kazandılar. Ölmüş olan hissiyat ve âmâl ve müyülât-ı âliye-i milliyemizi ve ahlâk-ı hasene-i İslâmiyemizi bu küre-i arz denilen, cezbe tutmuş mevlevî gibi meczup cevvalin simâhında tanin-endâz ve umum milleti sürur ile bir garip ihtizaza getiren sadâ-yı hürriyet ve adalet nefh-i sûr-u İsrâfil gibi hayatlandırıyor. Sakın, ey ihvan-ı vatan, sefahetlerle ve dinde lâübaliliklerle tekrar öldürmeyiniz.

¹⁷⁹ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1856

¹⁸⁰ Üstad Hazretleri, bu hitabı, Hürriyet'in ilânından üç gün sonra İstanbul'da; ardından da Selanik'te irad etmiştir. Biz, bu hitaptan bazı bölümleri aktardık. Arzu edenler tamamı için, Divan-ı Harbi Örfi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1932-1935'e bakabilirler.

Ve bütün efkâr-ı fâsideye ve ahlâk-ı rezileye ve desâis-i şeytaniyeye ve tabasbusata karşı şeriat-ı garrâ üzerine müesses olan kanun-u esasî Azrail hükmüne geçti, onları öldürdü. Ey hamiyetli ihvan-ı vatan! İsfâfat ve hilâf-ı şeriat ve lezaiz-i nâmeşrua ile tekrar ihya etmeyiniz...¹⁸¹

"Hürriyeti sefahet ve lezaiz-i nâmeşrua ve israfat ve tecavüzat ve hevâ-yı nefse ittibada serbestiyet ile tefsir ve amel etmek, bir padişahın esaretinden çıkmakla ve alçakların istibdadı ve esaret-i rezilesinin altına girmekle beraber, milletin çocukluk istidadını ve sefih olduğunu gösterdiğinden, paralanmış olan eski esarete lâayık ve hürriyete adem-i liyakatini gösterir. Zira sefih mahcurdur..."

Binaenaleyh, aldanmayalım ¹⁸² خُذْ مَا صَفَا وَدَعْ مَا كَدِرْ kaidesini düsturu'l-amel yapalım. Şöyle ki:

Ecnebiyede terakkiyat-ı medeniyeye yardım edecek noktaları (fünûn ve sanayi gibi) maalmemnuniye alacağız.

Amma medeniyetin zünub ve mesâvisi olarak bazı âdât ve ahlâk-ı seyîye ki ecnebilerde mehâsin-i medeniye-i kesiresiyle muhat olduğu için çirkinliğini o kadar göstermiyor. Biz ise aldığımız vakit su-i talih cihetiyle ve su-i intihap tarikiyle müşkilü't-tahsil mehâsin-i medeniyeti terk edip çocuk gibi heva ve hevâse muvafık zünub-u medeniyete kesb ettiğimizden, muhannes gibi (yani kadınlaşmış erkek gibi) veya mütereccile gibi (yani erkekleşmiş kadın gibi) oluruz. Kadın, erkek gibi giyinse maskara olur. Erkek, kadın gibi süslense muhannesliktir, yakışmaz. Mert ve âlihimmat, zîb ü zîverle muzahraf cilveli hanım gibi olmamalı...

Kesb-i medeniyette Japonlara iktida bize lâzımdır ki onlar Avrupa'dan mehâsin-i medeniyeti almakla beraber, her kavmin mâye-i bekası olan âdât-ı milliyelerini muhafaza ettiler. Bizim âdât-ı milliyemiz İslâmiyet'te neşv ü nema bulduğu için, iki cihetle sarılmak zaruridir...¹⁸³

¹⁸¹ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/1932

¹⁸² "İyi olanı al, kötü olanı terk et." (İbn Düreyd, *el-İstikâh* s.146; ez-Zemahşerî, *Esâsü'l-Belâğâ* s.703; ez-Zemahşerî, *el-Müstahsâ* 2/72; ez-Zebîdî, *Tâcü'l-Arûs* 14/22 -k-d-r maddesi-)

¹⁸³ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1933

Bu kuvvetli Asya ve Rumeli tarlası çok şübban-ı vatan mahsulü vereceğinden kaviyyen ümitvarız.

Şu memâlik-i Osmaniye umum enbiyanın mahall-i zuhuru ve devlet-i mütemeddine-i sâlifenin mehd-i teşekkülü ve şems-i İslâmiyet'in maşrık-ı tulûu olduğundan, insanların fitratlarında ektikleri bu üç istidadat-ı kemâl bu hürriyetin yağmuru ile neşv ü nemâ bulsa herkesin istidadı ve fikr-i münevverinin dal ve budakları şecere-i tûbâ gibi her tarafa açacaktır. Ve Şark'ın Garb'a nisbetini, seherin guruba nisbeti gibi edecektir –eğer süst-ü ataletle ve sümum-u ağrâz ile kurtulmazsa.

Şeriat-ı garrâ kelâm-ı ezeliiden geldiğinden, ebede gidecektir. Zira şecere-i meylü'l-istikmâl-i âlemin dalı olan insandaki meylü't-terakkinin mahsul ve semeresi olan istidadın telâhuk-u efkârla hasıl olan netâicinin teşerrub ve tegaddî ile büyümesi nisbetinde, şeriat-ı garrâ aynen maddî zihayat gibi tevessü ve intibak edeceğinden, ezelden gelip ebede gideceğine burhan-ı bâhirdir. Asr-ı Saadet olan sadr-ı evvelin hürriyet ve adalet ve müsâvatı, bahusus o zamanda delil-i kat'îdir ki şeriat-ı garrâ müsâvatı ve adaleti ve hakikî hürriyeti cemî revâbıt ve levazimatıyla câmidir. İmam-ı Ömer (radiyallâhu anh), İmam-ı Ali (radiyallâhu anh) ve Salâhaddin-i Eyyubî a'sârı bu müddeâyâ delil-i alenîdir. Buna binaen, katiyen hükmediyorum: Şimdiye kadar noksaniyetimiz ve tedenniyatımız, su-i ahvalimiz dört sebepten gelmiş:

1. Şeriat-ı garrânın adem-i mürâât-ı ahkâmından,
2. Bazı müdâhinlerin keyfemâyeşâ su-i tefsirinden,
3. Zâhirperest âlim-i câhilin veyahut câhil-i âlimin taassubat-ı nâ-bemahallinden (körü körüne katı bir taassub),
4. Su-i talih cihetiyle ve su-i intihap tarikiyle müşkülü't-tahsil olan Avrupa mehâsinini terk ederek, çocuk gibi hevâ ve hevese muvafık zünub ve mesâvî-i medeniyeti tutî gibi taklittendir ki bu netice-i seyiyie zuhur ediyor. Memurîn hakkıyla vazifesini ifa etse memur olmayan ilcaat-ı zamana muvafık sa'y etse sefahete vakit bulamayacaktır. Bu iki kısmın herhangisinde bir fert, sefahete inhimak gösterdiyse, bu, heyet-i içtimaiye içinde muzır bir mikrop sûretine giriyor...¹⁸⁴

¹⁸⁴ Divan-ı Harbi Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1934-1935

Bir cisim birden zerrattan tahallül ve yeni zerrattan teşekkül eylemesi muhal olacağından, cism-i devletin birden memurîni ref ve yenilerini ikame eylemesi, muhal olmasa da müteazzirdir. Binaenaleyh, istidad-ı habîs ve kabil-i ıslah olmayan adamları zaten cism-i devlet def-i tabîî ile ifraz edecektir. Amma kabil-i ıslah olanlar, zaten Güneş garptan tulû etmediğinden, tevbenin kapısı açıktır. Bunların tecrübelerinden istifade etmeli. Bunların yerini dolduracak, kırk sene lâzım. Yoksa, umumu aleyhinde itâle-i lisan ve terzil etmek, bu şanlı olan ittihad-ı milleti –bozulmuş bazı efkâr ve ahlâklarına binaen– bir hastalığa hedef edecektir.¹⁸⁵

Emanuel Karasso ile Karşılaşması

İstanbul Hahambaşısı Yahudi Karasso ile Bediüzzaman arasında Selânik'te cereyan eden bir konuşma sırasında, Karasso konuşmayı yarıda bırakarak dışarıya fırlamış ve arkadaşlarına, “Eğer yanında biraz daha kalsaydım, az kalsın beni de Müslüman edecekti.” diyerek mağlûbiyetini hayret ve telâşla izhar etmiştir. Karasso ki Osmanlı İmparatorluğunu parçalamak için sinsi ve tertipli bir şekilde çalışan gizli bir teşkilâta mensup olup, ortada fevkalâde bir rol oynuyordu. Karasso'nun Bediüzzaman'ı ziyaret etmekten maksadı, onu kendi fikrine çevirmek ve meş'um gayesine âlet etmektir. Fakat heyhat!...¹⁸⁶

Jön Türklere Karşı Tutumu

(Aşiretlerle yaptığı konuşmadan anlaşıldığı üzere Üstad, Jön Türklerin içinde bulunan iyi insanlara karşı iyi niyet besliyordu.)

Sual: Eskiden beri işitiyoruz ki “Bazı Jön Türkler masondurlar, dine zarar ediyorlar.”

Cevap: İstibdat, kendini ibka etmek için şu telkinatı vermiştir. Bazı lâübâlilik dahi şu vehme kuvvet veriyor. Fakat emin olunuz ki onların masonluğa girmeyen kısmının maksatları dine zarar değildir. Belki, milletin selâmetini temin etmektir. Fakat bazıları, dine lâyük

¹⁸⁵ Divan-ı Harbi Örfi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1935

¹⁸⁶ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2132

olmayan bârid taassuba müfritâne ilişiyorlar. Demek, hürriyete ve meşrutiyete hizmetleri sebkat eden veyahut kabul eyleyenleri Jön Türk tesmiye ediyorsunuz. İşte onların bir kısmı, İslâmiyet fedâileridir. Bir kısmı da selâmet-i millet fedâileridir. Onların ukde-i hayatiyelerini teşkil eden, mason olmayan ekseri, İttihad ve Terakki'dir. Ve sizin şu aşâiriniz kadar ulema ve meşâyih, Jön Türkler meyanında mevcuttur. Vakıa onlarda birtakım edepsiz, çok sefih masonlar dahi bulunur; lâkin yüzde ondur. Yüzde doksanı sizin gibi mûtekid müslimlerdir.

وَالْحُكْمُ لِلْأَكْثَرِ¹⁸⁷

Hüsn-ü zan ediniz. Su-i zan hem size hem onlara zarar verir.¹⁸⁸

Sual: Neden meşrutî hükûmete ve dinsiz olmayan Jön Türklere mümkün olduğu kadar hüsn-ü zan ediyorsun?

Cevap: Mümkün olduğu derecede su-i zan ettiğiniz için, ben hüsn-ü zan ederim. Eğer öyleyse zaten iyi; yoksa, tâ öyle olsunlar, yol gösteriyorum.

Sual: İttihad ve Terakki hakkında reyin nedir?

Cevap: Kıymetlerini takdirle beraber, siyasiyyunlarındaki şiddete mûterizim.¹⁸⁹(Hâşiye) Lâkin onların iktisadî ve maarifî olan –bâhusus şarkî vilâyetlerdeki– şubelerini bir derece istihsan ve tebrik ederim.¹⁹⁰

Eski Said'in İttihad-ı Terakki Komitesine şiddet-i muhalefetiyle beraber, onların hükûmetine ve bilhassa orduya karşı tarafgirâne yüksek takdiratı ve iltizamları ise, bir hiss-i kablelvukuyla, yağı içinde bulunan o cemaat-i askeriyede ve o cemiyet-i milliyede bir milyona yakın ve evliya mertebesinde olan şühedayı altı yedi sene sonra tezahür edeceğini hissetmiş, ihtiyarsız olarak, meşrebine muhalif, onlara dört sene tarafgir bulunmuş. Sâbık Harb-i Umumî çalkalamasıyla o mübarek yağı alındı, yağı alınmış bir ayrına döndü. Yeni Said dahi Eski Said'e muhalefet edip yine mücahedesine döndü.¹⁹¹

¹⁸⁷ "Hüküm çoğunluğa göredir."

¹⁸⁸ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1945-1946

¹⁸⁹ (Hâşiye) Adaletin tevziinde adalet olmazsa zulüm görünür. Bir hatır için bin hatır kırılmaz. Şiddet ayrı, hamiyet ayrıdır. Bir hod-pesend hakkı iltizam etse çokları haksızlığa sevk eder, belki mecbur eder.

¹⁹⁰ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1957-1958

¹⁹¹ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1601

Bidayet-i Hürriyette İttihatçılar içine girmiş dinsizleri görüyordum ki İslâmiyet ve şeriat-i Ahmediye, hayat-ı içtimaiye-i beşeriye ve bilhassa siyaset-i Osmaniye için, gayet nâfi' ve kıymettar desâtîr-i âliye-yi cami olduğunu kabul edip bütün kuvvetleriyle şeriat-i Ahmediye'ye taraftar idiler. O noktada Müslüman, yani iltizam-ı hak ve hak taraftarı oldukları hâlde, mümin değildiler. Demek, "müslim-i gayr-ı mümin" ıtlakına istihkak kesbediyorlardı.

Şimdi ise frenk usûlünün ve medeniyet namı altında bid'atkârâne ve şeriat-şikenâne cereyanlara taraftar olduğu hâlde, Allah'a, âhirete, Peygamber'e imanı da taşıyor ve kendini de mümin biliyor. Madem hak ve hakikat olan şeriat-i Ahmediye'nin kavâninini iltizam etmiyor ve hakikî tarafgirlik etmiyor, gayr-ı müslim bir mümin oluyor.

İmansız İslâmiyet sebab-i necat olmadığı gibi, bilerek İslâmiyetsiz iman dahi dayanamıyor, belki necat veremiyor, denilebilir.¹⁹²

İttihad ve Terakki'den İstekleri

a- Medresetü'z-Zehra'nın kurulması,¹⁹³

b- Doğruluk, güven ve âlimlerin geleceğinin garanti edilmesi

Havas ile konuşulacak bir davam var. Hükûmet ve eşraf ve İttihad-Terakkîye mason olmayan kısmına karşı bir mühim meselem var.

Ey tabaka-yı havâs! Biz, avam ve ehl-i medrese, sizden hakkımızı isteriz.

Sual: Ne istersin?

Cevap: Sözüünüzü, fiiliniz tasdik etmek. Başkasının kusurunu kendinize özür göstermemek. İşi birbirine atmamak. Üzerinize vâcib olan hizmetimde tekâsül etmemek. Vasıtanızla zâyi olan mâfâtı telâfi etmek. Ahvâlimizi dinlemek, hâcetimizle istişare etmek, bir parça keyfinizi terk etmek ve keyfimizi sormak istiyoruz.

Elhasıl: Vilâyât-ı şarkiye ve ulemasının istikbalini temin etmek istiyoruz. İttihad ve Terakki mânâsındaki hissemizi isteriz. Üzerinizde hafif, yanımızda çok azîm bir şey isteriz.¹⁹⁴

¹⁹² Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1553-1554

¹⁹³ Mevzunun ehemmiyetine binaen, ileride müstakil bir bölüm olarak ele alınacaktır.

¹⁹⁴ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/1955

c- Dinî konular için bir istişare meclisi kurulması

Sadaret üç mühim şûrâya bizzat istinat ediyor, yine kifayet etmiyor. Hâlbuki böyle inceleşmiş ve çoğalmış münasebat içinde, içtihadattaki müthiş fevzâ, efkâr-ı İslâmiye'deki teşettüt, fâsit medeniyetin tedahülüyle ahlâktaki müthiş tedenniyle beraber, meşihat cenahı bir şahsın içtihadına terk edilmiş.

Fert, tesirat-ı hariciyeye karşı daha az mukavimdir. Tesirat-ı hariciyeye kapılmakla çok ahkâm-ı diniye feda edildi.

Hem nasıl oluyor ki umurun besateti ve taklit ve teslim câri olduğu zamanda, velev ki intizamsız olsun, yine meşihat bir şûrâya, lâakal kazaskerler gibi, mühim şahsiyetlere istinat ederdi. Şimdi iş besatetten çıkmış, taklit ve ittiba gevşemiş olduğu hâlde, bir şahıs nasıl kifayet eder?

Zaman gösterdi ki hilâfeti temsil eden şu meşihat-ı İslâmiye, yalnız İstanbul ve Osmanlılar'a mahsus değildir. Umum İslâm'a şâmil bir müessese-i celiledir. Bu sönük vaziyetle, değil koca âlem-i İslâm'ın, belki yalnız İstanbul'un irşadına da kâfi gelmiyor. Öyleyse, bu mevki öyle bir vaziyete getirilmelidir ki âlem-i İslâm ona itimat edebilsin. Hem menba hem mâkes vaziyetini alsın. Âlem-i İslâm'a karşı vazife-i diniyesini hakkıyla ifa edebilsin.¹⁹⁵

Bidayet-i Hürriyet'te şu fikri¹⁹⁶ Jön Türkler'e teklif ettim, kabul etmediler. On iki sene sonra tekrar teklif ettim, kabul ettiler. Lâkin Meclis feshedildi. Şimdi âlem-i İslâm'ın mütemerkiz noktasına tekraren arz ediyorum.¹⁹⁷

İttihad ve Terakki'ye Karşı Çıkışı ve Onlara Muhabbeti Gayr-ı Meşru Sayması

Şu Jön Türk'ün hatası: Bilmedi o bizdeki din, hayatın esası. Millet ve İslâmiyet ayrı ayrı zannetti.

Medeniyet müstemir, müstevlî vehmeyledi. Saadet-i hayatı içinde görüyordu. Şimdi zaman gösterdi.

¹⁹⁵ Sünuhat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2047

¹⁹⁶ İçtihat için bir "Meclis-i Şûrâ" kurulması kastedilmektedir.

¹⁹⁷ Age.

Medeniyet sistemi¹⁹⁸(Hâşiye) bozuktı, hem muzırdı. Tecrübe-i kat'îye bize bunu gösterdi.

Din hayatın hayatı, hem nuru, hem esası. İhyâ-yı dinle olur şu milletin ihyâsı. İslâm bunu anladı.

Başka dinin aksine, dinimize temessük derecesi nisbeten milletin terakkisi. İhmali nisbetinde idi milletin tedennîsi. Tarihî bir hakikat; ondan olmuş tenâsi.¹⁹⁹

Dediler: “İttihada şedid bir muarızdın. Neden şimdi sükût ediyorsun?”

Dedim: “Düşmanların onlara şiddet-i hücumundan. Düşmanın hedef-i hücumu, onların hasenesi olan azim ve sebattır ve İslâmiyet düşmanına vasıta-yı tesmim olmaktan feragatıdır.

Bence yol ikidir: mizanın iki kefesi gibi. Birinin hiffeti, ötekinin sıkletine geçer. Ben tokadımı Antranik ile beraber Enver'e, Venizelos ile beraber Said Halim'e vurmam. Nazarımda vuran da sefildir.”²⁰⁰

Herkesin şevkini kıran ve neşesini kaçırın ve ağrazlar ve taraftarlıklar hissini uyandıran ve sebep-i tefrika olan ırkçılık cemiyat-ı akvamiyeyi teşkiline sebebiyet veren ve ismi meşrutiyet ve mânâsı istibdat olan ve İttihad ve Terakki ismini de lekedar eden buradaki şube-i müstebidaneye muhalefet ettim.²⁰¹

Yüzde doksanı İttihad ve Terakki'nin aleyhinde, hem onların tahakkümü ve istibdadı aleyhinde bir hareket²⁰² idi.²⁰³

Bu hükümet zaman-ı istibdatta akla husumet ederdi. Şimdi de hayata adavet ediyor. Eğer hükümet böyle olursa, yaşasın cünûn! Yaşasın mevt! Zalimler için de yaşasın Cehennem!²⁰⁴

“Gayr-ı meşru bir muhabbetin neticesi, merhametsiz bir adavet olduğu” kaidesine, âdil olan kader-i ilâhî, lâyıf olmadıkları hâlde meylettiğim şu ehl-i dünyanın zalim eliyle beni tâzip ediyor. Ben

198 (Hâşiye) Tam bir işaret-i gaybiyedir. Sekeratta olan dinsiz zalim medeniyete bakıyor.

199 Din ile hayat kabil-i tefrik olduğunu zannedenler felâkete sebeptirler. (Sözler, Lemeat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/328)

200 Sünuhat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2051

201 Divan-ı Harbi Örfi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1925

202 31 Mart Olayı; bu bölümde izahı gelecektir.

203 Age. 2/1927

204 Age. 2/1920

de bu azaba müstehakım deyip sükût ediyordum. Çünkü, Harb-i Umumi'de gönüllü alay kumandanı olarak iki sene çalıştım, çarpıştım. Ordu Kumandanı ve Enver Paşa takdiratı altında, kıymettar talebelerimi, dostlarımı feda ettim. Yaralanıp esir düştüm. Esaretten geldikten sonra, Hutuvât-ı Sitte gibi eserlerimle kendimi tehlikeye atıp İngilizlerin İstanbul'a tasallutu altında, İngilizlerin başlarına vurdum. Şu beni işkenceli ve sebepsiz esaret altına alanlara yardım ettim.

İşte, onlar da bana o yardım cezasını böyle veriyorlar. Üç sene Rusya'da, esaretimde çektiğim zahmet ve sıkıntıyı, burada bu dostlarım bana üç ayda çektirdiler.²⁰⁵

Hürriyet'in İlânından Sonra Ortaya Çıkan Anarşi Olaylarındaki Konumu

Hem bizde, iptida-yı Hürriyet'te, Babil Kalesi'nin harabiyeti zamanında "tebelbül-ü akvam" tabir edilen teşâub-u akvam ve o teşâub sebebiyle dağılmaları gibi, menfi milliyet fikriyle, başta Rum ve Ermeni olarak pek çok kulûpler namında sebab-i tefrika-yı kulûp, muhtelif mülteceler cemiyetleri teşekkül etti. Ve onlardan şimdiye kadar ecnebîlerin boğazına gidenlerin ve perişan olanların hâlleri, menfi milliyetin zararını gösterdi.²⁰⁶

Sekiz-dokuz ayda gazetelerin heyecan verici neşriyatıyla ve fırkaların cemiyetlere fedâî yazmakla ve inkulâbı vücuda getiren zevatın tahakkümatıyla ve itaat-i askeriyeye münafî olan hürriyet-i mutlaka efrada sirayetle ve âdâb-ı diniyeye muhalif zannettikleri şeyleri bazı dikkatsizlerin efrada telkinatıyla ve itaat bozulduktan sonra müstebitler, cahil mutaassıplar, dinde hassas, muhakeme-i akliyyede noksan olanlar, iyilik zannıyla o bataklık zeminde tohum ekmeye başlamasıyla ve devletin umum siyaseti cahil efradın elinde kalmakla ve bir milyona yakın fişek havaya atılmakla ve dahil ve hariç müddeîler parmak vurmakla ortalık anarşistlik hâline girdiğinden...²⁰⁷

²⁰⁵ Mektubat, 16. Mektubun Zeyli, 8'incisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/381

²⁰⁶ Mektubat, 26. Mektup, 3. Mebhas, 3. Mesele, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/499

²⁰⁷ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1926

Heyecanlı Kalabalıkları Yatıştırması

Kaç defa büyük içtimalarda heyecanları hissettim. Korktum ki avam-ı nas siyasete karışmakla asayiş ihlâl etsinler. Türkçe'yi yeni öğrenen köylü bir talebenin lisanına yakışacak lafızlarla heyecanı teskin ettim. Ezcümle, Bayezid'de talebenin içtimasında ve Ayasofya mevlidinde ve Ferah Tiyatrosu'ndaki heyecana yetiştim. Bir derece heyecanı teskin ettim.²⁰⁸ Yoksa bir fırtına daha olacaktı.²⁰⁹

Hamalları Teskin Etmesi

İstanbul'da yirmi bine yakın hemşehrilerimi, hamal ve gafil ve safdil olduklarından, bazı particiler onları iğfal ile vilâyât-ı şarkiyeyi lekedar etmelerinden korktum. Ve hamalların umum yerlerini ve kahvelerini gezdim. Geçen sene anlayacakları sûretle meşrutiyeti onlara telkin ettim. Şu mealde:

İstibdat, zulüm ve tahakkümdür. Meşrutiyet, adalet ve şeriattır. Padişah, Peygamberimiz'in emrine itaat etse ve yoluna gitse halifedir. Biz de ona itaat edeceğiz. Yoksa, Peygamber'e tâbi olmayıp zulmedenler, padişah da olsalar hayduttururlar. Bizim düşmanımız cehalet, zaruret, ihtilâftır. Bu üç düşmana karşı sanat, mârifet, ittifak silâhıyla cihad edeceğiz. Ve bizi bir cihette teyakkuza ve terakkiye sevk eden hakikî kardeşlerimiz Türklerle ve komşularımızla dost olup el ele vereceğiz. Zira husumette fenalık var, husumete vaktimiz yoktur. Hükûmetin işine karışmayacağız. Zira, hikmet-i hükûmeti bilmiyoruz.

²⁰⁸ İttihad ve Terakki taraftarları ile muarızları arasında tiyatro salonunda çıkan ve kanlı bir olaya sebebiyet verebilecek bir karışıklık esnasında, Bediüzzaman Hazretleri kürsüye çıkıp gür sesiyle, dinleyenleri önce, sükûn ve sükûnete ve nizama davet etmişti. Ardından konuşma hürriyetine saygı göstermek lâzım geldiğini, bir hatibin sözünün kesilmesinin Meşrutiyet ve Hürriyet ilân etmiş bir millet için utanılacak bir hareket olduğunu belirtmiş; Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalâtü vesselâm) müşaverelerini ve irşadkâr sözlerini ve hitabelerini şahid tutarak, terbiye ve nezaket dairesinde dağılmalarını tavsiye etmişti. Böylece kalabalığın heyecanını yatıştırmış ve kanla sonuçlanabilecek büyük bir kavgayı önlemişti.

²⁰⁹ Age. 2/1923

İşte o hamalların, Avusturya'ya karşı,²¹⁰ benim gibi bütün Avrupa'ya karşı boykotajları ve en müşevveş ve heyecanlı zamanlarda âkılâne hareketlerinde bu nasihatın tesiri olmuştur.²¹¹

Yıl 1909

İttihad-ı Muhammedî Cemiyeti'ni Desteklemesi

İşittim: İttihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) namıyla bir cemiyet teşekkül etmiş. Nihayet derecede korktum ki bu ism-i mübarekin altında bazılarının bir yanlış hareketi meydana gelsin. Sonra işittim: Bu ism-i mübareki bazı mübarek zevât, (Süheyl Paşa ve Şeyh Sâdık gibi zâtlar) daha basit ve sırf ibadete ve Sünnet-i Seniyye'ye tebâiyete nakletmişler. Ve o siyâsî cemiyetten kat-ı alâka ettiler, siyasete karışmayacaklar. Lâkin tekrar korktum, dedim: Bu isim umumun hakkıdır, tahsis ve tahdit kabul etmez. Ben nasıl ki dindar müteaddit cemiyete bir cihetle mensubum. Zira maksatlarını bir gördüm. Kezâlik, o ism-i mübareke intisap ettim. Lâkin tarif ettiğim ve dahil olduğum ittihad-ı Muhammedî'nin (aleyhissalâtü vesselâm) tarifi budur ki:

Şarktan garba, cenuptan şimale uzanan bir silsile-i nuranî ile merbut bir dairedir. Dahil olanlar da bu zamanda üç yüz milyondan ziyadedir. Bu ittihadın cihetülvahdeti ve irtibatı, tevhid-i ilâhîdir. Peyman ve yemini, imandır. Müntesipleri, kâlû belâdan dahil olan umum müminlerdir. Defter-i esmâları da Levh-i Mahfuz'dur. Bu ittihadın nâşir-i efkârı, umum kütüb-ü İslâmiye'dir. Günlük gazeteleri de, i'lâ-yı

²¹⁰ Hicrî 9 Ramazan 1326'da (Milâdî 9 Teşrin-i evvel 1908) Sultan İkinci Abdülhamid'in yıldızının sönmesinden istifade ederek, Avusturya, Bosna-Hersek'i de kendine kattığını ilân etti. Bu karar üzerine, Avusturya mallarına ve Avusturya mallarını satan işyerlerine karşı toplu boykotlar başladı. Hamallar da Avusturya mallarını boşaltmama kararı alarak boykota iştirak ettiler. Ancak olaylar bu şekilde kalmayıp İstanbul'daki ticarî hayatı tehdit edecek dereceye ulaşmaya başladı. Aynı zamanda bu boykot, hamalların reislerine karşı isyanına dönüştü. "Han-ı Aşiret" denilen yerde ve pek çok kahvehanede toplanmaya, bir araya gelmeye başladılar. Her an patlamaya hazır bir atmosfer içerisinde buldukları bir zamanda, Bediüzzaman onların yanına gider. Hamallara, anlayacakları bir üslûp ile çok güzel bir konuşma yapar. Böylece, hiçbir kötü olay vukua gelmeden hamalları yatıştırır. Hatta, İstanbul'un emniyet müdürü, hizmetleri ve gayretlerinden dolayı Bediüzzaman'a teşekkür ve takdirlirini arz eder.

²¹¹ Age. 2/1921

kelimetullahı hedef-i maksat eden umum dinî gazetelerdir. Kulûp ve encümenleri, câmi ve mescidler ve dinî medreseler ve zikirhanelerdir. Merkezi de Haremeyn-i Şerifeyn'dir. Böyle cemiyetin reisi, Fahr-i Âlem'dir. Ve mesleği, herkes kendi nefsiyle mücadele, yani ahlâk-ı Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm) ile tahallük ve sünnet-i nebeviyeyi ihyâ ve başkalarına da muhabbet ve –eğer zarar etmezse– nasihat etmektir. Bu ittihadın nizamnâmesi sünnet-i nebeviye ve kanunnamesi evâmir ve nevâhî-i şer'iyedir. Ve kılıçları da berâhin-i kâtiadır. Zira, medenîlere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile değildir. Taharrî-i hakikat, muhabbet iledir. Husumet ise, vahşet ve taassuba karşı idi. Hedef ve maksatları da ilâ-yı kelimetullahıdır. Şeriat da yüzde doksan dokuz ahlâk, ibadet, âhiret ve fazilete aittir. Yüzde bir nisbetinde siyasete mütealliktir; onu da ulû'l-emirlerimiz düşünsünler.

Şimdi maksadımız, o silsile-i nuraniyi ihtizaza getirmekle herkesi bir şevk ve hâhiş-i vicdaniye ile tarik-i terakkîde kâbe-i kemâlâta sevk etmektir. Zira, ilâ-yı kelimetullahın bu zamanda bir büyük sebebi, maddeten terakki etmektir.

İşte ben bu ittihadın efradındanım. Ve bu ittihadın tezahürüne teşebbüs edenlerdenim. Yoksa, sebep-i iftirak olan fırkalardan, partilerden değilim.²¹²

Bidayetlerde herkesten sual olduğu gibi, Divan-ı Harp'te bana da sual ettiler:...

- İttihad-ı Muhammediye'ye (aleyhissalâtü vesselâm) dahil misin?

Dedim:

- Maaliftihar! En küçük efradındanım. Fakat, benim tarif ettiğim vecihle... Ve o ittihattan olmayan, dinsizlerden başka kimdir, bana gösterin.

İşte o nutku şimdi neşrediyorum. Tâ ki Meşrutiyet'i lekeden ve ehl-i şeriatı meyusiyetten ve ehl-i asrı tarih nazarında cehil ve cünûndan ve hakikati evham ve şüpheden kurtarayım.²¹³

Ben zâhiren buna teşebbüs ettim, iki maksad-ı azîm için:

Birincisi: O ismi tahdit ve tahsisten halâs etmek, umum müminlere şümülünü ilân etmek. Tâ ki tefrika düşmesin ve evham çıkmasın.

²¹² Age. 2/1922

²¹³ Age. 2/1920

İkincisi: Bu geçen musibet-i azimeye sebebiyet veren fırkaların iftirakının, tevhid ile önüne set olmaktadır. Vâ-esefa ki zaman fırsat vermedi. Sel geldi, beni de yıktı. Hem derdim: Bir yangın olsa bir parçasını söndüreceğim. Fakat hocalık elbisem de yandı. Ve uhdesinden gelemediğim bir yalancı şöhret de maalmemnuniye ref' oldu.²¹⁴

Reddü'l-Evham (31 Mart 1909)

İttihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) cemaatine isnat ettikleri dokuz evham-ı fâsideyi reddedeceğim.

Birinci vehim: Böyle nazik bir zamanda din meselesini ortaya atmak münasip görülüyor.

Elcevap: Biz dini severiz. Dünyayı da yine din için severiz.

Saniyen: Mademki Meşrutiyet'te hakimiyet millettir. Mevcudiyet-i milleti göstermek lâzımdır. Milletimiz de yalnız İslâmiyet'tir. Zira Arap, Türk, Kürt, Arnavut, Çerkez ve Lâzların en kuvvetli ve hakikatli revâbıt ve milliyetleri İslâmiyet'ten başka bir şey değildir. Nasıl ki az ihmal ile tevâif-i mülûk temelleri atılmakta ve on üç asır evvel ölmüş olan asabiyet-i cahiliyyeyi ihya ile fitne ikaz olunmaktadır. Ve oldu gördük...

İkinci vehim: Bu unvan, tahsisiyle, müntesip olmayanları vehim ve telâşa düşürüyor.

Elcevap: Evvel de söylemiştim. Ya mütalâa olunmamış veya su-i tefehhüme uğramış olduğundan, tekrarına mecbur oldum. Şöyle ki:

İttihad-ı İslâm olan İttihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) dediğimiz vakit, umum müminlerin mabeyninde bilkuvve veya bilfiil sabit olan ittihat muraddır. Yoksa, İstanbul ve Anadolu'daki cemaat murad değildir. Amma bir katre su da sudur. Bu unvandan tahsis çıkmaz. Tarif-i hakikîsi şöyledir:

Esas temeli, şarktan garba, cenuptan şimale mümted ve merkezi Haremeyn-i Şerifeyn ve cihet-i vahdeti tevhid-i ilâhî; peyman ve yemini iman; nizamnamesi, sünnet-i Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm); kanunnamesi, evâmir ve nevâhî-i şer'îye; kulûp ve encümenleri,

²¹⁴ Age. 2/1922

umum medâris, mesâcid ve zevâyâ; o cemiyetin ilelebed ve muhalled naşir-i efkârı, umum kütüb-ü İslâmiye ve her vakit nâşir-i efkârı başta Kur'ân ve tefsirleri (ve bu zamanda bir tefsiri, Risale-i Nur) ve i'lâ-yı kelimetullahı hedef ve maksat eden umum dinî ve müstakim ceraiddir. Müntesibîni, umum müminlerdir. Reisi de Fahr-i Âlem'dir (aleyhissalâtü vesselâm).

Şimdi istediğimiz nokta, müminlerin teveccühleri ve teyakkuzlarıdır. Teveccüh-ü umumînin tesiri inkâr edilmez. İttihadın hedefi ve maksadı i'lâ-yı kelimetullah ve mesleği de kendi nefsiyle cihad-ı ekber ve başkalarını da irşaddir. Bu mübarek heyetin yüzde doksan dokuz himmeti siyaset değildir. Siyasetin gayrı olan hüsn-ü ahlâk ve istikamet vesaire gibi makasid-ı meşruaya masruftur. Zira bu vazifeye müteveccih olan cemiyetler pek az, kıymet ve ehemmiyeti ise pek çoktur. Ancak yüzde biri, siyasiyyunu irşad tarikiyle siyasete taallûk edecektir. Kılıçları, berâhin-i kat'iyedir. Meşrepleri de muhabbet olduğu gibi beyne'l-müminîn uhuvvet çekirdeğinde mündemiç olan muhabbete şecere-i tûba gibi neşv ü nema vermektir...²¹⁵

Beşinci vehim: Ecnebîlerin bundan tevahhuş etmek ihtimali var.

Elcevap: Bu ihtimale ihtimal verenler mütevahhiştir. Zira merkez-i taassuplarında İslâmiyet'in ulviyetine dair konferanslarla²¹⁶(Hâşiye) takdis etmeleri bu ihtimali reddeder. Hem de düşmanlarımız onlar değil; asıl bizi bu kadar düşürüp i'lâ-yı kelimetullahı mâni olan ve cehalet neticesi olan muhalefet-i şeriattır. Ve zaruret ve onun semeresi olan su-i ahlâk ve harekettir ve ihtilâf ve onun mahsulü olan ağraz ve nifaktır ki ittihadımız bu üç insafsız düşmana hücumdur.

Amma ecnebîlerin vahşî oldukları kurun-u vustada, İslâmiyet vahşete karşı husumet ve taassuba mecbur olduğu hâlde adalet ve itidalini muhafaza etmiş. Hiçbir vakit engizisyon gibi etmemiş. Ve zaman-ı medeniyette ecnebîler medenî ve kuvvetli olduklarından, zararlı olan husumet ve taassup zâil olmuştur. Zira din nokta-yı nazarından medenîlere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile değildir. Ve İslâmiyet'i, mahbup ve ulvî olduğunu, evâmirine imtisalen e'âl ve ahlâk ile göstermekledir. İcbar ve husumet, vahşîlerin vahşetine karşıdır.

²¹⁵ Hutbe-i Şamiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1975-1976

²¹⁶ (Hâşiye) Bismark ve Mister Carlyle gibilerin mâlûm beyanatlarına işaret eder.

Altıncı vehim: Bazıları, “Sünnet-i nebeviyeyi hedef-i maksat eden ittihad-ı İslâm, Hürriyet’i tehdit eder ve levâzım-ı medeniyeye münâfidir.” diyorlar.

Elcevap: Asıl mümin hakkıyla hürdür. Sâni-i Âlem’e abd ve hizmetkâr olan, halka tezellüle tenezzül etmemek gerektir. Demek, ne kadar imana kuvvet verilse hürriyet de o kadar kuvvet bulur.

Amma hürriyet-i mutlak ise vahşet-i mutlakadır, belki hayvanlıktır. Tahdid-i hürriyet dahi insaniyet nokta-yı nazarından zarurîdir.

Saniyen: Çocukluk tabiatı ile heva ve heves ile aldatici zünûb ve mesâvi-i medeniyet mehâsin zannolunuyor. Hâlbuki medeniyetin hiçbir hakikatli mehâsini yoktur ki İslâmiyet’te sarahaten veya zımnen veya iznen o veya daha ahseni bulunmasın!

Salisen: Bazı sefih ve lâubaliler hür yaşamak istemediklerinden, nefis-i emmârenin esaret-i rezilesi altına girmek istiyorlar.

Elhasıl: Şeriat dairesinden hariç olan hürriyet, ya istibdat veya esaret-i nefis veya canavarcasına hayvanlık veya vahşettir. Böyle lâubaliler ve zındıklar iyi bilsinler ki dinsizlikle ve sefahetle sahib-i vicdan hiçbir ecnebîye kendilerini sevdiremezler ve benzetemezler. Zira mesleksiz ve sefih sevilmez. Ve bir kadına yakışır, istihsan ettiği libası, erkek giyse maskara olur.

Yedinci vehim: İttihad-ı İslâm cemaati, sair cemiyet-i diniye ile şakku’l-âsâdır. Rekabet ve münâferatı intaç eder.

Elcevap: Evvelâ umur-u uhreviyede haset ve müzahemet ve münakaşa olmadığından, bu cemiyetlerden hangisi münakaşaya, rekabete kalkışa ibadette riya ve nifak etmiş gibidir.

Saniyen: Muhabbet-i din saikasıyla teşekkül eden cemaatlerin iki şartla umumunu tebrik ve onlarla ittihat ederiz.

Birinci şart: Hürriyet-i şer’iyyeyi ve asayiş muhafaza etmektir.

İkinci şart: Muhabbet üzerinde hareket etmek, başka cemiyete leke sürmekle kendisine kıymet vermeye çalışmamak; birinde hata bulunsa müfti-i ümmet olan cemiyet-i ulemâya havale etmektir.

Salisen: İplâ-yı kelimetullahı hedef-i maksat eden cemaat, hiçbir garaza vasita olamaz. İsterse de muvaffak olamaz. Zira nifaktır. Hakkın hatırı âlidir, hiçbir şeye feda olunmaz. Nasıl Süreyya yıldızları süpürge

olur veya üzüm salkımı gibi yenilir? Şems-i hakikate “püf, üf” eden, divaneliğini ilân eder.

Ey dinî cemiyetler! Maksudumuz, dinî cemaatlar maksatta ittihat etmelidirler. Mesâlikte ve meşreplerde ittihat mümkün olmadığı gibi, caiz de değildir. Zira taklit yolunu açar ve “Neme lâzım, başkası düşün-sün.” sözünü de soylettirir...

Benim dahil olduğum cemaat, burada tafsil ettiğim İttihad-ı İslâm'dır. Yoksa muterizlerin bâtil tevehhüm ettikleri cemiyet-i mütehayyile değildir. Bu dinî heyet efradı, şarkta olsa, garpta olsa, cenupta olsa, şimalde olsa beraberiz.²¹⁷

Gazetecileri Uyarması

Gazeteler iki kıyas-ı fâsit cihetiyle ve haysiyet kırıcı bir neşriyatla ahlâk-ı İslâmiye'yi sarstılar. Ve efkâr-ı umumiyeyi perişan ettiler. Ben de gazetelerle onları reddeden makaleler neşrettim. Dedim ki:

Ey gazeteciler!²¹⁸ Edipler edepli olmalı; hem de edeb-i İslâmiye ile müteeddip olmalı. Ve onların sözleri, kalb-i umumî-i müşterek-i milletten bîtarafane çıkmalı. Ve matbuat nizamnamesini, vicdanınızdaki hiss-i diyanet ve niyet-i hâlisâ tanzim etmeli. Hâlbuki, siz iki kıyâs-ı fâsitle, yani taşrayı İstanbul'a ve İstanbul'u Avrupa'ya kıyas ederek efkâr-ı umumiyeyi bataklığa düşürdünüz. Ve şahsî garazları ve fikr-i intikamı uyandırdınız. Zira, elif-ba okumayan çocuğa felsefe-i tabîiye dersi verilmez. Ve erkeğe tiyatrocü karı libası yakışmaz. Ve Avrupa'nın hissîyatı, İstanbul'da tatbik olunmaz. Akvâmın ihtilâfı; mekânların ve aktârın tehâlûfû, zamanların ve asırların ihtilâfı gibidir. Birisinin libası, ötekinin endamına gelmez. Demek Fransız büyük ihtilâli, bize tamamen hareket düsturu olamaz. Yanlışlık, tatbik-i nazariyat ve muktezâ-yı hâli düşünmemekten çıkar.²¹⁹

Bildiğime göre edipler, edepli olurlar. Edepsiz bazı gazeteleri nâşir-i ağrâz görüyorum. Eğer edep böyleyse ve efkâr-ı umumî böyle karma-karışık olsa, şahit olunuz, böyle edebiyattan vazgeçtim. Bunda da dahil

²¹⁷ Age., 2/1976-1977

²¹⁸ Bu hitap Derviş Vahdetî'ye yapılmıştır.

²¹⁹ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1921-1922

değilim. Vatanımın yüksek dağlarında, yani, Başit başındaki ecram ve elvâh-ı âlemi, gazetelere bedel mütalâa edeceğim.²²⁰

Nisan'ın nısf-ı âhirinde çıkan gazetelerin esas-ı fikirlerine muterizim. Şöyle ki:

Hayat onun yoluna feda edilen ve hayattan bin derece daha yüksek olan haysiyet ve itaat-i askeriyeyi, hayata feda edilen ve ehl-i vicdan nazarında gayet hasis olan âmâl-i nâmeşruaya feda etmeye ihtimal verdiler. Hem de hakaik ve ahval onun cazibesine tâbi ve o merkeze merbut olan şems-i şeriat, saltanata veya hilâfete veya başka siyasete tâbi ve âlet tevehhümüyle, bir şems-i müniri, münkesif bir yıldıza peyk ve câzibesine tâbi itikat etmek gibi göstermekle tarik-i dalâlete sülûk ettiler.

Bütün kuvvetimle derim ki: Terakkimiz, ancak milliyetimiz olan İslâmiyet'in terakkisiyle ve hakaik-i şeriatın tecellisiyledir. Yoksa, "Yürüyüşünü terk etti, başkasının da yürüyüşünü öğrenmedi." diye olan darb-ı mesele mâsadak olacaktır.

Evet, hem şan ve şeref-i millet-i İslâmiye, hem sevab-ı âhiret, hem cemiyet-i milliye, hem hamiyet-i İslâmiye, hem hubb-u vatan, hem hubb-u din ile mütehasis olmalıyız. Zira müsennâ daha muhkemdir.²²¹

Yaşasın İslâmiyet²²²

5 Mart 1325 (18 Mart 1909)

Dinî Ceride, no. 77

Şeriat-ı garrâ, kelâm-ı ezelden geldiğinden, ebede gidecektir. Nefs-i emmârenin istibdad-ı rezilesinden selâmetimiz, İslâmiyet'e istinat ilemdir. O hablülmetine temessük ilemdir. Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifade etmek, imandan istimdat ilemdir. Zira, Sâni-i Âlem'e hakkıyla abd ve hizmetkâr olanın, halka ubûdiyete tenezzül etmemesi gerekir. Herkes kendi âleminde bir kumandan olduğundan, âlem-i asgarında cihad-ı ekber ile mükelleftir. Ve ahlâk-ı Ahmediyeye (aleyhissalâtü vesse-lâm) ile tahallük ve sünnet-i nebeviyeyi ihya ile muvazzaftır.

²²⁰ Age. 2/1928

²²¹ Age. 2/1926

²²² Volkan Gazetesi, sayı: 77, 18 Mart 1909 (5 Mart 1325)

Ey evliya-yı umûr! Tevfik isterseniz, kavânin-i âdetullaha tevfik-i hareket ediniz. Yoksa tevfiksizlik ile cevab-ı red alacaksınız. Zira, mâruf umum enbiyanın memâlik-i İslâmiye ve Osmaniye'den zuhuru, kader-i ilâhînin bir işaret ve remzidir ki bu memleket insanlarının makine-i tekemmülâtının buharı, diyanettir. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri ziya-yı İslâmiyet ile neşv ü nema bulacaktır.

Dünya için din feda olunmaz. Gebermiş istibdadı muhafaza için, vaktiyle mesâil-i şeriat rüşvet verilirdi. Dinin meseleleri terk ve feda edilmesinden, zarardan başka ne faydası görüldü? Milletın kalp hastalığı zaaf-ı diyanettir. Bunu takviye ile sıhhat bulabilir.

Bizim cemaatimizin meşrebi, muhabbete muhabbet ve husumete husumettir. Yani, beyne'l-İslâm muhabbete imdat; ve husumet askerini bozmaktır.

Mesleğimiz ise, ahlâk-ı Ahmediye (aleyhissalâtu vesselâm) ile tahallûk ve Sünnet-i Peygamberî'yi ihyâ etmektir. Ve rehberimiz şeriat-ı garrâ ve kılıcımız da berahin-i kâtıa ve maksadımız i'lâ-yı kelimetullah-tır. Cemaatimize her bir mümin mânen müntesiptir. Sûreten intisap ise, Sünnet-i Nebeviyeyi kendi âleminde ihyâya azm-i kat'î iledir. En evvel mürşid-i umumî olan ulema ve meşâyih ve talebeyi, şeriat namına ittihadada davet ederiz.²²³

Said Nursî

31 Mart Olayı (13 Nisan 1909)

Mart'ın otuz birinci gününde dehşetli hareketi, iki-üç dakika uzaktan temaşa ettim. Mûteaddit metâlibi işittim. Fakat yedi renk süratle çevrilirse yalnız beyaz görüldüğü gibi, o ayrı ayrı matlaplardaki fesadâtı binden bire indiren ve avamı anarşilikten kurtaran ve efrad elinde kalan umum siyaseti mucize gibi muhafaza eden lafz-ı şeriat yalnız görüldü. Anladım iş fena, itaat muhtel, nasihat tesirsizdir. Yoksa, her vakit gibi yine o ateşin söndürülmesine teşebbüs edecektim. Fakat avam çok; bizim hemşehriler gafil ve safdil; ben de bir şöhret-i

²²³ Age. 2/1930

kâzibe ile görünüyorum. Üç dakikadan sonra çekildim. Bakırköy'üne gittim. Tâ beni tanıyanlar karışmasınlar. Rastgelenlere de karışmamak tavsiye ettim. Eğer zerre miktar dahlim olsaydı, zaten elbisem beni îlân ediyor, istemediğim bir şöhret de beni herkese gösteriyordu. Bu işte pek büyük görünecektim. Belki, Ayastafanos'a²²⁴ kadar tek başıma olsun, Hareket Ordusu'na karşı mukabele ederek isbat-ı vücud edecektim. Merdane ölecektim. O vakit dahlim bedîhî olurdu, tahkike lüzum kalmazdı.

İkinci günde bir ukde-i hayatımız olan itaat-i askeriyeden sual ettim.

Dediler ki,

- Askerlerin zabitleri asker kıyafetine girmiş. İtaat çok bozulmuş.

Tekrar sual ettim:

- Kaç zabıt vurulmuş?

Beni aldattılar, dediler:

- Yalnız dört tane. Onlar da müstebit imişler. Hem şeriatın âdap ve hududu icra olunacak.

Bir de gazetelere baktım; onlar da o kıyâmı meşru gibi tasvir ediyorlardı. Ben de bir cihette sevindim. Zira, en mukaddes maksadım, şeriatın ahkâmını tamamen icra ve tatbiktir. Fakat itaat-i askeriyeye halle geldiğinden, nihayet derecede meyus ve müteessir oldum. Ve umum gazetelerle askere hitaben neşrettim ki:

Ey askerler! Zabitleriniz bir günah ile nefislerine zulmediyorlarsa siz o itaatsizlikle otuz milyon Osmanlı ve üç yüz milyon nüfus-u İslâmiye'nin haklarına bir nevi zulmediyorsunuz. Zira, umum İslâm ve Osmanlıların haysiyet, saadet ve bayrak-ı tevhidi, bu zamanda bir cihette sizin itaatinizle kaimdir.

Hem de şeriat istiyorsunuz; fakat itaatsizlikle şeriata muhalefet ediyorsunuz.

Ben onların hareketini ve şecaatlarını okşadım. Zira efkâr-ı umumiyenin yalancı tercümanı olan gazeteler, nazarımıza hareketlerini meş-

²²⁴ İstanbul'da Yeşilköy'ün eski ismi.

ru göstermişlerdi. Ben de takdirle beraber nasihatimi bir derece tesir ettirdim. İsyanı bir derece bastırdım. Yoksa böyle âsân olmazdı.²²⁵

Yazık! Eyvahlar olsun! Saadetimiz olan meşrutiyet-i meşrûâ, bir menba-ı hayat-ı içtimaiyemiz ve İslâmiyet'e uygun olan maarif-i cedideye millet nihayet derecede müştak ve susamış olduğu hâlde, bu hâdisede ifratperver olanlar Meşrutiyet'e garazlar karıştırmakla ve fikren münevver olanlar da dinsizce harekât-ı lâübaliyâne ile milletin râğbetine karşı maatteessüf set çektiler.²²⁶

Ben 31 Mart Hâdisesi'nde şuna yakın bir hâl gördüm. Zira İslâmiyet'in meşrutiyetperver ve hamiyetli fedâileri cevher-i hayat makamında bildikleri nimet-i meşrutiyeti şeriata tatbik edip ehl-i hükûmeti adalet namazında kıbleye irşad ve tam mukaddes şeriati, meşrutiyet kuvvetiyle ilâ ve meşrutiyeti, şariat kuvvetiyle ibka ve bütün seyyiat-ı sabıkayı muhalefet-i şariat üzerine ilka etmek için bazı telkinatta ve teferruatın tatbikatında bulundular. Sonra, sağını solundan fark edemeyenler -hâşâ!- şeriati, istibdada müsait zannederek tûtî kuşları taklidi gibi "Şariat isteriz." demekle, hakikî maksat ortada anlaşılmaz oldu. Zaten plânlar serilmişti. İşte o zaman yalan olarak hamiyet maskesini takınan bazı herifler, o ism-i mukaddese tecavüz ettiler. İşte câ-yı ibret bir nokta-yı siyah!²²⁷

31 Mart Hâdisesi denilen o sâika ve müthiş fırtına, âdi sebepler tahtında öyle bir istidad-ı tabiîyi müheyya etmişti ki neticesi hercümerc olduğu hâlde, min indillâh ehl-i kıyamın lisanına daima mucizesini gösteren ism-i şariat geldi. O fırtınayı gayet hafif geçirdiğinden Nisan'ın nısfından sonraki gazeteleri indallah mahkûm ediyor. Zira, o hâdiseye sebebiyet veren yedi mesele ve onunla beraber yedi hâl nazar-ı mütâlâ-aya alınsa hakikat tezahür eder. Onlar da bunlardır:

1. Yüzde doksanı İttihad ve Terakki'nin aleyhinde, hem onların tahakkümü ve istibdadı aleyhinde bir hareket idi.

2. Fırkaların meydan-ı münakaşâtı olan vükelâyı tebdil idi.

3. Sultan-ı mazlûmu sukut-u musammemden kurtarmaktı.

²²⁵ Age. 2/1923

²²⁶ Age. 2/1924-1925

²²⁷ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1946

4. Hissiyat-ı askeriye'nin ve âdâb-ı dindaranelerinin muhalif telkinatının önüne set olmağı.

5. Pek çok büyütülen Hasan Fehmi Bey'in kâtilini meydana çıkarmağı.

6. Kadro haricine çıkanları ve alay zâbitlerini²²⁸ mağdur etmeğti.

7. Hürriyeti, sefahete şumulünü men ve âdâb-ı şeriatla tahdit ve avamın siyaset-i şer'î bildikleri yalnız kısas ve kat-ı yed haddini icra idi.

Fakat zemin bataklık ve dam ve plân serilmişti. Mukaddes olan itaat-i askeriye feda edildi. Üssü'l-esas esbap, fırkaların taraftarane ve garazkârane münakaşatı ve gazetelerin belâğat yerine mübalâğat ve yalan ve ifrat-perverane keşmekeşleri idi.²²⁹

Askerî Taburları İtaate Getirmesi

Harbiye Nezareti'ndeki askerler içine Cuma günü ulema ile beraber gittim. Gayet müessir nutuklarla sekiz tabur askeri itaate getirdim. Nasihatlerim tesirini sonradan gösterdi. İşte nutkun sûreti:

Ey asâkir-i muvahhidîn! Otuz milyon Osmanlı ve üç yüz milyon İslâm'ın namusu ve haysiyeti ve saadeti ve bayrak-ı tevhidi, bir cihette sizin itaatinize vâbestedir. Sizin zabitleriniz bir günah ile kendi nefsi-ne zulmetse siz bu itaatsizlikle üç yüz milyon İslâm'a zulmediyorsunuz. Zira bu itaatsizlikle uhuvvet-i İslâmiye'yi tehlikeye atıyorsunuz. Biliniz ki asker ocağı cesîm ve muntazam bir fabrikaya benzer. Bir çark itaatsizlik etse bütün fabrika herc ü merc olur. Asker neferatı siyasete karışmaz. Yeniçeriler şahittir. Siz şeriat dersiniz, hâlbuki şeriata muhalefet ediyorsunuz. Ve lekedar ediyorsunuz. Şeriatla, Kur'ân ile, hadis ile, hikmet ile, tecrübe ile sabittir ki; sağlam, dindar, hakperest ülü'l-emre itaat farzdır. Sizin ülü'l-emriniz, üstadınız, zâbitlerinizdir. Nasıl ki mâhir mühendis, hâzık tabip bir cihette günahkâr olsalar, tıp ve hendeselerine zarar vermez. Kezâlik, münevverü'l-efkâr ve fenn-i harbe âşinâ, mektepli, hamiyetli, mümin zabitlerinizin bir cüz'î nâ-

²²⁸ Alaylı Zâbitler: Harp akademilerinden mezun olmayıp, ordunun içinden terakki eden zâbitler.

²²⁹ Divan-ı Harbi Örfi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1926

meşru hareketi için itaatinize hâlel vermekle Osmanlılar'a, İslâmlara zulmetmeyiniz. Zira, itaatsizlik yalnız bir zulüm değil, milyonlarca nüfusun hakkına bir nevi tecavüz demektir. Bilirsiniz ki bu zamanda bayrak-ı tevhid-i ilâhî sizin yed-i şecaatinizdedir. O yedin kuvveti de itaat ve intizamdır. Zira bin muntazam ve mutî asker, yüz bin başı-bozuğa mukabildir. Ne hâcet, yüz sene zarfında otuz milyon nüfusun vücuda getirmediği böyle pek çok kan döküren inkılâpları siz itaatinizle, kan dökmeden yaptınız.

Bunu da söylüyorum ki: Hamiyetli ve münevverü'l-fikir bir zâbiti zâyi etmek, mânevî kuvvetinizi zâyi etmektir. Zira şimdi hüküm-fermâ, şecaat-i imaniye ve akliye ve fenniye'dir. Bazen bir münevverü'l-fikir, yüze mukabildir. Ecnebîler size bu şecaatle galebeye çalışıyorlar. Yalnız şecaat-i fitriye kâfi değil...

Elhasıl: Fahr-i Âlem'in fermanını size tebliğ ediyorum ki itaat farzdır. Zâbitinize isyan etmeyiniz. Yaşasın askerler! Yaşasın meşrûta-yı meşrûa!²³⁰

Ben işittim ki askerler bazı cemiyetlere intisap ediyorlar. Yeniçerilerin hâdise-i müthişesi hatırıma geldi. Gayet telâş ettim. Bir gazetede yazdım ki:

Şimdi en mukaddes cemiyet, ehl-i iman askerlerinin cemiyetidir. Umum mümin ve fedakâr askerlerin mesleğine girenler, neferden se-raskere kadar dahildir. Zira, ittihat, uhuvvet, itaat, muhabbet ve îlâ-yı kelimetullah, dünyanın en mukaddes cemiyetinin maksadıdır. Umum mümin askerler tamamıyla bu maksada mazhardırlar. Askerler merkezdir. Millet ve cemiyet onlara intisap etmek lâzımdır. Sair cemiyetler, milleti, asker gibi mazhar-ı muhabbet ve uhuvvet etmek içindir.

Amma ittihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) ki umum müminlere şâmilidir, cemiyet ve fırka değildir. Merkezi ve saff-ı evveli gaziler, şehitler, âlimler, mürşidler teşkil ediyor. Hiçbir mümin ve fedakâr asker –zâbit olsun, nefer olsun– hariç değil ki tâ intisaba lüzum kalsın. Lâkin bazı cemiyet-i hayriye, kendine ittihad-ı Muhammedî diyebilir. Buna karışmam.²³¹

²³⁰ Divan-ı Harb-i Örfî, 10. Cinayet, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1923-1924

²³¹ Divan-ı Harb-i Örfî, 8. Cinayet, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1923

31 Mart Hâdisesi Sebebiyle Divan-ı Harb-i Örfî'ye Sevk edilmesi

Vaktâ ki itidal, istikamet; irtica ile iltibas olundu; Meşrutiyette şiddetli istibdat, hapishaneyi mektep yaptı.²³²

31 Mart Hâdisesi'nde Divan-ı Harb-i Örfî'de dedim ki:

Ben talebeyim. Onun için her şeyi mizan-ı şeriatla muvazene ediyorum. Ben milliyetimizi, yalnız İslâmiyet biliyorum. Onun için her şeyi de İslâmiyet nokta-yı nazarından muhakeme ediyorum.

Ben hapishane denilen âlem-i berzahın kapısında dururken ve darağacı denilen istasyonda âhirete giden şimendiferi beklerken, cemiyet-i beşeriye'nin gaddarane hâllerini tenkit ederek değil yalnız sizlere, belki bu zamandaki nev-i benî beşere îrad ettiğim bir nutuktur. Onun için, ²³³سِرِّائِرُ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ sırınca, kabr-i kalbden hakaik çıplak çıktı; nâmahrem olan kimseler nazar etmesin. Âhirete kemâl-i iştiyak ile müheyyayım. Bu asılanlarla beraber gitmeye hazırım.²³⁴ Nasıl ki bir bedevî garaip-perest, İstanbul'un acaip ve mehâsinini işitmiş, fakat görmemiş; nasıl kemâl-i hâhişle görmeyi arzu eder! Ben de ma'rez-i acaip ve garaip olan âlem-i âhireti, o hâhişle görmek istiyorum. Şimdi de öyleyim. Beni oraya nefyetmek, bana ceza değil! Sizin elinizden gelirse beni vicdanen tâzip ediniz! Ve illâ başka sûretle azap, azap değil, benim için bir şandır!

Bu hükûmet zaman-ı istibdatta akla husumet ederdi. Şimdi de hayata adavet ediyor. Eğer hükûmet böyle olursa yaşasın cünûn! Yaşasın mevt! Zalimler için de yaşasın Cehennem! Ben zaten bir zemin istiyordum ki efkârımı onda beyan edeyim. Şimdi bu Divan-ı Harb-i Örfî iyi bir zemin oldu.

Bidayetlerde herkesten sual olunduğu gibi, Divan-ı Harp'te bana da sual ettiler:

- Sen de şeriatı istemişsin.

Dedim:

²³² Avc. 2/1920

²³³ "O gün, gizli kalmış ne varsa hepsi ortaya dökülür." (Târîk Sûresi 86/9)

²³⁴ Pencereden on beş kişinin darağaçlarında cesetleri görünür bir hâlde iken.

- Şeriatın bir hakikatine bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira, şeriat, sebep-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir. Fakat ihtilâlcilerin isteyişi gibi değil.

Hem de dediler:

- İttihad-ı Muhammediye'ye (aleyhissalâtü vesselâm) dahil misin?

Dedim:

- Maaliftihar! En küçük efradındanım. Fakat benim tarif ettiğim vecihle... Ve o ittihattan olmayan, dinsizlerden başka kimdir? Bana gösterin!..

İşte o nutku şimdi neşrediyorum. Tâ ki Meşrûtiyeti lekeden ve ehl-i şeriatı me'yûsiyetten ve ehl-i asrı tarih nazarında cehil ve cünûndan ve hakikati evham ve şüpheden kurtarayım. İşte başlıyorum:

Dedim:

- Ey paşalar, zâbitler! Hapsimi iktiza eden cinayetlerin icmali:

إِذَا مَحَاسِنِي اللَّاتِي أَدُلُّ بِهَا كَانَتْ ذُنُوبِي فَقُلْ لِي كَيْفَ أَعْتَدُرُ

Yani “Medar-ı iftiharım olan mehâsinim, şimdi günah sayılıyor. Artık nasıl itizar edeyim, mütehayyirim.”

Mukaddime olarak söylüyorum:

Mert olan cinayete tenezzül etmez. Şayet isnat olursa cezadan korkmaz. Hem de haksız yere idam olunsam, iki şehit sevabını kazanırım. Şayet hapiste kalsam, böyle hürriyeti lafızdan ibaret bulunan gaddar bir hükûmetin en rahat mevki hâpishane olsa gerektir. Mazlumiyetle ölmek, zalimiyetle yaşamaktan daha hayırlıdır. Bunu da derim ki:

Siyaseti dinsizliğe âlet yapan bazı adamlar, kabahatini setr için başkasını irtica ile ve dinini siyasete âlet yapmakla itham ederler. Şimdiki hafiyeler eskisinden beterdirler. Bunların sadakatine nasıl itimat olunur? Adalet onların sözlerine nasıl bina olunur?

Hem de cerbeze ile insan adalet yaparken zulme düşüyor. Zira insan kusursuz olmaz. Fakat uzun zamanda ve efrad-ı kesîre içinde ve tahallül-ü mehâsinle tâdil olunan müteferrik kusurları cerbeze ile cem edip bir zaman-ı vahidde bir şahs-ı vahidden sudurunu tevehhüm ederek şedit cezaya müstehak görür. Hâlbuki bu tarz, bir zulm-ü şedittir.

Şimdi gelelim on bir buçuk cinayetlerimin tâdâdına:²³⁵

“Bediüzzaman’ın Divan-ı Harp’teki bu kahramanca müdafaası, o zaman iki defa tab edilip neşredilmiştir. O dehşetli mahkemeden idamını beklerken beraat etmiş ve mahkemeye teşekkür etmeyerek, yolda Bayezid’den tâ Sultanahmed’e kadar, arkasında kalabalık bir halk kitlesi mevcut olduğu hâlde, “Zalimler için yaşasın Cehennem! Zalimler için yaşasın Cehennem!” nidâlarıyla ilerlemiştir.”²³⁶

Mahkeme’de Beraatı ve Diğer Masum Maznunları Savunması

Sualler kısmı tahliyemin ikinci gününde Birinci Divan-ı Harb Reisi Hurşit Paşa’ya bir defa ve başkasında mükerreren masum mahpusları müdafaa için îrad ettim.²³⁷

Birinci sual:^{238(Hâşiye)} Gazetelerin aldatmalarıyla meşrû bilerek, buradaki görenek ve âdâta binaen cereyan-ı umumîye kapılan safdillerin cezası nedir?

İkinci sual: Bir insan yılan sûretine girse yahut bir veli haydut kıyafetine girse veyahut meşrûtiyet, istibdat şekline girse ona taarruz edenlerin cezası nedir? Belki hakikaten onlar yilandırlar, haydutturlar ve istibdattırlar.

Üçüncü sual: Acaba müstebid yalnız bir şahıs mı olur? Müteaddit şahıslar müstebid olmaz mı? Bence, kuvvet kanunda olmalı, yoksa istibdat münkasım olmuş olur. Ve komitecilikle tam şiddetlenir.

Dördüncü sual: Bir masumu idam etmek mi yoksa on câniyi affetmek mi daha zarardır?

Beşinci sual: Maddî tazyikler, ehl-i meslek ve fikre galebe etmediği gibi daha ziyade nifak ve tefrika vermez mi?

Altıncı sual: Bir mâden-i hayat-ı içtimaiyemiz olan ittihad-ı millet, ref-i imtiyazdan başka ne ile olur?

²³⁵ Bu müdafaanın tamamı için bkz. Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1920-1929

²³⁶ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2133

²³⁷ Badıllı, *Tarihçe* 251

²³⁸ (Hâşiye) Bu sualler, kırk-elli masum mahpusun tahliyesine sebep oldu.

Yedinci soru: Müsâvatı ihlâl ve yalnız bazılara tahsis ve haklarında kanunu tamamıyla tatbik etmek zâhiren adalet iken, bir cihette acaba müsâvatsızlıkla zulüm ve garaz olmaz mı? Hem de tebrie ve tahliye ile masumiyetleri tebeyyün eden ekser-i mahpusinin, belki yüzde sekseni masum iken; acaba ekseriyet nokta-yı nazarında bu hâl hüküm-ferma olsa garaz ve fikr-i intikam olmaz mı? Divan-ı Harb'e diyeceğim yok, ihbar edenler düşünsünler!

Sekizinci soru: Bir fırka kendisine bir imtiyaz taksa herkesin en hassas nokta-yı asabiyesine daima dokundura dokundura zorla herkesi meşrûtiyete muhalif gibi gösterse ve herkes de onların kendilerine taktığı ism-i meşrûtiyet altında olan muannit istibdada ilişmiş ise acaba kabahat kimdedir?

Dokuzuncu soru: Acaba bahçıvan bir bahçenin kapısını açsa herkese ibahe etse sonra da zâyiât vuku bulsa kabahat kimdedir?

Onuncu soru: Fikir ve söz hürriyeti verilse sonra da muaheze olursa acaba bîşâre milleti ateşe atmak için bir plân olmaz mı? Böyle olmasa idi, başka bahaneyle mevki-i tatbikiye konulacağı hayale gelmez mi idi?

On birinci soru: Herkes meşrûtiyete yemin ediyor. Hâlbuki ya müsemâmâ-yı meşrûtiyete kendi muhalif veya muhalefet edenlere karşı sükût etse acaba keffâret-i yemin vermek lâzım gelmez mi? Ve millet yalancı olmaz mı? Ve masum olan efkâr-ı umumiye; yalancı, bunak ve gayr-i mümeyyiz addolunmaz mı?

Elhâsıl: Şedit bir istibdat ve tahakküm, cehalet cihetiyle şimdi hüküm-fermadır. Güya istibdat ve hafiyelik tenasüh etmiş. Ve maksat da Sultan Abdülhamid'den istirdad-ı hürriyet değilmiş. Belki hafif ve az istibdadi, şiddetli ve kesretli yapmış!²³⁹

Bu Dönemin Kısa Bir Özeti

“Genç Said, fitraten bir kanun altında yaşamayı ve harekâtının tahdit olunmasını sevmez, her hâlinde, her hareketinde gayet serbest olmasını arzu eder ve daima ‘Ben hürriyet ve serbestiyetimi hiçbir keyfi kanunla tahdit ettirmem.’ derdi. Bunun içindir ki ilk İstanbul’a teşrif-

²³⁹ Divan-ı Harb-i Örfî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1926-1927

lerinde yine her kayıttan uzak kalmakta ısrar etmiş ve hayatının bütün safhalarında bu vaziyet müşahede edilmiştir. Ondaki bu serbestiyet ve hürriyet aşkı, hayatının yarısından sonra Avrupa'dan gelen müthiş bir dalâlet ve zındıka taarruzuna karşı koymayı ve felsefe-i tabiiyeden doğan dehşetli bir istibdad-ı mutlakın hilâf-ı Kur'ân prensiplerine boyun eğmemeyi, onlara itaat etmemeyi ve hakikî hürriyet-i meşrua olan İslâmî hürriyet ve medeniyete çalışmayı netice vermiştir.”²⁴⁰

“Bediüzzaman'ın İstanbul'da hayatı, bir derece siyasîdir. Siyaset yoluyla İslâmiyet'e hizmet edilecek diye kanaat besliyordu. Siyasî hayata karışması, İslâmiyet'e hizmet aşkının bir neticesi idi. Daima hürriyet taraftarı idi. Gördüğü haksızlıklardan dolayı Jön Türklere daima muhalefette bulunarak ‘Siz dini incittiniz, gayretullaha dokundunuz, şeriati tezyif ettiniz; neticesi vahim olacaktır.’ diye izhar-ı muhalefetten çekinmiyordu.

Hürriyetten sonra mücahid arkadaşlarıyla beraber İttihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) Cemiyeti'ni kurmuşlar, cemiyet pek kısa bir zamanda inkişafa başlamış, hatta Bediüzzaman'ın bir makalesiyle Adapazarı ve İzmit havalisinde elli bin kişi cemiyete dahil olmuştu.

Hürriyeti su-i tefsir etmemek ve meşrutiyeti, meşrutiyet-i meşrûa olarak kabul etmek lâzım geldiğini ileri sürerek bu hususta dinî gazetelerde makaleler²⁴¹ neşrediyor ve hitabelerde bulunuyordu. Bu makale ve hitabeleri, emsalsiz denecek kadar belîğ ve mukni idi. Ehl-i ilim ve ehl-i siyaset, Said Nursî'nin bu yazılarından ve derslerinden çok istifade etmişlerdir. O zamandaki intibah-ı millîyi, Anadolu ve Asya'nın saadet-i dünyeviyesinin fecr-i sâdıkı olarak müjde veriyor, fakat elden kaçmaması için evâmir-i şer'iyeyi çabuk imtisal etmenin zarurî olduğunu ileri sürüyordu. ‘Eğer meşrutiyeti hürriyet-i şer'iyeyle kabul etmezsek ve öyle tatbik edilmezse elimizden kaçacak, müstebid bir idareye yerini terk edecek.’ diye ihtar ediyordu.”²⁴²

²⁴⁰ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2128

²⁴¹ Bu dergilerden bazıları: Volkan, Mizan, Misbah, Tanin, Sebilü'r-Reşad.

²⁴² Age. 2/2132

Yıl 1910

Van Yolunda

“Bundan sonra İstanbul’da fazla kalmaz, Van’a gitmek üzere İstanbul’dan ayrılır, Batum yoluyla Van’a giderken Tiflis’e uğrar. Tiflis’te, Şeyh San’an Tepesi’ne çıkar.”²⁴³

Rus Polisi ile Konuşması

Bundan on sene evvel Tiflis’e gittim. Şeyh San’an Tepesi’ne çıktım, dikkatle temaşa ediyordum. Bir Rus yanıma geldi.

Dedi:

- Niye böyle dikkat ediyorsun?

Dedim:

- Medresemın plânını yapıyorum.

Dedi:

- Nerelisin?

- Bitlisliyim, dedim.

Dedi:

- Bu Tiflis’tir.

Dedim:

- Bitlis, Tiflis, birbirinin kardeşidir.

Dedi:

Ne demek?

Dedim:

- Asya’da, âlem-i İslâm’da üç nur, birbiri arkası sıra inkişafa başlıyor. Sizde birbiri üstünde üç zulmet inkişafa başlayacaktır. Şu perde-i müstebidane yırtılacak, takallüs edecek. Ben de gelip burada medresemi yapacağım.

Dedi:

- Heyhat! Şaşarım senin ümidine.

Dedim:

- Ben de şaşarım senin aklına. Bu kışın devamına ihtimal verebilir misin? Her kışın bir baharı, her gecenin bir neharı vardır.

²⁴³ Age. 2/2133

Dedi:

- İslâm parça parça olmuş.

Dedim:

- Tahsile gitmişler. İşte Hindistan, İslâm'ın müstaid bir veledidir; İngiliz mekteb-i idadisinde çalışıyor. Mısır, İslâm'ın zeki bir mahdumu-
dur; İngiliz mekteb-i mülkiyesinden ders alıyor. Kafkas ve Türkistan,
İslâm'ın iki bahadır oğullarıdır; Rus mekteb-i harbiyesinde tâlim alıyor.
İlâ âhir...

“Yahu, şu asilzade evlât, şhadetnamelerini aldıktan sonra, herbiri bir kıta başına geçecek, muhteşem âdil pederleri olan İslâmiyet'in bayrağını âfâk-ı kemâlâta temevvüc ettirmekle, kader-i ezelinin nazarında, feleğin inadına, nev-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir.”²⁴⁴

Reçetü'l-Avam'ı (Münazarat) Telifi

“Van'a muvâsalat ettikten sonra, aşâiri (aşiretleri) dolaşarak içti-mâî, medenî, ilmî derslerle onları irşada çalışmıştır. Bu hususta, sual-cevap hâlinde, Münazarat²⁴⁵ isimli bir kitap neşretmiştir.

Bediüzzaman'ın bir taraftan ehl-i siyasetle, diğer taraftan halk tabakası ve aşiretlerle muhaveresi, şüphesiz ki gayet merak-âverdir. Bütün bunlarda, bu zâtın yegâne azim ve gayesinin İslâmiyet nurunun ve Kur'ân hakikatlerinin dünyaya yayılması olduğu ve kendisinin de bir dellâl-ı Kur'ân vazifesini bütün hayatında ifa ettiği görülmektedir.”²⁴⁶

Bu Eserin Önsöz'ünden Bir Kısım

Meşrutiyet'in ikinci yılında, İstanbul'un bulunduğu çağdan orta çağlara doğru seyahat ettim. Kürt aşiretlerini dolaşarak, bahar bostanından, yaz mevsimine ve oradan da sonbahara doğru giderek, Arap ülkelerinin bulunduğu kış mevsimine yolculuk yaptım. Dağları, dereleri birer mektep yaparak Meşrutiyet'i onlara anlattım. İçinde bulun-

²⁴⁴ Sünuhat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2054

²⁴⁵ Bu eseri Münazarat ismiyle telif etti ve daha sonra Arapçaya tercüme ederek “Reçetü'l-Avam” ismi ile neşretti.

²⁴⁶ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2133

dukları şüpheler nedeniyle Meşrutiyet bana garip bir sûrette göründü. Şüphe ettikleri meseleye baktığımda aynı vadiden olduğunu fark ettim. Hastalığın teşhisi için kendilerine kelâm anahtarını attım. “Sorun ki cevabım derman olsun.” diyerek onlara seslendim. Onlar da kabul ettiler. Çünkü huyları münazara ve münakaşa ile ders almaktır.

İstifadeyi genelleştirmek için, onların sorularını cevaplarımla iç içe yazdım. Benim yerime kitabım konuşsun diye. Hiç görmediğim Kürt aşiretleri ve emsalleri bunlarla şifaya kavuşsunlar. Dilleri, gönül ve vicdanlarındaki meseleleri izhar edip ortaya koymaya güçleri yetmeyenler için soru diliyle tercüme edilsin. Yani bu kitap onların yerine sual sorup benim yerime de cevap versin. Böylece siyaset doktorlarına illetin teşhisinde yardımcı olsun...

Ey ehl-i hamiyet! Sizi uyarıyorum. Kürtler ve emsalleri fikir olarak Meşrutiyet güruhuna girdiler ve giriyorlar. Ancak bazı görevliler Şûrâ'yı fiilî olarak temsil etmiyorlar. Bu mesele diğerinden daha müşküldür. “İş,” akılları gözlerine inmiş avamın öğretmenleridir.²⁴⁷

Uzun bir zaman sonra Münazarat'a baktığımda şunları yazdı:

Eski Said'in matbu eski eserlerinden birisi elime geçti. Merak ve dikkatle baktım. Bu gelen fikra kalbe geldi. Münasipse Mektubat âhîrinde yazılsın.

Evvelâ: Hürriyetin üçüncü senesinde aşâirler arasında meşrutiyet-i meşruayı aşâire tam bildirmek ve kabul ettirmek için Ertoş aşâiri içinde hususan Kûdan ve Mamhuran'a verdiği ders ve 1329'da Matbaa-yı Ebüzzîya'da tab edilen, kırk bir sene evvel tab edilmiş, fakat maatteessüf yirmi otuz seneden beri arıyordum, bulamamıştım. Bu defa birisi bir nüsha bulup bana göndermiş. Ben de Eski Said kafasını alıp ve Yeni Said'in sünuhatıyla dikkatle mütalâa ettim. Anladım ki Eski Said acîp bir hiss-i kablelvuku ile otuz-kırk sene sonra şimdi vukua gelen vukuat-ı maddiye ve mâneviyeyi hissetmiş. Ve bedevî Ekrad aşâiri perdesi arkasında, bu zamanın medenî perdesini kendilerine maske yapan ve vatan-perverlik perdesi altında dinsiz ve hakikî bedevî ve hakikî mürteci, yani bu milleti, İslâmiyet'ten evvelki âdetlerine sevk eden hainleri görmüş gibi onlarla konuşup başlarına vuruyor.

²⁴⁷ Saykalü'l-İslam (Muhâkemât) (Arapça aslı, Ankara baskısı) 122

Saniye: O matbu eserin yüz beşinci sayfadan tâ yüz dokuza kadar parçaya dikkatle baktım. O zamanda aşâire ders verdiğim o sualler ve cevaplar vaktinde, mühim bir veli içinde bulunuyormuş. Benim de haberim yok. O makamda şiddetli itiraz etti. Dedi:

- Sen ifrat ediyorsun, hayali hakikat görüyorsun, bizi de tahkir ediyorsun. Âhîrzamandır. Gittikçe daha fenalaşacak.

O vakit ona karşı matbu kitapta böyle cevap vermiş:

- Herkese dünya terakkî dünyası olsun; yalnız bizim için mi teden-nî dünyasıdır? Öyle mi? İşte, ben de sizinle konuşmayacağım. Şu tarafa dönüyorum; müstakbeldeki insanlarla konuşacağım:

Ey yüzden tâ üç yüz seneden sonraki yüksek asrın arkasında gizlenmiş, sâkitâne benim sözümlü dinleyen ve bir nazar-ı hafıyy-i gaybî ile beni temâşâ eden Said, Hamza, Ömer, Osman, Yusuf, Ahmed vesaire size hitap ediyorum!

Tarih denilen mâzi derelerinden sizin yüksek istikbalinize uzanan telsiz telgrafla sizinle konuşuyorum. Ne yapayım, acele ettim, kışta geldim. Siz inşaallah cennet-âsâ bir baharda gelirsiniz. Şimdi ekilen nur tohumları zemininizde çiçek açacaklar. Sizden şunu rica ederim ki mâzi kıtasına geçmek için geldiğiniz vakit mezarıma uğrayınız. O çiçeklerin birkaç tanesini, mezartaşı denilen, kemiklerimi misafir eden toprağın kapıcısının başına takınız. Yâni, İhtiyar Risalesi'nin On Üçüncü Ricası'nda beyan ettiği gibi, Medresetü'z-Zehra'nın mekteb-i iptidâisi ve Van'ın yekpare taşı olan kalesinin altında bulunan Horhor medresemin vefat etmesi ve Anadolu'da bütün medreselerin kapatılmasıyla vefat etmelerine işaret ederek, umumunun bir mezar-ı ekberi hükmünde olmasına bir alâmet olarak, o azametli mezara azametli Van Kalesi mezartaşı olmuş. "Ey yüz sene sonra gelenler! Şu kalenin başında bir medrese-i nuriye çiçeğini yapınız. Cismen dirilmemiş, fakat ruhen bâki ve geniş bir heyette yaşayan Medresetü'z-Zehra'yı cismanî bir sûrette bina ediniz." demektir. Zaten Eski Said ekser hayatı o medresenin hayaliyle gitmiş ve o matbu risalenin 147'nci sayfadan tâ 157'nci sayfaya kadar Medresetü'z-Zehra'nın tesisine ve faydalarına dair ehemmiyetli hakikatleri yazmış."²⁴⁸

²⁴⁸ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1855-1856.

Yıl 1911

Şam'a Doğru

1910 (Hicrî 1329) yılının sonlarında Şam'a gitmiş ve orada Emevi Camii'nde bir hutbe îrad etmiştir. Daha sonra bu hutbe, Hutbe-i Şamiye adıyla basılmıştır.

Hutbe-i Şâmiye'nin Mukaddimesi'nden

Kırk sene evvel²⁴⁹ Şam'daki Cami-i Emevî'de, Şam ulemasının ısrarıyla, içinde yüz ehl-i ilim bulunan on bin adama yakın bir azîm cemaate verilen bu Arabî ders risalesindeki hakikatleri, bir hiss-i kablelvuku ile Eski Said hissetmiş, kemâl-i kat'iyetle müjdeler vermiş ve pek yakın bir zamanda o hakikatler görünecek zannetmiş. Hâlbuki iki harb-i umumî ve yirmi beş sene bir istibdâd-ı mutlak,²⁵⁰ o hiss-i kablelvukuun kırk-elli sene tehirine sebep olmuş ve şimdi o zamandaki verdiği haberlerin aynen tezahürleri âlem-i İslâmiyet'te başlamış.²⁵¹

Bilâhare, buradaki hutbesi, Hutbe-i Şâmiye namıyla tab edilmiştir.

"Bu Hutbe-i Şâmiye, İslâm âleminin içinde bulunduğu maddî mânevî hastalıkların nelerden ibaret bulunduğunu, felâket ve esarete hangi sebeplerden dolayı maruz kaldıklarını bildiren ve buna karşı çare-i halâs gösteren ve bundan sonra, İslâmiyet'in zemin yüzünde maddî mânevî en yüksek terakkiyi göstereceğini, İslâmî medeniyetin kemâl-i haşmetle meydana geleceğini ve zemin yüzünü pisliklerden temizleyeceğini delâil-i akliye ile isbat eden, müjde veren çok kıymettar, bütün Müslümanlara, hatta insanlığa şâmil bir derstir, bir hutbedir."²⁵²

Bu Hutbe'nin İçeriğinden Özet Kısımlar

Ben bu zaman ve zeminde, beşerin hayat-ı içtimaiye medresesinde ders aldım ve bildim ki: Ecnebîler, Avrupalılar terakkide istikbale uçmalarıyla beraber; bizi maddî cihette kurun-u vustâda durduran ve tevkif eden, altı tane hastalıktır. O hastalıklar da bunlardır:

²⁴⁹ 1911 yılını kastetmektedir.

²⁵⁰ Yani, Hilâfet-i Osmanîye'nin bittiği yıl olan 1924'ten 1950'ye kadar olan zaman.

²⁵¹ Hutbe-i Şamiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1961

²⁵² Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2133

Birincisi: Ye'sin, ümitsizliğin içimizde hayat bulup dirilmesi.

İkincisi: Sıdkın hayat-ı içtimaiye-i siyasiyede ölmesi.

Üçüncüsü: Adavete muhabbet.

Dördüncüsü: Ehl-i imanı birbirine bağlayan nuranî râbitaları bilmemek.

Beşincisi: Çeşit çeşit sârî hastalıklar gibi intişar eden istibdat.

Altıncısı: Menfaat-i şahsiyesine himmeti hasretmek.

Bu altı dehşetli hastalığın ilâcını da bir tıp fakültesi hükmünde, hayat-ı içtimaiyemize, eczahane-i Kur'âniye'den ders aldığım "altı kelime" ile beyan ediyorum. Mualecenin esasları onları biliyorum.

Birinci Kelime: "El-emel." Yani, rahmet-i ilâhiyeye kuvvetli ümit beslemek.

Evet, ben kendi hesabıma aldığım dersime binaen, ey İslâm cemaati, müjde veriyorum ki: Şimdiki âlem-i İslâm'ın saadet-i dünyeviyesi, bâhusus Osmanlılar'ın saadeti ve bilhassa İslâm'ın terakkisi onların intibahıyla olan Arab'ın saadetinin fecr-i sâdıkının emareleri inkişafa başlıyor. Ve saadet güneşinin de çıkması yakınlaşmış. Ye'sin burnunun rağmına olarak ben dünyaya işittirecek derecede kanaat-i kat'iyemle derim:

İstikbal, yalnız ve yalnız İslâmiyet'in olacak. Ve hâkim, hakaik-i Kur'âniye ve imaniye olacak. Öyleyse, şimdiki kader-i ilâhî ve kismetimize razı olmalıyız ki bize parlak bir istikbal, ecnebîlere müşevveş bir mâzi düşmüş.

Bu davama çok burhanlardan ders almışım. Şimdi o burhanlardan mukaddematlı bir buçuk burhanı zikredeceğim. O burhanın mukaddematına başlıyoruz:...²⁵³

Daha sonra, Beyrut-İzmir yoluyla İstanbul'a dönmüş ve burada Medresetü'z-Zehra inşası için çalışmaya devam etmiştir.

²⁵³ Hutbe-i Şamiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1961-1962

Sultan Reşad'a Seyahatte Refakat Etmesi

Hürriyet'in başında Sultan Reşad'ın Rumeli'ye seyahati²⁵⁴ mü-nasebetiyle, Vilâyat-ı Şarkîye namına ben de refakat ettim.²⁵⁵

İttihatçılar zamanında Sultan Reşad'ın Rumeli'ye seyahati mü-nasebetiyle Kosova'ya gittim. O vakit Kosova'da büyük bir İslâmî darülfünûn tesisine teşebbüs edilmişti. Ben orada hem İttihatçılara, hem Sultan Reşad'a dedim ki: "Şark böyle bir darülfünûna daha ziyade muhtaç ve âlem-i İslâm'ın merkezi hükmündedir."

O vakit bana vaat ettiler. Sonra Balkan Harbi çıktı. O medrese yeri istilâ edildi. Ben de dedim ki: "Öyleyse o yirmi bin altın lirayı Şark darülfünûnuna veriniz." Kabul ettiler.

Ben de Van'a gittim. Ve bin lira ile Van gölü kenarında Artemit'te (Edremit) temelini attıktan sonra Harb-i Umumî çıktı. Tekrar geri kaldı.²⁵⁶

Hamîyet-i Diniye mi Hamîyet-i Millîye mi?

Şimendiferimizde iki mektepli mütefennin arkadaşla bir mübahase oldu. Benden sual ettiler ki:

- Hamîyet-i diniye mi yoksa hamîyet-i millîye mi daha kuvvetli, daha lâzım?

O zaman dedim:

- "Biz Müslümanlar, indimizde ve yanımızda din ve milliyet bizzat müttehiddir. İtibarî, zâhirî, ârızî bir ayrılık var. Belki din, milliyetin hayatı ve ruhudur. İkisine birbirinden ayrı ve farklı bakıldığı zaman, hamîyet-i diniye avam ve havassa şâmil oluyor. Hamîyet-i millîye, yüzden birisine (yani, menâfi-i şahsiyesini millete feda edene) has kalır. Öyleyse, hukuk-u umumiye içinde hamîyet-i diniye esas olmalı. Hamîyet-i millîye, ona hadim ve kuvvet ve kalesi olmalı. Hususan, biz şarklılar, garplılar gibi değiliz. İçimizde kalblere hâkim hiss-i dinîdir. Kader-i ezeli ekser enbiyayı şarkta göndermesi işaret ediyor ki yalnız hiss-i dinî şarkı uyandırır, terakkiye sevk eder. Asr-ı Saadet ve tâbiîn bunun bir burhan-ı kat'îsidir.

²⁵⁴ Bu seyahat, 7 Haziran 1911 ile 26 Haziran 1911 tarihleri arasında olmuştur.

²⁵⁵ Age. 2/1971

²⁵⁶ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1886-1887

Ey bu hamiyet-i diniye ve milliyeden hangisine daha ziyade ehemmiyet vermek lâzım geldiğini soran bu şimendifer denilen medrese-i seyyarede ders arkadaşlarım! Ve şimdi, zamanın şimendiferinde istikbal tarafına bizimle beraber giden bütün mektepliler! Size de derim ki:

Hamiyet-i diniye ve İslâmiyet milliyeti, Türk ve Arap içinde tamamıyla mezc olmuş ve kabil-i tefrik olamaz bir hâle gelmiş. Hamiyet-i İslâmiye, en kuvvetli ve metin ve Arş'tan gelmiş bir zincir-i nuranîdir. Kırılmaz ve kopmaz bir urvetü'l-vüskadır. Tahrip edilmez, mağlûp olmaz bir kudsi kaledir.”²⁵⁷

Tâlikat Eseri ile İlgili

“Bu Tâlikat namındaki Risale Bediüzzaman Said Kürdî'nin Burhan-ı Gelenbevî üzerine yazdığı hâşiyelerdir.

Bu Risale'yi yazan, halka-yı dersinde bulunan en sevdiği Habib namında bir talebesi idi. Habib, Burhan-ı Gelenbevî okurken Bediüzzaman'ın takrirlerini hâşiye şeklinde yazardı. Bu da 1329'da (1913) idi. Birinci Harb-i Umumî koştı, Bediüzzaman ile Habib vâiz sıfatıyla Van Fırkasıyla (Tugay) beraber Erzurum cephesine gittiler. Bir sene sonra dönüp Van'a geldiler. Ermeniler tarafından Van alındı. Bizler de Gevaş kazasına çekildik. Habib orada şehit oldu.

Habib'in dest-i hattıyla ve Bediüzzaman'ın ifadesiyle yazılan şu Risale'yi muhaceret esnasında memleketten memlekete, şehirden şehire çıkıp girmek neticesinde 1940'ta Malatya'dan Ürgüp'e müftülük memuriyetiyle geldim.

Bu Risale perakende bir hâlde evrak ve kitaplar içinde dağıtılmış. Topladım, ciltlettirdim. Olur ki bir zaman gelir, ilmî ve dinî bir haşır ve neşir olur, bu gibi risaleleri okuyacak insanlar meydana çıkarlar. O zaman bu Risale ne gibi bir zekâ ve ne kadar yüksek bir fikirden çıktığı anlaşılır. Fakat heyhat! Ne o zaman gelir ne de o adamlar bulunur vesselâm..”

1951

*Abdülmeccid*²⁵⁸

²⁵⁷ Bu parçanın tamamı için bkz. Hutbe-i Şamiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1971-1973

²⁵⁸ Şahiner, *Son Şahitler* 1/105

Yıl 1913

Bitlis Hâdisesi²⁵⁹

Eski Harb-i Umumî'den biraz evvel, ben Van'da iken, bazı dindar ve müttakî zâtlar yanıma geldiler.

Dediler ki:

- Bazı kumandanlarda dinsizlik oluyor. Gel, bize iştirak et. Biz bu reislere isyan edeceğiz.

Ben de dedim:

- O fenalıklar ve o dinsizlikler, o gibi kumandanlara mahsustur. Ordu onunla mesul olmaz. Bu Osmanlı Ordusu'nda belki yüz bin evliya var. Ben bu orduya karşı kılıç çekmem ve size iştirak etmem.²⁶⁰

O zâtlar benden ayrıldılar, kılıç çektiler; neticesiz Bitlis Hâdisesi vücuda geldi. Az zaman sonra, Harb-i Umumî patladı. O ordu, din namına iştirak etti, cihada girdi, o ordudan yüz bin şehitler evliya mertebesine çıkıp beni o davamda tasdik edip kanlarıyla velâyet fermanlarını imzaladılar.²⁶¹

Ermeni Meselesi

O eski zamanda, Eski Said'in talebeleri üstadlarıyla şiddet-i alâkaları fedailik derecesine geldiğinden, Van, Bitlis tarafında Ermeni komitesi, Taşnak fedailerini çok faaliyette bulunmasıyla Eski Said onlara karşı duruyordu, bir derece susturuyordu. Kendi talebelerine mavzer tüfekleri bulup medresesi bir vakit asker kışlası gibi silâhlar, kitaplarla beraber bulunduğu vakit, bir asker feriki geldi, gördü, dedi: "Bu medrese değil, kışladır." Bitlis Hâdisesi münasebetiyle evhama düştü,

²⁵⁹ Haziran 1913'te, Bitlis'te, Şeyh Selim kumandasında yerleşik aşiretlerin ayaklandığı bir isyan olayıdır. Onlar, bazı zâbitlerin gayr-i İslâmî tasarruflarını sebep göstererek isyan ilân etmiş ve bir hafta süreyle şehri işgal etmişlerdir. Üstad Bediüzzaman'ın hızla gidip isyandan vazgeçirmesi ve sükûnete davet etmesiyle Beytüşşebap aşiretinin de bu isyana katılmasına engel olmuştur.

²⁶⁰ Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin Mustafa Kemal'e karşı ayaklanmak isteyen aşiret reislerine verdiği cevabın içeriği de buydu. Aynı cevap, Şeyh Said İsyanı'nda, istişare için Üstad Hazretleriyle görüşen Hüseyin Paşa'ya da –bazı kelime farklılıklarıyla– verilmiş ve bu cevapla Müslüman kanı akmasına engel olunmuştur.

²⁶¹ Şuâlar, 14. Şuâ, Afyon Müddeiummîsi ve Mahkeme Reisi ve âzâlarına, 3. esas, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1029

emretti: “Onun silâhlarını alınız.” Bizden ellerine geçen on beş mavze-rimizi aldılar. Bir iki ay sonra Harb-i Umumî patladı. Ben tüfeklerimi geri aldım. Her ne ise...

Bu hâller münasebetiyle benden sordular ki:

- Dehşetli fedâileri bulunan Ermeni komitesi sizden korkuyorlar ki siz Van’da Erek Dağı’na çıktığınız zaman fedailer sizden çekinip dağılıyorlar, başka yere gidiyorlar. Acaba sizde ne kuvvet var ki öyle oluyor?

Ben de cevaben diyordum:

- Madem fâni dünya hayatı, küçücük ve menfî milliyetin muvakkat menfaati ve selâmeti için bu harika fedakârlığı yapan Ermeni fedailerini karşımızda görünürler. Elbette hayat-ı bâkiyeye ve pek büyük İslâm milliyet-i kudsiyesinin müsbet menfaatlerine çalışan ve ‘Ecel birdir.’ itikat eden talebeler, o fedailerden geri kalmazlar. Lüzum olsa o kat’î ecelini ve zâhirî birkaç sene mevhum ömrünü milyonlar sene bir ömre ve milyarlar dindaşların selâmetine ve menfaatine tereddütsüz, müfte-hirâne feda ederler.”²⁶²

İcâz-ı Kur’ân ile İlgili Gördüğü Rüya-yı Sâdıka

Eski Harb-i Umumî’den evvel ve evâilinde, bir vakıa-yı sâdıkada görüyorum ki Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı’nın altındayım. Birden o dağ müthiş infilâk etti. Dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki merhum validem yanımdadır.

Dedim:

- Ana, korkma. Cenab-ı Hakk’ın emridir; O Rahîm’dir ve Hakîm’dir.

Birden, o hâlette iken, baktım ki mühim bir zât bana âmirâne diyor ki:

- İcâz-ı Kur’ân’ı beyan et.

Uyandım, anladım ki bir büyük infilâk olacak. O infilâk ve inkı-lâptan sonra, Kur’ân etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur’ân kendi kendini müdafaa edecek. Ve Kur’ân’a hücum edilecek;

²⁶² Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1091

İcâzı onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu icâzın bir nev'ini şu zamanda izharına, haddimin fevkinde olarak, benim gibi bir adam namzet olacak. Ve namzet olduğumu anladım.²⁶³

Harbi Haber Vermesi

Üsad'ın kardeşi Abdülmecid zikrediyor:

“Birinci Harb-i Umumî'nin arefesinde, Horhor namındaki medresesinin damında bize tefsir dersini verirken; o akşam güneş tamamıyla tutulmuştu. Derinden derine bir âh çekerek ‘Eyvah!’ dedi. Öyle bir sel gelmek üzeredir ki hepimizi süpürüp götürecektir. Hakikaten bir ay sonra harp ilân edildi ve az bir zaman içinde memleket tamamıyla yıkıldı, gitti.”²⁶⁴

Evet, Van'da Horhor medresemizin damında esnâ-yı derste büyük bir zelzelenin gelmekte olduğunu söyledi. Hakikaten söylediği gibi, az bir zaman sonra Harb-i Umumî başladı.

*Hamza, Mehmed Şefik, Mehmed Mihri*²⁶⁵

²⁶³ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 1. sebep, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/522

²⁶⁴ Abdülmecid, Hatıralar 18. Aktaran: Badıllı, *Tarihçe* 227

²⁶⁵ İşârâtü'l-İcâz, Haşîye-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1157

D. CİHAD YOLLARINDA

Yıl 1915

Gönüllü Milis Alayı Kurması²⁶⁶

Harb-i Umumi'de²⁶⁷ Pasinler Cephesi'nde şehit merhum Molla Habib'le beraber Rusya'ya hücum niyetiyle gidiyorduk. Onların topçuları bir iki dakika fasılayla bize üç top güllesi atıyordu. Üç gülle tam başımızın iki metre üstünden geçip arkada dere içine saklanan askerimiz görünmedikleri hâlde geri kaçtılar. Tecrübe için dedim:

- Molla Habib, ne dersin, ben bu gâvurun güllesine gizlenmeyeceğim.

O da dedi:

- Ben de senin arkandan çekilmeyeceğim.

İkinci top güllesi pek yakınımıza düştü. Hıfz-ı ilâhî bizi muhafaza ettiğine kanaatle Molla Habib'e dedim:

- Haydi ileri! Gâvurun top güllesi bizi öldüremez. Geri çekilmeye tenezzül etmeyeceğiz, dedim.

²⁶⁶ Üstad, 1914 senesinde Osmanlı Ordusu'na vâiz olarak girdi ve 1915 senesinde gönüllü yardımcı kuvvetler kurarak, Kafkas Cephesi'nde bu kuvvetlere kumandanlık yaptı.

²⁶⁷ 21 Ekim 1914 tarihinde Doğu Anadolu, Ruslar tarafından işgal edilir. Buradaki savunma 60.000 Osmanlı askerinin şehit olmasıyla 15 Ocak 1915 tarihinde son bulur. 13 Ocak 1916 tarihinde, Ruslar bu bölgeyi işgal için tekrar gelirler. Ve Osmanlı kuvvetlerinin üç katı bir kuvvetle 16 Şubat 1916 tarihinde Erzurum'a girerler.

Hem Bitlis muhasarasında ve avcı hattında Rus'un üç güllesi öldürecek yerime isabet etti. Biri de şalvarımı delip iki ayağımın arasından geçip o tehlikeli vaziyette sipere oturmaya tenezzül etmemek bir hâlet-i ruhiye taşıdığımдан, arkadan Kumandan Kel Ali, Vali Memduh Bey işittiler, "Aman çekilsin veya sipere otursun!" dedikleri hâlde, "Bu gâvurun gülleleri bizi öldürmeyecek." dedğim ve hiçbir ihtiyat ve tedbire ehemmiyet vermeyerek o gençlik zamanında, o zevkli hayatımın muhafazasına çalışmadım.²⁶⁸

"Bediüzzaman Kafkas Cephesi'nde Enver Paşa ve fırka kumandanının hayranlıkla takdir ettikleri hizmet-i cihadiyeyi yaptıktan sonra, Rus kuvvetlerinin ilerlemesinden dolayı Van'a çekildi. Van'ın tahliyesi ve Rusların hücumu sırasında, bir kısım talebeleriyle Van Kalesi'nde şehit oluncaya kadar müdafaaya kat'î karar verdikleri hâlde, geri çekilen Van Valisi Cevdet Bey'in ısrarıyla, Vastan kasabasına çekildi. Vali, kaymakam, ahali ve asker Bitlis tarafına çekilirken, bir alay Kazak süvarisi Vastan üzerine hücum etmişti. Molla Said, Van'dan kaçan ahalinin mal ve çoluk çocuklarının düşman eline geçmemesi için, otuz-kırk kadar kaçamamış asker ve bir kısım talebeleriyle o Kazaklara karşı koymuş ve hepsinin kurtulmasını sağlamıştır. Hatta, hücum eden Kazaklara dehşet vermek için, geceleyin onların üstündeki yüksek bir tepeye hücum tarzında çıkıyor; güya büyük bir imdat kuvveti gelmiş zannettirerek, Kazakları oyalayıp ilerletmiyordu. Böylelikle, Vastan'ın (Gevaş) Rus istilâsından kurtulmasına sebep olmuştur.

O muharebe zamanlarında sipere döndüğü vakit, kıymettar talebesi Molla Habib ile İşârâtü'l-İcâz namındaki tefsirini telif ediyordu. Bazen avcı hattında, bazen at üzerinde, bazen de sipere girdikleri zaman, kendisi söylüyor, Molla Habib de yazıyordu."²⁶⁹

İşârâtü'l-İcâz'a Yazdığı Mukaddime'den Tembih

İşârâtü'l-İcâz Tefsiri, eski Harb-i Umumî'nin birinci senesinde, cephe-i harpte, mehazsiz ve kitap mevcut olmadığı hâlde telif edilmiştir. Harp zamanının zaruretinden başka, dört sebebe binaen gayet

²⁶⁸ Bkz. Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1812

²⁶⁹ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2134

muhtasar ve îcazlı bir tarzda yazılmış; Fâtiha ve nısf-ı evvel, daha mücmel, daha muhtasar kalmıştır.

Evvelâ: O zaman, izaha müsaade etmiyordu. Eski Said, îcazlı ve kısa tabirarla ifade-i meram ediyordu.

Saniyen: Gayet zekî olan kendi talebelerinin derece-i fehimlerini düşünüyordu, başkaların anlamalarını düşünmüyordu.

Salisen: Eski Said, en dakik ve en ince olan nazm-ı Kur'ân'daki îcazlı olan i'câzı beyan ettiği için, kısa ve ince düşmüştür. Fakat şimdi ise Yeni Said nazarıyla mütalâa ettim: El-hak, Eski Said'in bütün hatîâtıyla beraber, şu tefsirdeki tetkikat-ı âliyesi, onun bir şaheseridir. Yazıldığı vakit daima şehit olmaya hazırlandığı için, hâlis bir niyetle ve belâgatın kanunlarına ve ulûm-u Arabiye'nin düsturlarına tatbik ederek yazdığı için, hiçbirini cerh edemedim. Belki Cenab-ı Hak, bu eseri ona keffaret-i zünub yapacak ve bu tefsiri de tam anlayacak adamları yetiştirecek inşaallah...

Eğer Birinci Harb-i Umumî gibi mâniler olmasaydı, tefsirin şu birinci cildi, i'câz vücûhundan olan i'câz-ı nazmîyi beyan ettiği gibi, diğer cüzler ve mektuplar da müteferrik hakâik-i tefsiriyeyi içine alsaydı Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'a güzel bir tefsir-i câmi olurdu. Belki, inşaallah, şu cüz-ü tefsir ve altmış altı adet, belki yüz otuz adet Sözcük ve Mektubat risaleleriyle beraber mehaz olursa ileride bahtiyar bir heyet öyle bir tefsir-i Kur'ânî yazsın, inşaallah...

*Said Nursî*²⁷⁰

Böyle bir heyetin zuhurunu çoktan beri bekliyorken, hiss-i kable'l-vuku kabîlinden, memleketi yıkıp yakacak büyük bir zelzelenin arifesinde bulunduğumuz zihne geldi.²⁷¹(Hâşiye-1)

“Bir şey tamamıyla elde edilmediği takdirde tamamıyla terk etmek caiz değildir.” kaidesine binaen, acz ve kusurumla beraber, Kur'ân'ın bazı hakikatleriyle, nazmındaki i'câzına dair bazı işaretleri tek başıma kaydetmeye başladım. Fakat Birinci Harb-i Umumî'nin patlamasıyla

²⁷⁰ İşârâtü'l-İ'câz, Tembih, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1155

²⁷¹ (Hâşiye-1) Evet Van'da, Horhor Medresemizin damında, esnâ-yı derste büyük bir zelzelenin gelmekte olduğunu söyledi. Hakikaten söylediği gibi az bir zaman sonra Harb-i Umumî başladı.

Erzurum'un, Pasinler'in dağlarına ve derelerine düştük. O kayametlerde, o dağ ve tepelerde fırsat buldukça, kalbime gelenleri birbirine uymayan ibarelerle o dehşetli ve muhtelif hâllerde yazıyordum. O zamanlarda, o gibi yerlerde müracaat edilecek tefsirlerin, kitapların bulunması mümkün olmadığından; yazdıklarım, yalnız sünûhât-ı kalbiyemden ibaret kaldı. Şu sünûhâtım eğer tefsirlere muvafık ise nurun alâ nur; şayet muhalif cihetleri varsa benim kusurlarıma atfedilebilir.

Evet, tashihe muhtaç yerleri vardır; fakat hatt-ı harpte, büyük bir ihlâsla, şehitler arasında yazılıp giydirilen o yırtık ibarelerin tebdiline –şehitlerin kan ve elbiselerinin tebdiline cevaz verilmediği gibi– cevaz veremedim ve kalbim razı olmadı, şimdi de razı değildir. Çünkü hakikat-i ihlâs ile baktım, tashih yerini bulamadım. Demek, sünûhât-ı Kur'âniye olduğundan i'câz-ı Kur'âniye onu yanlışlardan himaye etmiş.²⁷²

İşârâtü'l-İ'câz, o zamanın başkumandanı olan Enver Paşa'ya o derece kıymettar görünmüş ki kimseye yapmadığı bir hürmetle istikbaline²⁷³ koştığı o yâdigâr-ı harbin hayrına, şerefine hissedar olmak fikriyle, İşârâtü'l-İ'câz'ın tab'ı için kâğıdını vererek, müellifinin harpteki mücahedâtı takdîr-kârâne yâd edilen bir adam...²⁷⁴

Yıl 1916

Kurtarılabilecekleri Kurtarması

O muharebede,²⁷⁵ yirmi talebe kadar kıymettar ve İşârâtü'l-İ'câz tefsirinin kâtibi olan Molla Habib, İran Cephesi'nde kumandan Halil Paşa ile mühim bir muhabere vazifesini temin ettikten sonra Vastan'da şehit düşer.²⁷⁶

O muharebeler esnasında, Ermeni fedailerini bazı yerlerde çoluk-çocuğu kesiyorlardı. Buna karşı Ermenilerin çocukları da bazen öldürülüyordu. Bediüzzaman'ın bulunduğu nahiyeye binlerle Ermeni çocuğu toplanmıştı. Molla Said askerlere “Bunlara ilişmeyiniz!” diye emretti.

²⁷² Agc. 2/1157

²⁷³ Yani, Üstad'ın esaretten dönüşündeki karşılaşışı.

²⁷⁴ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1070

²⁷⁵ Yani, Van'ın düştüğü gece.

²⁷⁶ Bitlis'in düşmesinden bir ay önce.

Daha sonra bu Ermeni çoluk-çocuğunu serbest bıraktı; onlar da Rusların içerisindeki ailelerinin yanına döndüler. Bu hareket Ermeniler için büyük bir ibret dersi olup Müslümanların ahlâkına hayran kalmışlardı. Bu hâdise üzerine, Ruslar bizi istilâ ettiklerinde, fedai komitelerin reisleri Müslüman çoluk-çocuğunu kesmek âdetini bırakıp “Madem Molla Said bizim çoluk çocuklarımızı kesmedi, bize teslim etti; biz de bundan sonra Müslümanların çocuklarını kesmeyeceğiz.” diye ahdetteler. Molla Said, bu sûretle o havalideki binlerle masumların felâketten kurtulmasını temin etmiş oldu.

Bir müddet sonra Ruslar, Van ve Muş tarafını istilâ edip üç fırka ile Bitlis’e hücum ettiği sırada, Bitlis Valisi Memduh Bey ile Kel Ali, Bediüzzaman’a,

- Elimizde bir tabur asker ve iki bin kadar gönüllünüz var; biz geri çekilmeye mecburuz, dediler.

Bediüzzaman onlara,

- Etraftan kaçıp gelen ahalinin ve hem de Bitlis halkının malları, çoluk ve çocukları düşman eline düşecek. Biz mahvoluncaya kadar dört-beş gün mukavemete mecburuz, demesi üzerine onlar,

- Muş’un sukut etmesi dolayısıyla otuz topumuzu askerler bu tarafa kaçırmaya çalışıyorlar. Eğer sen, o otuz topu gönüllülerinle ele geçirebilirsen, birkaç gün o toplarla mukabele ederiz ve ahali de kurtulur, dediler.

Bediüzzaman,

- Öyleyse ben, ya ölürüm veya o topları getiririm, diyerek üç yüz gönüllünün başına geçti.

Geceleyin, Nurşin tarafına, topların getirildiği cihete gitti. Topları takip eden bir alay Rus Kazağına, kendi muhbirleri “Bitlis’i müdafaa eden gönüllü kumandanı üç bin adamla ve dağdaki meşhur Musa Bey bin kişiyle topları kurtarmaya geliyorlar.” diyerek pek ziyade mübalâğa ile ihbar etmeleri üzerine, Kazak kumandanı korkmuş, ilerleyememişti. Bediüzzaman da beraberindeki üç yüz gönüllüyü rast geldikleri toplara birer ikişer taksim edip Bitlis’e gönderir; kendisi ise ilerleyerek topları birer birer kurtarıp en son topu da üç arkadaşıyla birlikte ele geçirir. Bu şekilde, otuz topun Bitlis’e gelmesini temin eder. O toplarla üç-dört

gün asker ve gönüllüler düşmana mukabele edip bütün ahali ve cihazat ve mallar kurtulur.

Bediüzzaman, o harpte gönüllülere cesaret vermek için sipere gir-meyerek avcı hattında dolaşırdı. Avcı hattında en ileride atını sağa sola koştururken, birden hatırına gelir ve ruhuna ilişir ki: “Şu anda şehit olsam, bu vaziyetim, yani en ilerde göze çarpan şu hâlim, sakın mertebe-i şehadetin bir esası olan ihlâsıma zarar vermesin, bir hodfuruşluk mânâsı olmasın.” diyerek, birden atını döndürür ve arkadaşlarının yanına gelir.

Avcı hattında dolaşırken, vücuduna dört gülle isabet etmiş, fakat geri çekilmemiş ve gönüllülerin cesareti kırılmaması için sipere dahi girmemiştir. Hatta bunu işiten Vali Memduh Bey ve Kumandan Kel Ali, “Aman geri çekilsin!” diye haber gönderdikleri zaman, demiş:

- Bu kâfirlerin güllesi beni öldürmeyecek!

Hakikaten üç gülle, ölecek yerine isabet ettiği hâlde, biri hançerini, diğeri bütün tabakasını delip geçmiş ve kendisine bir zarar vermemiştir.²⁷⁷

Esir Düşmesi

²⁷⁸ حَارِبٌ وَلَا تَحْفُفُ mânâsı "Dehşetli bir harb-i âhircamanda korkma!" demekle beraber cıfir ve ebced hesabıyla bin üç yüz otuz bir (1331) ve yahut bin üç yüz otuz üç (1333) ettiğinden o umumi hitaptan hususi bize baktığı sair emarelerle görüldüğü gibi o tarihte Harb-i Umumî'de en müthiş bir vaziyete giriftar olmuşum. İşârâtü'l-İcâz'ın müsvedde-i evveliyesi düşmanın elinde parça parça olmuştu. Ben de bir defada dört mermi vücuduma isabet ederek, birisinde yaralı, ayağım kırık, su ve çamur içinde otuz dört saat ölüme muntazır ve etrafımda düşman askeri muhasara ettiği bir hengâmdır ki en korkulu ve en meyusiyetli zamanıma bakıyor.²⁷⁹

²⁷⁷ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2134-2135

²⁷⁸ “Savaş, korkma.” (Bkz.: el-Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-Ahzâb* (Evrâd-ı Şâzeli) 527)

²⁷⁹ Sikke-i Tasdik-i Gaybî, 2. Emare, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/2075; Osmanlıca Lem'alar 870. Aktaran: Badıllı, *Tarihçe* 305

Bitlis'in sukutunda, bir miktar talebelerimle Rus askerlerinin bir taburu içine düştük. Bizi sardılar, her tarafta el ele ateş edildi. Dört tane müstesna, bütün arkadaşlarım şehit olduktan sonra, taburun dört sıralarını yarıdık; yine onların içinde bir yere girdik. Onlar, üstümüzde, etrafımızda sesimizi, öksürüğümüzü işittikleri hâlde bizi görmüyorlardı. Otuz saat, o hâlde çamur içinde, ben yaralı iken hıfz-ı ilâhî ile istirahat-i kalb içinde muhafaza edildim.²⁸⁰

Bu esnada Bediüzzaman, talebeleri olan gönüllü fedailere hitaben,

- Arkadaşlar! Durmayınız. Sizlere hakkımı helâl ettim; beni bırakınız, siz kendinizi kurtarmaya çalışınız, demesi üzerine, fedakâr ve kahraman talebeler,

- Sizi bu hâlde bırakıp gidemeyiz. Şehit olursak, yine hizmetinizde olsun, deyip kalırlar.²⁸¹

Sonra Ruslar esir edip Van, Celfa, Tiflis, Kiloğrif, Kosturma'ya sevk ederler.²⁸² Bilâhere Viyana tarikiyle 1334 (Rumî) senesinde İstanbul'a teşrif eder.²⁸³

Üstad'ın kardeşi Abdülmecid, Üstad'ın esaretinin tarihini, İşârâtü'l İcâz'ın ilk Arapça nüshasını temize çekerken mürekkebin dökülmesi esnasında kaydetmiştir.

²⁸⁰ Sikke-i Tasdik-i Gaybî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2088

²⁸¹ Üstad'ın bacağı kırıldıktan sonra, biz hemen toplandık; Üstad'ı üstü kapalı bir su arkının üstüne götürdük ve oturduk. Su arkının üstüne birkaç tüfegimizi uzatarak Üstad'ın ayaklarını tüfeklerin üstüne koyduk. Biraz istirahat ettikten sonra, Üstad bize, "Kardeşlerim, kader bizi esir etti. Siz gidin, kendinizi kurtarmaya bakın." demesi üzerine hüngür hüngür ağlamaya başladık. Ve "Seyda!" dedik, "Seni bu hâlde bırakıp nereye gideriz. Bizde gayret, namus kalmadı mı? Ölürsek de kalırsak da hizmetinde olsun."

İşte böylece o hâlde otuz dört saat zamanımız geçti. Şiddetli soğuk, her tarafı kaplayan kar, üç günden beri çektiğimiz açlık ve üstüne üstlük bir de uykusuzluk ve korku her taraftan bizi kuşatmıştı.

En nihayet Üstad'ın tedbirinde karar kıldık. Abdülvehhab ismindeki bir arkadaşımız biraz Rusça bildiği için, o gidip Ruslar'a haber verecekti... Bir süre sonra Abdülvehhab arkasında Rus askerleri ile birlikte geldi. Ruslar Üstad'ı sedyeye koyup omuzlarına aldılar. Biz de onun etrafında yürümeye başladık. (Badıllı, *Tarihçe* 320) (Ali Çavuş'un hatıralarından özetlenmiştir.)

²⁸² *Tarihçe-i Hayat*, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2135

²⁸³ *Age*. 2/2136

Diyarbakır'da Van Valisi Cevdet Bey'in evinde 19 Şubat 1330 tarihinde Cuma gecesi bu tefsirin ilk Arabî nüshasını tebyiz ederken, şu şekl-i garip, tevafukan vaki olmuştur. Ve o gece vukua gelen Bitlis'in sukutuyla müellif Bediüzzaman'ın esaretine rast gelir. Sanki şu şekl-i garibin, şu mucizeler ve harikalar bahsinde o gece²⁸⁴ husûle gelmesi, müellifin Ruslara esir düştüğüne ve beraberinde bulunan bazı talebele-
rinin şehit olarak kanlarının dökülmesine harika bir işarettir.

Said'in Küçük Kardeşi, Yirmi Senelik Talebesi

Abdülmecid

Ve keza bu nakış, başı kesilmiş bir yılanın kuyruğunu müellif Bediüzzaman'a sarmış olduğuna ve müellifin yaralı olarak otuz saat ölüme muntazır su arkının içinde kaldığı yere benziyor ve o vaziyeti andırıyor.

Eski Said'in Ehemmiyetli Talebesi

*Hamza*²⁸⁵

Esaret Günlerinden Hatıralar

Ben Rusya'da esârette iken böyle bir yerde bulundum. Bize yakın, bir hafta güneş gurup etmeyen bir yer vardı. Seyir için oraya gidiyorlardı.²⁸⁶

Rusya'da Kosturma'da doksan esir zâbitlerimizle beraber bir koğuştâ idik. Ben o zâbitlerimize arasına ders veriyordum. Bir gün Rus kumandanı geldi, gördü, dedi: "Bu Kürt, gönüllü alay kumandanı olup çok askerimizi kesmiş. Şimdi de burada siyasî ders veriyor. Ben yasak ediyorum, ders vermesin." İki gün sonra geldi, dedi: "Madem dersiniz siyasî değil, belki dinîdir, ahlâkîdir; dersine devam eyle." izin verdi.²⁸⁷

Hâlbuki Ruslar, beni Kürt gönüllü kumandanı sûretinde, Kazakları ve esirleri kesen gaddar adam nazarıyla bana baktıkları hâlde, beni dersten men etmediler. Arkadaşım olan doksan esir zabitlerin kısm-ı

²⁸⁴ Rumî takvime göre 1331; milâdî takvime göre 2 Mart 1916'ya tekabül eder.

²⁸⁵ İşârâtü'l-İcâz, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1232

²⁸⁶ Sözler, 24. Söz, 3. Dal, 8. Asıl, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/149

²⁸⁷ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1093

ekserisine ders veriyordum. Bir defa Rus kumandanı geldi, dinledi.. Türkçe bilmediği için siyasî ders zannetti.. bir defa beni men etti.. sonra yine izin verdi. Hem aynı kışlada bir odayı cami yaptık. Ben imamlık yapıyordum. Hiç müdahale etmediler.. ihtilâttan men etmediler.. beni muhabereden kesmediler.²⁸⁸

Eski Harb-i Umumi'de Rusya'nın şimalinde doksan zâbitimiz ile beraber bir uzun koğuştaki esir olarak bulunuyorduk. O zâtların bana karşı haddimden çok ziyade teveccühleri bulunmasından, nasihatla gürültülere meydan vermezdim.

Fakat birden asabiyet ve sıkıntıdan gelen bir titizlik, şiddetli münakaşalara sebebiyet vermeye başladı. Ben de üç-dört adama dedim:

- Siz nerede gürültü işitseniz, gidiniz haksıza yardım ediniz.

Onlar dahi öyle yaptılar, zararlı münakaşalar kalktı. Benden sorular:

- Neden bu haksız tedbiri yaptın?

Dedim:

- Haklı adam, insaflı olur; bir dirhem hakkını, istirahat-i umumînin yüz dirhem menfaatine feda eder. Haksız ise ekseriyetle enaniyetli olur; feda etmez, gürültü çoğalır."²⁸⁹

Akıllara Hayret Veren Bir Seciyesi

Akıllara hayret veren bir hâdiseyi bir şahit şöyle anlatıyor:²⁹⁰

Ben Birinci Cihan Harbi'nde Bitlis mevkiinde yaralı olarak esir olurken, Bediüzzaman da o gün esir düşmüştü. O Sibirya'ya gönderilmiş, en büyük esirler kampında idi. Ben Bakü'nün Nangün adasında idim. Günün birinde esirleri teftişe gelen ve kampı gezerken Bediüzzaman'ın önünden geçen Nikola Nikolaviç'e o hiç ehemmiyet vermiyor ve yerinden kımlıdanmıyor. Başkumandanın nazar-ı dikkatini çekiyor. Tekrar bir bahane ile önünden geçiyor. Yine kımlıdanmıyor. Üçüncü defasında önünde duruyor, tercüman vasıtasıyla aralarında şöyle bir muhavere geçiyor:

²⁸⁸ Mektubat, 16. Mektub'un Zeyli, Sekizincisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/381

²⁸⁹ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1010-1011

²⁹⁰ Bu makale 15 Teşrin-i evvel 1948'de İstanbul'da yayınlanan, Ehl-i Sünnet mecmuasında mecmua sahibi Avukat Abdurrahim Zapsu tarafından yazılmıştır.

- Beni tanımadılar mı?
 - Evet, tanıdım. Nikola Nikolaviç, Çar'ın dayısıdır, Kafkas Cephesi başkumandanıdır.

- O hâlde ne için hakaret ettiler?
 - Hayır, affetsinler, ben kendilerine hakaret etmiş değilim. Ben mukaddesatımın emrettiğini yaptım.

- Mukaddesat ne emrediyormuş?
 - Ben Müslüman âlimiyim. Kalbimde iman vardır. Kendisinde iman olan bir şahıs, imanı olmayan şahıstan efdaldir. Ben ona kıyam etseydim, mukaddesatıma hürmetsizlik yapmış olurum. Onun için ben kıyam etmedim.

- Şu hâlde, bana imansız demekle benim şahsıma, hem ordumu, hem de milletimi ve Çar'ı tahkir etmiş oluyor. Derhal divan-ı harp kurulunda isticvap edilsin.

Bu emir üzerine divan-ı harp kuruluyor. Karargâhtaki Türk, Alman ve Avusturya zâbitleri, ayrı ayrı Bediüzzaman'a rica ederek başkumandanı tarziye vermesi için ısrar ediyorlar. Verdiği cevap bu oluyor:

- Ben âhîret diyarına göçmek ve huzur-u Resûlullah'a varmak istiyorum. Bana bir pasaport lâzımdır. Ben imanıma muhalif hareket edemem.

Buna karşı kimse sesini çıkarmıyor, neticeyi bekliyor. İsticvap bitiyor. Rus Çarı'nı ve Rus Ordusu'nu tahkir maddesinden idam kararını veriyorlar. Kararı infaz için gelen bir manga askerin başındaki subaya kemâl-i şetâretle,

- Müsaade ediniz, on beş dakika vazifemi îfa edeyim, diye abdest alıp iki rekat namaz kılarken, Nikola Nikolaviç geliyor, kendisine hitaben,

- Beni affediniz. Sizin beni tahkir için bu hareketi yaptığınızı zannediyordum. Hakkınızda kanuni muamele yaptım. Fakat şimdi anlıyorum ki siz bu hareketinizi imanınızdan alıyorsunuz ve mukaddesatın emirlerini îfa ediyorsunuz. Hükümünüz iptal edilmiş; dinî salâhatinizden (salihliğinizden) dolayı şâyân-ı takdirsiniz. Sizi rahatsız ettim, tekrar tekrar rica ediyorum, beni affediniz.

Bütün Müslümanlar için şâyân-ı misal olan bu salâbet-i diniye ve yüksek seciye, arkadaşlarından bir yüzbaşı, müşahedesine müsteniden anlatıyordu. Bunu duydukça, ihtiyarsız olarak gözlerim yaşla doldu.²⁹¹

O esaret hâdisesi aslı doğrudur. Fakat şahidim olmadığından tafsilen beyan etmemiştim. Yalnız bir manga beni idam etmek için geldiğini bilmiyordum, sonra anladım. Ve Rus kumandanı tarziye için Rusça bir şeyler söyledi, ben bilmedim. Demek hazır bulunan ve bu hâdiseyi gazeteye ihbar eden Müslüman yüzbaşı anlamış ki kumandan tekrar tekrar “Affet!” demiş.²⁹²

Kur’an’ın Yardımıyla Ruhânî Bir Uyanış

Harb-i Umumî’de esaretle, Rusya’nın şark-ı şimalîsinden, çok uzak olan Kosturma vilâyetinde bulunuyordum. Orada Tatarların küçük bir câmii, meşhur Volga Nehri’nin kenarında bulunuyordu. Oradaki arkadaşlarım olan esir zâbitler içinde sıkılıyordum. Yalnızlık istedim; dışarıda izinsiz gezemiyordum. Tatar mahallesi, kefâletle beni o Volga Nehri’nin kenarındaki küçük camiye aldılar.

Ben yalnız olarak camide yatıyordum. Bahar da yakın. O şimal kıtasının pek çok uzun gecelerinde çok uyanık kalıyordum. O karanlık gecelerde ve karanlıklı gurbette, Volga Nehri’nin hazîn şırıltıları ve yağmurun rikkatli şıplıltıları ve rüzgârın fırtatli esmesi, beni derin gaflet uykusundan muvakkaten uyandırdı. Gerçi daha kendimi ihtiyar bilmiyordum, fakat Harb-i Umumî’yi gören ihtiyardır. *يَوْمًا يَجْعَلُ* ²⁹³ *السُّرِّيَّةَ* sırrına mazhar olarak, öyle günlerdir ki çocukları ihtiyarlandırdığı cihetle, kırk yaşında iken, kendimi seksen yaşında bir vaziyette buldum. O karanlıklı uzun gece ve hazîn gurbet ve hazîn vaziyet içinde hayattan ve vatandan bir me’yûsiyet geldi. Aczime, yalnızlığıma

²⁹¹ Şuâlar, 14. Şuâ, Bediüzzaman’ın akıllara hayret veren bir seciyesi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1092

²⁹² Açe.

²⁹³ “Dehşetinden çocukları birden ak saçlı ihtiyarlara çevirecek o gün...” (Müzzemmil Sûresi 73/17)

baktım, ümidim kesildi. O hâlette iken Kur'ân-ı Hakîm'den imdat geldi; dilim ²⁹⁴ *وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* dedi, kalbim de ağlayarak dedi:

Yâ Rab! Garîbem, bîkesem, zaîfem, nâtüvânem, alîlem, âcizem, ihtiyarem;

Bî-ihtiyârem, el-amân-gûyem, afv-cûyem, meded-hâhem zidergâhet İlâhî!²⁹⁵

Ruhum dahi vatanımdaki eski dostları düşünüp o gurbette vefatımı tahayyül ederek, Niyazî-i Mısırî gibi dedim:

Dünya gamından geçip yokluğa kanat açıp,

Şevk ile her dem uçup çağırırım dost, dost!²⁹⁶

diye, dostları arıyordu.

Her ne ise... O hüznü, rikkatli, firkatli uzun gurbet gecesinde, dergâh-ı ilâhîde zaaf u aczim o kadar büyük bir şefaathı ve vesîle oldu ki şimdi de hayretteyim. Çünkü birkaç gün sonra, gayet hilâf-ı me'mul bir sûrette, yayan gidilse bir senelik mesafede, tek başımla Rusça bilmediğim hâlde firar ettim. Zaaf u aczime binaen gelen inâyet-i ilahîye ile harika bir sûrette kurtuldum. Tâ Varşova ve Avusturya'ya uğrayarak İstanbul'a kadar geldim ki bu sûrette kolaylıkla kurtulmak pek harika olmuştu. Rusça bilen en cesur ve en kurnaz adamların muvaffak olamadıkları, çok teshilât ve çok kolaylıkla, o uzun firarî seyahati bitirdim.²⁹⁷

Yıl 1918

Esaretten Dönüşü

...Harb-i Umumî'nin dağdağaları ve esaretimin keşmekeşlikleri ve sonra İstanbul'a geldiğim vakit;²⁹⁸ chemmiyetli bir şân ü şeref vaziyeti, hatta Halife'den, Şeyhü'l-İslâm'dan, Başkumandan'dan tut, tâ

²⁹⁴ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi 3/173)

²⁹⁵ "Allah'ım! Garibim, kimsesizim, zayıfım, güçsüzüm, hastayım, âcizim, yaşlıyım, ihtiyarım elimde değil, aman diliyorum, af istiyorum, yardım diliyorum, Senin dergâhından Allah'ım!"

²⁹⁶ Niyazi Mısırî, Dîvân s.169 (157. şiir, 11. beyit)

²⁹⁷ Lem'alar, 26. Lem'a, 9. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/708

²⁹⁸ Bu karşılama, Hicrî 19 Ramazan 1336, Milâdî 8 Temmuz 1918 yılına tekbül eder.

medrese talebelerine kadar haddimden çok ziyade bir hüsn-ü teveccüh ve iltifât gösterdikleri cihetle...²⁹⁹

Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye Girişi

“İstanbul’u tekrar şereflendirmesi, ehl-i ilmi ve halkı çok fazla memnun ve mesrur etti. Kendisine haber verilmeden, Meşihat dairesindeki Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzâlığına tâyin olundu. Dârü'l-Hikmet, o zaman, Mehmed Akif, İzmirli İsmail Hakkı, Elmalılı Hamdi gibi İslâm âlimlerinden mürekkep bir İslâm akademisi mahiyetinde idi.”³⁰⁰

İstanbul’da, iki-üç sene Dârü'l-Hikmet’te, hizmet-i diniye beni orada durdurdu.³⁰¹

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye’de Hükûmet-i İttihadiye’nin ittifakıyla hikmet-i İslâmiye’yi Avrupa hükemâsına tesirli bir sûrette kabul ettirmek vazifesine lâıyk görülen...³⁰²

Yeğeni Abdurrahman (rahmetullahi aleyh) şöyle anlatıyor:

“1334 senesinde esaretten geldikten sonra, amcam rızası olmadan Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye’ye âzâ tâyin edildi. Fakat esarete çok sarsılmış olduğundan, bir müddet mezûnen vazifeye gidemedi. Çok defa istifa etmek teşebbüsünde bulundu, fakat dostları bırakmadılar. Bunun üzerine Dârü'l-Hikmet’e devama başladı. Hâline dikkat ediyordum ki zaruretten fazla kendine masraf yapmıyordu. ‘Maişetçe neden bu kadar muktesit yaşıyorsun?’ diyenlere cevaben,

- Ben sevâd-ı âzama tâbi olmak isterim. Sevâd-ı âzam ise bu kadar tedarik edebilir. Ben, ekalliyet-i müsrifeye tâbi olmak istemem.” demişlerdir.

Dârü'l-Hikmet’ten aldığı maaştan miktar-ı zarureti ayırdıktan sonra, mütebakisini bana vererek, ‘Hıfzet!’ derdi. Ben de bir sene zar-

²⁹⁹ Lem’alar, 26. Lem’a, 8. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/706

³⁰⁰ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2136

Tarihçi İsmail Hakkı anlatıyor: Hocası Şeyhü'l-İslâm Mustafa Sabri’den:

- Bu zâtı Dârü'l-Hikmet’e niçin aldınız?” diye soruyor. Hocası da cevaben,

- Çok iyi İlm-i Hadis biliyor.” demişti. Keza başkaları da aynı şekilde cevaplamışlardır. (Şahiner, Aydınlar Konuşuyor, s.316)

³⁰¹ Lem’alar, 26. Lem’a, 13. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/715

³⁰² Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1070

findaki fazla kalmış paraları amcamın bana olan şefkatine; hem malı istihkar etmesine itimaden, haberi olmadan tamamen sarf ettim. Sonra bana dedi ki:

- Bu para bize helâl değildi, millet malı idi, niçin sarf ettin? Madem ki öyledir, ben de seni vekilharçlıktan azl ile kendimi nasbettim!”

Bir müddet aradan geçti... Hakâikten on iki telifatını tab ettirmek kalbine geldi. Maaştan toplanan paraları, o telifatların tab'ına verdi. Yalnız bir-iki küçüğü müstesna olmak üzere, diğerlerini etrafa meccânen dağıttı. Niçin sattırmadığını sual ettim. Dedi ki,

- Maaştan bana kût-u lâyemût caizdir, fazlası millet malıdır. Bu sûretle millete iade ediyorum...”³⁰³

“Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de aldığım maaştan çoğunu, o zaman yazdığım kitapların tab'ına sarf ettim; az bir kısmını, hacca gitmek için sakladım. İşte o cüz'î para, iktisat ve kanaat berekâtıyla on sene bana kâfi geldi ve yüz suyumı döktürmedi. Daha o mübarek paradan biraz var.”³⁰⁴

Gerçi Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de bir-iki sene maaşı kabul ettim, fakat o parayı kitaplarımın tab'ına sarf ederek ve ekserini meccânen millete verip milletin malını yine millete iade ettim.³⁰⁵

³⁰³ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2136

³⁰⁴ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/1063. Bu paradan doksan altın lira arttı. Bediüzzaman, 1946 yılında Nur Risaleleri'nin teksir ile intişara başladığı günlerde, kâğıt vesair masraflara iştirak niyetiyle bu kalan parayı naşirlere verdi.

³⁰⁵ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1684; Mektubat, 16. mektup, 4. Nokta, Birincisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/376

Yeğeni Abdurrahman, amcası Abdulmecid'e yazdığı bir mektubunda şöyle diyor: “Said Amca'mın hâline şaşıyorum; dünyevî bütün ümitlerim söndü. Çünkü hükümet kendisine yüksek maaş veriyor. Sarfiyatımızın fazlasını biriktiriyorum. Birkaç eser telif etti. Birgün bana dedi ki 'Git filân matbaa müdürünü çağır.' Gittim, çağırdım, geldi. Eserlerini müdüre verirken bana dedi ki 'Abdurrahman! Biriktirdiğin paraları getir, Müdür Bey'e ver.' Ben de getirdim verdim. Müdür paraları alıp kaçınca benim gözlerim yaşardı. Bilâhare kendi kendime müteselli oluyor, eserler basılırsa satılır, paralarını yine biriktiririm, diyordum.

Birkaç gün sonra yine beni yolladı. Matbaa müdürünü çağırdım. Bu sefer de matbaa müdürüne dedi ki 'Eserlerim üzerine yaz, bu kitaplar İslâm milletine meccânen tevzi olunacaktır.' Matbaa müdürü çıktıktan sonra, senelerden beri büyük amcama karşı beslediğim ruhî saygı âdeti sarsıldı. Hasbelbeşeriye ağladım ve dedim ki 'Amca! Birkaç para biriktiriyordum. Memlekete dönersek düşman istilâsından harap olarak kurtulan süknâmızı, evimizi belki imar ederdik. O ümidimi de öldürdün. Böyle olur mu?’

İstanbul'un işgalinden sonra ona soruldu:

Sual: Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye neden hizmet edemedi?

Cevap: En büyük hizmeti, adem-i hizmetidir. En büyük hareketi, hareketsizliğidir. Çünkü buradaki hâkim olan kuvvet-i ecnebiye, lehinde olmayan her bir hareketi boğuyor. Hareket edenleri gördük: Mukaddes camilerde gâvurlara dua ettirildi ve mücahidlerin cevaz-ı katline fetva verdirildi... İşte Dârü'l-Hikmet, bu fırtına içinde âlet ettirilmedi. En büyük mâni olan ecnebî kuvvet, bütün kuvvetiyle ahlâksızlığı himaye ve teşci ediyordu...

İkinci derecede sebep: Dârü'l-Hikmet eczaları, kabil-i imtizaç, belki de ihtilâl değil. Şahsî meziyetleri vardır. Cemaat ruhu tevellüt etmedi. Eneler kavîdir, delinmedi ki bir "nahnü" olsun. Ben, biz olmadı... Mesailerinde teşârük düsturuyla işe girişildi, teâvün düsturu ihmal edildi.

Teşârük, maddiyatta eseri azimleştirir, fevkalâde yapar. Mâneviyat ve efkârda âdileştirir, belki çirkinleştirir.

Teâvün düsturu bunun tamamen aksidir. Maddiyatta cemaate nisbeten pek küçük, fakat yalnız bir şahsa nisbeten büyük eserlere vasıta olur. Mâneviyatta ise eseri harikulâde derecesine is'âd eder.

Hem de tenkitleri çok keskinleşmiştir, karşısına çıkan fikir parçalanır, söner. Ehakkı aramakla bazen hakkı da kaybeder. Hakta ittifaq, ehakta ihtilâl olduğundan, bence çok defa hak, ehaktan ehaktır. Ehakkın müddet-i taharrisi zamanında, bâtılın vücuduna bir nevi müsamaha var. Yani, bazen hasen, ahsenden ahsendir.³⁰⁶

"Bediüzzaman kefenini boynuna takmış ve ölümünü göze almıştır. Onun içindir ki Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de demir gibi dayandı. Ecnebi tesirâtı, Dârü'l-Hikmet'i kendine âlet edemedi. Yanlış fetvalara karşı pervasızca mücadele etti. İslâmiyet'e muzır bir cereyan ortaya atıldığı vakit, o cereyanı kırmak için eser neşrederdi."³⁰⁷

Bunun üzerine derin bir tebessümle dedi ki: "Yavrum Abdurrahman! Hükümet bize fazla maaş veriyordu. Kifaf-ı nefsimizden artanı beytü'l-mala ait olduğundan bu vesileyle o fazlayı Müslümanlara iade ediyorum. Senin bu işlere aklın ermez. Allah dilerse mukaddes vatanın her yerinde sana ev verebilir." (Ehl-i Sünnet, 2/41, 1 Kasım 1948. Aktaran: Şahiner, *Bililmeyen Tıvaflarıyla Bediüzzaman* 209)

³⁰⁶ Tuluât, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2337

³⁰⁷ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2136. Şeyhü'l-İslâm Dürriyâde

Burada Meşihat-i İslamiye'nin Millî Mücadeleye karşı verdiği fetvasına Üstad'ın cevabını dercediyoruz:

Sual: Anadolu aleyhinde çıkmış olan fetvaya ne dersin?³⁰⁸(Hâşiye)

Cevap: Fetva-yı mahz değil ki itiraz edilmesin. Belki kazayı tazammun eden bir fetvadır. Çünkü fetvanın kazadan farkı, mevzuu âmîdir, gayr-i muayyendir; hem mülzem değil. Kaza ise muayyen ve mülzemdir. Şu fetva ise hem muayyendir; kim nazar etse bizzarure muradı anlar. Hem mülzem olmuştur; çünkü avam-ı müslimîni onlar aleyhinde sevk etmekte esbabın en âhîridir.

Madem ki şu fetva, kazayı tazammun ediyor; kazada iki hasmı dinletmek zaruridir. Anadolu da söylettirilmeliydi, netice-i müddeiyatlarını aleyhlerinde olan davalarla, siyasiyyun ve ulemâdan bir heyet tarafından maslahat-ı İslâmiye noktasında muhakeme edildikten sonra fetva verilebilirdi.

Zaten şimdi bazı hakâikte bir inkılâp var. Ezdad isimlerini değiştirip mübadele etmişler. Zulme adalet, cihada bağı, esarete hürriyet nâmı veriliyor.³⁰⁹

Darü'l-Hikmet'in Islahı İçin Öneri

Bir şey “mâ vudia leh”inde istihdam edilmezse atâlete uğrar, matlup eseri göstermez. Binaenaleyh, mühim bir maksat için tesis edilen Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'yi, şimdiki âdi bir komisyon derecesinden çıkarıp meşihattaki devairin rüesasıyla beraber şûrânın âzâ-yı tabiiyesi addetmek ve hariçteki âlem-i İslâm'dan, şimdilik on beş, yirmi kadar İslâm'ın dinen, ahlâken itimadını kazanmış muntehap ulemâsını celbeylemek, bu mesele-i uzmanın esasını teşkil eder.³¹⁰

Abdullah Efendi 11 Nisan 1920'de Millî Mücadele aleyhine beşe yakın fetva yayınlamıştır. (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 255)

³⁰⁸ (Hâşiye) Câ-yı dikkattir ki, merkez-i Hilâfet ulemâsı ve Dârü'l-Hikmet ve zabıta-yı ahlâkiye ile fuhuş, işret, kumar gibi kebâiri izale değil, tevkif edemediler. Anadolu Hükümetinin bir emriyle, bütün işret, kumar gibi kebâirler men edildi. Demek, desâtir-i hikmet nevâmis-i hükümetle; kavanîn-i hak revâbit-ı kuvvetle imtizâc etmezse, cumhur-u avamda müsmir olamaz.

³⁰⁹ Tulûat, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/2335-2336. Badıllı, *Tarihçe* 392

³¹⁰ Sünihat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2048

Yıl 1919

İslâm Âleminin Başına Gelen Olaylara Bakışı

“Harb-i Umumî’de mağlûbiyetimizden dolayı fazla müteessir olduğunuzu görüyoruz.” diyenlere cevaben;

“Ben kendi elemelerime tahammül ettim; fakat, ehl-i İslâm’ın eleminden gelen teellumat beni ezdi. Âlem-i İslâm’a indirilen darbelerin en evvel kalbime indiğini hissediyorum. Onun için bu kadar ezildim. Fakat bir ışık görüyorum ki o elemelerimi unutturacak inşaallah.” diyerek tebessüm eyledi.³¹¹

Rüyada Bir Hitabe

Meâli ve hatırda kalan elfazı aynendir.

1335³¹² (rumî) senesi Eylül’ünde, dehrin hâdisâtının verdiği yeisle, şiddetle muztarip idim. Şu kesif zulmet içinde bir nur arıyordum. Mânen rüya olan yakazada bulamadım. Hakikaten yakaza olan rüya-yı sâdıkada bir ziya gördüm. Tafsilâtı terk ile yalnız bana söylettirilmiş noktaları kaydedeceğim. Şöyle ki:

Bir Cuma gecesinde nevm ile âlem-i misale girdim.

Biri geldi, dedi:

- Mukadderat-ı İslâm için teşekkül eden bir meclis-i muhteşem seni istiyor.

Gittim, gördüm ki münevver, emsalini dünyada görmediğim, Selef-i Salihînden ve âsârın mebuslarından her asrın mebusları içinde bulunur bir meclis gördüm. Hiçap edip kapıda durdum.

Onlardan bir zat dedi ki:

- Ey felâket, helâket asrının adamı, senin de reyin var. Fikrini beyan et.

Ayakta durup dedim:

- Sorun, cevap vereyim.

Biri dedi:

- Bu mağlûbiyetin neticesi ne olacak; galibiyette ne olurdu?

³¹¹ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2137

³¹² Hicrî 1337 Milâdî 1919.

Dedim:

- Musibet şerr-i mahz olmadığı için bazen saadette felâket olduğu gibi felâketten dahi saadet çıkar. Eskiden beri îlâ-yı kelimetullah ve beka-yı istiklâliyet-i İslâm için farz-ı kifâye-i cihadı deruhte ile kendini yek-vücut olan âlem-i İslâm'a fedaya vazifedar ve hilâfete bayraktar görmüş olan bu devlet-i İslâmiye'nin felâketi, âlem-i İslâm'ın saadet-i müstakbelesiyile telâfi edilecektir. Zira, şu musibet, mâye-i hayatımız ve âb-ı hayatımız olan uhuvvet-i İslâmiye'nin inkişaf ve ihtizâzını harikulâde tâcil etti. Biz incinirken âlem-i İslâm ağlıyor. Avrupa ziyade incitse bağıracaktır. Şayet ölsek, yirmi öleceğiz, üç yüz dirileceğiz. Harikalar asrındayız. İki-üç sene mevttten sonra meydanda dirilenler var.

Biz mağlûbiyetle bir saadet-i âcile-i (عَاجِلَه) muvakkate kaybettik. Fakat bir saadeti âcile-i (أَجَلَه) müstemirre bizi bekliyor. Pek cüz'î ve mütehavvil ve mahdut olan hâli, geniş istikbal ile mübadele eden kazanır.

Birden meclis tarafından denildi:

“İzah et.”

Dedim:

- Devletler, milletler muharebesi, tabakat-ı beşer muharebesine terk-i mevki ediyor. Zira beşer esir olmak istemediği gibi, ecîr olmak da istemez. Galip olsa idik, hasmımız ve düşmanımız elindeki cereyan-ı müstebidâneye, belki daha şedîdâne kapılacak idik. Hâlbuki o cereyan hem zalimâne hem tabiat-ı âlem-i İslâm'a münâfi, hem ehl-i imanın ekseriyet-i mutlakasının menfaatine mübâyin hem ömrü kısa, parçalanmaya namzettir. Eğer ona yapışsa idik, âlem-i İslâm'ı fitratına, tabiatına muhalif bir yola sürükleyecek idik.

Şu medeniyet-i habîse ki biz ondan yalnız zarar gördük. Ve nazar-ı şeriatı merdut ve seyiyatı hasenatına galebe ettiğinden, maslahat-ı beşer fetvasıyla mensuh ve intibah-ı beşerle mahkûm-u inkıraz, sefih, mütemerrit, gaddar, mânen vahşî bir medeniyetin himayesini Asya'da deruhte edecektik.

Meclisten biri dedi:

- Neden şeriat şu medeniyeti³¹³(Hâşiye) reddeder?

313 (Hâşiye) Bizim muradımız, medeniyetin mehâsini ve beşere menfaati bulunan iyi-

Dedim:

- Çünkü beş menfî esas üzerine teessüs etmiştir:

•Nokta-yı istinadı kuvvettir. O ise, şe'ni tecavüzdür.

•Hedef-i kastı menfaattır. O ise, şe'ni tezâhumdur.

•Hayatta düsturu, cidaldır. O ise, şe'ni tenazudur.

•Kitleler mâbeynindeki râbitası, âheri yutmakla beslenen unsuriyet ve menfî milliyettir. O ise, şe'ni böyle müthiş tesadümdür.

•Câzibedar hizmeti, hevâ ve hevesi teşcî ve arzularını tatmin ve metâlibini teshildir. O heva ise, şe'ni insanıyeti derece-i melekiyeden, dereke-i kelbiyete indirmektir. İnsanun mesh-i mânevîsine sebep olmaktır.

Bu medenîlerden çoğu, eğer içi dışına çevrilse kurt, ayı, yılan, hınzır, maymun postu görülecek gibi hayale gelir.

İşte, onun için bu medeniyet-i hâzıra, beşerin yüzde seksenini meşakkate, şekavete atmış; onunu mümevveh (hayâlî) saadete çıkarmış; diğer onu da beyne beyne bırakmış. Saadet odur ki külle, ya eksere saadet ola. Bu ise, ekall-i kalîlindir ki nev-i beşere rahmet olan Kur'ân, ancak umumun, lâakal ekseriyetin saadetini tazammun eden bir medeniyeti kabul eder.

Hem serbest hevânın tahakkümüyle havâic-i gayr-i zaruriye, havâic-i zaruriye hükmüne geçmişlerdir. Bedâvette bir adam dört şeye muhtaç iken, medeniyet yüz şeye muhtaç ve fakir etmiştir. Sa'y, masrafa kâfi gelmediğinden, hileye, harama sevk etmekle, ahlâkın esasını şu noktadan ifsat etmiştir. Cemaate, nev'e verdiği servet, haşmete bedel, ferdi, şahsı fakir ahlâksız etmiştir.

Kur'ân-u ûlânın mecmu-u vahşetini, bu medeniyet bir defada kustu!

Âlem-i İslâm'ın şu medeniyete karşı istinkâfı ve soğuk davranması ve kabulde ıztırabı cây-ı dikkattir. Zira istigna ve istiklâliyet hâssasıyla

liklerdir Yoksa, medeniyetin günahları, seyyiatları değil ki ahmaklar o seyyiatları, o sefahetleri mehâsin zannedip taklit edip, malmızı harap ettiler.

Medeniyetin günahları, iyiliklerine galebe edip seyyiatı hasenatına raciî gelmekle, beşer iki harb-i umumi ile iki dehşetli tokat yiyip o günahkâr medeniyeti zîr u zeber edip öyle bir kustu ki yeryüzünü kanla bulaştırdı. İnşallah, istikbaldeki İslâmiyet'in kuvvetiyle, medeniyetin mehâsini galebe edecek, zemin yüzünü pisliliklerden temizleyecek, sulh-u umumîyi de temin edecek. (Müellif-i muhteremi sonradan ilâve etmiştir.)

mümtaz olan şeriattaki ilâhî hidayet, Roma felsefesinin dehâsıyla aşılabilir, imtizaç etmez, bel' olunmaz, tâbi olmaz.

Bir asıldan tev'em (ikiz) olarak neş'et eden eski Roma ve Yunan iki dehâları, su ve yağ gibi mürûr-u âsâr (asırlar) ve medeniyet ve Hıristiyanlığın temizliğine çalıştığı hâlde, yine istiklâllerini muhafaza, âdeta tenasuhla o iki ruh şimdi de başka şekillerde yaşıyorlar. Onlar tev'em ve esbab-ı temizlik varken imtizaç olunmazsa şeriatin ruhu olan nur-u hidayet, o muzlim pis medeniyetin esası olan Roma dehâsıyla hiçbir vakit mezcolumaz, bel' olunmaz.

Dediler:

- Şeriat-ı garrâdaki medeniyet nasıldır?

Dedim:

- Şeriat-ı Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet ise ki medeniyet-i hâzıranın inkışândan inkişaf edecektir. Onun menfî esasları yerine, müsbet esaslar vaz' eder:

• İşte nokta-yı istinad, kuvvete bedel haktır ki şe'ni adalet ve tevâzündür.

• Hedef de menfaat yerine fazilettir ki şe'ni muhabbet ve tecâzüptür.

• Cihetü'l-vaahdet de unsuriyet ve milliyet yerine, râbıta-yı dinî, vatanî, sınıftır ki şe'ni samimî uhuvvet ve müsâlemet ve haricin tecavüzüne karşı yalnız tedâfüdür.

• Hayatta düsturu, cidal yerine düstur-u teavündür ki şe'ni ittihat ve tesanüttür.

• Hevâ yerine hüdüdür ki şe'ni insaniyeten terakkî ve ruhen tekâmüldür. Hevâyı tahdit eder; nefsin hevesat-ı süfliyesinin teshiline bedel, ruhun hissiyat-ı ulviyesini tatmin eder.

Demek, biz mağlûbiyetle ikinci cereyana takıldık ki mazlumların ve cumhurun cereyanıdır. Başkalarından yüzde seksen fakir ve mazlumsa İslâm'dan doksan, belki doksan beştir.

Âlem-i İslâm şu ikinci cereyana karşı lâkayt veya muarız kalmakla hem istinatsız hem bütün emeğini heder hem onun istilâsıyla istihaleye mâruz kalmaktan ise, âkılâne davranıp onu İslâmî bir tarza çevirip kendine hâdim kılmaktır. Zira düşmanın düşmanı, düşman kaldıkça dosttur. Nasıl ki düşmanın dostu, dost kaldıkça düşmandır.

Şu iki cereyan birbirine zıt, hedefleri zıt, menfaatleri zıt olduğundan; birincisi dese ‘Öl!..’ diğeri diyecek ‘Diril!..’ Birinin menfaati zarar, ihtilâf, tedennî, zaaf, uyumamızı istilzam ettiği gibi ötekinin menfaati dahi kuvvetimizi, ittihadımızı bizzarure iktiza eder.

Şark husumeti, İslâm inkişafını boğuyordu; zâil oldu ve olmalı. Garp husumeti, İslâm’ın ittihadına, uhuvvetin inkişafına en müessir sebeptir; bâki kalmalı.”

Birden o meclisten tasdik emareleri tezahür etti.

Dediler:

- Evet, ümitvar olunuz. Şu istikbal inkılâbı içinde, en yüksek gür sadâ İslâm’ın sadası olacaktır!”

Tekrar biri sordu: “Musibet, cinayetin neticesi, mükâfatın mukaddimesidir. Hangi fiilinizle kadere fetva verdirdiniz ki şu musibetle hükmetti? Musibet-i âmme ekseriyetin hatasına terettüp eder. Hazırda mükâfatınız nedir?”

Dedim:

- Mukaddimesi üç mühim erkân-ı İslâmiye’deki ihmalimizdir: Salât, savm, zekât.

Zira, yirmi dört saatten yalnız bir saati, beş namaz için Hâlık Teâlâ bizden istedi. Tembellik ettik; beş sene yirmi dört saat talim, meşakkat, tahrik ile bir nevi namaz kaldırdı. Hem senede yalnız bir ay oruç için nefsimizden istedi. Nefsimize acıdık; keffâreten beş sene oruç tutturdu. Ondan, kırktan yalnız biri, ihsan ettiği maldan zekât istedi. Buhl ettik, zulmettik; O da bizden müterâkim zekâtı aldı. ³¹⁴الْجَزَاءُ مِنْ جِنْسِ الْعَمَلِ

Mükâfat-ı hâzıramız ise: Fâsık, günahkâr bir milletten, humsu olan dört milyonu velâyet derecesine çıkardı; gazilik, şehadetlik verdi. Müşterek hatadan neşet eden müşterek musibet, mâzi günahını sildi.

Yine biri dedi:

- Bir âmir, hata ile felâkete atmış ise?

Dedim:

- Musibettede mükâfat ister. Ya âmir-i hatadârın hasenatı verilecektir; o ise hiç hükmünde... Veya hazine-i gayp verecektir. Hazine-i gaypta böyle işlerdeki mükâfatı ise, derece-i şehadet ve gaziliktir.”

³¹⁴ “Her amel kendi cinsinden şeyle karşılık görür.” (İbn Receb, *Câmiu’l-Ulûmi ve’l-Hikem* 1/186; İbn Hacer, *Fethu’l-Bâri* 10/77; Aliyyülkârî, *el-Esrârü’l-Merfûa* s.103)

Baktım, meclis istihsan etti. Heyecanımdan uyandım. Terli, el-pençe yatakta oturmuş, kendimi buldum. O gece böyle geçti...³¹⁵

Rüyanın Zeyli

Rüya hacda sükül etti. Çünkü haccın ve ondaki hikmetin ihmali, musibeti değil, gazap ve kahır celbetti. Cezası da keffâretü'z-zünûb değil, kessâretü'z-zünûb oldu. Haccın bahusus taârüfle tevhid-i efkârı, teâvünle teşrik-i mesaiyi tazammun eden içindeki siyaset-i âliye-i İslâmiye ve maslahat-ı vâsia-yı içtimaiyenin ihmali ki düşmana milyonlarla İslâm'ı, İslâm aleyhinde istihdama zemin ihzar etti.

İşte Hint, düşman zannederek, hâlbuki pederini öldürmüş, başında oturmuş bağırıyor.

İşte Tatar, Kafkas, öldürülmesine yardım ettiği şahıs, bîçâre valide-leri olduğunu, “ba'de harabi'l-Basra” anlıyor. Ayak ucunda ağlıyorlar.

İşte Arap, yanlışlıkla kahraman kardeşini öldürüp hayretinden ağlamayı da bilmiyor.

İşte Afrika, biraderini tanımayarak öldürdü, şimdi vâveylâ ediyor.

İşte âlem-i İslâm, bayraktar oğlunu gafletle bilmeyerek öldürmesine yardım etti, valide gibi saçlarını çekip âh ü fizar ediyor.

Milyonlarla ehl-i İslâm, hayr-ı mahz olan sefer-i hacca şedd-i rahil etmek yerine, şerr-i mahz olan düşman bayrağı altında dünyada uzun seyahatlar ettirildi. ³¹⁶فَاعْتَبِرُوا

كَمَا أَنَّ الصَّرُورَاتِ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ كَذَلِكَ تُسَهِّلُ الْمُشْكِكَاتِ³¹⁷

Korkaklıkta darb-ı mesel hükmünde olan tavuk, çocukları yanında iken şefkat-i cinsiyesiyle câmusa saldırır. İşte dehşetli bir cesaret...

Hem darb-ı mesel olmuş: Keçi, kurttan havfı, ıztırar vaktinde mukavemete inkılâp eder; boynuzuyla kurdun karnını deldiği vâkidir. İşte harika bir şecaat...

³¹⁵ Sünuhat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2048-2050

³¹⁶ “Düşünün de ibret alın!” (Haşır Sûresi 59/2)

³¹⁷ Zaruret yasakları mübah kıldığı gibi zorlukları da kolaylaştırır.

Fitrî meyelân, mukavemet-sûzudur. Bir avuç su, kalın bir demir gülle içinde atılsa kışta soğuğa mâruz bırakılsa meyl-i inbisat demiri parçalar.

Evet, şefkatli tavuk cesareti, hamiyetli keçi ıztırarî şecaati gibi fitrî bir heyecan, demir güllede su gibi zulmün burudetli husumet-i kâfira-nesine maruz kaldıkça her şeyi parçalar. Rus mujikleri buna şahittir.

Bununla beraber imanın mahiyetindeki harikulâde şehamet, izzet-i İslâmiye'nin tabiatındaki âlem-pesent şecaat, uhuvvet-i İslâmiye'nin itibahıyla her vakit mucizeleri gösterebilir.

Bir gün olur elbette doğar şems-i hakikat
Hiç böyle müebbed mi kalır zulmet-i âlem.³¹⁸

Yıl 1920

İngilizler'e Karşı Hutuvat-ı Sitte'yi Yayımlaması

İstanbul'u işgal³¹⁹ eden İngilizler'in başkumandanı, İslâm içinde ihtilâf atıp hatta Şeyhül-İslâm ve bir kısım hocaları kandırıp birbiri aleyhine sevk ederek itilâfçı, ittihatçı fırkalarını³²⁰ birbiriyle uğraştırmasıyla Yunan'ın galebesine ve harekât-ı milliyenin mağlûbiyetine zemin hazırladığı bir sırada, İngiliz ve Yunan aleyhinde Hutuvât-ı Sitte eserimi Eşref Edib'in gayretiyle tab ve neşretmekle o kumandanın dehşetli plânını kıran.. ve onun idam tehdidine karşı geri çekilmeyen.³²¹

İstanbul'un yabancılar tarafından işgali sıralarında, İngiliz Anglikan Kilisesi'nin, Meşihat-i İslâmiye'den sorduğu altı sualine, altı tükürük

³¹⁸ Sünuhat, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/2051-2052

³¹⁹ 13. Kasım 1919'da İtilâf Devletlerine ait elli beş savaş gemisi, 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi'ne dayanarak İstanbul'a girdiler. Bunların 22'si İngiltere'nin, 12'si Fransa'nın, 17'si İtalya'nın ve 4'ü Yunanlılarındı. Halifenin bulunduğu Dolmabahçe Sarayı'nı hedef aldılar. 18 Mart 1920'de İstanbul işgal edildi.

³²⁰ İttihatçılar: İttihad ve Terakki Cemiyeti. Bunların önderleri Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmesinden sonra yurtdışına kaçmışlardır. İtilâfçılar ise bunlar İttihatçılara adavetleriyle tanınıp İngilizler'i teyit eder derecede dostluk gösteren siyasî bir gruptur.

³²¹ Şuâlar, 14. Şuâ, Temyiz Mahkemesi Riyasetine, Üçüncüsü, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1066

O günlerde iki hükûmet vardı: Biri İstanbul'daki Osmanlı hükûmeti ki İngiltere gibi işgalci devletlerin baskısı altındaydı; diğeri Ankara'da, başında Mustafa Kemal'in bulunduğu Millî Hükûmet'ti.

mânâsında verdiği mâkul ve sert cevapları, onun derece-i cesaret ve kemâlât ve şecaatını fiilen göstermektedir. Hutuvât-ı Sitte'yi neşrettiği zaman, Çanakkale'de muharebe oluyordu. İstanbul'un işgalini müteakip İngiliz başkumandanı'na bu eser gösterilir ve Bediüzzaman'ın bütün kuvvetiyle aleyhte bulunduğu kendisine ihbar edilir. O cebbar kumandan, idam kararıyla vücudunu ortadan kaldırmak istediye de fakat kendisine, Bediüzzaman idam edilirse bütün Şarkî Anadolu, İngiliz'e ebediyen adavet edeceği ve aşiretler her ne pahasına olursa olsun isyan edecekleri söylenmesi üzerine bir şey yapamaz.

İstanbul'da, İngilizler desiseleriyle Şeyhül-İslâm'ı ve diğer bazı ulemâyı lehlerine çevirmeye çalışmalarına mukabil, Bediüzzaman, Hutuvât-ı Sitte adlı eseri ve İstanbul'daki faaliyetiyle İngiliz'in, âlemi İslâm ve Türkler aleyhindeki müstemlekecilik siyasetini ve entrikalarını, tarihî düşmanlığını etrafa neşrederek, Anadolu'daki Millî Kurtuluş Hareketini desteklemiş, bu hususta en büyük âmillerden birisi olmuştu.

Bu hizmetine dair kendi ifadesinden bir parça:

“Bir zaman İngiliz Devleti, İstanbul Boğazı'nın topraklarını tahrip ve İstanbul'u istilâ ettiği hengâmında, o devletin en büyük daire-i diniyesi olan Anglikan Kilisesi'nin Başpapazı tarafından, Meşihat-ı İslâmiye'den dinî altı sual soruldu. Ben de o zaman, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin âzâsı idim. Bana dediler: ‘Bir cevap ver. Onlar, altı suallerine altı yüz kelimeyle cevap istiyorlar.’ Ben dedim: ‘Altı yüz kelimeyle değil, altı kelimeyle değil, hatta bir kelimeyle değil, belki bir tükürükle cevap veriyorum. Çünkü o devlet, işte görüyorsunuz, ayağını boğazımıza bastığı dakikada, onun papazı mağrurane üstümüzde sual sormasına karşı yüzüne tükürmek lâzım geliyor... Tükürün o ehl-i zulmün o merhametsiz yüzüne!..’ demiştim.”

İstanbul'daki bu çok ehemmiyetli ve muvaffakiyetli hizmetinden Türk milletine pek ziyade menfaatler husule geldiğini müşâhede eden Ankara Hükûmeti, Bediüzzaman'ın kıymet ve ehemmiyetini takdir ederek Ankara'ya davet ederler. M. Kemal Paşa, şifreyle davet etmişse de cevaben:

- Ben, tehlikeli yerde mücahede etmek istiyorum. Siper arkasında mücahede etmek hoşuma gitmiyor. Anadolu'dan ziyade burayı daha tehlikeli görüyorum, demiştir.³²²

Yıl 1921

Anglikan Kilisesi'ne Cevabı

Bir zaman İngiliz Devleti, İstanbul Boğazı'nın topraklarını tahrip ve İstanbul'u istilâ ettiği hengâmda; o devletin en büyük daire-i diniyesi olan Anglikan Kilisesi'nin başpapazı tarafından Meşihat-ı İslâmiye'den³²³ dinî altı soru soruldu. Ben de o zaman Dârü'l-Hikmet-i'l-İslâmiye'nin âzâsı idim. Bana dediler:

- "Bir cevap ver."

Onlar altı suallerine, altı yüz kelime ile cevap istiyorlar. Ben dedim:

- "Altı yüz kelime ile değil, altı kelime ile de değil, hatta bir kelime ile dahi değil; belki bir tükürük ile cevap veriyorum! Çünkü o devlet, işte görüyorsunuz; ayağını boğazımıza bastığı dakikada, onun papazı mağrurâne üstümüzde soru sormasına karşı, yüzüne tükürmek lâzım geliyor. Tükürün o ehl-i zulmün o merhametsiz yüzüne!.." demiştim.³²⁴

Bir zaman bî-aman İslâm'ın düşmanı, siyasî bir desas, yüksekte kendini göstermek isteyen vesvas bir papaz, desise niyetiyle hem inkâr sûretinde,

Hem de boğazımızı pençesiyle sıkacağı bir zaman-ı elîmde pek şematetkârâne bir istifham ile dört şey sordu bizden.

Altı yüz kelime istedi. Şematetine karşı: Yüzüne "tuh!" demek. Desisesine karşı: Küsmekle sükût etmek, inkârına karşı da: tokmak gibi bir cevap-ı mûskit vermek lâzımdı. Onu muhatap etmem. Bir hakpe-rest adama böyle cevabımız var. O dedi: **Birincide:**

³²² Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2137

³²³ Bu mektup Meşihat dairesine 21 Aralık 1918 tarihinde Arther Bootwood imzasıyla yöneltilmiştir. Şeyhü'l-İslâm Haydarizade İbrahim Efendi bu mektubu, Darü'l-Hikmet-i İslâmiye'ye gönderir. Başta Üstad Bediüzzaman'ın kısa cevabı olmak üzere, İsmail Hakkı İzmirli ve Abdulaziz Çavuş bu sorulara uzun cevaplar yazdılar.

³²⁴ Mektubat, 29. Mektup, 6. Risale olan 6. Kısım, 2. Desise, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/548

“Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm) dini nedir?”

Dedim: "İşte Kur'ân'dır. Erkân-ı sitte-i iman, erkân-ı hamse-i İslâm, esas maksad-ı Kur'ân, der. **İkincisinde:**

“Fikir ve hayata ne vermiş?”

Dedim: “Fikre tevhid, hayata istikamet.”³²⁵

³²⁵ Sözlür, Lemeât, Anglikan Kilisesi'ne Cevap, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/342-43; Mektubat, 29. Mektub, 2. Desise, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/548

İkinci Bölüm:
YENİ SAİD

A) ESKİ SAİD'İN YENİ SAİD'E İNKİLÂBİ

Tarihî sıralamada 1919'a geri dönüşümüzü okuyucu fark edecektir. “Yeni Said'in zuhurunu netice veren ve doğum sancısı merhalelerini temsil eden, esaret sonrası başlayan yeni dönemin kolayca takip edilebilmesi için bu tarihe dönmeyi uygun gördük.

Bu milletin yaşadığı en karanlık dönemde o, imana ve Kur'ân'a hizmet etme vazifesini çocuk yaşta küçük omuzuna yükledi. Bediüzzaman'ın hayat serüveninin başlangıcına baktığımızda, kader-i ilâhî, küçük yaşta Said'i, omuzunda bu emaneti taşımaya hazırlamıştır. Çocukluğundan beri helâl lokmadan başkasını tatmayan Bediüzzaman, keskin zekâsı, harikulâde hafızası ve üstün kabiliyetleriyle çok küçük yaşlardan itibaren dikkatleri üstüne toplamıştır. Güzel mânevî hasletleriyle onu erişilmez bir mertebeye yükseltmiştir. Henüz küçük yaşta iken Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) müjdesiyle şerefyâp olmuştur.

Bütün müsbet ilimleri kısa zamanda elde ederek, zühd ve takvada insanları hayrette bırakacak bir noktaya eriştirmiştir. Kur'ân-ı Kerim'e karşı düzenlenen sinsi entrikaları duyduğunda bir fikir inkılâbına girmiş, bütün varlığıyla bu entrikalara karşı koymaya çalışmıştır. Bunlarla kalmayıp Osmanlı Devleti'ni kurtarmak amacıyla fiilî olarak cihada katılmıştır. Bunu takip eden esaret zindanlarında çektiği onca eza ve cefalar, bir yanardağ gibi onu ruhî ve mânevî bir teyakkuza sevk etmiş, ölüm habercisi yaşlılık ile derin tefekkürü, vicdanında haşmetli ve erişilmesi güç değişimler oluşturarak bir fırtına gibi gönül denizini

dalgalandırmıştır. Şeyh Abdülkadir Geylanî ve İmam Rabbânî'nin (kaddesallahu sirrahüma) kitaplarını okuduktan sonra, tevhid-i kible yaparak bütün bütün Kur'ân'a yönelmiştir.

Hayatındaki devasa badirelerin zuhuru, onun inzivaya çekilmesine, Yuşa Tepesi'nde tefekkür ve teemmül ile akıl ve fikrine bulaşan felsefi düzenbazlıklardan ve felsefenin fâsit esaslarından uzak kalmıştır. Ruhî inkılâbını ve kalbî inkişafını Mesnevî isimli eserinde dile getirmektedir. Yeni Said, Kur'ânî bir yol olan "Acz, Fakr, Şefkat ve Tefekkür" esaslarıyla tekemmül etmiştir. Bu sırada tebliğ vazifesini de ihmal etmemiş, nitekim İngilizlerin desiselerine karşı koymuştur.

Ankara Hükûmeti'ni İslâm hizmetine yönlendirmek gayesiyle olanca çaba sarf etmesine rağmen, onlarla uğraşmanın ancak Kur'ân yoluyla mümkün olabileceğini düşünerek, siyaset yolunu tamamen terk edip Van'a döndü. Taşınması güç ve değerli emaneti yüklenmeye hazırlanmaya koyuldu. Böylece inâyet-i ilâhiye "Yeni Said"i bir merhaleden diğerine sevk ederek bütün bütün iman kurtarma meselesine tevcih ettirmiştir. (İ. Kasım Salihî)

Yıl: 1919

Ruhanî Uyanışın Yeniden Başlaması

Esareten geldikten sonra, İstanbul'da Çamlıca Tepesi'nde bir köşkte, merhum biraderzâdem Abdurrahman ile beraber oturuyorduk. Bu hayatım, hayat-ı dünyeviye cihetinde bizim gibilere en mesûdâne bir hayat sayılabilir. Çünkü esareten kurtulmuştum, Dâru'l-Hikmet'te meslek-i ilmiyeme münasip en âlî bir tarzda neşr-i ilme muvaffakiyet vardı. Bana teveccüh eden haysiyet ve şeref, haddimden çok fazla idi. Mevkice İstanbul'un en güzel yeri olan Çamlıca'da oturuyordum. Hem her şeyim mükemmeldi. Merhum biraderzâdem Abdurrahman gibi gayet zeki, fedâkâr, hem bir talebe, hem hizmetkâr, hem kâtib, hem evlâd-ı mânevîyem beraberdi. Dünyada herkesten ziyade kendimi mesûd bilirken aynaya baktım; saçımda, sakalımda beyaz kılları gördüm.

Birden esarete, Kosturma'daki câmiddeki intibâh-ı ruhî yine başladı. Onun eseri olarak, kalben merbut olduğum ve medâr-ı saadet-i dünyeviye zannettiğim hâlâtı, esbabı tedkike başladım. Hangisini

tedkik ettimse, baktım ki; çürüktür, alâkaya değmiyor, aldatıyor. O sıralarda en sadâkatli zannettiğim bir arkadaşım, umulmadık bir sadâkatsizlik ve hatıra gelmez bir vefasızlık gördüm. Hayat-ı dünyeviye den bir ürkme geldi. Kalbime dedim: “Acaba ben bütün bütün aldanmış mıyım? Görüyorum ki hakikat noktasında acınacak hâlimize, pek çok insanlar gıpta ile bakıyorlar. Bütün bu insanlar dîvâne mi olmuşlar, yoksa şimdi ben dîvâne mi oluyorum ki bu dünya-perest insanları dîvâne görüyorum?”

Her ne ise... Ben, ihtiyarlığın verdiği şiddetli intibâh cihetinde, en evvel alâkadar olduğum fâni şeylerin fâniliğini gördüm. Kendime de baktım, nihayet-i aczde gördüm. O vakit, bekâ isteyen ve bekâ tevhehümüyle fânilere müptelâ olan ruhum bütün kuvvetiyle dedi ki: “Madem cismen fâniyim, bu fânilerden bana ne hayır gelebilir? Madem ben âcizim, bu âcizlerden ne bekleyebilirim? Benim derdime çare bulacak bir Bâki-i Sermedî, bir Kadîr-i Ezelî lâzım.” diyerek taharriye başladım.

O vakit, her şeyden evvel, eskiden beri tahsil ettiğim ilme müracaat edip bir teselli, bir rica aramaya başladım. Maatteessüf o vakte kadar ulûm-u felsefeyi, ulûm-u İslâmiye ile beraber havsalama doldurup o ulûm-u felsefeyi pek yanlış olarak maden-i tekemmül ve medâr-ı tennevür zannetmiştim. Hâlbuki o felsefî meseleler ruhumu çok fazla kirletmiş ve terakkiyât-ı mâneviyemde engel olmuştu.

Birden, Cenab-ı Hakk'ın rahmet ve keremiyle Kur'ân-ı Hakîm'deki hikmet-i kudsîye imdada yetişti. Çok risalelerde beyân edildiği gibi; o felsefî meselelerin kirlerini yıkadı, temizlettirdi.³²⁶

³²⁶ Lem'alar, 26. Lem'a, 11. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/710-711

Risale-i Nur'un şiddetli tokat vurduğu ve hücum ettiği felsefe ise mutlak değildir. Belki muzır kısmınadır. Çünkü felsefenin hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye ve ahlâk ve kemâlât-ı insaniyeye ve sanatın terakkiyatına hizmet eden felsefe ve hikmet kısmı ise, Kur'ân ile barışıktır. Belki Kur'ân'ın hikmetine hâdimdir, muaraza edemez. Bu kısma Risale-i Nur ilişmiyor.

İkinci kısım felsefe, dalâlete ve ilhada ve tabiat bataklığına düşürmeye vesile olduğu gibi, sefahet ve lehviyat ile gaflet ve dalâleti netice verdiği için, sibir gibi harikalarıyla Kur'ân'ın mucizekâr hakikatleriyle muaraza ettiği için, Risale-i Nur ekser eczalarında mizanlarla ve kuvvetli ve burhanlı muvazenelerle, felsefenin yoldan çıkmış bu kısmına ilişiyor, tokatlıyor; müstakim, menfaattar felsefeye ilişmiyor. (Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1754-1755)

Kalb Yolundaki Engellerin İzalesi

Kalb ile ruhun hastalığı nisbetinde felsefe ilimlerine meyil ve muhabbet ziyade olur. O hastalık marazı da ulûm-u akliyyeye tevaggul etmek nisbetindedir. Demek mânevî olan hastalıklar, insanları aklî ilimlere teşvik ve sevk eder. Ve akliyat ile iştigal eden, emrâz-ı kalbiyyeye mübtelâ olur.³²⁷

Avrupa fûnûnu ve medeniyeti, Eski Said'in fikrinde bir derece yerleştiği için, Yeni Said harekât-ı fikriyede seyrettiği zaman, Avrupa'nın fûnûn ve medeniyeti, o seyahat-i kalbiyyede emrâz-ı kalbiyyeye inkılâp ederek ziyade müşkülâta medâr olduğundan, bilmeçburiye Yeni Said zihnini silkeleyip müzahref felsefeyi ve sefih medeniyeti atmak isterken, kendi ruhunda Avrupa'nın lehinde şهادet eden hissiyât-ı nefsanıyyeyi susturmak için, Avrupa'nın şahs-ı mânevîsi ile bir cihette gayet kısa, bir cihette uzun, gelecek muhavereye mecbur olmuştur...³²⁸

Eski Said ile mütefekkirin kısmı, felsefe-i beşeriyenin ve hikmet-i Avrupaiye'nin düsturlarını kısmen kabul edip onların silâhlarıyla onlarla mübareze ediyorlar, bir derece onları kabul ediyorlar. Bir kısım düsturlarını, fûnûn-u müsbebe sûretinde lâyetezelzel teslim ediyorlar, o sûretle İslâmiyet'in hakikî kıymetini gösteremiyorlar. Âdeta kökleri çok derin zannettikleri hikmetin dallarıyla İslâmiyet'i aşılıyorlar, güya takviye ediyorlar. Bu tarzda galebe az olduğundan ve İslâmiyet'in kıymetini bir derece tenzil etmek olduğundan, o mesleği terk ettim.

Hem bilfiil gösterdim ki; İslâmiyet'in esasları o kadar derindir ki felsefenin en derin esasları onlara yetişmez, belki sathî kalır. Otuzuncu Söz, Yirmi Dördüncü Mektup, Yirmi Dokuzuncu Söz bu hakikati burhanlarıyla isbat ederek göstermiştir. Eski meslekte, felsefeyi derin zannedip ahkâm-ı İslâmiye'yi zâhiri telâkki edip felsefenin dallarıyla bağlamakla durutmak ve muhafaza edilmek zannediliyordu. Hâlbuki felsefenin düsturlarının ne haddi var ki onlara yetişsin.³²⁹

³²⁷ Mesnevî-i Nuriye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1304

³²⁸ Lem'alar, 17. Lem'a, 5. Nota, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/643

³²⁹ Mektubat, 29. Mektup, 7. Kısım, 7. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/560-561

Kalbin Zaferi

Maatteessüf o vakte kadar ulûm-u felsefeyi, ulûm-u İslâmiye ile beraber havsalama doldurup o ulûm-u felsefeyi pek yanlış olarak madden-i tekemmül ve medâr-ı tenevvür zannetmiştim. Hâlbuki o felsefî meseleler ruhumu çok fazla kirletmiş ve terakkiyât-ı mânevîyemde engel olmuştu.

Birden, Cenab-ı Hakk'ın rahmet ve keremiyle Kur'ân-ı Hakîm'deki hikmet-i kudsiye imdada yetişti. Çok risalelerde beyân edildiği gibi; o felsefî meselelerin kirlerini yıkadı, temizlettirdi.

Ezcümle, fûnûn-u hikmetten gelen zulûmât-ı ruhiye, ruhumu kâinata boğduruyordu. Hangi cihete baktım, nur aradım; o meselelerde nur bulamadım, teneffüs edemedim. Tâ Kur'ân-ı Hakîm'den gelen ve ³³⁰لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ cümlesiyle ders verilen tevhid, gayet parlak bir nur olarak bütûn o zulûmâtı dağıttı; rahatla nefes aldım. Fakat nefis ve şeytan, ehl-i dalâlet ve ehl-i felsefeden aldıkları derse istinad ederek, akıl ve kalbe hücum ettiler. Bu hücumdaki münazarat-ı nefsiye, –lillâhilhamd– kalbin muzafferiyetiyle neticelendi.³³¹

İhtiyarlığın İkazı ve Ölümü Düşünmesi

Bir zaman gençlik gecesinin uykusundan ihtiyarlık sabahıyla uyanmışım vakit kendime baktım; vücudum kabir tarafına bir inişten koşar gibi gidiyor. Niyazî-i Mısırî'nin,

Günde bir taşı bina-yı ömrümün düştü yere,

Can yatar gafil, binası oldu vîran bîhaber...³³²

dediği gibi, ruhumun hanesi olan cismimin de her gün bir taşı düşmekle yıpranıyor ve dünya ile beni kuvvetli bağlayan ümitlerim, emellerim kopmaya başladılar. Hadsiz dostlarımdan ve sevdiklerimden müfârat zamanının yaklaştığını hissettim. O mânevî ve çok derin ve devasız görünen yaranın merhemini aradım, bulamadım. Yine Niyazî-i Mısırî gibi dedim ki:

³³⁰ “Allah, o hak Mabuddur ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi 4/87; ...)

³³¹ Lem'alar, 26. Lem'a, 11. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/711

³³² Niyazi Mısırî, *Dîvân* 149 (133. şiir, 2. beyit)

Dil bekâsı, Hak fenâsı istedi mülk-ü tenim,
Bir devasız derde düştüm, âh ki Lokman bîhaber^{333 334}(Hâşiye)

O vakit birden merhamet-i ilâhiyenin lisanı, misali, timsali, dellâlı, mümessili olan Peygamber-i Zîşân'ın (aleyhissalâtü vesselâm) nuru ve şefaati ve beşere getirdiği hediye-i hidayeti, o dermansız hadsiz zannettiğim yaraya güzel bir merhem ve tiryak oldu. Karanlıkları yeisimi, nurlu bir ricaya çevirdi.³³⁵

Bir zaman ihtiyarlığa ayak bastığımdan, gafleti idame ettiren sıhat-i bedenim de bozulmuştu. İhtiyarlıkla hastalık, müttefikan bana hücum etti. Başıma vura uykumu kaçırdılar. Çoluk-çocuk, mal gibi beni dünya ile bağlayacak alâkalar da yoktu. Gençlik sersemliğiyle zayı ettiğim sermaye-i ömrümün meyvelerini; bütün günahlar, hatîâtlar gördüm. Niyazi-i Mısırî gibi feryat eyleyerek dedim:

Bir ticaret yapmadım, nakd-i ömür oldu hebâ,
Yola geldim; lâkin göçmüş cümle kervan bîhaber.
Ağlayıp nâlân edip düştüm yola tenha garip,
Dîde giryan, sîne biryan, akıl hayran bîhaber.³³⁶

O vakit gurbette idim. Me'yûsane bir hüüzün ve nedâmetkârâne bir teessüf ve istimdadkârâne bir hasret hissettim.

Birden Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân imdada yetişti. Bana o kadar kuvvetli bir rica kapısını açtı ve öyle hakikî bir teselli ziyasını verdi ki o vaziyetimin yüz derece fevkindeki yeisi dahi izâle eder ve o karanlıkları dağıtabilirdi.³³⁷

“Geceye benzeyen gençliğim zamanında gözlerim uyumuş idi, ancak ihtiyarlık sabahıyla uyandım.” meâlinde olan

وَعَيْنِي قَدْ نَامَتْ بِلَيْلٍ شَبِيهِ
وَلَمْ تَنْتَبِهْ إِلَّا بِصُبحٍ مَشِيْبٍ³³⁸
şiiirin şümulüne dahilim.³³⁹

³³³ Niyazi Mısırî, *Divân* 149 (133. şiir, 3. beyit)

³³⁴ (Hâşiye) Yani: Benim kalbim bütün kuvvetiyle bekâ istediği hâlde; hikmet-i ilâhiye, cesedimin harabiyetini iktizâ ediyor. Hekîm-i Lokman da çaresini bulamadığı dermansız bir derde düştüm.

³³⁵ Lem'alar, 26. Lem'a, 3. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/702

³³⁶ Niyazi Mısırî, *Divân* 149 (133. şiir, 4. ve 5. beyit)

³³⁷ Lem'alar, 26. Lem'a, 4. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/703

³³⁸ Bkz. Ebu'l-Abbas el-Mukri', *Nefhu'r-Tayyib* 4/342, 7/280

³³⁹ Mesnevî-i Nuriye, Habbe, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1329

İhtiyarlığın alâmeti olan beyaz kıllar saçıma düştüğü bir zamanda, gençliğin derin uykusunu daha ziyade kalınlaştıran Harb-i Umumî'nin dağdağaları ve esaretimin keşmekeşlikleri ve sonra İstanbul'a geldiğim vakit; ehemmiyetli bir şân ü şeref vaziyeti, hatta Halifeden, Şeyhü'l-İslâm'dan, Başkumandandan tut, tâ medrese talebelerine kadar had-dimden çok ziyade bir hüsn-ü teveccüh ve iltifat gösterdikleri cihetle, gençlik sarhoşluğu ve o vaziyetin verdiği hâlet-i ruhiye, o uykuyu o derece kalınlaştırmıştı ki; âdeta dünyayı dâimî, kendimi de lâyemûtâne dünyaya yapışmış bir vaziyet-i acîbede görüyordum.

İşte o zamanda, İstanbul'un Bayezid Câmi-i mübarekine, Ramazan-ı Şerif'te, ihlâslı hâfızları³⁴⁰ dinlemeye gittim. Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân, semâvî yüksek hitabıyla beşerin fenâsını ve zihayatın vefatını haber veren gayet kuvvetli bir sûrette ³⁴¹كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ fermanını, hâfızların lisaniyle ilân etti. Kulağıma girip, tâ kalbimin içine yerleşip o pek kalın gaflet ve uyku ve sarhoşluk tabakalarını parça parça etti. Câmiden çıktım. Daha çoktan beri başımda yerleşen o eski uykunun sersemliğiyle birkaç gün başımda bir fırtına, dumanlı bir ateş ve pusulasını şaşırmış gemi gibi kendimi gördüm. Aynada saçıma baktıkça, beyaz kıllar bana diyorlar: “Dikkat et!”

İşte o beyaz kılların ihtarıyla vaziyet tavazzuh etti. Baktım ki çok güvendiğim ve ezvâkına meftun olduğum gençlik elveda diyor ve muhabbetiyle pek çok alâkadar olduğum hayat-ı dünyeviye sönmeye başlıyor ve pek çok alâkadar ve âdeta âşık olduğum dünya, bana “Uğurlar olsun.” deyip misafirhaneden gideceğimi ihtar ediyor. Kendisi de “Allah'a ismarladık.” deyip o da gitmeye hazırlanıyor. Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ âyetinin külliyetinde: “Nev-i insanî bir nefistir, dirilmek üzere ölecek. Ve küre-i arz dahi bir nefistir, bâki bir sûrete girmek için o da ölecek. Dünya dahi bir nefistir, ahiret sûretine girmek için o da ölecek!” mânâsı, âyetin işaretinden kalbe açılıyordu.

³⁴⁰ Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin Beyazıt Camii'nde hatıraları vardır. Uzatmamak için tamamını buraya almadık. Bunlardan, nun-u na'budu nüktesindeki îcâzlı beyanını (Mektubat, 29. Mektup, 6. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/535-56.) ve Kur'ân'ın hakiki tercümesinin mümkün olmadığını isbat, ve Kur'ân'ın kelâmullah olduğunun beyanına dair şeytanla bir muhavere bahsini numûne olarak zikrediyoruz. (Mektubat, 26. Mektup, 1. Mebhas, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/492-496)

³⁴¹ “Her canlı ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân Sûresi 3/185)

İşte bu hâlette vaziyetime baktım ki medâr-ı evzak olan gençlik gidiyor, menşe-i ahzân olan ihtiyarlık yerine geliyor. Ve gayet parlak ve nuranî hayat gidiyor; zâhirî karanlıklı dehşetli ölüm, yerine gelmeye hazırlanıyor. Ve o çok sevimli ve dâimî zannedilen ve gafillerin mâşûkası olan dünya, pek sür'atle zevale kavuşuyor gördüm. Kendi kendimi aldatmak ve yine başımı gaflete sokmak için, İstanbul'da haddimden çok fazla gördüğüm makam-ı içtimaînin evzâkına baktım, hiçbir faydası olmadı. Bütün onların teveccühü, iltifâtı, tesellileri; yakınımnda olan kabir kapısına kadar gelebilir, orada söner. Ve şöhret-perestlerin bir gaye-i hayali olan şân ü şerefın süslü perdesi altında sakil bir riyâ, soğuk bir hodfuruşluk, muvakkat bir sersemlik sûretinde gördüğümünden, anladım ki; beni şimdiye kadar aldatan bu işler, hiçbir teselli veremez ve onlarda hiçbir nur yok.

Yine tam uyanmak için, Kur'ân'ın semâvî dersini işitmek üzere, yine Bayezid Câmîi'ndeki hâfızları dinlemeye başladım. O vakit o semâvî dersten ³⁴²النَّحْوِ... وَبَشِّرْ أُمَّتُوا الدِّينَ... nev'inden kudsî fermanlarla müjdeler işittim. Kur'ân'dan aldığım feyz ile hariçten teselli aramak değil, belki dehşet ve vahşet ve meyûsiyet aldığım noktalar içinde teselliyi, ricayı, nuru aradım. Cenab-ı Hakk'a yüz bin şükür olsun ki ayn-ı dert içinde dermanı buldum, ayn-ı zulmet içinde nuru buldum, ayn-ı dehşet içinde teselliyi buldum.

En evvel, herkesi korkutan, en korkunç tevehhüm edilen ölümün yüzüne baktım, nur-u Kur'ân ile gördüm ki ölümün peçesi gerçi karanlık, siyah, çirkin ise de; fakat mümin için asıl sîması nuranîdir, güzeldir gördüm. Ve çok risalelerde bu hakikati kat'î bir sûrette isbat etmişiz. Sekizinci Söz ve Yirminci Mektup gibi çok risalelerde izah ettiğimiz gibi; ölüm idam değil, firâk değil, belki hayat-ı ebediyenin mukaddimesidir, mebdeidir ve vazife-i hayat külfetinden bir paydostur, bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Berzah âlemine göçmüş kâfile-i ahbaba kavuşmaktır. Ve hâkezâ bunlar gibi hakikatler ile ölümün hakikî güzel sîmasını gördüm. Korkarak değil, belki bir cihetle müştâkâne mevtin yüzüne baktım. Ehl-i tarikatça râbîta-yı mevtin bir sırrını anladım.

³⁴² İman edenlerin müjdelendiği âyet-i kerimeler için bkz.: Bakara Sûresi 2/25; Tevbe Sûresi 9/112; Yûnus Sûresi 10/2,87; Ahzâb Sûresi 33/47; Saf Sûresi 61/13

Sonra herkesi zevaliyle ağlatan ve herkesi kendine meftun ve müş-tâk eden ve günah ve gaflet ile geçen ve geçmiş gençliğime baktım; o güzel süslü çarşafı (elbisesi) içinde, gayet çirkin, sarhoş, sersem bir yüz gördüm. Eğer mâhiyetini bilmeseydim birkaç sene beni sarhoş edip güldürmesine bedel, yüz sene dünyada kalsam beni ağlattıracaktı. Nasıl ki öylelerden birisi ağlayarak demiş:

لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا فَأَخْبِرَهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ³⁴³

Yani: “Keşke gençliğim bir gün dönseydi, ihtiyarlık benim başıma ne kadar hazin hâller getirdiğini ona şekva edip söyleyecektim.”

Evet, bu zât gibi gençliğin mâhiyetini bilmeyen ihtiyarlar, gençliklerini düşünüp teessüf ve tahassürle ağlıyorlar. Hâlbuki gençlik, eğer ehl-i kalb, ehl-i huzur ve akli başında ve kalbi yerinde bulunan müminlerde olsa ibadete ve hayrata ve ticaret-i uhreviyeye sarf edilse; en kuvvetli bir vesîle-i ticaret ve güzel ve şirin bir vasıta-yı hayrattır. Ve o gençlik, vazife-i diniyesini bilip sû-i istimâl etmeyenlere; kıymettar, zevkli bir nimet-i ilâhiyedir. Eğer istikamet, iffet, takvâ beraber olmazsa çok tehlikeleri var. Taşkınlıklarıyla, saadet-i ebediyesini ve hayat-ı uhreviyesini zedeler, belki hayat-ı dünyeviyesini de berbat eder. Belki bir-iki sene gençlik zevkine bedel, ihtiyarlıkta çok seneler gam ve keder çeker.

Madem ekser insanlarda gençlik zararlı düşüyor, biz ihtiyarlar Allah’a şükretmeliyiz ki gençlik tehlikelerinden ve zararlarından kurtulduk. Her şey gibi, elbette gençliğin dahi lezzetleri gidecek. Eğer ibadete ve hayra sarf edilmiş ise; o gençliğin meyveleri onun yerinde bâki kalıp hayat-ı ebediyede bir gençlik kazanmasına vesîle olur.

Sonra, ekser nâsın âşık ve mübtelâ olduğu dünyaya baktım. Nur-u Kur’ân ile gördüm ki:

Birbiri içinde “üç küllî dünya” var:

Birisi: Esmâ-yı ilâhiyeye bakar, onların aynasıdır.

İkinci yüzü: Âhirete bakar, onun mezraasıdır.

Üçüncü yüzü: Ehl-i dünyaya bakar, ehl-i gafletin mel’abegâhıdır.

Hem herkesin, bu dünyada koca bir dünyası var. Âdeta insanlar adedince dünyalar birbiri içine girmiş. Fakat herkesin hususi dünyası-

³⁴³ el-Übşeyhî, *el-Müstatraf* 2/71; el-Câhız, *el-Beyân ve’t-Tebyîn* 1/429

nın direği, kendi hayatıdır. Ne vakit cismi kırılrsa dünyası başına yıkılır; kıyameti kopar. Ehl-i gaflet, kendi dünyasının böyle çabuk yıkılacak vaziyetini bilmediklerinden, umumî dünya gibi daimî zannedip perestiş eder. Başkalarının dünyası gibi çabuk yıkılır, bozulur, benim de hususi bir dünyam var. Bu hususi dünyam, bu kısacık ömrümle ne faydası var diye düşündüm. Nur-u Kur'ân ile gördüm ki:

Hem benim, hem herkes için, şu dünya muvakkat bir ticaretgâh ve her gün dolar boşalır bir misafirhane ve gelen geçenlerin alış-verişi için yol üstünde kurulmuş bir pazar ve Nakkaş-ı Ezeli'nin teceddüt eden (hikmetle yazar bozar) bir defteri ve her bahar bir yaldızlı mektubu ve her bir yaz bir manzum kasidesi ve o Sâni-i Zülcelâl'in cilve-i esmâsını tazelandiren, gösteren aynaları ve âhiretin fidanlık bir bahçesi ve rahmet-i ilâhiyenin bir çiçekdanlığı ve âlem-i bekâda gösterilecek olan levhaları yetiştirmeye mahsus muvakkat bir tezgâhı mâhiyetinde gördüm. Bu dünyayı bu sûrette yaratan Hâlık-ı Zülcelâl'e yüz bin şükrettim. Ve anladım ki; dünyanın, âhirete ve esmâ-yı ilâhiyeye bakan güzel iç yüzlerine karşı nev-i insana muhabbet verilmişken, o muhabbeti sû-i istimâl ederek fâni, çirkin, zararlı, gafletli yüzüne karşı sarf ettiğinden, *حُبُّ الدُّنْيَا* ³⁴⁴ *كُلِّ خَطِيئَةٍ* hadîs-i şerifinin sırrına mazhar olmuşlar.³⁴⁵

Yıl 1921

Kur'ân-ı Kerîm'in İrşadı

Bir zaman esaretten geldikten sonra, İstanbul'da bir-iki sene yine gaflet galebe etti. Siyaset havası, nazarımı nefsimden kaldırıp âfâka dağıtmış iken, bir gün İstanbul'un Eyüb Sultan Kabristanının dereye bakan yüksek bir yerinde oturuyordum. İstanbul etrafındaki âfâka baktım. Birden, bakıyorum benim hususi dünyam vefat ediyor, bazı cihette ruh çekiliyor gibi bir hâlet-i hayaliye bana geldi. Dedim: "Acaba bu kabristanının mezar taşlarındaki yazıları mıdır ki bana böyle hayal veriyor?" diye nazarımı çektim. Uzağa değil, o kabristana baktım, kalbime ihtar edildi ki:

³⁴⁴ "Dünya sevgisi bütün hataların başıdır." (el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ* 1/496; es-Suyûtî, *ed-Dürrerü'l-Mümtesîra* s.97; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ* 6/388; el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadir* 3/368; el-Münzirî, *et-Terğûb ve'r-Terhîb* 3/178)

³⁴⁵ Lem'alar, 26. Lem'a, 8. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/706-708

“Bu senin etrafındaki kabristanın, yüz İstanbul, içinde vardır. Çünkü yüz defa İstanbul buraya boşalmış. Bütün İstanbul’un halkını buraya boşaltan bir Hâkim-i Kadîr’in hükmünden kurtulup müstesna kalamazsın, sen de gideceksin.”

Ben kabristandan çıkıp bu dehşetli hayal ile Sultan Eyüb Câmîi’nin mahfelindeki küçük bir odaya çok defa girdiğim gibi, bu defa da girdim. Düşündüm ki; ben üç cihette misafirim; bu menzilikte misafir olduğum gibi, İstanbul’da da misafirim, dünyada da misafirim. Misafir, yolunu düşünmeli. Nasıl ki bu odadan çıkacağım, bir gün de İstanbul’dan da çıkacağım, diğer bir gün de dünyadan çıkacağım.

İşte bu hâlette, gayet rikkatli ve firkatli, elemli bir hüüzün ve gam kalbime, başıma çöktü. Çünkü ben yalnız bir-iki dostu kaybetmiyorum; İstanbul’da binler sevdiğim dostlarımdan müfâratat gibi, çok sevdiğim İstanbul’dan da ayrılacağım. Dünyada yüz binler dostlarımdan iftirâk gibi, çok sevdiğim ve mübtelâ olduğum o güzel dünyadan da ayrılacağım, diye düşünürken, yine kabristanın o yüksek yerine gittim. Ara sıra sinemaya ibret için gittiğimden; bana, İstanbul içindeki insanlar, o dakikada sinemada geçmiş zamanın gölgelerini hazır zamana getirmek cihetiyle, ölmüş olanları ayakta gezer sûretinde gösterdikleri gibi aynen ben de o vakit gördüğüm insanları, ayakta gezen cenazeler vaziyetinde gördüm. Hayalime dedim ki: “Madem bu kabristanda olanlardan bir kısmı sinemada gezer gibi görülüyor; ileride katiyen bu kabristana girecekleri, girmiş gibi gör; onlar da cenazelerdir, geziyorlar.”

Birden Kur’ân-ı Hakîm’in nuruyla ve Gavs-ı Âzam Şeyh-i Geylânî Hazretlerinin irşadıyla, o hazîn hâlet, sürurlu ve neşeli bir vaziyete inklâp etti. Şöyle ki:

O hazîn hâle karşı Kur’ân’dan gelen nur böyle ihtar etti ki; senin, şimal-i şarkîde, Kosturma’daki gurbetinde bir-iki esir zabit dostun vardı. Bu dostların her hâlde İstanbul’a gideceklerini biliyordun. Sana birisi dese idi: “Sen İstanbul’a mı gideceksin, yoksa burada mı kalacaksın?” Elbette zerre mikdar aklın varsa İstanbul’a ferah ve sürurla gitmesini kabul edecektin. Çünkü bin birden dokuz yüz doksan dokuz ahababın İstanbul’dadırlar. Burada bir-iki tane kalmış, onlar da oraya gidecekler. Senin için İstanbul’a gitmek; hazîn bir firâk, elîm bir iftirâk değil.

Hem de geldin, memnun olmadın mı? O düşman memleketindeki pek karanlık uzun gecelerinden ve pek soğuk fırtına kışlarından kurtuldun. Bu güzel, dünya cenneti gibi İstanbul'a geldin.

Aynen öyle de; senin küçüklüğünden bu yaşına kadar, sevdiğilerinden yüzde doksan dokuzu sana dehşet veren kabristana göçmüşler. Bu dünyada kalan bir-iki dostun var, onlar da oraya gidecekler. Dünyada vefatın firâk değil, visâldir; o ahbaplara kavuşmaktır. Onlar, yani o ervâh-ı bâkiye, eskimiş yuvalarını toprak altında bırakıp bir kısmı yıldızlarda, bir kısmı âlem-i berzah tabakâtında geziyorlar diye ihtar edildi.

Evet, bu hakikati, Kur'ân ve iman o derece kat'î bir sûrette isbat etmiştir ki; bütün bütün kalbsiz, ruhsuz olmazsa veyahut dalâlet kalbini boğmamış ise görüyor gibi inanmak gerektir. Çünkü bu dünyayı hadsiz envâ-ı lütuf ve ihsanıyla böyle tezyin edip mükrimâne ve şefikâne rubûbiyetini gösteren ve tohumlar gibi en ehemmiyetsiz cüz'î şeyleri dahi muhafaza eden bir Sâni-i Kerîm ve Rahîm; masnûâtı içinde en mükemmel ve en câmi, en ehemmiyetli ve en çok sevdiği masnûu olan insanı, elbette ve bilbedâhe sûreten görüldüğü gibi böyle merhametsiz, âkûbetsiz idam etmez, mahvetmez, zayi etmez. Belki bir çiftçinin toprağa serptiği tohumlar gibi, başka bir hayatta sümbül vermek için, Hâlık-ı Rahîm o sevgili masnûunu bir rahmet kapısı olan toprak altına muvakkaten atar.³⁴⁶(Hâşiye)

İşte bu ihtar-ı Kur'ânî'yi aldıktan sonra, o kabristan, İstanbul'dan ziyade bana ünsiyetli oldu. Halvet ve uzlet, bana sohbet ve muâşeretten daha ziyade hoş geldi. Ben de Boğaz tarafındaki Sarıyer'de, bir hal-ve-thane kendime buldum. Gavs-ı Âzam (kaddesallâhu sirrah) Fethu'r-Rabbânî'siyle, bana bir üstad ve tabip ve mürşid olduğu gibi, İmam Rabbânî de (kaddesallâhu sirrah) Mektubât'ıyla, bir enîs, bir müşfik, bir hoca hükmüne geçti. O vakit ihtiyarlığa girdiğimden ve medeniyetin ezvakından çekildiğimden ve hayat-ı içtimaiyeden sıyrıldığımın pek çok memnun oldum. Allah'a şükrettim.³⁴⁷

³⁴⁶ (Hâşiye) Bu hakikat; iki kere iki dört eder derecesinde sair risalelerde, hususan Onuncu ve Yirmi Dokuzuncu Sözler'de isbat edilmiştir.

³⁴⁷ Lem'alar, 26. Lem'a, 10. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/709-710

Ciddi Bir Ruhî Sıkıntı

Arabî tarihle bin üç yüz otuz dokuzda, müthiş bir buhran-ı ruhî ve dehşetli bir heyecan-ı kalbî ve dağdağalı bir teşevvüş-ü fikrî geçirdiğim sıralarda, pek şiddetli bir sûrette Hazreti Gavs'tan istimdat eyledim. Bir-iki yerde bahsettiğim gibi, Fethu'r-Rabbânî kitabı ile ve dua ve himmetiyle imdadıma yetişti ve o buhranı geçirdim. ³⁴⁸

Tevhid-i Kible Kur'ân ile Olur

Bundan otuz sene evvel, Eski Said'in gafil kafasına müthiş tokatlar indi.. ³⁴⁹ حَقُّ الْمَوْتِ kaziyyesini düşündü.. kendini bataklık çamurunda gördü.. medet istedi.. bir yol aradı.. bir halâskâr taharri etti. Gördü ki yollar muhtelif.. tereddütte kaldı. Gavs-ı Âzam olan Şeyh-i Geylânî'nin (radiyallâhu anh) Fethu'r-Rabbânî nâmındaki kitabıyla tefe'ül etti. Tefe'ülde şu çıktı: ³⁵⁰ أَنْتَ فِي دَارِ الْحِكْمَةِ فَاطْلُبْ طَبِيبًا يُدَاوِي قَلْبَكَ Acîptir ki o vakit ben Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzâsı idim. Güya ehl-i İslâm'ın yaralarını tedaviye çalışan bir hekim idim. Hâlbuki en ziyade hasta bendim.. hasta evvelâ kendine bakmalı.. sonra hastalara bakabilir.

İşte, Hazreti Şeyh bana der ki: “Sen kendin hastasın. Kendine bir tabip ara.” Ben dedim: “Sen tabibim ol.” Tuttum, kendimi ona muhatap addederek o kitabı bana hitap ediyor gibi okudum. Fakat kitabı çok şiddetliydi.. gururumu dehşetli kırıyordu.. nefsimde şiddetli ameliyat-ı cerrahiye yaptı.. dayanamadım, yarısına kadar kendimi ona muhatap ederek okudum, bitirmeye tahammülüm kalmadı. O kitabı dolaba koydum. Fakat sonra, ameliyat-ı şifakârânedeki gelen acılar gitti, lezzet geldi. O birinci üstadımın kitabını tamam okudum ve çok istifade ettim.. ve onun virdini ve münâcâtını dinledim.. çok istifâza ettim.

Sonra İmam Rabbânî'nin Mektubat kitabını gördüm, elime aldım, hâlis bir tefe'ül ederek açtım. Acâiptendir ki bütün Mektubat'ında

³⁴⁸ Sikke-i Tasdik-i Gaybî, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2089

³⁴⁹ “Ölüm kesin bir gerçektir.” (Bkz.: et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr* 3/180. Ayrıca, ölüm gerçeğini ifade eden âyet-i kerîmeler için bkz.: Bakara Sûresi 2/28; Âl-i İmran Sûresi 3/185; Hac Sûresi 22/66; Câsiye Sûresi 45/26; Kaf Sûresi 50/19; Cumua Sûresi 62/8; Mülk Sûresi 67/2)

³⁵⁰ “Sen Dârü'l-Hikmet'tesin; kalbini tedâvi edecek bir doktor ara!” (Bkz.: Abdülkadir Geylânî, *el-Fethu'r-Rabbânî* 265)

yalnız iki yerde “Bediüzzaman” lafzı var.³⁵¹ O iki mektup bana birden açıldı. Pederimin ismi Mirza olduğundan, o mektupların başında “Mirza Bediüzzaman’a Mektup” diye yazılı olarak gördüm. “Fesühânallah,” dedim. “Bu bana hitap ediyor.” O zaman Eski Said’in bir lâkabı “Bediüzzaman” idi. Hâlbuki hicretin üç yüz senesinde, Bediüzzaman Hemedânî’den başka o lâkapla iştihar etmiş zâtları bilmiyordum. Hâlbuki İmam’ın zamanında dahi öyle bir adam vardı ki ona o iki mektubu yazmış. O zâtın hâli benim halime benziyormuş ki o iki mektubu kendi derdime deva buldum.

Yalnız İmam, o mektuplarında tavsiye ettiği gibi çok mektuplarında musırrâne şunu tavsiye ediyor: “Tevhid-i kible et!”³⁵² Yani, “Birini üstad tut, arkasından git, başkasıyla meşgul olma!”

Şu en mühim tavsiyesi, benim istidadıma ve ahvâl-i ruhiyeme muvafık gelmedi. Ne kadar düşündüm: Bunun arkasından mı yoksa ötekinin mi yoksa daha ötekinin mi arkasından gideyim? Tahayyürde kaldım.. her birinde ayrı ayrı cazibedar hâsiyetler var.. biriyle iktifâ edemiyordum. O tahayyürde iken, Cenab-ı Hakk’ın rahmetiyle kalbime geldi ki: “Bu muhtelif turukların başı ve bu cetvellerin menbaı ve şu seyyarelerin güneşi Kur’ân-ı Hakîm’dir. Hakikî tevhid-i kible bunda olur. Öyleyse, en âlâ mürşid de ve en mukaddes üstad da O’dur.” O’na yapıştım. Nâkis ve perişan istidadım elbette lâyıkıyla o mürşid-i hakîkinin âb-ı hayat hükmündeki feyzini massedip alamıyor. Fakat ehl-i kalb ve sahib-i hâlin derecâtına göre, o feyzi, o âb-ı hayatı, yine onun feyziyle gösterebiliriz.

Demek, Kur’ân’dan gelen o Sözlere ve o nurlar, yalnız aklî mesâil-i ilmiye değil; belki kalbî, ruhî, hâli mesâil-i imaniyedir. Ve pek yüksek ve kıymettar maârif-i ilâhiye hükmündedirler.³⁵³

Yeni Said’in Eşiğinde

Bir seyhat-i hayaliye sûretinde nîm-manzum olarak “Lemeât”ta yazdığım bir vâkıa-yı misaliyenin meâlini şurada zikretmeğe münasebet geldi. Şöyle ki:

³⁵¹ İmâm Rabbânî, el-Mektûbât 1/86 (74. Mektup), 1/87 (75. Mektup)

³⁵² İmâm Rabbânî, el-Mektûbât 1/87 (75. Mektup)

³⁵³ Mektubat, 28. Mektup, 3. Mesele olan 3. Risale, 3. Nokta, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/515-516

Bu risalenin telifinden sekiz sene evvel İstanbul'da, Ramazan-ı Şerîf'te meslek-i felsefe ile münasebette bulunan Eski Said'in Yeni Said'e inkılâp edeceği bir hengâmdadır ki Fâtiha-yı Şerife'nin âhîrinde;

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ³⁵⁴

ile işaret ettiği üç mesleği düşünürken şöyle bir vâkıa-yı hayaliye, bir hâdise-i misaliye, rüyaya benzer bir hâdise gördüm ki:

Kendimi, bir sahra-yı azîmede görüyorum. Bütün zeminin yüzünü karanlıklı, sıkıcı ve boğucu bir bulut tabakası kaplamış. Ne nesim var, ne ziya, ne âb-ı hayat.. hiçbirisi bulunmuyor. Her tarafın canavarlar, muzır ve muvahhiş mahlûklarla dolu olduğunu tevehhüm ettim. Kalbime geldi ki; “Şu zeminin öteki tarafında ziya, nesîm, âb-ı hayat var. Oraya geçmek lâzım.” Baktım ki ihtiyârsız sevk olunuyorum. Zeminin içinde, tünel-vârî bir mağaraya sokuldum. Gitgide zeminin içinde seyahat ettim. Bakıyorum ki benden evvel o tahte'l-arz yolda çok kimseler gitmişler. Her tarafta boğulup kalmışlar. Onların ayak izlerini görüyordum. Bazılarının bir zaman seslerini işitiyordum. Sonra sesleri kesiliyordu.

Ey hayali ile benim seyahat-i hayaliyeme iştirak eden arkadaş! O zemin, tabiatı ve felsefe-i tabiiyedir. Tünel ise, ehl-i felsefenin efkârı ile hakikate yol açmak için açtıkları meslektir. Gördüğüm ayak izleri, Eflâtun ve Aristo³⁵⁵(Hâşiye) gibi meşâhîrlerindir. İşittiğim sesler, İbni Sînâ ve Fârâbî gibi dâhîlerindir. Evet İbni Sînâ'nın bâzı sözlerini, kanunlarını bazı yerlerde görüyordum. Sonra, bütün bütün kesiliyordu. Daha ileri gidememiş, demek boğulmuş. Her ne ise, seni meraktan kurtarmak için hayalin altındaki hakikatin bir köşesini gösterdim. Şimdi seyahatime dönüyorum.

³⁵⁴ “Nimet ve lutfuna mazhar ettiklerinin yoluna ilet. Gazaba uğrayanların ve sapkınlara rûnkine değil.” (Fâtiha Sûresi 1/7)

³⁵⁵ (Hâşiye) Eger desen: “Sen necisin, bu meşâhire karşı meydana çıkıyorsun? Sen bir sinek gibi olup da kartalların uçmalarına karışıyorsun?” Ben de derim ki: “Kur'an gibi bir üstad-ı ezeliyem varken, dalâlet-âlûd felsefenin ve evham-âlûd aklın şakirtleri olan o kartallara, hakikat ve marifet yolunda, sinek kanadı kadar da kıymet vermeye mecbur değilim. Ben onlardan ne kadar aşağı isem, onların üstadı dahi, benim üstadımdan bin defa daha aşağıdır. Üstadımın himmetiyle, onları gark eden madde, ayağımı da ıslatamadı. Evet büyük bir padişahın, onun kanununu ve evâmîrini hâmil küçük bir neferi, küçük bir şahın büyük bir müşirinden daha büyük işler görebilir.”

Gitgide baktım ki benim elime iki şey verildi. Biri, bir elektrik; o tahte'l-arz tabiatın zulümâtını dağıtır. Diğeri, bir âlet ile dahi azîm kayalar, dağ-misal taşlar parçalanıp bana yol açılıyor. Kulağıma denildi ki: "Bu elektrik ile o âlet, Kur'ân'ın hazinesinden size verilmiştir." Her ne ise.. çok zaman öylece gittim. Baktım ki öteki tarafa çıktım. Gayet güzel bir bahar mevsiminde bulutsuz bir güneş, ruh-efzâ bir nesîm, hayattar bir âb-ı leziz, her taraf şenlik içinde bir âlem gördüm. "Elhamdülillâh" dedim. Sonra baktım ki ben kendi kendime mâlik değilim. Birisi beni tecrübe ediyor..

Yine evvelki vaziyette o sahra-yı azîmede, boğucu bulut altında yine ben kendimi gördüm. Daha başka bir yolda, bir sâik beni sevk ediyordu. Bu defa tahte'z-zemin değil, belki seyir ve seyahatle yeryüzünü kat'edip öteki yüze geçmek için gidiyordum. O seyahatimde öyle acâip ve garâibi görüyordum ki tarif edilmez. Deniz bana hiddet ediyor, fırtına beni tehdit eder, her şey bana müşkülât peydâ eder.

Fakat yine Kur'ân'dan bana verilen bir vasıta-yı seyahatimle geçiyordum, galebe çalıyordum. Gitgide bakıyordum, her tarafta seyyahların cenazeleri bulunuyor. O seyahati bitirenler, binde ancak birdir. Her ne ise... O buluttan kurtulup zeminin öteki yüzüne geçip güzel güneşle karşılaştım. Ruh-efzâ nesîmi teneffüs ederek, "Elhamdülillâh" dedim. O cennet gibi o âlemi seyre başladım.

Sonra baktım, biri var ki beni orada bırakmıyor. Başka yolu bana gösterecek gibi, yine beni bir anda o müdhiş sahraya getirdi. Baktım ki yukarıdan inmiş aynı asansörler gibi muhtelif tarzlarda bazı tayyare, bazı otomobil, bazı zembil gibi şeyler görünüyor. Kuvvet ve istidada göre onlara atılsa yukarıya çekiliyor. Ben de birisine atladım. Baktım, bir dakika zarfında bulutun fevkine beni çıkardı. Gayet güzel, müzeyyen, yeşil dağların üstüne çıktım. O bulut tabakası, dağın yarısına kadar gelmemişti. En latîf bir nesîm, en leziz bir âb-ı hayat, en şirin bir ziya her tarafta görünüyor. Baktım ki o asansörler gibi nurânî menziller, her tarafta var. Hatta iki seyahatimde ve zeminin öteki yüzünde onları görmüştüm, anlamamıştım. Şimdi anlıyorum ki şunlar, Kur'ân-ı Hakîm'in âyetlerinin cilveleridir.

İşte ³⁵⁶ وَلَا الضَّالِّينَ ile işaret olunan evvelki yol, tabiata saplananların ve Tabiiyyûn fikrini taşıyanların mesleğidir ki; onda, hakikate ve nura geçmek için ne kadar müşkülât olduğunu hissettiniz.

³⁵⁷ غَيْرِ الْمَعْضُوبِ ile işaret olunan ikinci yol, esbap-perestlerin ve ve-saite îcad ve tesir verenlerin, Meşşâiyyûn hükemâsı gibi; yalnız akıl ile, fikir ile hakikatü'l-hakâike ve Vâcibü'l-vücûd'un mârifetine yol açanların mesleğidir.

³⁵⁸ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ile işaret olunan üçüncü yol ise, sırat-ı müstakîm ehli olan ehl-i Kur'ân'ın cadde-i nurâniyesidir ki en kısa, en rahat, en selâmet ve herkese açık, semâvî ve rahmanî ve nurânî bir meslektir.³⁵⁹

Sünnet-i Seniyye'nin

Düsturları Birer Fener ve Kandildir

Vesvese ve evham zulmetleri içinde yürürken, Resûl-i Ekrem'in (aleyhissalâtü vesselâm) sünnetleri birer yıldız, birer lâmba vazifesini gördüklerini gördüm. Her bir sünnet veya bir hadd-i şer'î, zulmetli dalâlet yollarında güneş gibi parlıyor. O yollarda insan, zerre miskal o sünnetlerden inhiraf ve udûl ederse; şeytanlara mel'ab, evhama merkeb, ehvâl ve korkulara ma'raz ve dağlar kadar ağır yüklere matiyye olacaktır.

Ve kezâ o sünnetleri, sanki semâdan tedelli ve tenezzül eden ipler gibi gördüm ki onlara temessük eden yükselir, saadetlere nâil olur. Muhalefet edip de akla dayananlar ise, uzun bir minare ile semaya çıkmak hamâkatinde bulunan Firavun gibi³⁶⁰ bir firavun olur..³⁶¹

Bu fakir Said, Eski Said'den çıkmaya çalıştığı bir zamanda, rehbersizlikten ve nefsi emmârenin gururundan gayet müthiş ve mânevî bir fırtına içinde akıl ve kalbim hakâik içerisinde yuvarlandılar. Kâh Süreyyâ'dan serâya kâh serâdan Süreyyâ'ya kadar bir sukût ve suûd içerisinde çalkanıyorlardı.

³⁵⁶ "Sapkınlarınkine değil." (Fâtiha Sûresi 1/7)

³⁵⁷ "Gazaba uğrayanlarınkine değil." (Fâtiha Sûresi 1/7)

³⁵⁸ "Nimet ve lutfuna mazhar ettiklerinin yoluna ilet." (Fâtiha Sûresi 1/7)

³⁵⁹ Sözler, 30. Söz, 1. Maksat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/245-246

³⁶⁰ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَرْحًا "Haman! Benim için bir kule inşa et." (Mü'min Sûresi 40/36)

³⁶¹ Mesnevî-i Nuriye, Katrenin Zeyli, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1307-1308

İşte, o zaman müşahede ettim ki sünnet-i seniyyenin meseleleri, hatta küçük âdâpları, gemilerde hatt-ı hareketi gösteren kıblenâmeli birer pusula gibi, hadsiz zararlı, zulümâtlı yollar içinde birer düğme hükmünde görüyordum. Hem o seyahat-i ruhiyede çok tazyikat altında gayet ağır yükler yüklenmiş bir vaziyette kendimi gördüğüm zamanda, sünnet-i seniyyenin o vaziyete temas eden meselelerine ittiba ettikçe, benim bütün ağırlıklarımı alıyor gibi bir hiffet buluyordum. Bir teslimiyetle tereddütlerden ve vesveselerden, yani, “Acaba böyle hareket hak mıdır, maslahat mıdır?” diye endişelerden kurtuluyordum. Ne vakit elimi çektiysem bakıyordum, tazyikat çok. Nereye gittikleri anlaşılmayan çok yollar var. Yük ağır, ben de gayet âcizim. Nazarım da kısa, yol da zulümâtlı. Ne vakit sünnete yapışsam; yol aydınlaşıyor, selâmetli yol görünüyor, yük hafifliyor, tazyikat kalkıyor gibi bir hâl-et hissediyordum. İşte o zamanlarımda İmam Rabbânî'nin hükmünü bilmüşâhede tasdik ettim.³⁶²

İmam Rabbânî Ahmed-i Fârukî (kuddise sirruh) demiş ki: “Ben seyr-i ruhânîde kat-ı meratip ederken, tabakât-ı evliya içinde en parlak, en haşmetli, en letâfetli, en emniyetli; sünnet-i seniyyeye ittibatı, esas-ı tarikat ittihâz edenleri gördüm. Hatta o tabakanın âmi evliyalrı, sair tabakâtın has velilerinden daha muhteşem görünüyordu.”³⁶³

Evet Müceddid-i Elf-i Sâni İmam Rabbânî (radiyallâhu anh) hak söylüyor. Sünnet-i seniyyeyi esas tutan, Habibullah'ın zallı altında makam-ı mahbûbiyete mazhardır.³⁶⁴

Akıl ve Kalb Arasında Sülûk Edilmemiş, Denenmemiş Bir Yol Seçtim

Aklım yürüyüş yaparken, bazen kalbimle arkadaş olur. Kalb zevkiyle bulduğu şeyi akla veriyor. Akıl bervech-i mütad burhan şeklinde bir temsil ile ibraz ediyor.³⁶⁵

Bu dönemde yazdığı risalelerin mukaddimelerinde bu yeni yolu anlatmıştır.

³⁶² Lem'alar, 11. Lem'a, 3. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/607

³⁶³ İmâm Rabbânî, el-Mektûbât 1/240 (260.Mektup)

³⁶⁴ Lem'alar, 11. Lem'a, 2. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/607

³⁶⁵ Mesnevî-i Nuriye, Şule, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1366

Bu risalelerin ibarelerindeki işkâl ve iğlâkın, keyif için ihtiyarım-
dan çıkmış olduğunu zannetme. Çünkü bu risale, dehşetli bir zaman-
da nefsimin hücumuna karşı yapılan âni ve irticalî bir münakaşadır.
Kelimeleri, o müthiş mücadele esnasında zihnimin eline geçen dikenli
kelimelerdir. O ateşle nurun karıştıkları bir hengâmda, başım dönme-
ye başlıyordu. Kâh yerde kâh gökte kâh minarenin dibinde kâh minarenin
şerefesinde kendimi görüyordum. Çünkü takip ettiğim yol, akıl ile
kalb arasında yeni açılan berzahî bir yoldur. Akıldan kalbe, kalbden
akla inip çıkmaktan bîzar olmuştum. Bunun için, bir nur bulduğum
zaman, hemen üstüne bir kelime bırakıyordum. Fakat o nurların üstü-
ne bıraktığım kelime taşları, delâlet için değildi. Ancak kaybolmamak
için birer nişan ve birer alâmet olarak bırakırdım. Sonra baktım ki o
zulmetler içinde bana yardım eden o nurlar, Kur'ân güneşinden ilham
edilen misbah ve kandillerdi.³⁶⁶

Ben bu risalelerin meselelerini Rahman'ın arşından uzatılan nuranî
zembillere yükselmek için vesileler ve merdivenler olarak görüyorum.
O nuranî zembiller ise, Kur'ân'ın âyetleridir. Onlarda yer alan her bir
meselenin başı mutlaka Kur'ân'ın bir âyetine temas eder. Bu risalelerin
meseleleri her ne kadar başlangıçta bana şühudî-hadsî ve zevkî olarak
görölmüşse de basiret sahiplerinin gözü kapalı dolaştıkları cünun sah-
rasında aklımın refakatinde dolaşmam sebebiyle, aklım âdeti olduğu
üzere kalbimin gördüklerini kendi mikyas, ölçü ve mizanlarına çevirdi,
onları delilleriyle tuttu. Böylece bu risalelerin meseleleri, delilli-bur-
hanlı oldu.

Bundan dolayı, fikir ve ilim cihetinde dalâlete düşenlerin bu
Risaleler ile insanın ayağını kaydıran felsefî fikirlerden kurtulmaları
mümkündür.

Hatta bu Risaleler'den; tehzip, tanzim, izah ile bu zamanın fikir
dalâletlerini red için gayet kuvvetli ve sağlam imanî Akaid ve yeni bir
Kelâm ilmi istihracı mümkündür.

Hatta akli kalbiyle karışan veya kalbi, kesret âfakında dağılmış ak-
lına iltihak eden kimse, bu risalelerden demir yolu misali yeni, sağlam,
emin bir yol istinbat edebilir. O yolda Kur'ân-ı Kerîm'in irşadı altında
sülûk eder.

³⁶⁶ Mesnevî-i Nuriye, Katre, İtizar, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1307

Nasıl olmasın ki? Risalelerimde olan bütün güzellikler ancak ve ancak Kur'ân'ın feyzindedir. Lillâhilhamd, bu yolda Kur'ân, müşidim ve üstadım oldu. Evet kim o Kur'ân'a yapışsa hiç kopmayacak sağlam bir kulpa tutunmuş olur.³⁶⁷

Yazdıklarımın akıl ve fikrin mahsulü olduğunu zannetme. Kellâ! Kur'ân-ı Kerîm'den istimdat ile mecruh bir ruha ve yaralı bir kalbe gelen feyizlerdir.

Bunları, kalblerin zevk ettiği geçici şeyler de zannetme. Kellâ! Bunlar, alîl bir akıl, hasta bir kalb ve kör bir nefse yansıyan sabit hakikatlerin nurlarıdır.

Selef âlimlerinden bir kısım zâtlar akıl yolunda gitmiş, bir kısım sa-
lihler de kalb yolunda ilerlemiş. Bunların yolu dışında aklımın kalbimle
nasıl mezc olduğunu doğrusu bilmiyorum. Eğer onlara muvafakat
edebilmişsem, ne âlâ, ne hoş. Şayet kelâmımda bu iki yoldan birine
muhalif şeyler söylemişsem bana geri gönderilsin.

Eserlerimde intizam, insicam ve vuzuh arama. Çünkü eserlerim
garip tahavvüllerde ve çeşitli nefsî tecrübelerde gördüklerimin kay-
dedilmiş ve özetlenmiş şeklindedir. Başka sebepler de var. Şayet bunlara
muttali olsaydın beni mâzur görürdün.

“Tamamını bilmediğimde hiçbirini istemem.” deme. Sen bir bos-
tana girdiğinde, hepsini yiyemiyorsun diye bütün meyveleri bırakır
mısın?

Meselelerde rastlayacağın burhan ve istidlâl şeklindeki şeyler sade-
ce burhan değildir ki “fîhi nazar” denilsin. Aksine, Kur'ân-ı Kerîm'in
feyzinden gelen yakîn nurlarıyla kayıt altına alınan, belirlenen ve mu-
hafaza edilen “mebâdi-i hadsiyelerdir.”³⁶⁸

Tevfik-i ilâhî refîki olan adam, tarikat berzahına girmeden zâhirden
hakikate geçebilir. Evet Kur'ân'dan, hakikat-i tarikatı –tarikatsız– feyiz
sûretiyle gördüm ve bir parça aldım. Ve kezâ maksud-u bizzat olan
ilimlere ulûm-u âliyeyi okumaksızın îsal edici bir yol buldum. Serîü's-

³⁶⁷ Mesnevî-i Nuriye, Zeylül-Habab, İfade-i Meram, *Risale-i Nur Külliyyatı* 216-217.
(Envar Neşriyat; Ter: Abdulkadir Badıllı)

³⁶⁸ Mesnevî-i Nuriye, Şemme, İfade-i Meram, 387 (Envar Neşriyat, Ter: Abdulkadir
Badıllı)

seyr olan bu zamanın evlâdına, kısa ve selâmet bir tarîkı ihсан etmek, rahmet-i hâkimenin şânındandır.³⁶⁹

Yeni Said'e Giden Yolun Açılması

Birinci Nokta

Kırk elli sene evvel Eski Said, ziyade ulûm-u akliye ve felsefide hareket ettiği için, hakikatü'l-hakâike karşı ehl-i tarikat ve ehl-i hakikat gibi bir meslek aradı. Ekser ehl-i tarikat gibi yalnız kalben harekete kanaat edemedi. Çünkü akılı-fikri hikmet-i felsefiye ile bir derece yaralı idi; tedavi lâzımdı. Sonra hem kalben hem aklen hakikate giden bazı büyük ehl-i hakikatin arkasında gitmek istedi. Baktı, onların her birinin ayrı cazibedar bir hâssası var. Hangisinin arkasından gideceğine tahayyürde kaldı. İmam Rabbânî de ona gaybî bir tarzda “Tevhid-i kible et!”³⁷⁰ demiş; yani “Yalnız bir üstadın arkasından git!” O çok yaralı Eski Said'in kalbine geldi ki: “Üstad-ı hakikî Kur'an'dır. Tevhid-i kible bu üstadla olur.” diye, yalnız o üstad-ı kudsînin irşadıyla hem kalbi hem ruhu gayet garip bir tarzda sülûke başladılar. Nefs-i emmâresi de şükûk ve şübehâtıyla onu mânevî ve ilmî mücahedeye mecbur etti. Gözü kapalı olarak değil; belki İmam Gazzalî (rahmetullâhi aleyh), Mevlâna Celâleddin (rahmetullâhi aleyh) ve İmam Rabbânî (rahmetullâhi aleyh) gibi kalb, ruh, akıl gözleri açık olarak, ehl-i istiğrakın akıl gözünü kapadığı yerlerde, o makamlarda gözü açık olarak gezmiş. Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki Kur'an'ın dersiyile, irşadıyla hakikate bir yol bulmuş, girmiş. Hatta

وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَّهُ آيَةٌ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ³⁷¹

hakikatine mazhar olduğunu, Yeni Said'in Risale-i Nur'uyla göstermiş.

³⁶⁹ Mesnevî-i Nuriye, 10. Risale, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1354

³⁷⁰ İmâm Rabbânî, el-Mektûbât 1/87 (75. Mektup)

³⁷¹ “Bütün her şeyde Allah'ın varlık ve birliğini gösteren bir âyet (işaret) vardır.” (Bkz.: el-Esfehânî, *el-Eğjânî* 4/39; el-Kalkaşendî, *Subhu'l-Âşâ* 12/413; el-Übseyhî, *el-Müstatraf* 1/16, 2/280)

İkinci Nokta

Mevlâna Celâleddin (rahmetullâhi aleyh) ve İmam Rabbânî (rahmetullâhi aleyh) ve İmam Gazzâlî (rahmetullâhi aleyh) gibi, akıl ve kalb ittifakıyla gittiği için, her şeyden evvel kalb ve ruhun yaralarını tedavi ve nefsin evhamdan kurtulmasını temine çalışıp –lillâhilhamd– Eski Said, Yeni Said’e inkılâp etmiş. Aslı Fârisî sonra Türkçe olan Mesnevî-i Şerif gibi o da Arapça bir nevi Mesnevî hükmünde Katre, Hubab, Habbe, Zühre, Zerre, Şemme, Şûle, Lem’alar, Reşhalar, Lâsiyyemalar vesair dersleri ve Türkçe’de o vakit Nokta ve Lemeât’ı gayet kısa bir sûrette yazmış; fırsat buldukça da tabetmiş. Yarım asra yakın o mesleği Risale-i Nur sûretinde, fakat dahilî nefis ve şeytanla mücadeleye bedel, hariçte muhtaç mütehayyirlere ve dalâlette giden ehl-i felsefeye karşı Risale-i Nur, geniş ve küllî mesnevîler hükmüne geçti.

Üçüncü Nokta

O Yeni Said’in münazarasıyla, nefis ve şeytanın tam mağlûp edilmesi ve susturulması gibi, Risale-i Nur dahi yaralanmış tâlib-i hakikati kısa bir zamanda tedavi ettiği gibi, ehl-i ilhad ve dalâleti de tam ilzam ve iskât ediyor... ³⁷²

Görmediğim Şeyi Yazmadım

Malûmdur ki insan, hasbe’l-kader çok yollara sülûk eder. Ve o yolda çok musibet ve düşmanlara rast gelir. Bazen kurtulursa da bazen de boğulur. Ben de kader-i ilâhînin sevkiyle pek acîp bir yola girmiştim. Ve pek çok belâlara ve düşmanlara tesadüf ettim. Fakat acz ve fakrımı vesile yaparak Rabbime iltica ettim. İnyet-i ezeliye beni Kur’ân’a teslim edip Kur’ân’ı bana muallim yaptı. İşte Kur’ân’dan aldığım dersler sayesinde o belâlardan halâs olduğum gibi nefis ve şeytan ile yaptığım muharebelerden de muzafferen kurtuldum. Bütün ehl-i dalâletin vekili olan nefis ve şeytanla ilk müsademe, *سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ* ³⁷³ kelimelerinde vuku buldu. Bu kelimelerin kalelerinde

³⁷² Mesnevî-i Nuriye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1277

³⁷³ “Allah, her türlü noksandan münezzehtir. Bütün hamdler, övgüler Allah’adır. Allah’tan

tahassun ederek o düşmanlarla münakaşalara giriştim. Her bir kelimedede otuz defa meydan muharebesi vukua geldi. Bu risalede yazılan her bir kelime, her bir kayıt, kazandığım bir muzafferiyete işarettir.³⁷⁴

Amma tahdis-i nimet ve eda-yı emanet için derim ki, bütün yazdığım şeylerde sizi aldatmıyorum. Görmediğimi yazmadım. Belki ancak bizzat müşahede ettiklerimi veyahut aynelyakîn veya ilmelyakîn sûretinde yakîn hasıl ettiklerimi yazıyorum.³⁷⁵

Yıl 1922

Hayat-ı İçtimaiyeden

Nefretle Kaçışı ve İnkılâb-ı Ruhî Dönemi

Harb-i Umumi'de, Rus'un esaretinden kurtulduktan sonra, İstanbul'da iki-üç sene Dâru'l-Hikmet'te hizmet-i diniye beni orada durdurdu. Sonra Kur'an-ı Hakîm'in irşâdıyla ve Gavs-ı Âzam'ın himmetiyle ve ihtiyarlığın intibâhıyla İstanbul'daki hayat-ı medeniyeden usanç ve şâşaalı hayat-ı içtimaiyeden bir nefret geldi. Dâüsilâ tâbir edilen iştiyak-ı vatan hissi beni vatanıma sevk etti. Madem öleceğim, vatanımda öleyim diye Van'a gittim.³⁷⁶

Saç ve sakalımdaki beyaz kılların ve bir vefadârın sadâkatsizliği neticesinde o şâşaalı ve zâhiren tatlı ve süslü İstanbul'un hayat-ı dünyeviyesinin ezvakından bana bir nefret geldi. Nefis, meftun olduğu ezvakın yerinde mânevî ezvak aradı. Bu ehl-i gafletin nazarında soğuk ve ağır ve nâhoş görünen ihtiyarlıkta, bir teselli, bir nur istedi. Felillâhilhamd, Cenab-ı Hakk'a yüz bin şükür olsun, bütün o hakikatsiz, tatsız, âkıbet-siz ezvak-ı dünyeviye yerine; hakikî, daimî ve tatlı ezvak-ı imaniyeyi ³⁷⁷اَللّٰهُ اِلٰهٌ هُوَ

(celle celâlüh) başka ilâh yoktur. Allah, büyük'tür. Hareket ve güç, ancak yüceler yücesi ve pek büyük olan Cenab-ı Hakk'ın dilemesi ile olur." (Buhârî, *Tebeccüd* 21; Ebû Dâvûd, *Salat* 135; Nesâî, *İftitah* 32; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/353)

³⁷⁴ Age., 2/1297

³⁷⁵ Mesnevî-i Nuriye, Şemme, İfade-i Meram, 387 (Envar Neşriyat, Terc: Abdulkadir Badıllı)

³⁷⁶ Lem'alar, 26. Lem'a, 13. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/715

³⁷⁷ "Allah, o hak Mabuddur ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmrân Sûresi 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi 4/87; ...)

rında soğuk ve sakil görünen ihtiyarlığı, o nur-u tevhid ile çok hafif ve hararetli ve nurlu gördüm.³⁷⁸

Bir zaman ihtiyarlığımın mebbeinde, bir inziva arzusuyla, İstanbul'un boğaz tarafındaki Yuşa Tepesi'nde, yalnızlıkla ruhum bir istirahat aradı.³⁷⁹ Bir gün o yüksek tepede, dâire-i ufka, etrafa baktım. Gayet hazîn ve rikkatli bir levha-yı zeval ve firâkı, ihtiyarlığın ihtarıyla gördüm. Şecere-i ömrümün kırk beşinci senesi olan kırk beşinci dalındaki yüksek makamından, tâ hayatımın aşağı tabakalarına nazar gezdirdim. Gördüm ki o aşağıda, her bir dalında, her bir senenin zarfında sevdiklerimden ve alâkadarlarımdan ve tanışıklarımımdan hadsiz cenazeler var. Ve o firâk ve iftirâktan gelen gayet rikkatli bir mânevî teessürât içinde, Fuzulî-i Bağdadî gibi, müfârekat eden dostları düşünererek enîn edip:

Vaslını yâd eyledikçe ağlarım,

Tâ nefes var ise kuru cismimde feryad eylerim.

diyerek bir teselli, bir nur, bir rica kapısını aradım. Birden, âhirete iman nuru, imdada yetişti. Hiç sönmez bir nur, hiç kırılmaz bir rica verdi.³⁸⁰

Bundan yirmi beş sene kadar evvel, İstanbul Boğazı'ndaki Yuşa Tepesi'nde, dünyanın terkine karar verdiğim bir zamanda, bir kısım mühim dostlarım beni dünyaya, eski vaziyetime döndürmek için yanına geldiler. Dedim: "Yarına kadar beni bırakınız, istihâre edeyim." Sabahleyin kalbime bu iki levha hutûr etti. Şiire benzer, fakat şiir değiller. O mübarek hâtıranın hatırı için ilişmedim. Geldiği gibi muhafaza edildi. Yirmi Üçüncü Söz'ün âhiline ilhak edilmişti. Makam münasebetiyle buraya alındı.

³⁷⁸ Lem'alar, 26. Lem'a, 11. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/713

³⁷⁹ Yuşa Tepesi'nde Cevşenü'l-Kebîr ve İsm-i Âzam'ı vird ittihaz etmişti. (Badıllı, *Târîhçe* 759)

³⁸⁰ Lem'alar, 26. Lem'a, 5. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/703

Birinci Levha**Ehl-i Gaflet Dünyasının****Hakikatini Tasvir Eder Levhadır.**

Beni dünyaya çağırma	Ona geldim fenâ gördüm.
Demâ gaflet hicâb oldu	Ve nûr-u Hak nihân gördüm.
Bütün eşyâ vu mevcudât	Birer fâni muzır gördüm.
Vücûd desen, onu giydim	Âh! Ademdi.. çok belâ gördüm.
Hayat desen, onu tattım	Azap ender azap gördüm.
Akl, ayn-ı ikâp oldu	Bekâyı bir belâ gördüm.
Ömür, ayn-ı hevâ oldu	Kemâl, ayn-ı hebâ gördüm.
Amel, ayn-ı ri'yâ oldu	Emel, ayn-ı elem gördüm.
Visâl, nefs-i zeval oldu	Devayı ayn-ı dâ gördüm.
Bu envâr, zulümât oldu	Bu ahhâbı yetim gördüm.
Bu savtlar, nây-ı mevt oldu	Bu ahyâyı mevât gördüm.
Ulûm, evhama kalboldu	Hikemde bin sekam gördüm.
Lezzet, ayn-ı elem oldu	Vücûdda bin adem gördüm.
Habîb desen onu buldum	Âh! Firakta çok elem gördüm.

Ehl-i Hidâyet ve Huzurun**Hakikat-i Dünyalarına İşaret Eder Levhadır.**

Demâ gaflet zeval buldu	Ve nur-u Hak, ayân gördüm.
Vücûd, burhan-ı Zât oldu	Hayat, mir'ât-ı Hak'tur gör.
Akl, miftâh-ı keniz oldu	Fenâ, bâb-ı bekâdır gör.
Kemâlin lem'ası söndü	Fakat, şems-i cemâl var, gör.
Zeval, ayn-ı visâl oldu	Elem, ayn-ı lezzettir gör.
Ömür, nefs-i amel oldu	Ebed, ayn-ı ömürdür gör.
Zalâm, zarf-ı ziya oldu	Bu mevtte hak, hayat var, gör.
Bütün eşya, enîs oldu	Bütün asvât, zikirdir gör.
Bütün zerrât-ı mevcudât	Birer zâkir, müsebbih gör.
Fakrı, keniz-i gınâ buldum	Aczde tam kuvvet var, gör.
Eğer Allah'ı buldunsa	Bütün eşya, senindir gör.

Eğer Mâlik-i mülk'e memlûk isen	Onun mülkü senindir gör.
Eğer hodbin ve kendi nefesine mâlik isen	Bilâ-addin belâdır gör,
Bilâ-haddin azaptır tad,	Bilâ-gayet ağırdır gör.
Eğer hakikî abd-i hudâbîn isen	Hudûdsuz bir safâdır gör.
Hesabsız bir sevab var, tad	Nihayetsiz saadet gör...

Yirmi beş sene evvel Ramazan'da, ikindiden sonra Şeyh Geylânî'nin (kuddise sirruh) Esmâ-yı Hüsnâ manzûmesini okudum. Bana bir arzu geldi ki: Esmâ-yı Hüsnâ ile bir münâcât yazayım. Fakat, o vakit bu kadar yazıldı. O kudsî üstadımın mübarek münâcât-ı esmâyesine bir nazîre yapmak istedim. Heyhat! Nazma istidâdım yok. Yapamadım, noksan kaldı. Bu münâcât, Otuz Üçüncü Söz'ün Otuz Üçüncü Mektub'u olan Pencerele Risalesi'ne ilhak edilmişti. Makam münâsebetiyle buraya alındı.³⁸¹

هُوَ الْبَاقِي

هُوَ الْعَدْلُ لَهُ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ	حَكِيمِ الْقَضَايَا نَحْنُ فِي قَبْضِ حُكْمِهِ
هُوَ الْقَادِرُ الْقَيُّومُ لَهُ الْعَرْشُ وَالتَّرَاءُ	عَلِيمِ الْخَفَايَا وَالْغُيُوبِ فِي مَلِكِهِ
هُوَ الْفَاطِرُ الْوَدُودُ لَهُ الْحُسْنُ وَالتَّبَاهُ	لَطِيفِ الْمَرَايَا وَالتَّنْقُوشِ فِي صُنْعِهِ
هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ لَهُ الْعِزُّ وَالتَّكْبِيرِيَاءُ	جَلِيلِ الْمَرَايَا وَالتَّسْوُونِ فِي خَلْقِهِ
هُوَ الدَّائِمُ الْبَاقِي لَهُ الْمُلْكُ وَالتَّبَاءُ	بَدِيعِ الْبَرَايَا نَحْنُ مِنْ نَقْشِ صُنْعِهِ
هُوَ الرَّزَّاقُ الْكَافِي لَهُ الْحَمْدُ وَالتَّنَاءُ	كَرِيمِ الْعَطَايَا نَحْنُ مِنْ رَكْبِ ضَيْفِهِ
هُوَ الْخَالِقُ الْوَافِي لَهُ الْجُودُ وَالتَّعْطَاءُ	جَمِيلِ الْهَدَايَا نَحْنُ مِنْ نَسْجِ عِلْمِهِ
هُوَ الرَّاحِمُ الشَّافِي لَهُ الشُّكْرُ وَالتَّنَاءُ	سَمِيعِ الشُّكَايَا وَالدَّعَاءِ لِحَلْفِهِ
هُوَ الْعَفَّارُ الرَّحِيمُ لَهُ الْعَفْوُ وَالتَّرِيَاءُ	عَفُورُ الْخَطَايَا وَالتَّذُنُوبِ لِعَبْدِهِ

³⁸¹ Sözler, 17. Söz, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/84-85

³⁸² "O'dur Bâki. O, hükmünün kazâsında Hakîmdir; biz de O'nun hükmü altındayız. Hakem olan O, Adl olan O'dur; arz ve semâ O'nundur. Mülkünde gizli ve kapalı olanı O hakkıyla bilir. Kâdir olan O, Kayyûm olan O'dur; Arş da, yer de O'nundur. Sanatının nakışlarında ve vasıflarında görünen O'nun lutfudur. Fâtır O'dur, Vedûd

Eski Said’i Yeni Said’e Dönüştüren Vâkıa

Şu hayat-ı dünyeviye'nin hakikatini bir vâkıâ-yı hayâliyyede³⁸³ Eski Said görmüş, onu Yeni Said’e döndürmüş olan şu vâkıâ-yı temsiliyyeyi dinle:

Gördüm ki; ben bir yolcuym. Uzun bir yola gidiyorum. Yani gönderiliyorum. Seyyidim olan zât, bana tahsis ettiği altmış altından tedricen birer miktar para veriyordu. Ben de sarf edip pek eğlenceli bir hana geldim. O handa bir gece içinde on altını kumara-mumara, eğlencelere ve şöhet-perestlik yoluna sarf ettim. Sabahleyin elimde hiçbir para kalmadı. Bir ticaret edemedim. Gideceğim yer için bir mal alamadım. Yalnız o paradan bana kalan elemeler, günahlar ve eğlencelerden gelen yaralar, bereler, kederler benim elimde kalmıştı. Birden ben o hazîn hâlette iken orada bir adam peydâ oldu. Bana dedi:

“Bütün bütün sermayeni zayı ettin. Tokata da müstahak oldun. Gideceğin yere de müflis olarak elin boş gideceksin. Fakat aklın varsa tevbe kapısı açıktır. Bundan sonra sana verilecek bâki kalan on beş altından her eline geçtikçe yarısını ihtiyaten muhafaza et. Yani gideceğin yerde sana lâzım olacak bazı şeyleri al.” Baktım nefsim razı olmuyor. “Üçte birisini.” dedi. Ona da nefsim itaat etmedi. Sonra “Dörtte birisini.” dedi. Baktım nefsim mübtelâ olduğu âdetini terk edemiyor. O adam hiddetle yüzünü çevirdi, gitti...

Birden o hâl değişti. Baktım ki; ben, tünel içinde sukut eder gibi bir süratle giden bir şimendifer içindeyim. Telâş ettim. Fakat ne çare ki hiçbir tarafa kaçılmaz. Garâipten olarak o şimendiferin iki tarafında pek

O; mahlûkattaki bütün hüsn ve güzellikler O'nundur. Mevcûdât aynalarında ve mahlûkatının her şeyinde tezahür eden O'nun celâlidir. Melik O'dur, Kuddûs O; izzet ve kibriyâ da O'na aittir. Mahlûkatını büyüleyici sanat içinde icad eden O'dur; biz de O'nun sanatının nakışlarıyız. Dâim O'dur, Bâki O; mülk ve bekâ O'nundur. O ihsanlarında pek kerîmdir; biz de O'nun misafir kafilelerindeniz. Rezzâk O'dur, her hâcete Kâfi O; hamd ve senâ O'na mahsustur. Hedâyâ-yı rahmetinde görünen O'nun cemâlidir. Biz de O'nun ilminin mensucatındanız. Hâlık O'dur, Vâfi O; cûd ve atâ O'nundur. Mahlûkatının şikâyet ve dualarını işiten O'dur. Merhamet eden O, şifâ veren O; şükür ve senâ O'na mahsustur. Kullarının hata ve günahlarını bağışlayan da O'dur. Gaffâr O'dur, Rahîm O; af da, rızâ da O'ndandır.”

³⁸³ Biz burada Üstad Bediüzzaman'ın Eski Said'den Yeni Said'e tahavvülü hakkında beyan ettiği üç vâkıadan birini seçtik. Diğerleri için bkz. Sözlür, 23. Söz, 2. Mebhas, 2. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/137; Sözlür, 30. Söz, 1. Maksat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/245

cazibedâr çiçekler, leziz meyveler görünüyordu. Ben de akılsız acemiler gibi onlara bakıp elimi uzattım. O çiçekleri koparmak, o meyveleri almak için çalıştım. Fakat o çiçekler ve meyveler, dikenli-mikenli, mü-lâkatında elime batıyor, kanatıyor.

Şimendiferin gitmesiyle müfarakatından elimi parçalıyorlar. Bana pek pahalı düşüyorlardı.

Birden şimendiferdeki bir hademe dedi:

- Beş kuruş ver, sana o çiçek ve meyvelerden istediğin kadar vereceğim. Beş kuruş yerine elin parçalanmasıyla yüz kuruş zarar ediyorsun. Hem de ceza var, izinsiz koparamazsın!”

Birden sıkıntıdan ne vakit tünel bitecek diye başımı çıkarıp ileriye baktım. Gördüm ki tünel kapısı yerine çok delikler görünüyor. O uzun şimendiferden o deliklere adamlar atılıyorlar. Bana mukabil bir delik gördüm. İki tarafında iki mezar taşı dikilmiş. Merak ile dikkat ettim. O mezar taşında büyük harflerle “Said” ismi yazılmış gördüm. Teessüf ve hayretimden “Eyvah!” dedim. Birden o han kapısında bana nasihat eden zâtın sesini işittim.

Dedi:

- Aklın başına geldi mi?

Dedim:

- Evet geldi, fakat kuvvet kalmadı, çâre yok...

Dedi:

- Tevbe et, tevekkül et!

Dedim:

- Ettim.

Ayıldım, Eski Said kaybolmuş, Yeni Said olarak kendimi gördüm.³⁸⁴

Tefekkür Mesleği

Yirmi üç sene evvel, Eski Said, Yeni Said’e inkılâp ettiği zaman, tefekkür mesleğinde gittiği için ³⁸⁵ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَنَةً

³⁸⁴ Sözler, 23. Söz, 2. Mebhas, 3. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/139-140

³⁸⁵ el-Gazzâlî, *İhyâu Ulûmi'd-Dîn* 4/423; el-Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an* 4/314; Aliyyülkârî, *el-Masnu'* s.82; *el-Aclûmî, Keşfü'l-Hafû* 1/370

nı aradım. Her bir-iki senede o sır, ya Arabî ya Türkçe bir risaleyi netice verip sûret değişiyordu. Arabî Katre Risalesi'nden, tâ Âyetü'l-Kübrâ Risalesi'ne kadar, o hakikat devam edip sûretler değiştirerek, tâ Hizbü'l-Ekber-i Nuriye sûret-i daimesine girdi. Yirmi üç seneden beridir ki ne vakit sıkılsam ve fikir ve kalbe yorgunluk ve usanç gelse bu hizbin bir kısmını mütefekkirâne okumuşsam, o sıkıntıyı ve usanç ve yorgunluğu izale ediyordu. Hatta, bilâ-istisna, her gece sabaha yakın dört-beş saat meşguliyetten gelen usanç ve yorgunluk, o hizbin altısından birisini okumasıyla hiçbir eseri kalmadığı bin defa tekerrür etmiş.³⁸⁶

Acz, Fakr, Şefkat ve Tefekkür Mesleği³⁸⁷

Üçümüz de kendimizi “Zühre”, “Katre”, “Reşha” farz edeceğiz. Zira onlarda farz ettiğimiz şuur kâfi gelmiyor. Biz aklımızı dahi onlara katmalıyız. Yani onlar maddî güneşlerinden nasıl feyiz alıyorlar, biz de mânevî güneşimizden öyle alıyoruz, anlamalıyız.

İşte sen, ey dünyayı unutmayan ve maddiyata tevağul eden ve nefsi kesafet peyda eden arkadaşı! Sen “Zühre” ol. Nasıl ki o “Zühre çiçeği”, ziya-yı şemsten inhilâl etmiş bir renk alıyor. Ve o bir renk içinde şemsin timsâlini karıştırıp kendine ziynetli bir sûret giydiriyor. Zira senin istidatın dahi ona benzer.

Hem şu esbaba dalmış Eski Said gibi mektepli feylesof ise, kamere âşık olan “Katre” olsun ki Kamer, Güneş'ten aldığı ziya zıllını ona verir ve onun göz bebeğine bir nur verir. O da o nur ile parlar. Fakat o “Katre” o nur ile yalnız Kameri görür, Güneş'i göremez. Belki imanyıla görebilir.

Hem, şu her şeyi doğrudan doğruya Cenab-ı Hak'tan bilir, esbâbı bir perde telâkki eder fakir adam, o da “Reşha” olsun. Öyle bir “Reşha” ki; kendi zâtında fakirdir. Hiçbir şeyi yok ki; ona dayanıp “Zühre” gibi kendine güvensin. Hiçbir rengi yok ki; onunla görünsün. Başka şeyleri de tanımıyor ki ona teveccüh etsin. Hâlis bir saffeti var ki; doğrudan doğruya güneşin timsalini göz bebeğinde saklıyor...

³⁸⁶ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1658

³⁸⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Sözlür, 24. Söz, 2. Dal, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/144-147

Konu ile ilgili açıklama yaptıktan sonra aşağıdaki gibi bitirir:

İşte Reşha-misâl üçüncü arkadaşınız ki hem fakirdir hem renksizdir. Güneş'in hararetiyle çabuk tebahhur eder, enâniyetini bırakır, buhara biner, havaya çıkar. İçindeki madde-i kesife; nâr-ı aşk ile ateş alır, ziya ile nura döner. O ziyanın cilvelerinden gelen bir şuaa yapışır, yanaşır.

Ey Reşha-misal! Madem doğrudan doğruya Güneş'e aynadarlık ediyorsun, sen hangi mertebede bulunsan bulun, ayn-ı şemse karşı aynelyakîn bir tarzda, sâfi bakılacak bir delik, bir pencere bulursun. Hem o şemsin âsâr-ı acîbesini ona vermekte müşkülât çekmeyeceksin. Ona lââyık haşmetli evsafını tereddütsüz verebilirsin. Saltanat-ı zâtiyesinin dehşetli âsârını ona vermekte, hiçbir şey senin elinden tutup ondan vazgeçiremez. Seni ne berzahların darlığı, ne kabiliyetlerin kaydı, ne aynaların küçüklüğü seni şaşırtmaz; hilâf-ı hakikate sevk etmez. Çünkü sen, sâfi, hâlis, doğrudan doğruya ona baktığın için anlamışsın ki mazharlarda görünen ve aynalarda müşâhede olunan Güneş değil, belki bir nevi cilveleridir, bir çeşit renkli akisleridir. Çendan o akisler onun unvanlarıdır. Fakat bütün âsâr-ı haşmetini gösteremiyorlar.

İşte şu hakikatle karışık temsilde, böyle başka başka üç tarîk ile kemâle gidilir. Ve o kemâlâtın mezâyâsında ve mertebe-i şuhudun tafsilâtında başka başkadırlar. Fakat neticede ve Hakk'a iz'an ve hakikati tasdikte ittifak ederler.³⁸⁸

Allah'a Kavuşturan En Kısa Yol

Zeyl

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Bu küçücük zeylin büyük bir ehemmiyeti var. Herkese menfaatlidir.)

Cenab-ı Hakk'a vâsıl olacak tarîkler pek çoktur. Bütün hak tarîkler Kur'ân'dan alınmıştır. Fakat tarikatların bazısı; bazısından daha kısa, daha selâmetli, daha umumiyetli oluyor. O tarîkler içinde, kâsır feh-mimle Kur'ân'dan istifade ettiğim "acz ve fakr ve şefkat ve tefekkür" tarîkidir.

³⁸⁸ Sözler, 24. Söz, 2. Dal, Risale-i Nur Külliyyatı 1/146-147

Evet acz dahi, aşk gibi belki daha eslem bir tarîktir ki; ubûdiyet tarîkiyle mahbubiyete kadar gider.

Fakr dahi, Rahmân ismine îsal eder.

Hem şefkat dahi, aşk gibi belki daha keskin ve daha geniş bir tarîktir ki Rahîm ismine îsal eder.

Hem tefekkür dahi, aşk gibi belki daha zengin, daha parlak, daha geniş bir tarîktir ki Hakîm ismine îsal eder.

Şu tarîk, hafî tarîkler misillü “letâif-i aşere” gibi on hatve değil ve tarîk-i cehriye gibi “nüfus-u seb’a” yedi mertebeye atılan adımlar değil, belki “dört hatve”den ibarettir. Tarikattan ziyade hakikattir, şeriattır. Yanlış anlaşılmasın; acz ve fakr ve kusurunu, Cenab-ı Hakk’a karşı görmek demektir. Yoksa onları yapmak veya halka göstermek demek değildir.

Şu kısa tarîkin evradı: İttibâ-ı sünnettir, ferâizi işlemek, kebâiri terk etmektir. Ve bilhassa namazı tâdil-i erkân ile kılmak, namazın arkasındaki tesbihatı yapmaktır.

Birinci Hatve’ye: ³⁸⁹ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ

İkinci Hatve’ye: ³⁹⁰ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ

Üçüncü Hatve’ye: ³⁹¹ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ

Dördüncü Hatve’ye: ³⁹² كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ

Şu dört hatvenin kısa bir izahı şudur ki:

Birinci Hatve’de: ³⁹³ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ

gibi tezkiye-i nefis etmemek. Zira insan, cibilliyeti ve fitratı hasebiyle nefisini sever. Belki evvelâ ve bizzât yalnız zâtını sever, başka her

³⁸⁹ “Öyleyse, nefislerinizi temize çıkarmayın, kendinizi hatasız görmeyin.” (Necm Sûresi 53/32)

³⁹⁰ “Allah’ı unutup da Allah’ın da kendilerine kendilerini unuttuğu kimseler gibi olmayın!” (Haşır Sûresi 59/19)

³⁹¹ “Sana gelen her iyilik Allah’tandır. Başına gelen her fenalık ise nefisindedir.” (Nisâ Sûresi 4/79)

³⁹² “O’nun Vechi (Zâtı ve rızası) dışında her şey yok olup gitmeye mahkûmdur.” (Kasas Sûresi 28/88)

³⁹³ “Öyleyse, nefislerinizi temize çıkarmayın, kendinizi hatasız görmeyin.” (Necm Sûresi 53/32)

şeyi nefesine feda eder. Mâbud'a lâıyk bir tarzda nefisini metheder. Mâbud'a lâıyk bir tenzih ile nefisini meâyipten tenzih ve tebrie eder. Elden geldiği kadar kusurları kendine lâıyk görmez ve kabul etmez. Nefsine perestiş eder tarzında şiddetle müdafaa eder. Hatta fitratında tevdi edilen ve Mâbud-u Hakikî'nin hamd ve tesbihi için ona verilen cihâzât ve istidadı, kendi nefesine sarf ederek *مَنْ اتَّخَذَ إِلَهُهُ* 394 *سَرِّرِنَا* sırrına mazhar olur. Kendini görür, kendine güvenir, kendini beğenir.

İşte şu mertebede, şu hatvede tezkiyesi, tathiri: Onu tezkiye etmek, tebrie etmemektir.

İkinci Hatve'de: 395 *فَانَسِيَهُمْ أَنْفُسَهُمْ* dersini verdiği gibi; kendini unutmuş, kendinden haberi yok. Mevte düşünse, başkasına verir. Fenâ ve zevali görse kendine almaz. Ve külfet ve hizmet makamında nefisini unutmak, fakat ahz-ı ücret ve istifade-i huzûzât makamında nefisini düşünmek, şiddetle iltizam etmek, nef-i emmârenin muktezasıdır.

Şu makamda tezkiyesi, tathiri, terbiyesi, şu hâlin aksidir. Yani, nısyan-ı nefis içinde nısyan etmemek. Yani, huzûzât ve ihtirasâta unutmak ve mevte ve hizmette düşünmek.

Üçüncü Hatve'de: 396 *مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ* dersini verdiği gibi; nefsin muktezası, daima iyiliği kendinden bilip fahir ve ucbe girer. Bu hatvede, nefsinde yalnız kusuru ve nakısı ve aczi ve fakrı görüp; bütün mehâsin ve kemâlâtını, Fâtır-ı Zülcelâl tarafından ona ihsan edilmiş nimetler olduğunu anlayıp fahir yerinde şükür ve temeddüh yerinde hamd etmektedir.

Şu mertebede tezkiyesi, 397 *قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا* sırrıyla şudur ki kemâlini kemâlsizlikte, kudretini aczde, gınâsını fakrda bilmektir.

394 "(Baksana) şu kendi heva ve heveslerini tanrı edinen kimseye!" (Furkan Sûresi 25/43; Câsiye Sûresi 45/23)

395 "Allah'ı unutup da Allah'ın da kendilerine kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın!" (Haşir Sûresi 59/19)

396 "Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her fenalık ise nefsendendir." (Nisâ Sûresi 4/79)

397 "Nefsini maddî ve manevî kirlerden arındıran, felâha erer." (Şems Sûresi 91/9)

Dördüncü Hatve'de: ³⁹⁸ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ gibi; nefis, kendini serbest ve müstakîl ve bizzât mevcut bilir. Ondan bir nevi rubûbiyet dava eder. Mâbud'una karşı adavetkârâne bir isyanı taşır.

İşte gelecek şu hakikati derk etmekle ondan kurtulur. Hakikat şudur ki; her şey nefsinde mânâ-yı ismiyle fânidir, mefkuddur, hâdistir, mâdumdur. Fakat mânâ-yı harfiyle ve Sâni-i Zülcelâl'in esmâsına aynadarlık cihetiyle ve vazifedarlık itibarıyla şahiddir, meşhuddur, vâciddir, mevcuttur.

Şu makamda tezkiyesi ve tathiri şudur ki: Vücûdunda adem, ademinde vücûdu vardır. Yani kendini bilse, vücûd verse; kâinat kadar bir zulümât-ı adem içindedir. Yani vücûd-u şahsîsine güvenip Mûcid-i Hakikî'den gaflet etse; yıldız böceği gibi bir şahsî ziya-yı vücûdu, nihayetsiz zulümât-ı adem ve firaklar içinde bulunur, boğulur. Fakat enâniyeti bırakıp bizzât nefsi hiç olduğunu ve Mûcid-i Hakikî'nin bir ayna-yı tecellîsi bulunduğunu gördüğü vakit, bütün mevcudâtı ve nihayetsiz bir vücûdu kazanır. Zira bütün mevcudât, esmâsının cilvelerine mazhar olan Zât-ı Vâcibü'l-vücûd'u bulan, her şeyi bulur.

Hâtime

Şu acz, fakr, şefkat, tefekkür tarîkindeki dört hatvenin izahatı; hakikatin ilmîne, şeriatın hakikatine, Kur'ân'ın hikmetine dair olan yirmi altı adet Sözler'de geçmiştir. Yalnız şurada bir-iki noktaya kısa bir işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Evet şu tarîk, daha kısadır. Çünkü dört hatvedir. Acz, elini nefisten çekse doğrudan doğruya Kadîr-i Zülcelâl'e verir. Hâlbuki en keskin tarîk olan aşk, nefisten elini çeker, fakat mâşuk-u mecâzîye yapışır. Onun zevalini bulduktan sonra Mahbub-u Hakikî'ye gider.

Hem şu tarîk, daha eslemdir. Çünkü nefsin şatahat ve bâlâ-pervazâne davaları bulunmaz. Çünkü acz ve fakr ve kusurdan başka nefsinde bulmuyor ki haddinden fazla geçsin.

Hem, bu tarîk daha umumî ve cadde-i kübrâdır. Çünkü kâinatı ehl-i vahdeti'l-vücûd gibi, huzur-u dâimî kazanmak için idama mah-

³⁹⁸ "O'nun Vechi (Zâtı ve rızası) dışında her şey yok olup gitmeye mahkûmdur." (Kasas Sûresi 28/88)

kum zannedip ³⁹⁹ لَا مَوْجُودَ إِلَّا هُوَ hükmetmeye.. veyahut ehl-i vahdeti-
 'ş-şuhûd gibi, huzur-u dâimî için kâinatı nisyan-ı mutlak hapsinde hap-
 se mahkum tahayyül edip ⁴⁰⁰ لَا مَشْهُودَ إِلَّا هُوَ demeye mecbur olmuyor.
 Belki idamdan ve hapisten gayet zâhîr olarak Kur'ân affettiğinden, o da
 sarf-ı nazar edip ve mevcudâtı kendileri hesabına hizmetten azlederek
 Fâtır-ı Zülcelâl hesabına istihdam edip esmâ-yı hüsnâsının mazhariyet
 ve aynadarlık vazifesinde istîmal ederek mânâ-yı harfî nazarıyla onlara
 bakıp mutlak gafletten kurtulup huzur-u daimîye girmektir. Her şeyde
 Cenab-ı Hakk'a bir yol bulmaktır.

Elhâsıl: Mevcudâtı; mevcudât hesabına hizmetten azlederek, mâ-
 nâ-yı ismiyle bakmamaktır.⁴⁰¹

³⁹⁹ Vücûd-u Vâcib'e nisbeten başka şeylere vücûd denilmemeli.. onlar vücûd unvanına
 lâyık değildir.

⁴⁰⁰ Meşhûd olan sadece O'dur.

⁴⁰¹ Sözler, 26. Söz, Zeyl, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/210-212

B) BEDİÜZZAMAN ANKARA'DA

Yıl 1922

Ankara'ya Davet Edilişi

Bir zaman ihtiyarlığın başlangıcında, Eski Said'in gülmeleri Yeni Said'in ağlamalarına inkılâp ettiği hengâmda, Ankara'daki ehl-i dünya, beni Eski Said zannedip oraya istediler; gittim.⁴⁰²

Bir zaman sonra Mustafa Kemal iki defa şifre ile Van Vilâyeti'nin eski valisi ve benim dostum Tahsin Bey'in vasıtasıyla beni, neşredilen Hutuvât-ı Sitte'ye mükâfaten taltif için Ankara'ya celbetti, gittim.⁴⁰³

1338'de (Rumî) Ankara'ya gittim.⁴⁰⁴ İslâm Ordusu'nun Yunan'a galebesinden neşe alan ehl-i imanın kuvvetli efkârı içinde gayet müthiş bir zındıka fikri, içine girmek ve bozmak ve zehirlendirmek için desasâne çalıştığını gördüm. Eyvah dedim, bu ejderha imanın erkânına ilişecek! O vakit, şu âyet-i kerîme⁴⁰⁵ bedâhet derecesinde vücûd ve vahdâniyeti ifham ettiği cihetle ondan istimdât edip o zındıkanın başını dağıtacak derecede Kur'ân-ı Hakîm'den alınan kuvvetli bir burhanı, Nur'un Arabî risalesinde yazdım. Ankara'da, Yeni Gün Matbaası'nda tabettirmiştim. Fakat maatteessüf Arabî bilen az ve ehemmiyetle ba-

⁴⁰² Lem'alar, 26. Lem'a, 7. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/705

⁴⁰³ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1028

⁴⁰⁴ Yani 1922 yılında.

⁴⁰⁵ Yani "أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ" "Hiç gökleri ve yeri yaratan Yüce Yaratıcı hakkında şüphe edilebilir mi?" (İbrâhîm Sûresi 14/10) âyetidir.

kanlar da nadir olmakla beraber, gayet muhtasar ve mücmel bir sûrette o kuvvetli burhan tesirini göstermedi.⁴⁰⁶

“Bediüzzaman, küçük yaşında iken tasavvur ettiği ve hayatını o yolda feda etmeye azmettiği ve hayatının bir gayesi ve neticesi olarak kabul ettiği “âlem-i İslâm’da büyük bir intibah ve inkişaf” emeliyle Ankara’ya gelmişti. Daha Meşrûtiyet’in ilânından evvel, İstanbul’a gelmeden, Şarkî Anadolu’da yüzlerce ehl-i ilim ve erbab-ı fazilet kimselele mübahaseleri ve İstanbul’da birdenbire meydana çıkarak ulemâyı hayrete sevk etmesi ve ehl-i siyaseti telâşa düşürmesi, ruhunda büyük bir İslâmî inkılâbın müessisi hâlinin mevcut olduğunu gösteriyordu. Ve kendisi, daha eskiden ruhunda bu vazifenin mesuliyetini, hem şevk ve sürurunu hissetmişti.

Hürriyetin ilânını müteakip, gazetelerde meşrûtiyeti şeriata hâdim yapmakla, Anadolu ve âlem-i İslâm kıtasında büyük bir saadetin zuhuruna vesile olunacak ümidiyle neşrettiği makaleler ve muhtelif içtimalardaki nutukları, hep bu mezkûr niyet ve tasavvurunun neticesi idi. “el-Hutbetü’ş-Şâmiye”, “Sünühat” ve “Lemeât” gibi bazı eserlerinde de görüldüğü gibi, “Şu istikbal zulûmatı ve inkılâpları içerisinde en gür ve en muhteşem sadâ, Kur’ân’ın sadâsı olacaktır!” diye beyanatı vardı.

Abbasîleri müteakiben âlem-i İslâm içinde İslâmî idareyi ele alan Türklerin bin senelik muazzam idaresinden ve hilâfet sürmelerinden sonra, bütün dünyayı dehşete veren bir Harb-i Umumî meydana gelmiş, Osmanlı Devleti inkıraz bulmuş, İslâm’ın ebedî düşmanları merkez-i hükûmeti istilâ ederek, Müslümanlığın mahvolduğu kanaatine varmışlardı. İşte Bediüzzaman, ilâhî kudretin tecellîsiyle ve ihsanıyla, böyle en elzem bir vakitte, dine revaç verebilecek bir teşekkülün zuhuru dolayısıyla ve kendisi de beraber çalışmak ümidiyle Ankara’ya gelmişti. Avn-i ilâhî ve mucize-i Peygamberî ile düşman taarruzlarını def eden ve milletin idaresinin başına geçen yeni Hükûmet-i Cumhuriye’de, doğrudan doğruya Kur’ân’a istinat eden ve âlem-i İslâm’ın vahdetini nokta-yı istinat yapacak ve İslâmiyet’in hakikatinde mevcut kuvve-i ulviye ile maddî ve mânevî medeniyeti meydana getirecek bir niyet ve

⁴⁰⁶ Lem’alar, 23. Lem’a (Tabiat Risalesi), *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/677

gayeyi bulundurmak ve aşlamak üzere Meclis'te çalışıyordu. Fakat pek kuvvetli mâniler karşısına çıktı.”⁴⁰⁷

Ankara'da alkışlarla karşılanır. Fakat ümit ettiği muhiti bulamaz. Kendisi, Hacı Bayram civarında ikamet eder. Meclis-i Mebusân'da dine karşı gördüğü lâkaytlık ve garplılaşmak bahanesi altında Türk millletininkudsî mefahir-i tarihiyesi olan şeâir-i İslâmiye'den bir soğukluk gördüğü için, mebusların ibadete, bilhassa namaza müdavim olmalarının lüzum ve ehemmiyetine dair bir beyanname neşreder ve mebuslara dağıtır. Kâzım Karabekir Paşa da M. Kemal'e okur.

Bu mebusâna hitap, namaz kılanlara altmış mebus daha ilâve eder. Namazgâh olan küçükçük odayı, büyük bir odaya tebdil ettirir.⁴⁰⁸

1339 Tarihinde, Meclis-i Mebusan'a Hitaben Yazdığım Bir Hutbenin Sûretidir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا⁴⁰⁹

Ey mücahidîn-i İslâm! Ey ehl-i hall ü akit! Bu fakirin bir meselede on sözünü, birkaç nasihatını dinlemenizi rica ediyorum.

Evvelâ: Şu muzafferiyetteki harikulâde nimet-i ilâhiye bir şükran ister ki devam etsin, ziyade olsun. Yoksa, nimet şükürü görmezse gider. Mademki Kur'ân'ı, Allah'ın tevfiğiyle düşmanın hücumundan kurtardınız; Kur'ân'ın en sarilh ve en kat'î emri olan salât gibi ferâizi imtisal etmeniz lâzımdır. Tâ onun feyzi böyle harika sûretinde üstünüzde tevâli ve devam etsin.

Saniyen: Âlem-i İslâm'ı mesrur ettiniz, muhabbet ve teveccühünü kazandınız. Lâkin o teveccüh ve muhabbetin idamesi, şeâir-i İslâmiye'yi iltizam ile olur. Zira, Müslümanlar İslâmiyet hesabına sizi severler.

⁴⁰⁷ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2138-39. Hazreti Üstad 22 Kasım 1922'de (Rumî 1338) Ankara'ya ulaştı ve 19 Ocak 1923'te (Rumî 1339) bu beyannamesini dağıttı. Ve bu belge 23 Nisan 1920'de kurulan Millet Meclisi arşivlerinde korunmaktadır.

⁴⁰⁸ Age. 2137-2138

⁴⁰⁹ “Şüphesiz namaz, müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır.” (Nisâ Sûresi 4/103)

Salisen: Bu âlemde evliyaullah hükmünde olan gazi ve şühedalara kumandanlık ettiniz. Kur'ân'ın evâmîr-i kat'îyesine imtisal etmekle, öteki âlemde de o nuranî güruha refik olmaya çalışmak, sizin gibi himmetlilerin şe'nidir. Yoksa, burada kumandan iken orada bir neferden istimdad-ı nur etmeye muhtar kalacaksınız. Bu dünya-yı deniyye, şan ve şerefiyle öyle bir meta değil ki sizin gibi insanları işbâ etsin, tatmin etsin ve maksud-u bizzat olsun.

Râbian: Bu millet-i İslâm'ın cemaatleri –çendan bir cemaat namazsız kalsa fâsık da olsa yine– başlarındakini mütedeyyin görmek ister. Hatta umum Kürdistan'da umum memurlara dair en evvel sordukları sual bu imiş: “Acaba namaz kılıyor mu?” derler. Namaz kılarsa mutlak emniyet ederler; kılmazsa, ne kadar muktedir olsa nazarlarında müttehemdir.

Bir zaman, Beytüşşebap aşâirinde isyan vardı. Ben gittim, sordum:

– Sebep nedir?

Dediler ki:

– Kaymakamız namaz kılmıyordu, rakı içiyordu. Öyle dinsizlere nasıl itaat edeceğiz?

Bu sözü söyleyenler de namazsız, hem de eşkiya idiler.

Hâmisen: Enbiyânın ekseri şarkta ve hükemanın aglebi garpta gelmesi kader-i ezelinin bir remzidir ki şarkı ayağa kaldıracak din ve kalbdır, akıl ve felsefe değil. Şarkı intibaha getirdiniz, fitratına muvafık bir cereyan veriniz. Yoksa, sa'yiniz ya hebâen gider veya muvakkat, sathî kalır...

Sâdisen: Hasminız ve İslâmiyet düşmanı olan firenkler dindeki lâkaytlığınızdan pek fazla istifade ettiler ve ediyorlar. Hatta diyebilirim ki hasminız kadar İslâm'a zarar veren, dinde ihmalinizden istifade eden insanlardır. Maslahat-ı İslâmiye ve selâmet-i millet namına, bu ihmali a'mâlâ tebdil etmeniz gerektir. Görülmüyor mu ki İttihadçılar o kadar harika azm ü sebat ve fedakârlıklarıyla, hatta İslâm'ın şu intibahına da bir sebep oldukları hâlde, bir derece dinde lâübalilik tavrını gösterdikleri için, dahildeki millettten nefret ve tezyif gördüler. Hariçteki İslâmlar dindeki ihmallerini görmedikleri için hürmeti verdiler.

Sâbian: Âlem-i küfür, bütün vesâitiyle, medeniyetiyle, felsefesiyle, fûnûnuyla, misyonerleriyle âlem-i İslâm'a hücum ve maddeten

uzun zamandan beri galebe ettiği hâlde, –âlem-i İslâm’a– dinen galebe edemedi. Ve dahilî bütün firak-ı dâlle-i İslâmiye de birer kemmiye-i kalîle-i muzırta sûretinde mahkûm kaldığı; ve İslâmiyet metanetini ve salâbetini sünnet ve cemaatle muhafaza eylediği bir zamanda, lâü-baliyane, Avrupa medeniyet-i habise kısmından süzülen bir cereyan-ı bid’atkârâne, sinesinde yer tutamaz. Demek âlem-i İslâm içinde mühim ve inklâpvâri bir iş görmek, İslâmiyet’in desâtirine inkıyat ile olabilir, başka olamaz. Hem olmamış, olmuş ise de çabuk ölüp sönmüş...

Sâminen: Zaaf-ı dine sebep olan Avrupa medeniyet-i sefihanesi yırtılmaya yüz tuttuğu bir zamanda ve medeniyet-i Kur’ân’ın zuhura yakın geldiği bir anda, lâkaydâne ve ihmalkârâne müsbet bir iş görülmez. Menfice, tahripkârâne iş ise bu kadar rahnelere maruz kalan İslâm zâten muhtaç değildir.

Tâsian: Sizin bu “İstiklal Harbi”ndeki muzafferiyetinizi ve âli hizmetinizi takdir eden ve sizi can u dilden seven, cumhur-u müminîndir. Ve bilhassa tabaka-yı avamdır ki sağlam Müslümanlardır. Sizi ciddî sever ve sizi tutar ve size minnettardır ve fedakârlığınızı takdir ederler. Ve intibaha gelmiş en cesîm ve müthiş bir kuvveti size takdim ederler. Siz dahi, evâmir-i Kur’âniye’yi imtisal ile onlara ittisal ve istinat etmeniz maslahat-ı İslâm namına zarurîdir. Yoksa, İslâmiyet’ten tecerrüd eden bedbaht, milliyetsiz Avrupa meftunu firenk mukallitleri, avam-ı müslimîne tercih etmek, maslahat-ı İslâm’a münafî olduğundan, âlem-i İslâm nazarını başka tarafa çevirecek ve başkasından istimdat edecek...

Âşiren: Bir yolda dokuz ihtimal-i helâket, tek bir ihtimal-i necat varsa; hayatından vazgeçmiş, mecnun bir cesur lâzım ki o yola sülûk etsin. Şimdi, yirmi dört saatten bir saati işgal eden farz namaz gibi zaruriyat-ı diniyede, yüzde doksan dokuz ihtimal-i necat var. Yalnız, gaflet ve tembellik haysiyetiyle, bir ihtimal zarar-ı dünyevî olabilir. Hâlbuki ferâizin terkinde, doksan dokuz ihtimal-i zarar var. Yalnız gaflet ve dalâlete istinat, tek bir ihtimal-i necat olabilir. Acaba dine ve dünyaya zarar olan ihmal ve ferâizin terkine ne bahane bulunabilir? Hamiyet nasıl müsaade eder?

Bahusus bu güruh-u mücahidîn ve bu yüksek meclisin ef’âli taklit edilir. Kusurlarını millet ya taklit veya tenkit edecek; ikisi de zarardır. Demek onlarda hukukullah, hukuk-u ibadî da tazammun ediyor. Sırr-ı

tevatür ve icmaı tazammun eden hadsiz ihbaratı ve delâili dinlemeyen ve safсата-yı nefis ve vesvese-i şeytandan gelen bir vehmi kabul eden adamlarla, hakikî ve ciddî iş görülmez.

Şu inkılâb-ı azîmin temel taşları sağlam gerek. Şu meclis-i âlînin şahsiyet-i mânevîyesi, –sahip olduğu kuvvet cihetiyle– mânâ-yı saltanatı deruhte etmiştir. Eğer şeâir-i İslâmiye’yi bizzat imtisal etmek ve ettirmekle mânâ-yı hilâfeti dahi vekâleten deruhte etmezse hayat için dört şeye muhtaç fakat an’ane-i müstemirre ile günde lâakal beş defa dine muhtaç olan, şu fitratı bozulmayan ve lehviyat-ı medeniye ile ihtiyacat-ı ruhiyesini unutmayan bu milletin hacat-ı diniyesini meclis tatmin etmezse bilmeceburiye mânâ-yı hilâfeti, tamamen kabul ettiğiniz isme ve lafza verecek. O mânâyı idame etmek için kuvveti dahi verecek. Hâlbuki meclis elinde bulunmayan ve meclis tarîkiyle olmayan böyle bir kuvvet, inşikak-ı asâya sebebiyet verecektir. İnşikak-ı asâ ise *وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ* 410 *جَمِيعًا* âyetine zıttır. Zaman cemaat zamanıdır. Cemaatin ruhu olan şahs-ı mânevî daha metindir ve tenfiz-i ahkâm-ı şer’iyeye daha ziyade muktedirdir. Halife-i şahsî, ancak ona istinat ile vezaifi deruhte edebilir. Cemaatin ruhu olan şahs-ı mânevî eğer müstakim olsa ziyade parlak ve kâmil olur; eğer fena olsa pek çok fena olur. Ferdin, iyiliği de fenalığı da mahduttur. Cemaatin ise gayr-i mahduttur. Harice karşı kazandığınız iyiliği, dahildeki fenalıkla bozmayınız. Bilirsiniz ki ebedî düşmanlarınız ve zıtlarınız ve hasımlarınız, İslâm’ın şeâirini tahrip ediyorlar. Öyle ise zarurî vazifeniz, şeâiri ihya ve muhafaza etmektir; yoksa şuursuz olarak şuurlu düşmana yardımdır. Şeâirde tehâvün, zaaf-ı milliyeti gösterir. Zaaf ise düşmanı tevkif etmez, teşci’ eder... 411

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ 412 ، *نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ* 413

Mustafa Kemal’le Görüşmesi

Ankara’da Mustafa Kemal’in şiddet ve hiddetle divan-ı riyasete girip “Seni buraya çağırдық ki bize yüksek fikir beyan edesin. Sen

410 “Hepiniz toptan, Allah’ın ipine (dinine) sınımsız sarılın.” (Âl-i İmrân Sûresi 3/103)

411 Mesnevi-i Nuriye, Hubab, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1317-1318

412 “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi 3/173)

413 “O ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır!” (Enfâl Sûresi 8/40)

geldin, namaza dair şeyleri yazdın, içimize ihtilaf verdin.” dedi, Said de ona “Namaz kılmayan hâindir; hâinin hükmü merduttur.” dedi, sonra Mustafa Kemal bir nevi tarziye verip hiddetini geri aldı.⁴¹⁴

Bir zaman sonra Mustafa Kemal iki defa şifre ile Van Vilâyeti'nin eski valisi ve benim dostum Tahsin Bey'in vasıtasıyla beni, neşredilen Hutuvât-ı Sitte'ye mükâfaten taltif için Ankara'ya celbetti, gittim. Şeyh Sünûsî Kürtçe lisanı bilmediğinden, beni onun yerinde üç yüz lira maaşla vilâyât-ı şarkıye vâiz-i umumîsi, hem mebus hem Diyanet Riyaseti dairesinde, Dârü'l-Hikmet âzâlarıyla beraber, eski vazifemle memnun etmek ve benim Van'da temelini attığım Medresetü'z-Zehra ve Şark Dârülfünun'una Sultan Reşad'ın verdiği on dokuz bin altın lira, iki yüz mebus içinde 163 mebusun imzasıyla 150.000 banknota iblâğ edilerek kabul edildiği hâlde, ben Beşinci Şuâ aslının verdiği haberin bir kısmını, orada bir adamda gördüm. Mecburiyetle o çok ehemmiyetli vazifeleri bıraktım. Ve “Bu adamla başa çıkılmaz, mukabele edilmez.” diye, dünyayı ve siyaseti ve hayat-ı içtimaiyeyi terk edip yalnız imanı kurtarmak yolunda vaktimi sarf ettim.⁴¹⁵

Büyük memurlardan birkaç zât benden sordular ki:

“Mustafa Kemâl sana üç yüz lira maaş verip Kürdistan'a ve vilâyât-ı şarkıyeye, Şeyh Sünûsî yerine vâiz-i umumî yapmak teklifini neden kabul etmedin? Eğer kabul etseydin ihtilâl yüzünden kesilen yüz bin adamın hayatlarını kurtarmaya sebep olurdu!” dediler.

Ben de onlara cevaben dedim ki:

“Yirmişer-otuzar senelik hayat-ı dünyeviyeyi o adamlar için kurtarmadığıma bedel, yüz binler vatandaşa, her birisine milyonlar sene uhrevî hayatı kazandırmaya vesile olan Risale-i Nur, o zâyiatın yerine binler derece iş görmüş. Eğer o teklifi ben kabul etseydim, hiçbir şeye âlet olamayan ve tâbi olmayan ve sırr-ı ihlâsı taşıyan Risale-i Nur meydana gelmezdi. Hatta ben, hapiste muhterem kardeşlerime demiştim; eğer Ankara'ya gönderilen Risale-i Nur'un şiddetli tokatları için beni idama mahkûm eden zâtlar, Risale-i Nur'la imanlarını kurtarıp idam-ı

⁴¹⁴ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/1060-61. Bkz. Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1067; Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2138

⁴¹⁵ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1028

ebedîden necat bulsalar, siz şahit olunuz, ben onları da ruh u canımla helâl ederim!”⁴¹⁶

“Âlem-i İslâm’ı alâkadar eden ve bin üç yüz yıllık ümmetin, dehşetli tehlikesinden istiaze ettiği (Allah’a sığındığı) bir zamanın ve fitneyi ateşlendireceklerin kimler olduğunu anlamış bulunuyordu. Birgün riyaset odasında, M. Kemal Paşa ile iki saat kadar konuştular. İslâm ve Türk düşmanlarının arasında nam kazanmak emeliyle şair-i İslâmiye’yi tahrip etmenin bu millet ve vatan ve âlem-i İslâm hakkında büyük zarar tevliid edeceğini; eğer bir inkılâp yapmak icap ediyorsa doğrudan doğruya İslâmiyet’e müteveccihen Kur’ân’ın kudsî kanun-u esasî noktasından yapmak lâzım geldiği mealinde ihtarlarda bulunur...”⁴¹⁷

Ankara’daki Hâlet-i Ruhîyesi

Güz mevsiminin âhirlerinde Ankara’nın benden çok ziyade ihtiyarlanmış, yıpranmış, eskimiş kalesinin başına çıktım. O kale, tahaccür etmiş hâdisât-ı tarihiye sûretinde bana göründü. Senenin ihtiyarlık mevsimiyle benim ihtiyarlığım, kalenin ihtiyarlığı, beşerin ihtiyarlığı, şanlı Osmanlı Devleti’nin ihtiyarlığı ve Hilâfet saltanatının vefatı⁴¹⁸ ve dünyanın ihtiyarlığı; bana gayet hazîn ve rikkatli ve firkatli bir hâlet içinde, o yüksek kalede geçmiş zamanın derelerine ve gelecek zamanın dağlarına baktırdı ve baktım. Birbiri içinde beni ihâta eden dört-beş ihtiyarlık karanlıkları içinde, Ankara’da en kara bir hâlet-i ruhiye hissettiğimden,⁴¹⁹(Hâşiye) bir nur, bir teselli, bir rica aradım.

Sağa, yani mâzi olan geçmiş zamana bakıp teselli ararken; bana mâzi, pederimin ve ecdâdımın ve nev’imin bir mezar-ı ekberi sûretinde göründü, teselli yerine vahşet verdi.

⁴¹⁶ Şuâlar, 12. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/996

⁴¹⁷ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2139. İsteyen okurlar Üstad’ın, Mustafa Kemal’e verdiği latîf misal için: Mektubat, 29. Mektup, 6. Risale, 1. Vesvese *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/546’ya bakabilirler.

⁴¹⁸ 1. Türkiye Büyük Millet Meclisi, öncelikle 1 Kasım 1922 tarihinde, Üstad’ın Ankara’ya gelişinden bir sene önce saltanatı kaldırıyor. İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi ise, 3 Mart 1924 tarihinde hilâfeti kaldırıyor.

⁴¹⁹ (Hâşiye) O zaman bu hâlet-i ruhiye Farisî bir münâcât sûretinde kalbe geldi, yazdım. Ankara’da Hubab Risalesi’nde tab edilmiştir.

Sol tarafım olan istikbâle derman ararken baktım. Gördüm ki benim ve emsalimin ve nesl-i âtinin büyük ve karanlıklı bir kabri sûretinde görüldü, ünsiyet yerine dehşet verdi.

Sağ ile soldan tevahhuş edip hazır günüme baktım. O gafletli ve tarihvârî nazarıma o hazır gün, yarım ölmekte ve hareket-i mezbuhanedeki ızdırıp çeken cismimin cenazesini taşıyan bir tabut sûretinde görüldü.

Sonra bu cihetten dahi me'yûs olunca, başımı kaldırıp ömrümün ağacının başına baktım. Gördüm ki; o ağacın tek bir meyvesi var, o da benim cenazemdir; o ağaç üstünde duruyor, bana bakıyor.

O cihetten dahi tevahhuş edip başımı aşağıya eğdim, o ömür ağacının aşağısına, köküne baktım. Gördüm ki; o aşağıda olan toprak, kemiklerimin toprağıyla, mebde-i hilkatimin toprağı birbirine karışmış bir sûrette ayaklar altında çiğneniyor gördüm. O da derman değil, belki derdime dert kattı.

Sonra mecburiyetle arkama baktım. Gördüm ki; esassız, fâni olan dünya, hiçlik derelerinde ve yokluk zulümâtında yuvarlanıp gidiyor. Derdime merhem ararken, zehir ilâve etti.

O cihette dahi hayır göremediğimden ön tarafıma baktım; ileriye nazarımı gönderdim. Gördüm ki; kabir kapısı tam yolumun üstünde açık görünüp ağzını açmış bana bakıyor. Onun arkasında ebed tarafına giden cadde ve o caddede giden kâfileler uzaktan uzağa nazara çarpıyor.

Ve bu altı cihetten gelen dehşetlere karşı bana nokta-yı istinat ve silâh-ı müdafaa olacak, cüz'î bir cüz-ü ihtiyârîden başka bir şey elimde yok. O hadsiz âdâ ve hesapsız muzır şeylere karşı tek bir silâh-ı insanî olan o cüz-ü ihtiyârî; hem nâkıs hem kısa hem âciz hem îcâdsız olduğundan, kesbden başka bir şey elinden gelmez. Ne geçmiş zamana geçebilir, tâ ondan bana gelen hüüzünleri sustursun ve ne de istikbale hulûl edebilir, tâ ondan gelen korkuları men etsin. Geçmiş ve geleceklere âit emellerime ve elemelerime faydası olmadığını gördüm.

Bu altı cihetten gelen dehşet ve vahşet ve karanlık ve me'yûsiyet içinde çırpındığım hengâmda, birden Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın semâsında parlayan iman nurları imdada yetişti. O altı ciheti o kadar tenvir edip ışıklandırdı ki; gördüğüm o vahşetler, o karanlıklar yüz

derece tezâuf etse idi, yine o nur, onlara karşı kâfi ve vâfi idi. Bütün o dehşetleri birer birer teselliye ve o vahşetleri birer birer ünsiyete çevirdi. Şöyle ki:

İman, o vahşetli geçmiş zamanın mezar-ı ekber sûretini yırtıp ünsiyetli bir meclis-i münevver ve bir mecma-ı ahbab olduğunu biay-nelyakîn, bihakkalyakîn gösterdi.

Hem iman, bir kabr-i ekber sûretinde nazar-ı gaflete görünen gelecek zamanı, sevimli saadet saraylarında bir ziyafet-i rahmâniye meclisi sûretinde biilmelyakîn gösterdi.

Hem iman, nazar-ı gaflete bir tabut vaziyetinde görünen hazır zamanı ve o hazır günün tabutiyet şeklini kırıp o hazır gün uhrevî bir ticaretgâh dükkânı ve şâsaalı bir misafirhane-i rahmânî sûretinde bil-müşâhede gösterdi.

Hem iman, nazar-ı gafletle ömür ağacının başında cenaze şeklinde görünen tek meyvesi cenaze olmadığını, belki ebedî bir hayata mazhar ve ebedî bir saadete namzet olan ruhumun, eskimiş yuvasından, yıldızlarda gezmek için çıktığını biilmelyakîn gösterdi.

Hem iman, kemiklerimle, mebde-i hilkatimin toprağı, ayak altında chemmiyetsiz mahvolmuş kemikler olmadığını; belki o toprak, rahmet kapısı ve cennet salonunun bir perdesi olduğunu sırr-ı iman ile gösterdi.

Hem iman, nazar-ı gafletle, arkamda, hiçlikte, yokluk karanlığında yuvarlanan dünyanın vaziyetini sırr-ı Kur'ân ile gösterdi ki; o zâhirî zulümâtta yuvarlanan dünya ise; vazifesi bitmiş, mânâsını ifade etmiş, neticelerini kendine bedel vücudda bırakmış bir kısım mektubât-ı samedaniye ve sahaif-i nukûş-u sübhâniye olduğunu gösterdi. Dünyanın mâhiyeti ne olduğunu biilmelyakîn bildirdi.

Hem iman, ileride gözünü açıp bana bakan kabri ve kabrin arkasında ebede giden caddeyi, nur-u Kur'ân ile gösterdi ki; o kabir, kuyu kapısı değil, belki âlem-i nurun kapısıdır. Ve o yol ise; hiçliğe ve ademistana değil, belki vücuda, nuristana ve saadet-i ebediyeye giden yol olduğunu tam kanaat verecek bir derecede gösterdiğinden, dertlerime hem derman, hem merhem oldu.

Hem iman, o elinde pek cüz'î bir kesb bulunan cüz'î bir cüz-ü ihtiyarî yerine, o hadsiz düşman ve zulmetlere karşı, gayr-i mütenahî bir

kudrete istinat etmek ve hadsiz bir rahmete intisap etmek için o cüz-ü ihtiyarînin eline bir vesika veriyor. Belki de iman, o cüz-ü ihtiyarînin elinde bir vesika oluyor. Hem o cüz-ü ihtiyarî olan silâh-ı insanî, gerçi zâtında hem kısa hem âciz hem noksandır. Fakat nasıl ki bir asker, cüz'î kuvvetini devlet hesabına istimâl ettiği vakit, binler derece kuvvetinden fazla işler görür; öyle de sırr-ı imanla o cüz'î cüz-ü ihtiyarî, Cenab-ı Hak nâmına O'nun yolunda istimâl edilse beş yüz sene genişliğinde bir Cennet'i dahi kazanabilir.⁴²⁰

Hem iman, geçmiş ve gelecek zamana nüfuz edemeyen o cüz-ü ihtiyarînin dizginini cismin elinden alıp kalbe ve ruha teslim eder. Ruh ve kalbin dâire-i hayatı ise, cisim gibi hazır zamana münhasır olmadığından, pek çok seneler mâziden, pek çok seneler istikbalden daire-i hayatına dahil olduğundan; o cüz-ü ihtiyarî, cüz'iyetten çıkıp külliyet kesbeder. Zaman-ı mâzinin en derin derelerine kuvvet-i iman ile girebildiği ve hüznünlerin zulmetlerini def' edebildiği gibi; nur-u iman ile istikbalin en uzak dağlarına kadar çıkar, korkuları izâle eder.⁴²¹

Sonuç

“M. Kemal Paşa itiraz ile içindeki niyet ve hâlet-i ruhiyesini ifadeyle Bediüzzaman'ı kendine çekmek ve nüfuzundan istifade etmek ister. Ve Bediüzzaman'a mebusluk, hem Dârü'l-Hikmet'teki eski vazifesini hem şarkta Şeyh Sünûsî'nin yerine vaiz-i umumî hem bir köşk tahsisi gibi teklifler yapar.

Bediüzzaman, rivayetlerde gelen eşhas-ı âhırzamana ait haberlerin mühim bir kısmını ve Hürriyet'ten evvel İstanbul'da tevlini söylediği hadislerin ihbar ettiği âhırzamanın dehşetli şahıslarının Âlem-i İslâm ve insaniyette zuhur ettiğini görür. Ve yine, gelen rivayetlerden, onlara karşı çıkacak ve mukabele edecek olan hizbü'l-Kur'ân hakkında, “O zamana yettiğiniz zaman, siyaset canibiyle onlara galebe edilmez; ancak mânevî kılıç hükmünde i'câz-ı Kur'ân'ın nurlarıyla mukabele

⁴²⁰ Cennet'te en alt mertebelikilerin bile, bin senelik mesafeye denk gelecek kadar bol nimetlere mazhar olduklarına dair bkz.: Tirmizî, Tefsîru Sûre (75) 2, Cennet 17; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/13, 64. Ayrıca Cennetin, gökler ve yer kadar genişliğe sahip olduğuna dair bkz.: Âl-i İmran Sûresi 3/133; Hadîd Sûresi 57/21

⁴²¹ Lem'alar, 26. Lem'a, 7. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/705-706

edilebilir.” tavsiyesine mürâatla, Ankara’da teşrik-i mesai edemeyeceği için, kendisine tevdi edilmek istenen mebusluk, Darü’l-Hikmeti’l-İslâmiye gibi Diyanetteki âzâlığı, hem vilâyât-ı şarkıye vaiz-i umumiliği tekliflerini kabul etmez. Kendisini fikrinden vazgeçirmek için çalışan ve Ankara’dan ayrılmamasını rica için istasyona kadar gelen bir kısım mebusların da arzularına uyamayacağını bildirerek Ankara’dan ayrılır, Van’a gider. Ve orada hayat-ı içtimaiyeden uzaklaşarak Ereğ Dağı eteğinde, Zernabad Suyu başında bir mağaracıkta idame-i hayat etmeye başlar.”⁴²²

⁴²² Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/2139. 25 Nisan 1923 tarihinde Ankara’yı terk etti. Onu yolcu edenlerden, Kazım Karabekir, Rauf Orbay gibi önde gelen tanınmış komutanların, Ankara’da kalması için ısrarlarına rağmen onları kırmadan uygun bir şekilde tekliflerini reddetmiştir. (Zübeyir Gündüzalp, Not Defteri 91. Aktaran: Badıllı, *Tarihçe* 1/505)

C) GÜZEL AYRILIŞ

Yıl 1923

Van'a Doğru⁴²³

Her şeyden evvel, Van'da Horhor denilen medresemin ziyare-tine gittim. Baktım ki; sair Van haneleri gibi onu da Rus istilâsında Ermeniler yakmışlardı. Van'ın meşhur kalesi ki dağ gibi yekpare taştan ibarettir. Benim medresem onun tam altında ve ona tam bitişiktir. Benim terk ettiğim yedi-sekiz sene evvel, o medresemdeki hakikaten dost, kardeş, enis talebelerimin hayalleri gözümün önüne geldi. O fe-dâkâr arkadaşlarımın bir kısmı hakikî şehit diğer bir kısmı da o musîbet yüzünden mânevî şehit olarak vefat etmişlerdi.

Ben ağlamaktan kendimi tutamadım ve kalenin tâ medresenin üstündeki iki minare yüksekliğinde medreseye nâzır tepesine çıktım, oturdum. Yedi sekiz sene evvelki zamana hayalen gittim. Benim haya-lim kuvvetli olduğu için, beni o zamanda hayli gezdirdi. Etrafta kimse yoktu ki beni o hayalden çevirsin ve o zamandan çeksin. Çünkü yalnız idim. Yedi-sekiz sene zarfında, gözümü açtıkça bir asır zaman geçmiş kadar bir tahavvülât görüyordum.

Baktım ki benim medresemin etrafındaki şehir içi kale dibi mevkiî, bütün baştan aşağıya kadar yandırılmış, tahrip edilmiş. Evvelki gördü-ğümünden şimdiki gördüğüme, güyâ iki yüz sene sonra dünyaya gelip

⁴²³ Mayıs 1923'te.

öyle hazîn nazarla baktım. O hanelerdeki adamların çoğu ile dost ve ahbap idim. Kısm-ı âzamı, Allah rahmet etsin, muhaceret ile vefat etmişler, gurbette perişan olmuşlardı. Hem Ermeni mahallesinden başka, Van'ın bütün Müslümanlarının haneleri tahrip edilmiş gördüm. Benim kalbim en derinden sızladı. O kadar rikkatime dokundu ki binler gözümlü olsaydı beraber ağlayacaktı. Ben, gurbetten vatanıma döndüm; gurbetten kurtuldum zannediyordum. "Vâ-esefâ!", gurbetin en dehşetlisini vatanımda gördüm. On İkinci Rica'da bahsi geçen Abdurrahman gibi, ruhumla pek alâkadar yüzer talebelerimi, dostlarımı kabirde ve o ahbapların yerlerini harabezar gördüm.

Eskiden beri hatırımda olan bir zâtın bir fıkrası vardı, tam mânâsını göremiyordum. O hazîn levha karşısında tam mânâsını gördüm. Fıkra budur: 424 *لَوْلَا مُفَارَقَةُ الْأَحْبَابِ مَا وَجَدْتُ لَهَا الْمَنَايَا إِلَى أَرْوَاحِنَا سُبُلًا* 424 Yani, "Eğer dostlardan müfârakat olmasaydı, ölüm ruhlarımıza yol bulamazdı ki gelsin alsın."

Demek, en ziyade insanı öldüren, ahbaptan müfârakattır. Evet, hiçbir şey beni o vaziyet kadar yandırmamış, ağlatmamış. Eğer Kur'ân'dan, imandan medet gelmeseydi; o gam, o keder, o hüznü ruhumu uçuracak gibi tesirat yapacaktı.

O vakit, ehl-i dünyanın hâline çok taaccüp ettim: Nasıl kendilerini aldatıyorlar? Çünkü o vaziyet, dünyanın tam fânî olduğunu ve insanlar da içinde misafir bulunduğunu bilbedâhe gösterdi. Ehl-i hakikatın mütemâdiyen, "Dünya gaddardır, mekkârdır, fenâdır, aldanmayınız." demeleri ne kadar doğru olduğunu gözümle gördüm. Hem insan nasıl cismiyle, hanesiyle alâkaddardır; öyle de kasabasıyla, memleketiyle belki dünyasıyla alâkaddardır olduğunu kendim de gördüm. Çünkü ben vücudum itibarıyla ihtiyarlık rikkatinden iki gözümle ağlarken, medresemin yalnız ihtiyarlığı değil, belki vefatından dolayı on gözle ağlamak istiyordum. Ve o şirin vatanımın yarı ölmesiyle yüz gözle ağlamaya ihtiyacım vardı.

Rivâyet-i hadîste vardır ki; her sabah bir melâike çağırıyor *لُدُوا* 425 *وَأَبْنُوا لِلْحَرَابِ* yani, "Ölmek için tevellüt edip dünyaya gelin-

424 el-Hamevî, *Hızanetü'l-Edeb* 1/136, 196; el-Kazvînî, *el-İzâh* 1/374. (Bu beyit, Ebu't-Tayyib el-Mütenebbi'ye aittir.)

425 Abdullah İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd* 1/88; el-Beyhakî, *Şuabü'l-İmân* 7/396; ed-Deylemî, *el-Müsned* 4/51

siniz, harap olmak için binalar yapıyorsunuz.” diyor. İşte bu hakikati, kulağımla değil gözümlle işitiyordum.

Evet, o vaziyetim o vakit beni nasıl aĝlattırması; on senedir hayalim, o vaziyete uğradıkça yine aĝlıyor. Evet, binler sene yaşamış o ihtiyar kalenin başındaki menzillerin harap olması ve onun altındaki şehrin sekiz sene zarfında sekiz yüz sene kadar ihtiyarlanması ve kale altındaki gayet hayattar ve mecma-ı ahbap olan medresemin vefatı, umum Osmanlı Devleti’nde bütün medreselerin vefatını gösteren cenazesinin mânevî azametine iŝareten koca Van Kalesi’nin yekpare taşı, ona bir mezar taşı olmuş. Âdeta o medresedeki sekiz sene evvel benimle beraber bulunan merhum talebelerim, kabirlerinde benimle beraber aĝlıyorlar. Belki o kasabanın harabe duvarları, dağılmış taşları benimle beraber aĝlıyorlar ve onları aĝlıyor gibi gördüm.

Ben o vakit anladım ki vatanımdaki bu gurbete dayanamayacağım; ya ben de kabre onların yanına gitmeliyim veyahut dağda bir mağaraya çekilip ecelimi orada beklemeliyim diye düşündüm. Dedim: Madem dünyada böyle tahammül edilmez, sabır-şiken, mukavemet-sûz, yandırcı firkatler var. Elbette mevt, hayata râcihtir. Hayatın bu ağır vaziyeti çekilir dertlerden değildir.

O vakit cihât-ı sitte denilen altı cihete nazar gezdirdim, karanlıklı gördüm. O şiddet-i teessürden gelen gaflet bana dünyayı korkunç, boş, hâli, başıma yıkılacak bir tarzda gösterdi. Ruhum ise, düşman vaziyetini alan hadsiz belâlara karşı bir nokta-yı istinat ararken ve ruhta ebede kadar uzanan hadsiz arzuları tatmin edecek bir nokta-yı istimdat taharri ederken ve o hadsiz firâk ve iftirâktan ve tahrip ve vefattan gelen hüüzün ve gama karşı teselli beklerken, birden Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân’ın

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ⁴²⁶

âyetinin hakikati tecelli etti. O rikkatli, firkatli, dehşetli, hüüzünlü hayalden beni kurtardı, gözümü açtırdı.

426 “Göklerde ne var, yerde ne varsa Allahı tenzih ve tesbih eder. O Aziz ve Hakîmdir: Üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir. Göklerin ve yerin hakimiyeti O’nundur. Hayatı veren ve hayatı alıp öldüren O’dur. O her şeye kadirdir.” (Hadîd Sûresi 57/1-2)

Baktım ki meyvedar ağaçların başlarındaki meyveleri tebessüm eder bir tarzda bana bakıyorlar; bize de dikkat et, yalnız harabezâra bakıp durma diyorlardı. Bu âyet-i kerîmenin hakikati böyle ihtar ediyordu ki:

“Van sahrasının sayfasında misafir olan insanların eliyle yazılan ve şehir sûretini alan sun’î bir mektubun, Rus istilâsı denilen dehşetli bir sel belâsına düşüp silinmesi neden seni bu kadar müteessir ediyor? Asıl Mâlik-i Hakikî ve her şeyin sahibi ve Rabbi olan Nakkaş-ı Ezelî’ye bak ki; bu Van sayfasında mektubâtı, kemâl-i şâşaa ile eski zamanda gördüğün vaziyeti yine devam edip yazılıyorlar. O yerler boş, harap, hâlî kalmış diye ağlamaların, Mâlik-i Hakikîsinden gaflet ve insanları misafir tasavvur etmemekten ve mâlik tevehhüm etmek yanlışından ileri geliyor.”

Fakat o yanlışlıktan ve o yakıcı vaziyetten bir hakikat kapısı açıldı. Ve o hakikati tam kabul etmeye nefis hazırlandı. Evet nasıl ki bir demir ateşe sokulur; tâ yumuşasın, güzel ve menfaattar bir şekil verilsin. Öyle de o hüzn-engiz hâlet ve o dehşetli vaziyet ateş oldu, nefsimi yumuşattı. Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân, mezkûr âyetin hakikatiyle, hakâik-i imaniyenin feyzini tam ona gösterdi, kabul ettirdi.⁴²⁷

Siyaseti Terk Edişi

Cây-ı dikkat bir hâdise: Bir zaman, bu garazkârâne tarafgirlik neticesi olarak gördüm ki; mütedeyyin bir ehl-i ilim, fikr-i siyasîsine muhalif bir âlim-i sâlihi, tekfir derecesinde tezyif etti. Ve kendi fikrinde olan bir münafığı, hürmetkârâne medhetti. İşte siyasetin bu fena neticelerinden ürktüm, ⁴²⁸أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ dediğim, o zamandan beri hayat-ı siyasiyeden çekildim.⁴²⁹

Üçüncü Sualiniz: Dünyanın siyasetine karşı ne için bu kadar lâkaytsın? Bu kadar safahât-ı âleme karşı tavrını hiç bozmuyorsun? Bu safahâtı hoş mu görüyorsun? Veyahut korkuyor musun ki sükût ediyorsun?

⁴²⁷ Lem’alar, 26. Lem’a, 13. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/715-717

⁴²⁸ Şeytandan ve siyasetten Allah’a sığınırım!

⁴²⁹ Mektubat, 22. Mektup, 1. Mebhas, 4. Vecih, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/472

Elcevap: Kur'ân-ı Hakîm'in hizmeti, beni şiddetli bir sûrette siyaset âleminden men etti. Hatta düşünmesini de bana unutturdu. Yoksa bütün sergüzeşt-i hayatım şahittir ki hak gördüğüm meslekte gitmeye karşı korku, elimi tutup men edememiş ve edemiyor.

Hem neden korkum olacak? Dünya ile, ecelimden başka bir alâkam yok.. çoluk çocuğumu düşüneneğim yok.. malımı düşüneneğim yok.. hanedanımın şerefini düşüneneğim yok... Riyakâr bir şöhret-i kâzibeden ibaret olan şân ve şeref-i dünyeviye'nin muhafazasına değil, kırılmasına yardım edene rahmet!.. Kaldı ecelim... O, Hâlık-ı Zülcelâl'in elindedir. Kimin haddi var ki vakti gelmeden ona ilişsin. Zâten izzetle mevdi, zilletle hayata tercih edenlerdeniz. Eski Said gibi birisi şöyle demiş:

وَنَحْنُ أَنَاسٌ لَا تَوَسَّطَ بَيْنَنَا
لَنَا الصَّدْرُ دُونَ الْعَالَمِينَ أَوْ الْقَبْرِ⁴³⁰

Belki hizmet-i Kur'ân, beni hayat-ı içtimaiye-i siyasiye-i beşeriye'i düşünmekten men ediyor, şöyle ki:

Hayat-ı beşeriye bir yolculuktur. Şu zamanda, Kur'ân'ın nuruyla gördüm ki o yol bir bataklığa girdi. Mülevves ve ufûnetli bir çamur içinde kabile-i beşer düşe kalka gidiyor. Bir kısmı, selâmetli bir yolda gider. Bir kısmı, mümkün olduğu kadar çamurdan, bataklıktan kurtulmak için bazı vâsıtaları bulmuş. Bir kısm-ı ekseri o ufûnetli, pis, çamurlu bataklık içinde karanlıkta gidiyor. Yüzde yirmisi sarhoşluk sebebiyle, o pis çamuru misk ü amber zannederek yüzüne gözüne bulaştırıyor.. düşerek kalkarak gider, tâ boğulur. Yüzde sekseni ise, bataklığı anlar, ufûnetli, pis olduğunu hisseder.. fakat mütehayyirdirler, selâmetli yolu göremiyorlar.

İşte bunlara karşı iki çare var:

Birisi: Topuz ile o sarhoş yirmisini ayıltmaktır.

İkincisi: Bir nur göstermekle mütehayyirlere selâmet yolunu irâe etmektir.

Ben bakıyorum ki; yirmiye karşı seksen adam, elinde topuz tutuyor. Hâlbuki o bîçâre ve mütehayyir olan seksene karşı hakkıyla

⁴³⁰ Ebû Firâs el-Hamedânî'ye ait olan sözün mânâsı şöyledir: "Biz kendilerine arada, ortada bir yer olmayan kişileriz. Bizim için ya âlemin üstünde yer almak, ya da kabre girmek vardır." (Bkz.: Ebû Firâs el-Hamedânî, *Divân* (Şerh: Dr. Halîl Duveyhî) s.165; İbn Kays, *Kıra'id-Dayf* 1/71)

nur gösterilmiyor. Gösterilse de bir elinde hem sopa hem nur olduğu için emniyetsiz oluyor. Mütehayyir adam “Acaba nurla beni celbedip topuzla dövme mi istiyor?” diye telâş eder. Hem de bazen ârızalarla topuz kırıldığı vakit, nur dahi uçar veya söner.

İşte, o bataklık ise gafletkârâne ve dalâlet-pîşe olan sefihane hayat-ı içtimaiye-i beşeriyedir. O sarhoşlar, dalâletle telezzüz eden mütemerritlerdir. O mütehayyir olanlar; dalâletten nefret edenlerdir fakat çıkamıyorlar.. kurtulmak istiyorlar, yol bulamıyorlar.. mütehayyir insanlardır. O topuzlar ise siyaset cereyanlarıdır. O nurlar ise hakâik-i Kur’âniye’dir. Nura karşı kavga edilmez, ona karşı adavet edilmez. Sırf şeytan-ı racîmden başka ondan nefret eden olmaz.

İşte, ben de nur-u Kur’ân’ı elde tutmak için *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ* deyip siyaset topuzunu atarak, iki elimle nura sarıldım. Gördüm ki:

Siyaset cereyanlarında hem muvafıkta hem muhalifte o nurların âşıkları var. Bütün siyaset cereyanlarının ve tarafgirliklerin çok fevkinde ve onların garazkârâne telâkkiyatlarından müberrâ ve sâfi olan bir makamda verilen ders-i Kur’ân ve gösterilen envâr-ı Kur’âniye’den hiçbir taraf ve hiçbir kısım çekinmemek ve itham etmemek gerektir. Meğer dinsizliği ve zındıkayı siyaset zannedip ona tarafgirlik eden insan sûretinde şeytanlar ola veya beşer kıyafetinde hayvanlar ola...

Elhamdülillâh! Siyasetten tecerrüd sebebiyle, Kur’ân’ın elmas gibi hakikatlerini propaganda-yı siyaset ithamı altında cam parçalarının kıymetine indirmedim. Belki gittikçe o elmaslar kıymetlerini her tâifenin nazarında parlak bir tarzda ziyadeleştiriyor.⁴³²

Yeni Said ne için bu kadar şiddetle siyasetten tecennüp ediyor?

Elcevap: Milyarlar seneden ziyade olan hayat-ı ebediyeye çalışmasını ve kazanmasını, meşkûk bir-iki sene hayat-ı dünyeviyeye lüzumsuz, fuzûlî bir sûrette karışma ile feda etmemek için; hem en mühim, en lüzumlu, en saf ve en hakikatli olan hizmet-i iman ve Kur’ân için şiddetle siyasetten kaçıyor. Çünkü diyor:

Ben ihtiyar oluyorum, bundan sonra kaç sene yaşayacağımı bilmiyorum. Öyle ise bana en mühim iş, hayat-ı ebediyeye çalışmak lâzım

⁴³¹ "Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım!"

⁴³² Mektubat, 13. Mektup, 3. Sualiniz, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/367-368

geliyor. Hayat-ı ebediyeyi kazanmakta en birinci vâsıta ve saadet-i ebediyenin anahtarı imandır, ona çalışmak lâzım geliyor. Fakat ilim itibarıyla insanlara dahi bir menfaat dokundurmak için şer'an hizmete mükellef olduğumdan, hizmet etmek isterim. Lâkin o hizmet, ya hayat-ı içtimaiye ve dünyeviyeye ait olacak; o ise elimden gelmez.

Hem fırtınalı bir zamanda sağlam hizmet edilmez. Onun için o ciheti bırakıp en mühim, en lüzumlu, en selâmetli olan imana hizmet cihetini tercih ettim. Kendi nefsimde kazandığım hakâik-i imaniyeyi ve nefsimde tecrübe ettiğim mânevî ilâçları, sair insanların eline geçmek için o kapıyı açık bırakıyorum. Belki Cenab-ı Hak bu hizmeti kabul eder ve eski günahıma keffaret yapar. Bu hizmete karşı şeytan-ı racîmden başka hiç kimsenin –mümin olsun, kâfir olsun; sıddık olsun, zındık olsun– karşı gelmeye hakkı yoktur. Çünkü imansızlık başka şeylere benzemiyor. Zulümde, fiskta, kebâirde birer menhûs lezzet-i şeytaniye bulunabilir. Fakat imansızlıkta hiçbir cihet-i lezzet yok. Elem içinde elemdir.. zulmet içinde zulmettir.. azap içinde azaptır.

İşte, böyle hadsiz bir hayat-ı ebediyeye çalışmayı ve iman gibi kudsî bir nura hizmeti bırakmak, ihtiyarlık zamanında lüzumsuz, tehlikeli siyaset oyuncaklarına atılmak, benim gibi alâkasız ve yalnız ve eski günahlarına keffaret aramaya mecbur bir adamda ne kadar hilâf-ı akıldır, ne kadar hilâf-ı hikmettir, ne derece bir dîvaneliktir.. dîvaneler de anlayabilirler.

Amma “Kur’ân ve imanın hizmeti ne için beni men ediyor?” dersin, ben de derim ki: Hakâik-i imaniye ve Kur’âniye birer elmas hükmünde olduğu hâlde, siyaset ile âlûde olsa idim; elimdeki o elmaslar iğfal olunabilen avam tarafından, “Acaba taraftar kazanmak için bir propaganda-yı siyaset değil mi?” diye düşünürler. O elmaslara, âdi şişeler nazarıyla bakabilirler. O hâlde ben o siyasete temas etmekle, o elmaslara zulmederim ve kıymetlerini tenzil etmek hükmüne geçer.

İşte, ey ehl-i dünya! Neden benim ile uğraşıyorsunuz, beni kendi hâlimde bırakmıyorsunuz?⁴³³

Denilmiştir: “Ne için siyasetten çekildin, hiç yanaşmıyorsun?”

⁴³³ Mektubat, 16. Mektup, 2. Nokta, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/374-375

Elcevap: Dokuz-on sene evveldeki Eski Said, bir miktar siyasete girdi. Belki siyaset vâsıtasıyla dine ve ilme hizmet edeceğim diye beyhude yoruldu.. ve gördü ki o yol meşkûk ve müşkülâtlı ve bana nisbeten fuzûliyâne, hem en lüzumlu hizmete mâni ve hatarlı bir yoldur. Çoğu yalancılık ve bilmeyerek ecnebi parmağına âlet olmak ihtimali var.

Hem siyasete giren, ya muvafık olur veya muhalif olur. Eğer muvafık olsa; madem memur ve mebus değilim, o hâlde siyasetçilik bana fuzûlî ve mâlâyânî bir şeydir. Bana ihtiyaç yok ki beyhude karışayım. Eğer muhalif siyasete girsem, ya fikirle veya kuvvetle karışacağım. Eğer fikirle olsa bana ihtiyaç yok. Çünkü mesâil tavazzuh etmiş, herkes benim gibi bilir. Beyhude çene çalmak mânâsızdır. Eğer kuvvet ile ve hâdisе çıkarmak ile muhalefet etsem, husûlî meşkûk bir maksat için binler günaha girmek ihtimali var. Birinin yüzünden çoklar belâya düşer.

Hem on ihtimalden bir-iki ihtimale binaen günahlara girmek, maaşları günaha atmak, vicdanım kabul etmiyor diye Eski Said, sigara ile beraber gazeteleri ve siyaseti ve sohbet-i dünyeviye-i siyasiyeyi terk etti.⁴³⁴

Yıl 1925

Van'dan Alınışı ve Sürgün Edilişi

Şeyh Said hâdisâtı zamanında vesveseli hükûmet, hiçbir cihette bana ilişmedi ve ilişemedi. Vaktâ ki “Neme lâzım.” dedim, kendi nefsimi düşündüm. Âhiretimi kurtarmak için Ereğ Dağı'nda harabe mağara gibi bir yere çekildim. O vakit sebepsiz beni aldılar⁴³⁵ nefyettiler. Burdur'a getirildim.⁴³⁶

Van'da, mezkûr mağarada yaşamakta iken, Şark'ta ihtilâl ve isyan hareketleri oluyor. “Sizin nüfuzunuz kuvvetlidir.” diyerek yardım isteyen bir zâtn mektubuna, “Türk milleti asırlardan beri İslâmiyet'e hizmet etmiş ve çok veliler yetiştirmiştir. Bunların torunlarına kılıç

⁴³⁴ Mektubat, 16. Mektup, 1. Nokta, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/374

⁴³⁵ Üstad'ı Ereğ Dağı'ndan 10 Şubat 1925'te aldılar. Sürgün kafilesinin hareketi ise 25 Şubat 1925 tarihine rastlar.

⁴³⁶ Lem'alar, 10. Lem'a l'incisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/603

çekilmez. Siz de çekmeyiniz; teşebbüsünüzden vazgeçiniz. Millet, irşad ve tenvir edilmelidir.” diye cevap gönderiyor. Fakat yine, hükûmet, Bediüzzaman’ı Garbî Anadolu’ya nefyediyor.⁴³⁷

Üstad’ın, aşiret şeyhleri ve vilâyat-ı şarkiyede nüfuz sahibi olan kişilerle bağlantısı olmadığı hâlde, onu Garbî Anadolu’ya sürdüler.

Bediüzzamanın inzivagâhu olan mağaraya mezkûr askerî kuvvet aniden baskın yapıyor. Kumandan Üstad’a gayet sert ve mütehakkim bir tavır ve lisanla muamele ediyor. Güya Hazreti Üstad canı veya canilerden müteşekkil olan bir teşkilâtın reisi imiş gibi... Bediüzzaman Hazretleri de adem-i vukufiyetten neş’et eden bu bed tarz-ı muameleye mukabil, icabında bütün dünya dinsizliğine meydan okuyacak ve ‘Ecel birdir, tegayyür etmez.’ Hakikatini dile getirecek İslâmî bir şecaat, celâdet ve hamasetle mukabele ediyor. Bu ilk karşılaşma anı, elektrikli ve dehşetli bir hava içinde cereyan ediyor. Çilehanesinden derhal alıp yola çıkarıyorlar. Bir müddet yol kat ettikten sonra o civarda gizlenen fedai talebeleri ve halktan bir grup Hazreti Üstad’a yaklaşıyor, başka bir lisanla (Kürtçe) diyorlar ki: "Aman Üstadımız Hazretleri bizi irşadınızdan mahrum bırakmayınız. Bize müsaade buyur. Sizi buradan göndermeyelim. Başka bir yere veya hudut harici bir İslâm beldesine kaçırılalım. Hiçbir kuvvet bizim bu kudsî hizmetimize mâni olamaz. Her hazırlığımız tamamdır."

Bediüzzaman şu cevabı veriyor: “Ben kendi arzumuyla gidiyorum. Hem bu gördüğünüz askerler de benim talebelerim hükmündedir. Merakı mucip bir hâlim yoktur. Siz evlerinize dağılınız.”⁴³⁸

Böylece ahali ve hükûmeti karşı karşıya getirecek ve kan dökülmesine sebebiyet verecek bir olay olmadan mesele halledilmiş oldu.⁴³⁹

⁴³⁷ Tarihçe-i Hayat, Barla Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2140

⁴³⁸ Zübeyir Gündüzalp’in hatıralarından aktaran: Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 280-81

⁴³⁹ Sürgünlerin yola çıkış tarihi 25 Şubat 1925 olmakla yol güzergâhları şöyledir: Kafiye Van’dan Erciş ve Patnos’a gelir; dört gün konakladıktan sonra Ağrı’ya gelecek bir gün durur. Oradan Erzurum’a geçerek bir hafta kaldıktan sonra oradan da yirmi gün kalmak üzere Trabzon’a gelir. Oradan gemi ile İstanbul’a yola çıkar. Ve 15 Nisan 1925’te İstanbul’a varır. İstanbul’da yirmi-yirmi beş gün kalır.

Mustafa Ağralı, şahit olduğu hâdiseleri anlatırken diyor ki:

“Van’da askerlik vazifemi yaparken, Bediüzzaman ismini ve bu ismin şöhretini çok duyuyordum. Herkes bu zâttan bahsediyordu. Ben de bu sebepten dolayı şiddetli

İstanbul'da Bir Hatıra

Ben menfi olarak İstanbul'a getirildiğim vakit bir zaman Meşihat-ı İslâmiye dairesinde bulunan Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'deki hizmet-i Kur'âniye'ye çalıştığım için, o alâkadarlık cihetinde, "Meşihat dairesi ne hâldedir?" diye sordum. Eyvah! Öyle bir cevap aldım ki ruhum, kalbim ve fikrim titrediler ve ağladılar. Sorduğum adam dedi ki: "Yüzer sene envar-ı şeriatın mazharı olmuş olan o daire, şimdi büyük kızların lisesi

bir arzu ile Bediüzzaman'ı görmek istiyordum. Sürgün günü benim de bu sevk edilen kabilelerde vazife almam, Bediüzzaman'la görüşebilmem için iyi bir şans ve fırsat olmuştu.

Mevsim kıştı, her tarafta kar vardı. Kabileler, yetmiş seksen civarındaki kızaklarla hareket etti. Kızakları at ve öküzler çekiyorlardı. Akşam olunca bir köye ulaştık. Bütün köylü bizi karşıladı.

Komutanımız, 'Nezaretekileri nasıl muhafaza edeceğiz, bunları nasıl yedirip yatıracağız? Evlere dağıtmak olmaz.' diye düşünüyordu. 'En iyisi bir ev boşaltır hepsini orada tutar, sabahleyin hareket ederiz.' diyordu. Bizi bir odaya vermişlerdi. Oda küçüktü. Yere ancak iki yatak sığıyordu. Etrafımızda hep köylüler hizmet etmek için dönüp duruyorlardı.

Bütün etrafı sarmışlardı. Öyleki bir işaret bekler gibi hâlleri vardı. Sanki Bediüzzaman'ın bir işaretini bekliyorlardı. Ama Bediüzzaman'ın kat'iyyen öyle şeylere müsaadesi yoktu. Bu sebepten onlar bir şey yapmadan duruyorlardı. Akşamleyin kaç çeşit yemek geldi, kendisi hiç yemek yemedi. 'Hastayım.' dedi. Bana yememi söyledi. Sonra yatısı namazını kıldık. Sonra bir kat yatak ona serdiler. Bir de kapının yanında bana serdiler.

Bir ara bir tıkırtı duydum ve uyandım. Baktım elinde bir gaz lambası, dışarı çıkıp kar kışta abdest almış geliyordu. Sonra namaza durdu. Bütün geceyi böyle ibadet ve duayla geçirdi.

Bana,

- Uyandın mı, dedi.

Ben de,

- Uyandım, dedim.

- Vakit varken, biraz daha yat, dedi. 'Biz Şafiiyiz, bu sebepten erken kalkarız. Siz Hanefisiniz, birazdan kılarırsınız.' dedi.

Hâlbuki değil erken kalkmak, hiç yatmamıştı. Ben artık yatmadım, kalktım. Beraberce namaz kıldık. Odada soba yanıyordu. Sobada su kaynattı. Yanında bir de ufak zembil vardı. Zembilden demlik çıkardı, içinde bir yumurta kaynattı. Van'dan çikali saatler olmuştu. İşte ilk defa bu bir yumurtayı kahvaltı olarak yedi.

Daha sonra da traş takımlarını çıkardı. Güzel usturası vardı. Onunla traş oldu. Bu köyün ismini hatırlamıyorum. Akşamları hep yol güzergâhındaki köylerde kalıyorduk. Hâline, tavrına bakıyordum. Temizliğe, traşına, ibadetine çok dikkat ediyordu. Başkalarının, onun bunun yemeklerini yemiyordu. Komutan Saim Bey de kendisine çok hürmet ediyordu. Fakat fazla da ilgilenemiyordu, korkuyordu." (Şahiner, *Son Şahitler*, "Mustafa Ağralı" 1/135-137)

ve me'abegâhıdır.” İşte o vakit öyle bir hâlet-i ruhiyeye giriftar oldum ki dünya başıma yıkılmış gibi oldu. Kuvvetim yok, kerametim yok; kemâl-i me'yusiyetle “Ah, vah!” diyerek dergâh-ı ilâhîye müteveccih oldum. Ve bizim gibi kalbleri yanan çok zâtların harareti ahları, benim ahıma iltihak ettiler. Haturıma gelmiyor ki acaba Şeyh-i Geylânî'nin duasını ve himmetini, duamıza yardım için istedim mi istemedim mi? Bilmiyorum. Fakat her hâlde o eskiden beri nurlar yeri olmuş bir yeri zulmetten kurtarmak için, bizim gibilerin ahlalarını ateşlendiren onun duasıdır ve himmetidir. İşte o gece⁴⁴⁰ Meşihat kısmen yandı. Herkes “Vâ-esefâ!” dedi; ben ve benim gibi yananlar, “Elhamdülillâh” dedik. Zannederim ki bu fakir millete iki yüz milyon zarar veren Adliye dairesindeki yangında böyle bir mânâ var. İnşallah bu da bir ikaz ve intibahı verecektir. Ateş bazen sudan ziyade temizlik yapar.⁴⁴¹

Gemiyle İstanbul'a doğru yola çıktı. Sonra İstanbul'u gemiyle terk ederek İzmir ve Antalya'ya uğradı. Oradan da Burdur'a götürüldü.

Yıl 1926

Burdur Sürgünü

Orada yine hizmet-i Kur'âniye'de bulunduğum miktarca, –o vakit menfilere çok dikkat ediliyordu, her akşam isbat-ı vücud etmekle mü-kellef oldukları hâlde– ben ve hâlis talebelerim müstesna kaldık. Ben hiçbir vakit isbat-ı vücuda gitmedim, hükûmeti tanımadım. Oranın valisi, oraya gelen Fevzi Paşa'ya⁴⁴² şikâyet etmiş. Fevzi Paşa demiş: “Ona ilişmeyiniz, hürmet ediniz!” Bu sözü ona söylettiren, hizmet-i Kur'âniye'nin kudsiyetidir. Ne vakit nefsimi kurtarmak, yalnız âhireti-mi düşünmek fikri bana galebe etti. Hizmet-i Kur'âniye'de muvakkat fütûr geldi; aks-i maksadıyla tokat yedim. Yani, bir menfâdan diğerine (Isparta'ya) gönderildim.⁴⁴³

⁴⁴⁰ Araştırmacı yazar Necmeddin Şahiner o günün basınından bu yangının 29 Nisan 1926 Cuma gecesini çıktığını tespit etmiştir. (Nurs Yolu 2)

⁴⁴¹ Sikke-i Tasdik-i Gaybî, Sekizinci Lem'a, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2091

⁴⁴² Fevzi Çakmak, o günlerde Genelkurmay Başkanı'ydı.

⁴⁴³ Lem'alar, 10. Lem'a, 1'incisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/603

Hatta dokuz sene –şimdi otuz sene– evvel⁴⁴⁴ benimle beraber Burdur’a nefyedilen reislerden bir kısmı, parasızlıktan zillet ve sefaletle düşmemekliğim için, zekâtlarını bana kabul ettirmeye çok çalıştılar. O zengin reislere dedim: “Gerçi param pek azdır; fakat iktisadım var, kanaate alışmışım. Ben sizden daha zenginim.” Mükerrer ve musırrâne tekliflerini reddettim.

Cây-ı dikkattir ki iki sene sonra, bana zekâtlarını teklif edenlerin bir kısmı iktisatsızlık yüzünden borçlandılar. Lillâhilhamd, onlardan yedi sene sonra, o az para iktisat bereketiyle bana kâfi geldi; benim yüz suyumu döktürmedi, beni halklara arz-ı hâcete mecbur etmedi. Hayatımın bir düsturu olan “nâstan istiğna” mesleğimi bozmadı.⁴⁴⁵

Burdur’da yedi ay kaldı. Bu esnada “Nur’un İlk Kapısı” eserini telif etti. Ve önsözünde şunları söyledi (İ. Kasım Salihî):

Eski Said ile Yeni Said’in birbiriyle münazara edip nefis-i emmâreyi susturan ve şuhud derecesindeki hakikatleri ihtiva eden on üç dersler olup bu on üç dersin doğrudan doğruya Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’ın âyetlerinden aynelyakîne yakın bir sûrette Yeni Said’e ders olduğunu ve bütün bu derslerde doğrudan doğruya birinci muhatap Said olduğunu gördüm. Küçük Sözler’in ve bazı mühim Sözler’in çekirdeklerini ve bir kısmının tam izahlarını içinde gördüm.⁴⁴⁶

Isparta’ya Getirilişi

Ne vakit nefsimi kurtarmak, yalnız âhiretimi düşünmek fikri bana galebe etti. Hizmet-i Kur’âniye’de muvakkat fütûr geldi; aks-i maksadım-la tokat yedim. Yani, bir menfâdan diğerine (Isparta’ya) gönderildim.⁴⁴⁷

İktisatsızlık ve israfın dehşetli zararlarını geniş bir dâirede müşâhede ettim. Şöyle ki: Ben, dokuz sene evvel mübarek bir şehre geldim. Kış münasebetiyle o şehrin menâbi-i servetini göremedim. Allah rahmet etsin, oranın müftüsü birkaç defa bana dedi: “Ahalimiz fakirdir.” Bu söz benim rikkatime dokundu. Beş-altı sene sonraya kadar

⁴⁴⁴ Yani 1926 yılında.

⁴⁴⁵ Lem’alar, 19. Lem’a, 4. Nükte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/658

⁴⁴⁶ Mesnevî-i Nuriye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1374

⁴⁴⁷ Lem’alar, 10. Lem’a, l’incisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/603

daima o şehir ahalisine acıyordum. Sekiz sene sonra yazın yine o şehre geldim. Bağlarına baktım. Merhum müftünün sözü hatırıma geldi. “Fesühânallah!” dedim, bu bağların mahsulâtı şehrin hâcetine pek fevkindedir. Bu şehir ahali pek çok zengin olmak lâzım gelir. Hayret ettim. Beni aldatmayan ve hakikatlerin derkinde bir rehberim olan bir hatıra-yı hakikatle anladım: İktisatsızlık ve israf yüzünden bereket kalkmış ki o kadar menâbi-i servetle beraber o merhum müftü “Ahalimiz fakirdir.” diyordu.

Evet zekât vermek ve iktisat etmek, malda bittecrübe sebab-i bereket olduğu gibi;⁴⁴⁸ israf etmek ile zekât vermemek, sebab-i ref-i bereket olduğuna hadsiz vakîât vardır.⁴⁴⁹

İsparta’da yine hizmet başına geçtim. Yirmi gün geçtikten sonra bazı korkak insanların ihtarlarıyla: “Belki bu vaziyeti hükümet hoş görmeyecek, bir parça teenni etsen, daha iyi olur.” dediler. Bende, tekrar yalnız kendimi düşünmek hâtırası kuvvet buldu. “Aman halklar gelmesin.” dedim. Yine o menfâdan dahi üçüncü nefiy olarak Barla’ya verdim.⁴⁵⁰

⁴⁴⁸ Malın zekâtını vermenin, onu korumaya almak olduğuna dair bkz.: et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Kebîr* 10/128; et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Evsat* 2/161, 274; el-Beyhakî, *es-Sünenü’l-Kübrâ* 3/382, 4/84

⁴⁴⁹ Lem’alar, 19. Lem’a, 7. Nükte, 3. Netice, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/661

⁴⁵⁰ Lem’alar, 10. Lem’a, 1’incisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/603

D) BARLA SÜRGÜN HAYATI

Birinci Medrese-i Nuriye: 1 Mart 1927-25 Nisan 1935 Dönemin Getirdikleri

Bu dönemde Türkiye önemli hâdiselere sahne oldu. Çıkarılan yasalar ve kurallar da dönemin karakterini ortaya koyma açısından önemlidir. Onlardan bazıları şunlardır:

1922-1940 yılları arasında cereyan eden önemli hâdise ve icraatlar

1922

01.11.1922 TBMM'de alınan bir kararla, hilâfet ve saltanat birbirinden ayrılırken, saltanat kaldırıldı.

1923

24.07.1923 Lozan Anlaşması imzalandı.

29.10.1923 Cumhuriyet ilân edildi ve Mustafa Kemal Paşa ilk Cumhurbaşkanı seçildi. Ankara başkent oldu.

1924

03.03. (430 no'lu 3 Mart 1340 Rumî) tarihli kanun ile Tevhid-i Tedrisat kanunu çıkarıldı. Bu kanun gereğince din eğitimine son verildi. Bütün okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlandı. Kur'ân-ı Kerîm ve din eğitimi iptal edildi. Aynı tarihte hilâfet kaldırıldı. Osmanlı hanedanının bütün aile efradı sınır dışı edildi. Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı kapatıldı.

08.03 Dinî Mahkemeler kaldırıldı.

1925

13.02 Şeyh Said Piran'ın (Palevî) isyanı.

25.02 Doğu'da sıkıyönetim ilân edildi.

04.03 578 sayılı Takrir-i Sükûn Kanunu ile hükûmete iki yıl için olağanüstü yetki verildi. Bu sûretle TBMM iki ayrı İstiklâl Mahkemesi kurdu. Bunlardan biri isyan bölgesinde görevlendirildi. Bu mahkemenin ölüm kararları derhal yerine getirilecek, Ankara'dakinin ölüm kararları Meclis'in onayından geçecekti.

06.03 İstanbul'da altı gazete ve dergi Bakanlar Kurulu kararıyla kapatıldı.

29.06 Şeyh Said Piran, kırk altı arkadaşıyla birlikte idam edildi. Doğu Anadolu illerinde bütün tekke ve zaviyeler kapatıldı.

24.08 Mustafa Kemal şapka ile Kastamonu'da halkın karşısına çıktı.

02.09 Bütün mezar ve yatırlar kapatıldı. Bakanlık 2493 no'lu kararına binaen memurların dinî kıyafetleri ve giysileri yasaklandı.

04.09 Müslüman kadınlar ilk defa İstanbul Taksim bölgesinde törenlerde dans etmeye başladı.

25.11 Kıyafet kanunu; (671 no'lu ve 25. 11. 1341 tarihli) Kıyafet kanunu çıktı. Erkeklerle şapka giydirildi, kadınların tesettürü yasaklandı (Avrupa tarzı giyim kararlaştırıldı).

30.11 Ülkede bütün tekke ve zaviyeler (677 no'lu ve 30. 11. 1341 tarihli) kanuna dayanarak kapatıldı. Mescit hocalarının Avrupa tarzı giyinmesi ve memurların şapka giymesi kanunlaştı.

Şeyh, halife ve mürit gibi İslâmî terimler yasaklandı.

26.12 rumî takvim iptal edildi. Yerine Avrupa Gregorik takvimi kullanılmaya başlandı. 01.01.1926 tarihinde (698,698 no'lu) takvim ve saatte yapılan değişiklik uygulanmaya başlandı.

1926

17.02 İslâmî nikâh iptal edildi, yerine (743 no'lu) medenî nikâh kanunu kondu. Bu kanun mucibince birden fazla evlilik yasaklandı, mehir kaldırıldı. Kadına boşama hakkı verildi. Kız, hangi dinden olursa olsun erkek seçme hakkına sahip kılındı. Erkek ile kadın miras meselelerinde eşit haklara sahip oldu. İslâm Miras Hukuku ilga edildi.

16.05 Sultan “Mehmet Vahdeddin” İtalya’nın San Remo şehrinde vefat etti.

04.10 İsviçre Medenî Kanunu ve İtalya Ceza Kanunu harfi harfine tercüme edilerek Türk Ceza ve Medenî Kanunu olarak yerleştirildi. Şer’î kanunların hepsi iptal edildi.

1927

28.05 Resmî devlet dairelerinde, Osmanlı Devleti’ne ait her çeşit tablo ve tuğralar kaldırıldı. (no.1057)

24.11 Ankara’da Zafer anıtı açıldı.

1928

03.02 İlk Türkçe Cuma hutbesinin okunuşu.

10.04 Çıkartılan 122 no’lu kanun mucibince, İsmet İnönü ve arkadaşlarının talebiyle devlet adamlarının tediye ettikleri kısımdan “Allah” lafz-ı celili çıkartıldı. "Devletin resmi dini İslâm’dır." ibaresi ve bütün dinî tabir ve deyimler anayasadan çıkartıldı.

20.05 Çıkartılan 1288 no’lu kanuna dayanarak Arapça rakamların yerine Avrupa rakamları kullanılmaya başlandı.

01.11 Öngörülen 1353 no’lu kanun mucibince kullanılan Kur’ân harfleri kaldırılıp yerine Latin harfleri yerleştirildi. Bunun neticesinde tonlarca vesika ve değerli kitaplar yok pahasına satıldı. Tonlarcası da kâğıt fabrikalarına gönderildi.

01.11 Gazete ve dergilerde, cadde ve işyerlerindeki tabela ve levhalarda yeni harflerin kullanılması zorunlu kılındı.

30.12 İstanbul’da 90 cami kapatıldı.

1929

01.09 Arapça ve Farsça dersler, okul müfredatından çıkartıldı. Kur’ân-ı Kerim ve dinî kitapların okunması yasaklandı.

Bu sırada, paşa, efendi ve benzeri Osmanlı deyimlerinin kullanılması yasaklandı.

1930

03.04 Kadınlara belediye seçimlerine katılma hakkı verildi.

23.12 Menemen hâdisesi patlak verdi. Ağrı’da 1930’da ve Zeylan Vadisinde 1931’de isyan başladı.

1931

03.02 Menemen Hâdisesinde 28 kişi idam edildi.

26.03 Metrik ölçümler kabul edildi ve 01.04 tarihinden itibaren kullanılmaya başlandı.

1932

22.01 İstanbul'da Yerebatan Camii'nde ilk defa Türkçe Kur'ân okundu.

06.02 İstanbul Süleymaniye Camii'nde Cuma Hutbesi Türkçe olarak okundu.

19.02 On dokuz ilde halkevleri açıldı.

20.06 Ülkenin diğer yerlerinde de halkevleri açılmaya başladı.

18.07 Türkçe ezan ve kamet resmî olarak ikame edildi. Arapça ezan ve kamet yasaklandı. Gazeteler Türkçe olarak basılmaya başladı.

01.08 Türkiye, güzellik yarışmalarına katılmaya başladı.

1933

01.02 Bursa'da Türkçe ezana karşı ayaklanma ve isyan baş gösterdi.

07.02 Türkçe ezan bütün camilerde uygulanmaya konuldu.

1934

26/11 Efendi, Bey, Paşa gibi lâkap ve unvanların kaldırılmasına dair kanun kabul edildi (No: 2590).

05.12 Kadınlara seçme ve seçilme hakkı verildi.

03.12 Bazı kisvelerin giyilemeyeceğine dair (2590 no'lu) kanun kabul edildi. Bu sûretle, ibadet dışında bazı elbiseler dışarıda her yerde giyilemeyecekti.

1935

01.02 Ayasofya camii bir süre kapandıktan sonra müzeye dönüştürüldü. Fatih Camii depo olarak kullanıldı.

27.05 Millî Bayramlar ve genel tatiller hakkında (239 sayılı) kanun kabul edildi. Bu kanuna göre cuma günü olan hafta tatili pazar gününe alındı.

1938

01.09 İkinci Dünya Savaşı başladı.

Dersim hâdisesi patlak verdi.

1940

07.03 Köy Enstitülerinde resmen ateistlik dersleri verildi.⁴⁵¹

Asırlardır İslâm bayrağını dalgalandıran milletin kalbinden imanı sökmek amacıyla yeni yasalar getirildi ve bu yönde kararlar alındı. Okullarda dinî tedrisat yasaklandı. Arap alfabesi yerine Latin harfleri konuldu. Ezan ve kametin Arapça aslıyla okunması yasaklandı. Namazda Kur'ân-ı Kerîm'in tercümesi okutulmak istendi.

İslâm lehine her türlü faaliyet yasaklandı. İslâmî kitapların basımı durduruldu. Avrupa tarzı giyim kuşam devlet eliyle benimsetilmeye çalışıldı.

İstiklâl Mahkemeleri içlerinde âlimlerin de bulunduğu sayısız kişinin idamına karar verdi.

Ülkenin dört bir yanına korku ve kargaşa hâkim oldu. Vatandaşlar Kur'ân-ı Kerîm nüshalarını, devlet memurlarının erişemediği gizli yerlere sakladı.

Ahlâkî çöküntüye önyak olan zamanın basın-yayın organları, din ve dindarlarla alay eder oldu. Ateist kitapları ortalıkta cirit atmaya başladı. "Allah, Rab, Hâlık, İslâm" kelimelerinin yerine "doğa, evrim, Türk Milliyetçiliği vs." yerleştirildi.

Öğretmenler minicik çocukların kalblerindeki iman eserini silmek için olanca çaba gösteriyor; maddî felsefe, Allah'ı, Peygamberini ve ahireti inkâra yönelik telkinlerde bulunmaya çalışıyordu. Hükûmet ve organları bütün imkânlarını bu uğurda harcıyordu. Bu milletin Müslümanlıkla olan bütün bağ ve ilişkilerini koparmaya, Kur'ân-ı Kerîm'i kalblerinden çıkarmaya çalışıyordu. İmha etmek üzere Kur'ân-ı Kerîm nüshaları toplatıldı. Bu noktada muvaffakiyet elde edemeyince, iman ve İslâm'dan uzak, Kur'ân'ı kendi elleriyle yok edebilecek yeni bir nesil yetiştirmeye karar verdiler.

Müslümanlara ve İslâm âlimlerine karşı açılan muharebe zincirinde Üstad Bediüzzaman Said Nursî de bulunuyordu. Ereğ Dağı'nda inzivada bulunduğu mekânından alınarak küçük bir belde olan Barla'ya nefyedildi. Coşkun nur kaynağını kurutmak, etkisini ortadan

⁴⁵¹ Bkz. Muzaffer Gökman, 50 Yılın Tutanağı, Hürriyet Yayınları 9-110. Tarihlerin bir kısmı başka kaynaklardan alınmıştır.

kaldırıp unutulmaya mahkûm etmek için buraya göndermişlerdi. Ancak plânlananın aksine Üstad, bir ânını bile boş geçirmeden, bütün vaktini varlığın en mukaddes vazifesi olan iman ve Kur'ân hizmetine adadı. Kur'ân-ı Kerîm'in nurundan feyizlenmeye koyuldu. Cenab-ı Allah ona selsebil gibi bir nur ihsan buyurdu. Bundan da Risale-i Nur adını verdiği risaleler meydana geldi. Gizli olarak –hükûmetin gözünden uzak– sevenleri vasıtasıyla ve Allah'ın izniyle Risale-i Nurlar'ı neşretmeyi ve ülkenin her bir köşesindeki imana susamış muhtaçlara ulaştırmayı başardı.

Cenab-ı Allah, bu zifiri karanlık dönemde İslâm bayrağını Bediüzzaman Said Nursî'nin omuzlamasını murad etti. O, imanı kurtarmak vazifesini üstlenmişti. İman kurtarma hizmeti esir hükmünde olan bütün bir halkın imanını ilgilendiriyordu. Barla köyü bir ışık ve bir nur kaynağı hâline geldi. Ülkenin her bir tarafı bu nurlardan faydalandı.⁴⁵²

Cenab-ı Erhamû'r-râhimîn'e yüz binler şükrediyorum ve tahdis-i nimet sûretinde derim ki:

“Bütün onların bu tazyikat ve istibdatları, envâr-ı Kur'âniye'yi ışıklandıran gayret ve himmet ateşine odun parçaları hükmüne geçiyor, iş'âl ediyor, parlatıyor. Ve o tazyikleri gören ve gayretin hararetiyle inbisat eden o envâr-ı Kur'âniye, Barla yerine bu vilâyeti, belki ekser memleketi bir medrese hükmüne getirdi. Onlar, beni bir köyde mahpus zannediyor. Zındıkların yağmına olarak bilâkis Barla, kürsî-yi ders olup; Isparta gibi çok yerler, medrese hükmüne geçti... الْحَمْدُ لِلَّهِ هَذَا مِنْ

⁴⁵³ فَضْلِ رَبِّي⁴⁵⁴

⁴⁵² Bkz. Tarihçe-i Hayat, Barla Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2141

⁴⁵³ Allah'a hamdolsun; bu Rabbimin ihsanıdır.

⁴⁵⁴ Mektubat, 28. Mektup, 4. Risale olan 4. Mesele, 4. Nokta, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/520

Barla'da

Üstad Bediüzzaman Said Nursî, 1 Mart 1927 yılında Isparta'nın bir nahiyesi olan Barla'ya geldi.⁴⁵⁵ İlk geceyi karakolda geçirdi. Daha sonra sekiz buçuk sene kalacağı ikametgâhına geçti.⁴⁵⁶

Üstad'ın Barla'daki ikametgâhı, iki odadan ibaret bir evdir. Esasen müstakil bir evi ve yeryüzünde taht-ı tasarruf ve temellükünde bir karış yeri dahi yoktur. Barla'da sekiz sene müddetle ikamet ettiği ev, üç yüz elli milyon ehl-i İslâm'ın merkezi hükmünde ilk derslane-i nuriyesidir. Bu derslane-i nuriyenin altında, daimî akan bir çeşme vardır. Ve önünde, derslane-i nuriyeye bitişik çok kalın ve üç sütun hâlinde semaya yükselen gayet muhteşem bir çınar ağacı vardır. Çınar ağacının dalları arasında bir kulübecik yapılmıştır. Burası, Hazreti Üstad'ın bahar ve yaz mevsimlerindeki istirahati ve vazife-i tefekkürîye ve ubûdiyeti için en münasip bir menzildir. Üstad'ın sıddık hizmetkârları, talebeleri ve Barla ahali diyorlar ki:

⁴⁵⁵ 1972 Temmuz'unda köyündeki evinde ziyaret ettiğimiz Şevket Demiray, Bediüzzaman'ı Barla'ya götürüşünü şöyle anlattı: "Egirdir pazarından bir gün sonra, sabahleyin beni belediyeden çağırdılar. Gittim, orada kaymakam, jandarma kumandanı, belediye encümen âzâları, bir de kırk yaşlarında gözükken, başında sarı-ğı, sırtında cübbesi olan, bakışları heybetli bir zât vardı. Jandarma kumandanı bana hitaben 'Bak oğlum, bu Hocaefendiyi alıp Barla'ya götüreceksin. Bu zât meşhur Bediüzzaman Said Efendi'dir. Vazifen çok mühimdir. Oraya karakola teslim edince, evrakları imzalatır, durumu da buraya bildirirsin.' dedi. Başüstüne diye vazifeyi aldım. Ve oradan Hocaefendiyi çıktım. Yolda 'Hocam sen benim atamsın, kusura bakma, ne yapalım vazifedir.' dedim. İskeleye geldik, orada bir kayıkçı ile anlaştık. Elli kuruşa götürmeyi kabul etti. Kayık parasını Bediüzzaman Efendi çıkardı verdi..."

Hava soğuktu. Günlerden, birinci cemrenin düştüğü zamandı. Göl, yer yer buz tutmuştu. Önde, kayıkçının biri elinde uzun bir sopa ile buzları kırarak, yelkenli kayığa yol açıyordu. Bediüzzaman Efendi yolda bize birer parça kuru üzüm ve Şark işi pestil ikram etti. Dikkatle hâline bakıyordum, son derece sakin ve mutedil idi. Etraftaki dağları ve gölü seyrediyordu...

Günler kısa olduğu için hemen ikinci namazının vakti girmişti. Kayıkta namaz kılmak istedi. Kayığın yönünü kibleye çevirdik. 'Allahü Ekber' diye bir seda duydum. Ömrümde bu şekilde heybetli ve haşmetli bir tekbir alışı ilk defa ondan işittim. Öyle bir tekbirle namaza durdu ki hepimiz ürperdik. Hâli hiçbir hocanın hâline benzermiyordu. Biz kayığı kableden ayırmamaya çalışıyorduk. Bu arada namazı bitiren Bediüzzaman Efendi selâm verdi. Bize dönerek 'Beli kardeşim, zahmet ettiniz.' dedi. Çok nazik ve efendi bir adamdı.» (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 287-288)

⁴⁵⁶ Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 293

“Üstad’ı, geceleri, derslane-i nuriye’nin önündeki bir şecere-i mübareke olan çınar ağacının dalları arasında bulunan kulübecikte, sabahlara kadar tesbihatla, ezkârla terennüm eder göürdük. Hele bahar ve yaz mevsimlerinde bu muhteşem ağacın binlerce dalları arasında şevk ve cezbe içinde uçuşan kuşlar arasında Üstad’ın böyle sabahlara kadar çalışmasını göürdük de ne zaman uyur ne zaman kalkar, bilemezdik.

Üstad çok hasta olur, çok vakitleri de hastalık ve sıkıntıyla geçirdi. Pek az yer, o da bir parça çorba gibi mahdut bir şeydi.”⁴⁵⁷

Bütün bir günü küçük bir kap pirinç veya şehriye çorbasıyla geçirirdi. Yemeği komşu evlerden birinden gelir; ısrarla her sefer yemeğin karşılığında bir ücret verirdi. Karşılıksız bir şey almamak gibi hayatı boyunca uyguladığı bir âdeti vardı. Hayatının kalan kısmını daha önceden ayırdığı para ile geçiriyordu.⁴⁵⁸

Üstad daima tarassut altında tutulduğu için ahali ona yaklaşmaktan ve onunla konuşmaktan çekiniyordu.

Vaktinin çoğunu evde geçiriyordu. Bahar ve yaz aylarında Çam Dağı’na çıkıyor⁴⁵⁹ ve orada tefekkür ve ibadetle meşgul oluyordu.⁴⁶⁰

⁴⁵⁷ Tarihçe-i Hayat, Barla Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2146-2147

⁴⁵⁸ Bkz. Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 307-309

⁴⁵⁹ Barla’dan Çam Dağı’na yürüyerek gidip dönmek dört saat sürüyor.

⁴⁶⁰ Bkz. Tarihçe-i Hayat, Barla Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2147

“Barla’ya geldiği yazın ilk günlerinde Bediüzzaman, yalnız, garip ve kimsesiz, tek başına Barla dağlarında dolaşmakta, tabiatla baş başa kâinat kitabını okuyarak, Kur’ân’dan aldığı dersle eserlerini yazmakta iken bir yaz günü gök kararıp şimşekler çakıp gök gürültüsüyle birlikte yağmur başlar. Yağmur altında dağlarda sığınacak bir yer bulamayan Bediüzzaman sırlıklam rahmetin altında kalır. Yağmur biraz hafifledikten sonra yola çıkar, çamur içinde. Barla’nın dar sokaklarından yavaş yavaş çıkmaya başlar. Yağmur ve çamurdan parçalanmış siyah lastik ayakkabısını eline alır; beyaz yün çorabıyla çamurları çiğneyerek ağır ağır evine döner.

Bu esnada Yokuşbaşı çeşmesinin yanında mahalle sakinleri toplanmış sohbet etmektedirler. Hoca’nın bu garip ve kalbleri hüzümlü dolduran durumunu gören Süleyman, o topluluktan ayrılarak Bediüzzaman’ın peşine takılır. Çeşmeye doğru yaklaşan Bediüzzaman arkasından birinin geldiğini hisseder, durur. Döner, arkasına bakar, “Gel kardaşım.” diye Süleyman’ı çağırır. Koşarak gelen Süleyman, Bediüzzaman’ın elinden yırtık ve çamurlu lastiği alarak çeşmede yıkar. Sonra beraberce yukarı Bediüzzaman’ın evine çıkarlar. İşte bu Süleyman, bu gündün itibaren sekiz sene hiç gücendirmeden sebat ve sadakatle Bediüzzaman’ın hizmetinde bulunan Sıddık Süleyman’dır. Sıddık Süleyman Ağabey 1965 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet etsin!” (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 303-305)

Barla Hatıraları'ndan: Sıkıntılar Sürüyor

Barla'da ne vakit bana fütür gelmişse yalnız kendimi düşünmek hâtırası kuvvet bulmuşsa bu ehl-i dünyanın yılanlarından,⁴⁶¹ münafıklarından birisi bana musallat olmuş. Bu sekiz senede seksen hâdiseyi, kendi başımdan geçtiği için hikâye edebilirim.⁴⁶²

Bu Sıkıntılardan Örnekler

“Bu yakınlarda ehl-i ilhadın perde altında tecavüzleri gayet çirkin bir sûret aldığından, çok bîçare ehl-i imana ettikleri zalimâne ve dinsizcesine tecavüz nev'inden, hususi ve gayr-i resmî, kendim tamir ettiğim bir mâbedimde bana ve hususi bir-iki kardeşimle hususi ibadetime ve gizli ezan ve kâmetimize müdahale edildi. ‘Niçin Arabî kâmet ediyorsunuz ve gizli ezan okuyorsunuz?’ denildi. Sükûtta sabrım tükendi. Kabil-i hitap olmayan öyle vicdansız alçaklara değil, belki milletin mukadderâtıyla keyfî istibdatla oynayan bir kısım firavun-meşrep gizli komitenin başlarına derim ki:⁴⁶³

Vicdansız bir muallimin teşvikiyle ve iştirakiyle o memurun verdiği emir, “Cami içinde namazın tesbihatundayken o misafirleri getiriniz.” diye jandarmalara emretmiş. Maksat da beni kızdırmak, Eski Said damarıyla bu fevka'l-kanun sırf keyfî muameleye karşı kovmakla mukabele etmektir. Hâlbuki, o bedbaht bilmedi ki; Said'in lisanında Kur'ân'ın tezgâhından gelen bir elmas kılıç varken, elindeki kırık odun parçasıyla müdafaa etmez; belki o kılıcı böyle istimal edecektir. Fakat, jandarmaların akılları başlarında olduğu için; hiçbir devlet, hiçbir hükümet namazda, câmide vazife-i diniye bitmeden ilişmediği için; namaz ve tesbihatın hitâmına kadar bekletiler. Memur, bundan kızmış, “Jandarmalar beni dinlemiyorlar.” diye kır bekçisini arkasından göndermiş. Fakat Cenab-ı Hak, beni böyle yılanlarla uğraşmaya mecbur etmiyor.

İhvanlarıma da tavsiyem budur ki: Zaruriyet-i kat'îye olmadan bunlarla uğraşmayın! “Cevâbü'l-ahmak, es-sükût!” nev'inden, tenez-zül edip onlarla konuşmayın! Fakat buna dikkat ediniz ki; canavar bir

⁴⁶¹ Ehl-i siyaset ve ehl-i hükümeti kastetmektedir.

⁴⁶² Lem'alar, 10. Lem'a, 1'inci, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/603

⁴⁶³ Mektubat, 6. Risale olan 6. Kısımın Zeyli, Es'ile-i Sitte, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/554

hayvana karşı kendini zayıf göstermek, onu hücumla teşcî ettiği gibi; canavar vicdanı taşıyanlara karşı dahi dalkavukluk etmekle zaaf göstermek, onları tecavüze sevk eder. Öyleyse dostlar müteyakkız davranmalı, tâ dostların lâkaytlıklarından ve gafletlerinden, zındıka taraftarları istifade etmesinler.⁴⁶⁴

Kader, Zulmün Çeşitlerini İkramlara Dönüştürüyor

Cenab-ı Erhamü'r-râhimîn'e yüz bin şükrediyorum ki ehl-i dünya'nın bana ettiği envâ-ı zulmü, envâ-ı rahmete çevirdi. Şöyle ki:

Siyaseti terk ve dünyadan tecerrüd ederek bir dağın mağarasında âhireti düşünmekte iken, ehl-i dünya zulmen beni oradan çıkarıp nefyetteler. Hâlık-ı Rahîm ve Hakîm o nefyi bana bir rahmete çevirdi. Emniyetsiz ve ihlâsı bozacak esbaba maruz o dağdaki inzivayı; emniyetli, ihlâslı Barla Dağlarındaki halvete çevirdi. Rusya'da esarete iken niyet ettim ve niyaz ettim ki âhir ömrümde bir mağaraya çekileyim. Erhamü'r-râhimîn, bana Barla'yı o mağara yaptı, mağara faydasını verdi. Fakat sıkıntılı mağara zahmetini, zayıf vücuduma yükledi.

Yalnız, Barla'da iki-üç adamda bir vehhamlık vardı. O vehhamlık sebebiyle bana eziyet verildi. Hatta o dostlarım, güya istirahatimi düşünüyorlar. Hâlbuki o vehhamlık sebebiyle hem kalbime hem Kur'ân'ın hizmetine zarar verdiler.

- Hem ehl-i dünya bütün menfilere vesika verdiği ve canileri hapis-ten çıkarıp affettikleri hâlde, bana –zulüm olarak– vermediler. Benim Rabb-i Rahîmim, beni Kur'ân'ın hizmetinde ziyade istihdam etmek ve Sözlere nâmıyla envâr-ı Kur'âniye'yi bana fazla yazdırmak için, dağdağasız bir sûrette beni şu gurbette bırakıp bir büyük merhamete çevirdi.

- Hem ehl-i dünya, dünyalarına karışabilecek bütün nüfuzlu ve kuvvetli rüesâları ve şeyhleri, kasabalarda ve şehirlerde bırakıp akrabalarıyla beraber herkesle görüşmeye izin verdikleri hâlde, beni zulmen tecrit etti, bir köye gönderdi. Hiç akraba ve hemşehrilerimi –bir-iki tanesi müstesna olmak üzere– yanıma gelmeye izin vermedi. Benim Hâlık-ı Rahîmim o tecridi, benim hakkımda bir azîm rahmete çevirdi.

⁴⁶⁴ Mektubat, 4. Risale olan 4. Mesele, 1. Nokta, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/519

Zihnimi sâfi bırakıp gıll u gıştan âzâde olarak Kur'ân-ı Hakîm'in feyzini olduğu gibi almaya vesile etti.

•Hem ehl-i dünya bidayette, iki sene zarfında iki âdi mektup yazdığımı çok gördü. Hatta şimdi bile, on veya yirmi günde veya bir ayda bir-iki misafirin sırf âhiret için yanına gelmesini hoş görmediler, bana zulmettiler. Benim Rabb-i Rahîmim ve Hâlık-ı Hakîmim o zulmü bana merhamete çevirdi ki doksan sene mânevî bir ömrü kazandıracak şu suhûr-u selâsede, beni bir halvet-i mergûbeye ve bir uzlet-i makbûleye koymaya çevirdi. ⁴⁶⁵الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ⁴⁶⁶

Allah'a İman İmdadına Yetiştii

Bir zaman elîm bir esaretimde, insanlardan tevahhuş edip Barla Yaylası'nda Çam Dağı'nın tepesinde yalnız kaldım. Yalnızlıkta bir nur arıyordum. Bir gece, o yüksek tepenin başındaki yüksek bir çam ağacının üstündeki üstü açık odacıkta idim. Üç dört gurbeti birbiri içinde ihtiyarlık bana ihtar etti. Altıncı Mektup'ta izah edildiği gibi; o gece ıssız, sessiz, yalnız, ağaçların hışırtularından ve hemhemelerinden gelen hazîn bir sadâ, bir ses, rikkatime, ihtiyarlığıma, gurbetime ziyade dokundu. İhtiyarlık bana ihtar etti ki; gündüz nasıl şu siyah bir kabre tebeddül etti, dünya siyah kefenini giydi, öyle de senin ömrünün gündüzü de geceye ve dünya gündüzü de berzah gecesine ve hayatın yazı dahi ölümün kış gecesine inkişâp edeceğini kalbimin kulağına söyledi. Nefsim bilmeceburiye dedi:

Evet, ben vatanımdan garip olduğum gibi, bu elli sene zarfındaki ömrümde zeval bulan sevdiğilerimden ayrı düştüğümünden ve arkalarında onlara ağlayarak kaldığımdan, bu vatan gurbetinden daha ziyade hazîn ve elîm bir gurbettir. Ve bu gece ve dağın garibâne vaziyetindeki hazîn gurbetten daha ziyade hazîn ve elîm bir gurbete yakınlaşıyorum ki bütün dünyadan birden müfârakat zamanı yakınlaştığını ihtiyarlık bana haber veriyor. Bu gurbet gurbet içinde ve bu hüznün hüznün içindeki vaziyetten bir rica, bir nur aradım.

⁴⁶⁵ "Bize uygun gördüğü her hâlimizden ötürü hamdolsun Rabbimize.." (Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 128; Ebû Dâvûd, *Edeb* 97, 98; İbni Mâce, *Edeb* 55, *Duâ* 2; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/117)

⁴⁶⁶ Mektubat, 13. Mektup, 1. Sual, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/366-367

Birden iman-ı billâh imdada yetiştii. Öyle bir ünsiyet verdi ki; bulunduğum muzaaf vahşet bin defa tezâuf etse idi yine o teselli kâfi gelirdi.

Evet, ey ihtiyar ve ihtiyareler! Madem Rahîm bir Hâlıkımız var; bizim için gurbet olamaz. Madem O var, bizim için her şey var. Madem O var, melâikeleri de var. Öyle ise bu dünya boş değil, hâlî dağlar, boş sahrâlar Cenab-ı Hakk'ın ibâdıyla doludur.⁴⁶⁷ Zîşuûr ibâdından başka, O'nun nuruyla, O'nun hesabıyla taşı da ağacı da birer mûnis arkadaş hükmüne geçer; lisân-ı hâl ile bizim ile konuşabilirler ve eğlendirirler.⁴⁶⁸

Çeşit Çeşit Gurbetler

Şu iki-üç aydır pek yalnız kaldım. Bazen on beş-yirmi günde bir defa misafir yanımda bulunur. Sair vakitlerde yalnızım. Hem yirmi güne yakındır, dağcılar yakınımda yok, dağlıdılar...

İşte gece vakti, garîbâne, şu dağlarda sessiz, sadâsız, yalnız ağaçların hazînâne hemhemeleri içinde kendimi birbiri içinde beş muhtelif renkli gurbetlerde gördüm:

Birincisi: İhtiyarlık sırrıyla, hemen ekseriyet-i mutlaka ile, akran ve ahbabım ve akâribimden yalnız ve garip kaldım. Onlar beni bırakıp âlem-i berzaha gittiklerinden neş'et eden hazin bir gurbeti hissettim.

•İşte, şu gurbet içinde ayrı diğer bir daire-i gurbet açıldı; o da geçen bahar gibi alâkadar olduğum ekser mevcudât, beni bırakıp gittiklerinden hâsıl olan firkatli bir gurbeti hissettim.

•Ve şu gurbet içinde bir daire-i gurbet daha açıldı ki; vatanımdan ve akâribimden ayrı düşüp yalnız kaldığımdan tevellüt eden firkatli bir gurbeti hissettim.

•Ve şu gurbet içinde gecenin ve dağların garîbâne vaziyeti bana rikkatli bir gurbeti daha hissettirdi.

•Ve şu gurbetten dahi, şu fâni misafirhaneden ebedü'l-âbâd tarafına harekete âmâde olan ruhumu fevkalâde bir gurbette gördüm.

⁴⁶⁷ Göremediğimiz her tarafın secde eden meleklerle dolu olduğunu bildiren hadis-i şerif için bkz.: Tirmizî, *Zühd* 9; İbn Mâce, *Zühd* 19; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 2/554, 4/587, 4/623; el-Bezzâr, *el-Müsned* 9/358; el-Beyhakî, *Suabü'l-İmân* 1/484

⁴⁶⁸ Lem'alar, 26. Lem'a, 6. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/704

Birden “Fesübhânallah!” dedim, bu gurbetlere ve karanlıklara nasıl dayanılır diye düşündüm, kalbim feryat ile dedi:

Yâ Rab! Garîbem, bîkesem, zaîfem, nâtüvânem, alîlem, âcizem, ihtiyarem;

Bî-ihtiyârem, el-amân-gûyem, afv-cûyem, meded-hâhem zidergâ-het İlâhî!⁴⁶⁹

Birden nur-u iman, feyz-i Kur’ân, lütf-u Rahmân imdadıma yetiştiler. O beş karanlıklı gurbetleri, beş nurâni ünsiyet dairelerine çevirdiler.

Lisanım, ⁴⁷⁰ حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ söyledi.

Kalbim, فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ⁴⁷¹ âyetini okudu.

Âklım dahi ızdırabından ve dehşetinden feryat eden nefsim'e hitaben dedi:

Bırak bîçâre feryadı, belâdan kıl tevekkül.

Zira feryat; belâ-ender, hata-ender belâdır bil!

Belâ vereni buldunsa eğer;

Safâ-ender, vefâ-ender, atâ-ender belâdır bil!

Madem öyle, bırak şekvayı, şükret!

Çün belâbil, demâ keyfinden güler hep gül-mül.

Ger bulmazsan bütün dünya;

Cefâ-ender, fenâ-ender, hebâ-ender belâdır bil!

Cihan dolu belâ başında varken,

Ne bağırsın küçücük bir belâdan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile belâ yüzünde gül, tâ o da gülsün;

O güldükçe küçülür, eder tebeddül.⁴⁷²

⁴⁶⁹ “Allah'ım! Garibim, kimsesizim, zayıfım, güçsüzüm, hastayım, âcizim, yaşlıyım, ihtiyarım elimde değil, aman diliyorum, af istiyorum, yardım diliyorum, senin dergâhından Allah'ım!”

⁴⁷⁰ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi 3/173)

⁴⁷¹ “(Ey Rasûlüm! Sen böyle onların üzerine titrerken) onlar hâlâ senden ve yolundan yüz çevirecek olurlarsa de ki: Bana (yardımcı ve destekçi olarak) Allah kâfidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O'na dayandım, O'na güvendim ve O, (bütün kâinatın, bütün varlıkların idare merkezi olan) Büyük Arş'ın Rabbi, (bütün kâinatın mutlak Sultanı, bütün varlıkların yegâne sığınağı, besleyip yaşatanı, koruyup gözetenidir).” (Tevbe Sûresi 9/129)

⁴⁷² Mektubat, 6. Mektup, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/356

Abdurrahman'ın Vefatı üzerine Kur'ân'dan Teselli

Bir zaman Isparta vilâyetinin Barla nâhiyesinde nefiy nâmı altında, işkenceli bir esaretle yalnız ve kimsesiz bir köyde ihtilâttan ve muhabereden men edilmiş bir vaziyette hem hastalık hem ihtiyarlık hem de gurbet içinde gayet perişan bir hâlde iken; Cenab-ı Hak kemâl-i merhametinden, Kur'ân-ı Hakîm'in nüktelerine, sırlarına dair benim için medar-ı teselli bir nur ihsan etmişti. Onunla o acı, elîm, hazîn vaziyetimi unutmaya çalışıyordum.

Vatanımı, ahabımı, akâribimi unutabiliyordum. Fakat "Vâ-has-retâ!" birisini unutamıyordum. O da hem biraderzâdem, hem mânevî evlâdım hem en fedâkâr talebem hem en cesur bir arkadaşım olan merhum Abdurrahman idi. Altı yedi sene evvel⁴⁷³ benden ayrılmıştı. Ne o benim yerimi biliyor ki yardıma koşsun, teselli versin ve ne de ben onun vaziyetini biliyordum ki onunla muhabere edeyim, dertleşeyim. Benim bu ihtiyarlık vaziyeti zamanımda; öyle fedâkâr, sâdık birisi bana lâzımdı.

Sonra, birden birisi bana bir mektup verdi. Mektubu açtım gördüm ki; Abdurrahman'ın mahiyetini tam gösterir bir tarzda bir mektup ki o mektubun bir kısmı Yirmi Yedinci Mektup'un fıkraları içinde, üç zâhir kerâmeti gösterir bir tarzda dercedilmiştir. O mektup beni çok ağlattırılmış ve el'ân da ağlattırıyor. Merhum Abdurrahman o mektupla pek ciddî ve samimî bir sûrette; dünyanın ezvakından nefret ettiğini ve en büyük maksadı bana yetişip küçüklüğünde benim ona baktığım gibi, o da ihtiyarlığımda bana hizmet etmekte. Hem dünyada benim hakikî vazifem olan neşr-i esrâr-ı Kur'âniye'de, muktedir kalemîyle bana yardım etmekte. Hatta mektubunda yazıyordu: "Yirmi otuz risaleyi bana gönder, her birisinden yirmi otuz nüsha yazıp ve yazdıracağım." diyordu.

O mektup, bana dünyaya karşı kuvvetli bir ümit verdi. Dehâ de-recesinde zekâyâ malik ve hakikî evlâdın çok fevkinde bir sadakat ve irtibatla bana hizmet edecek böyle cesur bir talebemi buldum diye; o işkenceli esareti, o kimsesizliği, o gurbeti, o ihtiyarlığı unuttum.

O mektuptan evvel, iman-ı bi'l-âhirete dair tab ettirdiğim Onuncu Söz'ün bir nüshası eline geçmişti. Güyâ o risale ona bir tiryak idi ki;

⁴⁷³ 1922 yılında.

altı-yedi sene zarfında aldığı bütün mânevî yaralarını tedavi etti. Gayet kuvvetli ve parlak bir iman ile ecelini bekliyor gibi bana o mektubu yazmış. Bir-iki ay sonra Abdurrahman vasıtasıyla yine mesûdâne bir hayat-ı dünyeviye geçirmek tasavvurunda iken “Vâ-hasretâ!” birden onun vefat haberini aldım. Bu haber o derece beni sarstı ki beş senedir daha o tesir altındayım. O vakit bulunduğum işkenceli esaret ve yalnızlık ve gurbet ve ihtiyarlık ve hastalığım; on derece onların fevkinde bana bir fırkat, bir rikkat, bir hüznün verdi. Benim merhume vâlidemin vefatıyla hususi dünyamın yarısı, onun vefatıyla vefat etmiş diyordum. Abdurrahman’ın vefatıyla da, bâki kalan öteki yarı dünyam da vefat etti gördüm. Dünyadan bütün bütün alâkam kesildi. Çünkü o, dünyada kalsaydı; hem dünyadaki vazife-i uhreviyemin kuvvetli bir medârı ve benden sonra tam yerime geçecek bir hayru’l-halef ve hem de bu dünyada en fedakâr bir medâr-ı teselli, bir arkadaşım olabilirdi. Ve en zeki bir talebem, bir muhatap ve Risale-i Nur eczâlarının en emin bir sahibi ve muhafızı olurdu.

Evet, insaniyet itibarıyla böyle bir zayıf, benim gibi insanlara çok hırkatlıdır, yandırıyor. Gerçi zâhiren tahammüle çalışıyordum, fakat ruhumda şiddetli fırtına vardı. Eğer ara sıra Kur’ân’ın nurundan gelen teselli teskin etmeseydi, benim için dayanmak mümkün olamayacaktı. O zaman Barla derelerine, dağlarına yalnız gidip geziyordum. Hâlî yerlerde oturup o teessürât-ı hazîne içinde, eski zamanda Abdurrahman gibi sâdık talebelerimle geçirdiğim mesûdâne hayat levhaları sinema gibi hayalimden geçtikçe, ihtiyarlık ve gurbetin verdiği sürat-i teessür mukavemetimi kırıyordu. Birden, *كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ* 474 *يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي..* 475 *يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي* dedirtti ve onunla hakikî teselli verdi.

Evet, ben o hâlî derede, o hazîn hâlette, bu âyet-i kudsiyenin sırrıyla, Mirkatü’s-Sünne Risalesi’nde işaret edildiği gibi, kendimi üç büyük cenaze başında gördüm:

Biri, elli beş yaşına kadar, elli beş ölmüş ve hayat-ı ömrümde defnedilmiş Saidlerin kabri üstünde, bir mezar taşı olarak kendimi gördüm.

474 “O’nun vechi (Zât’ı), hariç her şey yok olacaktır. Hüküm O’nundur ve hepiniz O’nun huzuruna götürüleceksiniz.” (Kasas Sûresi 28/88)

475 “Ey Kendinden başka her şeyin fâni olduğu tek Bâki!”

İkinci cenaze, zaman-ı Âdem'den (aleyhisselâm) beri, benim hemcinsim ve nev'im vefat edip mâzi kabrinde defnedilmiş olan o büyük cenazenin başında mezar taşı hükmünde olan bu asrın yüzünde gezer, karınca gibi küçük bir zihayat sûretinde kendimi gördüm.

Üçüncü cenaze ise, insanlar gibi her sene dünya yüzünde seyyar bir dünyanın vefatıyla büyük dünya da bu âyetin sırrıyla vefat edeceği, hayalimin önünde teccüm etti.

İşte, Abdurrahman'ın vefatının hüznünden gelen bu dehşetli mânâyı bütün bütün aydınlatıracak ve hakikî teselli ve sönmez nur verecek bu âyet-i kerîme, mânâ-yı îşarîsiyle imdada yetişti:

476 *فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ*

Evet, bu âyet bildirdi ki: Madem Cenab-ı Hak var; O her şeye bedeldir. Madem O Bâki'dir; elbette o kâfidir. Bir tek cilve-i inâyeti, bütün dünya yerini tutar. Ve bir cilve-i nuru, mezkûr üç büyük cenazeye mânevî hayat verir; cenazeler olmadığını, belki vazifelerini bitirmiş başka âlemlere gitmiş olduklarını gösteriyor. Üçüncü Lem'a'da bu sırrın izahı geçtiğinden ona iktifâen burada yalnız derim ki: *كُلُّ شَيْءٍ* 477 *أَيَّتَيْنِ مَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ* 478 *يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي.. يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي* beni, gayet elîm o hazîn hâletten kurtardı. Şöyle ki:

Birinci defa *يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي* dedim, dünya ve dünyadaki Abdurrahman gibi hadsiz alâkadar olduğum ahbabların zevalinden ve râbitalarım kopmasından neş'et eden hadsiz mânevî yaralar içinde bir ameliyat-ı cerrahiye nevinde bir tedavi başladı.

İkinci defa *يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي* cümlesi; bütün o hadsiz, mânevî yaralara hem merhem hem tiryak oldu. Yani, "Sen Bâki'sin; giden gitsin, Sen

476 "(Ey Resûlüm! Sen böyle onların üzerine titrerken) onlar halâ senden ve yolundan yüz çevirecek olurlarsa de ki: Bana (yardımcı ve destekçi olarak) Allah kâfidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O'na dayandım, O'na güvendim ve O, (bütün kâinatın, bütün varlıkların idare merkezi olan) Büyük Arş'ın Rabbi, (bütün kâinatın mutlak Sultanı, bütün varlıkların yegâne sığınağı, besleyip yaşatanı, koruyup gözetendir)." (Tevbe Sûresi 9/129)

477 "O'nun vechi (Zâtı), hariç her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve hepiniz O'nun huzuruna götürüleceksiniz." (Kasas Sûresi 28/88)

478 "Ey Kendinden başka her şeyin fâni olduğu tek Bâki!"

yetersin. Madem Sen Bâki'sin; zeval bulan her şeye bedel bir cilve-i rahmetin kâfidir. Madem Sen varsın; Senin varlığına iman ile intisabını bilen ve sırr-ı İslâmiyet'le o intisaba göre hareket eden insana her şey var. Fenâ ve zeval, mevt ve adem bir perdedir, bir tazelenmektir; ayrı ayrı menzillerde gezmek hükmündedir.” diye düşünüp tamamıyla o hirkatli, firkatli, hazîn, elîm, karanlıklı, dehşetli hâlet-i ruhaniye; sürurlu, neşeli, lezzetli, nurlu, sevimli, ünsiyetli bir hâlete inkılâp etti. Lisanım ve kalbim, belki lisan-ı hâl ile bütün zerrât-ı vücudum “Elhamdülillâh!” dediler.⁴⁷⁹

Kâinat Âyetleri ile Tefekkür Örneklere

Bir vakit esaretimde dağ başında azametli çam ve katran ve ardıç ağaçlarının heybet-nümâ sûretlerini, hayret-fezâ vaziyetlerini temâşâ ederken pek latîf bir rüzgâr esti. O vaziyeti, pek muhteşem ve şirin velvele-âlûd bir zelzele-i raks-nümâ, bir tesbihât-ı cezbe-edâ sûretine çevirdiğinden eğlence temâşâsı, nazar-ı ibrete ve sem-i hikmete döndü. Birden Ahmed-i Cizri'nin Kürtçe şu fıkrası:

هَرَكْسُ بَتَمَاشَا گِه حُسْنَاتَه زِهَرَجَايِ تَشْبِيه نِگَارَانِ بِجَمَالَاتَه دِنَازَنْ⁴⁸⁰

hatırıma geldi. Kalbim, ibret mânâlarını ifâde için şöyle ağladı:

Barla Yaylası, Tepelice'de; çam, katran, ardıç, karakavak meyvesi hakkında yazılan Fârisî beyitlerin mânâsı:

هَرَكْسُ بَتَمَاشَا گِه حُسْنَاتَه زِهَرَجَايِ تَشْبِيه نِگَارَانِ بِجَمَالَاتَه دِنَازَنْ⁴⁸¹

Yani: Senin temâşâna, hüsnüne, herkes her yerden koşup gelmiş. Senin cemâlinle nâzdarlık ediyorlar.

يَا رَبِّ! هَر حَيِّ بَتَمَاشَا كِه صُنْع نُو زِهَرَجَايِ بِنَازِي

Her zîhayat Senin temâşâna, sanatın olan zemin yüzüne her yerden çıkıp bakıyorlar.

زَنْشِبُ اَز فِرَازِي مَانْدِ دَلَالَانِ بِنْدَاءِ بَاوَازِي

⁴⁷⁹ Lem'alar, 26. Lem'a, 12. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/713-714

⁴⁸⁰ el-Cizri, *el-Ikdü'l-Cevherî fî Şerhi Dîvânî'ş-Şeyh el-Cizri* 438

⁴⁸¹ el-Cizri, *el-Ikdü'l-Cevherî fî Şerhi Dîvânî'ş-Şeyh el-Cizri* 438

Aşağıdan, yukarıdan dellâllar gibi çıkıp bağıyorlar.

دَمَ دَمَ زَجَمَالِ نَقْشِ تُو 482(Nüsha) دَر رَفْصِ بَازِي

Senin cemâl-i nakşından keyiflenip, o dellâl-misal ağaçlar oynuyorlar.

زَكَمَالِ صُنْعِ تُو خُوشِ خُوشِ بَگَازِي

Senin kemâl-i sanatından neşelenip, güzel güzel sadâ veriyorlar.

زَشِيرِيْنِي اَوَازِ خُوْدُ هِي هِي دِنَازِي

Güya sadâlarının tatlılığı, onları da neşelendirip nâzenînâne bir naz ettiriyor.

اَزْ وَي رَفْصَه اَمْدَ جَذْبَه خَازِي

İşte ondandır ki; şu ağaçlar raksa gelmiş, cezbe istiyorlar.

اَزَيْنْ اَنَارِ رَحْمَتِ يَافَتْ هَر دَرَسِ تَسْبِيْحِ نَمَازِي

Şu rahmet-i ilâhiyenin âsârıyladır ki; her zihayat, kendine mahsus tesbih ve namazın dersini alıyorlar.

اَيْسْتَاْدَسْتِ هَر يَكِي بَر سَنَكِ بَالَا سَرْفَرَازِي

Ders aldıktan sonra her bir ağaç, yüksek bir taş üstünde arşa başını kaldırmışlar.

دِرَازِ كَرْدَسْتِ دَسْتَهَارَا پَدَرْگَاهِ اِلَهِي هَمْچُو شَهَبَازِي

Her birisi yüzler ellerini Şehbâz-ı Kalender⁴⁸³(Hâşiye-1) gibi dergâh-ı ilâhîye uzatıp muhteşem bir ibadet vaziyetini almışlar.

بُجْبِيْدَسْتِ زُلْفَهَارَا بَشُوْقِ اَنَكِيْزِ شَهَنَازِي 484(Hâşiye-2)

Oynattırıyorlar zülüfvârî küçük dallarını ve onunla temâşâ edenlere de latîf şevklerini ve ulvî zevklerini ihtar ediyorlar.

بِبَالَا مِيْرَنْدَ اَزْ پَرْدَه هَايِ «هَآيِ هُوِي» عَشَقِ بَازِي

482 (Nüsha) *1 ز هَوَايِ شُوْقِ تُو

*1 Sana olan tutkusundan.

483 (Hâşiye-1) Şehbâz-ı Kalender, meşhur bir kahramandır ki Şeyh Geylânî'nin irşâdıyla dergâh-ı ilâhîye iltica edip mertebe-i velâyete çıkmıştır.

484 (Hâşiye-2) Şehnaz-ı Çelkezî, kırk örme saç ile meşhur bir dünya güzelidir.

Aşkın “hay huy” perdelerinden en hassas tellere, damarlara dokunuyor gibi sadâ veriyorlar.⁴⁸⁵(Nüsha)

مِيْدَهْدُ هُوْشَهْ كِيْرِيْنَهَايِ دِيْرِيْنَهَايِ زَوَالِيْ اَزْ حُبِّ مَجَارِيْ

Fikre şu vaziyetten şöyle bir mânâ geliyor: Mecâzî muhabbetlerin zeval elemiyle gelen ağlayış, hem derinden derine hazîn bir enîni ihtar ediyorlar.

بِرْ سَرِّ مَحْمُوْدَهَا نَعْمَهَايِ حُزْنِ اَنْكِيْزِ اِيَاْزِيْ

Mahmudların, yâni Sultan Mahmud gibi mahbûbundan ayrılmış bütün âşıkların başlarında, hüzn-âlûd mahbûplarının nağmesinin tarzını işittiriyorlar.

مُرْدَهَارَا نَعْمَهَايِ اَزْلِيْ اَزْ حُزْنِ اَنْكِيْزِ نَوَاْزِيْ

Dünevî sadâların ve sözlerin dinlemesinden kesilmiş olan ölmüşlere; ezeli nağmeleri, hüzn-engîz sadâları işittiriyor gibi bir vazifesi var görünüyorlar.

«رُوْحَه» مِيْ اِيْدُ اَزُوْ زَمْرَمِهْ نَاْزِ نِيَاْزِيْ

Ruh ise, şu vaziyetten şöyle anladı ki; eşya, tesbihât ile Sâni-i Zülcelâl'in tecelliyât-ı esmâsına mukabele edip bir nâz-niyâz zemzemesidir, geliyor.

قَلْبِ مِيْخَوَانْدُ اَزِيْنِ اِيَاْتَهَا سِرِّ تَوْحِيْدِ زِعْلُوْ نَظْمِ اِعْجَاْزِيْ

Kalb ise, şu her biri birer âyet-i mücesseme hükmünde olan şu ağaçlardan sırr-ı tevhidi, bu i'câzın ulüvv-ü nazmından okuyor. Yani, hilkatlerinde o derece harika bir intizam, bir sanat, bir hikmet vardır ki; bütün esbâb-ı kâinat birer fâil-i muhtar farz edilse ve toplansalar taklit edemezler.

نَفْسِ مِيْخَوَاهْدُ دُرْ اِيْنِ وُلُوْلَهْ هَا زَلُوْلَهْ هَا دُوْقِ بَاْقِيْ دُرْ فَنَاْيِ دُنْيَاْ بَاْزِيْ

485 (Nüsha) Şu nüsha mezaristandaki ardıc ağacına bakar:

*1 بِيَاْلَا مِيْرِيْتَنْدُ اَزْ پُرْدَهْ هَايِ «هَايِ هُوْيِ» مُرْدَهَارَا نَعْمَهَايِ اَزْلِيْ اَزْ حُزْنِ اَنْكِيْزِ نَوَاْزِيْ

*1 Aşkın “hay huy” perdelerinden en hassas tellere, damarlara dokunuyor gibi sadâ veriyorlar. Okşamanın verdiği hüznünden gelen ezeli nağmelerini ölümlere de duyuruyorlar.

Nefis ise, şu vaziyeti gördükçe bütün rûy-u zemin, velvele-âlûd bir zelzele-i firâkta yuvarlanıyor gibi gördü. Bir zevk-i bâki aradı; “Dünya-perestliğin terkinde bulacaksın.” mânâsını aldı.

عَقْلٌ مَّيْبُتٌ أَرَيْنَ زَمَزَمَهُ هَا دَمْدَمَهُ هَا: نَظْمٌ خَلَقْتُ، نَقَشَ حِكْمَتٌ، كُنْزٌ رَازِي

Akl ise, şu zemzeme-i hayvân ve eşcârdan ve demdeme-i nebât ve havadan gayet mânidâr bir intizam-ı hilkat, bir nakş-ı hikmet, bir hazine-i esrar buluyor. Her şey, çok cihetlerle Sâni-i Zülcelâl'i tesbih ettiğini anlıyor.

أَرُؤُ مِيدَارِدُ هَوَا أَرَيْنَ هَمِّهَمَهُ هَا هَوَّهَوَهُ هَا مَرَّكَ خُودِ دَرِ تَرَكَ أَدْوَاقِ مَجَازِي

Hevâ-yı nefis ise, şu hemheme-i hava ve hevheve-i yapraktan, öyle bir lezzet alıyor ki bütün ezvâk-ı mecâziyi ona unutturup o hevâ-yı nefsin hayatı olan zevk-i mecâziyi terk etmekle, bu zevk-i hakikatte ölmek istiyor.

حَيَالٌ بَيْنْدُ أَرَيْنَ أَشْجَارًا: مَلَائِكُ رَا جَسَدُ أَمْدُ سَمَاوِي بَاهَرَارَانُ نِي

Hayal ise, görüyor; güya şu ağaçların müekkel melâikeleri içlerine girip her bir dalında çok neyler takılan ağaçları ceset olarak giymişler. Güya Sultân-ı Sermedî, binler ney sadâsıyla muhteşem bir resm-i küşâdda onlara, onları giydirmiş ki; o ağaçlar câmid, şuursuz cisim gibi değil, belki gayet şuurkârâne mânidâr vaziyetleri gösteriyorlar.

أَرَيْنَ نَيْهَا سُنِيدَتُ هُوشُ: سِتَابِشْهَائِي ذَاتِ حَيِّ

İşte o neyler semâvî, ulvî bir mûsîkîden geliyor gibi sâfi ve müessirdirler. Fikir o neylerden, başta Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî olarak bütün âşıkların işittikleri elemkârâne teşekkîyât-ı firâkı işitmiyor. Belki, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a karşı takdim edilen teşekkürât-ı rahmâniyeyi ve tahmidât-ı rabbâniyeyi işitiyor.

وَرَفْهَارًا زَبَانَ دَارِنْدُ هَمَّهُ «هُوَ هُو» ذَكَرَ ارْنُدُ بَدْرُ مَعْنَائِي حَيِّ حَيِّ

Madem ağaçlar birer ceset oldu. Bütün yapraklar dahi diller oldu. Demek her biri, binler dilleri ile havanın dokunmasıyla “Hû Hû” zikri-ni tekrar ediyorlar. Hayatlarının tahiyâtıyla Sâni'inin Hayy-ı Kayyûm olduğunu îlân ediyorlar.

جُو «لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ»⁴⁸⁶ بَرَابَرٍ مِيزَنَدُ هَرِّ شَيْ

Çünkü bütün eşya ⁴⁸⁷ هُوَ إِلَّا هُوَ deyip kâinatın azîm halka-yı zikrinde beraber zikrederek çalışıyorlar.

دَمَادَمَ جُويدَنَدُ «يَا حَقَّ» سَرَّاسَرَّ گُويدَنَدُ: «يَا حَيِّ» بَرَابَرٍ مِيزَنَدُ: «اللَّهُ»

Vakit-bevakit lisân-ı istidât ile Cenab-ı Hak'tan hukuk-u hayatını “Yâ Hak!” deyip hazine-i rahmetten istiyorlar. Baştan başa da hayata mazhariyetleri lisanıyla “Yâ Hayy!” ismini zikrediyorlar.⁴⁸⁸

Yıldızları Konuşturun Bir Yıldızname

Bir vakit Barla'da, Çam Dağı'nda yüksek bir mevkide, gecede semânın yüzüne baktım. Gelecek fıkralar birden hutûr etti. Yıldızların lisân-ı hâl ile konuşmalarını hayalen işittim gibi bu yazıldı. Nazım ve şiir bilmediğim için şiir kaidesine girmedim. Tahattur olduğu gibi yazılmış. Dördüncü Mektup ile Otuz İkinci Söz'ün Birinci Mevkîfî'nin âhirinden alınmıştır.⁴⁸⁹

Dinle de yıldızları şu hutbe-i şîrînine,
Nâme-i nurunu hikmet, bak ne takrir eylemiş!

Hep beraber nutka gelmiş, hak lisanıyla derler:
“Bir Kadîr-i Zülcelâl'in haşmet-i sultânına,

Birer burhân-ı nur-efşânız vücûd-u Sâni'a,
Hem vahdete hem kudrete şâhidleriz biz!

Şu zeminin yüzünü yaldızlayan
Nâzenîn mucizâtı çün melek seyrânına,

⁴⁸⁶ “Allah, o hak Mabuddur ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi 2/163, 255; Âl-i İmrân Sûresi 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi 4/87; ...)

⁴⁸⁷ “Allah, o hak Mabuddur ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi 2/163, 255; Âl-i İmrân Sûresi 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi 4/87; ...)

⁴⁸⁸ Sözler, 17. Söz, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/86-88

⁴⁸⁹ Age. 1/88. Üstad Hazretleri buraya Dördüncü Mektup'daki “Dinle de yıldızları, şu hutbe-i şîrînine...” şeklinde başlayan parçayı almıştır.

Bu semânın arza bakan, cennete dikkat eden
Binler müdakkik gözleriz biz!⁴⁹⁰(Hâşiye)

Tûbâ-yı hilkatten semâvât şıkkına, hep Kehkeşan ağsânına,
Bir Cemîl-i Zülcelâl'in, dest-i hikmetle takılmış pek güzel meyve-
leriyiz biz!

Şu semâvât ehline birer meşid-i seyyâr,⁴⁹¹ birer hane-i devvâr,
birer ulvî âşiyâne;

Birer misbâh-ı nevvâr, birer gemi-i cebbâr, birer tayyâreleriz biz!

Bir Kadîr-i Zülkemâl'in, bir Hakîm-i Zülcelâl'in birer mucize-i
kudret,

Birer harika-yı sanat-ı Hâlıkâne, birer nâdire-i hikmet, birer dâhi-
ye-i hilkat, birer nur âlemiyiz biz!

Böyle yüz bin dil ile yüz bin burhân gösteririz; işittiririz insan olan
insana.

Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü, hem işitmez sözü-
müzü, hak söyleyen âyetleriz biz!

Sikkemiz bir, turramız bir, Rabbimize musahharız. Müsebbihiz,
zikrederiz abîdâne.

Kehkeşanın halka-yı kübrâsına mensup birer meczuplarız biz!"⁴⁹²

490 (Hâşiye) Yâni; cennet çiçeklerinin fidanlık ve mezraacığı olan zeminin yüzünde had-
siz mucizât-ı kudret teşhir edildiğinden semâvât âlemindeki melâikeler o mucizâtı, o
harikaları temâşâ ettikleri gibi, ecrâm-ı semâviyenin gözleri hükmünde olan yıldızlar
dahi, güya melâikeler gibi zemin yüzündeki nâzenin masnûâtı gördükçe cennet
âlemine bakıyorlar. O muvakkat harikaları bâki bir sûrette cennette dahi müşâhede
ediyorlar gibi bir zemîne, bir cennete bakıyorlar. Yâni; o iki âleme nezâretleri var
demektir.

491 Göğlerin, Allah'a secde hâlindeki meleklerle dolu olduğuna dair bkz.: Tirmizî, *Zühd*
9; İbn Mâce, *Zühd* 19

492 Mektubat, 4. Mektup, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/354

Çınar Ağacı Örneği

Kâinat bir şecere hükmünde olduğu için, her bir şecere, kâinatın hakâikine misal olabilir. İşte biz de şu odamızın önündeki muhteşem, muazzam çınar ağacını, kâinata bir misal-i musağgar hükmünde tutup kâinattaki cilve-i ehadiyeti onun ile göstereceğiz. Şöyle ki:

Şu ağacın, lâakal on bin meyvesi var. Her bir meyvesinin, lâakal yüzer kanatlı çekirdeği var. Bütün on bin meyve ve bir milyon çekirdek; bir anda, beraber bir sanat ve îcada mazhardırlar. Hâlbuki şu ağacın çekirdek-i aslîsinde ve kökünde ve gövdesinde, cüz'î ve müşahhas ve ukde-i hayatiye tabir edilen bir cilve-i irâde-i ilâhiye ve bir nüve-i emr-i rabbânî ile, şu ağacın kavânîn-i teşkiliyesinin merkeziyeti; her dalın başında, her bir meyvenin içinde, her bir çekirdeğin yanında bulunur ki hiçbirinin bir şeyini, noksan bırakmayarak, birbirine mâni olmayarak; onunla yapılır. Ve o bir tek cilve-i irade ve o kanun-u emrî; ziya, hararet, hava gibi dağılıp her yere gitmiyor. Çünkü; gittiği yerlerin ortalarındaki uzun mesafelerde ve muhtelif masnûlarda hiçbir iz bırakmıyor, hiçbir eseri görülüyor. Eğer intişar ile olsa idi; izi ve eseri görülecekti. Belki bizzât, tecezzi ve intişar etmeden her birisinin yanında bulunuyor. Ehadiyetine ve şahsiyetine o küllî işler, münafî olmuyor. Hatta denilebilir ki; o cilve-i irade, o kanun-u emrî, o ukde-i hayatiye; her birinin yanında bulunur, hiçbir yerde de bulunmaz.⁴⁹³

Arabî Tefekkür

Bir zaman ehadiyete dair bir tefekkürde bulunduğum zaman, odamın yanındaki çınar ağacının meyvelerine baktım: Arabiyyü'l-ibâre bir silsile-i tefekkür kalbe geldi. Nasıl gelmiş ise, öyle Arabî olarak yazıp sonra kısa bir meâlini söyleyeceğim. İşte:

نَعْمَ فَلَا تُنْمَارُ وَالْبُدُورُ مُعْجَزَاتُ الْحِكْمَةِ خَوَارِقُ الصَّنْعَةِ هَدَايَاءُ الرَّحْمَةِ بَرَاهِينُ الْوَحْدَةِ
بَشَائِرُ لُطْفِهِ فِي دَارِ الْأَخِرَةِ شَوَاهِدُ صَادِقَةٍ بَأَنَّ خَلْقَهَا لِكُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ...

⁴⁹³ Sözlere, 32. Söz, 2. Mevkîf, 2. Maksat, 2. Temsil, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/278

İşte bu Arabî tefekkürün kısa bir meâlî şudur ki:

Bütün meyveler ve içindeki tohumcuklar; hikmet-i rabbâniyenin birer mucizesi.. sanat-ı ilâhiyenin birer harikası.. rahmet-i ilâhiyenin birer hediyesi.. vahdet-i ilâhiyenin birer burhân-ı maddîsi.. âhirette eltâf-ı ilâhiyenin birer müjdecisi.. kudretinin ihatasına ve ilminin şümûlüne birer şâhid-i sâdık oldukları gibi; şunlar, âlem-i kesretin aktârında ve şu ağaç gibi tekessür etmiş bir nevi âlemin etrafında vahdet aynalarıdır. Enzârı, kesretten vahdete çeviriyorlar. Lisân-ı hâl ile her birisi der: “Dal budak salmış şu koca ağacın içinde dağılma, boğulma, bütün o ağaç bizdedir. Onun kesreti, vahdetimizde dahildir.” Hatta her meyvenin kalbi hükmünde olan her bir çekirdek dahi, vahdetin birer maddî aynası oldukları gibi; zikr-i kalbiyy-i hafî ile koca ağacın zikr-i cehrî sûretiyle çektiği ve okuduğu bütün esmâyı zikreder, okur.

Hem o meyveler, tohumlar; vahdetin aynaları oldukları gibi, kaderin meşhud işarâtı ve kudretin mücessem rumûzatıdır ki; kader onlar ile işaret eder ve kudret o kelimeler ile remzen der: “Nasıl ki şu ağacın kesretli dal ve budakları, bir tek çekirdekten gelmiş ve şu ağacın sanatkârının îcad ve tasvirde vahdetini gösteriyor. Sonra şu ağaç, dal ve budak salıp tekessür ve intişâr ettikten sonra, bütün hakikatini bir meyvede toplar. Bütün mânâsını bir çekirdekte derceder. Onunla Hâlık-ı Zülcelâl’inin halk ve tedbirindeki hikmetini gösterir.” Öyle de: Şu şecere-i kâinat, bir menba-ı vahdetten vücud alır, terbiye görür. Ve o kâinatın meyvesi olan insan, şu kesret-i mevcudat içinde, vahdeti gösterdiği gibi; kalbi dahi, iman gözüyle kesret içinde sırr-ı vahdeti görür.

Hem o meyveler ve tohumlar, hikmet-i rabbâniyenin telvihatıdır. Hikmet onlarla ehl-i şuûra şöyle ifade ediyor ve diyor ki: “Nasıl şu ağaca müteveccih küllî nazar, küllî tedbir, külliyetiyle ve umumiyetiyle bir tek meyveye bakar. Çünkü o meyve, o ağaca bir misal-i musağğardır. Hem o ağaçtan maksud, odur. Hem o küllî nazar ve umumî tedbir, bir meyvenin içinde her bir çekirdeğe dahi nazar eder. Çünkü çekirdek, umum ağacın mânâsını, fihristesini taşıyor. Demek ağacın tedbirini gören Zât, o tedbir ile alâkadar bütün esmâsıyla, ağacın vücûdundan maksud ve îcadının gayesi olan her bir semereye müteveccihtir. Hem şu koca ağaç, o küçük meyveler için bazen budanır, ke-

silir, tecdid için bazı cihetleri tahrip edilir. Daha güzel, bâki meyveler vermek için, aşılır. Öyle de: Şu şecere-i kâinatın semeresi olan beşer; kâinatın vücudundan ve îcadından maksud odur ve îcad-ı mevcudatın gayesi de odur. Ve o meyvenin çekirdeği olan insanın kalbi dahi, Sâni-i Kâinat'ın en münevver ve en câmi' bir aynasıdır. İşte şu hikmettedir ki: Şu küçücük insan, neşir ve haşir gibi muazzam inkılâplara medâr olmuş. Kâinatın tahrip ve tebdiline sebep olur. Onun muhakemesi için dünya kapısı kapanıp âhîret kapısı açılır...⁴⁹⁴

Risale-i Nurlar'ın Zuhuru

a. Rahîm ve Hakîm İsimlerine Mazhariyet

Ben şimdi Çam Dağı'nda, yüksek bir tepede, büyük bir çam ağacının tepesinde bir menzilde bulunuyorum. İnsten tevahhuş ve vuhûşa ünsiyet ettim. İnsanlarla sohbet arzu ettiğim vakit, hayalen sizleri yanınızda bulur, bir hasbihal ederim, sizinle müteselli olurum. Bir mâni olmazsa bir-iki ay burada yalnız kalmak arzusundayım. Barla'ya dönsem, arzunuz veçhile sizden ziyade müştâk olduğum şifâhî bir musahabe caresini arayacağız.

Şimdi bu çam ağacında hatıra gelen iki-üç hatırayı yazıyorum:

Birincisi: Bir parça mahrem bir sırdır, fakat senden sır saklanmaz, şöyle ki:

Ehl-i hakikatin bir kısmı, nasıl ki İsm-i Vedûd'a mazhardırlar ve âzamî bir mertebede o ismin cilveleriyle, mevcudatın pencereleriyle Vâcibü'l-Vücûd'a bakıyorlar; öyle de şu hiç-ender hiç olan kardeşinize yalnız hizmet-i Kur'an'a istihdamı hengâmında ve o hazine-i bînihâyenin dellâlı olduğu bir vakitte, İsm-i Rahîm ve İsm-i Hakîm mazhariyetine medar bir vaziyet verilmiş. Bütün Sözler, o mazhariyetin cilveleridir. İnşaallah, o Sözler, ⁴⁹⁵كثيراً خيراً أوتي الحكمة فقد أوتيتي خيراً كثيراً⁴⁹⁵ sırrına mazhardırlar.⁴⁹⁶

⁴⁹⁴ Sözler, 32. Söz, 2. Mevki, 2. Maksadın Hâtimesi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/279

⁴⁹⁵ "Kime hikmet nasip edilmişse doğrusu, büyük bir hayra mazhar olmuştur." (Bakara Sûresi 2/269)

⁴⁹⁶ Mektubat, 4. Mektup, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/354

b. Haşir Risalesi'nin Telifi⁴⁹⁷

İman-ı haşre dair olan bu risale Risale-i Nur'daki Onuncu Söz'ün esaslı olup Barla'da, Üstadımız'ın –bir bahar gününde– rahmet-i ilâhiyenin âsârını bağ ve bahçelerde müşahedesinden ve ihtiyarsız olarak

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ⁴⁹⁸

âyet-i kerîmesini kırk defaya yakın okumasından sonra tulû' etmiş gayet kıymetdar ve bu zamanda çok lüzumlu ve inkâr-ı haşir mefkûresini köküyle kesip İbni Sina gibi acîp bir dâhînin “Haşir bir mesele-i nakliyedir, akıl bu yolda gidemez.” dediği haşri en basit fehme de kabul ettiren; ve haşrin binler numûnelerini arz yüzünde gösteren; ve haşri iktiza eden pek çok esmâ-yı ilâhiyeden tut, tâ mahiyet-i insaniyede dahi haşri isbat eden bir risaledir.⁴⁹⁹

Onuncu Söz, yüzer âyât-ı Kur'âniye'den süzölmüş bazı katarattır.⁵⁰⁰

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye içinde öyleleri var ki en büyük bir dâhi telâkki edilen İbni Sina, fehminde aczini itiraf etmiş; “Akıl buna yol bulamaz!” demiş. Onuncu Söz Risalesi, o zâtın dehasıyla yetişemediği hakâiki, avamlara da çocuklara da bildiriyor.⁵⁰¹

Her bir hakikat, üç şeyi birden isbat ediyor: Hem Vâcibü'l-Vücut'un vücudunu, hem esmâ ve sıfâtını; sonra haşri onlara bina edip isbat ediyor. En muannit münkirden, tâ en hâlis bir mümine kadar herkes, her hakikatten hissesini alabilir. Çünkü hakikatlerde, mevcudata, âsâra nazarı çeviriyor. Der ki:

⁴⁹⁷ Barla'da telif edilen diğer eserler şunlardır:

a- 1. Söz'den, 33. Söz'e kadar Sözlere'in tamamı.

b- 1. Mektub'tan 33. Mektub'a kadar Mektubat'ın tamamı.

c- Lem'aların büyük bir kısmı. Bunlar: 21. Lem'a (İhlâs Risalesi); 24. Lem'a (Tesettür Risalesi); 25. Lem'a (Hastalar Risalesi); 26. Lem'a (İhtiyarlar Risalesi). Lem'aların kalan kısmı sekiz ay gibi bir sürede Isparta'da telif edilmiştir.

⁴⁹⁸ “İşte bak, Allah'ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölüleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadîrdir.” (Rûm Sûresi 30/50)

⁴⁹⁹ Mesnevî-i Nuriye, Fihrist, Lâsiyyemalar, *Risale-i Nur Külliyyatı* 655

⁵⁰⁰ Mektubat, 28. Mektup, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/523

⁵⁰¹ Age. 1/525

Bunlarda muntazam e'fal var. Muntazam fiil ise fâilsiz olmaz. Öyleyse bir fâili var. İntizam ve mizanla o fâil iş gördüğü için, hakîm ve âdil olmak lâzım gelir. Madem hakîmdir; abes işleri yapmaz. Madem adaletle iş görüyor; hukukları zayi etmez. Öyleyse mecma-ı ekber, bir mahkeme-i kübrâ olacak.

İşte hakikatler, bu tarzda işe girişmişler. Mücmel olduğu için, üç davayı birden isbat ediyorlar. Sathî nazar fark edemiyor. Zaten o mücmel hakikatlerin her birisi, başka risaleler ve Sözler'de kemâl-i izahla tafsil edilmiş.⁵⁰²

Evet Onuncu Söz, çok ehemmiyetli bir belâyı defetti. Hürriyet-i efkâr serbestiyeti ve harb-i umumî sarsıntısı vaktinde haşri inkâr eden münafıklar, fırsat bulup çok yerlerde zehirli fikirlerini izhara başladıkları bir zamanda, Onuncu Söz çıktı ve tab edildi. Bin nüshası etrafa yayıldı. Onu gören herkes, kemâl-i iştîyak ve merakla okudu. Zındıkların kâfirâne fikirlerini tam kırdı ve onları susturdu.⁵⁰³

Onuncu Söz'ün kıymeti tamamıyla takdir edilmemiş. Ben kendi kendime hususi, belki elli defa mütalâa etmişim ve her defasında bir zevk almışım ve okumaya ihtiyaç hissetmişim. Böyle bir risaleyi bazıları bir defa okuyup sair ilmî risaleler gibi yeter der, bırakır. Hâlbuki bu risale ulûm-u imaniyedir. Her gün ekmeğe muhtaç olduğumuz gibi, o nevi ilme her vakit ihtiyaç var.⁵⁰⁴

c. Risale-i Nur Adının Konması

Kaderin cilveleri, beni menfî olarak muhtelif yerlerde bulundurdu. Bu esnada Kur'ân-ı Kerîm'in feyzinden kalbime doğan füyuzâtı yanımdaki kimselere yazdırarak birtakım risaleler vücuda geldi. Bu risalelerin heyet-i mecmûasına "Risale-i Nur" ismini verdim. Hakikaten Kur'ân'ın nuruna istinat edildiği için, bu isim vicdanımdan doğmuş. Bunun ilham-ı ilâhî olduğuna bütün imanım ile kâniim ve bunları istin-sah edenlere "bârekâllah" dedim. Çünkü iman nurunu başkalarından

⁵⁰² Barla Lâhikası, 28. Mektubun 8. Meselesinin 3. Nüktesi, Birincisi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1541

⁵⁰³ Şuâlar, 8. Şuâ, 2. Remiz, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/934

⁵⁰⁴ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1536

esirgemeye imkân yoktu. Bu risalelerim, birtakım iman sahipleri tarafından birbirinden alınarak istinsah edildi. Bana böyle bir kanaat verdi ki Müslümanların zedelenecek imanlarını takviye için bir sevk-i ilâhîdir. Bu sevk-i ilâhîye hiçbir sahib-i iman mâni olamayacağı gibi, teşvike de dinen mecbur bulunduğumu hissettim.⁵⁰⁵

Otuz üç adet Sözler'in ve otuz üç adet Mektupların mecmuuna Risaletü'n-Nur namı verilmesinin sırrı şudur ki:

Bütün hayatımda Nur kelimesi her yerde bana rast gelmiştir. Ezcümle, karyem Nurs'tur, merhume validemin ismi Nuriye'dir, Nakşî üstadım Seyyid Nur Muhammed'dir, Kâdirî üstadım Nureddin. Kur'ân üstadlarımdan Nuri, talebelerimden benimle en ziyade alâkadarı Nur isimli bulunanlardır. Kitaplarımı en ziyade izah ve tenvir eden, nur misalidir. Kur'ân-ı Hakîm'deki en evvel aklıma, kalbime parlayan ve fikrimi meşgul eden, ⁵⁰⁶ *مَثَلُ نُورِهِ كَمَشْكُوَةِ* âyeti-dir. Hem hakâik-i ilâhiyede müşkülâtımın ekserisini halleden esmâ-yı hüsnâ'dan Nur ism-i nurânîsidir. Hem Kur'ân'a şiddet-i sevk ve inhisar-ı hizmetim için hususi imamım Zinnûreyn'dir.⁵⁰⁷

d. İlâhi İnyet ve Kur'ânî Kerametler

Âhîret kardeşlerim ve çalışkan talebelerim Hüsrev Efendi ve Refet Bey!

Sözler nâmındaki envâr-ı Kur'âniye'de üç keramet-i Kur'âniye'yi hissediyorduk. Sizler dahi gayret ve şevkinizle bir dördüncüsünü ilâve ettirdiniz. Bildiğimiz üç ise:

Birincisi: Telifinde fevkalâde sühûlet ve sürattir. Hatta beş parça olan On Dokuzuncu Mektup, iki-üç günde ve her günde üç-dört saat zarfında -mecmuu on iki saat eder- kitapsız, dağda, bağda telif edildi. Otuzuncu Söz hastalıklı bir zamanda, beş-altı saatte telif edildi. Yirmi Sekizinci Söz olan "Cennet Bahsi" bir veya iki saatte, Süleyman'ın dere

⁵⁰⁵ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1080

⁵⁰⁶ "Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, (tıpkı içinde lamba bulunan) bir kandillik gibidir." (Nûr Sûresi, 24/35)

⁵⁰⁷ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1521; Bkz. Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1062

bahçesinde telif edildi. Ben ve Tevfik ile Süleyman bu sürate hayrette kaldık ve hâkeza.. telifinde bu keramet-i Kur'âniye olduğu gibi...

İkincisi: Yazmasında dahi fevkalâde bir sühûlet, bir iştiyak ve usanmamak var. Şu zamanda ruhlara, akıllara usanç veren çok esbap içinde bu Sözl'erden biri çıkar.. birden çok yerlerde kemâl-i iştiyakla yazılmaya başlanıyor.. mühim meşgaleler içinde onlar her şeye tercih ediliyor ve hâkeza...

Üçüncü Keramet-i Kur'âniye: Bunların okunması dahi usanç vermiyor. Husûsan ihtiyaç hissedilse okundukça zevk alınıyor, usanılmıyor.

İşte, siz dahi dördüncü bir keramet-i Kur'âniye'yi isbat ettiniz. Hüsrev gibi kendine tembel diyen ve beş senedir Sözl'er'i işittiği hâlde yazmaya cidden tembellek edip başlamayan bir kardeşimiz, bir ayda on dört kitabı güzel ve dikkatli yazması şüphesiz dördüncü bir keramet-i esrar-ı Kur'âniye'dir. Husûsan Otuz Üçüncü Mektup olan Otuz Üç Pencerele'r'in kıymeti tamamen takdir edilmiş ki gayet dikkatle ve güzel yazılmış. Evet, o risale, mârifetullah ve iman-ı billâh için en kuvvetli ve en parlak bir risaledir. Yalnız, baştaki pencereler gayet icmal ve ihtisarla gidilmiştir. Fakat gittikçe inkişaf eder, daha ziyade parlar. Zaten sair telifâta muhalif olarak ekser Sözl'er'in başları mücmel başlar, gittikçe genişlenir, tenevvür eder.⁵⁰⁸

e. Nurlar Kur'ân'ın Malıdır

Sözl'er hakkında, tevazu sûretinde demiyorum; belki bir hakikati beyan etmek için derim ki:

Sözl'er'deki hakâik ve kemâlât benim değil, Kur'ân'ındır ve Kur'ân'dan tereşşuh etmiştir. Hatta Onuncu Söz, yüzer âyât-ı Kur'âniye'den süzülmüş bazı katarâttır. Sair risaleler dahi umumen öyledir.

Madem ben öyle biliyorum ve madem ben fâniyim, gideceğim. Elbette bâki olacak bir şey ve bir eser, benimle bağlanmamak gerekir ve bağlanmamalı. Ve madem ehl-i dalâlet ve tuğyan, işlerine gelmeyen

⁵⁰⁸ Mektubat, 28. Mektup, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/517-518

bir eseri, eser sahibini çürütmekle eseri çürütmek âdetleridir. Elbette, semâ-yı Kur'ân'ın yıldızlarıyla bağlanan risaleler, benim gibi çok itirazâta ve tenkidâta medar olabilen ve sukut edebilen çürük bir direk ile bağlanmamalı.

Hem madem örf-ü nâsta, bir eserdeki mezâyâ, o eserin masdarı ve menbai zannettikleri müellifinin etvârında aranılıyor. ve bu örf'e göre, o hakâik-i âliyeyi ve o cevâhir-i gâliyeyi kendim gibi bir müflise ve onların binde birini kendinde gösteremeyen şahsiyetime mâl etmek, hakikate karşı büyük bir haksızlık olduğu için; risaleler kendi malım değil, Kur'ân'ın malı olarak, Kur'ân'ın reşhât-ı meziyâtına mazhar olduklarını izhar etmeye mecburum. Evet, lezzetli üzüm salkımlarının hâsiyetleri, kuru çubuğunda aranılmaz. İşte ben de öyle bir kuru çubuk hükmündeyim.⁵⁰⁹

İşte, bunun gibi ben de sesim yetişse bütün küre-i arza bağırarak derim ki: Sözler güzeldirler, hakikattirler. Fakat benim değildirler; Kur'ân-ı Kerîm'in hakâikinden telemmû etmiş şuâlardır.

وَمَا مَدَحْتُ مُحَمَّدًا بِمَقَالَتِي وَلَكِنْ مَدَحْتُ مَقَالَتِي بِمُحَمَّدٍ

düsturuyla derim ki:

وَمَا مَدَحْتُ الْقُرْآنَ بِكَلِمَاتِي وَلَكِنْ مَدَحْتُ كَلِمَاتِي بِالْقُرْآنِ

Yani, “Kur'ân'ın hakâik-i i'câzını ben güzelleştiremedim, güzel gösteremedim. Belki Kur'ân'ın güzel hakikatleri benim tâbirâtlarımı da güzelleştirdi, ulvîleştirdi.”⁵¹¹

f. Hakâik-i İmaniye'nin İsbatı

Risale-i Nur eczaları, bütün mühim hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'yi, hatta en muannide karşı dahi parlak bir sûrette isbatı, çok kuvvetli bir işaret-i gaybiye ve bir inâyet-i ilâhiyedir. Çünkü hakâik-i imaniye ve

⁵⁰⁹ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 3. Sebep, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/523

⁵¹⁰ “Ben sözlerimle Muhammed'i (aleyhissalâtü vesselâm) övmüş olmadım; aslında sözlerimi Muhammed'le (aleyhissalâtü vesselâm) övmüş ve güzelleştirmiş oldum.” (Hassân İbni Sâbit'in sözü olarak; İbnü'l-Esîr, *el-Meselü's-Sâir* 2/357; el-Kalkaşendî, *Subhu'l-Aşâ* 2/321; İmâm Rabbânî, *el-Mektûbât* 1/58 (44.Mektup))

⁵¹¹ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 4. Sebep, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/523

Kur'âniye içinde öyleleri var ki en büyük bir dâhi telâkki edilen İbni Sina, fehminde aczini itiraf etmiş; “Akıl buna yol bulamaz!” demiş. Onuncu Söz Risalesi, o zâtın dehasıyla yetişemediği hakâiki, avamlara da çocuklara da bildiriyor.

Hem meselâ; sırr-ı kader ve cüz-ü ihtiyarînin halli için, koca Sa'd-ı Teftazânî gibi bir allâme, kırk-elli sayfada meşhur Mukaddemât-ı İsnâ Aşer nâmıyla Telvih nâm kitabında ancak hallettiği ve ancak havassa bildirdiği aynı mesâili, kadere dair olan Yirmi Altıncı Söz'de İkinci Mebhas'ın iki sayfasında tamamıyla, hem herkese bildirecek bir tarzda beyanı, eser-i inâyet olmazsa nedir?

Hem bütün ukûlü hayrette bırakan ve hiçbir felsefenin eliyle keşfedilemeyen ve sırr-ı hilkat-i âlem ve tılsım-ı kâinat denilen ve Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın i'câzıyla keşfedilen o tılsım-ı müşkü'l-küşâ ve o muamma-yı hayret-nümâ, Yirmi Dördüncü Mektup ve Yirmi Dokuzuncu Söz'ün âhirindeki remizli nüktede ve Otuzuncu Söz'ün, tahavvülât-ı zerrâtın altı adet hikmetinde keşfedilmiştir. Kâinattaki faaliyet-i hayret-nümânın tılsımını ve hilkat-i kâinatın ve âkıbetinin muammasını ve tahavvülât-ı zerrâtındaki harekâtın sırr-ı hikmetini keşif ve beyan etmişlerdir; meydandadır, bakılabilir.

Hem sırr-ı ehadiyet ile şeriksiz vahdet-i rubûbiyeti, hem nihayetsiz kurbiyet-i ilâhiye ile nihayetsiz bu'diyetimiz olan hayret-engiz hakikatleri, kemâl-i vuzuhla On Altıncı Söz ve Otuz İkinci Söz, beyan ettikleri gibi; kudret-i ilâhiyeye nisbeten zerrât ve seyyârât müsâvi olduğunu.. ve haşr-i âzamda umum zîruhun ihyâsı, bir nefsin ihyâsı kadar o kudrete kolay olduğunu.. ve şirkin hilkat-i kâinatta müdahalesi imtinâ derecesinde akıldan uzak olduğunu kemâl-i vuzuhla gösteren Yirminci Mektup'taki ⁵¹²قَدِيرٌ كُلُّ شَيْءٍ عَلَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ kelimesi beyanında ve üç temsili hâvi onun zeyli, şu azîm sırr-ı vahdeti keşfetmiştir.

Hem hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'de öyle bir genişlik var ki en büyük zekâ-yı beşerî ihata edemediği hâlde; benim gibi zihni müşevveş, vaziyeti perişan, müracaat edilecek kitap yokken, sıkıntılı ve süratle yazan bir adamda, o hakâikin ekseriyet-i mutlakası dekâikiyle zuhuru,

⁵¹² “O (celle celâlih) her şeye kâdirdir.” (Mâide Sûresi 5/120; Hûd Sûresi 11/4; Rûm Sûresi 30/50; ...)

doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in i'câz-ı mânevîsinin eseri ve inâyet-i rabbâniyenin bir cilvesi ve kuvvetli bir işaret-i gaybiyedir.⁵¹³

g. Telifte Harika Kolaylıklar

Elli altmış risaleler⁵¹⁴(Hâşiye) öyle bir tarzda ihsan edilmiş ki; değil benim gibi az düşünen ve zuhurata tebaiyet eden ve tetkike vakit bulamayan bir insanın, belki büyük zekâlardan mürekkep bir ehl-i tedkikin sa'y ve gayretiyle yapılmayan bir tarzda telifleri, doğrudan doğruya bir eser-i inâyet olduklarını gösteriyor. Çünkü bütün bu risalelerde bütün derin hakâik, temsilât vâsıtasıyla, en âmî ve ümmî olanlara kadar ders veriliyor. Hâlbuki o hakâikin çoğunu, büyük âlimler “Tefhim edilmez!” deyip değil avama, belki havassa da bildiremiyorlar.

İşte, en uzak hakikatleri en yakın bir tarzda, en âmî bir adama ders verecek derecede, benim gibi Türkçesi az, sözleri muğlâk, çoğu anlaşılmaz ve “Zâhir hakikatleri dahi müşkülleştiriyor.” diye eskiden beri iştihar bulmuş ve eski eserleri –kısmen– o sû-i iştiharı tasdik etmiş bir şahsın elinde bu harika teshilât ve sühûlet-i beyan; elbette, bilâ-şüphesiz, bir eser-i inâyetdir ve onun hüneri olamaz ve Kur'ân-ı Kerîm'in i'câz-ı mânevîsinin bir cilvesidir ve temsilât-ı Kur'âniye'nin bir temessülüdür ve in'ikâsıdır.⁵¹⁵

Benim yakın arkadaşlarım bunu biliyorlar. Dâimî arkadaşım Süleyman Efendi, çoklarını biliyor. Hususan Sözler'in ve risalelerin neşrinde ve tashihâtında ve yerlerine yerleştirmekte ve tesvid ve teb-yizinde fevka'l-me'mul, kerametkârâne bir teshilâta mazhar oluyoruz.. keramet-i Kur'âniye olduğuna şüphemiz kalmıyor. Bunun misalleri yüzlerdir.

Hem maîşet hususunda o kadar şefkatle besleniyoruz ki en küçük bir arzu-yu kalbimizi bizi istihdam eden Sahib-i İnâyet, tatmin etmek için fevka'l-me'mul bir sûrette ihsan ediyor ve hâkeza...

⁵¹³ Mektubat, 7. Risale olan 7. Mesele, 3. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/525

⁵¹⁴ (Hâşiye) Şimdi yüz otuzdur.

⁵¹⁵ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 4. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/525

İşte bu hâl gayet kuvvetli bir işaret-i gaybiyedir ki biz istihdam olunuyoruz. Hem rıza dairesinde, hem inâyet altında bize hizmet-i Kur'âniye yaptırılıyor.^{516 517} **الْحَمْدُ لِلَّهِ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي**

h. Nurlar'ın Tenkit Edilemeysi

Risaleler umumiyetle pek çok intişar ettiği hâlde; en büyük âlimden tut, tâ en âmî adama kadar ve ehl-i kalb büyük bir veliden tut, tâ en muannit dinsiz bir feylesofa kadar olan tabakât-ı nâs ve tâifeler, o risaleleri gördükleri ve okudukları ve bir kısmı, tokatlarını yedikleri hâlde tenkit edilmemesi.. ve her tâife derecesine göre istifade etmesi, doğrudan doğruya bir eser-i inâyet-i rabbâniye ve bir keramet-i Kur'âniye olduğu gibi, çok tedkikât ve taharriyâtın neticesiyle ancak husûl bulan o çeşit risaleler, fevkalâde bir süratle, hem idrakimi ve fikrimi müşevveş eden sıkıntılı inkıbaz vakitlerinde yazılması dahi, bir eser-i inâyet ve bir ikram-ı rabbânîdir.⁵¹⁸

i. Telifteki Yüksek Sürat

Evet, ekser kardeşlerim ve yanımdaki umum arkadaşlarım ve müstensihler biliyorlar ki On Dokuzuncu Mektup'un beş parçası, birkaç gün zarfında; her gün iki-üç saatte ve mecmuu on iki saatte, hiçbir kitaba müracaat edilmeden yazılması; hatta en mühim bir parça ve o parçada lafz-ı Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm) kelimesinde zâhir bir hâtem-i nübüvveti gösteren dördüncü cüz; üç-dört saatte, dağda, yağmur altında, ezber yazılmış. Ve Otuzuncu Söz gibi mühim ve dakik bir risale, altı saat içinde bir bağda yazılmış. Ve Yirmi Sekizinci Söz, Süleyman'ın bahçesinde bir, nihayet iki saat içinde yazılması gibi.. ekser risalelerin böyle olması ve eskiden beri sıkıntılı ve münkabız olduğum zaman en zâhir hakikatleri dahi beyan edemediğimi, belki bilemediğimi yakın dostlarım biliyorlar. Husûsan o sıkıntıya hastalık da ilâve edilse daha ziyade beni dersten, teliften men etmekle beraber; en mühim

⁵¹⁶ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 7. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/526

⁵¹⁷ "Allah'a hamdolsun; bu Rabbimin ihsanıdır."

⁵¹⁸ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 5. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/525

Sözler ve risalelerin, en sıkıntılı ve hastalıklı zamanımda, en süratli bir tarzda yazılması, doğrudan doğruya bir inâyet-i ilâhiye ve bir ikram-ı rabbânî ve bir keramet-i Kur'âniye olmazsa nedir?

Hem hangi kitap olursa olsun, böyle hakâik-i ilâhiyeden ve imaniyeden bahsetmişse alâküllihâl bir kısım mesâili, bir kısım insanlara zarar verir. Vê zarar verdikleri için, her mesele herkese neşredilmemiş. Hâlbuki şu risaleler ise şimdîye kadar hiç kimsede –çoklardan sorduğum hâlde– sû-i tesir ve aksülamel ve tahdîs-i ezhan gibi bir zarar vermedikleri, doğrudan doğruya bir işaret-i gaybiye ve bir inâyet-i rabbâniye olduğu bizce muhakkaktır.⁵¹⁹

j. Ruhun İhtiyacı

Hem yazılan eserler, risaleler –ekseriyet-i mutlakası– hariçten hiç bir sebep gelmeyerek, ruhumdan tevellüt eden bir hâcete binaen, âni ve defî olarak ihsan edilmiş. Sonra bazı dostlarıma gösterdiğim vakit demişler: “Şu zamanın yaralarına devadır.” İntişar ettikten sonra ekser kardeşlerimden anladım ki tam şu zamandaki ihtiyaca muvafık ve derde lââyık bir ilâç hükmüne geçiyor.

İşte, ihtiyar ve şuurumun dairesi haricinde, mezkûr hâletler ve sergüzeşt-i hayatım ve ulûmların envâlarındaki hilâf-ı âdet, ihtiyarsız tettebbuâtım, böyle bir netice-i kudsîyeye müncer olmak için, kuvvetli bir inâyet-i ilâhiye ve bir ikram-ı rabbânî olduğuna bende şüphe bırakmamıştır.⁵²⁰

On üç seneden beri kalbim, aklım ile imtizaç edip Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın ⁵²¹لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ، ⁵²²أَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي، ⁵²³لَا يَأْتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ، ⁵²⁴أَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ gibi âyet-

⁵¹⁹ Age., 1/526

⁵²⁰ Age.

⁵²¹ “Olur ki iyi düşünürsünüz.” (Bakara Sûresi 2/219, 266)

⁵²² “Umulur ki düşünüp anlarlar.” (A'râf Sûresi 7/176; Nahl Sûresi 16/44; Haşır Sûresi 59/21)

⁵²³ “Onlar azıcık olsun kendi başlarına kalıp düşünmediler mi ki: Allah gökleri, yeri ve ikisinin arasında olan bütün varlıkları gerçek bir gaye ile, belirli bir vâdeye kadar yaratmıştır.” (Rûm Sûresi, 30/8)

⁵²⁴ “Elbette bunlarda, iyice düşünen kimseler için, alacak nice dersler ve ibretler vardır.” (Yûnus Sûresi 10/24; Ra'd Sûresi 13/3; Câsiye Sûresi 45/13)

ler ile emrettiği tefekkür mesleğine teşvik ettiği ve تَفَكُّرُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ مِنْ سَنَةٍ⁵²⁵ hadîs-i şerifi bazen bir saat tefekkür bir sene ibadet hükmünde olduğunu beyan edip tefekküre azîm teşvikat yaptığı cihetle, ben de bu on üç seneden beri meslek-i tefekkürde akıl ve kalbime tezahür eden büyük nurları ve uzun hakikatleri kendime muhafaza etmek için işarât nev'inden bazı kelimatı o envara delâlet etmek için değil, belki vücudlarına işaret ve tefekkürü teshil ve intizamı muhafaza için vaz' ettim. Gayet muhtelif Arabî ibarelerle kendi kendime o tefekkürde gittiğim zaman o kelimatı lisanen zikrediyordum.

Bu uzun zamanda ve binler defa tekrarında ne bana usanç geliyordu ve ne de verdiği zevk noksanlaşıyordu ve ne de onlara ihtiyac-ı ruhî zâil oluyordu. Çünkü bütün o tefekkürat, âyât-ı Kur'âniye'nin lemeâtı olduğundan; âyâtın bir hassası olan usandırmamak ve halâvetini muhafaza etmek hassasının bir cilvesi, o tefekkür aynasında temessül etmiştir.

Bu âhirde gördüm ki: Risale-i Nur'un eczalarındaki kuvvetli ukde-i hayatiye ve parlak nurlar, o silsile-i tefekküratın lem'alarıdır. Bana ettikleri tesiri başka zâtlara da edeceği düşüncesiyle, âhir ömrümde mecmuunu kaleme almak niyet etmiştim. Gerçi çok mühim parçaları risalelerde dercedilmiştir; fakat hey'et-i mecmuasında başka bir kuvvet ve kıymet bulunacaktır.⁵²⁶

Muhterem Üstadım, bu remizler, öyle hayret-bahş ve harika-nümâ eserlerdir ki okuyan ilim âşıklarına ezvâk-ı nâmütenâhi ve hissiyat-ı ulviye-i rakîka bahşetmektedir. Bu hissiyat-ı âliye ile hayatımız o kadar tazelendi ki –yeni hayatımızda sâbit-kadem olmak şartıyla– Hallâk-ı Azîm'den uzun ömürler temenni ediyorum. Zira mütalâasına doyamıyorum. Ne kadar okursam okuyayım, diğer bir okuyuşumda, okumamış gibi oluyorum. Ve yeni bir eser okur gibi oluyorum. Hadsiz bir zevk-i mânevî ve nihayetsiz bir hazz-ı ruhî ile okuyorum.

İşte gerek Sözler ve Mektubat ve gerekse Remizler'in en harika vasfı, zannedersenem bu ince noktada olsa gerektir. Âsâr-ı saireyi bir defa okuyunca, ikinci bir defa okumaya o kadar heves uyanmıyor. Kur'ân-ı

⁵²⁵ el-Gazâlî, *İhyâu Ulûmi'd-Dîn* 4/423; el-Kurtubî, *el-Câmi' li Abkâmi'l-Kur'ân* 4/314; Aliyyülkârî, *el-Masnû'* s.82; el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ* 1/370

⁵²⁶ Yirmi Dokuzuncu Lem'a, İfade-i Meram. *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/746

Hakîm'in envârını ne kadar okursam okuyayım, def-i cû' edemiyorum. Bilhassa Remizler, fakiri çok teshir ve hayrete müstağrak kıldı. Ve onları derhal yazıyorum.

*Refet*⁵²⁷

k. Risalelerdeki Kuvvetli Tesir

Benden sual ediyorsun: “Neden senin Kur’ân’dan yazdığın Sözler’de bir kuvvet, bir tesir var ki müfessirlerin ve âriflerin sözlerinde nâdiren bulunur? Bazen bir satırda bir sayfa kadar kuvvet var, bir sayfada bir kitap kadar tesir bulunuyor.”

Elcevap: Güzel bir cevaptır! Şeref, i’câz-ı Kur’ân’a ait olduğundan ve bana ait olmadığından, bilâ-pervâ derim:

Ekseriyet itibarıyla öyledir. Çünkü; yazılan Sözler tasavvur değil, tasdikdir..⁵²⁸ teslim değil, imandır..⁵²⁹ mârifet⁵³⁰ değil, şehadettir, şuhûddur..⁵³¹ taklit değil, tahkiktir..⁵³² iltizam değil, iz’andır.. tasavvuf değil, hakikattir.. dava değil, dava içinde burhandır.

Şu sırrın hikmeti budur ki: Eski zamanda esâsât-ı imaniye, mah-fuzdu; teslim, kavî idi. Teferruâtta, âriflerin mârifetleri delilsiz de olsa beyanâtları makbul idi, kâfi idi. Fakat şu zamanda dalâlet-i fenniye, elini esâsâta ve erkâna uzatmış olduğundan:

•Her derde lâyük devayı ihsan eden Hakîm-i Rahîm olan Zât-ı Zülcelâl, Kur’ân-ı Kerîm’in en parlak mazhar-ı i’câzından olan temsilâtından bir şûlesini, acz ve zaafıma, fakr ve ihtiyacıma merhameten hizmet-i Kur’ân’a ait yazılarıma ihsan etti..

•Felillâhilhamd, sırr-ı temsil dürbünüyle en uzak hakikatler, gayet yakın gösterildi..

⁵²⁷ Barla Lâhikası *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1461

⁵²⁸ Tasdik: Bir şeyin doğruluğunu kendi isteğiyle kabul etmek. Tasavvur: Bir şeyin isbat veya nefyine hükmedilmeden zihinde şekillendirilmesidir.

⁵²⁹ Hucurât Sûresi 14. âyetten alınmıştır. Meâlen: «Bedeviler “inandık” dediler. De ki: Siz iman etmediniz ama “İslâm olduk.” deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi.”

⁵³⁰ Mârifet: Tefekkür, sezi ve iç müşahedeyle ulaşılan ilim, ilmin özü.

⁵³¹ Şehadet: Görerek haber vermek. Şuhûd: Görme şahid olma.

⁵³² Tahkik: Bir meseleyi deliliyle isbat etmek. Taklit: Başkasının sözünü delil ve hüccet-siz kabul etme.

•Hem sırr-ı temsil cihetü'l-vahdetiyle, en dağınık meseleler toplattırıldı..

•Hem sırr-ı temsil merdiveniyle, en yüksek hakâike kolaylıkla yetiştirildi..

•Hem sırr-ı temsil penceresiyle, hakâik-i gaybiyeye, esâsât-ı İslâmiye'ye şuhûda yakın bir yakîn-i imaniye hâsil oldu..

•Akıl ile beraber vehim ve hayal, hatta nefis ve hevâ teslime mecbur olduğu gibi, şeytan dahi teslim-i silâha mecbur oldu...

Elhâsıl: Yazılarımda ne kadar güzellik ve tesir bulunsa ancak temsîlât-ı Kur'âniye'nin lemeâtındandır. Benim hissem; yalnız şiddet-i ihtiyacımla taleptir.. ve gayet acizimle tazarruumdur. Dert benimdir, deva Kur'ân'ındır.⁵³³

1. Vazifem Bitmiş midir?

İşte kardeşlerim! Karanlıkları bu gurbetler, çendan nur-u imanla nurlandılar, fakat yine bende bir derece hükümlerini icra ettiler ve şöyle bir düşünceyi verdiler: “Madem ben garîbim ve gurbetteyim ve gurbete gideceğim. Acaba şu misafirhanedeki vazifem bitmiş midir? Tâ ki sizleri ve Sözlere'yi tevkil etsem ve bütün bütün alâkama kessem...” fikri hatırıma geldi. Onun için sizden sormuştum ki; “Acaba yazılan Sözlere kâfi midir, noksanı var mı? Yani, vazifem bitmiş midir? Tâ ki rahat-ı kalble kendimi nurlu, zevkli, hakikî bir gurbete atıp dünyayı unutup Mevlânâ Celâleddin'in dediği gibi

دَانِي سَمَاعٍ جِهَ بُؤْدِي بِئِي خُودُ شُدَنْ زِهَسْتِي

أَنْدَرُ فَنَائِي مُطْلَقَ دُوقِ بَقَا چَشِيدَنْ⁵³⁴

deyip, ulvî bir gurbeti arayabilir miyim?” diye sizi o sualler ile tasdi etmiştim.⁵³⁵

Üstad'ın bu mektubuna ilk talebelerinden Hulusi Yahyagil cevap yazmıştır. Bu mektup aşağıda alınmıştır.

⁵³³ Mektubat, 28. Mektup: Mahrem bir suale cevaptır, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/527

⁵³⁴ “Semâ'ın ne olduğunu bilir misin? Varlık âleminde geçip mutlak fenâ (makam) içinde bekâ zevkini tatmaktadır.”

⁵³⁵ Mektubat, 6. Mektup, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/357

m. Dava Adamının Vazifesi Bitmez

Son iki mektubunuzda sual buyurulan hususa cevap vermekliğim ısrarla emir buyuruldu; ⁵³⁶سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا. Fakat bu ağır suale, acz ve fakrın en müntehâsında bulunan bu kardeşiniz hak ve hakikate muvafık ve mutabık bir cevap verebilmek için inâyet ve kerem-i ilâhî ve meded-i ruhaniyet-i Peygamberî'ye iltica eyledi. Şöyle ki:

Mübarek “Sözler” şüphesiz Kitab-ı Mübîn'in nurlu lemeâtıdır. İçinde izaha muhtaç yerler eksik olmamakla beraber, küll hâlinde kusursuz ve noksansızdır. Beşerin her tabakası kendi fitrî anlayışları nisbetinde hisse-mend ve fayda-mend olurlar. Şimdiye kadar tenkit olunmaması, her meslek ve mezhep ve meşrep ehline hoş gelmesi ve mülhidlerin dil uzatamayıp ebkem kalmaları, kanaatimizin sıhhatine delâlet etmeye kâfidirler.

Vazifenizin bitmediğine dair düşünebildiğim burhanlar:

Evvelâ: Bid'atların çoğaldığı bir zamanda ulemânın sükût etmemeleri lâzım geldiğine dair beyan buyurulan hadisteki emir ve zecir.⁵³⁷

Saniyen: Peygamberimiz'in ittibâna mükellef olduğunuzdan, onlar gibi müddet-i hayatınızca vazifeye devam mecburiyeti olduğu.

Salisen: Madem bu hizmet münhasıran reyinizle değil, istihdam olunuyorsunuz; nasıl Mübelliğ-i Kur'ân, Fahr-i Cihan, Habib-i Yezdân (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz Hazretleri birgün ⁵³⁸أَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ ferman-ı celîlini tebliğ buyurmakla aynı zamanda vazife-i risaletinin hitâmına remzen işaret eylemişti. Muhterem Üstad'ın da hizmeti kâfi görülürse bildirilir kanaatindeyim.

Rabian: Sözler hakkında bugüne kadar sükût edilmesi ve tenkide cüret edilmemesi, ilâ-nihâye bu hâlin devam edeceğine delil olamaz. Hâl-i hayatınızda muhtemel hücumlara evvelen ve bizzat zât-ı fâzılâne-leri cevap vereceksiniz.

⁵³⁶ “İştittik ve itaat ettik ...” (Bakara Sûresi 2/285)

⁵³⁷ Bkz.: Müslim, İmân 78; Tirmizî, *Fiten* 11; Ebû Dâvûd, *Salât* 239, 242; İbn Mâce, *Fiten* 20; Nesâî, *İmân* 17-18

⁵³⁸ “İşte bugün sizin dininizi kemâle erdirdim.” (Mâide Sûresi 5/3)

Hamisen: Dünyayı unutmak istesenez, başka hiçbir sebep olmasa dahi, yalnız bu mübarek Sözler'le râbıta peydâ eden insanların rica edecekleri izahatı vermek isteyecek ve cevapsız bırakmayacaksınız.

Sadisen: Allah için sizi sevenlere ve sizden istizahta bulunanlara yazdığımız pek kıymetli yazılarla meclis-i ilminizde takrir buyurduğunuz mütenevvi ve Sözler'e bile geçmeyen mesâil kat'iyetle gösteriyorlar ki ihtiyaç da hizmet de bitmemiştir...⁵³⁹

Hulûsi

Risale-i Nur'un İlk Neşir Adımları

a. Risale-i Nurların Elle Çoğaltılması

"Risale-i Nur'un telifi ve neşriyatı, şimdiye kadar misli görülmemiş bir tarzdadır. Bediüzzaman Said Nursî, kendi eliyle risaleleri yazıp teksir edecek derecede bir yazıya mâlik değildir, yarım ümmîdir. Bunun için kâtiplere süratle söyler ve süratle yazılır. Günde bir-iki saat telifatla meşgul olarak on, on iki⁵⁴⁰ ve bir-iki saatte yazılan harika eserler vardır.

Üstad Bediüzzaman'ın telif ettiği risaleleri, talebeler, elden ele ulaştırmak sûretiyle müteaddit nüshalar yazarlar, yazılan nüshaları müellifine getirirler.⁵⁴¹ Müellif, müstensihlerin yanlışlarını düzeltir. Bu tashihati yaparken, eserin aslı ile karşılaştırmadan kontrol eder. Şimdi de yirmi beş otuz sene evvel telif ettiği bir eseri tashih ederken aslına bakmaz.

Yazılan risaleleri, etraf köylerden ve kazalardan gelenler, büyük bir merak ve iştiyakla alıp gidiyorlar ve el yazısıyla neşrediyorlardı.

Üstad Bediüzzaman, Kur'ân'dan başka hiçbir kitaba müracaat etmeden ve telifat zamanında yanında hiçbir kitap bulunmadan Nur Risaleleri'ni telif etmiştir."⁵⁴²

⁵³⁹ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1414-1415

⁵⁴⁰ On dokuzuncu Mektup on iki saatte telif edilmiştir. (Mektubat, 19. Mektup, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/387)

⁵⁴¹ Abdullah Çavuş (1895-1960) bu hizmet-i Kur'âniye'de ilklerdendir. O anlatıyor: "İslâmköy'den akşamleyin çıkardım, mektup torbasını sırtıma atar, köylere uğrayarak, şafakla birlikte Barla'ya Hucfendiye (Hocaefendi) ulaştırdım. Sevinçle beni karşıladı. Sabah namazını birlikte eda eder ondan sonra yatardım." (Şahiner, *Son Şahitler* 1/310)

⁵⁴² Tarihçe-i Hayat, Barla Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2144

Risale-i Nur, telifinden yirmi sene sonra, teksir makinesiyle neşredilmiş ve otuz beş sene sonra da⁵⁴³ matbaalarda basılmaya başlanmıştı.⁵⁴⁴ (Yalnız Haşir Risalesi daha önceden matbaada tab edilmiştir.)

Kur'ân hattını muhafaza etmek hizmetiyle de muvazzaf olan Risale-i Nur'un,⁵⁴⁵ muhakkak Kur'ân yazısıyla neşredilmesi lâzımdı. Eski yazı yasak edilmiş ve matbaaları kaldırılmıştı...

Risale-i Nur'un el yazısıyla neşri senelerinde, evlerinden yedi-sekiz sene çıkmadan Risale-i Nur'u yazıp neşredenler olmuştur. O zamanlar, Isparta havâlisinde, erkek, kadın, genç ve ihtiyarlardan binlerce Nur talebesi, hatta Nur dershanesi olan Sav Köyü, bin kalemle senelerce Nur Risaleleri'ni yazıp çoğaltıyorlardı.⁵⁴⁶

b. Nur davasındaki Hanımlar

Cenab-ı Hakk'a yüz binler şükür olsun. Risale-i Nur'un tamam kıymetini, o köyün mübarek valideleri, hanımları tamam anlamışlar. O mübarek hanımların, kıymettar ve hâlis âhîret hemşirelerimin, Risale-i Nur'un intişarına gösterdikleri fedakârlık, beni ve bizi kemâl-i sürûrdan ağlattırdı.

Zaten Risale-i Nur'un mesleğindeki en mühim bir esası şefkat olduğundan ve şefkat madenleri de hanımlar olduğundan, çoktan beri beklerdim ki kadınlar âleminde Risale-i Nur'un mahiyeti anlaşılın.

Lillâhilhamd, bu havalide de bu yakında erkeklerden ziyade bir iştiyak ve faaliyetle buradaki hanımlar tam çalışıyorlar, Savlı mübarek-

⁵⁴³ 1956 yılında.

⁵⁴⁴ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2145

⁵⁴⁵ “Abdullah Çavuş anlatıyor:

Bir gece seferinden sonra vardığımda Hâfız Ali Efendi de oradaydı. Kur'ân'ı çeşitli talebelerine taksim etmiş, herkes bir parçasını kendisinin tarifi üzerine yazıyordu.

Ben çay yaptım. Götürüp dağıtacağım. Üstad, tepsiyi elimden alarak kendisi dağıtmak istedi. Ben utanmış ve mahcup olmuştum. Israr ettim. Yine kabul etmedi. aynen bana şunları söyledi:

- Yazdığınız, hizmetine koştuğunuz Kur'ân ind-i ilâhîde makbul oldu. Melekler sizin fotoğrafınızı alıyor. Ben de Kur'ân'ın bir hizmetkârı olarak, size hizmet etmem lâzım.

Tepsiyi elimden alarak çayları kendisi dağıttı.” (Şahiner, *Son Şahitler* 1/310-311)

⁵⁴⁶ Age. 2/2145

lerin hemşireleri olduklarını gösteriyorlar. Bu iki tezahür bu zamanda bir fâl-i hayırdır ki o şefkat madenlerinde Risale-i Nur parlayacak, fütuhât yapacak.⁵⁴⁷

c. Nur Kafilesinin Saff-ı Evvelleri⁵⁴⁸

Aziz, sıddık, mübarek kardeşlerim ve hizmet-i Kur'âniye ve imaniyede ihlâslı ve kuvvetli ve şanlı arkadaşlarım! Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür ve hamd ederim ki İhtiyarlar Risalesi'ndeki ümidimi ve Müdafaat Risalesi'ndeki iddiamı sizinle tasdik ettirdi.

Evet, ⁵⁴⁹ *بَعْدَ الدَّرَاتِ مِنَ الْأَزَلِ إِلَى الْأَبَدِ* sizinle otuz bine mukabil gelen otuz Âbdurrahman'ı, belki yüz otuz, belki bin yüz otuz Abdurrahman'ı Risaletü'n-Nur'a ihsan etti. Hem unutulmayan, her vakit yanımda bulunan kardeşlerim, Risale-i Nur'a sizin gibi pek ciddî sahip ve muhafız ve vâris ve hakikatbîn ve kıymetşinas zâtların benim yerimde benden daha kuvvetli, ihlâslı olarak vazife-i Kur'âniye ve imaniyede çalıştıklarını gördüğümden, kemâl-i ferah ve sürûr ve itminan ve istirahat-i kalb ile ecelimi ve mevtimi ve kabrimi karşılıyorum, bekliyorum.

Ben, sizi yazılarınızda ve hatırımdan çıkmayan hidematınızda günde müteaddit defalar görüyorum. Ve size olan iştihakımı tatmin ediyorum. Siz de bu biçâre kardeşinizi risalelerde görüp sohbet edebilirsiniz. Ehl-i hakikatin sohbetine zaman, mekân mâni olmaz; mânevî radyo hükmünde biri şarkta, biri garpta, biri dünyada, biri berzahta olsa da râbîta-yı Kur'âniye ve imaniye onları birbiriyle konuşturur.⁵⁵⁰

Cenab-ı Hak benim gibi kalemsiz, yarım ümmî, diyâr-ı gurbette kimsesiz, ihtilâttan men edilmiş bir tarzda; kuvvetli, ciddî, samimî, gayûr, fedakâr.. ve kalemleri birer elmas kılıç olan kardeşleri bana muavin ihsan etti. Zayıf ve âciz omuzuma çok ağır gelen vazife-i Kur'âniye'yi, o kuvvetli omuzlara bindirdi, kemâl-i kereminden yükümü hafifletti.

⁵⁴⁷ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1608

⁵⁴⁸ Burada Hazreti Üstad'la ilk talebeleri arasındaki mektuplardan bazılarını naklettik. Daha fazlası için Barla Lâhikası'na bakılabilir.

⁵⁴⁹ "Ezelden ebede bütün zerrelere sayısınca Allah'a hamdolsun."

⁵⁵⁰ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1571

O mübarek cemaat ise –Hulûsî'nin tabiriyle– telsiz telgrafın âhizeleri hükmünde –ve Sabri'nin tabiriyle– Nur fabrikasının elektriklerini yetiştiren makineler hükmünde ayrı ayrı meziyetleri ve kıymetli muhtelif hâsiyetleriyle beraber –yine Sabri'nin tabiriyle– bir tevâfukat-ı gaybiye nevinden olarak, şevk ve sa'y u gayret ve ciddiyette birbirine benzer bir sûrette, esrar-ı Kur'âniye'yi ve envâr-ı imaniyeyi etrafa neşretmeleri ve her yere erişirmeleri ve şu zamanda (yani hurufât değişmiş, matbaa yok, herkes envâr-ı imaniyeye muhtaç olduğu bir zamanda) ve fütur verecek ve şevki kıracak çok esbap varken; bunların fütursuz, kemâl-i şevk ve gayretle bu hizmetleri, doğrudan doğruya bir keramet-i Kur'âniye ve zâhir bir inâyet-i ilâhiyedir.

Evet, velâyetin kerameti olduğu gibi, niyet-i hâlisânın dahi kerameti vardır. Samimiyetin dahi kerameti vardır. Bahusus, lillâh için olan bir uhuvvet dairesindeki kardeşlerin içinde ciddî, samimî tesanüdün çok kerametleri olabilir. Hatta şöyle bir cemaatin şahs-ı mânevîsi bir veliyy-i kâmil hükmüne geçebilir, inâyâta mazhar olur.⁵⁵¹

d. Hizmetleri İfa Eden Şuur

Uhuvvet için bir düsturu beyan edeceğim ki o düsturu cidden nazara almalısınız:

Hayat, vahdet ve ittihadın neticesidir. İmtizaçkârâne ittihat gittiği vakit, mânevî hayat da gider.⁵⁵² وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ ettiği gibi, tesanüt bozulsa cemaatin tadı kaçır. Bilirsiniz ki üç elif ayrı ayrı yazılsa kıymeti üçtür. Tesanüd-ü adedî ile içtima etse yüz on bir kıymetinde olduğu gibi, sizin gibi üç-dört hâdim-i Hak, ayrı ayrı ve taksimül'l-a'mâl olmamak cihetiyle hareket etseler, kuvvetleri üç-dört adam kadardır. Eğer hakikî bir uhuvvetle, birbirinin faziletleriyle iftihar edecek bir tesanütle, birbirinin aynı olmak derecede bir tefâni sırrıyla hareket etseler, o dört adam, dört yüz adam kuvvetinin kıymetindedirler.

Sizler koca Isparta'yı değil, belki büyük bir memleketi tenvir edecek elektriklerin makinistleri hükmündesiniz. Makinenin çarkları birbi-

⁵⁵¹ Mektubat, 28. Mektup, 7. Risale olan 7. Mesele, 2. İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/524

⁵⁵² “Sakin birbirinizle ihtilâf etmeyin; sonra korkuya kapılıp zaafa düşersiniz, rüzgârınız (kuvvetiniz) gider.” (Enfâl Sûresi 8/46)

rine muavenete mecburdur. Hem birbirini kıskanmak değil, belki bilâkis birbirinin fazla kuvvetinden memnun olurlar. Şuurlu farz ettiğimiz bir çark, daha kuvvetli bir çarkı görse memnun olur. Çünkü vazifesini tahfif ediyor. Hak ve hakikatin, Kur’ân ve imanın hizmeti olan büyük bir hazine-i âliyyeyi omuzlarında taşıyan zâtlar, kuvvetli omuzlar altına girdikçe iftihar eder, minnettar olur, şükreder.

Sakın birbirinize tenkit kapısını açmayınız. Tenkit edilecek şeyler kardeşlerinizden hariç dairelerde çok var. Ben nasıl sizin meziyetinizle iftihar ediyorum, o meziyetlerden ben mahrum kaldıkça, sizde bulunduğundan memnun oluyorum, kendimindir telâkkî ediyorum. Siz de Üstadınızın nazarıyla birbirinize bakmalısınız. Âdetâ, her biriniz ötekinin faziletlerine naşir olunuz.

Kardeşlerimizden İslâmköylü Hâfız Ali Efendi, kendine rakip olacak diğer bir kardeşimiz hakkında gösterdiği hiss-i uhuvveti, çok kıymettar gördüğüm için size beyan ediyorum:

O zât yanıma geldi; ötekinin hattı, kendisinin hattından iyi olduğunu söyledim. “O daha çok hizmet eder.” dedim. Baktım ki Hâfız Ali kemâl-i samimiyet ve ihlâsla, onun tefevvukuyla iftihar etti, telezzüz eyledi. Hem Üstadının nazar-ı muhabbetini celbettiği için memnun oldu. Onun kalbine dikkat ettim, gösteriş değil, samimî olduğunu hissettim. Cenab-ı Allah’a şükrettim ki kardeşlerim içinde bu âli hissi taşıyanlar var. İnşaallah bu his büyük hizmet görecek. Elhamdülillâh, yavaş yavaş o his bu civarımızdaki kardeşlere sirayet ediyor.⁵⁵³

e. Talebelerin Üstad ile İrtibatları

Size Üstad ve talebeler ve ders arkadaşları içinde fayda verecek bir fikrimi beyan edeceğim. Şöyle ki:

Sizler –haddimin fevkinde– bir cihette talebemsiniz ve bir cihette ders arkadaşlarımsınız ve bir cihette muîn ve müşavirlerimsiniz.

Aziz kardeşlerim, Üstadınız lâyuhtî değil... Onu hatasız zannetmek hatadır. Bir bahçede çürük bir elma bulunmakla bahçeye zarar vermez. Bir hazinede silik para bulunmakla, hazineyi kıymetten düşürmez.

⁵⁵³ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1458-1459

Hasenenin on sayılmasıyla, seyyenin bir sayılmak sırrıyla, insaf odur ki: Bir seyyie, bir hata görünse de sair hasenata karşı kalbi bulandırıp itiraz etmemektir. Hakâike dair mesâilde külliyatları ve bazen de tafsilâtları sünûhat-ı ilhamiye nev'inden olduğundan, hemen umumiyetle şüphesizdir, kat'îdir. Onların hususunda sizlere bazı müracaat ve istişarem, tarz-ı telâkkisine dairdir. Onlar hakikat ve hak olduklarına dair değildir. Çünkü hakikat olduklarına tereddüdüm kalmıyor.

Fakat münâsebât-ı tevâfukiyyeye dair işaretler, mutlak ve mücmel ve küllî sûrette sünûhat-ı ilhamiyedir. Tafsilât ve teferruatta bazen perişan zihnim karışır, noksan kalır, hata eder. Bu teferruatta hatam, asla ve mutlaka zarar îras etmez. Zaten kalemim olmadığından ve kâtip her vakit bulunmadığından, tâbirâtım pek mücmel ve nota hükmünde kalır, fehmi işkâl eder.

Biliniz, kardeşlerim ve ders arkadaşlarım! Benim hatamı gördüğünüz vakit serbestçe bana söylemeniz mesrur olacağım. Hatta başıma vursanız, Allah razı olsun, diyeceğim. Hakk'ın hatırını muhafaza için başka hatırlara bakılmaz. Nefs-i emmârenin enâniyeti hesabına Hakk'ın hatırı olan bilmediğim bir hakikati müdafaa değil, -ale'r-re'si ve'l-ayn- kabul ederim.

Biliniz ki şu zamanda şu vazife-i imaniye çok mühimdir. Benim gibi zayıf, fikri çok cihetlerle inkısam etmiş bir bîçâreye yüklenmemeli, elden geldiği kadar yardım etmeli.⁵⁵⁴

⁵⁵⁴ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1464-1465

E) ESKİŞEHİR HAPİSHANESİ'NDE

Birinci Medrese-i Yûsufiye: 25 Nisan 1935-27 Mart 1936 Eskişehir Hayatı

“Risale-i Nur’un gittikçe inkişaf ettiğini, iman ve İslâmiyet’in kuvvetlenmeye başladığını anlayan gizli din düşmanları, “Bediüzzaman, gizli cemiyet kuruyor, rejim aleyhindedir, rejimin temel nizamlarını yıkıyor!” gibi uydurma ve hükûmeti aldatıcı tertip ve ithamlarla, (25 Nisan) 1935 senesinde, Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi’nde, idam kasdıyla ve muhakkak sûrette mahkûm edilmesi direktifiyle hakkında dava açtırılıyor. Bunun üzerine, Dahiliye Vekili⁵⁵⁵ ve Jandarma Umum Kumandanı, teçhiz edilmiş askerî bir kıta ile birlikte (27 Nisan’da) Isparta’ya geliyorlar.⁵⁵⁶ Isparta vilâyeti ve civarı askerî birliklerle kontrol altında bulunduruluyor. Bir sabah vakti, masum ve mazlum Bediüzzaman inzivagâhından çıkarılarak, talebeleriyle beraber, elleri kelepçeli olarak kamyonlarla Eskişehir’e sevk ediliyor. Yolda, Bediüzzaman ve talebelerine yakın bir alâka duyan müfreze kumandanı Ruhi Bey kelepçeleri çözdürüyor. Bu sûretle namazlar kazaya bırakılmadan yola devam ediliyor. Hakikati ve Bediüzzaman’ın masumiyetini idrak eden müfreze kumandanı, Bediüzzaman ve talebelerinin bir dostu olmuştur.

⁵⁵⁵ Şükrü Kaya. (Ed.)

⁵⁵⁶ Bkz. Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1071

Yüz yirmi talebesiyle Eskişehir Hapishanesi'ne getirilen Said Nursî, tam bir tecrid-i mutlak içerisine alınarak, kendisine ve talebelerine dehşetli işkenceler tatbikine başlanıyor... Bediüzzaman Said Nursî, kendisine yapılan bu işkence ve azaplara rağmen, Otuzuncu Lem'a ve Birinci ve İkinci Şuâları telif ediyor. Hapisteki birçok kimseler, Üstad Bediüzzaman hapse girdikten sonra ıslah-ı nefis ederek mütedeyyin bir hâle geliyorlar.

Gizli dinsizler, Isparta havalisinde, "Bediüzzaman ve talebeleri idam edilecek" diye propagandalar yaptırarak, korku ve dehşet saçıyorlar.⁵⁵⁷(Hâşiye) Diğer taraftan Bediüzzaman'ın hapse konulmasından mütevellit muhtemel bir isyan hareketinin vukuundan korkan istibdat ve ceberut devrinin hükûmet reisi, şark vilâyetlerine seyahate çıkıyor.

Hâlbuki Bediüzzaman, ömrü boyunca müsbet hareket etmeyi düstur edinmiş, "Birkaç adamın hatasıyla yüzer adamların zarar görmesine sebep olunamaz." demiştir. Bunun içindir ki yapılan o kadar gaddarâne zulümler esnasında bir tek hâdisе meydana gelmemiş ve Bediüzzaman Said Nursî, talebelerine daima sabır ve tahammül ve yalnız iman ve İslâmiyet'e çalışmayı tavsiye etmiştir. Ve bu gibi evhamların, dinsizlik hesabına, maksad-ı mahsusla husule getirildiğini herkes anlamıştır.

Bediüzzaman yüz yirmi talebesiyle beraber 1935'te Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk ediliyor. Âni yapılan araştırmalarla elde edilen bütün risale ve mektuplar meydanda olduğu hâlde, mahkûmiyetlerini intaç edecek bir delile rast gelinememiş ve neticede kanaat-i vicdaniye ile,⁵⁵⁸ keyfî bir sûrette Said Nursî'ye on bir ay ve on beş arkadaşına da altışar ay ceza vererek, mütebâki kalan yüz beş kişiyi beraat ettirmiştir. Hâlbuki isnat edilen suç sabit olsaydı, Bediüzzaman Said Nursî'nin idamına ve arkadaşlarının da hiç olmazsa ağır hapsine hükmedilecekti."⁵⁵⁹

⁵⁵⁷ (Hâşiye) Evet, zulmün sonu, zalimin mahvına olarak öyle tecellî eder ve etmiştir ki o plânları yapanlar, şimdi ölümün idam-ı ebedisine mahkûm bir vaziyette cehennemin esfel-i safilinine yuvarlanmakta, tam mağlûbiyet ve cehennem azabından daha şedit azaplar içerisinde, şevketi sönmüş olarak, zelilâne bir ömür geçirmektedirler.

Bediüzzaman ise, iman ve İslâmiyet'in bahadır ve kahraman bir hâdimi olarak, İslâmî bir izzet ve imanı bir şehametle hâlâ yaşamakta, Kur'an ve iman hizmetini devam ettirmekte ve İslâmî zaferleriyle Müslüman Türk milletine ve âlem-i İslâm'a mânevî bayramlar idrak ettirmektedir.

⁵⁵⁸ Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi'nin karar sayısı 121, tarihi 19 Mart 1939'dur. 1. Temyiz Mahkemesinin onay sayısı 2111 olup 12 Ekim 1935 tarihlidir. (Badullı, *Tarihçe* 2/832)

⁵⁵⁹ *Tarihçe-i Hayat*, Eskişehir Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2148-2149

Eskişehir Müdafaası⁵⁶⁰

a. Mahkemede Cevabım

Eskişehir Müdafaası'ndan Bir Parça

On üç sene müddetle münzevî yaşayan bir adam, elbette resmî işleri ve kanunları bilmez ki onlara riayet etsin. Öyleyse, o resmî sual ve cevap yerine bu ifademi dinlemenizi rica ederim. Çünkü, Isparta'da üç yerde resmî bir tarzda ifadem alınmış ve bu uzun, yeni ifadem sizi şaşırtmayacak. Belki, pek doğru olarak hakkımdaki tahkikatınızı tenvir edecek ve şimdi elinizde olan otuz kitabın tahkikat ve teftişinden sizi kurtaracak. Mahkeme heyet-i hâkimesinin ve Dahiliye Vekili'nin ve Meclis-i Mebusan Riyaseti'nin nazar-ı dikkatlerine arz edilecek aynı hakikat bir istidadır ve çokların hayat-ı ebediyelerine taallûk eden bir arzıhaldir.

Ey muhterem heyet-i hâkime! Beni dört-beş madde ile itham edip tevkif ettiler.

Birinci madde: İrtica fikriyle dini âlet edip emniyet-i umumiyeyi ihlâl edebilecek bir teşebbüs niyeti var olduğu ihbar edilmiş.

Elcevap: Evvelâ, imkânat başkadır, vukuat başkadır. Her bir fert, birçok fertleri, adamları öldürebilmesi mümkündür. Bu imkân-ı katil cihetiyle mahkemeye verilir mi? Her bir kibrit bir haneyi yakması mümkündür. Bu yangın imkânıyla kibritler imha edilir mi?

Saniye: Yüz bin defa hâşâ! İştigal ettiğimiz ulûm-u imaniye, rızâ-yı ilâhiyeden başka hiçbir şeye âlet olamaz. Evet, Güneş Kamere peyk ve tâbi olmadığı gibi, saadet-i ebediyenin nuranî ve kudsî anahtarı ve hayat-ı uhreviyenin güneşi olan iman dahi, hayat-i içtimaiye-i siyasiye-i dünyeviye'nin âleti olamaz. Evet, bu kâinatın en muazzam meselesi ve şu hilkat-ı âlemin en büyük muamması olan sırr-ı imandan daha ehemmiyetli bir mesele-i kâinat yoktur ki bu mesele-i sırr-ı iman ona âlet olsun. Hâşâ!

Ey heyet-i hâkime! Eğer bu işkenceli tevkifim yalnız hayat-ı dünyeviye ve şahsıma ait olsaydı; emin olunuz ki on seneden beri sükût ettiğim gibi yine sükût edecektim. Fakat bu tevkifim, çokların hayat-ı ebediyelerine ve muazzam tılsım-ı kâinatın keşfini tefsir eden Risale-i

⁵⁶⁰ Bu müdafaanın tamamı Türkçe Tarihçe-i Hayat, Eskişehir Hayatı bölümündedir.

Nur'a ait olduğundan, yüz başım olsa ve her gün biri kesilse bu sırr-ı azîmden vazgeçmeyeceğim. Ve sizin elinizden kurtulsam, elbette ecel pençesinden kurtulamayacağım. Ben ihtiyarım, kabir kapısındaım. İşte o müthiş tılsım-ı kâinat keşşafı olan Kur'ân-ı Hakîm'in o muazzam keşfini göze gösterir bir sûrette tefsir eden Risale-i Nur'un, o tılsıma ait yüzer meselelerinden, bu herkesin başına gelecek olan ecele ve kabre ait yalnız bu sırr-ı imana bakınız ki:

Acaba, bu dünyanın bütün muazzam mesâil-i siyasiyesi, ölüme, ecele inanan bir adama daha büyük olabilir mi ki bunu ona âlet etsin. Çünkü, vakit muayyen olmadığından, her vakit baş kesebilen ecel, ya idam-ı ebedîdir veyahut daha güzel bir âleme gitmeye bir terhis tezkeresidir. Hiçbir vakit kapanmayan kabir, ya hiçlik ve zulûmat-ı ebediye kuyusunun kapısıdır veyahut daha daimî ve daha nuranî, bâkî bir dünyanın kapısıdır.

İşte, Risale-i Nur, keşfiyat-ı kudsiye-i Kur'âniye'nin feyziyle, iki ke-re iki dört eder derecesinde kat'iyetle gösterir ki eceli idam-ı ebedîden terhis vesikasına ve kabri dipsiz, hiçlik kuyusundan müzeyyen bir bahçe kapısına çevirmeleri, şüphesiz, kat'î bir çaresi var. İşte bu çareyi bulmak için, bütün dünya saltanatı benim olsa bilâ-tereddüt feda ederim. Evet, hakikî aklı başında olan, feda eder.

İşte, ey efendiler, bu mesele gibi yüzer mesail-i imaniyeyi keşif ve izah eden Risale-i Nur'a, evrak-ı muzırira gibi –Hâşâ, yüz bin defa hâşâ!– siyaset cereyanlarına âlet edilmiş garazkâr kitaplar nazarıyla bakmak, hangi insaf müsaade eder, hangi akıl kabul eder, hangi kanun iktiza eder? Acaba istikbalin nesl-i âtisi ve hakikî istikbal olan âhiretin ehli ve Hâkim-i Zülcelâl'i, bu suali, müsebbiplerinden sormayacaklar mı? Hem, bu mübarek vatanda ve fitraten dindar bu millete hükmedenler, elbette dindarlığa taraftar olması ve teşvik etmesi, vazife-i hâkimiyet cihetiyle lâzımdır. Hem madem, lâik cumhuriyet cihetiyle ve prensibiyle bîtarafane kalır ve o prensibiyle dinsizlere ilişmez; elbette dindarlara dahi bahanelerle ilişmemek gerektir.

Salisen: Bundan on iki sene evvel Ankara reisleri, İngilizlere karşı Hutuvat-ı Sitte namındaki eserimle mücahedatımı takdir edip beni oraya istediler. Gittim. Gidişatları, benim ihtiyarlık hissiyatıma uygun gelmedi.

- Bizimle beraber çalış, dediler.

Dedim:

- Yeni Said öteki dünyaya çalışmak istiyor. Sizinle beraber çalışmaz, fakat size de ilişmez.

Evet, ilişmedim ve ilişenlere de değil iştirak, değil temayül, belki teessüf ettim. Çünkü, an'anât-ı milliye-i İslâmiye lehinde istimal edilebilir acîp bir dehâ-yı askerîyi, an'ane aleyhine bir derece çevirmeye matteessüf bir vesile oldu. Evet, ben, Ankara reislerinde, hususan Reis-i cumhur'da muannit ve büyük bir deha hissettim ve dedim:

“Bu dehayı, kuşkulandırmakla an'anât aleyhine çevirmek caiz değildir. Onun için, ne kadar elimden gelmişse dünyalarından çekildim, karışmadım. On üç seneden beri siyasetten çekildim. Hatta bu yirmi bayramdır, bir-ikisinden başka umumlarında, bu gurbette, kendi odamda yalnız ve mahpus gibi geçirdim tâ ki siyasete bulaşmam tevehhüm edilmesin. Hükûmetin işlerine ilişmediğime ve karışmak istemediğime delâlet eden,

Birinci delil: On üç seneden beri siyaset lisanı olan gazeteleri bu müddet zarfında hiç okumadığım dokuz sene oturduğum Barla köyünde ve dokuz ay ikamet ettiğim Isparta'daki dostlarım biliyorlar. Yalnız, Isparta tevkifhanesinde, gayet insafsız bir gazetecinin dinsizcesine, Risale-i Nur'un talebelerine hücumunun bir fıkrası, istemediğim hâlde kulağıma girdi.

İkinci delil: On üç seneden beri Isparta vilâyetinde bulunuyorum. Dünyanın çok tahavvülâtı içinde siyasete karışmak teşebbüsüne dair hiçbir emare, hiçbir tereşsuhat bizde görülmediğidir.

Üçüncü delil: Hiçbir hatıra gelmeyen, âni olarak benim ikametgâhım bastırıldı, tam taharrî edildi. On seneden beri teraküm eden en mahrem evrakımı ve kitaplarımı aldılar. Hem vali dairesi hem polis dairesi, onlarda siyaset-i hükûmete ilişecek hiçbir maddeyi bulamadıklarını itiraf etmeleridir. Acaba, değil on sene, belki on ay benim gibi sebepsiz nefyedilen ve merhametsizce zulüm gören ve işkenceli tazyik ve tarassut edilen bir adamın en mahrem evrakı meydana çıksa zalimlerin yüzlerine savrulacak on madde çıkmaz mı?

Eğer denilse: “Yirmiden ziyade mektupların yakalandı.”

Ben de derim: O mektuplar, birkaç sene zarfında yazılmışlar. Acaba, on sene zarfında on dosta, on ve yirmi ve yüz mektup çok mu? Madem muhabere serbesttir ve dünyanıza ilişmezler; bin olsa da bir suç teşkil etmez.

Dördüncü delil: Müsadere edilen bütün kitaplarımı görüyorsunuz ki siyasete arkalarını çevirip bütün kuvvetleriyle imana ve Kur'ân'a, âhirete müteveccih olmalarıdır. Yalnız iki-üç risalelerde Eski Said sü-kûtu terk ederek, bazı gaddar memurların işkencelerine karşı hiddet etmiş; hükûmete değil, belki vazifesini sû-i istimal eden o memurlara itiraz etmiş, mazlumane şekvasını yazmış. Fakat, yine o iki-üç risaleyi mahrem deyip neşrine izin vermedim. Has bir kısım dostlarıma mahsus kalmışlardır. Hükûmet ele bakar ve zahire dikkat eder. Kalbine, gizli ve hususi işlere bakmaya hükûmetin hakkı yoktur ki herkes kalbinde ve hanesinde istediğini yapabilir ve padişahları zemmeder, beğenmez...

Benim sebab-i ithamımdan olan,

Üçüncü madde: “Risale-i Nur’un müsaade-i hükûmet alınmadan intişarı ve hissiyat-ı imaniyeyi kuvvetleştirmesiyle, ileride belki hükûmetin serbestâne prensiplerine sed çeker ve emniyet-i umumiyyeyi ihlâl eder.” demesidir.

Elcevap: Risale-i Nur, nurdur. Nurdan zarar gelmez. Siyaset topuzunu on üç seneden beri atmıştır ve bu vatanın ve bu milletin iki hayatlarının temel taşları olan hakikat-i kudsiyesini tespit eder ve bu mübarek milletin yüzde doksan dokuzuna zararsız menfaati olduğuna, eczalarını okuyan bütün zâtları işhat edebilirim. Haydi, biri çıksın, desin: “Bunda bir zarar gördüm.”

Saniyen: Benim matbaam yok ve müteaddit kâtiplerim yok. Birisini zorla bulabilirim. Ve hüsn-ü hattım yok. Yarım ümmîyim, bir saatte ancak bir sayfayı çok noksan yazımla yazabilirim. Merhum Asım Bey gibi bazı zâtlar, benim için bir yadigâr olarak, güzel yazılarıyla yardım ettiler. Benim çok hazin gurbetimdeki hâtıratımı yazdılar. Sonra, o envar-ı imaniyeyi derdine tam derman bulan bir kısım zâtlar, onları okumak istediler ve okudular; hayat-ı ebediyelerine tam bir tiryak olduğunu hakkalyakîn gördüler, kendileri için istinsah ettiler. Acaba buna yasak diyecek bir kanun var mı? Elinize geçen ve nazar-ı teftişinizde bulunan Fihriste Risalesi gösteriyor ki Risale-i Nur’un her bir cüz’ü,

bir âyet-i Kur'âniye'nin hakikatini tefsir eder. Hususan erkân-ı imaniye-ye dair âyetleri öyle bir vuzuhla tefsir eder ki Avrupa filozoflarının bin seneden beri Kur'ân aleyhinde hazırladıkları hücum plânlarını kırıyor ve esaslarını bozuyor.

Şimdilik elinizdeki İhtiyar Risalesi'nin On Birinci Ricası'nda binler imanî ve tevhidî burhanlardan bir tek burhan var. Numûne için ona bakınız, dikkat ediniz; devam doğru mudur, yanlış mıdır, anlarsınız. Hem bu vatana ve bu millete ne kadar menfaatli olduğuna numûne için, Risale-i Nur'un eczalarından olan İktisat Risalesi ve hastalara, imandan gelen yirmi beş devalı risale ve ihtiyarlara, imandan gelen yirmi altı rica ve teselli risaleleri, bu mübarek milletin yarısından ziyade bir yekûn teşkil eden fakirler, hastalar, ihtiyarlar taifelerine gayet kıymetli bir hazine-i servet ve tiryak ve ziya olduğunu insafla bakan herkes kabul eder kanaatindeyim.

Hem vazife-i tahkikatınıza yardım için derim: Fihriste Risalesi, yirmi senelik risalelerin bir kısmının fihristesidir. İçindeki risalelerin bir kısmının asılları Darü'l-Hikmet'ten başlar. Hem Fihriste'deki numaralar, telif tertibiyle değildirler. Meselâ, Yirmi İkinci Söz, Birinci Söz'den ve Yirmi İkinci Mektup, Birinci Mektup'tan daha evvel yazılmış. Bunlar gibi çok var...

Salisen: İman ilminden ibaret olan Risale-i Nur eczaları, emniyet ve asayiş temin ve tesis ederler. Evet, güzel seciyelerin ve iyi hasletlerin menşe ve menbaı olan iman, elbette emniyeti bozamaz, temin eder. İmansızlıktır ki seciyesizliğiyle emniyeti ihlâl eder.

Hem bunu biliniz ki yirmi-otuz sene evvel bir gazete gördüm ki İngilizlerin bir Müstemlekât Nâzırı demiş: "Bu Kur'ân Müslümanların elinde varken biz onlara hakikî hâkim olamayız. Bunun kaldırılmasına ve çürütülmesine çalışmalıyız."

İşte, bu kâfir muannidin bu sözü, otuz senedir nazarımı Avrupa filozoflarına çevirmiş olduğundan, nefsimden sonra onlarla uğraşıyorum. Dahile bakamıyorum ve dahildeki kusuru, Avrupa'nın hatası, fesadıdır derim. Avrupa filozoflarına hiddet ediyorum, onları vuruyorum. Felillâhilhamd, Risale-i Nur o muannit kâfirlerin de hülyasını kırdığı gibi, maddiyyun, tabîyyun filozoflarını tam susturur bir vaziyete girmiştir. Dünyada, hangi şekilde olursa olsun, hiçbir hükûmet yoktur

ki kendi memleketinin böyle mübarek bir mahsulünü ve sarsılmaz bir maden-i kuvve-i mâneviyesini yasak etsin ve nâşirini mahkûm eylesin! Avrupa'da rahiplerin serbestiyeti gösteriyor ki hiçbir kanun, târik-i dünya olanlara ve âhirete ve imana kendi kendine çalışanlara ilişmez.

Elhâsıl: On sene kadar sebepsiz bir nefye mahkûm; ihtilâttan, muhabereden memnu, gurbette bir ihtiyar adamın, saadet-i ebediyenin anahtarı olan imanına dair hâtırat-ı ilmiyesini yazmasını, dünyada hiçbir kanun ona yasak diyemez ve demez kanaatindeyim. Ve şimdiye kadar hiçbir âlim tarafından tenkit edilmemesi, elbette o hâtırât, ayn-ı hak ve mahz-ı hakikat olduğunu isbat eder.

İthamım ve tevkifime sebep gösterilen,

Dördüncü madde: Devletçe yasak edilen tarikat dersini vermekle ihbar edilmiş olmağımıdır.

Elcevap: Evvelâ, elinizde bulunan bütün kitaplarım şahittirler ki ben hakâik-i imaniyeyle meşgulüm. Hem müteaddit risalelerimde yazmışım ki: "Tarikat zamanı değil, belki imanı kurtarmak zamanıdır. Tarikatsız cennete giden pek çok; fakat imansız cennete girecek hiç yok. Onun için imana çalışmak lâzımdır." diye beyan etmişim.

Saniyen: Şu on senedir Isparta vilâyetinde bulunuyorum. Biri çıksın, "Bana, tarikat dersi vermiş." desin! Evet, bazı has âhiret kardeşlerime ulûm-u imaniye ve hakaik-i âliye dersini hocalık itibarıyla vermişim. Bu, tarikat talimi değil, belki hakikat tedrisidir. Yalnız bu kadar var ki: Ben Şafîyîm; namaz sonundaki tesbihatım Hanefî tesbihatından biraz farklıdır. Hem, akşam namazından yatsı namazına kadar ve fecirden evvel, hiç kimseyi kabul etmemek şartıyla, kendi kendime günahlarımdan istiğfar ve âyetleri okumak gibi şeylerle meşguliyetim var. Zannederim, dünyada hiçbir kanun bu hâle yasak diyemez.

Bu mesele-i tarikat münasebetiyle hükûmet ve mahkeme memurları tarafından benden soruluyor: "Neyle yaşıyorsun?"

Elcevap: Dokuz sene ikamet ettiğim Barla halkının müşahedesiyile, şiddet-i iktisat berekâtıyla ve tam kanaat hazinesiyle ve ekser günlerde her bir gün kırk para ile bazen daha az bir masrafla yaşadığımı benimle temas eden dostlarım bilirler. Hatta yedi sene zarfında elbise, pabuç gibi şeylere yedi banknotla idare ettim.

Hem, elinizde bulunan tarihçe-i hayatımın şهادetiyle, bütün hayatımda halkların hediye ve sadakalarından istinkâf edip en sâdık dostlarımla hatırlarını rencide ederek hediyesini reddetmişim. Eğer mecburiyetle hediye almışsam, mukabilini vermek şartıyla aldığımı, bana hizmet eden dostlarımla bilirler. Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de aldığım maaştan çoğunu, o zaman yazdığım kitapların tab'ına sarf ettim; az bir kısmını, hacca gitmek için sakladım. İşte o cüz'î para, iktisat ve kanaat berekâtıyla on sene bana kâfi geldi ve yüz suyumu döktürmedi. Daha o mübarek paradan biraz var.

Ey heyet-i hâkime! Bu uzun ifâdâtımı dinlemekten usanmamak gerektir. Çünkü, yirmi-otuz kitabım, benim tevkifnamemin evrakı içine girmişler. Bu kadar itham evrakıma karşı, elbette bu uzun olan ifade pek kısa kalır. Ben, on üç senedir dünya siyasetine karışmadığımdan, kanunları bilmiyorum. Hem, kendimi müdafaa için aldatmaya tenezzül etmediğime tarihçe-i hayatım şahittir. Ben, hakikat-i hâli olduğu gibi beyan ettim. Sizin vicdanınız var ve kanunların gadirsiz veçh-i tatbiklerini bilirsiniz, hakkımda hükmünüzü verirsiniz. Bunu da biliniz ki:

Bazı iktidarsız memurların ya iktidarsızlıklarından veya evhamlarından veya keçi, kurt bahanesi nev'inden veya kendilerine bir pâyeye vermek veya hükûmete yaranmak fikriyle, yeni serbestî kanunlarının tatbiklerine zemin hazırlamak entrikalarından, hakkımda dürbünle bakarak habbeyi kubbe gösterdiler. Binler lira bizlere zarar verdiler. Sizlerden ümidimiz şudur ki: İktidarınızdan, onların evhamlarının kubbesinin habbe olduğunu göstermektir. Yani dürbünlerini aksine çevirip bakasınız...

Yukarıdaki Müdafaatımın Birinci Tetimmesi

Beni istintak eden zâatın ve heyet-i hâkimenin nazar-ı dikkatlerine! Evvelki ifademe üç maddeyi ilâve ediyorum.

Birinci madde: Bizi hayrette bırakan ve gayet şaşkırtan ve bir garazı ihlas eden ve bi'l-iltizam hiçten bir sebep-i itham icat etmek nev'inden, musırrane, bir cemiyet ve teşkilât varmış gibi soruyorlar ve "Bu teşkilâtı yapmak için nereden para alıyorsunuz?" diyorlar.

Elcevap: Evvelâ, ben dahi soranlardan soruyorum: Böyle bir cemiyet-i siyasiyenin, bizim tarafımızdan vücuduna dair hangi vesika, hangi emareler var ve parayla teşkilât yaptığımızı hangi delil ve hangi hüccet bulmuşlar ki bu kadar musırrane soruyorlar?...

Rabian: On sene zarfında yüz banknot ile idare eden ve bazen, günde kırk para ile geçinen ve yetmiş yamalı bir abayı yedi sene giyen bir adam hakkında; “Nereden para alıp yaşıyorsun ve teşkilât yapıyorsun?” diyenlerin, ne kadar insaftan uzak düştüklerini ehl-i insaf anlar.

İkinci madde: Menemen Hâdisesi’nin bir yalancı taklidini yapıp millete dehşet verip serbestî kanunları kolayca tatbik etmek desisesiyle hükûmeti iğfal ederek, güya “Hükûmetin serbestî kanunlarını kabul ettirmesine yardım ediyor.” entrikasıyla, beni Barla’dan Isparta’ya cebren celbettiler. Baktılar, ben öyle fitnelere âlet olamıyorum ve öyle her cihetçe vatana, millete, dine zararlı olan akîm teşebbüslere meylim yoktur, anladılar; o vakit plânlarını değiştirdiler. Benim beğenmediğim bir şöret-i kâzibemden istifade edip hiç hatır ve hayalimize gelmeyen entrikalarla başımıza Menemen hâdisi-i mazlumesinin bir mevhum taklidini geçirdiler. Hem millete, hem hükûmete, hem masum, mevkuf birçok efrad-ı millete büyük zarar verdiler.

Şimdi yalanları meydana çıktıkça, kurdun keçiye bahane bulması nevinden bahaneler bulup memurîn-i adliyeyi şaşırtmak istiyorlar. Adliye memurları bu meselede çok dikkate ve ihtiyata muhtaç olduklarını müdafaa-yı milliye hukukum noktasında hatırlatıyorum. Asıl itham edilecek onlardır ki hükûmetin bazı erkânına dalkavukluk edip ve sahtekârlıklı, bir yalancı cemiyet maskesi altında, bazı safdil, masum biçâreleri tehyîç ederek küçük bir hâdisi çıkarır; sonra şeytan gibi habbeyi kubbe gösterip hükûmeti şaşırtır, çok masumları ezdirir, memlekete büyük bir zarar verir, kabahati de başkalarına yükler. İşte bu meselemiz aynen böyledir.

Üçüncü madde: Hükûmetin daireleri içinde en ziyade hürriyetini muhafaza etmeye ve tesirat-ı hariciyeden en ziyade âzâde kalmaya ve en ziyade bîtarafane, hissiyatsız bakmakla mükellef, elbette mahkemedir. Ben mahkemenin hürriyet-i tâmmesine istinaden, hürriyetle, hukuk-u hürriyetimi bu sûretle müdafaa etmeye hakkım vardır.

Evet, her yerde adliyelerde mal ve can meseleleri var. Eğer bir hâkim şahsen hiddet edip bir katili katletse o hâkim katil olur. Demek adliye memurları, hissiyattan ve tesirat-ı hariciyeden bütün bütün âzade ve serbest olmazsa sûreten adalet içinde müthiş günahlara girmek ihtimali var.

Hem cânilerin ve kimsesizlerin ve muhaliflerin dahi bir hakkı var. Ve hakkını aramak için, gayet bîtarafane bir merci isterler.

Adalet noktasından tarafgirlik fikrini verip adaletin mahiyetini zulme çeviren, hakkımda sarf edilen bir tabirdir ki Isparta'da ve burada bazı isticvaplarda benim ismim Said Nursî iken, her tekrarında Said Kürdî ve bu Kürttür diye beni öyle yâd ediyorlar. Bununla, hem âhîret kardeşlerimin hamiyet-i milliyelerine ilişip aleyhime bir his uyandırmak, hem mahkeme ve adaletin mahiyetine bütün bütün zıt ve muhalif bir cereyan vermektir. Evet, hâkim ve mahkeme tarafgirlik şâibesinden müberrâ ve gayet bîtarafane bakması birinci şart-ı adalet olduğuna dair binler vukuat-ı tarihiyeden, Hazreti Ali'nin (radiyallâhu anh) hilâfeti zamanında bir Yahudi ile mahkemede beraber oturmaları ve çok padişahların, âdi adamlar ile mahkeme-i adalette görülmesi gibi çok hâdisât-ı tarihiye varken, benim hakkımda bir yabanilik hissini veren ve nazar-ı adaleti şaşkırtmak isteyen adamlara derim:

Efendiler! Ben her şeyden evvel Müslüman'ım ve Kürdistan'da dünyaya geldim. Fakat bu Türklere hizmet ettim ve yüzde doksan dokuz menfaatli hizmetim Türklere olmuş ve en çok hayatım Türkler içinde geçmiş ve en sâdık ve en halis kardeşlerim Türklerden çıkmış ve İslâmiyet ordularının en kahramanı Türkler olduğundan, meslek ve hizmet-i Kur'âniyem cihetiyle, her milletten ziyade Türkleri sevmek ve taraftar olmak kudsî hizmetimin muktezası olduğundan, bana Kürt diyen ve kendini milliyetperver gösteren adamların bini kadar Türk milletine hizmet ettiğimi, hakikî ve civanmert bin Türk gençlerini işhat edebilirim.

Hem heyet-i hâkimenin ellerinde bulunan otuz-kırk kitaplarımı, hususan İktisat ve İhtiyarlar ve Hastalar Risalelerini işhat ediyorum ki Türk milletinin beşten dört kısmını teşkil eden musibetzedede, fakirler ve hastalar ve ihtiyarlar ve dindar müttakiler taifelerine bin Türkçü kadar hizmet eden o kitaplar, Kürtlerin ellerinde değil, belki Türk gençlerinin

ellerindedirler. Heyet-i hakimenin müsaadesiyle, bizi bu belâya sokan ve hükûmetin mühim bazı erkânını iğfal eden ve milliyetperverlik perdesi altında entrikaları çeviren mülhid zalimlere derim:

Ey efendiler! Benim hakkımda tespit edilmeyen ve tespit edilse dahi bir suç teşkil etmeyen ve suç olsa bile yalnız beni mesul eden bir madde yüzünden, kırktan fazla Türk'ün en kıymetli gençlerini ve en muhterem ihtiyarlarını, büyük bir cinayet işlemler gibi bu belâya atmak, milliyetperverlik midir? Evet, sebepsiz böyle işkenceli tevkife düşenler içinde Türk gençlerinin medar-ı iftihar olacak bir kısım zâtlar var ki⁵⁶¹(Hâşiye) uzaktan kıymetini hissedip ona yalnız bir selâm veya imanî bir risale göndermemle, onu bir cânî gibi çoluk ve çocukları içinden alıp bu belâya atmak milliyetçilik midir?

Ben ki sizin nazarınızda yabanî millettenim diyorum. Bu mevkuf olan civanmert ve muhterem Türk gençleri ve ihtiyarları içinde öyleleri var ki onların bir tanesini, kendi milletimden yüz adama da değiştirmem. Ve onların içinde öyleleri var ki on sene bana zulmeden memurlara, beş seneden beri onların hatırları için, o zalimlere bedduayı bıraktım. Ve onların içinde öyleleri var ki âli seciyelerin en halis numûnelerini o âlicenap Türk arkadaşlarda kemâl-i hayret ve takdirle gördüm. Ve Türk milletinin sırr-ı tefevvukunu onlarla anladım. Ben vicdanımla ve çok emarelerle temin ederim ki eğer bu masum mevkuf adedincede vücutlarım bulunsaydı veyahut onların umumuna gelen her nevi meşakkatlerini alabilseydim, kalem ederim ki müftehirane, o kıymetli zâtlara bedel çekmek isterdim. Benim bunlara karşı bu hissim, onların kıymet-i zâtiyeleri içindir, yoksa şahsıma karşı faydaları dokunması için değildir. Çünkü bir kısmını yeni görüyorum. Bir kısmı, belki o benden fayda görmüş; ben ondan zarar görmüşüm. Fakat binler zarar görsem, yine onların kıymeti nazarımda tenzil etmez.

İşte, ey Türkçülük dava eden mülhid zalimler! Türk milletinin medar-ı iftiharları olabilecek bu kadar zâtları gayet âdi ve ehemmiyetsiz bahanelerle –sizin tâbirinizle– benim gibi bir Kürt yüzünden perişan etmek, tezlil etmek milliyetçilik midir? Türkçülük müdür? Vatanperverlik midir? Haydi, o insafsız vicdanınıza havale ediyorum!

561 (Hâşiye) O zâtlar, men-i mahkeme ile iki aylık sıkıntılı tevkiften sonra tahliye edilmişlerdir.

İşte mahkeme-i âdile, onların masumiyetini anlamakla çoklarını tahliye etti. Eğer ortada bir suç varsa, o suç benimdir. Onlar, ulüvv-ü cenaplarından, benim gibi garip ve ihtiyar bir hocaya soba yakmak, su getirmek, yemek pişirmek ve kendime mahsus bir risalemi tebyiz etmek gibi cüz'î işlerimi sırf lillâh için yapmışlar ve benim hatırım için hâtıra defterim hükmünde olan iki risalemin âhirlerinde, bir hâtıra olmak üzere imzalarını atmışlar. Acaba dünyada, böyleleri, böyle bahanelerle muahaze edecek bir kanun, bir usûl ve bir maslahat var mı?

Müdafaatımın İkinci Tetimmesi

Ey heyet-i hâkime!...

Eğer faraza, lâik cumhuriyetin mahiyetini bilmeyen bir dinsiz dese: “Senin risalelerin, kuvvetli bir dinî cereyan veriyor, lâdinî cumhuriyetin prensiplerine muaraza ediyor.”

Elcevap: Hükûmetin lâik cumhuriyeti, dini dünyadan ayırmak demek olduğunu biliyoruz. Yoksa, hiçbir hatıra gelmeyen dini reddetmek ve bütün bütün dinsiz olmak demek olduğunu, gayet ahmak bir dinsiz kabul eder. Evet, dünyada hiçbir millet dinsiz olarak yaşamadığı gibi, Türk milleti misilli bütün asırlarda mümtaz olarak, bütün aktar-ı cihanda ve nerede Türk varsa Müslüman'dır. Sair anâsır-ı İslâmiye'nin, küçük de olsa yine bir kısmı, İslâmiyet haricindedir. Böyle pek ciddî ve hakikî dindar ve bin sene kadar hak dininin kahraman ordusu olarak zemin yüzünde, mefâhir-i milliyetini milyonlar menâbi-i diniye ile çakan ve kılıçlarının uçlarıyla yazan bir mübarek milleti, “Dini reddeder veya dinsiz olur.” diye itham eden yalancı dinsizler ve milliyetsizler, öyle bir cinayet işliyorlar ki cehennemün esfel-i sâfilin tabakasında ceza görmeye müstehak olurlar. Hâlbuki Risale-i Nur, hayat-ı içtimaiyenin kanunlarını da ihata eden dinin geniş dairesinden bahsetmez. Belki asıl mevzuu ve hedefi, dinin en has ve en yüksek kısmı olan imanın erkân-ı azîmesinden bahseder.

Hem ekseriyetle muhatabım, evvel kendi nefsim, sonra Avrupa filozoflarıdır. Böyle mesâil-i kudsiyeden, doğru olmak şartıyla, zarar tevahhüm eden, yalnız şeytanlar olabilirler tasavvurundayım. Yalnız üç-dört risale, tenkitkârane şekva sûretinde bir kısım memurlara bak-

miş. Fakat o risaleler, hükûmetle mübareze ve tenkit için değil, belki bana zulmeden ve memuriyetini su-i istimal eden bir kısım memurlara karşıdır. Hem sonra da su-i tefehhüme medar olmamak için, o üç-dört risalelere “mahremdir” deyip neşrini men etmişiz. Sair risalelerin ekseriyet-i mutlakası, dört-beş sene evvel ve bir kısmı sekiz-on sene evvel, bir kısmı on üç sene evvel telif edilmişlerdir. Yalnız İktisat ve İhtiyarlar ve Hastalar Risaleleri geçen sene telif edilmişler. Ve bununla beraber, risaleler, hükûmetin kanunlarına mugayir olmadığını ve asayiş-i ihlâl ve halkı idlâl mahiyetinde bulunmadığını ve bilâkis hükûmetçe takdirlerle karşılanması lâzım geleceğini, zerre miktar insaflı bulunan ve risaleleri bîtarafane tetkik eden, tasdik eder. Ve eğer, farz-ı muhal olarak, hükûmetin nokta-yı nazarına çok noktaları muhalif olsa bile, 28 Temmuz 1933 tarihinden, evvelki cürümlerin bu kısımlarını affetmekte olan ve âhiren neşredilen Af Kanunu mucibince o risaleleri takibe mahal kalmadığını iddia edip bize edilen haksızlığın bir an evvel def edilmesini ve risalelerin iade olunmasını talep ederim.

Eğer insanîyetin mahiyetini, hayvaniyetin en bedbaht ve en aşağı derecesinde telâkki ve dünyayı daimî ve lâyezal tevehhüm ve insanı bâki ve lâyemût tahayyül eden bir sarhoş ve vicdansız tarafından denilse: “Senin bütün risalelerin, imanî pek kuvvetli ders veriyor. Dünyadan soğutuyor; nazarı âhirete çeviriyor. Biz ise bütün kuvvet ve dikkat ve zihnimizle dünya hayatına müteveccih olmamızla bu zamanda yaşayabiliriz. Çünkü şimdi yaşamak ve düşmanlardan sakınmak çok müşkülleşmiştir.”

Elcevap: İman-ı tahkikînin dersleri, gerçi nazarı âhirete baktırıyor; fakat dünyayı, o âhiretin mezraası ve bir çarşısı ve bir fabrikası göstermekle, daha ziyade dünya hayatına çalıştırır. Hem, imansızlıktaki müthiş bir sûrette kırılan kuvve-i mâneviyeyi, gayet kuvvetli bir tarzda kazandırır. Ve meyusiyet içinde atalet ve lâkaytlığa düşenleri şevk ve gayrete, sa’ye sevk eder, çalıştırır. Acaba, bu dünyada yaşamak isteyenler, böyle, hem hayat-ı dünyeviyenin lezzetini, hem çalışmaya şevki, hem hadsiz musibetlerine karşı dayanmaya medar kuvve-i mâneviyesini temin eden ve itiraz kabul etmeyen delillerle isbat edilen iman-ı tahkikînin derslerine yasak denecek bir kanunun vücudunu kabul ederler mi ve öyle bir kanun olabilir mi?..

Eğer denilse: “Sen vazifesizsin, milletin hürmetini kabul edip vazifedarlar gibi dinî ders veremezsin. Hem, dinî ders verecek resmî bir daire var; onun müsaadesi lâzımdır.”

Elcevap: Evvelâ, benim matbaam ve kâtiplerim yoktur ki vazife-i neşri yapsın. Bizimki hususidir. Hususi işlere, hususan imanî ve vicdanî olsa hürriyet-i vicdan düsturu, onun serbestiyetini temin eder.

Saniyen: Hükûmet-i ittihadiye ittifakla, Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de Avrupa'ya karşı hakâik-i İslâmiye'yi isbat edecek ve millete ders verecek bir vazifeyle tavzif etmeleri ve Diyanet Riyaseti'nin Van'da beni vaiz tayin etmesi ve şimdiye kadar yüz risaleden ziyade eserlerim ulemanın ellerinde gezmesi ve tenkit edilmemesi isbat eder ki millete ders vermeye hakkım vardır.

Salisen: Eğer, kabir kapısı kapansaydı ve insan dünyada lâyemût kalsaydı, o vakit vazifeler yalnız askerî ve idarî ve resmî olurdu. Madem her gün lâakal otuz bin şahit, cenazeleriyle ⁵⁶² حَقُّ الْمَوْتِ davasını imza ediyorlar; elbette dünyaya ait vazifelerden daha ehemmiyetli imanî vazifeler var. İşte Risale-i Nur o vazifeleri Kur'an'ın emriyle îfa ediyor. Madem Risale-i Nur âmirinin, hâkiminin kumandanı olan Kur'an, üç yüz elli milyona hükmedip talimat yaptırıyor ve her gün lâakal beş defa, beşten dördünün ellerini dergâh-ı ilâhiyeye açtırıyor ve bütün camilerde ve cemaatlerde ve namazlarda, kudsi ve semavi fermanlarını hürmetle okutturuyor; elbette onun hakikî bir tefsiri ve o güneşin bir nuru ve onun bir memuru olan Risale-i Nur, o vazife-i imaniyeyi –biznillâh– sadmelere uğratmayarak görecektir. Öyleyse, ehl-i dünya ve ehl-i siyaset, onunla mübareze değil, belki ondan istifade etmeye pek çok muhtaçtırlar.

Evet, kâinatın şu tılsım-ı muğlâkını keşfeden ve mevcudatın nereden ve nereye ve ne olacaklarının tılsımını açan Risale-i Nur'un eczalarından Yirmi Dokuzuncu Söz ve tahavvülât-ı zerratin muammâsını keşfeden Otuzuncu Söz ve kâinata mütemadiyen fenâ ve zeval içindeki faaliyet ve hallâkiyet-i umumîye tılsım-ı acibini hal ve keşfeden Yirmi Dördüncü Mektup ve tevhidin en derin ve en mühim muammasını keşif ve hâl ve izah eden ve haşr-i beşerî bir sineğin ihyası kadar kolay

⁵⁶² “Ölüm kesin bir gerçektir.” (Bkz.: et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr* 3/180.)

olduğunu isbat eden Yirminci Mektup ve tabiatperestlerin fikr-i küfrîlerini esasıyla bozan ve tahrip eden “Tabiat Risalesi” namındaki Yirmi Üçüncü Lem’a gibi Risale-i Nur’un çok cüzleri var. Bunların yalnız birisindeki muammâyı keşfeden bir âlim, bir edip, bir profesör, hangi hükûmette olsa, takdirle mükâfat ve ikramiye verileceğini, bu risaleleri dikkatle mütalâa eden tasdik eyler.

Bu beyanatıma, sadetten hariç tafsilât nazarıyla bakmamak gerektir. Çünkü, Risale-i Nur’un yüzden ziyade risaleleri benim evrak-ı tevkifiyem hükmüne geçmiş olduğundan, hem heyet-i hâkime tetkikle mükelleftir; hem ben, izah ve cevap vermeye, Kur’ân’a ve âlem-i İslâm’a ve istikbale âlakadarlığı cihetiyle mecburum. Madem bir meselenin tam tenevvürü, her hâlde uzak ve yakın bütün ihtimalleri beyan etmekle olur; meselemize ait uzak bir ihtimali beyan etmeye ihtiyaç var. Şöyle ki:

Eğer dinsizliği ve küfrü kendine meslek ittihaz eden bedbaht bir kısım adamlar, bir maksad-ı siyasînin perdesi altında hükûmetin bazı erkânına hulûl edip işgal etseler veya memuriyet mesleğine girseler ve Risale-i Nur’u desiselerle imha ve beni tehditlerle susturmak için deseler: “Taassup zamanı geçti. Mâziyi unutmak ve istikbale bütün kuvvetimizle müteveccih olmak lâzımken, senin irticakârane bir sûrette dinî ve imanî kuvvetli ders vermen işimize gelmez.” deseler...

Elcevap: Evvelâ o mâzi zannedilen zaman ise istikbale inkılâp etmiş. Ve hakikî istikbal odur. Ve oraya gideceğiz.

Saniyen: Risale-i Nur, tefsiri olduğu haysiyetiyle, Kur’ân-ı Hakîm ile bağlanmış. Kur’ân ise, küre-i arzı Arş’a bağlayan cazibe-i umumiye gibi bir hakikat-i cazibedardır. Asya’da hükmedenler, Kur’ân’ın Risale-i Nur gibi tefsirleriyle mübareze edemezler. Belki musalâha ederler, ondan istifade ederler ve himaye ederler.

Amma benim susmam ise madem âdi bir keşif yolunda ve ehemmiyetsiz bir fikr-i siyasî peşinde ve dünyevî bir haysiyet yüzünden çok ehl-i izzetin başları çekinmeyerek feda edilse; elbette koca cennetin fiyatı olacak bir servet ve hayat-ı ebediyeyi kazandıracak bir âb-ı hayat ve bütün filozofları hayrette bırakacak bir keşfiyat yolunda, vücudum zerrelere adedince başlarım bulunsa ve feda edilmesi lâzım gelse bilâte-reddüt feda edilir. Hem, beni tehdit veya imha sûretiyle susturmak, bir

dil yerine bin dil konuşuracak. Yirmi seneden beri ruhlarda yerleşen Risale-i Nur, susmuş bir dilime bedel, binler dilleri söylettirmesini Rahîm ve Kerîm-i Zülcelâl'den ümitvarım.

Ehemmiyetsiz, Fakat Ehemmiyetli Bir Suç Olarak Bana Sorulan Bir Mesele

Diyorlar ki: “Sen şapkayı başına koymuyorsun; mahkeme gibi çok resmî yerlerde başını açmıyorsun. Demek o kanunları reddediyorsun. O kanunları reddetmenin cezası şiddetlidir.”

Elcevap: Bir kanunu reddetmek başkadır ve o kanunla amel etmemek bütün bütün başkadır. Evvelkinin cezası idam ise bunun cezası ya bir gün hapis ve bir lira ceza-yı nakdî, veya bir tekdir veya bir ihtardır: Ben o kanunlarla amel etmiyorum; hem amel etmekle dahi mükellef olamıyorum. Çünkü münzevî yaşıyorum. Bu kanunlar hususi ikamet-gâhlara giremez.⁵⁶³(Hâşiye)

Amma red ise, bende red kuvveti olmadığı gibi, veli derecesinde, belki hakikî veli telâkki ettiğim has kardeşlerimin başlarındaki şapkalar bana kanaat vermiş ki şapka ihtida edip Müslüman olmuş. O geldi; başa, “Secdeye gitme.” dedi. Secde, onu secdeye getirdi. İnşaallah baştaki iman, onu imana getirdi. Yalnız istemeyerek giyse belki kurtulur inşaallah.

Bir ihtar: Bu iki aydır gayet dikkatle ve ince elekle elemek sûretiyile, hem Isparta hem Eskişehir mahkemeleri hem Dahiliye Vekâleti on seneden beri terâküm eden mahrem kitaplarımı ve hususi mektuplarımı müsadere edip teftiş ettikleri hâlde gizli bir komite ve cemiyet gibi medar-ı itham hiçbir maddeyi tespit etmediklerini itirafla beraber, daha tetkike devam ediyorlar. Ben de derim:

Ey efendiler! Beyhude yorulmayınız. Eğer aradığınız faraza varsa hiçbir ucunu bu kadar zaman bulamadığınızdan, biliniz ki onu idare eden öyle acîp bir dehadır ki mağlûp edilmez ve mukabele edilmez.

⁵⁶³ (Hâşiye) 13 Haziran 1935 tarihine kadar imamlık ve vaizliğe ait iki vesikam vardı.

13 Haziran 1935 tarihinden sonra, resmen yasak edilmeyen bereden aldım. Fakat giymem. Hastalık mazeretinden başımı açık tutamadığım için resmî makamlarda baş açık olarak duramıyorum.

Çare-i yegâne, onunla musalâhadır. Yoksa bu kadar masumlara zarar vermek ve ezmek yeter! Belki gayretullaha dokunur, galâ (kıtlık) ve veba gibi belâlara vesile olur. Hâlbuki benim gibi asabî ve en gizli olan sırrını yabancı adamlara çekinmeyerek söyleyen ve Divan-ı Harb-i Örfî'de meşhur ve pek merdane ve fedakârane müdafaatı yapan ve ihtiyarlık zamanında en ziyade âkıbeti tehlikeli ve meçhul sergüzeşterden sakınmaya meslekçe mecbur olan bir adamın vasıtasıyla, böyle hiç keşfedilmeyen ve hiç keşfedilmeyecek komiteciliği isnat etmek, nihayet derecede bir safdilliktir, veyahut bir entrikadır. Veya bir anarşiliktir veya divaneliktir.

Heyet-i hâkimedden hem bir ricam var, hem bir hakkımı isterim. Benden müsadere edilen kitaplarımın bence bin liradan ziyade kıymetleri var. Ve onların mühim bir kısmı, on iki sene evvel Ankara Kütüphanesi'ne iftihar ve teşekkürlerle kabul edilmiş. Hususan, sırf uhrevî ve imanî olan On Dokuzuncu Mektup ile Yirmi Dokuzuncu Söz'ün benim için çok ehemmiyetleri var; benim mânevî servetim ve netice-i hayatımdırlar ve i'caz-ı Kur'ânî'nin on kısmından bir kısmının cilvesini göze gösterdikleri için fevkalâde bence kıymetleri var. Hem onları, kendime mahsus olarak yazdırıp yıldızlatmışım. Hem, ihtiyarlığımın gayet hazin hâtırâtına dair olan İhtiyarlar Risalesi'nin üç-dört nüshalarından bir tanesini kendime mahsus yazdırmıştım. Madem muaheze edilecek hiçbir dünyevî madde içlerinde yoktur; onları ve Arabî risalelerimi bilhassa Kur'ân'ın cüzlerini bana iade etmenizi bütün ruhumla istiyorum. Hapiste ve kabirde dahi olsam, o kitaplarım, bu garip dünyanın bana yüklediği beş elîm ve hazin gurbetlerde enislerim ve arkadaşlarımdırlar. Onları benden ayırmakla, tahammülsüz bir altıncı gurbete düşeceğim ve bu çok ağır gurbetin tazyikinden çıkan âhlardan sakınmalısınız.

Mahkemenin Reis ve Âzâlarından Ehemmiyetli bir Hakkımı Talep Ederim

Şöyle ki:

Bu meselede yalnız şahsım medar-ı bahis değil ki siz beni tebrie etmekle ve hakikat-i hâle muttali olmanızla mesele hallolsun. Çünkü,

ehl-i ilim ve ehl-i takvânın şahs-ı mânevîsi, bu meselede, nazar-ı millette itham altına girdiği ve hükûmete dahi ehl-i takvâ ve ilme karşı bir emniyetsizlik geldiği ve ehl-i takvâ ve ilim, tehlikeli ve zararlı teşebbüslerden nasıl sakınacağını bilmesi lâzım olduğu için, benim müdafaatımı kendim kaleme aldığım bu son kısmı, herhâlde yeni huruflla, matbaa vasıtasıyla intişarını isterim. Tâ ki ehl-i takvâ ve ehl-i ilim, entrikalara kapılmayıp zararlı, tehlikeli teşebbüslere yanaşmasınlar ve şahs-ı mânevîsi nazar-ı millette ithamdan kurtulsun. Ve hükûmet dahi, ehl-i ilim hakkında emniyet etsin ve bu anlaşmamazlık ortadan kalksın. Ve hükûmete ve millete ve vatana çok zararlı düşen bu gibi hâdiseler ve anlaşmamazlık daha tekerrür etmesin.

İtiraz Layihası'nda Zikrettiğim Bir Hikâye

Dört aydan beri, bu hayat-memat meselesinde, hiçbir yerden benim acınacak hâlim bir mektupla dahi sordurulmadığı ve benim hakkımda halkı tenfir edecek bir sûrette teşhir etmekle nefret-i âmmeyi aleyhime celbedip bütün bütün teshilât ve muavenetten mahrum kalmış, garip ve kimsesiz hâlimi tasvir eden, itiraznamemde izah ettiğim bir hikâye:

Bir zaman, bir padişahın müptelâ olduğu bir hastalığın ilâcı, bir çocuğun kanı imiş. O çocuğun pederi, çocuğu, hâkimin fetvasıyla bir para mukabilinde padişaha vermiş. Çocuk, mecliste ağlamak ve şekva yerine gülmüş. Sormuşlar:

- Neden istimdat etmiyorsun, şikâyet etmiyorsun, gülüyorsun?

Demiş ki:

- İnsan, musibete giriftar olduğu vakit, evvel pederine, sonra hâkime, sonra padişaha şekva eder. Benim pederim, beni kesilmek için satıyor. İşte, hâkim de ölmekliğime karar veriyor. İşte, padişah benim kanımı istiyor. Bu antika ve pek garip ve şekli çok çirkin ve hiç görülmemiş bu hâle karşı, ancak gülmekle mukabele edilir.”

İşte, ey Şükrü Kaya Bey! Biz de o çocuk hükümüne geçtik. Derdimizi, evvel mahallî hükûmetteki valiye, sonra mahkeme adalete, sonra Dahiliye Vekâletine müracaat edip mazlumiyetimizi beyan ederek zalimlerden bizi kurtarmak için arzıhal etmek mukteza-yı hâl

iken, gördük ki: En son şekvamızı dinleyecek Dahiliye Vekili'nin hakkımızda kapıldığı asılsız evhamına bir hakikat rengi vermek ve hatasını örtmek fikriyle hatasında ısrar etmesi daha büyük bir hata olduğunu düşünmediğinden, dūçar olduğu gurur hastalığına, kanımızı isteyerek, bizi asılsız bahanelerle perişan etmek istiyor. Biz de Şükrü Kaya'nın şahsını, Dahiliye Vekili olan Şükrü Kaya Bey'e şekva ediyoruz.⁵⁶⁴(Hâşiyec) Eğer serbestiyeti tam muhafaza etmek isteyen ve hiçbir tesir karşısında mağlûp olmayan ve vicdanlarındaki hiss-i adaletle hükmeden bu mahkeme, bizi Şükrü Kaya Bey'in şahsı hakkında dinleyeceklerini bilseydim, en evvel biz, Şükrü Kaya'nın şahsı aleyhine ikame-i dava edecektik. Çünkü, bir seneden beri, her gün veya her hafta hakkımızda rapor isteye isteye aleyhimize casusların, zabıtalının nazar-ı dikkatini celbettirip kurban koyunu gibi kesmek için bizi beslettiriyordu. Mahkeme ise, adaletten başka hiçbir şey düşünmemek lâzım gelirken ve hakikaten mahkeme içindeki zâtlar da adalete tam bağlı oldukları hâlde, yüksek makamdaki Şükrü Kaya gibi şahsın tesiratına karşı dayanamadıkları için, bizi tahliye edemeyip süründürüyorlar. Mahallî hükümet olan Isparta Valisi ve zabıtası ise herkesten ziyade bizi ve Ispartalı bîçâre, masum mevküfları himaye etmek ve bir an evvel kurtulmasına sa'y etmeleri vazife-i vicdaniyeleri iken, bilâkis çok mânâsız ve asılsız bahanelerle Isparta mevküflarının, hususan muhtaç ve fakirlerin tayınlarını verdirmeyip açlıkla sefaletle düşmeleri için onları ezdirmeye çalışıyorlar. İşte bu hâlde şekva değil, belki ağlamanın nihayet derecesini gösteren

564 (Hâşiyec) Şükrü Kaya'nın ne derece asılsız evhama kapılıp garaz ettiğine delil şudur ki: Benim gibi kimsesiz ve üç-dört bîçâre arkadaşlarımı mahkemeye vermek için, kendisi, Ankara'dan yüz jandarma ve on beş-yirmi polis beraber alıp güya Isparta'daki jandarma kuvveti ve bir fırka asker kâfi gelmiyormuş gibi, ortalığa bir dehşet vermesidir. Acaba bir tek polisin ve bir tek jandarmanın eliyle yapılacak bir vazifeyi, millete iki-üç bin lira zarar verdirip sonra tahliye edilen bîçâre masumları Isparta'dan tâ Eskişehir'e beş yüz lira nakliyata sarf ettirmek ve o bîçâreleri binlerce zararlara uğratmaktan başka, hayat-ı içtimâî arasındaki mevkilerini sarsıntılara dūçar etmek gibi mühim hâdiseleri icad etmekle, ne derece Dahiliye Vekâleti'nin tedvirine ve asayişini temine ve bu bîçâre milletin istirahatle çalışmalarına zarar verdiğini gösteriyor. Demek bililtizam, hiçten büyük bir hâdiseyi icad etmek garazıyla o vaziyeti göstermiş. Habbeyi yüz kubbe yaparak, dahiliyenin en ziyade sükûnete muhtaç olduğu bir zamanda böyle her tarafı sarsacak bir vaziyeti icad etmek ve kanunsuz kanun namına amel etmek, kanunca mühim bir cürüm yaptığını iddia edip Şükrü Kaya'nın şahsını, Dahiliye Vekili olan Şükrü Kaya Bey'e şekvâ ediyoruz.

bu acı hâle, o çocuk gibi gülmekle mukabele ediyoruz ve tevekkül edip işimizi Azîz-i Cebbâr'a havale ediyoruz.

Garip ve bana pek çok ağır gelen ve üç günde bir bardak ayran ve bir bardak süttten başka bir şey yedirmeyen grip hastalığının üçüncü gününde, füc'eten hatırıma ihtar edildi. Ben de o hâtırayı teberrük için, mahkemedeki müdafaatımın bir mukaddimesi olarak yazdım. Şiddet ve kusur varsa hastalığıma aittir. Evet, ancak yüz adamın müdafaaya edeceği bir hakikati yalnız başıma müdafaaya mecbur olduğumdan, taab-ı dimağî ve perişaniyete ve grip ve daha çok müz'îç ahval içinde, hakikati doğru olarak, olduğu gibi, bu kadar beyan edebildim.

Son Müdafaata Sonradan Bir Hikmete Binaen İlhak Edilmiş Bir Mukaddimedir

Müdafaatımın bütün safahatında hükûmetle musâlahakârane, fakat gizli ve müthiş bir komiteye karşı mübareze vaziyetini gösteren bir kısım tarz-ı ifademdeki maksadım şudur:

Nasıl ki Hükûmet-i Cumhuriye “dini dünyadan tefrik edip bîtarafane kalmak” prensibini kabul etmiş; dinsizlere, dinsizlikleri için ilişmediği gibi, dindarlara da dindarlıkları için ilişmemesi o prensibin icabâtındandır. Öyle de ben dahi bîtaraf ve hürriyet-perver olan Hükûmet-i Cumhuriye’yi, dinsizliğe taraftar ve entrikaları çeviren ve hükûmetin memurlarını iğfal eden gizli menfî komitelerden tefrik ediyorum. Hükûmetin onlardan uzak olduğunu iddia ediyorum, o entrikacılarla bazen mübareze ediyorum. O komitelerden, tesadüfle hükûmetin memuriyetine girenler, ciddî dindarlara takmak için iki kulp elinde tutmuş, garaz ettikleri dindarlara takıyorlar ve hükûmeti iğfale çalışıyorlar. O iki kulpun birisi, o mülhidlerin dinsizliğine temayül göstermemek mânâsıyla “irtica” kulpunu takıyor. Diğeri –hâşâ ve hâşâ– dinsizliği, bu Hükûmet-i İslâmiye’nin ayn-ı siyaseti telâkki etmediğimiz mânâsında, “dini siyasete alet etmek” kulpu ile lekelemek istiyorlar.⁵⁶⁵(Hâşiye)

⁵⁶⁵ (Hâşiye) Yani, “Hükûmet bir siyaset takip etmiyor –hâşâ sümme hâşâ!– hükûmetin siyaseti dinsizliktir.” diye tevehhüm eden o mülhidlerin nazarında benim, Kur’ân-ı

Evet, Hükûmet-i Cumhuriye, o gizli müfsitlerin vatana ve millete muzır efkârlarını elbette terviç etmez ve taraftar olamaz. Men etmek, Cumhuriyet kanunlarının muktezasıdır. Ve öyle müfsitlere hükûmet hesabına taraftarlık ile, Cumhuriyet'in esaslı prensiplerine zıddı zıddına gidemez. Hükûmet-i Cumhuriye, bizimle o müfsitler mabeyninde hakem hükmünü alsın. Hangimiz zalim ise ve tecavüz ediyorsa o vakit o hakem, hükmünü versin ve hâkimlik noktasında hükmünü icra etsin.

Evet, inkâr edilmez ki kâinatta, dinsizlikle dindarlık, Âdem zamanından beri cereyan edip geliyor ve kıyamete kadar gidecektir. Bu meselemizin künhüne vâkif olan herkes, bize olan bu hücumunun, doğrudan doğruya dinsizlik hesabına dindarlığa bir taarruz olduğunu anlar. Ekser-i hükemânın Garp'ta ve Avrupa'da zuhuru ve ağleb-i enbiyânın Şark'ta ve Asya'da tulûları kader-i ezelinin bir işaret ve remzidir ki Asya'da hâkim, galip "din cereyanı"dır. Elbette, Asya'nın ileri kumandanı olan bu Hükûmet-i Cumhuriye, Asya'nın bu fitrî hâsiyetinden ve madeninden istifade edecek. Ve bîtarafâne prensibini, değil dinsizlik tarafına, belki dindarlık tarafına temayül ettirecektir.

İkinci madde: Risale-i Nur'un eczalarında mevâdd-ı kanuniyeye muarız meseleler bulunması ortaya konulabilir. Bu cihet mahkemeye aittir. Fakat Risale-i Nur, kendi başıyla yüz mânevî keşfiyat-ı hâvi bir eserdir. Bu keşfiyatın bir tekini bile, keşşâfın hakk-ı keşfini sıyanet etmekle, ziyaa uğratmamak lâzım gelir. Keşfiyatın ehemmiyeti, ehl-i hakikat ve ehl-i ilim ve edipler ortasında gayet büyüktür ve ehemmiyeti var. Bir kimse diğerrinin keşfiyatını temellük edemez. Eğer etse, onun aleyhinde ikame-i dava etmek, bütün memleketlerde cârî olan bir kanundur. İleride hükûmetin müsaadesini istihsal sûretiyle neşretmek istediğim ve yirmi-otuz seneden beri keşif ve telifine çalıştığım ve elli seneden beri devam eden tetkikat ve mücahedat-ı fikriye ve muhtelif menbalardaki taharriyat ve mesaimin neticesi ve semeresi olarak yazdığım ve mânevî yüz keşfiyatı gösteren ve binlerce hakikati hâvi yüzden ziyade risaleden ibaret olan Risale-i Nur'un telifinden sonra neşredilen –bazı kanunlara uygun gelmeyen– on beş noktasını ortaya atarak müttehem bir vaziyete koymak, bu hakikatlerin ve benim onlara taallûk

Hakîm'in nusûs-u kat'îyesinden tereşşüh eden Risale-i Nur ile takip ettiğim hakâik-i imaniyeye hizmetimi muhalif bir siyaset demekle, dünyada en şenî bir iftirayı eder.

eden hukuklarımın ziyanını mûcip olmakla beraber, diğerinin intihal ve sirkatine ve temellük ve kendine mâl etmesine zemin ihzar ettiğinden; bu bapta, evveleminde ve her şeyden ziyade hakikat namına ve hukuk hesabına hakkımın muhafazası, âdil mahkemenizin nazara alacağı ilk cihettir. Ve bir cürüm âleti olmak tevehhümüyle müsadere edilen risalelerimin tazammun ettiği hakâik, ehl-i fen ve felsefeye ve akademi muhakkiklerine karşı isbatıma medar olmak üzere elimde bulunması lâzım geldiğinden; bu keşfiyat ve münazarat-ı ilmiye üzerinde hazırlığımı tespit etmek için tarafıma iadesini isterim. Beni mahkûm etseniz de onlar mahkûm olamaz ve hapiste dahi benim arkadaşım olmalıdırlar.

Mahkemelerin ihkak-ı hak cihetindeki haysiyetine, şerefine mühim bir nakîse, belki zıt olan garazkârların telkinatına tebaiyete, elbette mahkeme-i adalet tenezzül etmeyecek ve garazkârların entrikalarını akîm bırakacaktır. Ve adaletten ve ihkak-ı haktan daha büyük bir makam vazife cihetinde tanımayan mahkemenin, her türlü tesirattan âzâde olarak vazifesini yapacağı esas adaletin muktezası olduğuna istinaden, şahsım namına değil, belki çok hakikatlerin ve birçok masum hukukların kendine bağlı olduğu bir hakikat-i âliye namına, hakkındaki asılsız evhamlarını bir an evvel Risale-i Nur'un hürriyetini ilân etmekle ref etmektir.

Üçüncü madde: Bize isnat edilen mevhum suç ise umumî bir tabirle ve kuyûd-u ihtirâziye nazara alınmayarak, ceza kanununun yüz altmış üçüncü maddesi, yalnız zâhirine ve umumiyetine temas ettirip mahkûmiyetim istilzam edilmek istenildiği anlaşılıyor. Bize isnat edilen birkaç maddenin kat'î ve hakikî cevapları zaptınıza geçen müdafaatımda bulunmakla beraber, on veya on beş nokta yüzünden, mânevî yüz keşfiyatı hâvi, yüzler hakikat-i mühimmeyi cami olan yüzden ziyade cüzden ibaret olan Risale-i Nur, mükâfat ve takdir yerine mücâzât ve tenkitle karşılanmıştır. Mahkemenizden bu hakkımı ve Risale-i Nur'un hürriyet hakkımı istemek, büyük bir hakkımdır. Bu cihetin halli ve faslı lâbüd ve zarurîdir...

Haksız olarak, ücra bir köyde, tarassut altında, yabancı bir yerde şiddetle dünyadan küstürüp nefiyle ikamet ettirip mütemediyen tarassut ile tâciz edilen bir adamın kanunları bilmemesi, elbette ehl-i insafın nazarında bir özür teşkil eder.

İşte ben o adamım. Ve beni yanlış vehimle muâheze ettikleri mevâdd-ı kanuniyenin hiçbirini bilmezdim. Hatta yeni hurufla imzama atamazdım. Bazen hizmetçimden başka, on günde bir adamla görüşmezdim. Herkes bana muavenetten kaçar. Avukat tutmaya iktidarım yok. Bütün hayatımda “en menfaatli ve en iyi hile, hilesizlik olduğu” düstur olduğundan, bütün müdafaatımda hak ve hakikat ve sıdk ve doğruluk esasını takip ettim. Bu hakikate binaen, benim müdafaatımda veyahut bazen nâdiren bir-iki risalelerimde, zaman-ı hâzırın kanunlarına ve resmî merasimlerine tevafuk etmeyen ifâdâtıma nazarı müsamaha ile bakmak adaletin mukteziyat ve icabatındandır. Benim müdafaatımda mücmel kalan noktalar, iddianameye karşı yazdığım itiraznamemde vardır ve itiraznamemde mücmel kalan noktaların, müdafaatımda izahatı vardır; birbirini tekml eder. Yüz altmış üçüncü madde-i kanuniyenin tazammun ettiği –mânen– kuyud-u ihtirâziye ile beraber ve vâzı-ı kanunun irade ettiği maksat, asayişin ihlâlüne medar olmamak olduğuna binaen, ihlâl-i asayişe işaret ve delâlet edecek hiçbir emare ve tereşşuhat, benim ve risalelerim yüzünde görülmediği ve zaptınıza geçen müdafaatımda yirmi defa kat’î bir sûrette bu kanunun meselemizle alâkası olmadığını ve katiyen cezayı müstelzim bir cihet bulunmadığını isbat ettiğim hâlde, her nasılsa, yine bidayetteki evhamın tesiratiyle, o madde-i kanuniye ile bizi muâheze etmek için mezkûr maddeyi ileri sürmek, hiçbir vecihle şân-ı adalete yakışmayacağından, beraatimi hakperest mahkemenizden talep eyleyerek, en son sözüm:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ⁵⁶⁶

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ⁵⁶⁷

⁵⁶⁶ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi 3/173)

⁵⁶⁷ “Bana (yardımcı ve destekçi olarak) Allah kâfidir. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na dayandım, O’na güvendim ve O, (bütün kâinatın, bütün varlıkların idare merkezi olan) Büyük Arş’ın Rabbi, (bütün kâinatın mutlak Sultanı, bütün varlıkların yegâne sığınağı, besleyip yaşatanı, koruyup gözetenidir).” (Tevbe Sûresi 9/129)

Sorgu Hakiminin Kararnamesine Karşı İtiraznâmem

Ey heyet-i hâkime ve ey müddeiumumi! Bu iddianamede sebep-i ithamım her bir maddeye karşı, istintak dairesinde zaptınıza geçen müdafaatımda cevapları vardır. Hususan, “Son Müdafaatım” namındaki otuz beş sayfalık bir müdafaanameyi, itiraz yerine size takdim ediyorum. Bu noktaya nazar-ı adalet ve insafî çevirmek için derim ki:

Yirmi sene zarfında yazdığım yüz yirmi risale içinde medar-ı tenkit ve itiraz yalnız on beş nokta bulunması gösteriyor ki Risale-i Nur’un yüz bin nuru içinde karanlıklı on-on beş noktası, nazar-ı adalet ve insafî görülmemek gerektir. Hem de o noktalar sekiz-dokuz sene evvel yazılmış olan risalelerde bulunmuştur ki ondan sonra af kanunları çıkmış...

Şark Hâdisesi (Şeyh Said Hâdisesi) münasebetiyle nefyedilmem, iddianamede iştirakimi ihsas ettiği cihetle cevap veriyorum ki: Hükûmetin dosyalarında, benim künyem altında hiçbir meşruhat yoktur. Sırf ihtiyat yüzünden nefyedildiğim, hükûmetçe sabit olmuştur. Ben, o zaman da şimdiki gibi münzevî yaşıyordum. Bir dağın mağarasında, bir hizmetçiyle yalnız otururken, beni tutup on sene bilâ-sebep, müracaat etmediğim için, dokuz sene bir köyde, bir sene de Isparta’da ikamete mahkûm edip âhirinde bu musibete giriftar ettiler.⁵⁶⁸

Üçüncü İddianamede

“Barla’da iken tesis-i münasebet edildiği, uzağında ve yakınında bulunan bu eşhasın maddî ve mânevî yardımlarını temin ederek faaliyete giriştiği ve heyet-i umumiyesine Risale-i Nur adını verdiği ve kısım kısım yazdırdığı bu eserlerini muhtelif vasıtalarla gizli gizli çoğalttırarak Antalya, Aydın, Milâs, Eğirdir, Dinar ve Van gibi mıntıkalarda, adamlarının delâletiyle neşir ve tâmin ettirdiği, bu eserlerden devletin emniyet-i dahiliyesini ihlâl edebilecek olanlarına mahrem ve yarım mahrem diyerek işaretler koyduğu ve bu sûretle istihdaf ettiği gayesini kendisinin de kabul ve izhar etmiş bulunduğu” hakkındaki fikraya karşı, şu kat’î ve izahlı cevabım, sizin evvelce zaptınıza geçen “Son Müdafaatım” namındaki otuz beş sayfalık müdafaatımı itirazname olarak takdimle beraber derim ki:

⁵⁶⁸ Tarihçe-i Hayat, Eskişehir Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2163-2164

Yüz bin defa hâşâ! İman ilmini rıza-yı ilâhiden başka hiçbir şeye âlet etmemişim ve edemiyorum ve kimsenin de hakkı yoktur ki edebilsin. Ve Risale-i Nur namı altındaki yüz yirmi beş risale, yirmi sene zarfında telif edilmiş.

Mahrem dediğimiz risaleler ise üç tanesi bize gurur ve riyaya medar olmamak için mahrem demişim. Şimdi ise, o setr-i mahremin bir köşesini fâş etmeye mecbur olarak derim ki: O mahremlerden birisi keramet-i Gavsiye, ikinci keramet-i Aleviye, üçüncü, sırr-ı ihlâsa ait risalelerdir ki o iki keramet, benim haddimden yüz derece fazla ve hizmet-i Kur'âniyemi takdir sûretinde, Hazreti Ali ile Hazreti Gavs'ın işaretleleridir. Ve riyadan ve gururdan ve enaniyetten kurtaracak sırr-ı ihlâsa dair risaleye, en has kardeşlerime mahsus olarak, mahrem denmiştir. Asayiş-i dahiliye ile bunların ne münasebeti var ki onlar medâr-ı itham oluyorlar? İkinci kısım mahremler ise Dârü'l-Hikmet'te ve dokuz sene evvel Avrupa itirazatına ve Doktor Abdullah Cevdet'in dinsizce hücumlarına karşı yazdığım bir-iki risale ve bazı memurların bana insafsızcasına ve gaddarane tecavüzlerine karşı şekva sûretinde yazdığım iki küçük risaledir ki son müdafaatımda bahsetmişim. Bu dört risalenin telifinden bir zaman sonra, bazı serbestî kanunlarına ve hükûmetin işine hiçbir cihette temas etmemek için, onların neşrini men edip "kısmen mahrem" demişim, en has bir-iki kardeşime mahsus kalmıştır. Delilim de şudur ki: Bu kadar taharriyatınızda, o mahrem denilen risalelerin hiçbir yerde bulunmamasıdır. Yalnız umumunun fihristesi elinize geçmiş, o fihristeye göre bu noktalardan istîzaha lüzum görülmüş, ben de cevap vermişim, o cevap da zaptınıza geçmiştir...

İddianamede, yine Fihriste'den naklen, "hurûf-u Kur'âniye ve zikriyenin tercümeleri yerlerini tutmadıkları" medâr-ı tenkit beyan ediliyor. Bu mesele, sekiz seneden mukaddem olmuş bir meseledir ve hiçbir itiraz kabul etmez bir hakikat-i ilmiyedir. Ondan hayli zaman sonra, bu zamanın bazı mukteziyatına göre tercüme edilmesinin hükûmetçe kabulü, ne sûretle o hakikat-i ilmiyeyi aleyhime çevirir?

Mescidimizin kapanması münasebetiyle, dört noktadan ibaret, bana vahşiyane zulmeden nahiye müdürüyle birkaç arkadaşı ve kaza kaymakamının, şahsiyetlerine ve memuriyetlerinin su-i istimallerine karşı

bir şekvanamedir ki o risaleyi kimseye vermedim. Çünkü hiç kimsede bulunmamıştır... Yalnız Fihriste'de bahsi var...

İddianamede بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ile başlayan ve şapoğrafla teksir edilmiş olan dört sayfalık yazının birinci sayfasında, “1342’de mebd-i telifine ve haşrin inkârına bir emare olan lâdinî siyasetinin ilânı ve Lâtin hurufunun resmen kabul tarihine” diye yazılı olan şu fikra benim aleyhimde istimal edilmekle beraber, masum mevkulardan Hüsrev namındaki bir kimsenin ehl-i hibre tarafından yazısına benzetildiği cihetle onunla muaheze edilmiştir.

Elcevap: Bundan dokuz sene evvel, eski tarihiyle 42’de Onuncu Söz’ü telif ettim. İstanbul’a matbaaya gönderdim. O vakit tab edildi. Sekiz yüz nüsha bana gönderildi. Ben de hicrî 42 tarihiyle tab edilen Onuncu Söz’ün tevafukatına dair elyazısıyla iki-üç sayfalık bazı şeyler yazdım. O zaman birkaç nüshaya, o tetimme elyazısıyla yazıldı. Onuncu Söz’ün kesretli nüshaları her yerde vardı. Demek, bir arkadaşımız, o matbu Onuncu Söz’ün tetimmesini on veya yirmi nüshalarına ilâve etmek için, tâ o zamanda yasak olmayan şapoğrafla yazmış. Ben de sonra gördüm. Ve iznim olmadan ve kim yazdığını bilmediğim hâlde zararsız gördüm, kabul ettim. İçindeki medar-ı tenkit olan fikra ise, acaba benim midir, yoksa bir dostumun tevafukatı tevsî için ilâvesi midir? Meçhul olan şu meâldeki fikra:

Onuncu Söz’ün tevafukatındandır ki Onuncu Söz’ün satırları hem telif tarihine hem dini dünyadan tefrik eden lâdinî cumhuriyetin ilânına tevafuk ediyor ki haşrin inkârına bir emaredir.” Yani o fikranın meâli budur: “Madem cumhuriyet dine, dinsizliğe ilişmiyor prensibiyle bîtarafane kalıyor; ehl-i dalâlet ve ilhad, cumhuriyetin bu bîtarafılığından istifade etmekle, haşrin inkârını izhar etmeleri muhtemeldir.” demektir. Yoksa hükûmete bir târiz değildir; belki hükûmetin bîtarafane vaziyetine işarettir. Elhak, bundan dokuz sene evvel, Onuncu Söz, sekiz yüz nüshasıyla o zaman hükûmetin müsaadesinden istifade edip yayılmasıyla, ehl-i dalâletin kalblerindeki inkâr-ı haşri kalblerinde sıkıştırdı, lisanlarına getirmelerine meydan vermedi, ağızlarını tıkadı. Onuncu Söz’ün harika burhanlarını gözlerine soktu.

Evet, Onuncu Söz, haşir gibi bir rûkn-ü azîm-i imanın etrafında çeliktan bir sur oldu ve ehl-i dalâleti susturdu. Elbette Hükûmet-i

Cumhuriye bundan memnun oldu ki Meclisteki mebusanın ve valilerin ve büyük memurların ellerinde kemâl-i serbestî ile Hükûmet-i Cumhuriye'nin müsaadesinden istifade ederek gezdi...

İtizar

(Üç gün müddetle tebliğ edilen iddianameye karşı itirazname yazmak.)

Birinci gün geç geldiği için, akşama kadar ancak okundu. İkinci gün, kısm-ı âzamı tercüme edildi. Ancak beş saat fırsat bulup gayet acele bu uzun itiraznameyi yazdım. Evvelki müdafaatımda dediğim gibi, kanunları, hususan şimdiki resmî işleri bilmediğimden ve çoktan beri ihtilâttan memnu olduğumdan ve dört-beş saatte yazılan uzun itirazname, elbette çok müşevveş ve noksan olacaktır. Nazar-ı müsamaha ile bakmanızı temenni eder ve kusurlarımı acelelikle ve kanunları bilmediğime hamledip tenkit etmemenizi insafınızdan beklerim.

Mahkeme-i Temyiz Lâyihası

Dünyada Hiçbir Misli Görülmemiş Bir Haksızlığa Maruz Kaldım

163. madde-i kanuniye ile beni ve yüz yirmi risalemi mahkûm ettiler. Hâlbuki, o madde-i kanuniyenin bana temas ettiği dair evrak-ı tahkikiye arasında mevcut ve size takdim edilen son müdafaatım ve üç itiraznamem, yirmi cihetle kat'î delillerle bana temas etmediğini ve yirmi senede yazılan yüz yirmi risalemin içinde, kendilerince medar-ı tenkit yirmi kelimededen aşağı mahdut birkaç nokta bulunmasıyla, ayrı ayrı kitap, ayrı ayrı zamanda yazılmış kıymettar ve menfaattar ve uhrevî ve Avrupa filozoflarının ve filozofların dinsiz ve mülhid şakirtlerine karşı –Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin âzâlığı münasebetiyle– hakikî ve ilmî müdafaatım, çok zaman sonra kısmen ilcaat-ı zamana göre kabul edilen Kanun-u Medenî'nin bazı maddelerine, yüz bin kelimat içinde on-on beş kelimenin muvafık gelmemesi sebebiyle hem benim mahkûmiyetim talep edilmiş; hem mühim keşfiyat-ı mânevîyeyi hâvi yüz

yirmi kitap olan Risale-i Nur'un elde bulunan nüshaları müsadere edilmiş ve inde'l-muhakeme bütün ilmî ve mantıkî ve kanunî iddia ve müdafaatım, esbab-ı mucibe gösterilmeksizin, sebepsiz ve kanunsuz reddedilmiştir.

Yüz altmış üçüncü madde-i kanuniye, "asayışı ihlâl edebilecek hissiyat-ı diniyeyi tahrik edenler" meâlinde bulunan şu kanunun, elbette bu hadsiz genişlik içinde bir tefsiri var. Elbette kuyûd-u ihtiraziyesi bulunacak. Yoksa, bu madde, bu geniş mânâ ile beni mahkûm ettiği gibi, bütün ehl-i diyanete ve başta Diyanet Riyaseti olarak, bütün vazilere ve bütün imamlara, bana teşmil edildiği gibi teşmil edilebilir. Çünkü, yüz sayfadan fazla müdafaat-ı kat'iyeye ve hakikiyem ile beraber, yine bana temas ettirilebilecek bir mânâ veriliyor ki o mânâ her nasihat eden kimseye ve hatta bir dostunu iyiliğe sevk etmek için irşad eden herkesi daire-i hükmü altına alabilir. Bu madde-i kanuniyenin mânâsı şu olmak gerektir ki taassup perdesi altında muhalif bir siyaseti takip eden ve terakkiyat-ı medeniyeye sed çekenlere sed çekmek içindir. Bu maddenin, bu mânâda, çok kat'î delillerle isbat etmişiz ki bize bir cihet-i teması yoktur.

Evet, bu madde, tefsirsiz ve kuyud-u ihtiraziyesiz ve garazkârlar, istediği adamları onunla çarpmasına müsait, hudutsuz bir mânâda olamaz. Evet, ben on sene nezaret ve dikkat altında ve yirmi senede telif ettiğim yüz yirmi risaleyle bu kadar hakkımdaki tetkikat-ı amîka neticesinde cüz'î bir derecede asayışı ihlâl etmiş bir emare, ne bende ve ne de o risaleleri okuyanlarda bulunmadığı hâlde ve yirmi veçhile isbat ettiğim ve beni yakından tanıyan zâtların şehadetiyle, on üç seneden beri şeytandan kaçır gibi siyasetten kaçtığımı ve hükûmetin işine karışmadığımı ve tahammül-ü beşer fevkinde işkencelere tahammül edip dünyaya karışmadığım ve iman hizmetini bu dünyada en büyük maksat telâkki ettiğim hâlde, "Said dini siyasete âlet edip asayışı ihlâl teşebbüse niyet ediyor." diye, beni yüz altmış üçüncü maddeye temas ettirmek, mahkûm etmek, bütün rû-yu zemindeki adliye ve mahkemelerin haysiyetine ilişecek ve nazar-ı dikkati celbedecek hiç görülmemiş bir hâdise-i adliyedir kanaatindeyim.

İşte, cihangir hükümdarların ve kahraman kumandanların küçük mahkemelerde diz çöküp kemâl-i inkıyat ile mutavaat göstermeleri,

mahkemenin hiçbir şeyle zedelenmeyecek bir haysiyet ve şerefının mevcudiyetini isbat eder. İşte, mahkemelerin bu yüksek ve mânevî haysiyetine dayanıp hukukumu, hürriyetle müdafaa ediyorum. Bir makale içindeki zararlı görülen dört-beş kelime sansür edildikten sonra mütebakinin neşrine izin verilirken, yüz yirmi kitabın, birbirinden ayrı ve ayrı ayrı zamanlarda telif edildiği hâlde, yalnız bir-iki risalede şimdiki nazarlara zararlı tevhehüm edilen on beş kelime yüzünden, yüz on beş masum ve menfaattar ve mühim bir kısmı Ankara Kütüphanesi'nde mevcut olup iftiharla kabul edilen kitapların ele geçenlerinin müsadere ile mahkûm edilmesi, rû-yu zemindeki adliyelerin şerefine ilişecek mahiyettir. Elbette Mahkeme-i Temyiz'in yüksek makamı bu haysiyet ve şerefi sıyanet eder.

En ziyade tenkit edilen ve umum kitaplarımı muahezeye sebebiyet veren beş-on mesele içinde en mühimmi, gelecek bu iki meseledir: فَلَا مَهَّ 569 السُّدُسُ 570 ، حَطَّ الْأَنْثِيَيْنِ

İşte, benim ve kitaplarımın mahkûmiyeti beş-altı meseleden, en birinci bu iki meseledir. Ben hakikî, menfaatli medeniyete karşı değil, belki kusurlu ve zararlı “mimsiz” tâbir ettiğim medeniyete karşı otuz-kırk seneden beri i'câz-ı Kur'ân'ı esas tutup o medeniyetin muhalif noktalarını aşağı düşürüp medeniyetin aczi ile i'câz-ı Kur'ân'ı isbat etmek esası üzerine, matbu ve gayr-i matbu, Arapça ve Türkçe çok kitaplar yazdım. İrsiyet hakkındaki kanun-u medenînin, Kur'ân'ın bu iki âyetine muhalif maddelerini vaktiyle muvazene etmişim. Onların muannit filozoflarını da ilzam edecek deliller göstermişim. Hükûmet-i Cumhuriye'nin ilcaat-ı zamanına göre kabul ettiği bir kısım kanun-u medeninin bir kısım maddelerini kabulden evvel, bu meseleleri, medeniyete ve filozoflara karşı yazmışım ve müdafaa etmişim. Kurun-u ulâ ve vustâdaki zâyî olan kadınlık hukukunu, Kur'ân-ı Hakîm gayet ehemmiyetle muhafaza ettiğini beyan etmişim. Şimdi, bu iki meseledeki beyanatım, Hükûmet-i Cumhuriye'nin kanununa muhaliftir diye, yüz altmış üçüncü madde ile muaheze edildim. Ben de adliyenin en yüksek mahkemesine derim ki:

569 “Annenin hissesi altıda birdir.” (Nisâ Sûresi 4/11)

570 “Erkek, kadın hissesinin iki mislini alır.” (Nisâ Sûresi 4/176)

Bin üç yüz elli senede ve her asırda, üç yüz elli milyon insanların hayat-ı içtimaiyesinde en kudsi ve hakikî ve hakikatli bir düstur-u ilâhînin üç yüz elli bin tefsirlerin tasdikine ve aynen hükümlerine istinaden, ve bütün ecdadımızın ruhlarına hürmeten, i'câz-ı Kur'ân'ı Avrupa mülhidlerine karşı göstermek için, iki nass-ı âyeti, on beş sene evvel ve on sene evvel ve dokuz sene evvel üç kitabımda zikretmekliğim, beni şimdiki şerâit dahilinde ve ahvâl-ı sıhhiyem noktasında yaşayamayacağım bir mahpusiyete mahkûm edip ve dolayısıyla, bir cihette âdeta idamıma hükmeden ve yüz on beş risalemi bunun gibi bir-iki mesele yüzünden mahkûm eden haksız bir kararı, elbette rûy-u zeminde adalet varsa bu kararı red ve bu hükmü nakzedecektir.

En ziyade bizi gayet hayretle, nihayet bir meyusiyete düşüren şudur ki: Isparta'da habbeyi kubbe yapıp hiçbir hakikate istinat etmeyen evham ve ihbarata binaen hakkımda verdikleri karara karşı mezhebimizde yalana hiçbir cihetle cevaz verilmediğinden, aleyhimde de olsa hak ve doğru söylemek mecburiyetiyle, yüz yirmi sayfa kuvvetli ve mantukî delillerle kendimi müdafaa ettiğim ve bu kanunla hiçbir cihetle temasım olmadığını isbat ettiğim hâlde, bu müdafaatımı ve isbatımı hiç nazara almayarak, telif tarihiyle istinsah tarihlerini, hatta bir şahsa irsal eylediğim tarihleri dahi birbirine mağlâta ile karıştırıp ve yirmi senelik işi, bir sene zarfında olmuş gibi görerek, nakarat gibi, Isparta'daki evhamlı kararı, hem sorgu hakimlerinin kararnamesinde, hem makam-ı iddianın iddianamesinde, hem bizi mahkûm eden mahkemenin son kararında aynen, haklı müdafaatımız nazara alınmadan tekrar edilmiş ve bizi mahkûm etmişlerdir. Ehl-i hak ve hakikati titreten bu haksızlığın bir an evvel ref'i ve Risale-i Nur'un masumiyetinin ilânını, şiddetle adliyenin en yüksek makamı olan mahkemedan beklerim. Eğer pek haklı ve kuvvetli bu feryadımı –farz-ı muhal olarak– adliyenin yüksek makamı işitip dinlemezse şiddet-i meyusiyetimden diyeceğim:

Ey beni bu belâyaya sevk edip bu hâdiseyi icad eden mülhid zalimler! Madem ve herhâlde, mânen ve maddeten beni idam etmeye niyet etmişsiniz. Neden umum mazlumların ve biçârelerin hukuklarını muhafaza eden adliyenin çok ehemmiyetli haysiyetini rahnedar edecek entrikalarla, dolaplarla, adliyenin eliyle yürüdünüz? Doğrudan doğruya

karşımda merdane çıkıp “Senin vücudunu bu dünyada istemiyoruz.” demeliydiniz!

Sorgu hakimlerinin dört aya yakın bir zamanda –yüz on yedi adamın isticvabı ve tahkikatıyla– meşgul olduğu bir meseleyi bir buçuk günde Ağır Ceza Mahkemesi gayet sathî bir nazarla bakıp onların içindeki noksan ve hataları görmeyerek ve bilhassa akademi heyeti muvacehesinde izah ve isbat edeceğimi iddia ettiğim Risale-i Nur’daki mühim keşfiyat-ı mânevîyeye ait ilmî müdafaatım, esbab-ı mûcibe ile red ve cerhedilmeksizin, sathî bir nazarla hükümde istîcal ettiklerinden, hakperest ve adalet-perver olmalarına, bu sathî nazar sebebiyle, pek yanlış olan bu kararın isabet-i kanuniyesi olmadığından, mûcib-i tetkik ve nakzdır.

Netice: Bu bapta duruşma evrakının ve bilhassa müsadere edilen matbu ve gayr-i matbu risalelerimin tetkik ve mütalâasından anlaşılacağı üzere, ilmî ve mantıkî ve kanunî bütün itirazat ve müdafaatım nazar-ı teemmüle alınmamış; gerek sorgu hakimliğince ve gerek mahkemece esbab-ı mûcibe gösterilmeksizin, delilsiz ve kanunsuz, indî mütalâalarla açıktan reddedilmiş ve bu sebeple, otuz senedir Avrupa filozoflarına ve medeniyetin sefih kısmına karşı Türk-İslâm hukukunu müdafa eden ve tılsım-ı kâinatın muammasını açan ve mânevî keşfiyatı hâvî risalelerim müsadere olunduktan başka, ahvâl-i sıhhiyem noktasında tahammül edemeyeceğim cismânî ceza ile mahkûm edilmiş olduğumdan, gerek yukarıda serdedilen sebepler ve gerekse iddianameye karşı verdiğim itiraznamem ve son celse-i muhakemede esasa dair beş umdeyi hâvî tahriri takdim ettiğim ikinci itiraznamem ve son müdafaatımda tafsilen izahata ve ilmî ve kanunî sebeplere ve indettetik tesadüf buyurulacak nevâkıs-ı kanuniyeye binaen, pek açık ve sarih bir sûrette mâzuriyetimi istilzam eden bu hükmünüzün nakzıyla adaletin izharını heyetinizden beklerim. ⁵⁷¹ وَأَفْوَضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ der ve tevekkül ile Cenab-ı Hak’a iltica eylerim.

Sâbık yüz küsur sayfadan ibaret yedi safha müdafaatım müteaddit defa mahkemede okunmakla beraber, müteaddit mahkemenin defterlerinde zapta geçmiş bu gelecek tashih lâyihası ise daha temyiz evrakımız

⁵⁷¹ “Ben ise, tam bir teslimiyet içinde işimi Allah’a bırakıyorum. Allah, elbette kullarını çok iyi görmektedir.” (Mü’min Sûresi 40/44)

gelmediğinden okunmamış ve zapta geçmemiştir. Elbette yakında o da zapta geçer.

Eskişehir hapsinde tecrid-i mutlakta

*Said Nursî*⁵⁷²

Hapishaneden

Bediüzzaman hapiste olduğu halde, bir gün, o zamanın Eskişehir Müddeiumumisi, onu çarşıda görür. Hayret ve taaccüple ve vazifesine son vereceği ihtarıyla, hapishane müdürüne:

- Niçin Bediüzzaman'ı çarşıya çıkardınız? Şimdi çarşıda gördüm, der.

Müdür de:

- Hayır efendim. Bediüzzaman hapishanede, hatta tecrittedir. Bakınız, diye cevap verir.

Bakarlar ki Üstad yerindedir. Bu harika vâkıa adliyede şâyi olur. Hakimler “Bu hâle akıl erdiremiyoruz.” diye birbirlerine naklederler.⁵⁷³

Aynen bunun gibi bir vâkıa da Bediüzzaman Denizli hapsinde iken olmuştur. Üstad'ı, halk, iki-üç defa muhtelif camilerde sabah namazında görür. Savcı işitir. Hapishane müdürüne pürhiddet: “Bediüzzaman'ı sabah namazında dışarıya, camiye çıkarmışsınız.” der. Tahkikat yapar ki Üstad hapishaneden dışarıya katiyen çıkarılmamış.

Eskişehir Hapishanesinde iken de bir Cuma günü, hapishane müdürü, kâtip ile otururken bir ses duyuyor: “Müdür bey! Müdür bey!” Müdür bakıyor. Bediüzzaman yüksek bir sesle: “Benim mutlaka bugün Ak Cami'de bulunmam lâzım! Müdür: “Peki Efendi Hazretleri.” diye cevap veriyor. Kendi kendine: “Herhâlde, Hocaefendi kendisinin hapiste olduğunu ve dışarıya çıkamayacağını bilemiyor.” diye söylenir ve odasına çekilir. Öğle vakti, Bediüzzaman'ın gönlünü alayım, Ak Cami'ye gidemeyeceğini izah edeyim düşüncesiyle Üstad'ın koğuşuna gider. Koğuş penceresinden bakar ki Bediüzzaman içeride yok! Hemen jandarmaya sorar, “İçeride idi, hem kapı kilitli!” cevabını alır. Derhal camiye koşar. Bediüzzaman'ın ileride, birinci safta, sağ tarafta namaz

⁵⁷² Bkz. Tarihçe-i Hayat, Eskişehir Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2148-2175

⁵⁷³ Age. 2/2149

kıldığını görür. Namazın sonlarında Bediüzzaman'ı yerinde göremeyip hemen hapisaneye döner; Hazreti Üstad'ın "Allahü ekber!" diyerek secdeye kapandığını hayretler içerisinde görür. (Bu hâdiseyi bizzat o zamanki hapisane müdürü anlatmıştır.)⁵⁷⁴

Bir zaman meşhur bir allâmeyi, harbin müteaddit cephesinde cihada gidenler görmüşler, ona demişler. O da demiş: "Bana sevap kazandırmak ve derslerimden ehl-i imana istifade ettirmek için benim şeklimde bazı evliyalar benim yerimde işler görmüşler." Aynen bunun gibi, Denizli'de camilerde beni gördükleri hatta resmen ihbar edilmiş ve müdür ve gardiyana aksetmiş. Bazıları telâş ederek "Kim ona hapisane kapısını açıyor?" demişler. Hem burada dahi aynen öyle oluyor. Hâlbuki benim çok kusurlu, ehemmiyetsiz şahsiyetime pek cüz'î bir harika isnadına bedel, Risale-i Nur'un harikalarını isbat edip gösteren Sikke-i Gaybî Mecmuası yüz derece, belki bin derece ziyade Nurlara itimat kazandırır ve makbuliyetine imza basar. Hususan Nur'un kahraman talebeleri, hakikaten harika hâlleri ve kalemleriyle imza basıyorlar.

Said Nursi⁵⁷⁵

⁵⁷⁴ Age., Hâşiye

⁵⁷⁵ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1075

Burada Kemal Taner Bey'den bir hatıra nakledeceğiz. Kemal Taner o günlerde sanık olarak değil, stajyer avukat olarak bulunuyormuş. Ankara Hukuk Fakültesi'nde talebe iken Eskişehir Adliyesi'nde de avukatlık stajı yapıyormuş. O yıllarda Hukuk'ta talebe olanlar aynı zamanda staj da yapabiliyorlardı. Kemal Taner, gerek mahkemeye gerekse hapisaneye rahatlıkla girip çıkıyordu. Hapishanede Bediüzzaman'la aralarında geçen bir konuşmayı bize şu şekilde nakletmiştir:

Hapishaneye yanına görüşmeye gitmiştim. Namazı yeni kılmuş, tesbih çekiyordu. Elini öptükten sonra kendilerine dedim ki:

- 'Efendim, size birçok keramet gösterir, diyorlar. Hâlbuki ben sizden herhangi bir hari kal hâl ve vaziyet görmedim. Eğer böyle bir şey gösteriyorsanız, bana da gösterin, meselâ şu elinizdeki tesbih kendi kendine yürüsün.'

Bediüzzaman tebessüm etti. Bana temsili şu hikâyeyi anlattı:

- 'Bir adamın çok sevdiği, sevimli, sevgili bir tek oğlu varmış. Adam bu kıymetli yavrusuna, çok değerli bir hediye almak için, kuyumcu dükkânına götürmüştü. Çok çeşitli elmas ve mücevherattan hangisini beğenir ve isterse oğluna alacaktı. Mücevherat dükkânında, kuyumcu adam, dükkânı süslemek için; tavana, çok çeşitli renklerde, kırmızı, yeşil, mavi, mor, pembe, sarı her renkte büyük balonlar asmış. Çocuk dükkâna girince mütemadiyen tavandaki balonlara bakarak, 'Baba ben bu balonlardan isterim.' diye tutturmuş, başlamış ağlamaya. Adam, 'Oğlum, ben sana çok pahalı ve kıymetli, elmas, mücevher alacağım.' diyormuş. Çocuk ise, 'Ben balon isterim.' diye ağlayıp duruyormuş.

Eskişehir Hapishanesi'nden Mektuplar

Şefkat Tokadı

Kardeşlerim! Maatteessüf başımıza gelen şefkat tokatını, iki-üç gündür, kat'i bir kanaatla anladım. Hatta, ehl-i isyan hakkında gelen bir âyetin çok îşarâtından bir işareti bize bakıyor gibi hissettim. O da şudur: *فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ .. أَخَذْنَاهُمْ*⁵⁷⁶ Yani: “Onlara ihtar ettiğimiz ders ve nasihati unuttukları ve amel etmedikleri vakit, onları tutup musibet altına aldık.”

Evet, en âhirde sırr-ı ihlâsa dair bir risale bize yazdırıldı. Elhak, gayet âlî ve nuranî bir düstur-u uhuvvet idi. Ve on binler kuvvetle ancak mukabele edilir hâdiselere, musibetlere karşı, o sırr-ı ihlâs ile on adamla mukavemet ettirebilir bir düstur-u kudsî idi. Fakat, maatteessüf başta ben, biz o ihtar-ı mânevî ile amel edemedik. Bu âyetin mânâ-yı îşarîsiyle: *فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ* cifrî tarihiyle bin üç yüz elli iki eder. Aynı tarihiyle tutturulduk. Bir kısmımız şefkat tokadına giriftar olduk. Bir kısmımız hakkında tokat değil, belki tokada maruz olan kardeşlerimize medâr-ı teselli ve kendilerine medâr-ı sevap ve istifade olmak için bu musîbetin içine alındı.

Evet, ihtilâttan men olunduğum için üç aydan beri yeniden üç gündür ben, kardeşlerimin dahilî ahvaline de muttali oldum. Hiç hatır ve hayalime gelmez en halis zannettiğim kardeşlerimde sırr-ı ihlâsa münafî hareket vukua gelmişti. Ondandır ki: *فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ* .. *أَخَذْنَاهُمْ* âyetinin uzaktan uzağa bir mânâ-yı îşarîsi bize de bakıyor. Ehl-i dalâlet için nâzil olan bu âyet onlara azaptır. Fakat bizim için terbiye-i nüfûs ve keffaretü'z-zünûb ve tezyîd-i derecât için şefkat tokadıdır. Biz, elimizdeki kıymettar nimet-i ilâhiyeyi tam takdir etmediğimizden, tokat yediğimize bir delil şudur ki:

Bu misali bana anlatan Bediüzzaman, sözlerine devamla,

- Ben Kur'an'ın elmas ve mücevherat dükkânının bekçisiyim, dellâliyim. Ben baloncu değilim. Benim dükkânımda, benim pazarımda, Kur'an'ın ebedî ve ölümsüz elmasları var. Ben bunlarla meşgulüm. Ben Kur'an nurunu ilân ediyorum, baloncuk yapmıyorum, dedi.

Bediüzzaman'ın ne demek istediğini anlamıştım, yaptığım hareketten dolayı mahcup olmuşum.” (Şahiner, *Son Şahitler* 2/67)

⁵⁷⁶ En'âm Sûresi 6/44

En kudsi bir mücâhede-i mânevîyeyi tazammun eden ve sırr-ı verâset-i nübüvvetle velâyet-i kübrânın feyzine mazhar ve sahabe-nin sırr-ı meşrebine medar olan Risale-i Nur ile hizmet-i kudsiye-i Kur'âniye'mize kanaat etmeyip menfaati şimdilik bize pek az ve bu vaziyetimize mühim zararı muhtemel tarikat hevesinin birkaç defa şiddetle ihtarımla önü alınmasıdır. Yoksa, hem vahdetimizi bozacaktı hem dört elifin tesanüdüyle bin yüz on birden dört kıymetine tenzil eden teşettüt-ü efkâr ve bu gayet ağır hâdiseye karşı kuvvetimizi hiçe indiren tenâfür-ü kulûba uğrayacaktı.

Gülistan sahibi Şeyh Sa'dî-i Şirâzî naklediyor, der: “Ben bir ehl-i kalbi tekyede, seyr-i sülûk ile meşgul iken görmüştüm. Birkaç gün sonra onu talebeler içinde, medresede gördüm. Ne için o feyizli tekkeyi terk edip bu medreseye geldin, dedim. O da dedi ki: Orada herkes kendi nefsinin –eğer muvaffak olursa– kurtarabilir. Burada ise bu âli-himmet şahıslar kendileriyle beraber çoklarını kurtarmaya çalışıyorlar. Uluvv-ü cenâp, uluvv-ü himmet bunlardadır. Fazilet ve himmet bunlardadır. Onun için buraya geldim.”

Şeyh Sa'dî bu vâkıyı, kısaca hulâsasını Gülistan'ında yazmıştır.

Acaba, talebelerin, نَصْرًا، نَصْرًا، نَصْرًا... gibi sarf ve nahvin küçücük meseleleri tekkelerdeki viridlere râcih gelirse Risale-i Nur'un: *عِن كَاتِبٍ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ* deki hakâik-i kudsiye-i imaniyeyi en kat'î ve vâzih bir sûrette ders verip en muannit zındıkları ve en mütemerrit filozofları susturup ders verirken, onu bırakıp yahut sekteye uğratıp veyahut kanaat etmeyip tarikat hevesiyle Risale-i Nur'dan izin almayarak kapanmış hangâhlara girmek, ne derece yanlış olduğunu ve bizim bu şefkat tokadına ne derece istihkak kesbettiğimizi gösteriyor.⁵⁷⁷

Bir Şey Kaybetmedik

Aziz, sıddık kardeşlerim! Eski zamanda bir şeyhin müridleri pek çok olmasından, o memleketin hükûmeti siyasetçe telâş edip onun ce-maatini dağıtmak istemiş. O zât, hükûmete demiş: “Benim yalnız bir buçuk müridim var, başka yok. İsterseniz tecrübe edeceğiz.”

⁵⁷⁷ Lem'alar, 28. Lem'a, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/735

O zât, bir yerde çadır kurdu, kendi binler müridlerini oraya toplattı. O da emretti: “Ben bir imtihan yapacağım. Her kim benim müridim ise ve emri kabul etse cennete gidecek.”

Çadıra birer birer çağırdı. Gizli bir koyun kesti. Güya has bir müridini kesti, cennete gönderdi! O kanı gören binler müridler, daha hiçbiri şeyhi dinlemedi, inkâra başladılar. Yalnız bir adam dedi: “Başım feda olsun.” Yanına gitti. Sonra bir kadın dahi gitti; başkalar dağıldılar.

O zât, hükûmet adamlarına dedi: “İşte benim bir buçuk müridim bulunduğunu gördünüz.”

Cenab-ı Hakk’a yüz binler şükürler olsun ki Risale-i Nur, Eskişehir imtihan ve mahkemesinde, şakirtlerinden yalnız bir buçuk kaybetti. O eski şeyhin aksine olarak, Isparta ve civar kahramanlarının himmetiyle, o zâyî olan bir buçuk adam yerine on bin ilâve oldu. İnşallah, bu imtihanda dahi hem şark hem garbın kahramanlarının himmetleriyle, çokları kaybedilmeyecek ve bir giden yerine on girecek.⁵⁷⁸

Kıssadan Hisse

Bir vakit ihtiyar bir kadının sekiz oğlu varmış. Her birisine mevcut sekiz ekmekten birer ekmeğe verdi, kendine kalmadı. Sonra, her birisi ekmeğinin yarısını ona verdi. Onun ekmeği dört oldu; ötekiler yarıya indi.

Kardeşlerim, ben de kırkınızın herbirinin musibet hissesinin mânevî eleminin yarısını kendimde hiss ediyorum. Kendi şahsıma ait elemi, aldırmiyorum. Bir gün fazla muztar buldum, “Acaba hatamın cezası mıdır çekiyorum?” diye geçmiş hâleti tetkik ettim. Gördüm ki bu musibeti kaynatmaya ve tahrik etmeye hiçbir cihette müdahalem olmadığını ve bilâkis kaçmak için mümkün tedbirleri istimal ediyordum. Demek, bu bir kazâ-yı ilâhîdir. Ve bi'l-iltizam bir seneden beri müfsitlerin tarafından aleyhimize ihzar ediliyordu. Kaçınmak kabil değildi. Alâ-küllihâl başımıza geçecek idiler. Cenab-ı Hakk’a yüz bin şükür ki musibeti yüzden bire indirdi.

İşte bu hakikate binaen “Senin yüzünden bu belâyı çektik.” diye minnet etmeyiniz. Belki beni helâl ediniz. Ve bana dua ediniz. Hem birbirinizi tenkit etmeyiniz. Demeyiniz ki: “Sen böyle yapmasaydın,

⁵⁷⁸ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1009-1010

böyle olmayacaktı.” Meselâ, bir kardeşimiz iki üç imza sahibini söylemesiyle, müfsitlerin pek çok zâtları belâya atmak için düşündükleri plânı küçültüp çoklarını kurtarmış. Değil zarar, belki büyük menfaat olmuş. Çok masumların bu belâdan kurtulmasına bir vesile oldu.⁵⁷⁹

İşte ey kardeşlerim! Bu hayatın, bu içtimamızda, “Bu kardeşim bana haksızlık etti.” diye “küstüm” demeyiniz. Bu pek hatadır. O arkadaşın sana bir dirhem zarar vermiş ise sen küsmekle kırk dirhem bizlere zarar veriyorsun. Belki kırk lira Risale-i Nur’a zarar vermek muhtemeldir. Fakat lillâhilhamd pek haklı ve kuvvetli müdafaamız, arkadaşların mükerrer isticvaba gitmelerinin önünü aldığından, fesadın önü alındı. Yoksa, birbirinden küsmüş kardeşler, bir sinek kanadı kadar küçük bir çöpün göze girmesi gibi veyahut bir kıvılcımın baruta düşmesi gibi, az bir garazla büyük bir zarar verebilirdi.⁵⁸⁰

...Muhafaza-yı ilâhiyeye ve İmam Ali (radiyallâhu anh) ve Gavs-ı Âzam (kuddise sirruh), Risale-i Nur’a ait keramet-i gaybiyelerini cidden teyit eden bir inâyet-i rahmâniyedir. Kırk ikilik bir top güllesini, kırk iki masum ve mazlum kardeşlerimizin dergâh-ı ilâhiye açılan elleriyle doldurup geri çevirip atanların başlarında mânen patlattırdı. Bizlere, yalnız ehemmiyetsiz, sevaplı, hafif birkaç yara bereden başka olmadı. Böyle bir seneden beri doldurulan bir toptan, böyle pek az zararlar kurtulmak harikadır. Böyle pek büyük bir nimete karşı, şükür ve sürur ve sevinçle mukabele etmek gerekir. Bundan sonraki hayatımız bize ait olamaz; çünkü müfsitlerin plânlarına göre, yüzde yüz mahv idi. Demek bundan sonraki hayatı kendimize değil, belki hak ve hakikate vakfettirmeliyiz. Şekva değil, şükrettirecek rahmetin izini, yüzünü, özünü görmeye çalışmalıyız.

Said Nursî⁵⁸¹

Risale-i Nur’dan Kaçmamak

Kardeşlerim! Müteaddit defa Risale-i Nur’un şakirtlerini lâıyk oldukları tarzda müdafa etmişim. İnşallah mahkemede bağırarak derim. Hem Risale-i Nur’u hem şakirtlerinin kıymetlerini dünyaya

⁵⁷⁹ Lem’alar, 28. Lem’a, Tembih, 2. Hikaye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/736

⁵⁸⁰ Açe.

⁵⁸¹ Tarihçe-i Hayat, Eskişehir Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2161

işittireceğim. Yalnız size bunu ihtar ederim ki: “Bu müdafaamdaki kıymeti muhafaza etmenin şartı, bu hâdisedeki ağız yanmasıyla Risale-i Nur’dan küsmemek ve üstadından darılmamak ve kardeşlerinden –sıkıntıdan gelen bahanelerle– nefret etmemek ve birbirine kusur bulmamak ve isnat etmemektir.” Yalnız tahattur edersiniz ki Risale-i Kader’de isbat etmişiz ki: “Başa gelen zulümlerde iki cihet var ve iki hüküm vardır: Biri insanın, biri kader-i ilâhînin. Aynı hâdisede insan zulmeder, fakat kader âdildir, adalet eder. Bu meselemizde, insanın zulmünden ziyade, kaderin adaleti ve hikmet-i ilâhiyenin sırrını düşünmeliyiz.”

Evet, kader, Risale-i Nur talebelerini bu meclise çağırdı. Ve mücahede-i mâneviye inkişaf etmesinin hikmeti; onları, bu hakikaten çok sıkıntılı olan medrese-i Yûsufiye’ye sevk etti. İnsan zulmü ve bahanesi bir vesile oldu. Onun için sakınınız; birbirinize; “Böyle yapmasaydım ben tevkif olmazdım.” demeyiniz.⁵⁸²

Mânevî Bir Sinema

Bir zaman, Eskişehir Hapishanesi’nin penceresinde, bir Cumhuriyet Bayramı’nda oturmuştum. Karşısındaki lise mektebinin büyük kızları, onun avlusunda gülerak rakediyorlardı. Birden, mânevî bir sinema ile elli sene sonraki vaziyetleri bana göründü. Ve gördüm ki o elli-altmış kızlardan ve talebelerden kırk-ellisi, kabirde toprak oluyorlar, azap çekiyorlar. Ve on tanesi, yetmiş-seksen yaşında çirkinleşmiş, gençliğinde iffetini muhafaza etmediğinden sevmek beklediği nazarlardan nefret görüyorlar kat’î müşahede ettim. Onların o acınacak hâllerine ağladım. Hapishanedeki bir kısım arkadaşlar ağladığımı işittiler. Geldiler, sordular. Ben dedim: “Şimdi beni kendi hâlime bırakınız, gidiniz.”⁵⁸³

Nev-i beşerin ağlanacak gülmelerine, endişe-i istikbal ve âkıbet-bînlik adesesıyla, gayet şâşaalı bir gece bayramında, hapishane penceresinden bakarken, nazar-ı hayalime inkişaf eden bir vaziyeti beyan ediyorum. Sinemada, eski zamanda mezaristanda yatanların vaziyet-i hayatiyeleri görüldüğü gibi, yakın bir istikbalde mezaristan ehli olanların müteharrik cenazelerini görmüş gibi oldum. O gülenlere ağladım.

⁵⁸² Lem’alar, 28. Lem’a, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/734

⁵⁸³ Şuâlar, 11. Şuâ, 3. Mesele, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/950

Birden bir tevahhuş, bir acımak hissi geldi. Aklıma döndüm, hakikatten sordum: “Bu hayal nedir?” Hakikat dedi ki:

“Elli sene sonra, bu kemâl-i neşe ile gülen ve eğlenen zavallılardan, elliden beşi, beli bükülmüş yetmiş yaşlı ihtiyarlar gibi; kırk beşi, mezaristanda çürümüş bulunacaklar. O güzel sîmalar, o neşeli gülmeler, zıtlarına inkılâp etmiş olacaklar. 584 *كُلُّ ات قَرِيبٌ* 584 kâidesiyle; madem, yakında gelecek şeylerin gelmiş gibi görülmesi bir derece hakikattir; elbette gördüğün hayal değildir.

Madem dünyanın gafletkârâne gülmeleri, böyle ağlanacak acı hâllerin perdesidir ve muvakkat ve zevale maruzdur; elbette bîçâre insanların ebed-perest kalbini ve aşk-ı bekâya meftun olan ruhunu güldürecek, sevindirecek, meşrû dairesinde ve müteşekkîrâne, huzurkârâne, gafletsiz, masumane eğlencelerdir ve sevap cihetiyle bâki kalan sevinçlerdir. Bunun içindir ki bayramlarda, gaflet istilâ edip gayr-i meşrû daireye sapmamak için, rivâyetlerde zikrullahı ve şükre çok azîm tergibat vardır. Tâ ki bayramlarda o sevinç ve sürûr nimetlerini şükre çevirip o nimeti idame ve ziyadeleştirsin. Çünkü şükür, nimeti ziyadeleştirir, gaflet ise kaçıtır.

Said Nursi⁵⁸⁵

Birinci Şuâ'nın Telifi⁵⁸⁶

Evet, Eskişehir Hapishanesi'nde, dehşetli bir zamanda ve kudsî bir teselliye pek çok muhtaç olduğumuz hengâmda, mânevî bir ihtarla, “Risale-i Nur’un makbuliyetine dâir eski evliyalardan şahit getiriyorsun.

584 “Her gelecek şey yakındır.” (es-Suyûtî, ed-Düreru'l-Müntesira s.15; el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2/149. Ayrıca bkz.: İbni Mâce, Mukaddime 7; Dârimî, Mukaddime 23)

585 Lem'alar, 28. Lem'a, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/740-741

586 Eskişehir'deki diğer telifleri:

27. Lem'a (Eskişehir mahkemesindeki müdafaası),
28. Lem'a (Hapishaneden kardeşlerine gönderdiği mektuplar),
29. Lem'a (Arapça telif ettiği, tefekkür ve marifet-i İlahîyeye dair ince fakat remizli bir risale),
30. Lem'a (Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl, Kuddûs isimlerinden teşekkül eden İsm-i Âzam'ın şerhi),
2. Şuâ (Tevhid ve *قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ* manalarına dair).

Hâlbuki ⁵⁸⁷ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ lede söz sahibi Kur'ândır. Acaba, Risale-i Nur'u, Kur'ân kabul eder mi? Ona ne nazarla bakıyor?" denildi. O acîp sual karşısında bulundum.

Ben de Kur'ân'dan istimdat eyledim. Birden, otuz üç âyetin mânâ-yı sarîhinin teferruatı nev'indeki tabakattan, mânâ-yı işarî tabakasında ve o mânâ-yı işarî külliyetinde dahil bir ferdi Risale-i Nur olduğunu ve duhulüne, medâr-ı imtiyazına bir kuvvetli karine bulunmasını, bir saat zarfında hissettim; ve bir kısmı, bir derece izah ve bir kısmını mücmelen gördüm. Kanaatimde hiçbir şek ve şüphe ve vehim ve vesvese kalmadı. Ben de ehl-i imanın imanını, Risale-i Nur'la muhafaza niyetiyle o kat'î kanaatimi yazdım ve has kardeşlerime mahrem tutulmak şartıyla verdim.

Ve o risalede, biz demiyoruz ki "âyetin mânâ-yı sarîhi budur;" tâ hocalar ⁵⁸⁸ فِيهِ نَظْرٌ desin. Hem dememişiz ki "Mânâ-yı işarî külliyeti budur."

Belki diyoruz ki mânâ-yı sarîhinin tahtında müteaddit tabakalar var; bir tabakası da mânâ-yı işarî ve remzîdir. Ve o mânâ-yı işarî de bir küllîdir; her asırda cüz'iyatları var. Risale-i Nur dahi bu asırda o mânâ-yı işarî tabakasının külliyetinden bir ferttir. Ve o ferdin kasten bir medar-ı nazar olduğuna ve ehemmiyetli bir vazife göreceğine, eskiden beri ulemâ beyninde câri bir düstur-u cifrî ve riyazî ile karineler, belki hüccetler gösterilmişken, Kur'ân'ın âyetine veya sarahatine değil incitmek, belki i'câz ve belâgatına hizmet ediyor. Bu nevi işârât-ı gaybiyeye itiraz edilmez. Ehl-i hakikatin, nihayetsiz işârât-ı Kur'âniye'den had ve hesaba gelmeyen istihracâtlarını inkâr edemeyen, bunu da inkâr etmemeli ve edemez...⁵⁸⁹

⁵⁸⁷ "Yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki açık, net bir kitapta bulunmasın." (En'âm Sûresi 6/59)

⁵⁸⁸ Mülâhaza dairesi açık (Herkesin kabul ettiği bir görüş değil; tartışılır.)

⁵⁸⁹ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyatı* 2/1636-1637

F) KASTAMONU SÜRGÜN HAYATI

İkinci Medrese-i Nuriye: 1936-1943

İkinci Nur Medresesi

Bir zaman, ihtiyarlık vaktinde, Eskişehir hapsinden, bir sene cezayı çekip çıktım.⁵⁹⁰ Beni Kastamonu'ya nefyettiler. Polis karakolunda iki üç ay misafir ettiler. Benim gibi, sâdık dostlarıyla görüşmekten sıkılan bir münzevî ve kıyafetinin tebdiline tahammül etmeyen bir adam, böyle yerlerde ne kadar azap çeker, anlaşılır. İşte ben bu meyusiyette iken, birden, inâyet-i ilâhiye ihtiyarlığımın imdadına geldi. O karakoldaki komiser, polislerle beraber, sâdık dost hükmüne geçtiler. Hiçbir vakit şapkayı başıma koymayı ihtar etmedikleri gibi, benim hizmetçilerim misilli, istediğim zaman beni şehrin etrafında gezdiriyordular.

Sonra, o karakolun karşısında, Kastamonu'nun medrese-i nuriyesi-ne⁵⁹¹ girdim, Nurlar'ın telifine başladım. Feyzi, Emin, Hilmi, Sâdık, Nazif, Salahaddin gibi Nur'un kahraman şakirtleri,⁵⁹² Nurlar'ın

⁵⁹⁰ 27 Mart 1936.

⁵⁹¹ Burası, devamlı gözetim altında bulunması için karakolun karşısında bulunan küçük bir evdi. Üstad'ın kaldığı bu ev iki katlı idi. Birinci kat, odunluk olarak kullanılıyordu. İkinci katta iki oda vardı. Üstad Bediüzzaman bu evin kirasını bizzat kendisi ödüyordu.

⁵⁹² Bu Risale-i Nur talebeleri, Risale-i Nur ve Hazreti Üstad'la Kastamonu Hayatı'nın ikinci yılında yani 1938'de tanışan talebelerdir. Bu talebeler içerisinde Emin Çayırılı (Kastamonu'ya nefyedilen) doğu vilâyetlerinin aşiretlerinden birinin önde gelenlerinden. Kendisine küçük bir çayhane kurduğu için Çaycı Emin lâkabıyla tanınmıştır.

neşri, teksiri için o medreseye devam ettiler. Gençlikte eski talebele-
rimle geçirdiğim kıymetli müzakere-i ilmiyeyi daha parlak bir sûrette
gösterdiler.⁵⁹³

Samimiyeti ve ihlâsı, Bediüzzaman'la tanışmasına yardımcı olmuş ve Risaleler'in
neşrinde bağlantı noktası olmuştur. Kastamonu Hayatı'nda Üstad ile beraber olmuş,
Denizli hapsine girmiş, doğduğu il olan Van'da 1967 yılında vefat etmiştir.

Çaycı Emin Ağabey'in Üstad Hazretleri ile tanışması şöyle olmuştur:

Nasrullah Şadırvanı'na, ilk defa gördüğü yaşlı bir insan gelmişti. Bir bekçinin dol-
durduğu testinin başında nezaret ediyordu. Kıyafeti bir hocayı andırıyordu. Sarıklı,
cübbeli.. Kastamonu'da, bir Osmanlı Şeyhü'l-İslâm'ının heybetiyle, fütursuz dolaşı-
yordu, hem de 1936 yılında.

Emin Bey ihtiyarsız olarak kalktı, doğru yanına yaklaşarak selâm verdi.

- Sen nerelisin kurban?

- Beni takip ediyorlar, bana yaklaşma, sana zararım dokunur.

İşte bu hasbilik, bu samimiyet, Emin Bey'in gönlünü tutuşturmaya yetmişti. Nasıl
tekrar görüşebilirim diye çırpınıp duruyordu. İsterseniz gelin buradan itibaren
Emin Bey'in kendi ağzından dinleyelim:

Kendisini sordum soruşturdum. Çarşı Polis Karakolu'nda kalyormuş. Ara sıra bir
bekçi ve polisle birlikte Kastamonu Kalesi'ne çıkıyormuş. Bir gün bir polis gelip
beni çağırdı... Polisle birlikte kaleye çıktık. Kendileri oradaydı. Polise dedi:

- Kardeşim, bu benim hemşerimdir. Sen bir-iki dakika bizden ayrıl, ben onunla biraz
konuşacağım.

Polis yanımdan ayrılınca, durumunu acı acı anlattı. Sıhhatinin iyi olmadığını, bir-
kaç defa zehirlediklerini söyledi. Şeker, çay gibi ufak-tefek alacaklarını bir vasıtayla
kendisine ulaştırmamı bildirdi.

- Benim yanıma kimseyi bırakmıyorlar. Ben komisere söyleyeceğim, yatağımı
birisine satacağım. Yalnız arada bir vasıta olsun ki ara sıra sen gel, bir şeyler lâzım
oldukça, hem onu alırsın hem de bu yatak meselesini hallederiz, dedi.

Bana üç tane sarı altın verdi.

- Bunlar Harb-i Umumi'den kaldı. Uzun yıllar saklıyorum. Bunları yanına al, boz-
durursun, bana lâzım olanları bununla alırsın, dedi.

Ben de durumumun iyi olduğunu söyleyince,

- Katiyen karşılıksız bir şey kabul etmem, dedi.

Altınları alarak birisini çarşıda bozdurdum. Ertesi gün komiser beni çağırdı. 'Bu
Hocaefendi yatağını satmak istiyor, sen bunun yatağını alırsın?' dedi. Ben de ala-
cağımı söyleyince, 'Sen bununla nereden tanışıyorsun?' dedi. Ben de, 'Hemşerimdir,
tanışırsın.' dedim.

Yatağı alacağımı söyleyince karakolun üst katına, kaldığı yere çıktık. Yatağa baktım.
Yirmi beş lira kıymet biçtik. Yatağı tekrar kendisine kiraladım. Ne kadar yatarsa,
o kadar para verecekti. Bu vasıtayla, her gün yatağın kirasını almak için karakola gidip
geliyordum. İhtiyaçlarını böylece temin ediyordum." (Şahiner, *Son Şahitler* 2/96)

⁵⁹³ Lem'alar, 26. Lem'a, 16. Rica, Risale-i Nur Küllayı 1/724

Fenler Hâlıkımızı Tanıttırıyor

Kastamonu’da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler.⁵⁹⁴ “Bize Hâlıkımızı tanıttır; muallimlerimiz Allah’tan bahsetmiyorlar.” dediler.

Kastamonu’da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. “Bize Hâlıkımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah’tan bahsetmiyorlar.” dediler.

Ben dedim:

– Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisân-ı mahsusuyla mütemâdiyen Allah’tan bahsedip Hâlık’ı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz!

Meselâ, nasıl ki mükemmel bir eczahane ki her kavanozunda harika ve hassas mizanlarla alınmış hayattar macunlar ve tiryaklar var. Şüphesiz gayet maharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir.

Öyle de küre-i arz eczahanesinde bulunan dört yüz bin çeşit nebatât ve hayvanât kavanozlarındaki zîhayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczahaneden ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nisbetinde –okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla– küre-i arz eczahane-i kübrâsının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelâl’i hatta kör gözlere de gösterir, tanıttırır.

Konu ile ilgili olarak aşağıdaki örneğe gelinceye kadar daha başka örnekler de veriliyor.

Hem meselâ, nasıl ki bir kitap bulunsa ki bir satırında bir kitap ince yazılmış ve her bir kelimesinde ince kalemle bir sûre-i Kur’âniye

⁵⁹⁴ O yıllarda 14 yaşında bir ortaokul talebesi olan Yeni Lûgat müellifi Abdullah Yeğin Ağabey Üstad Bediüzzaman Hazretleri ile ilgili hatıralarını şöyle anlatmaktadır:

“Rıfat isimli sınıf arkadaşımınla daima ziyaretine giderdik. Bize imanın kıymetinden, Allah’ın birliğinden, insanın serbest ve başboş olmadığından bahsedirdi. Ziyaretinden sonra yeniden dünyaya gelmiş gibi sevinir; mânevî bir huzur ve neşe ile dolardık.

Okulda öğretmenlerin hiç Allah’tan bahsetmediklerini söylemiş ve kendisinden Allah’ın varlığının isbatını istemiştim. Bir müddet bu konuda konuştuğuktan sonra, ‘Sizin ilk dersinizi kaleme alacağız.’ dedi. Yanında Mehmed Feyzi Ağabey vardı. Ona yazdırıyordu. Sonra onun yardımı ile ben de yeni yazı ile bir deftere geçirdim.

Bu ders, ‘Ey Abdullah ve Rıfat!’ diye başlıyordu. Sonra bu dersler, ‘Câzibedar bir fitne içinde bulunan ve daha aklını kaybetmeyen bazı gençlerle bir muhaveredir.’ başlığı altında Gençlik Rehberi’nde, ‘Altıncı Mesele’ olarak da Meyve Risalesi’nde neşredildi. (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 339)

yazılmış, gayet mânidâr ve bütün meseleleri birbirini teyit eder ve kâtibini ve müellifini fevkalâde meharetli ve iktidarlı gösteren bir acîp mecmua; şeksiz, gündüz gibi kâtip ve musannıfını kemâlâtıyla, hünerleriyle bildirir, tanıttırır. مَا شَاءَ اللَّهُ⁵⁹⁵ ، مَا بَارَكَ اللَّهُ⁵⁹⁶ cümleleriyle takdir ettirir.

Aynen öyle de bu kâinat kitab-ı kebîri ki; bir tek sayfası olan zemin yüzünde ve bir tek forması olan baharda, üç yüz bin ayrı ayrı kitaplar hükmündeki üç yüz bin nebâtî ve hayvanî tâifeleri beraber, birbiri içinde, yanlışsız, hatasız, karıştırmayarak, şaşırılmayarak, mükemmel, muntazam ve bazen ağaç gibi bir kelimedede bir kasideyi ve çekirdek gibi bir noktada bir kitabın tamam bir fihristesini yazan bir kalem işlediğini gözümüzle gördüğümüz bu nihayetsiz mânidâr ve her kelimesinde çok hikmetler bulunan şu mecmûa-yı kâinat ve bu mücessem kur'ân-ı ekber-i âlem, mezkûr misaldeki kitaptan ne derece büyük ve mükemmel ve mânidâr ise o derecede –sizin okuduğunuz fenn-i hikmeti'l-eşya ve mektepte bilfiil mübâşeret ettiğiniz fenn-i kıraat ve fenn-i kitâbet, geniş mikyaslarıyla ve dürbün gözleriyle– bu kitab-ı kâinatın nakkâsını, kâtibini hadsiz kemâlâtıyla tanıttırır. سُبْحَانَ اللَّهِ⁵⁹⁷ cümlesiyle bildirir, takdisiyle tarif eder. الْحَمْدُ لِلَّهِ⁵⁹⁸ senâlarıyla sevdendir.

İşte bu fenlere kıyasen yüzer fûnûndan her bir fen, geniş mikyasıyla ve hususi aynasıyla ve dürbünlü gözüyle ve ibretli nazarıyla bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelâl'ini esmâsıyla bildirir; sıfâtını, kemâlâtını tanıttırır.

İşte bu muhteşem ve parlak bir burhan-ı vahdâniyet olan mezkûr hücceti ders vermek içindir ki Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan çok tekrar ile en ziyade خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ⁶⁰¹ ve رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ⁶⁰⁰ âyetleriyle Hâlıkımızı bize tanıttırıyor.” diye o mektepli gençlere dedim.

⁵⁹⁵ “Maşâallah! Allah ne güzel dilemiş ve yapmış!” (En'âm Sûresi 6/128; A'râf Sûresi 7/188; Yûnus Sûresi 10/49; Kehf Sûresi 18/39; A'lâ Sûresi 87/7)

⁵⁹⁶ Allah hayır ve bereketini artırsın.

⁵⁹⁷ Sadece büyüklükte değil hiçbir konuda eşi ve benzeri olmayan, başka bir şey kendisiyle kıyas bile edilemeyecek yegâne büyük, Allah'tır.

⁵⁹⁸ Allah'ı bütün eksiklerden tenzih ederim.

⁵⁹⁹ “Bütün hamdler, övgüler Allah'adır.” (Fâtiha Sûresi 1/2; En'âm Sûresi 6/1; A'râf Sûresi 7/43; Yûnus Sûresi 10/10; İbrahim Sûresi 14/39; Nahl Sûresi 16/75; ...)

⁶⁰⁰ “Göklerin ve yerin Rabbi” (Ra'd Sûresi 13/16; İsrâ Sûresi 17/102; Kehf Sûresi 18/14; Meryem Sûresi 19/65; ...)

⁶⁰¹ “Gökleri ve yeri yaratan...” (En'âm Sûresi, 6/1, 73; A'râf Sûresi, 7/54; Tevbe Sûresi,

Onlar dahi tamamıyla kabul edip tasdik ederek: “Hadsiz şükür olsun Rabbimiz’e ki tam kudsî ve ayn-ı hakikat bir ders aldık. Allah senden razı olsun!” dediler.⁶⁰²

Nur Postacılarının Gayretleri

Orada, sekiz sene ağır bir istibdat ve göz hapsi altında bir sürgün hayatı geçirtiliyor. Fakat o, katiyen boş durmuyor, neşr-i envar-ı Kur’âniye’ye gizli olarak devam ediyor. Billhassa İnebolu’da çok fedakâr ve faal talebeleri yetişiyor. Aynen Isparta talebeleri gibi, şevkle Risale-i Nur’u yazmaya ve etrafa perde altında neşretmeye başlıyorlar. Karadeniz havalisinde de Risale-i Nur eserleri böylece büyük bir rağbet görmeye başlıyor...

Din düşmanlarının, postahanelerden Nur Risaleleri’ni ve mektuplarını göndermeyi yasak edecek dereceye varan şiddetli tazyikatları zamanında bu mektupları ve Nur Risaleleri’ni, Nur talebeleri köyden köye, kasabadan kasabaya, vilâyetten vilâyete götürmüşlerdir. Hatta kendi aralarında “Nur postacıları” meydana getirmişlerdir.⁶⁰³

Bu Dönemdeki Mektuplardan Örnekler Nur Hizmetindeki Dünyevî Neticeler

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bayramınızı tebrik ve hizmetinizi takdir ve muvaffakiyetinize dua ederek Hâlık-ı Rahîm’e hadsiz şükrederim ki sizler gibi sebatkâr ve fedakâr kardeşleri Risaletü’n-Nur’a sahip ve nâşir yapmış. Ben sizleri düşündükçe, ruhum inşirah ve kalbim ferahlarla dolar. Daha dünyadan gitmek benim için medâr-ı teessüf olamaz. Sizler kaldıkça ben yaşıyorum diye, mevte, dostane bakıyorum, ecelimi telâşsız bekliyorum. Allah sizden ebeden râzı olsun. Âmin, âmin, âmin!⁶⁰⁴

9/36; Yunus Süresi 10/3; ...)

⁶⁰² Şuâlar, 11. Şuâ, 6. Mesele, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/954-955

⁶⁰³ Tarihçe-i Hayat, Kastamonu Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/2175. Üstad’ın Kastamonu’dan Isparta’ya gönderdiği muhabere mektuplarının sayısı, hususî ve umumîleri dahil 275 adettir. (Badilli, *Tarihçe* 844)

⁶⁰⁴ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1578

Risaletü'n-Nur'un hizmetinde ekser şakirtleri birer nevi keramet ve ikram-ı ilâhî hissettikleri gibi, bu âciz kardeşiniz çok muhtaç olduğu için, çok nevilerini ve çeşitlerini hissediyorum. Ve bu sıralarda bu havalideki şakirtleri, yeminle itiraf ediyoruz ki "Biz Nur'un hizmetinde çalıştıkça hem maişetçe, hem istirahat-i kalbce bir genişlik, bir ferah zâhir bir sûrette hissediyoruz." Ben kendimce o kadar hissediyorum ki nefis ve şeytanım dahi o bedâhete karşı hayret ederek sustular.⁶⁰⁵

Risale-i Nur'a İntisap Edenin Vazifesi

Âhiret kardeşlerime mühim bir ihtar

İki maddedir.

Birincisi: Risale-i Nur'a intisap eden zâtın en ehemmiyetli vazifesi, onu yazmak ve yazdırmaktır ve intişarına yardım etmektir. Onu yazan veya yazdıran, "Risale-i Nur talebesi" unvanını alır. Ve o unvan altında, her yirmi dört saatte benim lisanımla belki yüz defa, bazen daha ziyade hayırlı dualarımda ve mânevî kazançlarımda hissedar olmakla beraber, benim gibi dua eden kıymetkar binler kardeşlerin ve Risale-i Nur talebelerinin dualarına ve kazançlarına dahi hissedar olur.

Hem, dört vecihle dört nevi ibadet-i makbule hükmünde bulunan kitabetinde, hem imanını kuvvetlendirmek, hem başkalarının imanlarını tehlikeden kurtarmasına çalışmak, hem hadisin hükmüyle, bir saat tefekkür bazen bir sene kadar bir ibadet hükmüne geçen tefekkür-ü imanîyi⁶⁰⁶ elde etmek ve ettirmek, hem hüsn-ü hattı olmayan ve vaziyeti çok ağır bulunan Üstadına yardım etmekle hasenâtına iştirak etmek gibi çok faydaları elde edebilir...⁶⁰⁷

Kahramanların Sadakati

Feyzi kardeşim! Sen Isparta vilâyetindeki kahramanlara benzemek istiyorsan tam onlar gibi olmalısın. Hapishanede –Allah rahmet eyle-

⁶⁰⁵ Kastamonu Lâhikası, Size lâtif bir hikâye, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/1578

⁶⁰⁶ el-Gazzâlî, *İb'yâu U'lûmi'd-Dîn* 4/423; el-Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân* 4/314; Aliyyülkârî, *el-Masnû'* s.82; el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafî* 1/370

⁶⁰⁷ Kastamonu Lâhikası, Âhiret kardeşlerime mühim bir ihtar, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1579

sin- mühim bir şeyh ve müşşid ve cazibedar bir Nakşî evliyasından bir zât, dört ay mütemadiyen Risale-i Nur'un elli-altmış şakirtleri içinde celb-kârâne sohbet ettiği hâlde, yalnız bir tek şakirdi muvakkaten kendine çekebildi. Mütebâkisi, o cazibedar şeyhe karşı müstağni kaldılar. Risale-i Nur'un yüksek, kıymettar hizmet-i imaniyesi onlara kâfi olarak kanaat veriyordu.

O şakirtlerin gayet keskin kalb ve basireti şöyle bir hakikati anlamış ki: Risale-i Nur'a hizmet ise, imanı kurtarıyor; tarikat ve şeyhlik ise velâyet mertebeleri kazandırıyor. Bir adamın imanını kurtarmak ise on mümini velâyet derecesine çıkarmaktan daha mühim ve daha sevaplıdır. Çünkü iman, saadet-i ebediyeyi kazandırdığı için bir mümine, küre-i arz kadar bir saltanat-ı bâkiyeyi temin eder. Velâyet ise, müminin cennetini genişlettirir, parlattırır. Bir adamı sultan yapmak, on neferi paşa yapmaktan ne kadar yüksek ise, bir adamın imanını kurtarmak, on adamı velî yapmaktan daha sevaplı bir hizmettir.

İşte bu dakik sırrı, senin Ispartalı kardeşlerin bir kısmının akılları görmese de umumunun keskin kalbleri görmüş ki benim gibi bîçâre günahkâr bir adamın arkadaşlığını evliyalara, belki de eğer bulunsaydı müctehidlere dahi tercih ettiler.

Bu hakikate binaen, bu şehre bir kutup, bir gavs-ı âzam gelse "Seni on günde velâyet derecesine çıkaracağım." dese, sen Risale-i Nur'u bırakıp onun yanına gitsen, Isparta kahramanlarına arkadaş olamazsın.⁶⁰⁸

Dindarlara Ait Bir Varta

Bu acıp asrın hayat-ı dünyeviyeyi ağırlaştırması ve yaşamak şerâitini ağırlatması ve çok etmesi ve hâcât-ı gayr-i zaruriyeyi görenekle, tiryaki ve müptelâ etmekle hâcât-ı zaruriye derecesine getirmesiyle hayatı ve yaşamayı, herkesin her vakitte en büyük maksat ve gayesi yapmıştır. Onunla hayat-ı diniye ve ebediye ve uhreviyeye karşı ya sed çeker veya ikinci, üçüncü derecede bırakır. Bu hatasının cezası olarak öyle dehşetli bir tokat yedi ki dünyayı başına cehennem eyledi.

⁶⁰⁸ Age. 2/1603

İşte bu dehşetli musibette, ehl-i diyanet dahi büyük bir vartaya düşüyorlar ve kısmen anlamıyorlar. Ezcümle:

Ben gördüm ki ehl-i diyanet, belki de ehl-i takvâ bir kısım zâtlar bizimle gayet ciddî alâkadarlık peyda ettiler. O bir-iki-zâtta gördüm ki diyaneti ister ve yapmasını sever, tâ ki hayat-ı dünyeviyesinde muvafak olabilsin, işi rast gelsin. Hatta tarikatı, keşif ve keramet için ister. Demek âhiret arzusunu ve dinî vezâifin uhrevî meyvelerini dünya hayatına bir dirsek, bir basamak gibi yapıyor. Bilmiyor ki saadet-i uhreviye gibi saadet-i dünyeviye dahi medar olan hakâik-i diniyenin fevâid-i dünyeviyesi, yalnız müreccih (tercih edici) ve teşvik edici derecesinde olabilir. Eğer illet derecesine çıksa ve o amel-i hayrın yapmasına sebep o fayda olsa o ameli iptal eder; lâakal ihlâsı kırılır, sevabı kaçar.

Bu hasta ve gaddar ve bedbaht asrın belâ ve vebasından ve zulüm ve zulmetinden en mücerrep bir kurtarıcı, Risale-i Nur'un mizanları ve muvazeneleriyle, neşrettiği nur olduğunu kırk bin şahit vardır. Demek Risale-i Nur'un dairesine yakın bulunanlar içine girmezse tehlike ihtimali kavîdir.⁶⁰⁹

İlk Maksat İman Hakikatleri

Hakâik-i imaniye, her şeyden evvel bu zamanda en birinci maksat olmak ve sair şeyler ikinci, üçüncü, dördüncü derecede kalmak ve Risale-i Nur'la onlara hizmet etmek en birinci vazife ve medâr-ı merak ve maksud-u bizzat olmak lâzım iken, şimdiki hâl-i âlem hayat-ı dünyeviye, hususan hayat-ı içtimaiye ve bilhassa hayat-ı siyasiye ve bilhassa medeniyetin sefahet ve dalâletine ceza olarak gelen gadab-ı ilâhinin bir cilvesi olan Harb-i Umumî'nin tarafgirâne, damarları ve âsapları tehyiç edip bâtın-ı kalbe kadar, hatta hakâik-i imaniyenin elmasları derecesine o zararlı, fâni arzuları yerleştirecek derecesinde bu meş'um asır öyle şırınga etmiş ve ediyor ve öyle aşlamış ve aşıyor ki Risale-i Nur dairesi haricinde bulunan ulemâlar, belki de veliler o siyasî ve içtimaî hayatın râbitaları sebebiyle, hakâik-i imaniyenin hükmünü ikinci, üçüncü derecede bırakıp o cerayanların hükmüne tâbi olarak, hemfikri olan münafıkları sever. Kendine muhalif olan ehl-i hakikati,

⁶⁰⁹ Age. 2/1614-1615

belki ehl-i velâyeti tenkit ve adavet eder, hatta hissiyat-ı diniyeyi o cereyanlara tâbi yaparlar.

İşte bu asrın bu acîp tehlikesine karşı, Risale-i Nur'un hizmet ve meşgalesi, şimdiki siyaseti ve cerayanlarını o derece nazarımdan ıskat etmiş ki bu Harb-i Umumî'yi bu dört ayda merak etmedim, sormadım.

Hem Risale-i Nur'un has talebeleri, bâki elmaslar hükmünde olan hakâik-i imaniyenin vazifesi içinde iken zalimlerin satranç oyunlarına bakmakla vazife-i kudsiyelerine fütur vermemek ve fikirlerini onlarla bulaştırmamak gerektir.

Cenab-ı Hak, bize, nur ve nuranî vazifeyi vermiş, onlara da zulümlü zulümatlı oyunları vermiş. Onlar bizden istiğna edip yardım etmedikleri ve elimizdeki kudsî nurlara müşteri olmadıkları hâlde, biz onların karanlıklı oyunlarına vazifemizin zararına bakmaya tenezzül etmek hatadır. Bize ve merakımıza, dairemiz içindeki ezvak-ı mâneviye ve envar-ı imaniye kâfi ve vâfidir.⁶¹⁰

Aşırı Şefkatin Dengelenmesi

Şefkat-i insaniye, merhamet-i rabbâniyenin bir cilvesi olduğundan, elbette rahmetin derecesinden aşmamak ve Rahmeten li'l-âlemîn Zât'ın (aleyhissalâtü vesselâm) mertebe-i şefkatinden taşmamak gerektir. Eğer aşsa ve taşsa o şefkat, elbette merhamet ve şefkat değildir; belki dalâlete ve ilhada sirayet eden bir maraz-ı ruhî ve bir sakam-ı kalbîdir.

Meselâ, kâfir ve münafıkların Cehennem'de yanmalarını ve azap ve cihad gibi hâdiseleri kendi şefkatine sığıştırmamak ve teville sapmak, Kur'ân'ın ve edyân-ı semâviyenin bir kısm-ı azîmini inkâr ve tekzip olduğu gibi, bir zulm-ü azîm ve gayet derecede bir merhametsizliktir.

Çünkü masum hayvanları parçalayan canavarlara himayetkârâne şefkat etmek, o biçâre hayvanlara şedit bir gadr ve vahşi bir vicdansızlıktır. Ve binler Müslümanların hayat-ı ebediyelerini mahveden ve yüzer ehl-i imanın su-i âkıbete ve müthiş günahlara sevk eden adamlara şefkatkârâne taraftar olmak ve merhametkârâne cezadan kurtulmalarına dua etmek, elbette o dua, o mazlum ehl-i imana dehşetli bir merhametsizlik ve şenî bir gadirdir.

⁶¹⁰ Age. 2/1618

Risale-i Nur'da kat'iyetle isbat edilmiş ki küfür ve dalâlet, kâinata büyük bir tahkir ve mevcudata bir zulm-ü azîmdir ve rahmetin ref'ine ve âfâtın nüzûlüne vesiledir. Hatta, deniz dibinde balıklar, cânilerden şekva ederler ki "İstirahatimizin selbine sebep oldular." diye rivâyet-i sahiha vardır.

O hâlde kâfirin azap çekmesine acıyıp şefkat eden adam, şefkate lâ-yık hadsiz masumlara acıymıyor ve şefkat etmeyip ve hadsiz merhametsizlik ediyor demektir. Yalnız bu var ki müstehaklara âfât geldiği zaman masumlar da yanarlar; onlara acımamak olmuyor. Fakat, cânilerin cezalarından zarar gören mazlumların hakkında gizli bir merhamet var.

Bir zaman, eski Harb-i Umumî'de, düşmanların ehl-i İslâm'a ve bilhassa çoluk ve çocuklara ettikleri katl ve zulümlerinden pek çok müteallim oluyordum. Fıtratımda şefkat ve rikkat ziyade olduğundan, tahammülüm haricinde azap çekerdim.

Birden kalbime geldi ki o maktul masumlar şehit olup veli olurlar; fâni hayatları, bâki bir hayata tebdil ediliyor. Ve zâyî olan malları sadaka hükmünde olup bâki bir mal ile mübadele olur. Hatta o mazlumlar kâfir de olsa âhirette kendilerine göre o dünyevî âfâttan çektikleri belâlara mukabil rahmet-i ilâhiyenin hazinesinden öyle mükâfatları var ki eğer perde-i gayp açılrsa o mazlumlar haklarında büyük bir tezahür-ü rahmet görüp "Yâ Rabbi, şükür elhamdülillâh!" diyeceklerini bildim ve kat'î bir sûrette kanaat getirdim. Ve ifrat-ı şefkatten gelen şiddetli teessür ve elemden kurtuldum.⁶¹¹

Kâfirlerin Başına Gelen Musibette Masumların Durumu

Şiddet-i şefkat ve rikkatten, bu kışın şiddetli soğuğuyla beraber mânevî ve şiddetli bir soğuk ve musibet-i beşeriyeden bîçârelere gelen felâketler, sefaletler, açlıklar şiddetle rikkatime dokundu. Birden ihtar edildi ki:

Böyle musibetlerde kâfir de olsa hakkında bir nevi merhamet ve mükâfat vardır ki o musibet ona nisbeten çok ucuz düşer. Böyle musibet-i semâviye masumlar hakkında bir nevi şehadet hükmüne geçiyor.

⁶¹¹ Age. 2/1599

Üç-dört aydır ki dünyanın vaziyetinden ve harbinden hiçbir haberim yokken, Avrupa'da, Rusya'daki çoluk-çocuğa acıyarak tahattur ettim. O mânevî ihtarın beyan ettiği taksimat bu elîm şefkate bir merhem oldu. Şöyle ki:

O musibet-i semâviyeden ve beşerin zalim kısmının cinayetinin neticesi olarak gelen felâketten vefat eden ve perişan olanlar, eğer on beş yaşına kadar olanlar ise, ne dinde olursa olsun şehit hükmündedir. Müslümanlar gibi büyük mükâfat-ı mâneviyeleri, o musibeti hiçe indirir. On beşinden yukarı olanlar, eğer masum ve mazlum ise, mükâfatı büyüktür, belki onu cehennemden kurtarır.

Çünkü âhîrzamanda madem fetret derecesinde din ve din-i Muhammedî'ye (aleyhissalâtü vesselâm) bir lâkaytlık perdesi gelmiş. Ve madem âhîrzamanda Hazreti İsa'nın (aleyhisselâm) din-i hakîkîsi hükmedecek, İslâmiyet'le omuz omuza gelecek. Elbette şimdi, fetret gibi karanlıkta kalan ve Hazreti İsa'ya (aleyhisselâm) mensup Hıristiyanların mazlumları, çektikleri felâketler onlar hakkında bir nevi şehadet denilebilir. Hususan ihtiyarlar ve musibetzedeler, fakir ve zayıflar, müstebit büyük zalimlerin cebir ve şiddetleri altında musibet çekiyorlar. Elbette o musibet onlar hakkında medeniyetin sefahetinden ve küfranından ve felsefenin dalâletinden ve küfründen gelen günahlara keffaret olmakla beraber, yüz derece onlara kârdır diye hakikatten haber aldım. Cenab-ı Erhamû'r-râhimîn'e hadsiz şükrettim. Ve o elîm elem ve şefkatten teselli buldum.

Eğer o felâketi gören zalimler ise ve beşerin perişanlığını ihzar eden gaddarlar ve kendi menfaati için insan âlemine ateş veren hodgâm, alçak insî şeytanlar ise tam müstehak ve tam adalet-i rabbâniyedir.

Eğer o felâketi çekenler mazlumların imdadına koşanlar ve istirahat-i beşeriye için ve esasat-ı diniyeyi ve mukaddesat-ı semâviyeyi ve hukuk-u insaniyeyi muhafaza için mücadele edenler ise, elbette o fedakârlığın mânevî ve uhrevî neticesi o kadar büyüktür ki o musibeti onlar hakkında medar-ı şeref yapar, sevdirebilir.

*Said Nursî*⁶¹²

Hizmetimiz, Emniyet ve Asayişin Teminine Yardım Ediyor

En ziyade bize nezaretle, bizimle ve siyasetle alâkadar mühim bir zât geldi. Ona dedim ki:

Bu on sekiz senedir sizlere müracaat etmedim ve hiçbir gazete okumadım; bu sekiz aydır, bir defa cihanda ne oluyor, diye sormadım; üç senedir burada işitilen radyoyu dinlemedim tâ ki kudsî hizmetimize mânevî zarar gelmesin. Bunun sebebi şudur ki:

İman hizmeti, iman hakâiki, bu kâinatta her şeyin fevkindedir, hiçbir şeye tâbi ve âlet olamaz. Fakat, bu zamanda, ehl-i gaflet ve dalâlet ve dinini dünyaya satan ve bâki elmasları şişeye tebdil eden gafil insanlar nazarında o hizmet-i imaniyeyi hariçteki kuvvetli cereyanlara tâbi veya âlet telâkki etmek ve yüksek kıymetlerini umumun nazarında tenzil etmek endişesiyle, Kur'ân-ı Hakîm'in hizmeti, bize kat'î bir sûrette siyaseti yasak etmiş.

Sizler, ey ehl-i siyaset ve hükûmet! Evham edip bizlerle uğraşmayın. Bilâkis teshilât göstermeniz lâzım. Çünkü hizmetimiz, emniyet ve hürmet ve merhameti tesis ile hem asayiş, hem inzibatı hem hayat-ı içtimaiyeyi anarşilikten kurtarmaya çalışıp sizin hakikî vazifenizin temel taşlarını tesbit ediyor, takviye ve teyit ediyor.

*Said Nursî*⁶¹³

Zaman Cemaat Zamanıdır

Bu zaman, ehl-i hakikat için, şahsiyet ve enaniyet zamanı değil. Zaman, cemaat zamanıdır. Cemaatten çıkan bir şahs-ı mânevî hükmeder ve dayanabilir. Büyük bir havuza sahip olmak için, bir buz parçası hükmündeki enaniyet ve şahsiyetini o havuza atmaktır ve eritmek gerekir. Yoksa, o buz parçası erir, zayi olur; o havuzdan da istifade edilmez.

Hem mûcib-i taaccüp, hem medâr-ı teessüftür ki ehl-i hak ve hakikat ittifaktaki fevkalâde kuvveti ihtilâfla zayi ettikleri hâlde, ehl-i nifak ve ehl-i dalâlet, meşreplerine zıt olduğu hâlde ittifaktaki ehemmiyetli kuvveti elde etmek için ittifak ediyorlar. Yüzde on iken, doksan ehl-i hakikatı mağlûp ediyorlar.⁶¹⁴

⁶¹³ Age. 2/1627

⁶¹⁴ Age. 2/1630

Takvâ ve Amel-i Salih

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bugünlerde, Kur'ân-ı Hakîm'in nazarında, imandan sonra en ziyade esas tutulan takvâ ve amel-i salih esaslarını düşündüm. Takvâ, menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek; ve amel-i salih, emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır. Her zaman def-i şer, celb-i nef'a râcih olmakla beraber, bu tahribat ve sefahet ve câzibedar hevesat zamanında bu takvâ olan def-i mefasid ve terk-i kebâir üssü'l-esas olup büyük bir rüçhaniyet kesbetmiş. Bu zamanda tahribat ve menfi cereyan dehşetlendiği için, takvâ bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzlarını yapan, kebîreleri işlemeyen, kurtulur. Böyle kebâir-i azîme içinde amel-i salihin ihlâsla muvaffakiyeti pek azdır.

Hem, az bir amel-i salih, bu ağır şerâit içinde çok hükmündedir. Hem, takvâ içinde bir nevi amel-i salih var. Çünkü bir haramın terki vaciptir. Bir vacibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. Takvâ, böyle zamanlarda, binler günahın tehâcümünde bir tek içtinap, az bir amelle, yüzer günah terkinde, yüzer vacip işlenmiş oluyor. Bu ehemmiyetli nokta, niyet ile, takvâ namıyla ve günaha kaçınmak kastıyla menfi ibadetten gelen ehemmiyetli a'mâl-i salihadır.

Risale-i Nur şakirtlerinin, bu zamanda en mühim vazifeleri, tahribata ve günahlara karşı takvâyı esas tutup davranmak gerektir. Madem her dakikada, şimdiki tarz-ı hayat-ı içtimaiyede yüz günah insana karşı geliyor; elbette takvâ ile ve niyet-i içtinap ile yüzer amel-i salih işlenmiş hükmündedir. Mâlûmdur ki bir adamın bir günde harap ettiği bir sarayı, yirmi adam, yirmi günde yapamaz ve bir adamın tahribatına karşı yirmi adam çalışmak lâzım gelirken; şimdi, binler tahribatçıya mukabil, Risale-i Nur gibi bir tamircinin bu derece mukavemeti ve tesirâtı pek harikadır. Eğer bu iki mütekebil kuvvetler bir seviyede olsaydı, onun tamirinde mucizevâri muvaffakiyet ve fütuhat görülecekti.

Ezcümle: Hayat-ı içtimaiyeyi idare eden en mühim esas olan hürmet ve merhamet gayet sarsılmış. Bazı yerlerde, gayet elîm ve bîçâre ihtiyarlar, peder ve valideler hakkında dehşetli neticeler veriyor.

Cenab-ı Hakk'a şükür ki Risale-i Nur, bu müthiş tahribata karşı girdiği yerlerde mukavemet ediyor, tamir ediyor. Sedd-i Zülkarneyn'in tahribiyle Ye'cüc ve Me'cücülerin dünyayı fesada vermesi gibi, şeriat-ı Muhammediye (aleyhissalâtü vesselâm) olan sedd-i Kur'ânî'nin tezel-

zülüyle ve Ye'cüc ve Me'cüc'den daha müthiş olarak ahlâkta ve hayatta zulmetli bir anarşilik ve zulümlü bir dinsizlik fesada ve ifsada başlıyor.

Risale-i Nur'un şakirtleri, böyle bir hâdisede mânevî mücahedeleri, inşaallah, zaman-ı sahabedeki gibi, az amelle, pek büyük sevap ve a'mâl-i salihaya medar olur.

Aziz kardeşlerim! İşte böyle bir zamanda, bu dehşetli hâdisâta karşı, ihlâs kuvvetinden sonra bizim en büyük kuvvetimiz, iştirâk-i a'mâl-i uhrevî düsturuyla birbirimize kalemlerle, her birinin a'mâl-i salihâ defterine hasenât yazdırdıkları gibi; lisanlarıyla, her birinin takvâ kalesine ve siperine kuvvet ve imdat göndermektir. Vê bilhassa fırtınalı tehâcûme hedef olan bu fakir ve âciz kardeşinize, bu mübarek şuhûr-u selâse ve eyyâm-ı meşhurede yardıma koşmak, sizin gibi kahraman ve vefadar ve şefkatkârların şe'nidir. Bütün ruhumla bu imdad-ı mânevîyi sizden rica ediyorum. Ve ben dahi, iman ve sadakat şartıyla, Risale-i Nur talebelerini bütün dualarıma ve mânevî kazançlarıma, yirmi dört saatte, iştirak-i a'mâl-i uhrevîye düsturuyla, bazen yüz defadan ziyade "Risale-i Nur talebeleri" unvanıyla hissedar ediyorum.

*Said Nursî*⁶¹⁵

Neden Sadece Nurlar'la İştigal Ediyoruz?

Diyorlar: "Said yanında başka kitapları bulundurmuyor; demek onları beğenmiyor. Vê İmam Gazalî'yi (radiyallâhu anh) de tam beğenmiyor ki eserlerini yanına getirmiyor."

İşte bu acîp, mânâsız sözlerle bir bulantı veriyorlar. Bu nevi hileleri yapan, perde altında ehl-i zındıkadır; fakat, safdil hocaları ve bazı sofuları vasıta yapıyorlar.

Buna karşı deriz ki: Hâşâ, yüz defa hâşâ! Risale-i Nur ve şakirtlerinin bir üstadı olan Hücetü'l-İslâm İmam Gazzalî ve beni Hazreti Ali ile bağlayan yegâne üstadımı beğenmemek değil, belki bütün kuvvetleriyle onların takip ettiği mesleği ehl-i dalâletin hücumundan kurtarmak ve muhafaza etmektir.

Fakat, onların zamanında bu dehşetli zındıka hücumu, erkân-ı imaniyeyi sarsmıyordu. O muhakkik ve allâme ve müçtehit zâtların

⁶¹⁵ Age. 2/1632-1633

asırlarına göre münâzara-yı ilmiyede ve diniyede istimal ettikleri silâhlar hem geç elde edilir hem bu zaman düşmanlarına birden galebe edemediğinden, Risale-i Nur Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'dan hem çabuk hem keskin hem tam düşmanların başını dağıtacak silâhları bulduğu için, o mübarek ve kudsî zâtların tezgâhlarına müracaat etmiyor. Çünkü umum onların mercileri ve menbâları ve üstadları olan Kur'ân, Risale-i Nur'a tam mükemmel bir üstad olmuştur. Ve hem vakit dar hem bizler az olduğumuz için vakit bulamıyoruz ki o nuranî eserlerden de istifade etsek.

Hem Risale-i Nur şakirtlerinin yüz mislinden ziyade zâtlar, o kitaplarla meşguldürler ve o vazifeyi yapıyorlar. Biz de o vazifeyi onlara bırakmışız. Yoksa –hâşâ ve kellâ!– o kudsî üstadlarımızın mübarek eserlerini ruh u canımız kadar severiz. Fakat her birimizin bir kafası, birer eli, birer dili var; karşımızda da binler müteccaviz var; vaktimiz dar. En son silâh, mitralyoz gibi Risale-i Nur burhanlarını gördüğümüzden, mecburiyetle ona sarılıp iktifa ediyoruz.⁶¹⁶

Muterizlere Karşı Tavrımız

Aziz, siddik, müstakim kardeşlerim! Gayet ciddî bir ihtarla bir hakikati beyan etmeye lüzum var. Şöyle ki:

⁶¹⁷لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ sırrıyla, ehl-i velâyet, gaybî olan şeyleri, bildirilmezse bilmezler. En büyük bir veli dahi, hasmının hakikî hâlini bilmedikleri için, haksız olarak mübareze etmesini Aşere-i Mübeşşere'nin mabeynindeki muharebe gösteriyor. Demek, iki veli, iki ehl-i hakikat birbirini inkâr etmekle makamlarından sukut etmezler. Meğer, bütün bütün zâhir-i şeriate muhalif ve hatası zâhir bir içtihadla hareket edilmiş ola.

Bu sırta binaen ⁶¹⁸وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ deki ulüvv-ü cenap düsturuna ittibaen ve avam-ı müminînîni şeyhlerine karşı hüsn-ü zanlarını kırmamakla, imanlarını sarsılmadan muhafaza etmek

⁶¹⁶ Age. 2/1638

⁶¹⁷ Hiç kimse gaybı bilemez, gaybı yalnız Allah bilir.

⁶¹⁸ “O muttakiler ki kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler.” (Âl-i İmran Sûresi 3/134)

ve Risale-i Nur'un erkânlarının haksız itirazlara karşı haklı, fakat zararlı hiddetlerinden kurtarmak lüzumuna binaen; ve ehl-i ilhadın iki taife-i ehl-i hakkın mabeynindeki husumetten istifade ederek, birinin silâhıyla, itirazıyla ötekini cerhedip ve ötekinin delilleriyle berikini çürütüp ikisini de yere vurmak ve çürütmekten içtinaben, Risale-i Nur şakirtleri, bu mezkûr dört esasa binaen, muarızlara hiddet ve tehevür ile ve mukabele-i bilmisil ile karşılammalı. Yalnız kendilerini müdafaa için musalahakârâne, medar-ı itiraz noktaları izah etmek ve cevap vermek gerektir.

Çünkü bu zamanda enaniyet çok ileri gitmiş. Herkes, kameti miktarında bir buz parçası olan enaniyetini eritmeyip bozmuyor, kendini mâzur biliyor; ondan nizâ çıkıyor. Ehl-i hak zarar eder; ehl-i dalâlet istifade ediyor.

İstanbul'da mâlûm itiraz hâdisesi îma ediyor ki ileride, meşrebi-ni çok beğenen bazı zâtlar ve hodgâm bazı sofi-meşrepler ve nefsi- emmâresini tam öldürmeyen ve hubb-u cah vartasından kurtulmayan bazı ehl-i irşad ve ehl-i hak, Risale-i Nur'a ve şakirtlerine karşı kendi meşreplerini ve mesleklerinin revacını ve etbâlarının hüsn-ü teveccühlerini muhafaza niyetiyle itiraz edecekler; belki dehşetli mukabele etmek ihtimali var. Böyle hâdiselerin vukuunda, bizlere, itidâl-i dem ve sarsılmamak ve adavete girmemek ve o muarız taifenin de rüesalarını çürütmemek gerektir.

Fâş etmek hatırıma gelmeyen bir sırrı, fâş etmeye mecbur oldum. Şöyle ki:

Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi ve o şahs-ı mânevîyi temsil eden has şakirtlerinin şahs-ı mânevîsi "Ferid" makamına mazhar oldukları için, değil hususi bir memleketin kutbu, belki -ekseriyet-i mutlakayla- Hicaz'da bulunan kutb-u âzamın tasarrufundan hariç olduğunu.. ve onun hükmü altına girmeye mecbur değil. Her zamanda bulunan iki imam gibi, onu tanımaya mecbur olmuyor. Ben, eskide, Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsini, o imamlardan birisini zannediyordum. Şimdi anlıyorum ki Gavs-ı Âzam'da, kutbiyet ve gavsiyetle beraber, "Ferdiyete" dahi bulunduğundan, âhircamanda, şakirtlerinin bağlandığı Risale-i Nur, o "Ferdiyete" makamının mazharıdır. Bu gizlenmeye lâyık olan bu sırr-ı azime binaen Mekke-i Mükerrreme'de dahi -farz-ı muhal

olarak– Risale-i Nur’un aleyhinde bir itiraz kutb-u âzamdan dahi gelse, Risale-i Nur şakirtleri sarsılmayıp o mübarek kutb-u âzamin itirazını iltifat ve selâm sûretinde telâkki edip teveccühünü de kazanmak için, medar-ı itiraz noktaları o büyük üstadlarına karşı izah etmek, ellerini öpmektir.⁶¹⁹

Talebe-i Ulûmun Rızkı

Aziz, sıddık kardeşlerim! Ben, pek kat’î bir sûrette ve bine yakın tecrübelerim neticesinde kat’î kanaatim gelmiş ve ekser günlerde hissediyorum ki Risale-i Nur’un hizmetinde bulunduğum günde, o hizmetin derecesine göre kalbimde, bedenimde, dimağımda, maişetimde bir inkişaf, inbisat, ferahlık, bereket görüyorum. Hem orada iken, hem burada çok kardeşlerimden aynı hâleti hissettim ve ediyorum. Ve çokları itiraf ediyor ki “Biz de hissediyoruz.” derler. Hatta, size geçen sene yazdığım gibi, benim pek az gıda ile yaşadığımın sırrı, o bereket imiş.

Hem, İmam Şâfi’den (radiyallâhu anh) rivayet var ki: “Hâlis talebe-i ulûmun rızkına ben kefalet edebilirim.”⁶²⁰ demiş. Çünkü rızıklarında vüs’at ve bereket olur.

Madem hakikat budur ve madem hâlis talebe-i ulûm unvanına Risale-i Nur şakirtleri bu zamanda tam liyakat göstermişler. Elbette, şimdiki açlık ve kahta mukabil Risale-i Nur hizmetini bırakmak ve zaruret-i maişet özüyle maişet peşine koşmak yerine en iyi çare, şükür ve kanaat ve Risale-i Nur talebeliğine tam sarılmaktır.⁶²¹

Risale-i Nur’un Çok Okunmasının Hikmeti

İki üç gün evvel, Yirmi İkinci Söz tashih edilirken dinledim. Gördüm ki içinde hem küllî zikir, hem geniş fikir, hem kesretli tehlil, hem kuvvetli iman dersi, hem gafletsiz huzur, hem kudsî hikmet, hem yüksek bir ibadet-i tefekkürîye gibi nurlar var. Bir kısım şakirtlerin

⁶¹⁹ Age. 2/1644

⁶²⁰ el-Kudâî, *Müsnedü’ş-Şibâb* 1/244; el-Kannûcî, *Ebcedü’l-Ulûm* 1/98; el-Münâvî, *Feyzu’l-Kadîr* 6/175

⁶²¹ Age. 2/1646

ibadet niyetiyle risaleleri, ya yazmak veya okumak veya dinlemekliğin hikmetini bildim. Bârekâllah dedim, hak verdim.⁶²²

Beşinci nokta: Risale-i Nur –bu Anadolu memleketine– belâların def'ine ehemmiyetli bir vesiledir. Sadaka nasıl belâyı def ediyor⁶²³; onun intişarı ve okunması küllî bir sadaka nev'inde semâvî ve arzî belâların def'ine çok emareler ve çok hâdiselerle tebeyyün etmiş. Hatta Kur'an'ın işaretiyle tahakkuk etmiş. Ve yazmasını ve intişarını men etmek zamanlarında dört defa zelzelelerin başlaması ve intişarıyla durmaları ve Anadolu'da ekser okunması İkinci Harb-i Umumî'nin Anadolu'ya girmemesine bir vesile olduğu Sûre-i ﴿وَالْعَصْرِ﴾⁶²⁴ işaret ettiği, bu iki ay kuraklık zamanında mahkemenin Risale-i Nur'un be- raatına ve vatana menfaatli olduğuna dair kararını Mahkeme-i Temyiz tasdik ederek tam bir serbestiyetle Risale-i Nur'un intişar ve okunmasını beklerken, bütün bütün aksine olarak men edilmesi ve mahkemedeki risalelerin sahiplerine iade edilmemesi ve bizi de o cihetle konuşmaktan men etmeleri cihetiyle, belâların def'ine vesile olan bu küllî sadaka-yı mâneviye karşı çıkamadı, günahımız neticesi kuraklık başladı.⁶²⁵

Tenkrit Kapısını Açmayınız

Sakın birbirinize tenkrit kapısını açmayınız. Tenkrit edilecek şeyler kardeşlerinizden hariç dairelerde çok var. Ben nasıl sizin meziyetinizle iftihar ediyorum, o meziyetlerden ben mahrum kaldıkça, sizde bulduğundan memnun oluyorum, kendimindir telâkkî ediyorum. Siz de Üstadınızın nazarıyla birbirinize bakmalısınız. Âdeta, herbiriniz ötekini faziletlerine naşir olunuz.⁶²⁶

Kardeşlerim! Gerçi yeriniz çok dardır, fakat kalbinizin genişliği o sıkıntıya aldırılmaz, hem yerlerimize nisbeten daha serbesttir. Biliniz; en esaslı kuvvetimiz ve nokta-yı istinadımız, tesanüttür. Sakın sakın bu

⁶²² Age., 2/1668

⁶²³ Bkz.: Hatib el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd* 8/207; el-Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr* 4/236; el-Aclûnî, *Keşfi'l-Hafî* 2/30

⁶²⁴ “Yemin olsun asra (hadiselerle yüklü zamana, bilhassa onun son parçasına)...” (Asr Sûresi, 103/1)

⁶²⁵ Emirdağ Lahikası, 1/29

⁶²⁶ Age., 2/1662

musibetlerin verdiği asabîlik cihetiyle birbirinizin kusuruna bakmayınız. Kısmet ve kadere itiraz hükmünde olan şekvalar ve “Böyle olmasaydı şöyle olmazdı.” diye birbirinizden gücenmeyiniz. Ben anladım ki; bunların hücumundan kurtulmak çaremiz yoktu, ne yapsaydık onlar hücumu yapacak idiler. Biz sabır ve şükür ve kazaya rıza ve kadere teslim ile mukabele ederek tâ inâyet-i ilâhiye imdadımıza gelinceye kadar, az zamanda ve az amelde pek çok sevap ve hayrat kazanmaya çalışmalıyız.

Oradaki kardeşlerimizin selâmetlerine dualar ediyoruz.

*Said Nursî*⁶²⁷

Âyetü'l-Kübrâ'nın Telifi⁶²⁸

Bu Eserden Bazı Kısımlar⁶²⁹

⁶²⁷ Şuâlar On Üçüncü Şuâ, s.1005

⁶²⁸ Üstad'ın Kastamonu Hayatındaki telifleri şunlardır:

3. Şuâ (Münâcât Risalesi)
4. Şuâ (Âyet-i Hasbiye Risalesi)
5. Şuâ (Deccal, Süfyan ve kıyamet âlametleriyle alâkalıdır. Sadece tanzim edilmiştir.)
6. Şuâ (Teşehhüd ve Salâvât bahsi)
8. Şuâ (Keramet-i Aleviye)
9. Şuâ (İsbat-ı Haşr üzerine)
- 8., 9. 1. ve 2. Şuâlar'ın tebyizi ve 29. Lem'a'dan özetlenen Hizbü'l-Ekberi'n-Nurî'nin tanzimi

⁶²⁹ Bu makamda özet olarak, Prof. Dr. Muhsin Abdülhamid'in Âyetü'l-Kübrâ Risalesi'ne yazdığı Önsöz'de yer alan bir fıkrayı nakletmek istiyoruz:

Said Nursi zekice bir sükûnet içerisinde, hakikati arayan kişinin elinden tutarak fevkalâde geniş ve muazzam bir gezintide, akıl ve kalbinin kilitlerini açmak için, onu varlık portresinin önüne getirir. İç alıcı güzelliğini, muhteşem görüntülerini göstererek, evrensel gezisini ulvî afâkın harikalarından tutun tâ evrenin süflî heybetli varlıklarına kadar gezdirebilir. Bir dalgıç gibi derinlerine dalarak, genişliği ve dengesini, harikulâde sanatkârane levhaları önünde, akulları tesiri altına alır ve kalbinin tellerine dokunur. Gafili uyarır; şaşkınlığın basiretini açar; cahilin elinden tutarak ilim ve marifet âleminde kesin bir sebebiyet çerçevesine götürür. Derin gayelere, şümüllü küllî evrensel bir çizgide, Hâlık'ın kesin varlığını gösterir, göklerde ve yerde olanların onu tesbih ettiklerini müşahede ettirir.

Bütün bunları Bediüzzaman, verimli şiirsel bir üslûpla, Kelâm terminolojisi kayıtlarından uzak bir şekilde sunmuştur.

Karışıklığı artıran donuk felsefî prensipler ise, şu asrımızda bir akideyi kurtaramadığı gibi, bir imanı takviye edememiş ve İslâmî, dengeli mânevî gerilimin nurunu bir Müslüman'ın bünyesine koyamamıştır.

Bu risale, önemli bir “Tembih” ve bir “Mukaddime” ile başlar. İman yakînini sarsan iki belâyı ortaya koyarak, bunlardan kurtuluş yollarını da beyan eder.

Hadsiz misallerinden üç misali: Sûre-i Nahl'in bir sayfasında birbirine muttasıl üç âyetin işaret ettikleri üç fiilin hadsiz nüktelerinden üç nüktelerini beyan ederiz.

Birincisi: وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ⁶³⁰ Evet bal arısı fitratça ve vazifece öyle bir mucize-i kudrettir ki; koca Sûre-i Nahl, onun ismiyle tesmiye edilmiş. Çünkü o küçük bal makinesinin zerrecik başında onun ehemmiyetli vazifesinin mükemmel programını yazmak.. ve küçük karnında taamların en tatlısını koymak ve pişirmek.. ve süngüçüğünde zîhayat âzâları tahrip etmek ve öldürmek hâsiyetinde bulunan zehiri o uzuvcuğuna ve cismine zarar vermeden yerleştirmek, nihayet dikkat ve ilim ile ve gayet hikmet ve irade ile ve tam bir intizam ve muvazene ile olduğundan, şuursuz, intizamsız, mizansız olan tabiat ve tesadüf gibi şeyler elbette müdahale edemezler ve karışamazlar.

İşte bu üç cihetle mucizeli bu sanat-ı ilâhiyenin ve bu fiil-i rabbâniyenin, bütün zemin yüzünde hadsiz arılarda, aynı hikmetle, aynı dikkatle, aynı mizanda, aynı anda, aynı tarzda zuhuru ve ihatası, bedâhetle vahdeti isbat eder.

İkinci Âyet: وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ⁶³¹ *âyeti*, ibret-feşan bir fermanıdır. Evet, başta

Birinci bölümde; varlığın delilleri olan gökyüzü, hava, yeryüzü, denizler, nehirler, dağlar, çöller ve içinde bulunan her çeşidiyle ağaç, bitki, bütün türleriyle hayvan ve kuşların tevhide şahadet ettiklerini isbat eder. Peygamberlerin mucizeleri, asfiyanın deliller üzerinde ittifakı, evliyaların keşfiyat ve kerametleriyle icmaları, melâikenin, müstakim akıl ve selim kalbe sahip insanların ittifakları, vahiy hakikati, ilham ile vahiy arasındaki farkı, ilhamın mahiyeti, Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalâtu vesselâm) nübüvvetinin ve Kur'ân-ı Kerim'in doğruluğunu ve azametini gösteren delilleri, evrenin var oluşu, aralarındaki yardımlaşma, var oluş mârifet makamının kâinata hakim olan faaliyet hakikatine delâleti ve ilâhî kelâmın hakikati yer alır. Bütün bunların tevhide şahadet ettiklerini gözler önüne serer.

İkinci bölüm; tevhid delilleri arasında bulunan, ulûhiyet-i mutlaka hakikatleri, rubûbiyet-i mutlaka, kemâlât, hakimiyet-i mutlaka, azamet ve kibriya hakikatleri, rabbânî fiillerin mutlak zuhuru, icad ve ibda hakikatleri, mevcudatın küllî olduğu ve beraberce zuhur ettiği, en mükemmel nizam, maddelerin birliği, fettâhiyet ve rahmâniyet hakikatleri, tedbir irade rahimiyet ve rezzakiyetin hakikatlerini tazammun eder.

⁶³⁰ Nahl Sûresi, 16/68

⁶³¹ "Doğrusu davarlarda da size deliller vardır: Zira size onların karınlarındaki işkembe ile kan arasından, halis bir süt içiriyoruz ki içenlerin boğazından âfiyetle geçer." (Nahl Sûresi, 16/66)

inek ve deve ve keçi ve koyun olarak süt fabrikaları olan validelerin memelerinde kan ve fişkı içinde bulaştırmadan ve bulandırmadan ve onlara bütün bütün muhalif olarak hâlis, temiz, safi, mugaddî, hoş, beyaz bir sütü koymak.. ve yavrularına karşı o süttten daha ziyade hoş, şirin, tatlı, kıymetli ve fedakârâne bir şefkati kalblerine bırakmak; elbette o derece bir rahmet, bir hikmet, bir ilim, bir kudret ve bir ihtiyar ve dikkat ister ki; fırtınalı tesadüflerin ve karıştırıcı unsurların ve kör kuvvetlerin hiçbir cihetle işleri olamaz.

İşte böyle gayet mucizeli ve hikmetli bu sanat-ı rabbâniyenin ve bu fiil-i ilâhînin, umum rûy-u zeminde, yüz binlerle nevilerin, hadsiz validelerinin kalblerinde ve memelerinde aynı anda, aynı tarzda, aynı hikmet ve aynı dikkat ile tecellisi ve tasarrufu ve yapması ve ihatası, bedâhetle vahdeti isbat eder.

Üçüncü Âyet: وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ⁶³² Bu âyet, nazar-ı dikkati hurma ve üzüme celbedip der ki: “Akli bulunanlara, bu iki meyvede tevhid için büyük bir âyet, bir delil ve bir hüccet vardır.” Evet bu iki meyve; hem gıda ve kut hem fâkihe ve yemiş hem çok lezzetli taamların menşeleri olmakla beraber, susuz bir kumda ve kuru bir toprakta duran bu ağaçlar, o derece bir mucize-i kudret ve bir harika-yı hikmettir ve öyle bir helvalı şeker fabrikası ve ballı bir şurup makinesi ve o kadar hassas bir mizan ve mükemmel bir intizam ve hikmetli ve dikkatli bir sanattırlar ki; zerre kadar akli bulunan bir adam, “Bunları böyle yapan, elbette bu kâinatı yaratan zât olabilir.” demeye mecburdur. Çünkü meselâ bu gözümüz önünde bir parmak kadar asmanın üzüm çubuğunda yirmi salkım var ve her salkımda şekerli şurup tulumbacıklarından yüzer tane var... Ve her tanenin yüzüne incecik ve güzel ve latîf ve renkli bir mahfazayı giydirmek.. ve nazik ve yumuşak kalbinde, kuvve-i hâfızası ve programı ve tarihçe-i hayatı hükmünde olan sert kabuklu, ceviz içli çekirdekleri koymak.. ve karnında cennet helvası gibi bir tatlıyı ve âb-ı kevser gibi bir balı yapmak.. ve bütün zemin yüzünde, hadsiz emsalinde aynı dikkat, aynı hikmet, aynı harika-yı sanatı, aynı zamanda, aynı tarzda yaratmak, elbette bedâhetle gösterir ki; bu işi yapan bütün kâinatın

⁶³² “Hurma ve üzümden hem sarhoşluk veren içki hem de güzel gıdalar elde edersiniz. Şüphesiz bunda aklını çalıştıran kimseler için alacak ibret vardır.” (Nahl Sûresi 16/67)

Hâlık'ıdır ve nihayetsiz bir kudreti ve hadsiz bir hikmeti iktizâ eden şu fiil, ancak O'nun fiilidir.

Evet bu çok hassas mizana ve çok maharetli sanata ve çok hikmetli intizama, kör ve serseri ve intizamsız ve şuursuz ve hedefsiz ve istilâci ve karıştırıcı olan kuvvetler ve tabiatlar ve sebepler karışamazlar, ellerini uzatamazlar. Yalnız, mef'uliyette ve kabulde ve perdedârlıkta emr-i rabbânî ile istihdam olunuyorlar.

İşte bu üç âyetin işaret ettikleri üç hakikatin tevhide delâlet eden üç nüktesi gibi, hadsiz e'âl-i rabbâniyenin hadsiz cilveleri ve tasarrufları, ittifakla bir tek Vâhid-i Ehad bir Zât-ı Zülcelâl'in vahdetine şehadet ederler.⁶³³

Münacât'tan Bir Bölüm

Yâ Rabbe'l-âlemîn! Yâ İlâhe'l-evvelîne ve'l-âhirîn! Yâ Rabbe's-semâvâti ve'l-aradîn!

Resûl-i Ekrem'in (aleyhissalâtü vesselâm) tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'inin dersiyile anladım ki:⁶³⁴

...Hem yüzer mucizât-ı bâhiresine ve âyât-ı kâtiasına istinaden, başta Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) ve Kur'ân-ı Hakîm'in olarak, bütün ervâh-ı neyyire ashabı olan enbiyâlar ve kulûb-u nurâniye aktâbı olan evliyalar ve ukûl-ü münevvere erbabı olan asfiyalar, bütün suhuf ve kütüb-ü mukaddesede, Senin çok tekrar ile ettiğin vaatlerine ve tehditlerine istinaden.. ve Senin kudret ve rahmet ve inâyet ve hikmet ve celâl ve cemâlin gibi kudsî sıfatlarına ve şe'nlerine ve izzet-i celâline ve saltanat-ı rubûbiyetine itimaden.. ve keşfiyât ve müşahedât ve ilmelyakîn itikatlarıyla saadet-i ebediyeyi cin ve inse müjdeliyorlar ve ehl-i dalâlet için Cehennem bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar ve iman edip şehadet ediyorlar.

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahmân-ı Rahîm! Ey Sâdık-ı'l-va'di'l-Kerîm! Ey izzet ve azamet ve celâl sahibi Kahrâr-ı Zülcelâl!

Bu kadar sâdık dostlarını ve bu kadar vaatlerini ve bu kadar sıfât ve şuûnâtını tekzip edip saltanat-ı rubûbiyetinin kat'î mukteziyatını ve

⁶³³ Şuâlar, 7. Şuâ, 2. Bab, 4. Hakikat, 2. Hakikat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/921-922

⁶³⁴ Şuâlar, 3. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/871

sevdiğin ve onlar dahi Seni tasdik ve itaatle kendilerini Sana sevdiren hadsiz makbul ibâdının hadsiz dualarını ve davalarını reddederek, küfür ve isyan ile ve Seni vaadinde tezkîp etmekle Senin azamet-i kibriyâna dokunan ve izzet-i celâline dokunduran ve ulûhiyetinin haysiyetine ilişen ve şefkat-i rubûbiyetini müteessir eden ehl-i dalâlet ve ehl-i küfrü, haşrin inkârında tasdik etmekten yüz bin derece mukaddessin ve hadsiz derece münezzeh ve âlîsin. Böyle nihayetsiz bir zulümden, bir çirkinlikten, Senin nihayetsiz adaletini ve cemâlini ve rahmetini takdis ediyorum. ⁶³⁵ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوءًا كَبِيرًا âyetini, vücudumun bütün zerrâtı adêdince söylemek istiyorum.

Belki, Senin o sâdik elçilerin ve doğru dellâl-ı saltanatının hakkal-yakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn sûretinde Senin uhrevî rahmet hazinelerine ve âlem-i bekâda ihсанâtının definelerine ve dâr-ı saadette tamamıyla zuhur eden güzel isimlerinin harika güzel cilvelerine şehadet, işaret, beşaret ederler.. ve bütün hakikatlerin mercii ve güneşi ve hâmîsi olan Hak isminin en büyük bir şuaî, bu hakikat-i ekber-i haşriye olduğunu –iman ederek– Senin ibâdına ders veriyorlar.⁶³⁶

Isparta ve Denizli'ye Sevk Edilişi

Ben, mahrem ve mühim mecmûaları, hususan Süfyan'a ve Nur'un kerâmetlerine dair risaleleri kömür ve odunlar altında sakladım; tâ benim vefatımdan veya baştaki başlar hakikati dinleyip akıllarını başlarına aldıktan sonra neşredilsinler diye müsterihane dururken, birden taharri memurları ve müdde-i umumun muavini, menzilimi bastılar. O gizli ve ehemmiyetli risaleleri, odunların altından çıkardılar. Hem beni tevkif edip Isparta Hapishanesi'ne, sıhhatim muhtel bir hâlde gönderdiler. Ben pek çok müteallim ve Nurlar'a gelen o zarardan dehşetli müteessir iken, bir inâyet-i ilâhiye imdadımıza yetişti. O gizlenmiş ve ehl-i hükümet onları okumaya çok muhtaç olan o ehemmiyetli risaleleri kemâl-i merak ve dikkatle okumaya başlayıp büyük resmî dâireler âdeti bir derslane-i nuriye hükmüne geçti. Tenkit fikriyle takdire başladılar.

⁶³⁵ “Allah onların, iddialarından münezzehdir, son derece yücedir, uludur.” (İsrâ Sûresi 17/43)

⁶³⁶ Age. 1/872.

Hatta Denizli’de, hiç haberimiz yokken, fevkalâde perde altında matbû Âyetü’l-Küb râ’yı resmî ve gayr-i resmî pek çok adamlar okudular, imanlarını kuvvetlendirdiler. Bizim hapis musîbetimizi hiçe indirdiler.⁶³⁷

Beşinci Şuâ’nın Yargılama Sebebi Oluşu⁶³⁸

Yirmi beş sene evvel aslı yazılan ve sekiz sene zarfında bir-iki defa elime geçen ve aynı vakitte kaybettirilen Beşinci Şuâ benden uzak bir yerde ele geçmesiyle, o hoca bozması gibi kıskançlar, onunla adliye-yi evhamlandırıldılar. Aynı vakit, benim arzu ettiğim yeni harfler ile Miftahu’l-İman Mecmuası yerine Âyetü’l-Küb râ, muvâfakatım olmadan tab’ olması ve nüshaları gelmesi hükûmete aksetmiş, iki mesele birbiriyle karıştırılmış. Güya “Kanun-u Medeniye”ye karşı o “Beşinci Şuâ” tab edilmiş diye ehl-i garaz, bir habbeyi yüz kubbe yaparak gadren bizleri şu çilehaneye soktu. Fakat kader-i ilâhî ise, menfaatimiz için buraya sevk etti.. ve eski zamanlarda ihtiyarî çilehanelerin sevap noktasında çok fevkinde sevaptar etmek sırrıyla, bizi ihlâs dersini tam almak ve hakikaten kıymetsiz olan dünya umûruna karşı alâkalarımızı tâdil etmek için yine Medrese-i Yusufiye’ye çağırıldı.

Ehl-i dünya evhamına karşı deriz:

Yedinci Şuâ, baştan aşağıya kadar imandır, aldanmışsınız.. ve gayet mahrem tutulan ve şiddetli taharrilerde bizde bulunmayan ve aslı yirmi sene evvel yazılan Beşinci Şuâ, bütün bütün ayırdır. Biz bunun değil tab’ına, belki bu zamanda hiç kimseye gösterilmesine razı olmamakla beraber, orada doğru çıkmış bir ihbar-ı gaybîdir, mübâreze etmiyor.⁶³⁹

⁶³⁷ Lem’alar, 26. Lem’a, 16. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/724-725

⁶³⁸ Bize karşı bu geniş ve ehemmiyetli hücum ve tecavüzün hakikî sebebi, Beşinci Şuâ olmadığını; belki Hizbu’n-Nurî ve Miftahu’l-İman, Hücetü’l-Bâlîğa olduğunu bu fecirde bir ihtar-ı mânevî ile hissettim. Dikkatle Hizb-i Nurî’yi kısmen okudum, Miftah’ı da düşündüm. Bildim ki zandıklar, küfr-ü mutlak mesleğini bu iki keskin elmas kılıçların darbelerine karşı muhafaza edemediklerinden, bir parça az siyasetle münasebeti bulunan Beşinci Şuâ’ı zâhirî bir sebep gösterdiler, hükûmeti îgfâl edip aleyhimize sevkettiler. (Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1008)

⁶³⁹ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/999. Üstad Bediüzzaman, Ramazan’ın son günlerinden çok sıcak birgünde Ankara’ya nakledilir. Yolda tebliğ vazifesini unutmaz. Görevliye dönerek: “Şoför efendiye söylerseniz acaba makineyi durdurur mu? Dinde cebir yoktur. Arabadakilere bir nasihatim var, deyince şoför arabayı durdurdu. Hocaefendi hemen arabadakilere hitaben konuşmaya başladı:

- Bu gece aġleb-i ihtimal Leyle-i Kadir'dir. Diġer günlerde Kur'an okunursa harf başına on sevap, Ramazanda okunursa bin sevap, Leyle-i Kadir'de okunursa otuz bin sevap verilir. Size Şimdi Şu işi yaparsanız beş sarı lira var, bunu kazanmak ister misiniz?

Yolcular,

- Evet, isteriz, diye cevap verince, Hocaefendi konuŐmasına devamla,

- Bu fani hayatta beş sarı lira kazanmak için bütün gücünüzü ve enerjinizi sarf ediyorsunuz. Sonsuz, ebedi bir hayat için daġarcıġınıza azık hazırlamak istemez misiniz?

Yolcular,

- Evet, isteriz, deyince, Bediüzzaman:

- Oyle ise Şimdi her Müslüman u İhlâs, bir Fatiha, bir Ayetl-Kürsi okursa ebedi hayat için daġarcıġına azık hazırlamıŐ olur, dedi...

Az sonra iftar vakti girdi; otobüs iftar molası verdi. Üstad, yolcularla beraber iftar etti ve onlarla birlikte akşam namazını kıldı...

Ankara'da Vali Nevzat Tandoġan vilayette Said Nursi ile görüşmek ister. Aralarında Bediüzzaman'ın kıyafetiyle ilgili bir tartıŐma geçer. Vali, zorla stad'ın sarıġını çıkarmak ister. Bediüzzaman bunu reddeder ve "Ben sizin eccadınızı temsil ediyorum. Münzevi yaşıyorum. Kıyafet Kanunu mnzevilere tatbik edilmez. Ben dışarı çıkmıyorum. Beni icbarla siz ıkariyorsunuz, der..."

Bediüzzaman, Tandoġan'a, "Bu sarık bu baŐla beraber çıkar." tarzında konuŐarak boynunu gösterir...

Eylül 1943'te Ankara hkmet binasındaki odasında, Bediüzzaman Said Nursi'ye zulüm ve hakaret eden Vali Nevzat Tandoġan, kaderin garip bir cilvesi olarak 9 Temmuz 1946'da intihar etti. Ankara'nın 17 yıllık meşhur Valisi Nevzat Tandoġan kafasına bir kurşun sıkarak hayatına son verdi. (Bkz. Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* s.347-349)

G) DENİZLİ HAPİSHANESİ'NDE

İkinci Medrese-i Yûsufiye: 20 Eylül 1943-15 Haziran 1944 Aynı İthamlar

Sonra gizli düşmanlarımız bazı memurları ve bir kısım enaniyetli hocalar ve şeyhleri aleyhimize evhâmlandırdılar. Bizi, Denizli hapsine, beş-altı vilâyetlerden gelen Nur talebelerini, o Medrese-i Yûsufiye'de toplanmaya vesile oldular.⁶⁴⁰

Bediüzzaman'a yöneltilen ithamlar eskisinin aynıydı:

“Bediüzzaman gizli cemiyet kuruyor, halkı hükûmet aleyhine çeviriyor, inkılapları kökünden yıkıyor, Mustafa Kemal'e ‘deccal, süfyan, din yıkıcısı’ diyor, bunu hadislerle isbat ediyor.”⁶⁴¹

Sonra bizi Denizli hapsine aldılar. Beni tecrid-i mutlak içinde ufû-netli, rutûbetli soğuk bir koğuşa soktular. İhtiyarlık, hastalık ve benim yüzümden masum arkadaşlarımla zahmetlerinden bana gelen çok teellüm ve Nurlar'ın ta'til ve müsaderesinden gelen çok teessüf ve sıkıntı içinde çırpınırken, birden inâyet-i rabbâniye imdada yetişti. Birden o koca hapishaneyi bir derslane-i nuriyeye çevirip bir Medrese-i Yûsufiye

⁶⁴⁰ Lem'alar, 26. Lem'a, 16. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/724. Üstad ile beraber Ankara'ya oradan da Denizli Hapishanesi'ne sevk edilen talebelerin sayısı 126'dır. (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 349.) Nakil tarihi muhtemelen 25 Ekim 1943'tür. (Badıllı, *Tarihçe* 1000)

⁶⁴¹ Tarihçe-i Hayat, Denizli Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2182

olduğunu isbat ederek, Medresetü'z-Zehrâ kahramanlarının elmas kalemleriyle Nurlar intişara başladı. Hatta o ağır şerâit içinde Nur'un kahramanı, üç-dört ay zarfında yirmiden ziyade Meyve ve Müdafaat Risalesi'nden yazdı. Hem hapiste hem hariçte fütûhâta başladılar. O musîbetteki zararımızı büyük menfaatlere ve sıkıntılarımızı sevinçlere çevirdi. ⁶⁴² وَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ

Sonra birinci ehl-i vukufun yanlış ve sathî zabıtlara binaen aleyhimizde şiddetli tenkitleri ve Maarif Vekili'nin dehşetli hücumuyla beraber aleyhimizde bir beyânname neşretmesiyle, hatta bazı haberlerle bir kısmımızın idamına çalışıldığı hengâmda, bir inâyet-i rabbâniye imdadımıza yetişti. Başta Ankara ehl-i vukufunun şiddetli tenkitlerini beklerken, takdîr-kârâne raporları, hatta beş sandık Nur Risaleleri'nde beş-on sehiv buldukları hâlde, mahkemede onların sehiv ve yanlış gösterdikleri noktalar ayn-ı hakikat olduğunu ve onların sehiv ve yanlış dedikleri maddelerde kendileri sehiv ettiklerini isbat ettiğimiz gibi, beş yaprak raporlarında beş-on sehiv ve yanlışlarını gösterdik.⁶⁴³

Nur Risaleleri ve mektuplar tetkike başlanınca Bediüzzaman: "Bu vukufsuz ehl-i vukuf, Risale-i Nur'u tetkik edemez.⁶⁴⁴ Ankara'da yüksek, ilmî bir ehl-i vukuf teşkil ettirilsin. Avrupa'dan filozoflar getirilsin. Eğer onlar bir suç bulurlarsa en ağır cezaya razıyım." der. Bunun üzerine Risale-i Nur Külliyyatı ve bütün mektuplar, Ankara'da profesörler ve yüksek âlimlerden mürekkep bir ehl-i vukufa satır satır tetkik ettirilir. Ehl-i vukuf tarafından; "Bediüzzaman'ın siyasî bir faaliyeti yoktur. Onun mesleğinde cemiyetçilik ve tarikatçılık mevcut değildir. Eserleri ilmî ve imanîdir, Kur'ân'ın bir tefsiridir." diye rapor veriliyor.⁶⁴⁵

Ve yedi makamâta gönderdiğimiz Meyve ve Müdafaaname Risaleleri ve Adliye Vekâletine gönderilen Nur'un umum risaleleri, hususan mahremlerin dokunaklı ve şiddetli tokatlarına mukabil, tehdit-

⁶⁴² "Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur." (Bakara Süresi, 2/216)

⁶⁴³ Lem'alar, 26. Lem'a, 16. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/725

⁶⁴⁴ İstanbul Üniversitesi eski felsefe hocalarından Nurettin Topçu (1909-1975) şöyle anlatıyor:

Denizli Ağır Ceza Mahkemesi Said Nursi'nin Risalelerini dinle hiç ilgisi olmayan iki bölümün uzmanlarına havale etti. Bunlardan biri Edebiyat Fakültesi, diğeri Tarih Bölümü'yüdü. (Şahiner, *Nurs Tolu*)

⁶⁴⁵ Tarihçe-i Hayat, Denizli Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2182

kârâne şiddetli emirler beklerken gayet mülâyimâne, hatta tesellikârâne Başvekil'in bize gönderdiği mektubu gibi, musâlaha tarzında ilişmelerini kat'î isbat etti ki: Risale-i Nur'un hakikatleri inâyet-i ilâhiye kerâmetiyle, onları mağlûp edip kendini onlara irşâdkârâne okutturmuş, o geniş daireleri bir nev'i dersane yapmış, çok mütereddit ve mütehayyirlerin imanlarını kurtarmış ve bizim sıkıntılarımızdan yüz derece ziyade mânevî ferah ve fayda verdi.⁶⁴⁶

Meyve Risalesi'nin Telifi⁶⁴⁷

İşte yalnız bir numûne olarak, iki cuma gününde mahpuslar için telif edilen ve Risale-i Nur'un umdelerini ve hulâsa ve esaslarını beyan ederek Risale-i Nur'un bir müdafaanâmesi hükmüne geçen Meyve Risalesi'ni ibraz ediyorum.⁶⁴⁸

Bugünlerde mübarek kahramanların Firdevsî ve Yûsufî Meyvelerini tashih ederken o risale bana o derece kuvvetli ve kıymetli göründü ki bağırarak dedim: “Bütün çektiğimiz hapis sıkıntıları yüz misli ziyade olsa da yine bu Meyve Risalesi, yüz derece daha fazla iş görmüş. En muannitleri de imana getirerek geniş dairelerde kendini zevkle okutturuyor. Ey bana sıkıntı veren bedbahtlar! Bana ne yaparsanız yapınız, beş para vermem. Başımıza ne gelse ucuzdur, aynı inâyettir ve mahz-ı rahmettir.” diye tam teselli buldum.⁶⁴⁹

Ben tahmin ediyordum ki hakikî ve en son müdafaanamemiz, Denizli hapsinin meyvesi olan risalecik olacak. Çünkü evvelce bazı evham yüzünden bir seneden beri aleyhimize geniş bir tarzda çevrilen plânlar bunlardır: Târikatçılık, komitecilik ve dinî hissiyatı siyasete âlet etmek ve cumhuriyet aleyhinde çalışmak ve idare ve asayişe ilişmek gibi

⁶⁴⁶ Lem'alar, 26. Lem'a, 16. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/725

⁶⁴⁷ Denizli Hapsinde telif edilen diğer risaleler:

12. Şuâ (Denizli Mahkemesindeki müdafaalardan bazıları),

13. Şuâ (Üstad'ın taleberine gönderdiği gayet kıymetli, nurlu mektuplardır.),

Denizli Hapsinde talebeleri ile yaptığı yazışma mektupları 120 kadardır. (Bkz. Badıllı, *Tarihçe* 1114)

⁶⁴⁸ Şuâlar, 12. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/989. Meyve Risalesi'nin ilk sekiz meselesi 1943 yılının Ramazan Bayramı ile Kurban Bayramı arasında telif edilmiş; dokuzuncu meseleninse 1944 yılının başlarında telifi yapılmıştır. (Badıllı, *Tarihçe* 1023)

⁶⁴⁹ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1685

asılsız bahaneler ile bize hücum ettiler. Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki onların plânları akîm kaldı. O kadar geniş bir sahada, yüzer talebelerde, yüzler risalede, on sekiz sene zarfındaki mektup ve kitaplarda hakikat-i imaniyeden ve Kur'âniye'den ve âhretin tahkikinden ve saadet-i ebediyeye çalışmaktan başka bir şey bulmadılar. Plânlarını gizlemek için gayet âdi bahaneleri aramaya başladılar. Fakat hükûmetin bazı erkânını iğfal edip aleyhimize çeviren dehşetli ve gizli bir zındıka komitesi şimdi doğrudan doğruya küfr-ü mutlak hesabına bize hücum etmek ihtimaline karşı, güneş gibi zâhir ve şüphe bırakmaz ve dağ gibi metin, sarsılmaz olan Meyve Risalesi onlara, karşı en kuvvetli bir müdafaa olup onları susturacak diye bize yazdırıldı zannediyorum.

*Said Nursî*⁶⁵⁰

Oraya⁶⁵¹ Nurlar ve mahpuslar için yazılan Meyve Risalesi girilmesiyle, üç-dört ay zarfında iki yüzden ziyade o mahpuslar öyle fevkalâde itaatli, dindarane bir salâh-ı hâl aldılar ki; üç-dört adamı öldüren bir adam, tahta bitlerini öldürmekten çekiniyordu. Tam merhametli, zararsız, vatana nâfi' bir uzuv olmaya başladı. Hatta resmî memurlar, bu hâlde hayretle ve takdirle bakıyorlardı. Hem daha hüküm almadan bir kısım gençler dediler: "Nurcular hapiste kalsalar, biz kendimizi mahkûm ettireceğiz ve ceza almaya çalışacağız; tâ onlardan ders alıp onlar gibi olacağız. Onların dersiyle kendimizi islah edeceğiz."

İşte bu mâhiyette bulunan Nur talebelerini, emniyeti ihlâl ile ittiham edenler, her hâlde ve gayet fena bir sûrette aldanmış veya aldatılmış veya bilerek veya bilmeyerek anarşistlik hesabına hükûmeti iğfal edip bizleri eziyetlerle ezmeye çalışıyorlar.⁶⁵²

Aziz Kardeşim Hâfız Ali'ye

Hastalığına merak etme! Cenab-ı Hak şifa versin, âmîn... Hapiste her bir saat ibadet, on iki saat ibadet yerinde bulunmasından çok kârlıdır. İlâç istersen, bir kısım dermanlar bende var, sana göndereyim. Zâten ortalıkta bir hafif hastalık var. Ben mahkemeye gittiğim gün, her

⁶⁵⁰ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1005

⁶⁵¹ Denizli Hapsi.

⁶⁵² Lem'alar, 26. Lem'a, 15. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/723

hâlde hasta oluyorum. Belki sen bana yardım etmek için, eski zamanda birbirinin bedeline hasta olması ve ölmesi gibi harika fedakârlık gösteren zâtlar gibi, benim bir parça rahatsızlığımı aldın.⁶⁵³

Hâfız Ali'nin Şehit Düşmesi

Sonra gizli düşmanlar beni zehirlediler⁶⁵⁴ ve Nur'un şehit kahramanı merhum Hâfız Ali benim bedelime hastahaneye gitti ve benim yerimde berzah âlemine seyahat eyledi, bizi me'yûsane ağlattırdı. Ben bu musîbetten evvel Kastamonu'nun dağında bağırarak mükerrer defa dedim:

“Kardeşlerim! Ata et, arslana ot atmayınız.” Yani her risaleyi herkese vermeyiniz; tâ, bize taarruz edilmesin.”

Yaya gidilse yedi gün uzakta Hâfız Ali (rahmetullâhi aleyh), mânevî telefonuyla iştiriyor gibi aynı vakit bana yazıyor ki: “Evet Üstadım, Risale-i Nur'un bir kerâmetidir ki; ata et, arslana ot atmaz. Belki ata ot, arslana et atar ki o arslan hocaya İhlâs Risalesi'ni verdi.” Yedi gün sonra mektubunu aldık, hesap ettik; aynı zamanda, ben dağda bağırırken, o da garip sözleri mektubunda yazıyormuş.

İşte, Nur'un böyle bir mânevî kahramanının vefatı ve gizli münafikların aleyhimizde desiselerle bizi cezalandırmaya çalışmaları ve benim zehirli hastalığımdan dolayı beni de hastahaneye resmî emirle mecbur etmek endişesi bizi sıkarken, birden inâyet-i ilâhiye imdada geldi. Mübarek kardeşlerimin hâlis dualarıyla zehirin tehlikesi geçmiş ve o merhum şehidin kuvvetli emarelerle, kabrinde Nurlar'la meşgul olması ve sual meleklerine Nurlar ile cevap vermesi ve onun bedeline ve onun sisteminde Nurlar'a çalışacak Denizli Kahramanı Hasan Feyzi (rahmetullâhi aleyh) ve arkadaşları perde altında tesirli bir sûrette hizmetleri ve düşmanlarımızın dahi, mahpusların birden Nurlar'la ıslah olmaları cihetinde, hapisten çıkmamıza taraftar olması; ve Ashâb-ı Kehf misillü Nur şakirtleri o sıkıntılı çilehaneyi Ashâb-ı Kehf ve eski zaman ehl-i ri-yazatının mağaralarına çevirmesi, ve istirahat-i kalble Nurlar'ın neşrine

⁶⁵³ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1014

⁶⁵⁴ Üstad'ı üçüncü kez zehirledikleri hâdisedir. Birincisi aşıyla, ikincisi ise daha şiddetli olmuştur. (Bkz. Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1056)

ve yazmasına sa'yleriyle, inâyet-i rabbâniyenin imdadımıza yetiştiğini isbat etti.

Hem kalbime geldi ki: Madem İmam Âzam gibi eâzım-ı müçtehidîn hâlis çekmiş ve İmam Ahmed İbni Hanbel gibi bir mücahid-i ekbere, Kur'ân'ın bir tek meselesi için hapiste pek çok azap verilmiş. Ve şekva etmeyerek, kemâl-i sabır ile sebat edip o meselelerde sükût etmemiş. Ve pek çok imamlar ve allâmeler, sizlerden pek çok ziyade azap verildiği hâlde, kemâl-i sabır içinde şükredip sarsılmamışlar. Elbette sizler, Kur'ân'ın müteaddit hakikatleri için pek büyük sevap ve kazanç aldığınız hâlde, pek az zahmet çektiğinize binler teşekkür etmek borcunuzdur.⁶⁵⁵

Güzel ve Yerinde Bir Taziyename

Aziz, sıddık kardeşlerim! ⁶⁵⁶ ﴿لِكُلِّ مُصِيبَةٍ﴾ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ Ben hem kendimi hem sizi hem Risale-i Nur'u tâziye.. ve merhûm Hâfız Ali'yi ve Denizli Mezaristanı'nı tebrik ediyorum. "Meyve Risalesi"nin hakikatini ilmelyakîn ile bilen bu kahraman kardeşimiz, aynelyakîn ve hakkalyakîn makamına çıkmak için, kabre cesedini bırakıp melekler gibi yıldızlarda, âlem-i ervahta seyahate gitti.. ve tam vazifesini yapıp terhisle istirahat çekildi. Cenab-ı Erhamûr-râhimîn, Risale-i Nur'un bütün yazılan ve okunan harfleri adedince defter-i a'mâlîne hasenât yazdırsın, âmîn... Ve onların sayısınca onun ruhuna rahmetler yağdırsın, âmîn... Ve kabrinde Kur'ân'ı, Risale-i Nur'u ona şirin ve enîs arkadaş eylesin, âmîn... Ve Nur Fabrikasına onun yerine on kahramanı ihsan edip çalıştırsın, âmîn, âmîn, âmîn... Siz dahi benim gibi dualarınızda onu yâdediniz. Bin lisan onun lisanı yerine istîmal edip "O, kaybettiği bir hayat ve bir dil yerinde mânevî bin hayat kazandı." diye rahmet-i ilâhiyeden ümitvarız.

⁶⁵⁵ Lem'alar, 26. Lem'a, 16. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/725

⁶⁵⁶ Her musibet karşısında deriz ki: "Biz, Allah'a aidiz (O'nun mahlûku, O'nun kulları, O'nun mülküyüz; O, mülkünde dilediği gibi tasarruf eder) ve zaten O'na dönmek teyiz." (Bakara Sûresi 2/156)

Aziz, sıddık kardeşlerim! Cenab-ı Erhamü'r-râhimîn'e hadsiz şükür olsun ki; bu acıp zamanda ve garip yerde, talebe-i ulûmun kıymetli şerefini ve ehemmiyetli hizmetlerini kazanmayı sizler vasıtasıyla bizlere de müyesser eyledi. Ehl-i keşfî'l-kuburun müşâhedeşiyle, müteaddit vâkıâta, tahsil-i ulûm anında vefat eden bazı müştak ve ciddî bir talebe-i ulûm, şehitler gibi kendini hayatta ve kendi dersiyle meşgul görüyor. Hatta meşhur bir ehl-i keşfî'l-kubur, vefat eden ve İlm-i Sarf ve Nahiv okuyan bir talebenin kabrinde "Münker, Nekir'e nasıl cevap verecek?" diye murâkabe etmiş ve müşâhede edip işitmiş ki: Melek-i sual ondan sordu: مَنْ رَبُّكَ "Senin Rabbin kimdir?" dediği zaman o Nahiv dersiyle iştigal ederken vefat eden talebe, o meleğin cevabında demiş: "مَنْ مُبْتَدَأُكَ, رَبُّكَ onun haberidir." Nahiv ilmince cevap vermiş, kendini medresede zannetmiş. İşte bu vâkıaya muvafık olarak ben merhum Hâfız Ali'yi aynen hayattaki gibi Risale-i Nur'la meşgul olarak en yüksek bir ilimde çalışan bir talebe-i ulûm vaziyetinde ve tam şehitler mertebesinde ve tarz-ı hayatlarında biliyorum.. ve o kanaat ile ona ve onun gibi Mehmed Zühdü'ye ve Hâfız Mehmed'e bazı dualarımda derim: "Yâ Rabbi! Bunları kıyamete kadar Risale-i Nur kisvesinde hakâik-i imaniye ve esrar-ı Kur'âniye ile kemâl-i ferah ve sevinçle meşgul eyle." Âmîn! İnşallah...⁶⁵⁷

Üstad Hazretleri'nin Denizli Mahkemesi'ndeki Müdafaalarından Bazı Kısımlar

Reis Beyefendi!

Kararnamede üç madde esas tutulmuş:

Birisi: Cemiyettir. Ben buradaki bütün Risale-i Nur şakirtlerini ve benimle görüşenleri veya okuyan ve yazanları aynıyla işhat ediyorum, onlardan sorunuz ki ben hiçbirisine dememişim: "Bir cemiyet-i siyasiye veya cemiyet-i nakşiye teşkil edeceğiz." Daima dediğim budur:

Biz imanımızı kurtarmaya çalışacağız. Umum ehl-i iman dahil oldukları ve üç yüz milyondan ziyade efradı bulunan bir mukaddes

⁶⁵⁷ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1014-1015

cemaat-i İslâmiye'den başka mâbeynimizde medar-ı bahs olmadığını ve Kur'ân'da "Hizbullah" nâmı verilen⁶⁵⁸ ve umum ehl-i imanın uhuvveti cihetiyle kendimizi, Kur'ân'a hizmetimiz için Hizbü'l-Kur'ân, Hizbullah dairesinde bulmuşuz. Eğer kararnamede bu mânâ murad ise bütün ruhumuzla, kemâl-i iftiharla itiraf ederiz. Eğer başka mânâlar murad ise, onlardan haberimiz yoktur!

İkinci Madde: Kararnamenin itirafıyla, Kastamonu zabıtasının rapor ve tasdikiyle, hiç neşrolunmayacak tarzda, odun ve kömür yığınları altında ve mihli sandıklarda bulunan ve Eskişehir Mahkemesi'nin tedkikinden ve tenkidinden geçen ve bir hafif cezayı çektiren ve katiyen mahrem tutulan Tesettür Risalesi ve Hücümât-ı Sitte ve Zeyli Risalesi gibi kitaplardan bazı cümlelerine yanlış mânâ vererek dokuz sene evvelki zamana bizi götürüp cezasını çektüğümüz suç ile mesul etmek istiyor.

Üçüncü Madde: Kararnamede kaç yerde "Devletin emniyetini ihlâl edebilir veya yapabilir." gibi tabirlerle imkânât, vukuat yerinde istîmal edilmiş. Herkes, mümkündür ki bir katl yapsın. Bu imkân ile mesul olabilir mi?

Mevkuf
Said Nursî⁶⁵⁹

Efendiler!

Size kat'î haber veriyorum ki; buradaki zâtların, bizimle ve Risale-i Nur'la münasebeti olmayan veya az bulunanlardan başka, istediğiniz kadar hakikî kardeşlerim ve hakikat yolunda hakikatli arkadaşlarım var.

Biz Risale-i Nur'un keşfiyat-ı kat'iyesiyle iki kere iki dört eder derecesinde sarsılmaz bir kanaatle bilmışiz ki; ölüm bizim için sırr-ı Kur'ân ile idam-ı ebedîden terhis tezkeresine çevrilmiş.. ve bize muhalif ve dalâlette gidenler için o kat'î ölüm, ya idam-ı ebedîdir eğer âhirete kat'î imanı yoksa.. veya ebedî ve karanlıklı haps-i münferittir eğer âhirete inansa ve sefahet ve dalâlette gitmiş ise...

⁶⁵⁸ Bkz.: Mâide Sûresi 5/56; Mücadele Sûresi 58/22

⁶⁵⁹ Şuâlar, 12. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/993

Acaba dünyada bu meseleden daha büyük, daha ehemmiyetli bir mesele-i insaniye var mı ki; bu ona âlet olsun, sizden soruyorum?... Madem yoktur ve olamaz! Neden bizimle uğraşıyorsunuz? Biz, en ağır cezanıza karşı kendimiz, “âlem-i nura gitmek için bir terhis tezkeresini alıyoruz.” diye, kemâl-i metanetle bekliyoruz.

Fakat bizi reddedip dalâlet hesabına mahkûm edenleri, –sizi bu mecliste gördüğümüz gibi– idam-ı ebedî ile ve haps-i münferitle mahkûm.. ve pek yakın bir zamanda o dehşetli cezayı çekeceklerini müşâhede derecesinde biliyoruz, belki görüyoruz; onlara insaniyet damarıyla cidden acıyoruz.

Bu kat’î ve ehemmiyetli hakikati isbat etmeye ve en mütemerritleri dahi ilzam etmeye hazırım! Değil vukûfsuz, garazkâr, mâneviyatta behresiz ehl-i vukûfa karşı belki en büyük âlim ve feylesoflarınıza karşı gündüz gibi isbat etmezsem, her cezaya razıyım!

İşte yalnız bir numûne olarak, iki cuma gününde mahpuslar için telif edilen ve Risale-i Nur’un umdelerini ve hulâsa ve esaslarını beyan ederek Risale-i Nur’un bir müdafaanâmesi hükmüne geçen Meyve Risalesi’ni ibraz ediyorum ve Ankara makamâtına vermek için, yeni harflerle yazdırmaya müşkülâtlar içinde gizli çalışıyoruz. İşte onu okuyunuz, tam dikkat ediniz, eğer kalbiniz (nefsinize karışmam) beni tasdik etmezse, bana şimdiki tecrid-i mutlak içinde her hakaret ve işkenceyi de yapsanız, sükût edeceğim!

Elhâsıl, ya Risale-i Nur’u tam serbest bırakınız veyahut bu kuvvetli ve zedelenmez hakikati elinizden gelirse kırınız! Ben şimdiye kadar sizi ve dünyanızı düşünmüyordum ve düşünmeyecektim, fakat mecbur ettiniz. Belki de sizi ikaz etmek lâzım idi ki kader-i ilâhî bizi bu yola sevk etti. Biz de ⁶⁶⁰مَنْ أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ مِنَ الْكَدْرِ⁶⁶⁰ düstur-u kudsiyi kendimize rehber edip her bir sıkıntılarınızı sabır ile karşılayacağız diye azmettik.

Mevkuf

Said Nursî⁶⁶¹

⁶⁶⁰ “Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur.” Bkz.: el-Kudâi, *Müsnedü’ş-Şihâb* 1/187; ed-Deylemî, *el-Müsned* 1/113; el-Münâvî, *Fezvu’l-Kadîr* 3/187.

⁶⁶¹ Şuâlar, 12. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/988-989

Evet Biz Bir Cemiyetiz..

Öyle bir cemiyetimiz var ki; her asırda üç yüz elli milyon dahil mensupları var.. ve her gün beş defa namazla o mukaddes cemiyetin prensipleriyle kemâl-i hürmetle alâkalarını ve hizmetlerini gösteriyorlar.. ve ⁶⁶² *إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ* kudsî programıyla birbirinin yardımına dualarıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar.

İşte biz, bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususi vazifemiz de Kur'ân'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir sûrette ehl-i imana bildirip onları ve kendimizi idam-ı ebedîden ve daimî, berzahî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sair dünyevî ve siyâsî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle ve bizim medar-ı ithamımız olan cemiyetçilik gibi asılsız ve mânâsız gizli cemiyetle hiçbir münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmeyiz.⁶⁶³

Hâlbuki bizde dünyaya karışmak arzusu bulunsaydı, böyle sinek vızıltısı gibi değil, top güllesi gibi ses ve patlak verecekti.

Evet, 31 Mart'ta Divan-ı Harb-i Örfî'de ve Mustafa Kemal'in hid-detine karşı, divan-ı riyasette şiddetli ve dokunaklı ve serbest müdafaa eden bir adamı, on sekiz sene zarfında “Kimseye sezdirmeden dünya entrikalarını çeviriyor.” diye itham eden, elbette bir garazla eder.⁶⁶⁴

Bu meselede benim şahsımın veya bazı kardeşlerimin kusuruyla Risale-i Nur'a hücum edilmez. O doğrudan doğruya Kur'ân'a bağlanmış ve Kur'ân dahi Arş-ı Âzam'la bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzatsın ve o kuvvetli ipleri çözsün?

Hem bu memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti, otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin işaretleriyle ve İmam Ali'nin (radiyallâhu anh) üç keramet-i gaybiyesiyle ve Gavs-ı Âzam'ın (kuddise sirruh) kat'î ihbarıyla tahakkuk etmiş olan Risale-i Nur, bizim âdi ve şahsî kusurlarımızla mesul olmaz ve olamaz ve olmamalı. Yoksa bu memlekete hem maddî hem mânevî, telâfi edilmeyecek derecede zarar olacak.

Risale-i Nur'a karşı gizli düşmanlarımızdan bazı zındıkların şey-tanetiyle çevrilen plânlar ve hücumlar inşaallah bozulacaklar. Onun şakirtleri başkalarına kıyas edilmez, dağıtırılmaz, vazgeçirilmez, Cenab-ı

⁶⁶² “Müminler birbirleriyle ancak kardeşirler.” (Hucurât Sûresi 49/10)

⁶⁶³ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1006-1010

⁶⁶⁴ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1029.

Hakk'ın inâyetiyle mağlûp edilmezler. Eğer maddî müdafaadan Kur'ân men etmeseydi, bu milletin can damarı hükmünde umumun teveccühünü kazanan ve her tarafta bulunan o şakirtler, Şeyh Said ve Menemen Hâdiseleri gibi cüz'î ve neticesiz hâdiselerle buluşmazlar. Allah etmesin, eğer mecburiyet-i kat'îye derecesinde onlara zulmedilse ve Risale-i Nur'a hücum edilse elbette hükûmeti iğfal eden zındıklar ve münafıklar bin derece pişman olacaklar.

Elhâsıl: Madem biz ehl-i dünyanın dünyalarına ilişmiyoruz; onlar da bizim âhiretimize ve imanî hizmetimize ilişmesinler.⁶⁶⁵

Zaman-ı Saadetten şimdiye kadar câri bir âdet-i İslâmiye'ye ittiba-en Risale-i Nur'un hususi menbaları olan yüzer âyât-ı meşhûreyi, büyük bir en'âm gibi "Hizb-i Kur'ânî"⁶⁶⁶ yaptığımızı, "Dinde tahrifat yapıyor." diye muâheze etmişler.

Hem bir sene cezasını çektiğim ve mahrem tutulan –ve zabıtnâme-de kaydedildiği gibi odun yığınları altından çıkarılan– Tesettür Risalesi, bu sene yazılmış ve neşredilmiş gibi bizi itham etmek istiyor.

Hem Ankara'da hükûmetin riyasetinde bulunan malûm birisine ettiğim itirazlara ve ağır sözlere karşı o reis mukabele etmeyip sükût etmesi.. ve o öldükten sonra, onun yanlışını gösteren bir hakikat-i hadîsiyeyi kırk sene evvel beyandaki fitrî ve lüzumlu ve küllî ve mahrem tenkitlerim, –makam-ı iddia cerbezesiyle– ona tam tatbikle bize medar-ı mesuliyet yapılmış. Ölmüş ve hükûmetten alâkası kesilmiş bir şahsın hatırı nerede? Hükûmetin ve milletin bir hâtırası ve Cenab-ı Hakk'ın bir tecellî-i hâkimiyeti olan adalet kanunları nerede?..

Hem biz, Hükûmet-i Cumhuriye esaslarından en ziyade kendimize medar-ı istinat ve onun ile kendimizi müdafa ettiğimiz "hürriyet-i vicdan" esası, bizim aleyhimizde medar-ı mesuliyet tutulmuş, güya biz hürriyet-i vicdan esasına muarız gidiyoruz.

Hem bir risalede medeniyetin seyyiâtını ve kusurlarını tenkit ettiğimden hatır ve hayalime gelmeyen bir şeyi, zabıtnâmelerde isnat ediyor. Güya ben; radyo,^{667(Hâşiye)} tayyare ve şimendiferin kullanıl-

⁶⁶⁵ Age. 1/1029-1030

⁶⁶⁶ Üstad Hazretlerinin zikir ve dua için Kur'ân'dan seçtiği âyetleri topladığı 150 sayfalık bir kitaptır.

⁶⁶⁷ (Hâşiye) Radyo gibi azim bir nimet-i ilâhiyeye karşı azim bir şükür olmak için

masını kabul etmiyorum diye, terakkiyât-ı hâzıra aleyhinde bulunduğumla mesul ediyor.

İşte bu numûnelerine kıyasen ne kadar hilâf-ı adalet bir muamele olduğunu –inşaallah– insaflı, adaletli olan Denizli Müddeiumumîsi ve Mahkemesi gibi Afyon Mahkemesi göstererek, o zabıtnâmelerin evhamlarına ehemmiyet vermeyecekler.

Hem en garibi şudur ki, bir yerde demiştim:

– Cenab-ı Hakk'ın büyük nimetleri olan tayyare, şimendifer ve radyoyu büyük şükür ile mukabele lâzımken, beşer şükretmedi. Tayyareler ile başlarına bomba yağdı. Ve radyo, öyle büyük bir nimet-i ilâhiyedir ki; ona mukabil şükür ise o radyo, milyonlar dilli bir küllî hâfiz-ı Kur'ân olup bütün zemin yüzündeki insanlara Kur'ân'ı dinlettirsin. Ve Yirminci Söz'de Kur'ân'ın medeniyet harikalarından gaybî haber verdiğini beyan ederken, bir âyetin işareti olarak “Kâfirler, şimendifer ile Alem-i İslâm'ı mağlûp ederler.” demiştim. İslâm'ı, bu harikalara teşvik ettiğim hâlde bir sebep-i itham olarak, şimendifer ve tayyare ve radyo gibi terakkiyât-ı hâzıra aleyhindedir, diye sâbık mahkemelerin bazı müddeiumumîleri bizi itham etmiş.

Hem hiçbir münasebeti olmadığı hâlde bir adam, Risale-i Nur'un ikinci bir ismi olan “Risaletü'n-Nur” tâbirinden, “Kur'ân'ın nurundan bir risalettir, yani bir ilhamdır ve risaletin şeriat vazifesini yapan bir varistir.” demiş. İddianâmede başka yerin verdiği yanlış mânâ ile güya “Risale-i Nur bir resûldür.” diye, benim için bir sebep-i itham tutulmuş.

Hem müdafaâtımda yirmi yerde kat'î bir sûrette hüccetler ile isbat etmişiz ki:

Bütün dünyaya karşı da olsa dini ve Kur'ân'ı ve Risale-i Nur'u âlet edemeyiz ve edilmez! Ve biz, onların bir hakikatini dünya saltanatına değiştirmeyiz ve bilfiil öyleyiz! Bu davanın emareleri yirmi senede binlerdir.

Hâlbuki şimdi Afyon sorgusunun gidişatında ve iddianâmede, başka zabıtnâmelere binaen, güya bizim maksadımız ve sa'yimiz “dünya entrikalarını çevirmek ve dünya garazlarına koşmak ve dini hasis şeylere

“Radyo, Kur'ân'ı okuyup bütün zemin yüzündeki insanlara dinlettirip küre-i havanın bir hâfiz-ı Kur'ân olmasıdır.” demiştim.

âlet etmek ve kudsiyetini düşürmektir” diye bizi itham ediyor. Madem öyledir; ben ve biz, bütün kuvvetimizle deriz: ⁶⁶⁸حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ
Said Nursî⁶⁶⁹

Efendiler! Çok emârelerle kat’î kanaatim gelmiş ki; hükûmet hesabına “hissiyat-ı diniyeyi âlet ederek emniyet-i dahiliyeyi ihlâl etmek” için bize hücum edilmiyor. Belki bu yalancı perde altında, zındıka hesabına, bizim imanımız için ve imana ve emniyete hizmetimiz için bize hücum edildiğine çok hüccetlerden bir hücceti şudur ki:

Yirmi sene zarfında, Risale-i Nur’un yirmi bin nüshaları ve parçalarını yirmi bin adamlar okuyup kabul ettikleri hâlde, Risale-i Nur’un şakirtleri tarafından emniyetin ihlâlüne dair hiçbir vukuat olmamış ve hükûmet kaydetmemiş ve eski ve yeni iki mahkeme bulmamış. Hâlbuki, böyle kesretli ve kuvvetli propaganda, yirmi günde vukuatlar ile kendini gösterecekti. Demek hürriyet-i vicdan prensibine zıt olarak, bütün dindar nasihatçilere şamil, lastikli bir kanunun 163. maddesi sahte bir maskedir. Zındıklar, bazı erkân-ı hükûmeti iğfal ederek, adliyeyi şaşırtıp, bizi her hâlde ezmek istiyorlar. Madem hakikat budur, biz de bütün kuvvetimizle deriz:

Ey dinini dünyaya satan ve küfr-ü mutlaka düşen bedbahtlar! Elinizden ne gelirse yapınız. Dünyanız başınızı yesin ve yiyecek! Yüzer milyon kahraman başlar feda oldukları bir kudsî hakikate, başımız dahi feda olsun! Her ceza ve idamınıza hazırız! Hapsin harici, bu vaziyette yüz derece dahilinden daha fenadır. Bize karşı gelen böyle bir istibdad-ı mutlak altında hiçbir hürriyet –ne hürriyet-i ilmiye, ne hürriyet-i vicdan, ne hürriyet-i diniye– olmamasından, ehl-i namus ve diyanet ve taraftar-ı hürriyet olanlara, ya ölmek veya hapse girmekten başka bir çare kalmaz. Biz de ⁶⁷⁰إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ diyerek Rabbimize dayanıyoruz.

Mevkuf

Said Nursî⁶⁷¹

⁶⁶⁸ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi 3/173)

⁶⁶⁹ Age. 1/1031-1032

⁶⁷⁰ “Biz Allah’a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O’na döneceğiz.” (Bakara Sûresi 2/156)

⁶⁷¹ Şuâlar, 12. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/992

Mahkeme Reisi Ali Rıza Beyefendi'ye

Mahkeme Reisi Ali Rıza Beyefendi! Hukukumu müdafaa etmek için ehemmiyetli bir talebim ve bir ricam var. Ben yeni harfleri bilmiyorum ve eski yazım da pek nâkıstır. Hem beni başkalarla görüştürmüyorlar, âdeta tecrid-i mutlak içindeyim. Hatta iddianâme, on beş dakikadan sonra benden alındı. Hem avukat tutmak iktidarım yok. Hatta size takdim ettiğim müdafaâtımın, çok zahmetle, bir kısmını gizli olarak ancak yeni harf ile bir sûretini alabildim. Hem Risale-i Nur'un bir nevi müdafaanâmesi ve mesleğinin hulâsası olan Meyve Risalesi'nin bir sûretini müddeiumuma vermek için ve bir-iki sûretini Ankara makamâtına göndermek için yazdırmıştım. Birden onları elimden aldılar, daha vermediler. Hâlbuki Eskişehir Adliyesi, bize bir makineyi hapse gönderdi. Biz müdafaâtımızı onda, yeni harfle bir-iki nüsha yazdık; hem o mahkeme dahi yazdı...

İşte ehemmiyetli talebim: Ya bize bir makineyi siz veriniz veya bize müsaade ediniz, biz celbedecegiz. Tâ ki hem müdafaâtımı hem Risale-i Nur'un müdafaanâmesi hükmündeki risaleyi yeni harfle iki-üç sûretini alıp hem Adliye Vekâleti'ne hem Heyet-i Vekile'ye hem Meclis-i Mebusân'a hem Şûra-yı Devlet'e göndereceğiz. Çünkü iddianâmede bütün esas, Risale-i Nur'dur ve Risale-i Nur'a ait dava ve itiraz, cüz'î bir hâdise ve şahsî bir mesele değil ki çok ehemmiyet verilmesin. Belki bu milleti ve memleketi ve hükûmeti ciddî alâkadar edecek ve dolayısıyla âlem-i İslâm'ın nazar-ı dikkatini ehemmiyetli bir sûrette celbedecek bir küllî hâdise hükmünde ve umumî bir meseledir.

Evet Risale-i Nur'a perde altında hücum eden, ecnebi parmağıyla bu vatandaki milletin en büyük kuvveti olan Âlem-i İslâm'ın teveccühünü ve muhabbetini ve uhuvvetini kırmak ve nefret verdirmek için siyaseti dinsizliğe âlet ederek perde altında küfr-ü mutlakı yerleştirenlerdir ki; hükûmeti igfal ve adliyeyi iki defadır şaşırtıp der: "Risale-i Nur ve şakirtleri, dini siyasete âlet eder. Emniyete zarar ihtimali var."

Hey bedbahtlar! Risale-i Nur'un gerçi siyasetle alâkası yoktur; fakat küfr-ü mutlakı kırdığı için, küfr-ü mutlakın altı olan anarşiliği ve üstü olan istibdad-ı mutlakı esasıyla bozar, reddeder. Emniyeti, asayışı, hürriyeti, adaleti temin ettiğine yüzer hüccetlerden biri, bu müdafaanâmesi hükmündeki Meyve Risalesi'dir. Bunu âlî bir heyet-i ilmiye ve

içtimaiye tedkik etsinler. Eğer beni tasdik etmezlerse ben her cezaya ve işkenceli idama razıyım!

Mevkuf

*Said Nursî*⁶⁷²

Reis Beyefendi! Ankara makamâtına ve Reis-i Cümhur'a istida sûretinde gönderdiğim müdafaanâmemi ve başvekâletin de bunu ehemmiyetle kabul ettiklerini gösteren cevabî mektubunu rapten sunuyorum, takdim ederim. Makam-ı iddianın aleyhimizde beyan ettiği asılsız, ithamkârâne evhamın kat'î cevapları bu müdafaâtımda vardır. Sair yerlerin garazkârâne ve sathî zabıtânâmelerine bina edilen buranın ehl-i vukûf raporunda hilaf-ı vaki ve mantıksız çok sözler vardır ki onlara karşı da bu itiraznâmem takdim edilmiştir.

Ezcümle: Size evvelce arzettiğim gibi, Eskişehir Mahkemesi'ne, 163. madde ile beni mahkûm etmek istedikleri zaman demiştim: Hükûmet-i Cumhuriye'nin iki yüz mebusu içinde aynı rakam 163 mebusun imzalarıyla Van'daki dârülfünunuma (medrese) 150.000 banknot tahsisat kabul etmeleri ve onun ile Hükûmet-i Cumhuriye'nin bana karşı teveccühü, "bu 163. maddeyi hakkımda hükûmden ıskat ediyor" dediğim hâlde; o ehl-i vukûf, "163 mebus Said aleyhinde tâkiyat yapmışlar" diye tahrif etmiş.

İşte makam-ı iddia da bu ehl-i vukûfun böyle bütün bütün asılsız ithamlarına binaen bizi mesul tutuyor. Hâlbuki meclisimizin kararıyla en yüksek heyet-i ilmiye ve fenniye tedkikine ve tahkikine havale edilen Risale-i Nur'un bütün eczalarını tedkikten sonra bilittifak, hakkımızda verdiği kararda: "Said'in ve Risale-i Nur şakirtlerinin yazılarında dini, mukaddesâtı, âlet edip devletin emniyetini ihlâl teşvik veya bir cemiyet kurmak ve hükûmete karşı bir sû-i maksadı bulunmak kasdında olduğunu gösterir bir sarâhat ve emâre olmadığını ve Said'in şakirtleri, muhaberelelerinde hükûmete karşı kötü bir kasd beslemek, bir cemiyet kurmak veya tarikat gütmek fikriyle hareket etmedikleri anlaşılmaktadır." diye müttefikan karar vermişler.

Hem ehl-i vukûf, "Said Nursî'nin yüzde doksan risalesi; hem samimî hem hasbî hem ilim ve hakikat ve din esaslarından hiçbir cihetle

⁶⁷² Age.

ayrılmamışlar. Bunlarda dini âlet etmek veya cemiyet teşkil etmeye, emniyeti ihlâl hareketinin bulunmadığı sarihtir. Şakirtlerin birbiriyle ve Said Nursî'yle muhabere mektupları da bu nevidendirler. Beş-on mahrem ve şekvalı ve gayr-i ilmî olan risalelerden başka bütün risaleleri her biri bir âyetin tefsiri ve bir hadis-i şerifin hakikati nâmına yazılmışlardır. Din, iman, Allah, peygamber, âhiret akîdelerini ve ibarelerini açıkça anlatmak için temsiller ile yazılmış ve ilmî görüşleri ve ihtiyarlara ve gençlere ahlâkî öğütler ve hayat tecrübesinden alınmış ibretli vak'aları ve faydalı menkûbeleri ihtiva eden mevcudun yüzde doksanını teşkil eden risalelerdir. Hükûmete ve idareye ve asayaşe ilişecek hiçbir ciheti yoktur.” diye müttefikan karar vermişlerdir.

İşte makam-ı iddia, bu yüksek ehl-i vukûfun raporuna bakmayarak eski ve müşevveş ve nâkis rapora binaen acîp tarzlarda bizi itham etmesinden hakikaten fevka'l-had müteessir bulunmaktayız. Bu insafli mahkemenin müsellemin insaflarına elbette yakıştırmayız. Hatta –temsilde hata olmasın– bir Bektaşîye: “Ne için namaz kılmıyorsun?” demişler. O da: “Kur’ân’da ⁶⁷³لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ var.” demiş. Ona demişler: “Bunun arkasını, yani ⁶⁷⁴وَأَنْتُمْ سُكَارَى’yı da oku.” denildiğinde, “Ben hâfız değilim.” demiş olması kabîlinden, Risale-i Nur’un bir cümlesini tutup o cümleyi tâdil ve neticeyi beyan eden âhirini almayarak aleyhimizde verilmektedir. Takdim edeceğim müdafaanâmemde, o iddianâmeye karşı mukayese edildiğinde bunun otuz-kırk misali görülecektir. Bu numûnelerden latîf bir vâkıayı beyan ediyorum:

Eskişehir Mahkemesi’nde makam-ı iddianın nasılsa bir sehiv neticesi, Risale-i Nur’un iman derslerine “Halkları ifsat ediyor.” gibi bir tabir ve sonradan o tabirden vazgeçtiği hâlde, Risale-i Nur şakirtlerinden Abdürrezzâk nâmında bir zât mahkemeden bir sene sonra demiş:

“Hey bedbaht! Otuz üç âyât-ı Kur’âniye işârâtının takdirine mazhar ve İmam Ali’nin (radiyallâhu anh) üç kerametinin ihbar-ı gaybîsiyle ve Gavs-ı Âzam’ın (kuddise sirruh) kuvvetli bir tarzda ihbarıyla kıymet-i diniyesi tahakkuk eden.. ve bu yirmi sene zarfında idareye hiçbir zararı dokunmayan.. ve hiç kimseye hiçbir zarar vermemesi ile beraber binler vatan evlâdını tenvir ve irşad eden ve imanlarını kuvvetlendiren

673 “...namaza yaklaşmayın.” (Nisâ Sûresi 4/43)

674 “...sarhoş olduğunuz hâlde...” (Nisâ Sûresi 4/43)

ve ahlâklarını düzelten Risale-i Nur'un irşadlarına "ifsat" diyorsun. Allah'tan korkmuyorsun, dilin kurusun!" demiş.

Şimdi bu şakirdin haklı olarak bu sözünü makam-ı iddia gördüğü hâlde, "Said, etrafına fesat saçmış." tabirini insafınıza ve vicdanınıza havale ediyorum.

Makam-ı iddia, Risale-i Nur'un içtimaî derslerine ilişmek fikriyle "Dinin tahtı ve makamı vicdandır, hükme kanuna bağlanmaz. Eskiden bağlanmasıyla içtimaî keşmekeşler olmuştur." dedi.

Ben de derim ki: "Din yalnız iman değil, belki amel-i sâlih dahi dinin ikinci cüz'üdür. Acaba katl, zina, sirkat, kumar, şarap gibi hayat-ı içtimaiyeyi zehirlendiren pek çok büyük günahları işleyenleri onlardan men etmek için, yalnız hapis korkusu ve hükûmetin bir hafiyesinin görmesi tevehhümü kâfi gelir mi? O hâlde her hanede, belki herkesin yanında daima bir polis, bir hafiye bulunmak lâzım gelir ki serkeş nefisler kendilerini o pisliklerden çeksinler. İşte Risale-i Nur amel-i sâlih noktasında, iman canibinden, herkesin başında her vakit bir mânevî yasakçıyı bulundurur. Cehennem hapsini ve gazab-ı ilâhîyi hatırına getirmekle fenalıktan kolayca kurtarır.

Hem makam-ı iddia, bir risalenin güzel ve fevkalâde kerametkârâne bir tevâfukunun imza edilmesiyle "bir cemiyet efradı" diye mânâsız bir emâre beyan etmiş. Acaba esnafların ve hancıların defterlerinde bulunan bu nevi imzalara cemiyet unvanı verilir mi? Eskişehir'de aynı böyle bir vehim oldu. Cevap verdiğim ve Mucizât-ı Ahmediye Risalesi'ni gösterdiğim zaman taaccüple karşıladılar. Eğer mâbeynimizde dünyevî bir cemiyet olsaydı, bu derece benim yüzümden zarar görenler, elbette kemâl-i nefretle benden kaçacak idiler. Demek nasıl ben ve biz, İmam Gazâlî ile irtibatımız var, kopmuyor; çünkü uhrevîdir, dünyaya bakmıyor. Aynen öyle de bu masum ve safi ve hâlis dindarlar, benim gibi bir bîçâreye iman derslerinin hatırı için bir kuvvetli alâka göstermişler. Ondan bu asılsız mevhum bir cemiyet-i siyasiye vehmini vermiş. Son sözüm: ⁶⁷⁵حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

Mevkuf, haps-i münferitte

Said Nursî⁶⁷⁶

⁶⁷⁵ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi 3/173).

⁶⁷⁶ Age. 1/993-994

Efendiler, Reis Bey! Dikkat ediniz, Risale-i Nur'u ve şakirtlerini mahkûm etmek:

Doğrudan doğruya küfr-ü mutlak hesabına, hakikat-i Kur'âniye ve hakâik-i imaniyeyi mahkûm etmek hükmüne geçmekle bin üç yüz seneden beri her senede üç yüz milyon onda yürümüş ve üç yüz milyar Müslümanların hakikate ve saadet-i dâreyne giden cadde-i kübrâlarını kapatmaya çalışmaktadır ve onların nefretlerini ve itirazlarınıza kendinize celbetmektedir. Çünkü o caddede gelip gidenler, gelmiş geçmişlere dualar ve hasenâtlarıyla yardım ediyorlar.

Hem bu mübarek vatanın başına bir kıyamet kopmaya vesile olmaktadır. Acaba mahkeme-i kübrâda, bu üç yüz milyar davacıların karşısında sizden sorulsa ki: “Doktor Duzi'nin, baştan nihayete kadar serapa İslâmiyetiniz ve vatanınız ve dininiz aleyhinde ve firenkçe ‘Tarih-i İslâm’ nâmındaki eseri ki; zındıkların kütüphanelerinizdeki eserlerine, kitaplarına ve serbest okumalarına ve o kitapların şakirtleri kanununuzca cemiyet şeklini almalarıyla beraber, dinsizlik veya komünistlik veya anarşistlik veya pek eski ifsat komitecilik veya menfî Turancılık gibi siyasetinize muhalif cemiyetlerine ilişmiyordunuz? Neden hiçbir siyasetle alâkaları olmayan ve yalnız iman ve Kur'ân cadde-i kübrâsında giden ve kendilerini ve vatandaşlarını idam-ı ebedîden ve haps-i münferitten kurtarmak için Kur'ân'ın hakikî tefsiri olan Risale-i Nur gibi gayet hak ve hakikat bir eseri okuyanlara ve hiçbir siyasî cemiyetle münasebeti olmayan o hâlis dindarların birbiriyle uhrevî dostluk ve uhuvvetlerine cemiyet nâmı verip ilişmişsiniz. Onları pek acîp bir kanunla mahkûm ettiniz ve etmek istediniz.” dedikleri zaman ne cevap vereceksiniz? Biz de sizlerden soruyoruz...

Ve sizi iğfal eden ve adliyyeyi şaşırtan ve hükûmeti bizimle, vatana ve millete zararlı bir sûrette meşgul eyleyen muarızlarımız olan zındıklar ve münafıklar, istibdad-ı mutlaka “cumhuriyet” nâmı vermekle, irtidad-ı mutlakı rejim altına almakla, sefâhet-i mutlaka “medeniyet” ismini vermekle, cebr-i keyfi-i küfrîye “kanun” ismini takmakla hem sizi iğfal, hem hükûmeti işgal hem bizi perişan ederek, hâkimiyet-i İslâmiye'ye ve millete ve vatana ecnebi hesabına darbeler vuruyorlar.⁶⁷⁷

Efendiler! Şimdiki hayat-ı içtimaiyeyi bilemediğimden, makam-ı iddianın gidişatına göre, sizce musammem mahkûmiyetimize bir bahane olmak için, pek musırrâne ileri sürdüğünüz cemiyetçilik ithamına karşı pek çok kat'î cevaplarımızı Ankara ehl-i vukûfunun dahi müttefik tasdikleriyle beraber, bu derece bu noktada ısrarınıza çok hayret ve taaccüpte bulunurken kalbime bu mânâ geldi:

Madem hayat-ı içtimaiyenin bir temel taşı ve fitrat-ı beşeriyenin bir hacet-i zarurisi.. ve aile hayatından tâ kabile ve millet ve İslâmiyet ve insaniyet hayatına kadar en lüzumlu ve kuvvetli râbıtâ.. ve her insanın kâinatta gördüğü ve tek başına mukabele edemediği medar-ı zarar ve hayret ve insanî ve İslâmî vazifelerin ifâsına mâni, maddî ve mânevî esbabın tehacümâtına karşı bir nokta-yı istinat.. ve medar-ı teselli olan dostluk ve kardeşâne cemaat ve toplanmak ve samimâne uhrevî cemiyet ve uhuvvet.. hem siyasî cephesi olmadığı hâlde ve bilhassa hem dünya hem din hem âhîret saadetlerine kat'î vesile olarak iman ve Kur'ân dersinde hâlis bir dostluk ve hakikat yolunda bir arkadaşlık.. ve vatanına ve milletine zararlı şeylere karşı bir tesanüt taşıyan Risale-i Nur şakirtlerinin pek çok takdir ve tahsine şâyân ders-i imanda toplanmalarına “cemiyet-i siyasiye” nâmını verenler, elbette ve her hâlde ya gayet fena bir sûrette aldanmış veya gayet gaddar bir anarşisttir ki; hem insaniyete vahşiyane düşmanlık eder, hem İslâmiyet'e nemrudâne adavet eder, hem hayat-ı içtimaiyeye anarşiliğin en bozuk ve mütereddî tavriyla husumet eder.. ve bu vatana ve millete ve hâkimiyet-i İslâmiye'ye ve dinî mukaddesata karşı mürtedâne, mütemerridâne, anûdâne mücadele eder. Veya ecnebi hesabına bu milletin can damarını kesmeye ve bozmaya çalışan el-hannas bir zındıktır ki hükûmeti iğfal ve adliyeyi şaşkırtır; tâ o şeytanlara, firavunlara, anarşistlere karşı şimdiye kadar istîmal ettiğimiz mânevî silâhlarımızı kardeşlerimize ve vatanımıza çevirsin veya kırdırsın.

Mevkuf

Said Nursî⁶⁷⁸

Efendiler! Otuz-kırk seneden beri ecnebi hesabına ve küfür ve ilhad nâmına bu milleti ifsat ve bu vatani parçalamak fikriyle, Kur'ân hakikati-

ne ve iman hakikatlerine her vesile ile hücum eden ve çok şekillere giren bir gizli ifsat komitesine karşı, bu meselemizde kendilerine perde yaptıkları insafsız ve dikkatsiz memurlara ve bu mahkemeyi şaşırtan onların Müslüman kisvesindeki propagandacılarına hitaben, fakat sizin huzurunuzda, zâhiren sizin ile birkaç söz konuşacağımıza müsaade ediniz.⁶⁷⁹

Denizli Hapishanesi Mektuplarından Örnekler Hapse Girmemizdeki Faydalar

Aziz, sıddık kardeşlerim! Geçen Leyle-i Kadrinizi ve gelen bayramınızı bütün mevcudiyetimle tebrik ve sizleri Cenab-ı Erhamü'r-râhîmîn'in birliğine ve rahmetine emanet ediyorum. مَنْ أَمِنَ بِالْقَدْرِ أَمِنَ مِنَ الْكَدْرِ⁶⁸⁰ sırrıyla sizi teselliye muhtaç görmemekle beraber, derim ki; 681 وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ⁶⁸¹ âyetinin mânâ-yı işaretleriyle verdiği teselliyi tamamiyle gördüm, şöyle ki:

Dünyayı unutmak, Ramazanımızı âsude geçirmek düşünürken, hatıra gelmeyen ve bütün bütün tahammülün fevkinde bu dehşetli hâdise; hem benim hem Risale-i Nur'un hem sizin hem Ramazanımız hem uhuvvetimiz için ayn-ı inâyet olduğunu ben müşâhede ettim. Bana ait cihetinin ise çok faydalarından yalnız iki-üçünü beyan ederim.

Biri: Ramazan'da çok şiddetli bir heyecan, bir ciddiyet, bir iltica, bir niyaz ile müthiş hastalığa galebe ederek çalıştırdı.

İkincisi: Her birinize karşı bu sene de görüşmek ve yakınınızda bulunmak arzusu şiddetli idi. Yalnız birinizi görmek ve Isparta'ya gelmek için bu çektiğim zahmeti kabul ederdim.

Üçüncüsü: Hem Kastamonu'da hem yolda hem burada fevkalâde bir tarzda bütün elîm hâletler, birden değişiyor ve me'mulün ve arzusunun hilâfına olarak bir dest-i inâyet görünüyor, 682 الْحَيْرُ فِي مَا أَحْتَارَهُ اللَّهُ⁶⁸² dediriyor.

⁶⁷⁹ Age. 1/996

⁶⁸⁰ "Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur." (Bkz.: el-Kudâi, *Müsnedü'ş-Şihâb* 1/187; ed-Deylemî, *el-Müsned* 1/113; el-Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr* 3/187).

⁶⁸¹ "Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret. Çünkü sen Bizim himayemiz altındasın. (Namaza kalktığında) Rabbinin hamd ile tenzih et." (Tür Süresi 52/48)

⁶⁸² "Allah'ın kullarını sevk ettiği ve onlar için seçtiği her şeyde hayır vardır." (Bkz.: el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafî* 1/478)

En ziyade beni düşündüren Risale-i Nur'u, en gâfil ve dünyaca büyük makamlarda bulunanlara da kemâl-i dikkatle okutturuyor, başka bir sahada fütuhata meydan açıyor.

Ve en ziyade rikkatime dokunan ve kendi elemimden başka her birinizin sıkıntısından başıma toplanan bütün elemelere ve teessüflere karşı Ramazan'da –bir saati, yüz saat hükmüne getiren o şehri mübarekte– bu musibet dahi o yüz sevabı, her bir saati on saat derecesinde ibadet yapmakla bine iblağ ettiğinden, Risale-i Nur'dan tam ders alan.. ve dünyanın fâni ve ticaretgâh olduğunu bilen.. ve her şeyi imanı ve âhireti için feda eden.. ve bu Dershane-i Yusufiye'deki muvakkat sıkıntılarının dâimî lezzetler ve faydalar vereceklerine inanan sizin gibi ihlâslı zâtlara acımak ve rikkatten ağlamak hâletini tebrik.. ve sebatınızı, gayet istihsan ve takdir etmek hâletine çevirdi. Ben de *حَالِ كُلِّ حَالٍ* *الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ* dedim. Bana ait bu faydalar gibi hem uhuvvetimizin hem Rîsale-i Nûr'un hem Ramazanımızın hem sizin bu yüzde öyle faydaları var ki perde açılrsa “Yâ Rabbena, şükür! Bu kaza ve kader-i ilâhî, hakkımızda bir inâyettir.” dedirtecek kanaatim var.

Hâdiseye sebebiyet verenlere itap etmeyiniz. Bu musibetin geniş ve dehşetli plânı çoktan kurulmuştu, fakat mânen pek çok hafif geldi. İnşaallah çabuk geçer. *عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ* 684 sırrıyla müteessir olmayınız.

Said Nursî⁶⁸⁵

En Büyük Vazifede En Az Meşakkat

Bayramınızı tekrar tebrikle beraber, sûreten görüşemediğimize teessüf etmeyiniz. Bizler hakikaten, daima beraberiz; ebet yolunda da inşaallah bu beraberlik devam edecek. İmanî hizmetinizde kazandığınızı ebedî sevaplar ve ruhî ve kalbî faziletler ve sevinçler, şimdiki geçici ve muvakkat gamları ve sıkıntıları hiçe indirir kanaatindeyim. Şimdiye

683 “Bize uygun gördüğü her hâlimizden ötürü hamdolsun Rabbimize.. yeter ki küfür ve dalâlete düşüp de cehennemlik olmayalım..” (Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 128; Ebû Dâvûd, *Edeb* 97, 98; İbn Mâce, *Edeb* 55, *Duâ* 2; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/117)

684 “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara Sûresi 2/216)

685 Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/998

kadar, Risale-i Nur şakirtleri gibi çok kudsî hizmette çok az zahmet çekenler olmamış.

Evet, Cennet ucuz değil. İki hayatı imha eden küfr-ü mutlakdan kurtarmak, bu zamanda pek çok ehemmiyetlidir. Bir parça meşakkat olsa da şevk ve şükür ve sabırla karşılamalı. Madem bizi çalıştıran Hâlıkımız, Rahîm ve Hakîm'dir; başa gelen her şeyi rıza ile sevinç ile rahmetine, hikmetine itimat ile karşılamalıyız.⁶⁸⁶

Talebeleri Dağıtmak için Oynanan Oyunlar

Aziz, sıddık kardeşlerim! Sizin sebat ve metânetiniz, masonların ve münafıkların bütün plânlarını akîm bırakıyor.

Evet kardeşlerim, saklamaya lüzum yok. O zındıklar, Risale-i Nur'u ve şakirtlerini tarikata ve bilhassa Nakşî Tarikatı'na kıyas edip o ehl-i tarikatu mağlûp ettikleri plânlar ile bizleri çürütmek ve dağıtmak fikriyle bu hücumu yaptılar.

Evvelâ: Ürkütmek ve korkutmak ve o mesleğin sû-i istîmâlâtını göstermek.

Ve saniyen: O mesleğin erkânlarının ve müntesibînin kusuratlarını teşhir etmek.

Ve salisen: Maddiyûn felsefesinin ve medeniyetinin câzibedar sefâhet ve uyutucu lezzetli zehirleriyle ifsat etmek ile mâbeynlerinde tesanüdü kırmak.. ve üstadlarını ihanetlerle çürütmek.. ve mesleklerini fennin, felsefenin bazı düsturlarıyla nazarlarından sukut ettirmektir ki; Nakşîlere ve ehl-i tarikata karşı istîmâl ettikleri aynı silâh ile bizlere hücum ettiler, fakat aldandılar.

Çünkü Risale-i Nur'un meslek-i esası; ihlâs-ı tam.. ve terk-i enaniyet.. ve zahmetlerde rahmeti ve elemelerde bâki lezzetleri hissedip aramak.. ve fâni, ayn-ı lezzet-i sefilhanede elîm elemeleri göstermek.. ve imanın bu dünyada dahi hadsiz lezzetlere medar olmasını ve hiçbir felsefenin eli yetişmediği noktaları ve hakikatleri ders vermek olduğundan, onların plânlarını –inşaallah– tam akîm bırakacak. Ve meslek-i Risale-i Nur ise tarikatlara kıyas edilmez diye onları susturacak.⁶⁸⁷

⁶⁸⁶ Age. 1/999

⁶⁸⁷ Age. 1/1001-1002

Ehl-i Hakikat, Sizi Tebriklerle Karşılacak

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bu eski ve yeni iki Medrese-i Yûsufiye'deki⁶⁸⁸ şiddetli imtihanında sarsılmayan ve dersinden vazgeçmeyen ve yakıcı çorbadan ağızları yandığı hâlde talebeliğini bırakmayan ve bu kadar tehâcûme karşı kuvve-i mâneviyesi kırılmayan zâtları ehl-i hakikat ve nesl-i âti alkışlayacakları gibi, melâike ve ruhâniler dahi alkışlıyorlar diye kanaatim var.

Fakat içinizde hastalıklı ve nazik ve fakirler bulunmasıyla, maddî sıkıntı ziyadedir.

Ve buna karşı da her biriniz, her birisine birer tesellici..

ve ahlâkta ve sabırda birer numûne-i imtisal..

ve tesanüt ve taltifte birer şefkatli kardeş..

ve ders müzakeresinde birer zeki muhatap ve mücîb..

ve güzel seciyelerin in'ikâsında birer ayna olmanız,

o maddî sıkıntıları hiçe indirir diye düşünüp ruhumdan ziyade sevdiğim sizler hakkında teselli buluyorum.

Yüz yirmi yaşında bulunan Mevlâna Hâlid'in (kuddise sirruh) cübbesini size bir gün göndereceğim. O zât onu bana giydirdiği gibi, ben de onun nâmına sizin her birinize teberrüken giydirmek için hangi vakit isterseniz göndereceğim.⁶⁸⁹

Hapse Gönderilmemizdeki Kader-i İlâhînin Hikmeti

Aziz, sıddık kardeşlerim! Kader-i ilâhî adaleti, bizleri Denizli Medrese-i Yûsufiyesi'ne sevk etmesinin bir hikmeti, her yerden ziyade Risale-i Nur'a ve şakirtlerine hem mahpusları hem ahaliyi belki hem memurları ve adliyesi muhtaç olmalarıdır. Buna binaen, biz bir vazife-î imaniye ve uhreviye ile bu sıkıntılı imtihana girdik.

Evet, yirmi-otuzdan ancak bir-ikisi tâdil-i erkân ile namazını kılan mahpuslar içinde birden Risale-i Nur şakirtlerinden kırk-ellisi umumen bilâ-istisna mükemmel namazlarını kılmaları, lisân-ı hâl ile ve fiil diliyle öyle bir ders ve irşaddır ki bu sıkıntı ve zahmeti hiçe indirir, belki sevdi-

⁶⁸⁸ Eskişehir ve Denizli Hapishaneleri kastedilmektedir.

⁶⁸⁹ Age. 1/1003

rir. Ve şakirtler e'âllerleriyle bu dersi verdikleri gibi, kalblerindeki kuvvetli tahkikî imanlarıyla dahi buradaki ehl-i imanî ehl-i dalâletin evham ve şübehâtundan kurtarmalarına medar çelikten bir kale hükmüne geçeceğini rahmet ve inâyet-i ilâhiyeden ümit ediyoruz.

Buradaki ehl-i dünyanın bizi konuşmaktan ve temastan menleri zarar vermiyor. Lisân-ı hâl, lisân-ı kâlden daha kuvvetli ve tesirli konuşuyor. Madem hapse girmek terbiye içindir. Milleti seviyorlar ise, mahpusları Risale-i Nur şakirtleriyle görüştürsünler; tâ bir ayda, belki bir günde bir seneden ziyade terbiye alsınlar. Hem millete ve vatana, hem kendi istikballerine ve âhîretine menfaatli birer insan olsunlar. Gençlik Rehberi bulunsa idi, çok faydası olurdu. İnşallah bir zaman girer.

*Said Nursî*⁶⁹⁰

Perde Kalkarsa

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bugün, büyük ve merhum kardeşim Molla Abdullah ile Hazreti Ziyaeddin hakkındaki mâlûmunuz muhâvereyi tahattur ettim. Sonra sizi düşündüm. Kalben dedim:

Eğer perde-i gayp açılrsa bu sebatsız zamanda böyle sebat gösteren ve bu yakıcı, ateşli hâllerden sarsılmayan bu samimî dindarlar ve ciddî Müslümanlar eğer her biri bir velî, hatta bir kutup görünse benim nazarımda şimdi verdiğim ehemmiyeti ve alâkayı pek az ziyadeleştirecek ve eğer birer âmi ve âdi görünse şimdi verdiğim kıymeti hiç noksan etmeyecek diye karar verdim.

Çünkü böyle pek ağır şerâit altında iman kurtarmak hizmeti, her şeyin fevkindedir. Şahsî makamlar ve hüsn-ü zanların ilâve ettikleri meziyetler, böyle dağdağalı, sarsıntılı hâllerde hüsn-ü zanlarını kırmakla muhabbetleri azalır ve meziyet sahibi dahi onların nazarlarında mevkiini muhafaza etmek için tasannûa ve tekellüfe ve sıkıntılı vakara mecburiyet hisseder. İşte hadsiz şükür olsun ki bizler böyle soğuk tekellüflere muhtaç olmuyoruz.

*Said Nursî*⁶⁹¹

⁶⁹⁰ Age. 1/1003-1004

⁶⁹¹ Age. 1/1004

Bu Nurlar Parlayacak

Kardeşlerim! Gerçi bu vaziyet, hem muvafığa ve bir kısım memurlara Risale-i Nur'a karşı bir çekinmek, bir ürkmek vermiş. Fakat bütün muhaliflerde ve dindarlarda ve alâkadar memurlarda bir dikkat, bir iştiyak uyandırıyor. Merak etmeyiniz, o nurlar parlayacaklar.⁶⁹²(Hâşiye)

*Said Nursî*⁶⁹³

Omuz Omuza Gelerek Yardımlaşın

Aziz kardeşlerim! Bu Cuma gününde mühim bir hizb okurken siz hatıra geldiniz. “Bu musibetten kurtulmak için ne yapacağız?” lisân-ı hâl ile dediniz.

Benim kalbime bu geldi: Sıkı bir tesanütle, el ele, omuz omuza veriniz. Çünkü birbirinden ve Risale-i Nur'dan ve benden çekinmek ve inkâr etmek ve bizi ezmek isteyen gizli kuvvete dalkavukluk etmek gibi tedbirleri yapanların zarardan başka hiçbir menfaatleri yoktur. Sizi temin ederim, eğer bilseydim ki benden teberri etmekle kurtulacaksınız, beni tahkir ve ihanet ve gıybet etmeye izin verip helâl ederdim. Fakat, bizi ezmek isteyen gizli kuvvet sizi biliyor, aldanmıyor; zaafınızdan, teberrinizden cesaret alır, daha ziyade ezer. Hem mesleğimiz hillet ve uhuvvet olduğundan, şahsiyet ve enaniyet cihetinden bir rekabet olmaz. Benim gibi çok kusurlu ve çok zayıf bir bîçârenin noksaniyetlerine değil, belki Risale-i Nur'un kemâlâtına bakmalı.

*Said Nursî*⁶⁹⁴

Kardeşlerle Beraber Bulunmak

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bu dünyanın hayatı pek çabuk değişmesine ve zevaline.. ve fenâ ve fâni, âkıbetsiz lezzetlerine ve firak ve iftirak tokatlarına karşı bir ehemmiyetli medar-ı teselli ise, samimi dostlar ile görüşmektir.

⁶⁹² (Hâşiye) Ey kardeş, dikkat buyur! Denizli hapsinde, bütün esbab-ı âlem zâhiren Üstad'ın aleyhinde, idam hükümleriyle mahkemeye verilmişken, Üstad diyor: “Merak etmeyiniz kardeşlerim, o Nur'lar parlayacaklar.” Bu söz, bak nasıl tahakkuk etti.

Talebeleri

⁶⁹³ Age.

⁶⁹⁴ Tarihçe-i Hayat, Denizli Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2183-2184

Evet, bazen bir tek dostunu bir-iki saat görmek için, yirmi gün yol gider ve yüz lirayı sarfeder. Şimdi bu acıp, dostsuz zamanda samimi kırk-elli dostunu birden bir-iki ay görmek ve Allah için sohbet etmek ve hakikî bir teselli alıp vermek; elbette başımıza gelen bu meşakkatler ve zâyat-ı maliye ona karşı pek ucuz düşer, ehemmiyeti kalmaz. Ben kendim, buradaki kardeşlerimden on sene firaktan sonra bir tekini görmek için bu meşakkati kabul ederdim. Teşekkî, kaderi tenkit.. ve teşekkür, kadere teslimdir.

*Said Nursî*⁶⁹⁵

Katlanın Sevap

Aziz ve sıddık kardeşlerim! Madem âhîret için, hayır için, ibadet ve sevap için, iman ve âhîret için Risale-i Nur ile bağlanmışsınız; elbette bu ağır şerâit altında her bir saati yirmi saat ibadet hükmünde.. ve o yirmi saat ise Kur'ân ve iman hizmetindeki mücâhede-i mâneviye haysiyetiyle yüz saat kadar kıymettar.. ve yüz saat ise böyle her biri yüz adam kadar ehemmiyetli olan hakikî mücâhid kardeşler ile görüşmek ve akd-i uhuvvet etmek, kuvvet vermek ve almak ve teselli etmek ve müteselli olmak.. ve hakikî bir tesanütle kudsî hizmete sebatkârâne devam etmek.. ve güzel seciyelerinden istifade etmek.. ve Medresetü'z-Zehra'nın şakirtliğine liyakat kazanmak için açılan bu imtihan meclisi olan şu Medrese-i Yusufiye'de tayınını ve kaderce takdir edilen kısmetini almak ve mukadder rızkını yemek ve o yemekte sevap kazanmak için buraya gelmenize şükretmek lâzımdır. Bütün sıkıntılara karşı mezkûr faydaları düşünüp sabır ve tahammülle mukabele etmek gerekir.

*Said Nursî*⁶⁹⁶

Bol Bol Dua

Aziz, sıddık, sebatkâr ve vefadar kardeşlerim! Sizi müteessir etmek veya maddî bir tedbir yapmak için değil, belki şirket-i mâneviye-i duaiyenizden daha ziyade istifadem için.. ve sizin de daha ziyade itidal-i

⁶⁹⁵ Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1005.

⁶⁹⁶ Age. 1/1005-1006

dem ve ihtiyat ve sabır ve tahammül.. ve şiddetle tesanüdünüzü muhafaza için bir hâlimi beyan ediyorum ki:

Burada bir günde çektiğim sıkıntı ve azabı, Eskişehir’de bir ayda çekmezdim. Dehşetli masonlar, insafsız bir masonu bana musallat eylemişler, tâ hiddetimden ve işkencelerine karşı “Artık yeter!” dememden bir bahane bulup zalimâne tecavüzlerine bir sebep göstererek yalanlarını gizlesinler. Ben, harika bir ihsan-ı ilâhî eseri olarak şakirâne sabrediyorum ve etmeye de karar verdim.

Madem biz kadere teslim olup bu sıkıntıları ⁶⁹⁷خَيْرُ الْأُمُورِ أَحْمَرُهَا” sırrıyla ziyade sevap kazanmak cihetiyle mânevî bir nimet biliyoruz.. madem geçici, dünyevî musibetlerin sonları ekseriyetle ferahlı ve hayırlı oluyor.. ve madem hakkalyakîn derecesinde yakînî bir kat’î kanaatimiz var ki: Biz öyle bir hakikate hayatımızı vakfetmişiz ki güneşten daha parlak.. ve cennet gibi güzel.. ve saadet-i ebediye gibi şirindir. Elbette biz, bu sıkıntılı hâller ile müftehirâne, müteşekkîrâne bir mücâhede-i mâneviye yapıyoruz diye, şekva etmemek lâzımdır.

Aziz Kardeşlerim! Evvel-âhir tavsiyemiz; tesanüdünüzü muhafaza.. enaniyet, benlik, rekabetten tahaffuz.. ve îtidal-i dem ve ihtiyattır.

*Said Nursî*⁶⁹⁸

Azamî Dikkat ve Tedbir

Aziz, sıddık kardeşlerim! Ben gerçi sizinle sûreten görüşemiyorum. Fakat sizin yakınınızda ve beraber bir binada bulunduğumdan çok bahtiyarım ve müteşekkirim.. ve ihtiyarım olmadan bazen lüzumlu tedbirler ihtar edilir.

Ezcümle birisi: Yanımdaki koğuşa masonlar tarafından hem yalancı hem casus bir mahpus gönderilmiş. Tahrip kolay olmasından hususan böyle haylaz gençlerde o herif bana çok sıkıntı vermesi ve o gençleri ifsat etmesi ile bildim ki; sizlerin irşad ve ıslahlarınıza karşı, zındıka ifsada ve ahlâkları bozmaya çalışıyor.

⁶⁹⁷ “İşlerin en hayırlısı, zorlu olanıdır.” (Bkz.: Aliyyülkârî, *el-Masnu’* 1/57; el-Aclûnî, *Keşfü’l-Hafâ* 1/175)

⁶⁹⁸ Age. 1/1006

Bu vaziyete karşı gayet ihtiyat ve mümkün olduğu kadar eski mahpuslardan gücenmemek ve gücendirmemek.. ve ikiliğe meydan vermemek.. ve itidal-i dem ve tahammül etmek.. ve mümkün olduğu derecede bizim arkadaşlar, uhuvvetlerini ve tesanütlerini tevazu ile ve mahviyetle ve terk-i enaniyetle takviye etmek, gayet lâzım ve zarurîdir. Dünya işleriyle meşgul olmak beni incitiyor, sizin dirayetinize itimat edip zaruret olmadan bakamıyorum.

*Said Nursi*⁶⁹⁹

Musibetlere Kemâl-i Metanetle Katlanmak

Kardeşlerim! Her ihtimale karşı bu sabah ihtar edilen bir meseleyi beyan etmek lâzım geldi:

Bizim, Kur'an'dan aldığımız hakikatler; güneş, gündüz gibi şek ve şüphe ve tereddüdü kaldırmadığını yirmi seneden beri "Acaba zındık feylesoflar, buna karşı ne diyecekler ve dayandıkları nedir?" diye nefsim ve şeytanım çok araştırdılar. Hiçbir köşede bir kusur bulamadıklarından sustular. Zannederim, çok hassas ve iş içinde bulunan nefis ve şeytanımı susturan bir hakikat, en mütemerritleri de susturur.

Madem biz, böyle sarsılmaz.. ve en yüksek ve en büyük ve en ehemmiyetli.. ve fiyat takdir edilmez derecede kıymettar.. ve bütün dünyası ve canı ve cananı pahasına verilse yine ucuz düşen bir hakikatin uğrunda ve yolunda çalışıyoruz; elbette bütün musibetlere ve sıkıntılara ve düşmanlara kemâl-i metânete mukabele etmemiz gerektir.

Hem belki karşımıza aldanmış veya aldatılmış bazı hocalar ve şeyhler ve zâhirde müttakiler çıkartılır. Bunlara karşı vahdetimizi, tesanüdümüzü muhafaza edip onlar ile uğraşmamak lâzımdır, münakaşa etmemek gerektir.

*Said Nursi*⁷⁰⁰

⁶⁹⁹ Age. 1/1007-1008

⁷⁰⁰ Age. 1/1008

Denizli'den Son Bir Hatıra

“Denizli Ağır Ceza Mahkemesi'nin Haziran 1944 beraat kararı⁷⁰¹ ile hapisten tahliye olunan Nur talebeleri memleketlerine gitmişler. Üstad ise, Ankara'dan bir emir alıncaya kadar Denizli'de Şehir Otelinde kalmıştır.”⁷⁰²

Denizli hapsinden tahliyemizden sonra meşhur Şehir Otelinin yüksek katında oturmuştum. Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları birer halka-yı zikir tarzında gayet latîf, tatlı bir sûrette hem kendileri hem dalları hem yaprakları havanın dokunmasıyla cezbedârâne ve cazibekârâne hareketle raksları, kardeşlerimin mufâratlarından ve yalnız kaldığımdan hüznü ve gamlı kalbime ilişti. Birden güz ve kış mevsimi hatıra geldi ve bana bir gaflet bastı. Ben, o kemâl-i neş'e ile cilvelenen o nâzenin kavaklara ve zihayatlara o kadar acıdım ki gözlerim yaş ile doldu. Kâinatın süslü perdesi altındaki ademleri, firakları ihtar ve ihsasıyla kâinat dolusu firakların, zevallerin hüznüleri başıma toplandı.

Birden hakikat-i Muhammediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) getirdiği nur, imdada yetişti. O hadsiz hüznüleri ve gamları, sürurlara çevirdi. Hatta o nurun, herkes ve her ehl-i iman gibi benim hakkımda milyon feyzinden yalnız o vakitte, o vaziyete temas eden imdat ve tesellisi için Zât-ı Muhammediye'ye (aleyhissalâtü vesselâm) karşı ebediyen minnettar oldum.⁷⁰³

Denizli'de iki ay kaldıktan sonra, Afyon vilâyetinin Emirdağ kazasında ikamete memur edilir. Emirdağ'a 1944 senesi Ağustos ayında nefyedilir. İlk önce on beş gün kadar bir otelde kalır, sonra kira ile bir eve yerleşir; ev kirasını da kendisi verir.⁷⁰⁴

⁷⁰¹ Bu mahkemenin karar numarası 199-136 olup 15. Haziran 1944 tarihlidir. Alınan bütün kitapların geri verilmesine karar verilmiştir. Ancak, Denizli Mahkemesi beraat kararının, temyiz mahkemesi tarafından verilen tasdik kararı 2193/30005 sayılı olup, 30 Aralık 1944 tarihlidir ve bu kararlar 2019 sayılı kanunca Risale-i Nur kaziyeye-i muhkeme hâlini almıştır.

⁷⁰² Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2186

⁷⁰³ Şuâlar, 11. Şuâ, 10. Mesele, Hâtîmeden ikinci hâşiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/977

⁷⁰⁴ Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2187

H) EMİRDAĞ SÜRGÜN HAYATI

**Üçüncü Medrese-i Nuriye:
01 Ağustos 1944 – 23 Ocak 1948
Bir Başka Sürgün**

Bir zaman Emirdağı'nda ikamete memur ve tek başıma menzilde âdeta bir haps-i münferit ve bana çok ağır gelen tarassutlar ve tahakkümler ile bana işkence vermelerinden hayattan usandım, hapisten çıktığıma teessüf ettim. Ruh u canımla Denizli hapsini arzuladım ve kabre girmeyi istedim. Ve “Hapis ve kabir, bu tarz-ı hayata müreccahtır.” diye, ya hapse veya kabre girmeye karar verirken, inâyet-i ilâhiye imdada yetişti; kalemleri teksir makinesi olan Medresetü’z-Zehrâ şakirtlerinin ellerine, yeni çıkan teksir makinesini verdi. Birden Nur’un kıymettar mecmûalarından her tanesi, bir kalem ile beş yüz nüsha meydana geldi. Fütûhâta başlamaları, o sıkıntılı hayatı bana sevdirdi, “Hadsiz şükür olsun!” dedirtti.⁷⁰⁵

Ankara’daki Yetkililere Yazdım

Hâkim, kendisi müddeî olsa elbette “Kimden kime şekva edeyim, ben dahi şaşım.” benim gibi biçârelere dedirtir. Evet, şimdiki vaziyet-

⁷⁰⁵ Lem’alar, 26. Lem’a, 15. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/721

tim hapisten çok ziyade sıkıntılıdır. Bir günü, bir ay haps-i münferit kadar beni sıkıyor.

Bu gurbet ve ihtiyarlık ve hastalık ve yoksulluk ve zâfiyetle, kışın şiddeti içinde her şeyden men edildim. Bir çocukla bir hastalıklı adamdan başka kimse ile görüşmem. Zaten ben, tam bir haps-i münferitte yirmi seneden beri azap çekiyorum. Bu hâlden fazla bana tecrit ve tarassutlarıyla sıkıntı vermek ise, gayretullaha dokunup bir belâya vesile olmasından korkulur. Mahkemede dediğim gibi, nasıl ki dört defa dehşetli zelzeleler, bize zulmen taarruzun aynı zamanında gelmesi gibi pek çok vukuat var... Hatta tahmin ederim ki; benim hukukumu muhafaza ve beni himaye etmek için çok güvendiğim Afyon Adliyesi, Denizli Mahkemesi'ndeki Risale-i Nur hakkında müracaatıma bilâkis ehemmiyet vermedi, beni me'yus etti, adliyenin yangınına bir vesile oldu ihtimali var.

Ben derim ki: Benim hakkımda vicdanlı ve insaniyetli olan bu kazanın hükûmeti, zabıta ve adliyesiyle beraber beni tam himaye etmek, en ehemmiyetli bir vazifesidir. Çünkü yirmi senelik bütün eserlerimi ve mektuplarımı üç adliye ve merkez-i hükûmet dokuz ay tetkikten sonra beraatimize ve tahliyemize karar verdi. Fakat, ecnebî menfaati hesabına ve bu millet ve bu vatanın pek büyük zararına çalışan bir gizli komite, bizim beraatimizi bozmak için, her tarafta, habbeyi kubbe yaparak bir kısım memurları aleyhime evhamlandırıldılar. Bir maksatları, "Benim sabrım tükensin, artık yeter." dedirtsinler. Zaten onların şimdi benden kızdıklarının bir sebebi, sükûtumdur, dünyaya karışmamaktır. Âdeta "Niçin karışmıyorsun? Tâ karışsın, maksadımız yerine gelsin." diyorlar...

Aleyhime hükûmetin bir kısım memurlarını evhamlandırmakta istimal ettikleri bir-iki desiselerini beyan ediyorum.

Derler: "Said'in nüfuzu var. Eserleri hem tesirli hem kesretlidir. Ona temas eden, ona dost olur. Öyleyse, onu her şeyden tecrit etmek ve ihanet etmekle ve ehemmiyet vermemekle ve herkesi ondan kaçırma ve dostlarını ürkütmeyle nüfuzunu kırmak lâzımdır." diye hükûmeti şaşırır, beni de dehşetli sıkıntılara sokarlar.

Ben de derim: Ey bu millet ve vatani seven kardeşler! Evet, o münafıkların dedikleri gibi, nüfuz var. Fakat benim değil, belki Risale-i

Nur'undur. Ve o kırılmaz; ona iliştiğçe kuvvetleşir. Ve millet ve vatan aleyhinde hiçbir vakit istimal edilmemiş ve edilmez ve edilemez. İki adliye, on sene fasılayla şiddetli ve hiddetli yirmi senelik evrakımı tetkikat neticesinde, bir hakikî sebep cezamıza bulmaması, bu davaya cerh edilmez bir şahittir.

Evet, eserler tesirlidir. Fakat, millet ve vatanın tam menfaatine ve hiçbir zarar dokundurmadan yüz bin adama kuvvetli iman-ı tahkikî dersi vermekle, saadet ve hayat-ı ebediyelerine tam hizmette tesirlidir. Denizli Hapishanesinde, kısmen ağır ceza ile mahkûm yüzler adam, yalnız "Meyve Risalesi"yle gayet uslu ve mütediyyin sûretine girmeleri, hatta iki-üç adamı öldürenler, onun dersiyile daha tahta bitini de öldürmekten çekinmeleri ve o hapishane müdürünün ikrarıyla, hapishanenin bir terbiye medresesi hükmünü alması, bu müddeaya reddedilmez bir senettir, bir hüccettir.

Evet, beni her şeyden tecrit etmek, işkenceli bir azap ve katmerli bir zulümdür ve bu millete gadirli bir hyanettir. Çünkü otuz-kırk sene, hayatımı bu millet içinde geçirdiğim hâlde, temasımdan hiç zarar görmediğine ve bu dindar millet çok muhtaç olduğu kuvve-i mâneviye ve teselli ve kuvvet-i imaniye menfaatini gördüğüne kat'î bir delili, bu kadar aleyhimde olan şiddetli propagandalara bakmayarak her tarafta Risale-i Nur'a fevkalâde teveccüh ve rağbet göstermeleri.. hatta itiraf ederim, yüz derece haddimden ziyade lâyük olmadığım büyük iltifat etmesidir.⁷⁰⁶

⁷⁰⁶ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1681-1682.

Hazreti Üstad, dokuz-on senelik Barla ve Isparta hayatlarında ve sonra yedi buçuk senelik Kastamonu Hayatı'nda şahsına karşı uygulanan tazyik ve hüriyetine tecavüz muamelelerine karşı hiç aldırış etmeden hiçbir müracaatı olmamışken; şu Emirdağ'ında üç buçuk senelik hayatında ise Afyon hapsi öncesinde yazdığı istidarlardan başka on beş defa resmi makamlara yaptığı müracaat veya ikaz dilekçeleri bu zulüm ve tecavüzlerin ne derecede olduğunu açıkça göstermektedir.

Evet, Hazreti Üstad, Emirdağ'ına ilk geldiğinde iskân memuruna verdiği dilekçeyle "Kendi Kendine Bir Hasbihaldir" ve onun zeyli; İçişleri Bakanlığına yazıp göndermediği dilekçe; Ankara Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderdiği istida; Afyon Emniyet Müdürlüğüne yazdığı dilekçe; Meclis Başkanı ve bazı makamlara yazıp gönderdiği arzuhal ve Emirdağ zabıtasına verdiği iki dilekçe; Reis-i Cumhur'a gönderdiği istida ve onun zeyli; Emirdağ Cumhuriyet Savcısına yazıp gönderdiği arzuhal ve Sorgu Hâkimliğine yaptığı müracaat gibi istida ve arzuhaller bu çirkin zulümlü tecavüzlerinin bariz delilleridir. (Bkz. Badullı, *Tarihçe* 1206)

“Bir bekçi, kapısı önünden ayrılmazdı. Üstad ile görüşebilmek pek müşküldü. Emirdağ'da ilk defa Üstad'la yakından alâkadar olan “Çalışkanlar Hanedanı”, kasabalarına nefyedilen bu âlim ve fâzıl ihtiyar zâta yakından dostluk göstermişler, hizmetine koşmuşlar, sırf lillâh için olan bu irtibatlarını sû-i tefsir edenlerin yalan ve tezviratına aldırmayarak alâkalarını gevşetmemişlerdi.”⁷⁰⁷

Camiye Gidişinin Engellenmesi

Hâlî zamanda camiye gidiyordum. Haberim olmadan, talebeler beni üsütmemek için, mahfelde bir kulübecik yapmıştılar. Ben de dört-beş gündür kendi kendime karar verdim, daha gitmeyeceğim. O mâlûm zâbit adam vasıta olup kulübeciği kaldırdılar. Bana da resmen tebliğ ettiler ki “Daha camiye gitmeyeceksin.” Fakat mânâsız habbeyi kubbe yapıp bir heyecan verdiler.⁷⁰⁸

Yemeğine Zehir Katılması

Bir siyâsî memurun iğfali ve “İmhası için yukarıdan emir aldık.” demesine aldanan bir bekçibaşı, Üstad'ın penceresine geceleyin merdivenle çıkarak yemeğine zehir atmış; ertesi gün Üstad zehirlenerek kıvranmaya başlamıştır. Zehirin tesiri çok azîm olduğu hâlde, kendisi: “Cevşenü'l-Kebir gibi evrad-ı kudsiyelerin feyziyle ölümden muhafaza olunuyorum. Fakat hastalık, ızdırap çok şiddetlidir.” derdi. Bir hafta kadar aç, susuz denecek bir hâlde perişan bir vaziyette inlemiş, sonra biiznillâh şifa bulup tekrar tashihat gibi Risale-i Nur vazifeleriyle işti-gale başlamıştı. Bu şiddetli hastalık zamanlarında asla namazlarını terk etmedi. Yalnız ikinci ve üçüncü zehirlenmek zamanında tahammülü gayr-i kabil bir hastalıkta iki-üç gün farzını yatağında ancak kılabilirdi.

Ölüm tehlikesi geçirdiği günlerde, bir gece sabaha kadar yanında nöbet bekleyip gözyaşları içinde Üstad'a dikkat eden iki talebesi diyor: “Sabaha yakın, gözleri kapalı olduğu hâlde doğruldu, ellerini dergâh-ı ilâhîye açıp yavaş bir sesle, birkaç kelime ile Risale-i Nur hizmetinin

⁷⁰⁷ Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2187

⁷⁰⁸ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1724

inkışafına ve talebelerinin selâmetine dua etti. Sonra bayılmış vaziyette yatağa düştü.”⁷⁰⁹

“Üstad, Emirdağ’da daimî tarassut altında bulunuyordu. Açık havalarda, gezmeye çıkardı. Üstad’ın, bahar ve yaz mevsimlerinde mutlaka kırlara çıkmak âdeti idi. Yalnız başına gider, birkaç saat kalır, sonra evine dönerdi. Kırlara çıktığı zaman, çok defa arkasından takip ettirilirdi. Bazen bekçiler, bazen jandarmalar takip ederdi. Hatta bir defa arkasından kurşun atılmış, fakat isabet etmemiştir. Bir gün bir resmî memur, arkasından koşarak, “Dışarı çıkmak yasak! Başına bere koyamazsın, sarık saramazsın!” diye mütehakkimâne ve mütecavizane ifadeler kullanmış, Üstad da geriye dönmüştür. Bu tarz muameleler çoktur.”⁷¹⁰

Hayatının Bu Devresi ile İlgili Olarak şunları Söylüyor: Bir zaman Emirdağ’ında ikamete memur ve tek başıma menzilde âdetâ bir haps-i münferit ve bana çok ağır gelen tarassutlar ve tahakkümler ile bana işkence vermelerinden hayattan usandım, hapisten çıktığıma teessüf ettim. Ruh u canımla Denizli hapsini arzuladım ve kabre girmeyi istedim. Ve “Hapis ve kabir, bu tarz-ı hayata müreccahtır.” diye, ya hapse veya kabre girmeye karar verirken, inâyet-i ilâhiye imdada yetişti; kalemleri teksir makinesi olan Medresetü’z-Zehrâ şakirtlerinin ellerine, yeni çıkan teksir makinesini verdi. Birden Nur’un kıymettar mecmûâlarından her tanesi, bir kalem ile beş yüz nüsha meydana geldi. Fütûhâta başlamaları, o sıkıntılı hayatı bana sevdirdi, “Hadsiz şükür olsun!” dedirtti.⁷¹¹

⁷⁰⁹ Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2188

Burada Üstad’ı zehirleme hâdiselerini zikretmemiz uygun olacaktır:

1. Ankara’da Millet Meclisi’nde, iğne ile. (1922-1923),

2. Eskişehir Hapishanesi’nde (1935),

4. 5. Kastamonu’da (1936-1943),

6. 7. 8. Denizli Hapishanesi’nde (1943-1944) sekizinci zehirlenmede Hâfız Ali Ağabey şehit oldu.

9. 10. 11. Emirdağ’da (1945-1946) on birinci zehirlenmede Hasan Feyzi Ağabey şehit oldu. (Badıllı, *Tarihçe* 1119)

⁷¹⁰ Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2187

⁷¹¹ Lem’alar, 26. Lem’a, 15. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/721.

1946 yılında teksir makinesi Türkiye’ye geldi. Bunun üzerine Nur talebeleri bir teksir makinesi aldı. Isparta ve İnebolu’da Risaleler, teksirle neşrolunmaya başlandı. Bir

İman Hizmeti Böyle İktiza Ediyor⁷¹²

Aziz, sıddık kardeşim ve bu fâni dünyada hamiyetli ve ciddî bir arkadaşım!

Evvelâ: Bütün dostlarım ve hemşehrilerimden en ziyade zâtınız ve bazı Erzurumlu zâtlar, benim bu işkenceli ve mazlumiyet hâletimde şefkatkârâne ciddî alâkadarlığınıza ve imdadıma fikren koşmanıza cidden çok minnettaram; âhir ömrüme kadar unutmayacağım. Size bin mâşaallah ve bârekâllah derim.

Saniyen: Mesleğime ve Risale-i Nur'dan aldığım dersime bütün bütün muhalif olarak ve on seneden beri fâni dünyanın geçici, ehemmiyetsiz hâdiselerine bakmamak olan bir düstur-u hayatıma da münâfi olarak, sırf senin hatırın ve merak ettiğin ve bu defaki uzun mektubun için vaziyetime ve zalimlerin işkencelerine ait birkaç maddeyi beyan edeceğim:

Birincisi: Otuz sene evvel Dârü'l-Hikmet âzâsı iken, bir gün, arkadaşımızdan ve Dârü'l-Hikmet âzâsından Seyyid Sadeddin Paşa dedi ki:

- “Kat’î bir vasıta ile haber aldım; kökü ecnebîde ve kendisi burada bulunan bir zındıka komitesi, senin bir eserini okumuş. Demişler ki: ‘Bu eser sahibi dünyada kalsa biz mesleğimizi (yani zındıkayı, dinsizliği) bu millete kabul ettiremeyeceğiz. Bunun vücudunu kaldırmalıyız.’ diye senin idamına hükmetmişler. Kendini muhafaza et.”

Ben de: ⁷¹³تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ, ecel birdir, tagayyür etmez.” dedim.

İşte bu komite, otuz sene, belki kırk seneden beri hem tevessü etti hem benimle mücadelede her bir desiseyi istimal etti. İki defa imha için hapse ve on bir defa da beni zehirlemeye çalışmışlar (şimdi on dokuz defa oldu). En son dehşetli plânları, sâbık Dahiliye Vekili’ni ve Afyon’un sâbık vâlisini, Emirdağ’ın sâbık kaymakam vekilini aleyhime sevk etmeleriyle, resmî hükûmetin nüfuzunu bütün şiddetiyle aleyhimde istimal etmeleridir.

buçuk yıl içinde Nur talebeleri, Türkiye’nin pek çok şehir ve kasabasına bu eserleri ulaştırdılar. Risale-i Nurlar yurt dışına ancak, 1947 yılında hacca izin verilmesiyle, hacılarla gönderilebilmiştir.

⁷¹² Hazreti Üstad, bu zor günlerde, hizmet-i imaniyede, düşmanların hücumlarına karşı nasıl davranılacağını bu mektupta izah etmiştir.

⁷¹³ “Allah’a tevekkül ettim. (Allah kerîm..!)” (Hûd Sûresi 11/56)

Benim gibi zayıf, ihtiyar, merdumgiriz, fakir, garip, hizmete çok muhtaç bir biçâyeye o üç resmî memurlar, aleyhimde öyle bir propaganda ve herkesi korkutmak o dereceye gelmiş ki bir memur bana selâm etse, haber aldıkları vakitte değiştirdikleri için, casusluktan başka hiçbir memur bana uğramadığını ve komşularımın da bazıları korkularından hiç selâm etmediklerini gördüğüm hâlde, inâyet ve hıfz-ı ilâhî bana bir sabır ve tahammül verdi. Emsalsiz bu işkence, bu tazyik, beni onlara dehaletе mecbur etmedi.

İkincisi: Belki tahattur edersin, Ankara'da, divan-ı riyasetinde Mustafa Kemal'le münakaşa zamanında, ona karşı dedim: “Namaz kılmayan haindir, hainin hükmü merduttur.” Yüzüne şiddetli mukabele ettiğim hâlde bana karşı ihanet ve hakarete cesaret edemediği hâlde, burada küçük bir zâbit ve bir çavuş, o ihaneti ve hakareti yaptılar. Maksatları beni hiddete getirip bir mesele çıkarmak olmasından, hıfz ve inâyet-i ilâhiye bana sabır ve tahammül verdi.

Üçüncüsü: İki sene, iki mahkeme, ellerinde tetkik edilen bütün Risale-i Nur eczalarında kanunca bir vesile bulamayıp⁷¹⁴(Hâşiye) bizi ve Risale-i Nur'u beraat ettirdikten sonra, zındıka komitesi, münafık bazı memurları vesile ederek, merkez-i hükûmette resmî bir plân çevirip beni bütün bütün hilâf-ı kanun olarak bütün dostlarımdan ve talebelerimden tecrit ve sıhhat ve hayatım noktasında en fena bir yerde, beni nefyetmek nâmı altında, haps-i münferid ve tecrid-i mutlak mânâsında beni Emirdağ'a gönderdiler. Şimdi tahakkuk etmiş ki iki maksatla bu muameleyi yapıyorlar.

Birisi: Eskiden beri ihaneti kabul etmediğimden, beni o sûrette hiddete getirip bir mesele çıkararak mahvıma yol açmaktı. Bundan bir şey çıkaramadıkları için, zehirlendirmek vasıtasıyla mahvıma çalıştılar. Fakat inâyet-i ilâhiye ile, Nur şakirtlerinin duaları tiryak gibi, panzehir

⁷¹⁴ (Hâşiye) Ya hiçbir cihetle hiçbir kanun, hatta onların bazı keyfi kanunları bize ve Risale-i Nur'a ilişmiyorlar; veyahut şimdiki bazı kanunları iliştiği hâlde, koca adliyeler ve üç büyük mahkemeler, istikbalde gelecek şiddetli nefret ve lânetten çekinmek için Nur'un ve bizim mahkûmiyetimize cesaret edemeyip ittifakla umumumuzun beraatine.. ve bütün Risale-i Nur'un iadesine karar verdikleri ve ellerindeki kanun onlara siper olabilir. Dağ gibi kuvvetli adliyeler çekindiği hâlde, muvakkat bir makam alan gaddar şahsiyetler bu zulmü yapmaları, elbette semavatı ve arzı kızdırıyor, daha hiddetime lüzum kalmıyor.

gibi ve sabır ve tahammülüm tam bir ilâç gibi o plâni akîm bıraktı, o maddî ve mânevî zehrin tehlikesini geçirdi. Gerçi hiçbir tarihte, hiçbir hükûmette bu tarzda işkenceli zulümler, kanun namına, hükûmet namına yapılmadığı hâlde, damarlarıma dokunduracak tarzda mütemadiyen tarassutlarla herkesi ürkütmekle beni hiddete getiriyordu. Fakat birden kalbime ihtar edildi ki bu zalimlere hiddet değil, acımalısın. Onların her birisi, pek az bir zaman sonra, sana muvakkaten verdikleri azap yerinde bin derece fazla bâki azaplara ve maddî ve mânevî cehennemlere mâruz kalacaklar. Senin intikamın, bin defa ziyade onlardan alınır. Ve bir kısmı, aklı varsa dünyada da kaldıkça, geberinceye kadar vicdan azabı ve idam-ı ebedî korkusuyla işkence çekecekler. Ben de onlara karşı hiddeti terk ettim, onlara acıdım. Allah ıslah etsin dedim.

Hem bu azap ve işkencelerinde pek büyük sevap kazanmakla beraber, Risale-i Nur şakirtleri yerine ve onların bedeline benimle meşgul olup yalnız beni tâzip etmeleri, Nurculara büyük bir fayda ve selâmetlerine hizmet olması cihetinde de Cenab-ı Hakk'a şükrediyorum ve müthiş sıkıntılarım içinde bir sevinç hissediyorum.

Dördüncüsü: Senin mektubunda benim istirahatimi ve eğer iktidarım olsa benim Şam ve Hicaz tarafına gitmeme dair sizin hükûmet-i hazıraya müracaat maddesi ise:

Evvelâ: Biz, imanı kurtarmak ve Kur'ân'a hizmet için, Mekke'de olsam da buraya gelmek lâzımdı. Çünkü en ziyade burada ihtiyaç var. Binler ruhum olsa binler hastalıklara müptelâ olsam ve zahmetler çeksem, yine bu milletin imanına ve saadetine hizmet için burada kalmaya Kur'ân'dan aldığım dersle karar verdim ve vermişiz.

Saniyen: Bana karşı hürmet yerine hakaret görmek noktasını mektubunuzda beyan ediyorsunuz. "Mısır'da, Amerika'da olsaydınız, tarihlerde hürmetle yâd edilecektiniz." dersiniz.

Aziz, dikkatli kardeşim! Biz, insanların hürmet ve ihtiramından ve şahsımıza ait hüsn-ü zan ve ikram ve tahsinlerinden mesleğimiz itibarıyla cidden kaçıyoruz. Hususan acîp bir riyakârlık olan şöhretperestlik ve câzibedar bir hodfuruşluk olan tarihlere şâşaalı geçmek ve insanlara iyi görünmek ise Nur'un bir esası ve mesleği olan ihlâsa zıttır ve münafidir. Onu arzulamak değil, bilâkis şahsımız itibarıyla ondan ürküyoruz. Yalnız Kur'ân'ın feyzinden gelen ve i'câz-ı mânevîsinin le-

meâtı olan ve hakikatlerinin tefsiri bulunan ve tılsımlarını açan Risale-i Nur'un revacını ve herkesin ona ihtiyacını hissetmesini ve pek yüksek kıymetini herkes takdir etmesini ve onun pek zahir mânevî keramâtını ve iman noktasında zındıkanın bütün dinsizliklerini mağlûp ettiklerini ve edeceklerini bildirmek, göstermek istiyoruz ve onu rahmet-i ilâhiyeden bekliyoruz.⁷¹⁵

Kur'ân'daki Tekrarlar Konulu Bahsin Telifi⁷¹⁶

Bundan on iki sene evvel⁷¹⁷(Hâşiye) işittim ki;⁷¹⁸ en dehşetli ve muannit bir zındık, Kur'ân'a karşı sû-i kasdını tercümesiyle yapmaya başlamış ve demiş ki: "Kur'ân tercüme edilsin, tâ ne mal olduğu bilinsin." Yani, 'Lüzumsuz tekrarâtı herkes görsün ve tercümesi onun yerinde okunsun.' diye dehşetli bir plân çevirmiş.

Fakat Risale-i Nur'un cerhedilmez hüccetleri kat'î isbat etmiş ki Kur'ân'ın hakikî tercümesi kabil değil.. ve lisân-ı nahvî olan lisân-ı Arabî yerinde Kur'ân'ın meziyetlerini ve nüktelerini başka lisan muhafaza edemez.. ve her bir harfî, on adetten bine kadar sevap veren kelimât-ı Kur'âniye'nin mucizâne ve cemiyetli tabirlerinin yerini, beşerin âdi ve cüz'î tercümeleri tutamaz.. onun yerinde câmilerde okunmaz diye Risale-i Nur, her tarafta intişarıyla o dehşetli plânı akîm bıraktı.

Fakat o zındıktan ders alan münafıklar, yine şeytan hesabına Kur'ân güneşini üflemeyle söndürmeye ahmak çocuklar gibi ahmakâne ve divâncesine çalışmaları sebebiyle bana gayet sıkı ve sıkıcı ve sıkıntılı

⁷¹⁵ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 2/1760-1761

⁷¹⁶ Üç buçuk senelik Emirdağ Hayatı'nda telif ettiği diğer eserler şunlardır: Meyve Risalesi'nden 11. Mesele: 1945'te telif edilen bu eser melâikeye iman hakkındadır.

26. Lem'a'dan 14. Rica: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ üzerine yazılmıştır.

26. Lem'a'dan 16. Rica: Kastamonu nefyi ve sonrası üzerine yazılmıştır.

Bu dönemde talebelerine iki yüz elli civarında mektup yazmıştır. (Bkz. Badıllı, *Tarihçe* 1114)

⁷¹⁷ (Hâşiye) Bu risalenin telifinden.

⁷¹⁸ 1932 yılı kastedilmektedir. Bu dönemde Kur'ân-ı Kerîm yönetim tarafından Türkçeye tercüme ettirilmiş ve namazlarda bu tercümeden okunması emredilmiştir.

bir hâlette bu Onuncu Mesele yazdırıldı, tahmin ediyorum. Başkalar ile görüşemediğim için hakikat-i hâli bilmiyorum.⁷¹⁹

Ziyaretçilere Nasıl Muhatap Olurdu?

“Üstad’ı görmeye gelenler pek çoktu. Fakat ziyarete gelenlerden az bir kısmı görüşebilmeye muvaffak olurdu. Daha ziyade Risale-i Nur’a kemâl-i sadakatle ve ihlâsla hizmet etmeye kabiliyetli olanlar ve sırf lillâh için muhabbet ve uhuvvet taşıyanlar görüşebilir, Üstad’ın dersini, sohbetini dinleyebilirdi. Üstad, muhtelif istidatta olan her ziyaretçinin derece-i fehim ve idrakine göre konuşur, nazarları Risale-i Nur’a ve hizmet-i imaniyeye çevirir, Risale-i Nur hakikatleriyle imana hizmetin bu millete maddeten ve mânen en büyük menfaatleri temin edeceğini dava ve izah ederdi. Gelen ziyaretçiler, muhtelif halk tabakalarından, gençlerden, ehl-i ilimden idi...

Hemen umumiyetle, Risale-i Nur hizmetinin yegâne maksadı olan imanın kuvvetlenmesinin, vatan ve milleti tehdit eden dinsizlik ve komünistlik tehlikesine mâni olduğunu.. şimdi en elzem vazifenin, fertlere ve cemiyete düşen hizmetin imanı kurtarmak ve kuvvetlendirmek bulunduğunu.. zamanın en büyük davasının Kur’ân’a sarılmak olduğunu, Risale-i Nur bütün kuvvetiyle bu meseleye hasr-ı nazar ettiğinden, vatan ve millet düşmanları, gizli dinsizler, bahanelerle hücumu geçip aleyhte tahriklerde bulduklarını.. “Fakat biz müsbet hareket etmeye mecburuz. Elimizde Nur var, siyaset topuzu yok. Yüz elimiz de olsa ancak Nur’a kâfi gelir.” diyerek Nur’un din düşmanlarını mağlûp edeceğinden, müsbet hareket etmenin atom bombası gibi tesiri bulunduğundan, Risale-i Nur’un siyasetle hiçbir alâkası bulunmadığını.. mesleğimizin en büyük esasının ihlâs olduğunu.. rıza-yı ilâhîden başka hiçbir maksat ittihaz edilemeyeceğini.. Nur’un kuvvetinin işte bu olduğunu.. ihlâsla, müsbet hareket etmekle inâyet ve rahmet-i ilâhiyenin Risale-i Nur’u himaye edeceğini... ilâ âhir, beyan ederdi.”⁷²⁰

⁷¹⁹ Şuâlar, 11. Şuâ, Bu Onuncu Mesele’ye bir hâtıme olarak iki haşiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/976-977

⁷²⁰ Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2188

Emirdağ Lâhika Mektuplarından Örnekler Dinimizi Dünyevî Kazançlarımıza Vesile Kılmamalıyız

Aziz, sıddık kardeşlerim!

(Hem mânevî, hem maddî birkaç cihette sorulan bir suale mecburiyet tahtında bir cevaptır.)

Sual: Neden, ne dahilde, ne hariçte bulunan cereyanlara ve bil-hassa siyasetli cemaatlere hiçbir alâka peydâ etmiyorsun? Ve Risale-i Nur ve şakirtlerini mümkün olduğu kadar o cereyanlara temastan men ediyorsun? Hâlbuki, eğer temas etsen ve alâkadar olsan, birden binler adam Risale-i Nur dairesine girip parlak hakikatlerini neşreceklerdi; hem bu kadar sebepsiz sıkıntılara hedef olmayacaktın.

Elcevap: Bu alâkasızlık ve içtinabın en ehemmiyetli sebebi; mesleğimizin esası olan ihlâs bizi men ediyor. Çünkü bu gaflet zamanında, hususan tarafgirâne mefkûreler sahibi, her şeyi kendi mesleğine âlet ederek, hatta dinini ve uhrevî harekâtını da o dünyevî mesleğe bir nevi âlet hükmüne getiriyor. Hâlbuki, hakâik-i imaniye ve hizmet-i nuriye-i kudsiye, kâinatta hiçbir şeye âlet olamaz. Rıza-yı ilâhîden başka bir gayesi olamaz. Hâlbuki şimdiki cereyanların tarafgirâne çarpışmaları hengâmında bu sırr-ı ihlâsı muhafaza etmek, dinini dünyaya âlet etmemek müşkülleşmiş. En iyi çare, cereyanların kuvveti yerine, inâyet ve tevfik-i ilâhiyeye dayanmaktır.⁷²¹

Şefkat Sırrı Dünya Cereyanları ile İlgilenmeye Engel

İçtinabımızın çok sebeplerinden bir sebebi de Risale-i Nur'un dört esastan birisi olan "şefkat etmek, zulüm ve zarar etmemektir." Çünkü ⁷²² وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ yani, "Birisinin hatasıyla, başkası veya akrabası hatakar olmaz, cezaya müstehak olmaz." olan düstur-u irade-i ilâhiyeye karşı, bu zamanda ⁷²³ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا sırrıyla şedit bir zulümle mukabele eder. Tarafgirlik hissiyle, bir câninin hatasıyla, değil

⁷²¹ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1691

⁷²² En'âm Sûresi 6/164; İsrâ Sûresi 17/15; Fâtır Sûresi 35/18; Zümer Sûresi 39/7; Necm Sûresi 53/38

⁷²³ "İnsan (bu emanetin hakkını gözetmediğinden) cidden çok zalim, çok cahildir." (Ahzâb Sûresi 33/72)

yalnız akrabasına, belki taraftarlarına dahi adavet eder. Elinden gelse zulmeder. Elinde hüküm varsa bir adamın hatasıyla bir köye bomba atar. Hâlbuki bir masumun hakkı, yüz câni için feda edilmez; onların yüzünden ona zulmedilmez. Şimdiki vaziyet, yüz masumu birkaç câni için zararlara sokar.

Meselâ, hatalı bir adama müteallik, bîçâre ihtiyar valide ve pederi ve masum çoluk-çocukları ezmek, perişan etmek, tarafgirâne adavet etmek, şefkatin esasına zıttır.

Müslümanlar içinde tarafgirâne cereyanlar yüzünden, böyle masumlar zulümden kurtulamıyorlar. Hususan ihtilâl sebebiyet veren vaziyetler, bütün bütün zulmü dağıtır, genişletir. Cihad, dinî de olsa kâfirlerin çoluk-çocuklarının vaziyetleri aynıdır. Ganimet olabilir; Müslümanlar, onları kendi mülküne dahil edebilir. Fakat İslâm daire-sinde birisi dinsiz olsa çoluk çocuğuna hiçbir cihetle temellük edilmez, hukukuna müdahale edilmez. Çünkü o masumlar, İslâmiyet râbitasıyla dinsiz pederine değil, belki İslâmiyet'le ve cemaat-i İslâmiye ile bağlıdır. Fakat, kâfirin çocukları, gerçi ehl-i necatturlar; fakat hukukta, hayatta pederlerine tâbi ve alâkadar olmasından, cihad harbinde o masumlar memlûk ve esir olabilirler.⁷²⁴

Risale-i Nurlar Kur'ân'ın Malıdır

Hem bunu katiyen ilân ediyorum ki: Risale-i Nur, Kur'ân'ın malıdır. Benim ne haddim var ki sahip olayım tâ ki kusurlarım ona sirayet etsin. Belki o Nur'un kusurlu bir hâdimi ve o elmas mücevherat dükkânının bir dellâliyim. Benim karma karışık vaziyetim ona sirayet edemez, ona dokunamaz. Zaten Risale-i Nur'un bize verdiği ders de hakikat-i ihlâs ve terk-i enâniyet ve daima kendini kusurlu bilmek ve hodfuruşluk etmemektir. Kendimizi değil, Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsini ehl-i imana gösteriyoruz. Bizler, kusurumuzu görene ve bize bildirene –fakat hakikat olmak şartıyla– minnettâr oluyoruz, “Allah razı olsun!” deriz. Boynumuzda bir akrep bulursa ısırmadan atılsa nasıl memnun oluruz; kusurumuzu –fakat garaz ve inat olmamak şartıyla ve

⁷²⁴ Age.

bid'alara ve dalâlete yardım etmemek kaydıyla– kabul edip minnettar oluyoruz.⁷²⁵

Hizmet-i İmaniyenin Gerektirdikleri

Onlar bana ait değil ve o kerametlere sahip olmak benim haddim değil. Belki Kur'an'ın mucize-i mâneviyesinin tereşşuhatı ve lem'alarıdır ki; hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur'da kerametler şeklini alarak, şakirtlerinin kuvve-i mâneviyelerini takviye etmek için ikrâmât-ı ilâhiye nev'indedir. İkrâmın ise izharı bir şükürdür, caizdir, hem makbuldür.

Şimdi ehemmiyetli bir sebebe binaen cevabı bir parça izah edeceğim. Ve “Ne için izhar ediyorum.. ve ne için bu noktada bu kadar taahhüd yapıyorum.. ve ne için birkaç aydır bu mevzuda çok ileri gidiyorum.. ekser mektuplar o keramete bakıyor?” diye soruldu.

Elcevap: Risale-i Nur'un hizmet-i imaniyesinde, bu zamanda binler tahribatçılara mukabil, yüz binler tamiratçı lâzım gelirken.. hem benimle lâakal yüzer kâtip ve yardımcı bulunmak ihtiyaç varken.. değil çekinmek ve temas etmemek, belki millet ve ehl-i idare takdir ile ve teşvik ile yardım ve temas etmek zarurî iken.. ve o hizmet-i imaniyeyi, –hayat-ı bâkiyeye baktığı için– hayat-ı fâniyenin meşgalelerine ve faydalarına tercih etmek, ehl-i imana vâcip iken; kendimi misal alarak derim ki:

Beni her şeyden ve temastan ve yardımcılarından men etmek ile beraber aleyhimizde olanlar bütün kuvvetleriyle arkadaşlarımın kuvve-i mâneviyelerini kırmak.. ve benden ve Risale-i Nur'dan soğutmak.. ve benim gibi ihtiyar, hasta, zayıf, garip, kimsesiz bîçâreye, binler adamın göreceği vazifeyi başına yüklemek.. ve bu tecrit ve tazyiklerde maddî bir hastalık nev'inde insanlar ile temas ve ihtilattan çekilmeye mecbur olmak.. hem o derece tesirli bir tarzda halkları ürkütmek ki; en ziyade merbut görülen bazı dostları bana selâm vermemek, hatta bazı, namazı da terk etmek derecesinde ürkütmekle kuvve-i mâneviyeyi kırmak cihetleriyle ve sebepleriyle, ihtiyarım haricinde bütün o mânilere karşı Risale-i Nur şakirtlerinin kuvve-i mâneviyelerinin

⁷²⁵ Age. 2/1695-1696

takvyesine medar ikrâmât-ı ilâhiyeyi beyan ederek Risale-i Nur etrafında mânevî bir tahşidat yaptırmak.. ve Risale-i Nur kendi kendine, tek başıyla, başkalarına muhtaç olmayarak, bir ordu kadar kuvvetli olduğunu göstermek hikmetiyle bu çeşit şeyler bana yazdırılmış. Yoksa, hâşâ kendimizi satmak ve beğendirmek ve temeddüh etmek ve hodfûrûşluk etmek ise Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan ihlâs sırrını bozmaktır.⁷²⁶

En Büyük İhsan İmanı Kurtarmaya Çalışmaktır

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bilmukabele, biz de Ramazanınızı tebrik ediyoruz. Rüyalarınız pek çok mübarektirler. İnşallah, Cenab-ı Hak sizi büyük ihsanlara mazhar eyleyecek diye bir işarettir.

Bu zamanda en büyük bir ihsan, bir vazife, imanını kurtarmaktır, başkaların imanına kuvvet verecek bir sûrette çalışmaktır. Sakın, benlik ve gurura medar şeylerden çekin. Tevazu, mahviyet ve terk-i enaniyet, bu zamanda ehl-i hakikate lâzım ve elzemdır. Çünkü bu asırda en büyük tehlike benlikten ve hodfuruşluktan ileri geldiğinden, ehl-i hak ve hakikat, mahviyetkârâne daima kusurunu görmek ve nefsini itham etmek gerektir. Sizin gibilerin ağır şerait içinde kahramancasına imanını ve ubûdiyetini muhafaza etmesi, büyük bir makamdır. Senin rüyalarının bir tabiri de bu noktadan seni tebşir etmektir.

Risale-i Nur eczalarında tarikat hakikatine dair “Telvihât-ı Tis’a” namındaki risaleyi elde edip bakınız. Hem, zâtınız gibi metin ve imanlı ve hakikatli zâtlar Risale-i Nur dairesine giriniz. Çünkü bu asırda Risale-i Nur, bütün tehacümata karşı mağlûp olmadı. En muannit düşmanlarına da serbestiyetini resmen teslim ettirdi. Hatta iki seneden beridir büyük makamâtlar ve adliyeler, tetkikat neticesinde, Risale-i Nur'un serbestiyetini tasdik ve mahrem ve gayr-i mahrem bütün eczalarını sahiplerine teslim karar verdiler.

Risale-i Nur'un mesleği, sair tarikatlar, meslekler gibi mağlûp olmayarak, belki galebe ederek pek çok muannitleri imana getirmesi, pek çok hâdisâtın şهادetiyle, bu asırda bir mucize-i mâneviye-i Kur'âniye olduğunu isbat eder. O dairenin haricinde, ekseriyetle, bu memlekette,

⁷²⁶ Age. 2/1697

bu hususi ve cüz'î ve yalnız şahsî hizmet veya mağlûbane perde altında veya bid'alara müsamaha sûretinde ve tevilât ile bir nevi tahrifat içinde hizmet-i diniye tam olamaz diye, hâdisat bize kanaat vermiş.

Madem sizde büyük bir himmet ve kuvvetli bir iman var; tam bir ihlâs ve tam bir mahviyetle, sebatkârâne Risale-i Nur'a şakirt ol.. tâ binler, belki yüz binler şakirtlerin şirket-i mâneviye-i uhreviyelerine hissedar ol.. tâ senin hayırların, iyiliklerin cüz'iyetten çıkıp küllîleşsin, âhirette tam kârlı bir ticaret olsun.

*Said Nursî*⁷²⁷

Hakikat Dersini Kimden Aldım?

Zâtınızın şahsıma karşı haddimden pek çok ziyade hüsn-ü zannınızı, Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi namına kabul edebilirim. Yoksa kendimi o makamlarda görmek benim haddim değil.

Hem, "Risale-i Nur mesleği, tarikat değil, hakikattir, Sahabe mesleğinin bir cilvesidir. Bu zaman tarikat zamanı değil, imanı kurtarmak zamanıdır." Risale-i Nur, bu hizmeti, lillâhilhamd, en müşkül ve ağır zamanlarda yapmış ve yapıyor. Risale-i Nur dairesi, Hazreti Ali ve Hasan ve Hüseyin'in (radiyallâhu anhum) ve Gavs-ı Âzam'ın (kuddise sirruh) –ihbârât-ı gaybiyeleriyle– şakirtlerinin bu zamanda bir dairesidir. Çünkü Hazreti Ali, üç keramet-i gaybiyesiyle Risale-i Nur'dan haber verdiği gibi, Gavs-ı Âzam (kuddise sirruh) da kuvvetli bir sûrette Risale-i Nur'dan haber verip tercümanını teşcî etmiş. Bu mahrem dört Risale-i Keramet-i Aleviye ve Gavsıye'ye ait dört risale, inşaallah, bir vakit size gönderilebilir. Mahkeme ehl-i vukufu, onlara itiraz edememiş. Yalnız "Bu yazılmamalıydı." diye küçük bir tenkit etmişler. Ben de cevap verdim, onlar sustular. Zaten Üveysî bir sûrette doğrudan doğruya hakikat dersimi Gavs-ı Âzam'dan (kuddise sirruh) ve Zeynelâbidîn (radiyallâhu anh) ve Hasan, Hüseyin (radiyallâhu anhumâ) vasıtasıyla İmam Ali'den (radiyallâhu anh) almışım. Onun için, hizmet ettiğimiz daire onların dairesidir...⁷²⁸

⁷²⁷ Age. 2/1702

⁷²⁸ Age. 2/1704

Hem ben itiraf ediyorum ki böyle makbul bir eserin mazharı olmak, hiçbir vecihle o makama liyakatim yoktur. Fakat küçük, ehemmiyetsiz bir çekirdekten, koca, dağ gibi bir ağacı halk etmek kudret-i ilâhiyenin şe'nlerindedir ve âdetidir ve azametinde delildir.

Ben kasekle temin ederim ki Risale-i Nur'u senâdan maksadım, Kur'ân'ın hakikatlerini ve imanın rükünlerini teyit ve isbat ve neşirdir. Hâlık-ı Rahîmîme hadsiz şükür olsun ki kendimi kendime beğendirmemiş, nefsimin ayıplarını ve kusurlarını bana göstermiş ve o nefs-i emmâreyi başkalara beğendirmek arzusu kalmamış.

Evet, kabir kapısında bekleyen bir adam, arkasındaki fâni dünyaya riyakârâne bakması, acınacak bir hamakattir ve dehşetli bir hasârettir. Cenab-ı Hak, beni böyle hasâretlerden muhafaza eylesin, âmin!..

Umum kardeşlerime birer birer selâm ve dua eder ve dualarını rica ederiz.⁷²⁹

Fâni Şahsiyetler Üzerine Bâki bir Hakikat Bina Edilmez

Evvelâ: Bâki bir hakikat, fâni şahsiyetler üstüne bina edilmez. Edilse, hakikate zulümdür. Her cihetle kemâlde ve devamda bulunan bir vazife, çürümeye ve çürütülmeye mâruz ve müptelâ şahsiyetlerle bağlanmaz; bağlansa vazifeye ehemmiyetli zarardır.

Saniyen: Risale-i Nur'un tezahürü, yalnız tercümanının fikriyle, veyahut onun ihtiyac-ı mânevî lisaniyle Kur'ân'dan gelmiş. Yalnız o tercümanın istidadına bakan feyizler değil, belki o tercümanın muhatapları ve ders-i Kur'ân'da arkadaşları olan hâlis ve metin ve sâdık zâtların o feyizleri ruhen istemeleri ve kabul ve tasdik ve tatbik etmeleri gibi çok cihetlerle, o tercümanın istidadından çok ziyade o Nurlar'ın zuhuruna medar oldukları gibi, Risale-i Nur'un ve şakirtlerinin şahs-ı mânevîsinin hakikatini onlar teşkil ediyorlar. Tercümanının da içinde bir hissesi var. Eğer ihlâssızlıkla bozmazsa, bir tekaddüm şerefi bulunabilir.

Salisen: Bu zaman, cemaat zamanıdır. Ferdî şahısların dehası, ne kadar harika da olsalar, cemaatın şahs-ı mânevîsinden gelen dehasına karşı mağlûp düşebilir. Onun için, o mübarek kardeşimin yazdığı gibi,

⁷²⁹ Age. 2/1705

âlem-i İslâm'ı bir cihette tenvir edecek ve kudsî bir dehânın Nurlar'ı olan bir vazife-i imaniye, bîçare, zayıf, mağlûp, hadsiz düşmanları ve onu ihanetle, hakaretle çürütmeye çalışan muannit hasımları bulunan bir şahsa yüklenmez. Yüklense o kusurlu şahıs ihanet darbeleriyle düşmanları tarafından sarsılrsa o yük düşer, dağılır.⁷³⁰

İman Ehlinin Safi Bir Hakikate İhtiyacı Var

Aziz, sıddık, sebatkâr, muhlis kardeşlerim! Hem maddî hem mânevî hem nefsim hem benimle temas edenler gayet ehemmiyetli benden sual ediyorlar ki:

“Neden herkese muhalif olarak –hiç kimsenin yapmadığı gibi– sana yardım edecek çok ehemmiyetli kuvvetlere bakmıyorsun, istiğna gösteriyorsun? Ve herkes müştak ve talip olduğu ve Risale-i Nur'un intişarına, fütuhatına çok hizmet edeceğine o Risale-i Nur şakirtlerinin hasları müttefik oldukları ve senden kabul ettikleri büyük makamları kabul etmiyorsun, şiddetle çekiniyorsun?”

Elcevap: Bu zamanda ehl-i iman öyle bir hakikate muhtaçtırlar ki kâinatta hiçbir şeye âlet ve tâbi ve basamak olamaz; ve hiçbir garaz ve maksat onu kirletemez; ve hiçbir şüphe ve felsefe onu mağlûp edemez bir tarzda iman hakikatlerini ders versin. Umum ehl-i imanın bin sene-den beri teraküm etmiş dalâletlerin hücumuna karşı imanları muhafaza edilsin.

İşte bu nokta içindir ki dahilî ve haricî yardımcılara ve ehemmiyetli kuvvetlerine, Risale-i Nur ehemmiyet vermiyor, onları arayıp tâbi olmuyor.. tâ avam-ı ehl-i imanın nazarında, hayat-ı dünyeviye'nin bazı gayelerine basamak olmasın ve doğrudan doğruya hayat-ı bâkiyeden başka hiçbir şeye âlet olmadığından, fevkalâde kuvveti ve hakikati, hücum eden şüpheleri ve tereddütleri izale eylesin.

Amma, “Mânevî ve makbul ve zararsız ve bütün ehl-i iman ve hakikatin istedikleri nurânî makamlar ve uhrevî rütbelere, hâlis kardeşlerimizden hüsn-ü zanla verilen ve ihlâsınıza zarar gelmediği hâlde, eğer kabul etsen reddedilmeyecek derecede senetler, hüccetler bulun-

⁷³⁰ Age. 2/1706

duğu hâlde; sen, değil tevazu ve mahviyetle, belki şiddet ve hiddetle ve o makamı sana veren kardeşlerinin hatırını kırmakla o rütbelerden ve makamlardan kaçıyorsun.”

Elcevap: Nasıl ki ehl-i hamiyet bir insan, dostların hayatını kurtarmak için kendini feda eder. Öyle de ehl-i imanın hayat-ı ebediyelerini tehlikeli düşmanlardan muhafaza etmek için, lüzum olsa –hem lüzum var– kendim, değil yalnız lâyük olmadığım o makamları, belki hakikî hayat-ı ebediyenin makamlarını dahi feda etmeye, Risale-i Nur’dan aldığım ders-i şefkat cihetiyle terk ederim.

Evet, her vakit, hususan bu zamanda ve bilhassa dalâletten gelen gaflet-i umumiyyede, siyaset ve felsefenin galebesinde ve enâniyet ve hodfuruşluğun heyecanlı asrında büyük makamlar her şeyi kendine tâbi ve basamak yapar. Hatta dünyevî makamlar için dahi mukaddesatını âlet eder. Mânevî makamlar olsa daha ziyade âlet eder. Umumun nazarında kendini muhafaza etmek ve o makamlara kendini yakıştırmak için bazı kudsi hizmetlerini ve hakikatleri basamak ve vesile yapıyor diye itham altında kalıp neşrettiği hakikatler dahi tereddütlerle revacı zedelenir. Şahsa, makama faydası bir ise revaçsızlıkla umuma zararı bindir.

Elhâsıl: Hakikat-i ihlâs, benim için şan ve şeref ve maddî ve mânevî rütbelere vesile olabilen şeylerden beni men ediyor. Hizmet-i nuriyeye, gerçi büyük zarar olur; fakat, kemiyet keyfiyete nisbeten ehemmiyetsiz olduğundan, hâlis bir hâdim olarak, hakikat-i ihlâs ile, her şeyin fevkinde hakâik-i imaniyeyi on adama ders vermek, büyük bir kutbiyetle binler adamı irşad etmekten daha ehemmiyetli görüyorum.

Çünkü o on adam, tam o hakikati her şeyin fevkinde gördüklerinden, sebat edip o çekirdekler hükmünde olan kalbleri, birer ağaç olabilirler. Fakat o binler adam, dünyadan ve felsefeden gelen şüpheler ve vesveselerle, o kutbun derslerini, “Hususi makamından ve hususi hissiyatından geliyor.” nazarıyla bakıp mağlûp olarak dağıtılabilirler. Bu mânâ için hizmetkârlığı, makamâtlara tercih ediyorum.

Hatta bu defa bana, beş vecihle kanunsuz, bayramda, düşmanlarımın plânıyla bana ihanet eden o mâlûm adama şimdilik bir belâ gelmesin diye telâş ettim. Çünkü mesele şâsaalandığı için, doğrudan doğruya avam-ı nas bana makam verip harika bir keramet sayabilirler

diye, dedim: “Yâ Rabbi, bunu ıslah et veya cezasını ver. Fakat böyle kerametvâri bir sûrette olmasın.”⁷³¹

İbretli Bir Hatıra

Bu sıkıntılı zamanda nefsim sabırsızlıkla beni tâciz ederken, bu fıkra onu tam susturdu, şükrettirdi. Size de faydası olur diye leffen takdim edilen bu fıkra, başımın yanında asılı duruyor.

1. Ey nefsim! Yetmiş üç sene, yüzde doksan adamdan ziyade zevklerden hisseni almışsın. Daha hakkın kalmadı.

2. Sen, âni ve fâni zevklerin bekasını arıyorsun. Onun için, onun zevaliyle ağlamaya başlıyorsun. Kör hissiyatınla bu yanlışının tam tokadını yersin. Bir dakika gülmeye bedel on saat ağlıyorsun.

3. Senin başına gelen zulümler ve musibetlerin altında kaderin adaleti var. İnsanlar, senin yapmadığın bir işle sana zulmediyorlar. Fakat kader, senin gizli hatalarına binaen, o musibet eliyle seni hem terbiye hem hatana keffâret ediyor.

4. Hem yüzer tecrübenle, ey sabırsız nefsim, kat’î kanaatin gelmiş ki zahirî musibetler altında ve neticesinde inâyet-i ilâhiyenin çok tatlı neticeleri var. ⁷³²عَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ çok kat’î bir hakikati ders veriyor. O dersi daima hatıra getir.

Hem, feleğin çarkını çeviren kanun-u ilâhî, senin hatırın için o pek geniş kanun-u kaderî değiştirilmez.

5. ⁷³³مَنْ أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ مِنَ الْكَدْرِ kudsî düsturunu kendine rehber et. Hevesli akılsız çocuklar gibi, muvakkat, ehemmiyetsiz lezzetlerin peşinde koşma. Düşün ki fâni zevkler, sana mânevî elemeler, teessüfler bırakıyor. Sıkıntılar, elemeler ise bilâkis, mânevî lezzetler ve uhrevî sevaplar veriyor. Sen divane olmazsan, muvakkat lezzeti yalnız şükür için arayabilirsin. Zaten lezzetler şükür için verilmiş...

Said Nursî⁷³⁴

⁷³¹ Age., 2/1707-1708

⁷³² “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara Sûresi 2/216)

⁷³³ “Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur.” (Bkz.: el-Kudâi, *Müsnedü’ş-Şihâb* 1/187; ed-Deylemî, *el-Müsned* 1/113; el-Münâvî, *Feyzu’l-Kadîr* 3/187)

⁷³⁴ Age. 2/1762-1763

Nefsime Hüsn-ü Zanla Bakamam

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Deniliyor ki “Neden Nur şakirtlerinin kuvvetli hüsn-ü zanları ve kat’î kanaatleri, senin şahsın hakkında Nurlar’a daha ziyade şevklerine medar olan bir makamı ve kemâlâtı şahsına kabul etmiyorsun? Yalnız Risale-i Nur’a verip kendini çok kusurlu bir hâdim gösteriyorsun?”

Elcevap: Hadsiz hamd ve şükür olsun ki Risale-i Nur’un öyle kuvvetli ve sarsılmaz istinat noktaları ve öyle parlak ve keskin hüccetleri var ki benim şahsımda zannedilen meziyete, istidada ihtiyacı yoktur. Başka eserler gibi müellifin kabiliyetine bakıp makbuliyeti ve kuvveti ondan almıyor. İşte meydanda, yirmi senedir kat’î hüccetlerine dayanıp şahsımın maddî ve mânevî düşmanlarımı teslim mecbur ediyor.

Eğer şahsiyetim ona ehemmiyetli bir nokta-yı istinat olsaydı, dinsiz düşmanlarım ve insafsız muarızlarım kusurlu şahsımı çürütmekle, Nurlar’a büyük darbe vurabilirdiler. Hâlbuki o düşmanlar, divaneliklerinden, yine her nevi desiselerle beni çürütmeye ve hakkımda teveccüh-ü âmmeyi kırmaya çalıştıkları hâlde, Nurlar’ın fütuhatına ve kıymetine zarar veremiyorlar. Yalnız bazı zayıf ve yeni müştakları bulandırsa da vazgeçiremiyorlar.

Bu hakikat için, hem bu zamanda enaniyet ziyade hükmettiği için, haddimden çok ziyade olan hüsn-ü zanları kendime almıyorum. Ve ben, kardeşlerim gibi, kendi nefsim hüsn-ü zan etmiyorum. Hem kardeşlerimin bu bîçare kardeşlerine verdiği makam-ı uhrevî, hakikî, dinî makam ise Mektubat’ta İkinci Mektub’un âhirindeki kaideye göre, “Şahsıma verdikleri mânevî hediye olan kemâlâtı, eğer –Hâşâ!– ben kendimi öyle bilsem, olmamasına delildir. Kendimi öyle bilmesem, onların o hediyesini kabul etmemek lâzım geliyor.” Hem kendini makam sahibi bilmek cihetinde enaniyet müdahale edebilir.⁷³⁵

Nefsimin Arzularına Kapıları Kapattım

Nurlar’ın erkânlarından bir-iki doktor, benim hastalığımanın şiddetiyle beraber o hâlis, sâdık zâtlara hastalık noktasından müracaat etme-

⁷³⁵ Age. 2/1776-1777

yip ve ilâçlarını da yemeyip çok ağır hastalıklar içinde onlarla meşveret etmeyerek ve şiddet-i ihtiyacım ve elemelerim içinde yanıma geldikleri vakit, hastalığa dair bahis açmadığımdan endişeli bir merak onlara geldiğinden, sırlı bir hakikati izhara mecbur oldum. Belki size de faydası var diye yazıyorum. Onlara dedim ki:

“Hem gizli düşmanlarım hem nefsim, şeytanın telkiniyle zayıf bir damarımı arıyorlar ki beni onunla yakalayıp Nurlar’a tam ihlâs ile hizmetime zarar gelsin.

En zayıf damar ve dehşetli mâni, “hastalık” damarıdır. Hastalığa ehemmiyet verdikçe, hiss-i nefis-i cisim galebe eder; “Zarurettir, mecburiyet var.” der, ruh ve kalbi susturur, doktoru müstebit bir hâkim gibi yapar ve tavsiyelerine ve gösterdiği ilâçlara itaate mecbur ediyor. Bu ise, fedakârâne, ihlâsla hizmete zarar verir.

Hem gizli düşmanlarım da bu zayıf damarımdan istifadeye çalışmışlar ve çalışıyorlar. Nasıl ki korku ve tamah ve şan u şeref cihetinde çalışıyorlar. Çünkü insanın en zayıf damarı olan “korku” cihetinde bir halt edemediler, idamlarına beş para vermediğimizi anladılar.

Sonra insanın bir zayıf damarı “derd-i maişet ve tamah” cihetinde çok soruşturdular. Nihayetinde, o zayıf damardan bir şey çıkaramadılar. Sonra onlarca tahakkuk etti ki onlar mukaddesatını feda ettikleri dünya malı, nazarımızda hiç ehemmiyeti yok ve çok vukuatlarla onlarca da tahakkuk etmiş. Hatta bu on sene zarfında yüz defadan ziyade resmen “Neyle yaşıyor?” diye mahallî hükûmetlerden sormuşlar.

Sonra en zayıf bir damar-ı insânî olan “şan u şeref ve rütbe” noktasında bana çok elîm bir tarzda o zayıf damarımı tutmak için emredilmiş. İhanetler, tahkirlerle, damara dokunduracak işkencelerle dahi hiçbir şeye muvaffak olamadılar. Ve katiyen anladılar ki onların perestiş ettiği dünya şan u şerefini bir riyakârlık ve zararlı bir hodfuruşluk biliyoruz, onların fevkalâde ehemmiyet verdikleri hubb-u cah ve şan u şeref-i dünyeviye beş para ehemmiyet vermiyoruz, belki onları bu cihette divane biliyoruz.

Sonra bizim hizmetimiz itibarıyla bizde zayıf damar sayılan, fakat hakikat noktasında herkesin makbulü ve her şahıs onu kazanmaya müştak olan “mânevî makam sahibi olmak ve velâyet mertebelerinde terakki etmek” ve o nimet-i ilâhiyeyi kendinde bilmektir ki insanlara

menfaatten başka hiçbir zararı yok. Fakat böyle benlik ve enaniyet ve menfaat-perestlik ve nefsinin kurtarmak hissi galebe çaldığı bir zamanda, elbette sırr-ı ihlâsa ve hiçbir şeye âlet olmamaya bina edilen hizmet-i imaniye ile şahsî makam-ı mânevîyeyi aramamak iktiza ediyor. Harekâtında onları istememek ve düşünmemek lâzımdır ki hakikî ihlâsın sırrı bozulmasın. İşte bunun içindir ki herkesin aradığı keşif ve kerâmâtı ve kemâlât-ı ruhiyeyi Nur hizmetinin haricinde aramadığımı zayıf damarlarımı tutmaya çalışanlar anladılar. Bu noktada dahi mağlûp oldular.”

Umum kardeşlerimize birer birer selâm ve gelecek Leyle-i Kadr’i her bir Nurcu hakkında seksen üç sene ibadetle geçmiş bir ömür hükmüne geçmesini hakikat-i Leyle-i Kadr’i şefaataçı ederek rahmet-i ilâhiyeden niyaz ediyoruz.

الْباقِي هُوَ الْباقِي⁷³⁶

Kardeşiniz

Said Nursî⁷³⁷

Yetkili İdarecilerle Yapılan Yazışmalar

a. Hâkimler ve Adalet Bakanı ile Muhaveredir

Efendiler! Siz, niçin sebepsiz bizimle ve Risale-i Nur’la uğraşıyorsunuz? Katiyen size haber veriyorum ki:

Ben ve Risale-i Nur, sizinle değil mübareze, belki sizi düşünmek dahi vazifemizin haricindedir. Çünkü Risale-i Nur ve hakikî şakirtleri, elli sene sonra gelen nesl-i âtiye gayet büyük bir hizmet ve onları büyük bir vartadan ve millet ve vatani büyük bir tehlikeden kurtarmaya çalışıyorlar. Şimdi bizimle uğraşanlar, o zaman kabirde elbette toprak oluyorlar. Farz-ı muhal olarak, o saadet ve selâmet hizmeti bir mübareze olsa da kabirde toprak olmaya yüz tutanları alâkadar etmemek gerektir.

⁷³⁶ Kendinden başka her şeyin fânî olduğu gerçek Bâki, Allah’tır.

⁷³⁷ Age. 2/1784-1785

Evet, Hürriyetçilerin ahlâk-ı içtimaiyede ve dinde ve seciye-i milliyede bir derece lâubalilik göstermeleriyle, yirmi-otuz sene sonra dince, ahlâkça, namusça şimdiki vaziyeti gösterdiği cihetinden, şimdiki vaziyette de elli sene sonra bu dindar, namuskâr, kahraman seciyeli milletin nesl-i âtisi, seciye-i diniye ve ahlâk-ı içtimaiye cihetinde ne şekle girecek, elbette anlıyorsunuz. Bin seneden beri bu fedakâr millet, bütün ruh u canıyla Kur'ân'ın hizmetinde emsalsiz kahramanlık gösterdikleri hâlde, elli sene sonra o parlak mâzisini dehşetli lekedar, belki mahvedecek bir kısım nesl-i âtinin eline elbette Risale-i Nur gibi bir hakikati verip o dehşetli sukuttan kurtarmak en büyük bir vazife-i milliye ve vataniye bildiğimizden, bu zamanın insanlarını değil, o zamanın insanlarını düşünüyoruz.

Evet, efendiler! Gerçi Risale-i Nur sırf âhirete bakar; gayesi rıza-yı ilâhî ve imanı kurtarmak ve şakirtlerinin ise, kendilerini ve vatandaşlarını idam-ı ebedîden ve ebedî haps-i münferitten kurtarmaya çalışmaktır. Fakat dünyaya ait ikinci derecede gayet ehemmiyetli bir hizmettir; ve bu millet ve vatani anarşilik tehlikesinden ve nesl-i âtinin biçâreler kısmını dalâlet-i mutlakadan kurtarmaktır. Çünkü bir Müslüman başkasına benzemez. Dini terk edip İslâmiyet seciyesinden çıkan bir müslim dalâlet-i mutlakaya düşer, anarşist olur, daha idare edilmez.

Evet, eski terbiye-i İslâmiye'yi alanların yüzde ellisi meydanda varken ve an'anât-ı milliye ve İslâmiye'ye karşı yüzde elli lâkaytlık gösterildiği hâlde, elli sene sonra yüzde doksanı nefis-i emmâreye tâbi olup millet ve vatani anarşiliğe sevk etmek ihtimalinin düşünülmesi ve o belâyâ karşı bir çare taharrisi, yirmi sene evvel beni siyasetten ve bu asırdaki insanlarla uğraşmaktan katiyen menettiği gibi; Risale-i Nur'u, hem şakirtlerini, bu zamana karşı alâkalarını kesmiş; hiç onlarla ne mübareze, ne meşguliyet yok.

Madem hakikat budur; adliyelerin, değil beni ve onları itham etmek, belki Risale-i Nur'u ve şakirtlerini himaye etmek en birinci vazifeleridir. Çünkü onlar bu millet ve vatanın en büyük bir hukukunu muhafaza ettiklerinden, onların karşısında, bu millet ve vatanın hakikî düşmanları Risale-i Nur'a hücum edip adliyei şaşırtıp dehşetli bir haksızlığa ve adaletsizliğe sevk ediyorlar.⁷³⁸

⁷³⁸ Age. 2/1683

b. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine Mektup

Eski Dahiliye Vekili, Şimdi Parti Kâtib-i Umumisi Hilmi Bey!

Evvelâ: Yirmi sene zarfında bir tek istida Dahiliye Vekili iken sana yazdım. Fakat yirmi senelik kaidemi bozmadım, vermedim. Hem eski dahiliye vekili hem şimdi kâtib-i umumî sıfatlarıyla seninle konuşacağım. Yirmi sene hükûmetle konuşmayan, tek bir defa hükûmet hesabına hükûmetin büyük bir rüknü ile konuşan adam, on saat kadar söylese azdır. Onun için siz benimle konuşmayı bir-iki saat müsaade ediniz.

Saniyen: Şimdi partinin kâtib-i umumîsi itibarıyla size bir hakikati beyan etmeye kendimi mecbur biliyorum. Hakikat de şudur:

Senin, kâtib-i umumî olduğun Halk Fırkası'nın millet karşısında gayet ehemmiyetli bir vazifesi var. O da şudur:

Bin seneden beri âlem-i İslâmiyet'i kahramanlığı ile memnun eden ve vahdet-i İslâmiye'yi muhafaza eden ve âlem-i beşeriyeti, küfr-ü mutlak ve dalâletten şanlı bir sûrette kurtulmasına büyük bir vesile olan Türk milleti ve onların Türkleşmiş din kardeşleri!

Eğer şimdi, eski zaman gibi kahramancasına Kur'ân'a ve hakâik-i imana sahip çıkmazsanız ve doğrudan doğruya hakâik-i Kur'âniye ve imaniyeyi tervice çalışmazsanız, size katiyen haber veriyorum ve kat'î hüccetlerle isbat ederim ki âlem-i İslâm'ın muhabbet ve uhuvveti yerine, dehşetli bir nefret; ve kahraman kardeşi ve kumandanı olan Türk milletine bir adavet; ve şimdi âlem-i İslâm'ı mahva çalışan küfr-ü mutlak altındaki anarşiliğe mağlûp olup âlem-i İslâm'ın kalesi ve şanlı ordusu olan bu Türk milletinin parça parça olmasına ve şark-ı şimalîden çıkan dehşetli ejderhanın istilâ etmesine sebebiyet vereceksiniz.

Evet, hariçte iki dehşetli cereyana karşı bu kahraman millet, Kur'ân kuvvetiyle dayanabilir. Yoksa, küfr-ü mutlakı, istibdad-ı mutlakı, sefahet-i mutlakı ve ehl-i namusun servetini serserilere ibâha etmesini âlet ederek dehşetli bir kuvvetle gelen bir cereyanı durduracak, ancak İslâmiyet hakikatiyle mezcolmuş, ittihat etmiş ve bütün mâzideki şerefini İslâmiyet'te bulmuş olan bu milletteki din kuvveti ve iman bütünlüğüdür. Evet bu milletin hamiyet-perverleri ve milliyet-perverleri, her şeyden evvel bu mümteziç, müttehid milliyetin can damarı hükmünde olan hakâik-i Kur'âniye'yi terbiye-i medeniye yerine ikame etmek ve düstur-u hareket yapmakla o cereyanı durdurur inşaallah...

İkinci cereyan: Eğer siz hamiyet-perver, milliyet-perver adamlar gibi, şimdiye kadar cereyan eden ve medeniyet hesabına mukaddesatı çiğneyen usûlleri muhafazaya çalışıp üç-dört şahsın inkılâp namındaki yaptıkları icraatı esas tutarak mevcut haseneleri ve inkılâp iyiliklerini onlara verip ve mevcut dehşetli kusurlar millete verilse o vakit üç-dört adamın üç-dört seyyiesi üç-dört milyon seyyie olup bu kahraman ve dindar milleti ve İslâm ordusu olan Türk milletinin geçmiş asırlardaki milyarlar şerefli merhum ordularına ve milyonlarla şehitlerine ve millete büyük bir muhalefet ve ervahına bir mânevî azap ve şerefsizlik olmakla beraber; o üç-dört inkılâpçı adamın pek az hisseleri bulunan ve millet ve ordunun kuvvet ve himmetiyle vücut bulan haseneleri o üç-dört adama verilse o üç-dört milyon iyilikler, üç-dört haseneye inhisar edip küçülür, hiç iner; daha dehşetli kusurlara keffâret olamaz.

Salisen: Size karşı elbette çok cihetlerde dahilî ve haricî muarızlar var. Eğer bu muarızlarınız hakâik-i imaniye namına çıksaydı, birden sizi mağlûp ederdi. Çünkü bu milletin yüzde doksanı, bin seneden beri an'ane-i İslâmiye ile, ruh ve kalbe bağlanmış. Zahiren, muhalif-i fitratındaki emre itaat cihetiyle serfûrû etse de kalben bağlanmaz.

Hem bir Müslüman, başka milletler gibi değil. Eğer dinini bıraksa anarşist olur, hiçbir kayıt altında kalmaz; istibdad-ı mutlakattan, rüşvet-i mutlakadan başka hiçbir terbiye ve tedbirle idare edilmez. Bu hakikatin çok hüccetleri, çok misalleri var. Kısa kesip sizin zekâvetinize havale ediyorum.

Bu asrın Kur'ân'a şiddet-i ihtiyacını hissetmekte İsveç, Norveç, Finlandiya'dan geri kalmamak size elzemdir. Belki onlara ve onlar gibilere rehber olmak vazifenizdir. Siz, şimdiye kadar gelen inkılâp kusurlarını üç-dört adamlara verip şimdiye kadar umumî harp ve sair inkılâpların icbarıyla yapılan tahribatları –hususan an'ane-i dîniye hakkında– tamire çalışsanız, hem size istikbalde çok büyük bir şeref ve âhirette büyük kusuratlarınıza keffâret olup hem vatan ve millet hakkında menfaatli hizmet ederek milliyet-perver, hamiyet-perver namına müstehak olursunuz.

Râbian: Madem ölüm öldürülmüyor ve kabir kapısı kapanmıyor. Ve madem siz de herkes gibi kabre koşuyorsunuz. Ve madem o kat'î

ölüm ehl-i dalâlet için idam-ı ebedîdir, yüz bin cemiyetçilik ve dünya-perestlik ve siyasetçilik onu tebdil edemez.

Ve madem Kur'ân, o idam-ı ebedîyi, ehl-i iman için terhis tezkeresine çevirdiğini güneş gibi isbat eden Risale-i Nur elinize geçmiş ve yirmi seneden beri hiçbir filozof, hiçbir dinsiz ona karşı çıkamıyor, bilâkis dikkat eden filozofları imana getiriyor ve bu on iki sene zarfında dört büyük mahkemeniz ve filozof ve ulemâdan mürekkep ehl-i vukufunuz Risale-i Nur'u tahsin ve tasdik ve takdir edip iman hakkındaki hüccetlerine itiraz edememişler.

Ve bu millet ve vatana hiçbir zararı olmamakla beraber, hücum eden dehşetli cereyanlara karşı sedd-i Zülkarneyn gibi bir sedd-i Kur'ânî olduğuna Türk milletinden, hususan mektep görmüş gençlerden yüz bin şahit gösterebilirim. Elbette benim size karşı bu fikrimi tam nazara almak, ehemmiyetli bir vazifenizdir. Siz dünyevî çok diplomatları her zaman dinliyorsunuz; bir parça da âhiret hesabına konuşan, benim gibi kabir kapısında, vatandaşların hâline ağlayan bir biçâreyi dinlemek lâzımdır.⁷³⁹

⁷³⁹ Age. 2/1772-1773

I) BİRİNCİ AFYON HAPİSHANESİ

Üçüncü Medrese-i Yusufiye: 28 Ocak 1948 - 20 Eylül 1949 Aynı İthamların Tekrarı

Bir miktar sonra Risale-i Nur'un gizli düşmanları, fütûhât-ı nurîyeyi çekemediler. Hükûmeti aleyhimize sevk ettiler. Yine hayat bana ağır gelmeye başladı. Birden inâyet-i rabbâniye tecelli etti. En ziyade Nurlar'a muhtaç olan alâkadar memurlar, vazifeleri itibarıyla müsadere edilen Nur Risaleleri'ni kemâl-i merak ve dikkatle mütalâa ettiler. Fakat Nurlar onların kalblerini kendine taraftar eyledi. Tenkit yerinde takdire başlamalarıyla, Nur Dershanesi çok genişlendi; maddî zararımızdan yüz derece ziyade menfaat verdi, sıkıntılı telâşlarımızı hiçe indirdi.

Sonra, gizli düşman münafıklar, hükûmetin nazar-ı dikkatini benim şahsıma çevirdiler. Eski siyasî hayatımı hatırlattırdılar. Hem adliye-yi hem maarif dairesini hem zabıtayı hem dahiliye vekâletini evhamlandırdılar. Partilerin cereyanları ve komünistlerin perdesinde anarşistlerin tahrikatıyla o evham genişlendi. Bizi tazyik ve tevkif ve ellerine geçen risaleleri müsadereye başladılar. Nur şakirtlerinin faaliyetine tevakkuf geldi. Benim şahsımı çürütmek fikriyle, bir kısım resmî memurlar, hiç kimsenin inanmayacağı isnatlarda bulundular. Pek acîp iftiraları işâya çalıştılar. Fakat kimseyi inandıramadılar.

Sonra, pek âdi bahanelerle, zemheririn en şiddetli soğuk günlerinde beni tevkif ederek, büyük ve gayet soğuk ve iki gün sobasız bir koğuştaki tecrid-i mutlak içinde hapsedtiler. Ben küçük odamda günde kaç defa soba yakar ve daima mangalımda ateş varken, zaafiyet ve hastalığımdan zor dayanabilirdim.⁷⁴⁰

Evet, Bediüzzaman, 1944'te Denizli Mahkemesi'nde beraat ettiği hâlde, Afyon vilâyetine bağlı Emirdağ kazasında ikamete memur ediliyor. Orada, kendi âhireti ve Risale-i Nur'la meşgul olurken, 1948⁷⁴¹ senesinde, gizli din düşmanları, yapılan zulümler az geliyormuş gibi aynı nakarat ile "Gizli cemiyet kuruyor, halkı hükümet aleyhine çeviriyor, ihtiyarladıkça artan enerjisiyle, kuvvetiyle, rejimi yıkmaya çalışıyor. Mustafa Kemal'e İslâm deccalı, Süfyan diyor." gibi bir sürü bahanelerle, elli Risale-i Nur talebesiyle birlikte Afyon Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk ediliyor ve hapse konuluyor.

Yapılan derin ve uzun tahkikat neticesinde, bir tek suç delili bulunamıyor. Fakat, ne olduysa oldu, ne yaptılarsa yaptılar. Nihayet, mahkeme, –güya kanaat-i vicdaniye ile– Bediüzzaman'a yirmi ay ve müdakkik bir âlime⁷⁴² on sekiz ay, yirmi iki kişiye de altışar ay hüküm veriyor. Diğerlerini de "Bunlar Bediüzzaman'ı büyük bir mürrşid olarak bilmişler ve içlerindeki derunî boşluğu doldurmak için Risale-i Nur'u okumuşlar." diye beraat veriyor.⁷⁴³ Hüküm alanları da "Bediüzzaman'ın kurduğu gizli cemiyete yardım etmişler." diye cezalandırıyor. Hükümü derhal infaz edip hepsini tevkif ediyorlar.

Tabî, mahkûmiyet kararı hemen temyiz ediliyor. Temyiz Mahkemesi kısa bir zamanda tetkikatını bitirerek, "Madem Bediüzzaman Said Nursî Denizli Mahkemesi'nde aynı suçtan beraat etmiş. Denizli Mahkemesi'nin kararı hatalı da olsa Temyizin tasdikinden geçen bir dava tekrar taht-ı muhakemeye alınamaz." diye, verilen mahkûmiyet kararını esastan bozuyor. Bunun üzerine yeniden mahkeme başlıyor. Maznunlardan ne istedikleri soruluyor. O tamamen masum olan Nur talebeleri, Temyiz Mahkemesi'nin kararına uyulmasını istiyorlar.

⁷⁴⁰ Lem'alar, 26. Lem'a, 15. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/721-1722

⁷⁴¹ 23 Ocak 1948. (Badıllı, *Tarihçe* 1094)

⁷⁴² Bu âlim Ahmet Feyzi Kul'dur. (Badıllı, *Tarihçe* 1270)

⁷⁴³ 06 Aralık 1948. (Badıllı, *Tarihçe* 1258)

Afyon Mahkemesi, Temyiz'in kararına uyulup uyulmayacağını uzun uzadıya düşünüyor. Nihayet uyulmasına karar veriyor. Sonra da noksanların ikmali için çalışmaya başlıyor. Fakat, bu çalışma bir türlü tamamlanmıyor ve mahkeme mütemadiyen tâlik ediliyor. Bediüzzaman ve talebeleri, hüküm kat'iyet kesbetmeden verilen ceza müddetini hapisshanede geçirdikten sonra tahliye edilmişlerdir.⁷⁴⁴

Temyizin bozma kararından sonra, Afyon'da tekrar duruşma başladı. Bu şekilde mahkeme devam ederken iktidarı ele alan Demokrat Parti hükûmeti, umumî af ilân etti. Afyon Mahkemesi de af kanununun daire-i şumulüne girdiği için dosya ortadan kaldırıldı.⁷⁴⁵

Denizli hapsinde bir ayda çektiği sıkıntıyı, Afyon'da bir günde çekmiştir. Kendisine, bütün bütün kanunsuz muameleler yapılmıştır. Hapishanede tam yirmi ay, kışın, çok soğuk olan gayr-i muntazam bir koğuş içinde yalnız bırakılarak, tecrid-i mutlak içinde imha olmasına intizar edilmiştir. Kışın en şiddetli günlerinde, hapishane pencerelerinin iki milim buz tuttuğu zamanlarda zehir verilmiş;⁷⁴⁶ ihtiyar, çok hasta hâliyle, aylarca ızdırap çektirilmiştir.⁷⁴⁷

Şimdi, bu vaziyette hem soğuktan bir sıtma, hem dehşetli bir sıkıntı ve hiddet içinde çırpınırken, bir inâyet-i ilâhiye ile bir hakikat kalbimde inkişâf etti.

Mânen, "Sen hapse Medrese-i Yusufiye nâmı vermişsin; hem Denizli'de sıkıntınızdan bin derece ziyade hem ferah hem mânevî kâr,

⁷⁴⁴ Tarihçe-i Hayat, Afyon Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2194. 20 Eylül 1949 tahliye oldular. (Bkz. Tarihçe-i Hayat, Afyon Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2195)

⁷⁴⁵ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2202

Fakat mahkeme heyeti, Risale-i Nur eserlerinin beraatine karar vermedi, müsadere karar verdi. Bu karar 1956 tarihine kadar devam etti. Mahkeme, iki defa Nur Risaleleri'ne müsadere kararı verdi. Temyiz Mahkemesi bu iki kararı da bozdu. Afyon Mahkemesi Temyizin kararına uyarak Nurlar'ın beraatine karar verdi. Bu sefer Temyiz, usûlde noksanlık yüzünden bozdu ve eserlerin Diyanet İşlerince tetkikini istedi. Diyanet İşleri Müşavere Kurulunca bütün eserler tetkik ettirildi. Neticede, Nurlar'ın hakikatini bir derece belirten bir rapor verildi. Ehl-i vukufun mezkûr raporuna istinaden, Afyon Mahkemesi, Haziran 1956 tarihinde, ittifakla Nurlar'ın beraatine ve serbestiyetine karar verdi. Karar kat'ileşti. Artık bu tarihten sonra, merkez-i hükûmette, Risale-i Nur mecmuaları matbaalarda tab edilmeye başladı.

⁷⁴⁶ Zehirleme hâdisesi Afyon hapsinde 3 defa tekrür etmiş ve zehirleme olaylarının adedi 14'e varmıştır.

⁷⁴⁷ Tarihçe-i Hayat, Afyon Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2195

hem oradaki mahpusların Nurlar'dan istifadeleri, hem büyük dâirelerde Nurlar'ın fütûhâtı gibi neticeler, size şekva yerinde binler şükrettirdi, her bir saat hapsinizi ve sıkıntınızı, on saat ibadet hükmüne getirdi; o fâni saatleri bâkileştirdi. İnşallah bu Üçüncü Medrese-i Yûsufiye'deki musîbetzedelerin Nurlar'dan istifadeleri ve teselli bulmaları, senin bu soğuk ve ağır sıkıntıyı hararetlendirip sevinçlere çevirecek ve hiddet ettiğin adamlar eğer aldanmışlarsa bilmeyerek sana zulmediyorlar. Onlar hiddete lâıyk değiller. Eğer bilerek ve garazla ve dalâlet hesabına seni incitiyorlar ve işkence yapıyorlarsa onlar pek yakın bir zamanda, ölümün idam-ı ebedîsiyle kabrin haps-i münferidine girip daimî sıkıntılı azap çekecekler. Sen onların zulmü yüzünden hem sevap hem fâni saatlerini bâkileştirmeyi hem mânevî lezzetleri hem vazife-i ilmiye ve diniyeyi ihlâs ile yapmasını kazanıyorsun!” diye ruhuma ihtar edildi. Ben de bütün kuvvetimle “Elhamdülillâh” dedim. İnsaniyet damarıyla o zalimlere acıdım. “Yâ Rabbi! Onları ıslah eyle!” diye dua ettim.

Bu yeni hâdisede, ifademde Dahiliye Vekâletine yazdığım gibi, on vecihle kanunsuz olduğu ve kanun nâmına kanunsuzluk eden o zalimler, asıl suçlu onlar olması gibi, öyle bahaneleri aradılar; işitenleri güldürecek ve hakperestleri ağlattıracak iftiraları ve uydurmalarıyla ehl-i insafa gösterdiler ki Risale-i Nur'a ve şakirtlerine ilişmeye, kanun ve hak cihetinde imkân bulamıyorlar, dîvâneliğe sapıyorlar.

Ezcümle: Bir ay biziecessüs eden memurlar, bir şey bahane bulamadıklarından bir pusula yazıp ki: “Said'in hizmetkârı bir dükkândan rakı almış, ona götürmüş.” O pusulayı imza ettirmek için hiç kimseyi bulamayıp sonra yabanî ve sarhoş bir adamı yakalamışlar, tehditkârâne “Gel bunu imza et!” demişler. O da demiş: “Tevbeler tevbesi olsun, bu acîp yalanı kim imza edebilir?” Onları, pusulayı yırtmaya mecbur etmiş.

İkinci bir numûne: Bilmediğim ve şimdi dahi tanımadığım bir zât, atını beni gezdirmek için vermiş, ben de rahatsızlığım için teneffüs kasdı ile, ekser günlerde, yazda bir-iki saat gezerdim. O at ve araba sahibine elli liralık kitap vermeye söz vermiştim. Tâ, kâidem bozulmasın ve minnet altına girmeyeyim.

Acaba bu işte hiçbir zarar ihtimali var mı? Hâlbuki “O at kimindir?” diye, elli defa bizlerden hem vali hem adliyeciler hem zabıta ve polisler sordular. Güyâ büyük bir hâdis-e siyasiye ve asayişe temas

eden bir vakiadır. Hatta bu mânâsız soruşların kesilmesi için, iki zât, hamiyeten, biri “At benimdir.” diğeri “Araba benimdir.” dedikleri için ikisini de benimle beraber tevkif ettiler.

Bu numûnelere kıyâsen, çok çocuk oyuncaklarına seyirci olup gülerken ağladık ve anladık ki: Risale-i Nur’a ve şakirtlerine işişenler, maskara olurlar.

O numûnelerden latîf bir muhavere: Benim tevkif kâğıdımda sebep, emniyeti ihlâl suçu yazıldığından, ben daha o pusulayı görmeden müdde-i umuma dedim: “Seni geçen gece gıybet ettim.” Emniyet müdürü hesabına beni konuşturan bir polise: **‘Eğer bin müdde-i umumî ve bin emniyet müdürü kadar bu memlekette emniyet-i umumiye ye hizmet etmemiş isem –üç defa– Allah beni kahretsin!’** dedim.”

Sonra, bu sırada, bu soğukta, en ziyade istirahat ve üşümemeye ve dünyayı düşünmemeye muhtaç olduğum bir hengâmda, garazı ve kasdı ihsâs eder bir tarzda, beni bu tahammülün fevkinde bu tehcir ve tecrit ve tevkif ve tazyike sevk edenlere, fevkalâde iğbirar ve kızmak geldi. Bir inâyet imdada yetişti. Mânen kalbe ihtar edildi ki:

“İnsanların sana ettikleri ayn-ı zulûmlerinde, ayn-ı adâlet olan kader-i ilâhînin büyük bir hissesi var ve bu hapiste yiyecek rızkın var; o rızkın seni buraya çağırıldı. Ona karşı rıza ve teslim ile mukabele lâzım. Hikmet ve rahmet-i rabbâniyenin dahi büyük bir hissesi var ki bu hapistekileri nurlandırmak ve teselli vermek ve size sevap kazandırmaktır. Bu hisseye karşı, sabır içinde binler şükretmek lâzımdır. Hem senin nefsinin bilmediğin kusurlarıyla onda bir hissesi var. O hisseye karşı istiğfar ve tevbe ile, nefsinin “Bu tokada müstehak oldun!” demelisin. Hem gizli düşmanların desiseleriyle bazı safdil ve vehham memurları iğfâl ile o zulme sevk etmek cihetiyle, onların da bir hissesi var. Ona karşı Risale-i Nur’un o münafıklara vurduğu dehşetli mânevî tokatlar, senin intikamını tamamen onlardan almış. O, onlara yeter. En son hisse, bilfiil vasıta olan resmî memurlardır. Bu hisseye karşı, onların Nurlar’a tenkit niyetiyle bakmalarında, ister istemez şüphesiz iman cihetinde istifadelerinin hatırı için ⁷⁴⁸ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ 748 düsturuyula; onları affetmek, bir ulüvv-ü cenaplıktır.”

⁷⁴⁸ “O muttakiler ki kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler.” (Âl-i İmrân Sûresi 3/134)

Ben de bu hakikatli ihtardan kemâl-i ferah ve şükür ile, bu yeni Medrese-i Yüsufige'de durmaya, hatta aleyhimde olanlara yardım etmek için kendime mûcib-i ceza zararsız bir suç yapmaya karar verdim. Hem benim gibi yetmiş beş yaşında ve alâkasız ve dünyada sevdiği dostlarından, yetmişten ancak hayatta beşi kalmış ve onun vazife-i nuriyesini görececek yetmiş bin Nur nüshaları bâki kalıp serbest geziyorlar. Ve bir dile bedel, binler dil ile hizmet-i imaniyeyi yapacak kardeşleri, vârisleri bulunan benim gibi bir adama kabir, bu hapisten yüz derece ziyade hayırlıdır. Ve bu hapis dahi, haricinde hürriyetsiz tahakkümler altındaki serbestiyetten yüz derece daha rahat, daha faydalıdır. Çünkü haricinde, tek başıyla yüzer alâkadar memurların tahakkümlerini çekmeye mukabil, hapiste yüzer mahpuslarla beraber yalnız müdür ve başgardıyan gibi bir-iki zâtın, maslahata binaen hafif tahakkümlerini çekmeye mecbur olur. Ona mukabil, hapiste çok dostlardan kardeşâne taltifler, teselliler görür. Hem İslâmiyet şefkati ve insaniyet fitratı, bu vaziyette ihtiyarlara merhamete gelmesi, hapis zahmetini rahmete çeviriyor diye, hapse râzı oldum.

Bu üçüncü mahkemeye geldiğim sırada zaafiyet ve ihtiyarlık ve rahatsızlıktan ayakta durmaya sıklığımdan, mahkeme kapısının haricinde bir iskemlede oturdum. Birden bir hâkim geldi, hiddet etti, “Neden ayakta beklemiyor?” ihanetkârâne dedi. Ben de ihtiyarlık cihetinden, bu merhametsizliğe kızdım. Birden baktım; pek çok Müslümanlar, kemâl-i şefkat ve uhuvvetle merhametkârâne bakıp etrafımızda toplanmışlar, dağıtılmıyorlar. Birden “iki hakikat” ihtar edildi:

Birincisi: Benim ve Nurlar'ın gizli düşmanlarımız, benim istemediğim hâlde hakkımdaki teveccüh-ü âmmeyi kırmak ile Nur'un fütûhâtına sed çekilir diye, bazı safdil resmî memurları kandırıp şahsımı millet nazarında çürütmek fikriyle, ihanetkârâne böyle muâmeleye sevk etmişler. Buna karşı inâyet-i ilâhiye, Nurlar'ın iman hizmetine mukabil, bir ikram olarak, o bir tek adamın ihanetine bedel, bu yüz adama bak! Hizmetinizi takdir ile şefkatkârâne acıyarak alâkadârâne sizi istikbal ve teşyi' ediyorlar. Hatta ikinci gün, ben müstantık dairesinde müdde-i umumun suallerine cevap verirken, hükûmet avlusunda mahkeme pencerelerine karşı bin kadar ahali kemâl-i alâka ile toplanıp lisân-ı hâl ile “Bunları sıkmayınız!” dediklerini, vaziyetleriyle ifade ediyorlar gibi göründüler. Polisler onları dağıtamıyorlardı.

Kalbime ihtar edildi ki: Bu ahali, bu tehlikeli asırda tam bir teselli ve söndürülmez bir nur ve kuvvetli bir iman ve saadet-i bâkiyeye bir doğru müjde istiyorlar ve fitraten arıyorlar ve Nur Risalelerinde aradıkları bulunuyor diye işitmişler ki benim ehemmiyetsiz şahsıma, imana bir parça hizmetkârlığım için haddimden çok ziyade iltifât gösteriyorlar.

İkinci hakikat: Emniyeti ihlâl vehmiyle bize ihanet etmek ve teveccüh-ü âmmeyi kırmak kasdıyla tahkirkârâne aldanmış mahdut adamların bed muâmelelerine mukabil, hadsiz ehl-i hakikatin ve nesl-i âtinin takdirkârâne alkışlamaları var, diye ihtar edildi.

Evet, komünist perdesi altında anarşistliğin, emniyet-i umumiyei bozmaya dehşetli çalışmasına karşı, Risale-i Nur ve şakirtleri, iman-ı tahkikî kuvvetiyle bu vatanın her tarafında o müthiş ifsadı durduruyor ve kırıyor. Emniyeti ve asayişini temine çalışıyor ki pek çok bir kesrette ve memleketin her tarafında bulunan Nur talebelerinden, bu yirmi senede alâkadar üç-dört mahkeme ve on vilâyetin zabıtalrı, emniyeti ihlâlê dair bir vukûatlarını bulmamış ve kaydetmemiş. Ve üç vilâyetin insaflı bir kısım zabıtalrı demişler: “Nur talebeleri mânevî bir zabıtaadır. Asayişini muhafazada bize yardım ediyorlar. İman-ı tahkikî ile; Nur’u okuyan her adamın kafasında bir yasakçıyı bırakıyorlar, emniyeti temine çalışıyorlar.”⁷⁴⁹

Afyon Mahkemesi'nde Bediüzzaman Hazretlerinin Müdafaalarından Bazı Kısımlar

İddia Layihasına Cevap

(On sekiz sene sükûttan sonra mecburiyet tahtında bu istida, mahkemeye ve sûreti Ankara’ya, makamâta verilmişken, tekrar vermeye mecbur olduğum, iddianâmeye karşı itiraznâmemdir.)

Malûm olsun ki Kastamonu’da üç defa menzilimi taharri etmek için gelen iki müddeiumumî ve iki taharri komiserine ve üçüncüde polis müdürüne ve altı-yedi komiser ve polislere ve Isparta’da müddeiumumînin suallerine ve Denizli ve Afyon Mahkemelerine karşı dediğim ayn-ı hakikat küçük bir müdafaanın hulâsasıdır. Şöyle ki:

⁷⁴⁹ Lem’alar, 26. Lem’a, 15. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/721-723

Onlara dedim: "Ben on sekiz, yirmi senedir münzevî yaşıyorum. Hem Kastamonu'da sekiz senedir karakol karşısında ve sair yerlerde dahi yirmi senedir daima tarassut ve nezaret altında kaç defa menzilimi taharri ettikleri hâlde, dünya ile siyasetle hiçbir tereşşuh, hiçbir emâre görülmedi. Eğer bir karışık hâlim olsaydı, oranın adliye ve zabıtası bilmedi veya bildi, aldırmadı ise, elbette benden ziyade onlar mesuldürler. Eğer yoksa, bütün dünyada kendi âhireti ile meşgul olan münzevilere ilişilmediği hâlde, neden bana lüzumsuz, vatan ve millet zararına bu derece ilişiyorsunuz?

Biz Risale-i Nur şakirtleri, Risale-i Nur'u değil dünya cereyanlarına, belki kâinata da âlet edemeyiz. Hem Kur'ân, bizi siyasetten şiddetle men etmiş. Evet, Risale-i Nur'un vazifesi ise, hayat-ı ebediyeyi mahveden ve hayat-ı dünyeviyeyi de dehşetli bir zehire çeviren küfr-ü mutlaka karşı imanî olan hakikatlerle gayet kat'î –ve en mütemerrit zındık feylesofları dahi imana getiren– kuvvetli burhanlarla Kur'ân'a hizmet etmektir. Onun için Risale-i Nur'u hiçbir şeye âlet edemeyiz.

Evvelâ: Kur'ân'ın elmas gibi hakikatlerini, ehl-i gaflet nazarında bir propaganda-yı siyaset tevehhümüyle cam parçalarına indirmemek ve o kıymetli hakikatlere ihanet etmemektir.

Saniyen: Risale-i Nur'un esas mesleği olan şefkat, hak ve hakikat ve vicdan, bizleri şiddetle siyasetten ve idareye ilişmekten men etmiş. Çünkü tokada ve belâyâ müstahak ve küfr-ü mutlaka düşmüş bir-iki dinsize müteallik, yedi-sekiz çoluk-çocuk, hasta, ihtiyar, masumlar bulunur. Musibet ve belâ gelse o biçareler dahi yanarlar.⁷⁵⁰ Bunun için, neticenin de husûlü meşkûk olduğu hâlde, siyaset yoluyla idare ve asayişin zararına hayat-ı içtimaiyeye karışmaktan şiddetle men edilmişiz.

Salisen: Bu vatanın ve bu milletin hayat-ı içtimaiyesi bu acıp zamanda anarşilikten kurtulmak için beş esas lâzım ve zaruridir: Hürmet, merhamet, haramdan çekinmek, emniyet, serseriliği bırakıp itaat etmektir.

Risale-i Nur hayat-ı içtimaiyeye baktığı zaman, bu beş esası kuvvetli ve kudsî bir sûrette tesbit ve tahkim ederek, asayişin temel taşı muhafaza ettiğine delil ise bu yirmi sene zarfında Risale-i Nur'un yüz

⁷⁵⁰ Bkz.: Enfâl Sûresi 8/25

bin adamı vatan ve millete zararsız birer uzv-u nâfi hâline getirmesidir. Isparta ve Kastamonu vilâyetleri buna şahittir. Demek Risale-i Nur'un –ekseriyet-i mutlaka– eczalarına ilişenler, her hâlde bilerek veya bilme-yerek anarşilik hesabına, vatana ve millete ve hâkimiyet-i İslâmiye'ye hiyanet ederler.

Risale-i Nur'un yüz otuz risalelerinin bu vatana yüz otuz büyük faydasını ve hasenesini vehham ehl-i gafletin sathî nazarlarında kusurlu tevehhüm edilen iki-üç risalenin mevhum zararları çürütemez. Onları bunlarla çürüten, gayet derecede insafsız bir zalimdir.

Amma benim ehemmiyetsiz şahsımın kusurları ise bilmecburiye, istemeyerek derim ki: Yirmi iki sene müddetinde, gurbette, haps-i münferit hükmünde, yalnız ve münzevî olarak hayat geçiren.. ve bu müddet zarfında ihtiyarıyla bir defa çarşıya ve mecma-ı nâs büyük camilere gitmeyen.. ve çok tazyik ve sıkıntı verildiği hâlde, bütün emsali menfilere muhalif olarak istirahatı için bir tek defa hükûmete müracaat etmeyen.. ve yirmi sene zarfında hiçbir gazeteyi okumayan ve dinle-meyen ve merak etmeyen.. ve tam iki sene Kastamonu'da ve yedi sene başka menfâlarında bütün yakın ve görüşen dostlarının şehadetiyle kü-re-i arz yüzündeki boğuşmaları ve harpleri ve sulh olmuş ve olmamış ve daha kimler harp ettiklerini bilmeyen ve merak etmeyen ve sormayan.. ve üç sene yakınında konuşan radyoyu üç defadan başka dinlemeyen.. ve hayat-ı ebediyeyi imha eden ve hayat-ı dünyeviyeyi dahi elem içinde eleme, azap içinde azaba çeviren küfr-ü mutlaka karşı gâlibâne Risale-i Nur ile mukabele ettiğine onun ile imanlarını kurtaran yüz bin şahidin şehadetiyle isbat eden.. ve Kur'ân'dan tereşsuh eden Risale-i Nur ile ölümü yüz bin adam hakkında idam-ı ebedîden terhis tezkeresine çeviren bir adama bu derece ilişmek ve me'yus etmek ve onu ağlatmakla, o masum yüz binler kardeşlerini ağlatmaya hangi kanun var, hangi maslahat var?.. Adalet namına emsalsiz bir gadir olmaz mı ve kanun hesabına, emsalsiz bir kanunsuzluk değil mi?..

Eğer bu taharrilerde bazı vazifedar memurların itiraz ettikleri gibi dersiniz ki “Sen ve bir-iki risalen, rejime ve usûlümüze muhalif gidi-yorsunuz.”

Elcevap: Evvelen: Bu yeni usûlünüzün, münzevîlerin çilehanelerine girmeye hiçbir hakkı yoktur.

Saniyen: Bir şeyi reddetmek ayrıdır, kalben kabul etmemek ayrıdır. ve amel etmemek bütün bütün ayrıdır. Ehl-i hükûmet ele bakar, kalbe bakmaz. İdare ve asayişe ilişmeyen şiddetli muhalifler, her hükûmette bulunur. Hatta Hazreti Ömer'in (radiyallâhu anh) taht-ı hâkimiyetindeki Hıristiyanlara kanun-u şeriati ve Kur'ân'ı inkâr ettikleri hâlde ilişilmiyordu. Hürriyet-i fikir ve serbestiyet-i vicdan düsturu ile Risale-i Nur'un bir kısım şakirtleri, idareye dokunmamak şartıyla rejim ve usûlünüzü ilmen kabul etmezse ve muhalif amel etse hatta rejimin sahibine adavet etse onlara kanunen ilişilmez. Risaleler ise o gibi risalelere mahrem demişiz, neşrini men etmişiz. Hatta bu defa bu hâdiseye sebebiyet veren risale, Kastamonu'da sekiz sene zarfında bir veya iki defa bir tek nüsha birisi bana getirdi. Aynı günde kaybettirdik. Şimdi siz onu zorla teşhir ediyorsunuz. Ve iştihar da etti...

Malûmdur ki bir mektupta kusur olsa yalnız o kusurlu kelimeler sansür edilir, mütebâkisine izin verilir. Eskişehir Mahkemesi'nde dört ay tedkikat neticesinde, yüz Nur Risaleleri'nde medar-ı tenkit yalnız on beş kelime bulmaları ve şimdi dört yüz sayfalı Zülfikar'ın yalnız iki sayfasında irsiyet⁷⁵¹ ve tesettür âyetlerinin⁷⁵² otuz sene evvel yazılmış tefsiri bulunması ve şimdiki kanun-u medenîye uygun gelmemesi kat'î isbat eder ki onun hedefi dünya değil. Herkes ona muhtaçtır. O dört yüz sayfalık herkese menfaatli Zülfikar iki sayfa için müsâdere edilmez. O iki sayfa çıkarılınsın, o mecmuamız bize iade edilsin.. ve onun iadesi hakkımızdır.

Eğer dinsizliği bir nevi siyaset zannedip bu hâdisede bazılarının dedikleri gibi dersenez: “Bu risalelerinle medeniyetimizi, keyfimizi bozuyorsun?”

Ben de derim: “Dinsiz bir millet yaşayamaz.” dünyaca bir umumî düsturdur. Ve bilhassa küfr-ü mutlak olsa Cehennem'den daha ziyade elîm bir azabı dünyada dahi verdiği, Risale-i Nur'dan Gençlik Rehberi, gayet kat'î bir sûrette isbat etmiş. O risale ise, şimdi resmen tab edildi.

Bir Müslüman, –el-iyâzü billâh!– eğer irtidat etse küfr-ü mutlaka düşer; bir derece yaşatan küfr-ü meşkûkte kalmaz, ecnebi dinsizleri gibi

⁷⁵¹ Bkz.: Nisâ Sûresi 4/11, 176

⁷⁵² Bkz.: Ahzâb Sûresi 33/59; Nûr Sûresi 24/31

de olmaz. Ve lezzet-i hayat noktasında, mâzi ve müstakbeli olmayan hayvandan yüz derece aşağı düşer. Çünkü geçmiş ve gelecek mevcudâtın ölümleri ve ebedî mufâratları, onun dalâleti cihetiyle, onun kalbine mütemâdiyen hadsiz firakları ve elemeleri yağdırıyor. Eğer iman gelse kalbe girse birden o hadsiz dostlar diriliyorlar. “Biz ölmemiştir, mahvolmamıştır.” lisân-ı hâlleriyle diyerek, o cehennemî hâlet, cennet lezzetine çevrilir.

Madem hakikat budur, size ihtar ediyorum: Kur’ân’a dayanan Risale-i Nur ile mübâreze etmeyiniz. O mağlûp olmaz, bu memlekete yazık olur.⁷⁵³(Hâşiye) O başka yere gider, yine tenvir eder.

Hem eğer başımdaki saçlarım adedince saçlarım bulursa her gün biri kesilse hakikat-i Kur’âniye’ye feda olan bu başı zındıkaya ve küfr-ü mutlaka eğimem ve bu hizmet-i imaniye ve nuriyeden vazgeçmem ve geçemem.

Yirmi seneden beri bir münzevînin elbette ifadedeki kusuruna bakılmaz. Risale-i Nur’u müdafaa ettiği için “Sadet haricine çıktı.” denilmez.

Madem Eskişehir Mahkemesi, mahrem ve gayr-i mahrem yüz risaleleri dört ay tedkikten sonra yalnız bir-iki risalede hafif bir cezaya temas edecek bir-iki maddeden başka bulmamış ve yüz yirmi adamdan on beşine altışar ay ceza verdi. Biz dahi bu cezayı çektik.

Ve madem birkaç sene evvel Risale-i Nur’un bütün eczaları Isparta hükûmetinin eline geçti. Birkaç ay tedkikten sonra, sahiplerine iade edilmiş.

Ve madem o cezadan sonra, Kastamonu’da sekiz sene zarfında şiddetli taharriyâta zabıtayı ve adliyeyi alâkadar edecek bir tereşşuh bulunmamış.

Ve madem Kastamonu’daki son taharride bir kısım risalelerimin, hiç bulunmayacak ve neşredilmeyecek bir tarzda kaç sene evvel odun yığınları altına saklanmış olduğu görüldü ve heyet-i zabıtaca tahakkuk etti.

Ve madem Kastamonu’da polis müdürü ve adliyesi o saklanmış zararsız kitaplarımı bana iade etmek üzere kat’î söz verdikleri hâlde, ikinci

⁷⁵³ (Hâşiye) Dört defa mübâreze zamanında gelen dehşetli zelzeleler, “Yazık olur.” hükmünü isbat ettiler.

gün birden Isparta'dan tevkif emri geldiğinden, daha o emanetlerimi almadan sevk edildim.

Ve madem Denizli ve Ankara Mahkemeleri bizi beraat ve umum risalelerimizi bize iade ettiler.

Elbette ve elbette, bu mezkûr altı hakikate binaen, Denizli Mahkemesi ve müddeiumumîsi gibi, Afyon Adliyesi ve müddeiumumîsi benim çok ehemmiyetli bu hukukumu nazar-ı dikkate almaları, vazifeleri muktezasıdır. Ve hukuk-u umumiye-yi müdafaaya eden müddeiumumîden, Risale-i Nur münasebetiyle ehemmiyetli bir hukuk-u âmme hükmüne geçen bu şahsî hukukumu da müdafaaya edeceğine ümitvarım ve bekliyorum.

Yirmi iki seneden beri hayat-ı içtimaiyeden çekilen.. ve şimdi ki kanunları ve tarz-ı müdafaayı bilmeyen.. ve Eskişehir ve Denizli Mahkemelerinde cerh edilmez yüz sayfalık müdafaâtını bu yeni mahkemeye karşı da aynen takdim eden.. ve o zamana kadar kusurlarının cezasını çeken.. ve ondan sonra Kastamonu'da ve Emirdağ'da mütemâdiyen tarassut altında ve haps-i münferit tarzında yaşayan Yeni Said, sükût ile sözü Eski Said'e bırakıyor. Eski Said de diyor ki:

Yeni Said, dünyadan yüzünü çevirdiği için, ehl-i dünya ile konuşmayı, müdafaât-ı kat'iyeye mecburiyeti olmadan yapmıyor, lüzum görmüyor. Fakat bu meselede çok masum rençber ve esnaf adamlar, bize az bir münasebetiyle tevkif edilerek, iş zamanında, çoluk-çocuklarına nafaka tedarik edemediklerinden, şiddetli rikkatime dokundu. Derinden derine beni ağlattı. Kasem ederim, eğer mümkün olsaydı, onların bütün zahmetlerini kendime alırdım. Zaten bir kusur varsa benimdir. Onlar masumdurlar...⁷⁵⁴

Afyon Hükûmet ve Mahkemesine ve Zabıtasına Daha Birkaç Nokta Mâruzatım Var

Birincisi: Ekser enbiyânın şarkta ve Asya'da zuhurları ve ağleb-i hükemânın garpta ve Avrupa'da gelmeleri, kader-i ezeliyenin bir işaretidir ki; Asya'da din hâkimdir, felsefe ikinci derecededir. Bu remz-i

⁷⁵⁴ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1023-1025

kadere binaen, Asya'da hüküm süren dindar olmazsa da din lehine çalışanlara ilişmemeli, belki teşvik etmelidir.

İkincisi: Kur'ân-ı Hakîm, bu zemin kafasının akli ve kuvve-i müfekkiresidir. Eğer –el-iyâzü billâh!– Kur'ân, küre-i arzın başından çıksa arz divane olacak. Akıldan boş kalan kafasını bir seyyâreye çarpması, bir kıyamet kopmasına sebep olması, akıldan uzak değildir. Evet Kur'ân, Arş'ı ferş ile bağlamış bir zincir, bir hablullahtır. Câzibe-i umumiyyeden ziyade, zemini muhafaza ediyor.

İşte bu Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hakikî ve kuvvetli bir tefsiri olan Risale-i Nur; bu asırda bu vatanda bu millete, yirmi seneden beri tesirini göstermiş büyük bir nimet-i ilâhiye ve sönmez bir mucize-i Kur'âniye'dir. Hükûmet ona ilişmek ve talebelerini ondan ürkütüp vazgeçirmek değil, belki himaye etmek ve okunmasına teşvik etmek gerektir.

Üçüncüsü: Ehl-i imandan bütün gelenler, mâziye gidenlere mağfîret dualarıyla ve hasenâtlarını onların ruhlarına bağışlamalarıyla yardımlarına binaen Denizli Mahkemesi'nde demiştim:

Mahkeme-i kübrâda milyarlar ehl-i iman olan davacılar tarafından Kur'ân hakikatlerine hizmet eden Nur talebelerini mahkûm ve perişan etmek isteyenlerden ve sizlerden sorulsa ki: “Serbestiyet kanunuyla dinsizlerin, komünistlerin neşriyatlarına ve anarşiliği yetiştiren cemiyetlerine müsamahakârâne bakıp ilişmediğiniz hâlde; vatani ve milleti anarşistlikten ve dinsizlik ve ahlâksızlıktan ve vatandaşlarını ölümün idam-ı ebedîsinden kurtarmaya çalışan Risale-i Nur ve talebelerini, hapisler ve tazyiklerle perişan etmek istediniz!” diye sizlerden sorulsa ne cevap vereceksiniz? Biz de sizlerden soruyoruz! Onlara demiştim. O zaman o insafli, adaletli zâtlar; bizi beraat ettirdiler, adliyenin adaletini gösterdiler.

Dördüncüsü: Ben bekliyordum ki; ya Ankara veya Afyon, beni sorguda –pek büyük meseleler için, Nurlar'ın o meselelere hizmeti ci-hetinde– bir meşveret dairesine alıp bir sual ve cevap beklerdim. Evet, üç yüz elli milyon Müslümanların eski kardeşliğini ve muhabbetini ve hüsn-ü zannını ve mânevî yardımlarını bu memleketteki millete kazandıracak çareleri bulmak ki en kuvvetli çare ve vesilesi Risale-i Nur olduğuna...

Beşincisi: Risale-i Nur'la mübâreze edilmez, o mağlup olmaz. Yirmi senedir en muannit feylesofları susturuyor. İman hakikatlerini güneş gibi gösteriyor. Bu memlekette hükmeden, onun kuvvetinden istifade etmek gerektir.

Altıncısı: Benim ehemmiyetsiz şahsımın kusurlarıyla beni çürütme ve ihanetlerle nazar-ı âmmeden düşürmek; Risale-i Nur'a zarar vermez, belki bir cihette kuvvet verir. Çünkü benim bir fâni dilime bedel Risale-i Nur'un yüz bin nüshalarının bâki dilleri susmaz, konuşur. Ve hâlis talebeleri, binler kuvvetli lisanlar ile o kudsî ve küllî vazife-i nuriyeyi şimdiye kadar olduğu gibi, inşaallah kıyamete kadar devam ettirecekler.

Yedincisi: Sâbık mahkemelerde dava ettiğim ve hüccetlerini gösterdiğimiz gibi; bizim gizli düşmanlarımız ve hükûmeti iğfal ve bir kısım erkânını evhamlandıran ve adliyeleri aleyhimize sevk eden resmî ve gayr-i resmî muarızlarımız, ya gayet fena bir sûrette aldanmış veya aldatılmış veya anarşilik hesabına gayet gaddar bir ihtilâlcidir veya İslâmiyet'e ve hakikat-i Kur'ân'a karşı mürtedâne mücadele eden bir dessay zındıktır ki; bize hücum etmek için istibdad-ı mutlaka cumhuriyet nâmını vermekle, irtidad-ı mutlakı rejim altına almakla, sefâhet-i mutlaka medeniyet nâmını takmakla, cebr-i keyfi-i küfrîye kanun nâmını vermekle; hem bizi perişan hem hükûmeti iğfal hem adliyeyi bizimle mânâsız meşgul eylediler. Onları Kahhâr-ı Zülcelâl'in kahrına havale edip kendimizi onların şerrinden muhafaza için ⁷⁵⁵حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ⁷⁵⁶ kalesine iltica ederiz.

Afyon Mahkemesi'ne, İddianameye Karşı Verilen İtirazname Tetimmesinin Bir Zeylidir

Evvelâ: Mahkemeye beyan ediyorum ki; bu yeni iddianâme de Denizli ve Eskişehir Mahkemelerimizdeki o eski iddianâmelere ve aleyhimizde sathî ehl-i vukûfların sathî tahkikatlarına bina edildiğinden, mahkemenizde dava ettim ki; bu iddianâmenin yüz yanlışını isbat

⁷⁵⁵ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi 3/173).

⁷⁵⁶ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1036-1037

etmezsem, yüz sene cezaya razıyım. İşte o davamı isbat ettim. Yüzden ziyade yanlışların cetvelini isterseniz takdim edeceğim.

Saniyen: Ben Denizli Mahkemesi'nde, kitap ve evraklarımız Ankara'ya gittiği sırada, aleyhimize hüküm verilecek diye telâş ve me-yusiyetle beraber, arkadaşlarıma yazdım. Ve bazı müdafaâtımın âhirin-de bulunan o yazdığım parça şudur:

“Eğer Risale-i Nur'u tenkit fikriyle tedkik eden adliye memurları, imanlarını onunla kuvvetlendirip veya kurtarsalar, sonra beni idamla mahkûm etseler; şahit olunuz, ben hakkımı onlara helâl ediyorum. Çünkü biz hizmetkârız. Risale-i Nur'un vazifesi imanı kuvvetlendirip kurtarmaktır. Dost ve düşmanı tefrik etmeyerek hizmet-i imaniyeyi, hiçbir tarafgirlik girmeyerek yapmaya mükellefiz.”

İşte ey heyet-i hâkime! Bu hakikate binaen, Risale-i Nur'un cerh edilmez kuvvetli hüccetleri, elbette mahkemede kalbleri kendine çevirmiş. Aleyhimde ne yapsanız ben hakkımı helâl ederim, gücenmem. Bunun içindir ki eşedd-i zulüm ile bir eşedd-i istibdat tarzında şahsımı, hiç ömrümde görmediğim ihanetlerle çürütmekle damarıma dokundurulduğu hâlde tahammül ettim. Hatta beddua da etmedim.

Bize karşı bütün ithamlara ve bütün isnat edilen suçlara karşı elinizdeki Risale-i Nur'un mecmuaları, benim mukabele edilmez müdafaanâmem ve cerh edilmez itiraznâmemdirler.

Medar-ı hayrettir ki; Mısır, Şam, Halep, Medine-i Münevvere, Mekke-i Mükerreme allâmeleri ve Diyanet Riyaseti'nin müdakkik hocaları o Nur mecmualarını tedkik edip hiç tenkit etmeyerek takdir ve tahsin ettikleri hâlde, iddianâmeyi aleyhimize toplayan zekâvetli (!) zât, Kur'an'ı yüz kırk sûredir diye, acîp ve pek zâhir bir yanlışıyla ne derece sathî baktığı ve Risale-i Nur bu ağır şerâit içinde ve benim gurbet ve kimsesizliğim ve perişanîyetimde ve aleyhimde dehşetli hücumlarla beraber yüz binler ehl-i hakikate kendini tasdik ettirdiği hâlde, daha Kur'an'ın kaç sûresi var olduğunu bilmeyen o iddiacı zât, “Risale-i Nur, Kur'an'ın tefsirine ve hadislerin teviline çalışmasıyla beraber, bir kısmında okuyanlara bir şey öğretme bakımından ilmî bir mâhiyet ve kıymet taşımadığı görülmektedir.” diye tenkidi ne derece kanundan, hakikatten, adaletten ve haktan uzak olduğu anlaşılıyor.

Hem size şekva ediyorum ki; kırk sayfalı ve yüzer yanlışı bulunan ve kalblerimizi yaralayan iddianâmeyi tamamıyla bize iki saat dinlettirdiğiniz hâlde, ayn-ı hakikat bir buçuk sayfayı ona karşı ısrarımla beraber iki dakika okumaya müsaade etmediğiniz için, ona mukabil itiraznâmemi tamamıyla okumayı, adalet namına sizden istiyorum.

Salisen: Her bir hükûmette muhalifler var. Asayişe ilişmemek şartıyla, kanunen onlara ilişilmez. Ben ve benim gibi dünyadan küsmüş ve yalnız kabrine çalışanlar, elbette bin üç yüz elli senede, ecdadımızın mesleğinde ve Kur'ân'ımızın daire-i terbiyesinde ve her zamanda üç yüz elli milyon müminlerin takdis ettiği düsturlarının müsaade ettiği tarzda hayat-ı bâkiyesine çalışmayı terk edip gizli düşmanlarımızın icbarıyla ve desiseleriyle, fâni ve kısacık hayat-ı dünyeviyesi için, sefihane bir medeniyetin ahlâksızcasına, belki bir nevi bolşevizmde olduğu gibi vahşiyâne kanunlara, düsturlara taraftar olup onları meslek kabul etmekteyiz hiç mümkün müdür? Ve dünyada hiçbir kanun ve zerre miktar insafi bulunan hiçbir insan, bunları onlara kabul ettirmeye cebretmez. Yalnız o muhaliflere deriz: Bize ilişmeyiniz, biz de ilişmemişiz.

İşte bu hakikate binaendir ki; Ayasofya'yı puthane ve Meşihat'ı kızların lisesi yapan bir kumandanın keyfi kanun namındaki emirlerine fikren ve ilmen taraftar değiliz. Ve şahsımız itibarıyla amel etmiyoruz. Ve bu yirmi sene işkenceli esaretimde eşedd-i zulüm şahsıma edildiği hâlde siyasete karışmadık, idareye ilişmedik, asayiş bozmadık. Yüz binler Nur arkadaşım varken, asayişe dokunacak hiçbir vukuatımız kaydedilmedi. Ben şahsım itibarıyla hiç hayatımda görmediğim bu âhir ömrümde ve gurbetimde şiddetli ihanetler ve damarıma dokunduracak haksız muameleler sebebiyle yaşamaktan usandım. Tahakküm altındaki serbestiyetten dahi nefret ettim. Size bir istida yazdım ki; herkese muhalif olarak ben beraatimi değil, belki tecziyemi talep ediyorum ve hafif cezayı değil, sizden en ağır cezayı istiyorum. Çünkü bu emsalsiz, acip, zulmî muameleden kurtulmak için, ya kabre veya hapse girmekten başka çarem yok. Kabir ise intihar caiz olmadığından ve ecel gizli olmasından şimdilik elime geçmediğinden, beş-altı ay⁷⁵⁷(Hâşiye) tecrid-i mutlakta bulunduğum hapse razı oldum. Fakat, bu istidayı masum arkadaşlarımla hatırları için şimdilik vermedim.

757 (Hâşiye) Şimdi on yedi ay oldu. Aynı hâl devam eder.

Râbian: Benim bu otuz sene hayatımda ve yeni Said tabir ettiğim zamanımda bütün Risale-i Nur'da yazdıklarım ve şahsıma temas eden hakikatlerinin tasdikiyle ve benimle ciddi görüşen ehl-i insaf zâtların ve arkadaşların şهادetleriyle iddia ediyorum ki; ben nefis-i emmâremi elimden geldiği kadar hodfürûşluktan, şöhet-perestlikten, tefâhurdan men'e çalışmışım ve şahsıma ziyade hüsn-ü zan eden Nur talebelerinin belki yüz defa hatırlarını kırıp cerh etmişim. "Ben mal sahibi değilim. Kur'an'ın mücevherat dükkânının bir bîçare dellâlıyım." dediğimi hem yakın dostlarım hem kardeşlerimin tasdikleriyle ve emârelerini görmeleriyle ben, değil dünyevî makamâtı ve şan u şerefi şahsıma kazandırmak, belki mânevî büyük makamât faraza bana verilse de fakat hizmetteki ihlâsıma nefsimin hissesi karışmak ihtimaline binaen korkarak o makamâtı da hizmetime feda etmeye karar verdiğim ve fiilen de öylece hareket ettiğim hâlde, mahkeme-i âlinizde güya en büyük bir siyasî mesele gibi, bana karşı bazı kardeşlerimin Nur'dan istifadelerine mânevî bir şükran olarak ben kabul etmediğim hâlde, pederinden çok fazla hürmet etmesini medar-ı sual ve cevap yaptınız. Bir kısmını inkâra sevk ettiniz ve bize hayretle dinlettirdiniz. Acaba kendi razı olmadığı ve kendini lâıyk bulmadığı hâlde başkalarının onu medhmetleriyle o bîçareye bir suç tevhehüm edilebilir mi?

Hâmisen: Katiyen size beyan ediyorum ki; hiçbir cemiyetçilik ve cemiyetlerle ve siyasî cereyanlarla hiçbir alâkası olmayan Nur talebelerini, cemiyetçilik ve siyasetçilikle itham etmek, doğrudan doğruya kırk seneden beri İslâmiyet ve iman aleyhinde çalışan gizli bir zındıka komitesi ve bu vatanı anarşiliği yetiştiren bir nevi bolşevizm namına bile rek veya bilmeyerek bizimle bir mücadele ki üç mahkeme cemiyetçilik cihetinde bütün Nurcuların ve Nur Risaleleri'nin beraatlarına karar vermişler. Yalnız Eskişehir Mahkemesi, tesettür-ü nisâ hakkında bir küçük risalenin bir tek meselesini, belki bu gelen cümleyi, "Mesmuatıma göre, merkez-i hükûmette bir kundura boyacısı, çarşı içinde bir büyük adamın yarım çıplak karısına sarkıntılık edip o acıp edepsizliği yapması tesettür aleyhinde olanın hayasız yüzüne şamar vuruyor." diye eskiden yazılmış cümle sebebiyle bir sene bana ve yüz yirmi adamdan on beş arkadaşına altışar ay ceza verdiler. Demek, şimdi Risale-i Nur'u ve

şakirtlerini itham etmek, o üç mahkemeyi mahkûm etmek ve itham ve ihanet etmek demektir.

Sâdisen: Risale-i Nur ile mübareze edilmez. Onu gören bütün ulemâ-yı İslâm, Kur'ân'ın gayet hakikatli bir tefsiri, yani hakikatlerinin kuvvetli hüccetleri ve bu asırda bir mucize-i mâneviyesi ve şimalden gelen tehlikelere karşı bu millet ve bu vatanın bir kuvvetli seddi olduğunu tasdik ettiklerinden, mahkemeniz bunun talebelerini bundan ürkütmek değil, belki hukuk-u âmme noktasında tergiip etmek bir vazifeniz biliyoruz ve onu sizden bekliyoruz. Millete, vatana, asayişe muzır dinsizlerin ve bazı siyâsî zındıkların kitaplarına ve mecmualarına hürriyet-i ilmiye serbestiyetiyle ilişilmediği hâlde, masum ve muhtaç bir gencin imanını kurtarmak ve sû-i ahlâktan kurtulmak için Nur'a talebe olması, elbette değil bir suç, belki hükûmet ve maârif dairesinin teşvik ve takdir edeceği bir hâlettir.

Son sözüm: Cenab-ı Hak, hâkimleri adalet-i hakikiyeye muvaffak etsin, âmîn deyip ⁷⁵⁸ *وَالْوَكِيلُ* ⁷⁵⁹ *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ*, ⁷⁶⁰ *وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ* ⁷⁶¹ *نَعْمَ الْمَوْلَى وَنَعْمَ النَّصِيرُ* dir.

Said Nursî⁷⁶¹

Son Sözüm

Heyet-i Hâkime'ye beyan ediyorum ki:

Hem iddianâmeden, hem uzun tecritlerimden anladım ki bu meselede en ziyade şahsım nazara alınıyor ve şahsımı çürütmek maslahat görülmüş. Güya şahsiyetimin idareye, asayişe, vatana zararı var. Ve ben de din perdesi altında dünyevî maksatlar güdüyormuşum, bir nevi siyaset peşinde koşuyormuşum.

Buna karşı, size bunu kat'iyetle beyan ediyorum:

Bu evham yüzünden, benim şahsiyetimi çürütmek sûretinde Risale-i Nur'a ve bu vatana ve bu millete fedakâr ve kıymettar olan şakirtlerini incitmeyiniz. Yoksa bu vatana ve bu millete mânevî büyük bir zarar, belki bir tehlikeye vesile olur.

⁷⁵⁸ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Â-i İmrân Sûresi 3/173)

⁷⁵⁹ "O ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır!" (Enfâl Sûresi 8/40)

⁷⁶⁰ "Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır." (Fâtîha Sûresi 1/2)

⁷⁶¹ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1044-1045

Bunu da size katiyen beyan ediyorum:

Şahsıma tahkir ve ihanet ve çürütmek ve işkence, ceza gibi ne gelse Risale-i Nur'a ve şakirtlerine benim yüzümden zarar gelmemek şartıyla, şimdiki mesleğim itibarıyla kabule karar vermişim. Bunda da âhiretim için bir sevap var. Ve nefs-i emmârenin şerrinden kurtulmama bir vesiledir diye, bir cihette ağlarken memnun oluyorum. Eğer bu bîçare masumlar benimle beraber bu meselede hapse girmeseydiler, mahkemenizde pek şiddetli konuşacaktım.

Siz de gördünüz ki; iddianâmeyi yazan, bin dereden su toplamak gibi, yirmi otuz senelik hayatımda, mahrem ve gayr-i mahrem bütün kitap ve mektuplarımdan, cerbezisiyle ve kısmen yanlış mânâ vermesiyle, güya umum onlar bu sene yazılmış, hiç mahkemeleri görmemiş, af kanunlarına ve mürur-u zamana uğramamış gibi, onunla benim şahsiyetimi çürütmek istiyor. Ben kendim, şahsımın çürük olduğunu yüz defa söylediğim ve aleyhimde olanlar, her vesile ile yine şahsımı çürüttükleri hâlde; ehl-i siyaseti evhamlandırarak derecede teveccüh-ü âmmeye karşı fayda vermediğinin sebebi, imanın kuvvetlenmesi için bu zamanda ve bu zeminde gayet şiddetli bir ihtiyac-ı kat'î ile ders-i dinde bazı şahıslar lâzımdır ki; hakikati hiçbir şeye feda etmesin, hiçbir şeye âlet etmesin, nefesine hiçbir hisse vermesin; tâ ki imana dair dersinden istifade edilsin, kanaat-i kat'îye gelsin.

Evet hiçbir zaman, bu zeminde bu zaman kadar böyle bir ihtiyac-ı şedit olmamış gibidir. Çünkü tehlike hariçten şiddetle gelmiş. Şahsımın bu ihtiyaca karşı gelmediğini itiraf edip ilân ettiğim hâlde, yine şahsımın meziyetinden değil, belki şiddet-i ihtiyaçtan ve zâhiren başkalar çok görünmemesinden şahsımı o ihtiyaca bir çare zannediyorlar. Hâlbuki ben de çoktan beri buna taaccüp ve hayretle bakıyordum. Ve hiçbir cihetle lâyük olmadığım hâlde, dehşetli kusurlarımla beraber bu teveccüh-ü âmmenin hikmetini şimdi bildim. Hikmeti de şudur:

Risale-i Nur'un hakikati ve şakirtlerinin şahs-ı mânevîsi, bu zaman ve bu zeminde o şiddetli ihtiyaçın yüzünü kendine çevirmiş. Benim şahsımı –hizmet itibarıyla binden bir hissesi ancak bulunduğu hâlde– o harika hakikatin ve o hâlis, muhlis şahsiyetin bir mümessili zannedip o teveccühü gösteriyorlar. Gerçi bu teveccüh hem bana zarar hem ağır geliyor. Hem de hakkım olmadığı hâlde hakikat-i nuriyenin ve

şahsiyet-i mânevîyesinin hesabına sükût edip o mânevî zararlara razı oluyorum. Hatta İmam Ali (radiyallâhu anh) ve Gavs-ı Âzam (kuddise sirruh) gibi bazı evliyanın ilham-ı ilâhî ile bu zamanımızda Kur'ân-ı Hakîm'in mucize-i mânevîyesinin bir aynası olan Risale-i Nur'un hakikatine ve hâlis talebelerinin şahs-ı mânevîsine işaret-i gaybiye ile haber verdikleri içinde benim ehemmiyetsiz şahsımı o hakikate hizmetim cihetiyle nazara almışlar. Ben hata etmişim ki onların şahsıma ait bir parçacık iltifatlarını bazı yerde tevil edip Risale-i Nur'a çevirmemişim. Bu hatamın sebebi de zaafiyetim ve yardımcılarımla ürkütecek esbabın çoğaltılmaması ve sözlerime itimadı kazanmak için zâhiren şahsıma bir kısmını kabul etmiştim.

Size ihtar ediyorum! Fâni ve kabir kapısındaki çürük şahsımı çürütmeye ihtiyaç yok ve bu kadar ehemmiyet vermeye de lüzum yok. Fakat Risale-i Nur'a mübareze edemezsiniz ve etmeyiniz. Onu mağlûp edemezsiniz. Mübarezede millet ve vatana büyük zarar edersiniz. Fakat şakirtlerini dağıtamazsınız. Çünkü hakikat-i Kur'âniye'nin muhafazası yolunda kırk-elli milyon şehit veren bu vatandaki geçmiş ecdatlarımızın ahfadlarına bu zamanda hakikat-i Kur'âniye'nin muhafazası ve Âlem-i İslâm'ın nazarında eskisi gibi dindarâne kahramanlıkları terk ettirilme-yecek. Zâhiren çekilseler de o hâlis şakirtler, ruh u canıyla o hakikate bağlıdırlar. Ve o hakikatin bir aynası olan Risale-i Nur'u terk edip o terk ile vatan ve millet ve asayişe zarar vermeyeceklerdir.

Son sözüm: ⁷⁶²

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ⁷⁶³

Temyiz Mahkemesi Riyasetine

Afyon Mahkemesi'nden hakkımızda sâdir olan haksız hükmün temyizen bozulması üzerine yapılan duruşmamızda beni yine konuş-

⁷⁶² Şuâlar, 14. Şuâ, Son Sözüm, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1046

⁷⁶³ "(Ey Rasûlüm! Sen böyle onların üzerine titrerken) onlar halâ sende ve yolundan yüz çevirecek olurlarsa de ki: Bana (yardımcı ve destekçi olarak) Allah kâfidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O'na dayandım, O'na güvendim ve O, (bütün kâinatın, bütün varlıkların idare merkezi olan) Büyük Arş'ın Rabbi, (bütün kâinatın mutlak Sultanı, bütün varlıkların yegâne sığınağı, besleyip yaşatanı, koruyup gözetendir)." (Tevbe Süresi 9/129)

turmadılar. Hakkımızda üçüncü bir şiddetli iddianâmeyi bize dinlettirdiler. Hem yanıma kimseyi bırakmadılar ki gelsin, yazıyla bana yardım etsin. Yazım noksan olmakla beraber, hasta hâlimle beraber yazdığım bu şekvamı, bu zamanda hakkımda iki defa tam adalet eden makamınıza bir lâyiha-yı temyizim olarak takdim ediyorum.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
764

Haşirdeki mahkeme-i kübrâya bir arzuhâldir. Ve dergâh-ı ilâhîye bir şekvadır. Ve bu zamanda mahkeme-i temyiz ve istikbaldeki nesl-i âti ve dârülfünunların münevver muallim ve talebeleri dahi dinlesinler. İşte bu yirmi üç senede yüzer işkenceli musibetlerden on tanesini, Âdil-i Hâkim-i Zülcelâl'in dergâh-ı adaletine müştekiyâne takdim ediyorum.

Birincisi: Ben kusurlarımla beraber bu milletin saadetine ve imanının kurtulmasına hayatımı vakfettim. Ve milyonlarla kahraman başların feda oldukları bir hakikate, yani Kur'ân hakikatine benim başım dahi feda olsun diye bütün kuvvetimle Risale-i Nur'la çalıştım. Bütün zalimâne tâziplere karşı tevfik-i ilâhî ile dayandım. Geri çekilmedim.

Ezcümle, bu Afyon hapsimde ve mahkememde başıma gelen çok gaddarâne muamelelerden birisi: Üç defa –ve her defasında iki saate yakın– aleyhimizde garazkârâne ve müfteriyâne ithamnâmelerini bana ve adaletten teselli bekleyen masum Nur talebelerine cebren dinlettirdikleri hâlde, çok rica ettim, “Beş-on dakika bana müsaade ediniz ki hukukumuzu müdafaa edeyim.” Bir-iki dakikadan fazla izin vermediler.

Ben yirmi ay tecrid-i mutlakta durdurulduğum hâlde, yalnız üç-dört saat bir-iki arkadaşına izin verildi. Müdafaâtımın yazısında az bir parça yardımları oldu. Sonra onlar da men edildi. Pek gaddarâne muameleler içinde cezalandırdılar. Müddeinin bin dereden su toplamak nev'inden ve yanlış mânâ vermekle ve iftiralar ve yalan isnatlarla garazkârâne ve on beş sayfasında seksen bir hatasını isbat ettiğim aleyhimizdeki ithamnâmelerini dinlemeye bizi mecbur ettiler. Beni konuşturmadılar. Eğer konuştursalardı, diyecektim:

Hem dininizi inkâr hem ecdadınızı dalâletle tahkir eden ve Peygamberiniz'i (aleyhissalâtü vesselâm) ve Kur'ân'ınızın kanunlarını reddedip kabul etmeyen Yahudi ve Nasrani ve Mecusilere, hususan

764 Her türlü noksan sıfatlardan uzak olan Allah'ın adıyla.

şimdi Bolşevizm perdesi altındaki anarşist ve mürted ve münafıklara hürriyet-i vicdan, hürriyet-i fikir bahanesiyle ilişmediğiniz hâlde.. ve İngiliz gibi Hıristiyanlık'ta mutaassıp, cebbar bir hükûmetin daire-i mülkünde ve hâkimiyetinde, milyonlar Müslümanlar her vakit Kur'ân dersiyle İngiliz'in bütün bâtil akîdelerini ve küfrî düsturlarını reddettikleri hâlde, onlara mahkemeleriyle ilişmediği.. ve her hükûmette bulunan muhalifler alenen fikirlerinin neşrinde, o hükûmetlerin mahkemeleri ilişmediği hâlde, benim kırk senelik hayatımı ve yüz otuz kitabımı ve en mahrem risale ve mektuplarımı; hem Isparta hükûmeti hem Denizli Mahkemesi hem Ankara Ceza Mahkemesi hem Diyanet Riyaseti, hem iki defa –belki üç defa– Mahkeme-i Temyiz tam tetkik ettikleri ve onların ellerinde iki-üç sene Risale-i Nur'un mahrem ve gayr-i mahrem bütün nüshaları kaldığı.. ve bir küçük cezayı icap edecek bir tek maddeyi göstermedikleri.. hem bu derece zafiyetim ve mazlumiyetim ve mağlûbiyetim ve ağır şerâitle beraber iki yüz bin hakikî ve fedakâr şakirtlere vatan ve millet ve asayiş menfaatinde en kuvvetli ve sağlam ve hakikatli bir rehber olarak kendini gösteren Risale-i Nur'un elinizdeki mecmuaları ve dört yüz sayfa müdafaâtımız masumiyetimizi isbat ettikleri hâlde; hangi kanunla, hangi vicdanla, hangi maslahatla, hangi suçla bizi ağır ceza ve pek ağır ihanetler ve tecritlerle mahkûm ediyorsunuz? Elbette mahkeme-i kübrâ-yı haşirde sizden sorulacak.

İkincisi: Beni cezalandırmaya gösterdikleri bir sebep; benim tesettür⁷⁶⁵, irsiyet⁷⁶⁶, zikrullah⁷⁶⁷, taaddüd-ü zevcât⁷⁶⁸ hakkında Kur'ân'ın gayet sarîh âyetlerine, medeniyetin itirazlarına karşı onları susturacak tefsirimdir.

On beş sene evvel Eskişehir Mahkemesi'ne ve Ankara'ya Mahkeme-i Temyiz'e ve tashihe yazdığım ve aleyhimdeki kararnamede yazdıkları bu gelen fıkrayı, hem haşirde mahkeme-i kübrâya bir şekva.. hem istikbalde münevver ehl-i maârif heyetine bir ikaz.. hem iki defa beratımızda insaf ve adaletle feryadımızı dinleyen Mahkeme-i Temyiz'e,

⁷⁶⁵ Bkz.: Nûr Sûresi 24/31, 60; Ahzâb Sûresi 33/55, 59

⁷⁶⁶ Bkz.: Nisâ Sûresi 4/11, 176

⁷⁶⁷ Bkz.: Bakara Sûresi 2/152; Âl-i İmran Sûresi 3/41; A'râf Sûresi 7/205; Enfâl Sûresi 8/2; Ra'd Sûresi 13/28; Kehf Sûresi 18/24; Hac Sûresi 22/35, 40; Nûr Sûresi 24/36, 37; ...

⁷⁶⁸ Bkz.: Nisâ Sûresi 4/3

el-Hüccetü'z-Zehra ile beraber bir nevi lâyiha-yı temyiz.. hem beni ko-
nuşturmayan ve seksen hatasını isbat ettiğimiz garazkârâne ithamnâme
ile beni iki sene ağır ceza ve tecrid-i mutlak ve iki sene başka yere nefiy
ve göz nezareti hapsiyle mahkûm eden heyete, aynen o fıkra'yı tekrar
ediyorum:

İşte, ben de adliyenin mahkemesine derim ki:

Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon Müslümanların
hayat-ı içtimaiyesinde kudsi ve hakiki bir düstur-u ilâhîyi, üç yüz elli
bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına istinaden.. ve bin üç yüz senede
geçmiş ecdadımızın itikatlarına iktidâen tefsir eden bir adamı mahkûm
eden haksız bir kararı, elbette rûy-u zeminde adalet varsa o kararı red
ve bu hükmü nakzedecektir diye bağırıyorum. Bu asrın sağır kulakları
dahi işitsin!

Acaba bu zamanın bazı ilcaâtının iktizasıyla muvakkaten kabul
edilen bir kısım ecnebî kanunlarını fıkren ve ilmen kabul etmeyen ve
siyaseti bırakan ve hayat-ı içtimaiyeden çekilen bir adamı, o âyâtın tef-
sirleriyle suçlu yapmakla, İslâmiyet'i inkâr ve dindar ve kahraman bir
milyar ecdadımıza ihanet ve milyonlarla tefsirleri itham çıkmaz mı?

Üçüncüsü: Mahkûmiyetime gösterdikleri bir sebep, emniyeti ihlâl
ve asayiş bozmaktır. Pek uzak bir ihtimal ve yüzde –belki binde– bir
imkânla, hatta uzak imkânâtı vukuat yerinde koyup bazı mahrem risale
ve hususi mektuplardan Risale-i Nur'un yüz bin kelime ve cümlele-
rinden kırk elli kelimesine yanlış mânâ vererek bir senet gösterip bizi
itham ve cezalandırmak istiyorlar. Ben de bu otuz-kırk senelik hayatımı
bilenleri ve Nur'un binler has şakirtlerini işhat ederek derim:

İstanbul'u işgal eden İngilizler'in başkumandanı, İslâm içinde
ihtilâf atıp hatta Şeyhül-İslâm ve bir kısım hocaları kandırıp birbiri
aleyhine sevk ederek itilâfçı, ittihatçı fırkalarını birbiriyle uğraştırma-
sıyla Yunan'ın galebesine ve harekât-ı milliyenin mağlûbiyetine zemin
hazırladığı bir sırada, İngiliz ve Yunan aleyhinde Hutuvât-ı Sitte
eserimi Eşref Edib'in gayretiyle tab ve neşretmekle o kumandanın
dehşetli plânını kıran.. ve onun idam tehdidine karşı geri çekilmeyen..
ve Ankara reisleri o hizmeti için onu çağırarak hâlde Ankara'ya kaç-
mayan.. ve esarete Rus'un başkumandanının idam kararına ehemmiyet
vermeyen.. ve 31 Mart Hâdisesi'nde sekiz taburu bir nutukla itaate ge-

tiren.. ve Divan-ı Harb-i Örfî'de mahkemedeki paşaların “Sen de mürtecisin, şeriat istemişsin?” diye suallerine karşı, idama beş para kıymet vermeyip cevaben “Eğer meşrutiyet bir fırkanın istibdadından ibaret ise bütün cin ve ins şahit olsun ki ben mürteciyim ve şeriatın bir tek meselesine ruhumu feda etmeye hazırım!” diyen.. ve o büyük zâbitleri hayretle takdire sevk edip idamını beklerken beraatına karar verdikleri ve tahliye olup dönerken, onlara teşekkür etmeyerek “Zalimler için yaşasın Cehennem!” diye yolda bağırın.. ve Ankara’da divan-ı riyasette –Afyon kararnamesinin yazdığı gibi– Mustafa Kemal, hiddetle ona dedi: “Biz seni buraya çağırdık ki bize yüksek fikirler beyan edesin. Sen geldin, namaza dair şeyler yazdın, içimize ihtilaf verdin.” Ona karşı, “İmandan sonra en yüksek namazdır. Namaz kılmayan hâindir. Hâinin hükmü merduttur!” diye kırk elli mebusun huzurunda söyleyen ve o dehşetli kumandan ona bir nevi tarziye verip hiddetini geri aldırın.. ve altı vilâyet zabitasınca ve hükûmetçe asayişin ihlâline dair bir tek madde kaydedilmeyen.. ve yüz binlerle Nur şakirtlerinin hiçbir vukuatı görünmeyen.. yalnız bir küçük talebenin, haklı bir müdafaada küçük bir vukuatından başka hiçbir şakirdinden bir cinayet işitilmeyen.. ve hangi hapse girmişse o mahpusları ıslah eden.. ve Risale-i Nur’dan yüz binler nüsha memlekette intişar etmekle beraber, menfaatten başka hiçbir zararı olmadıklarını, yirmi üç senelik hayatının ve üç hükûmet ve mahkemelerin beraatlar vermelerinin ve Nur’un kıymetini bilen yüz bin şakirtlerinin kavlen ve fiilen tasdiklerinin şهادetiyle isbat eden.. ve münzevî, mücerret, garip, ihtiyar, fakir ve kendini kabir kapısında gören.. ve bütün kuvvet ve kanaatiyle fâni şeyleri bırakıp eski kusuratına bir keffâret ve hayat-ı bâkiyesine bir medar arayan.. ve dünyanın rütbelerine hiç ehemmiyet vermeyen.. ve şiddet-i şefkatinden masumlara, ihtiyarlara zarar gelmemek için kendisine zulüm ve tâzip edenlere beddua etmeyen bir adam hakkında “Bu ihtiyar münzevi, asayiş bozar.. emniyeti ihlâl eder.. ve maksadı dünya entrikalarıdır.. ve muhabereleli dünya içindir; öyleyse suçludur!” diyenler ve onu pek ağır şerâit altında mahkûm edenler, elbette yerden göğe kadar suçludurlar, mahkeme-i kübrâda hesabını verecekler!

Acaba bir nutukla isyan eden sekiz taburu itaate getiren.. ve kırk sene evvel bir makalesiyle binler adamı kendine taraftar yapan.. ve

mezkûr üç dehşetli kumandanlara karşı korkmayan ve dalkavukluk yapmayan.. ve mahkemelerde, “Başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa ve her gün biri kesilse zındıkaya ve dalâlete teslim-i silâh edip vatan ve millet ve İslâmiyet’e hıyanet etmem! Hakikat-i Kur’ân’a feda olan bu başımı zalimlere eğmem!” diyen.. ve Emirdağ’da beş-on âhîret kardeşi ve üç-dört hizmetçilerden başka kimse ile alâkadar olmayan bir adam hakkında, ithamnâme, “Bu Said, Emirdağ’da gizli çalışmış, asayişe zarar vermek fikriyle orada bir kısım halkları zehirlemiş. Yirmi adam da etrafta onu medhedip hususi mektuplar yazdıkları gösteriyor ki o adam inkılâp ve hükûmet aleyhinde gizli bir siyaset çeviriyor.” diyerek emsalsiz bir adavet ve ihanetlerle iki sene hapse sokmak ve hâpiste tecrid-i mutlakla ve mahkemede konuşurmamakla tâzip edenler, ne derece haktan ve adaletten ve insaftan uzak düştüklerini vicdanlarına havale ediyorum.

Hiç mümkün müdür ki; böyle haddinden yüz derece ziyade teveccüh-ü âmmeye mazhar.. ve bir nutukla binler adamı itaate getiren.. ve bir makaleyle binlerle insanı İttihad-ı Muhammediye Cemiyeti’ne iltihak ettiren.. ve Ayasofya Camii’nde elli bin adama takdirle nutkunu dinlettiren bir adam, üç sene Emirdağ’da çalışsın, yalnız beş-on adamı kandırsın ve âhîret işini bırakıp siyaset entrikalarıyla uğraşsın, yakın olduğu kabrine nurlar yerine lüzumsuz zulmetler doldursun... Hiç kabil midir? Elbette şeytan dahi bunu kimseye kabul ettiremez!

Dördüncüsü: Şapka giymediğimi mahkûmiyetime ehemmiyetli bir sebep göstermeleridir. Beni konuşurmazdılar. Yoksa beni cezalandırmaya çalışanlara diyecektim ki:

Üç ay Kastamonu’da polisler ve komiser karakolunda misafir kaldım. Hiçbir vakit bana demediler: “Şapkayı başına koy.” Ve üç mahkemede şapkayı başıma koymadığım ve başımı mahkemede açmadığım hâlde bana ilişmedikleri.. ve yirmi üç sene bazı dinsiz zalimlerin o bahaneyle bana gayr-i resmî çok sıkıntılı ve ağır bir nevi ceza çektirdikleri.. ve çocuklar ve kadınlar ve ekseri köylüler ve dairelerde memurlar ve bere giyenler şapka giymeye mecbur olmadıkları.. ve hiçbir maddî maslahat, giymesinde bulunmadığı hâlde; benim gibi bir münzevî, bütün müçtehitlerin ve umum şeyhülislâmların yasak ettikleri bir serpuşu giymediğim bahanesiyle ve uydurmalar ilâvesiyle yirmi sene cezasını

çektğim ve libasa ait mânâsız bir âdetle tekrar beni cezalandırmaya çalışan ve çarşıda, Ramazan'da, gündüzde rakı içip namaz kılmayanları hürriyet-i şahsiye var diye kendine kıyas edip ilişmediği hâlde; bu derece şiddet ve tekrarla ve ısrarla beni kıyafetim için suçlandırmaya çalışan, elbette ölümün idam-ı ebedisini ve kabrin daimî haps-i münferidini gördükten sonra, mahkeme-i kübrâda ondan bu hatası sorulacak.

Beşincisi: Otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin tahsinkârâne işaretine mazhariyeti ve İmam Ali (kerramallahu vecheh) ve Gavs-ı Âzam (kudde sirruh) gibi evliyanın takdirlerine ve yüz bin ehl-i imanın tasdiklerini ve yirmi senede millete, vatana zararsız pek çok menfaatli bir mertebeyi kazandıran Risale-i Nur'u, sinek kanadı gibi bahanelerle bazı riselelerinin müsâderesine, hatta dört yüz sayfa ve yüz bin adamın imanlarını kurtaran ve kuvvetlendiren Zülfikar –Mucizât-ı Ahmediye– Mecmuasını, eskiden yazılmış ve mürûr-u zaman ve af kanunları görmüş iki âyetin tam haklı tefsirine dair iki sayfayı bahane ederek, o pek çok menfaatli ve kıymettar mecmuanın müsâderesine sebep oldukları gibi, şimdi de Nur'un kıymettar risalelerini, her birisinde bin kelime içinde bir-iki kelimeye yanlış mânâ vermekle, o bin menfaatli risalenin müsâderesine çalışıldığını, bu üçüncü iddianâmeyi işiten ve neşrettiğimiz kararnameyi gören tasdik eder.

Biz dahi ⁷⁶⁹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ ﴿لِكُلِّ مُصِيبَةٍ﴾ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ⁷⁷⁰ deriz.

Altıncısı: Nur'un şakirtlerinden bazılarının Nurlar'dan fevkalâde iman hüccetlerini ve sarsılmaz, aynelyakîn ulûm-u imaniyeyi görüp istifade ettiklerinden, bu biçare tercümanına bir nevi teşvik ve tebrik ve takdir ve teşekkür nev'inde ziyade hüsn-ü zanla müfritâne methetmeleriyle beni suçlu gösterene derim:

Ben âciz, zayıf, gurbette, menfî, yarım ümmî, aleyhimde propaganda ile halkı benden ürkütmek hâleti içinde Kur'an'ın ilâçlarından ve imanî ve kudsî hakikatlerinden dertlerime tam derman olarak kendime bulduğum zaman, bu millete ve bu vatan evlâtlarına dahi tam bir ilâç

⁷⁶⁹ Her musibet karşısında deriz ki "Biz, Allah'a aidiz (O'nun mahlûku, O'nun kulları, O'nun mülküyüz; O, mülkünde dilediği gibi tasarruf eder) ve zaten O'na dönmekteyiz." (Bakara Sûresi 2/156)

⁷⁷⁰ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi 3/173)

olacağına kanaat getirdiğim için, o kıymetkar hakikatleri kaleme aldım. Hattım pek noksan olmasından yardımcıları pek çok muhtaç iken, inâyet-i ilâhiye bana sâdık, has, metin yardımcıları verdi.

Elbette ben onların hüsn-ü zanlarını ve samimâne medihlerini bütün bütün reddetmek ve hatırlarını tekdirle kırmak, o hazine-i Kur'âniye'den alınan Nurlar'a bir ihanet ve adavet hükmüne geçer. Ve o elmas kalemlî ve kahraman kalbli muavinleri kaçırarak diye onların âdi, müflis şahsıma karşı medh ü senâlarını, asıl mal sahibi ve bir mânevî mucize-i Kur'âniye olan Risale-i Nur'a ve has şakirtlerinin şahsiyet-i mâneviyesine çeviriyordum. “Benim haddimden yüz derece ziyade hisse veriyorsunuz.” diye bir cihette hatırlarını kırıyordum. Acaba hiçbir kanun, müstenkif ve razı olmayan bir adamı, başkalarının onu methetmesiyle suçlu yapar mı ki kanun namına hareket eden resmî memur beni suçlu yapıyor?

Hem neşrettiğimiz –aleyhimizde yazılan– kararnamenin elli dördüncü sayfasında, “Âhırzamanın o büyük şahsı, neslen Âl-i Beyt'ten olacak. Biz Nur şakirtleri, ancak mânevî Âl-i Beyt'ten sayılabiliriz. Hem Nur'un mesleğinde hiçbir cihette benlik, şahsiyet ve şahsî makamları arzu etmek, şan ve şeref kazanmak olmaz. Nur'daki ihlâsı bozmamak için, uhrevî makamât dahi bana verilse bırakmaya kendimi mecbur bilirim.” denmektedir diye kararnamede yazdıkları.. ve yine kararnamede yirmi ikinci ve üçüncü sayfasını “Kusurunu bilmek, fakr ve aczini anlamak, tezellül ile dergâh-ı ilâhîye iltica etmek ki; o şahsiyetle kendimi herkes-ten ziyade bîçare, âciz, kusurlu görüyorum. O hâlde bütün halk, beni medh ü senâ etse beni inandıramazlar ki iyiyim, sahib-i kemâlim. Sizi bütün bütün kaçırmamak için üçüncü, hakikî şahsiyetimin gizli, çok fenalıklarını ve sû-i hâllerini söylemeyeceğim. Cenab-ı Hak inâyetiyle –en ednâ bir nefer gibi– bu şahsımı esrar-ı Kur'âniye'de istihdam ediyor. Yüz bin şükür olsun. Nefis cümleden edna, vazife cümleden âlâ!..” fıkrasını, kararname yazdığı hâlde, beni başka zâtların methiyle ve Risale-i Nur mânâsıyla büyük bir hidayet edici vasfını vermekle beni suçlu yapanlar, elbette bu hatanın cezasını dehşetli çekmeye müstahak olurlar...

Tecrid-i Mutlakta Mevkuf

Said Nursî⁷⁷¹

⁷⁷¹ Bu parçanın tamamı için bkz. Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/1065-1069

Altıncı Risale Olan Altıncı Kısımın Zeyli

Es'ile-i Sitte

İstikbalde gelecek nefret ve tahkirden sakınmak için, şu mahrem zeyil yazılmıştır. Yani, “Tuh o asrın gayretsiz adamlarına!” denildiği zaman, yüzümüze tükürükleri gelmemek için veyahut silmek için yazılmıştır.

Avrupa'nın insaniyet-perver maskesi altında vahşi reislerinin sağır kulakları çınlasın!.. Ve bu vicdansız gaddarları bize musallat eden o insafsız zâlimlerin görmeyen gözlerine sokulsun!.. Ve bu asırda, yüz bin cihette “Yaşasın cehennem!” dedirten mimsiz medeniyet-perestlerin başlarına vurulmak için yazılmış bir arzuhâldir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَيْنَا سُبُلَنَا وَلَنْصَبِرَنَّ عَلَى
مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ⁷⁷²

Bu yakınlarda ehl-i ilhadın perde altında tecavüzleri gayet çirkin bir sûret aldığından, çok biçâre ehl-i imana ettikleri zâlimâne ve dinsizcesine tecavüz nev'inden, hususî ve gayr-i resmî, kendim tamir ettiğim bir mâbedimde, bana ve hususî bir-iki kardeşimle hususî ibadetime, gizli ezan ve kâmetimize müdahale edildi. “Niçin Arapça kâmet ediyorsunuz ve gizli ezan okuyorsunuz?” denildi. Sükûtta sabrım tükendi. Kabil-i hitab olmayan öyle vicdansız alçaklara değil; belki milletin mukadderâtıyla, keyfî istibdat ile oynayan firavun-meşrep komitenin başlarına derim ki:

Ey ehl-i bid'a ve ilhad! Altı suâlime cevap isterim.

Birincisi: Dünyada hükûmet süren, hükmeden her kavmin, hatta insan eti yiyen yamyamların, hatta vahşi canavar bir çete reisinin bir usûlü var.. bir düstur ile hükmeder. Siz hangi usûlle bu acîb tecavüzü yapıyorsunuz? Kanununuzu ibraz ediniz! Yoksa bazı alçak memurların keyiflerini, kanun mu kabul ediyorsunuz? Çünkü böyle hususî ibadâtta kanun yapılmaz ve kanun olamaz!

⁷⁷² “Biz neden Allah'a tevekkül etmeyelim ki gireceğimiz yolları bize O gösterdi. Bize verdiğiniz her türlü eza ve sıkıntıya sabredeceğiz. Tevekkül edenler yalnız Allah'a dayanıp güvenmelidirler.” (İbrahim sûresi, 14/12).

İkincisi: Nev-i beşerde, hususan bu asr-ı hürriyette ve bilhassa medeniyet dairesinde hemen umumiyetle hüküm-ferma “hürriyet-i vicdan” düsturunu kırmak ve istihfaf etmek ve dolayısıyla nev-i beşeri istihkar etmek ve itirazını hiçe saymak kadar cür’etinizle, hangi kuvvete dayanıyorsunuz? Hangi kuvvetiniz var ki, siz kendinize “lâdinî” ismi vermekle, ne dine ne dinsizliğe ilişmemeyi ilân ettiğiniz hâlde; dinsizliğe mutaassıbâne kendine bir din ittihaz etmek tarzında, dine ve ehl-i dine böyle tecavüz, elbette saklı kalmayacak! Sizden sorulacak!.. Ne cevap vereceksiniz? Yirmi hükûmetin en küçüğünün itirazına karşı dayanmadığınız hâlde, nasıl yirmi hükûmetin birden itirazını hiçe sayar gibi, hürriyet-i vicdaniyeyi cebrî bir sûrette bozmaya çalışıyorsunuz.

Üçüncüsü: Mezheb-i Hanefî’nin ulviyetine ve sâfiyetine münâfi bir sûrette, vicdanını dünyaya satan bir kısım ulemâü’s-sû’un yanlış fetvalarıyla, benim gibi Şâfiyyü’l-mezheb adamlara, hangi usûl ile teklif ediyorsunuz? Bu meslekte milyonlar etbâi bulunan Şâfi Mezhebi’ni kaldırıp, bütün Şâfîleri Hanefileştirdikten sonra, bana zulüm sûretinde cebren teklif edilse, sizin gibi dinsizlerin bir usûlüdür denilebilir. Yoksa, keyfi bir alçaklıktır! Öylelerin keyfine tâbi değiliz ve tanımayız!

Dördüncüsü: İslâmiyet ile eskiden beri imtizaç ve itihad eden, ciddî dindar ve dinine samimî hürmetkâr Türklük milliyetine bütün bütün zıt bir sûrette, Frenklik manasında Türkçülük nâmıyla, tahrifdârâne ve bid’akârâne bir fetva ile “Türkçe kâmet et!” diye benim gibi başka milletten olanlara teklif etmek hangi usûlledir? Evet hakikî Türklere pek hakikî dostâne ve uhuvvetkârâne münasebettar olduğum hâlde, böyle sizin gibi frenk-meşreplerin Türkçülüğü ile hiçbir cihette münasebetim yoktur. Nasıl bana teklif ediyorsunuz? Hangi kanun ile? Eğer milyonlarla efradı bulunan ve binler seneden beri milliyetini ve lisanını unutmayan ve Türklerin hakikî bir vatandaşı ve eskiden beri cihad arkadaşı olan Kürtlerin milliyetini kaldırıp, onların dilini onlara unutturduktan sonra; belki bizim gibi ayrı unsurdan sayılanlara teklifiniz, bir nevi usûl-ü vahşiyâne olur. Yoksa sırf keyfidir. Eşhasın keyfine tebaiyet edilmez ve etmeyiz!

Beşincisi: Bir hükûmet, kendi raiyetine ve raiyet kabul ettiği adamlara her bir kanununu tatbik etse de; raiyet kabul etmediği adamlara,

kanununu tatbik edemez. Çünkü onlar diyebilirler ki; “Madem biz raiyetiniz değiliz, siz de bizim hükûmetimiz değilsiniz!”

Hem hiçbir hükûmet, iki cezayı birden vermez. Bir katili, ya hapse atar veyahut idam eder. Hem hapisle ceza, hem idamla ceza bir yerde vermek, hiçbir usûlde yoktur!

İşte madem vatana ve millete hiçbir zararım dokunmadığı hâlde; beni sekiz senedir, en yabanî ve hariç bir milletten canî bir adama dahi yapılmayan bir esaret altına aldınız. Canileri affettiğiniz hâlde, hürriyetimi selbedip, hukuk-u medeniyeden ıskat ederek muamele ettiniz. “Bu da vatan evlâdıdır.” demediğiniz hâlde; hangi usûl ile, hangi kanun ile bîçâre milletimize rızaları hilâfına olarak tatbik ettiğiniz bu hürriyet-şiken usûlünüzü, benim gibi her cihetle size yabancı bir adama teklif ediyorsunuz? Madem Harb-i Umumî’de ordu kumandanlarının şehâdetiyle, vâsıta olduğumuz çok fedakârlıkları ve vatan uğrunda cansiperâne mücadeleleri cinayet saydınız.. ve bîçâre milletin hüsn-ü ahlâkını muhafaza ve saadet-i dünyeviye ve uhreviyelerinin teminine pek ciddî ve tesirli çalışmayı hıyanet saydınız.. ve mânen menfaatsiz, zararlı, hatarlı, keyfî, küfrî frenk usûlünü kendinde kabul etmeyen bir adama sekiz sene ceza verdiniz. (Şimdi ceza yirmi sekiz sene oldu.) Ceza bir olur. Tatbikini kabul etmedim, cezayı çektirdiniz. İkinci bir cezayı cebren tatbik etmek, hangi usûl iledir?

Altıncısı: “Madem sizlerle –itikadınızca ve bana edilen muameleye nazaran– küllî bir muhalefetimiz var. Siz, dininizi ve âhiretinizi dünyanız uğrunda feda ediyorsunuz. Elbette mâbeynimizde –tahmininizce– bulunan muhalefet sırrıyla biz dahi, hilâfınıza olarak dünyamızı dinimiz uğrunda ve âhiretimize her vakit feda etmeye hazırız. Sizin zâlimâne ve vahşiyâne hükmünüz altında bir-iki sene zelilâne geçecek hayatımızı, kudsî bir şehadeti kazanmak için feda etmek, bize âb-ı kevser hükmüne geçer...

Fakat Kur’ân-ı Hakîm’in feyzine ve işaretine istinaden, sizi titretmek için, size kat’î haber veriyorum ki:

Beni öldürdükten sonra yaşayamayacaksınız! Kakhâr bir el ile bu fânî cennetinizden ve mahubunuz olan dünyadan tardedilip ebedî zulümâta çabuk atılacaksınız. Arkamdan pek çabuk sizin nemrudlaşmış reisleriniz gebertilecek ve yanıma gönderilecek. Ben de huzur-u ilâhîde

yakalarını tutup –adalet-i ilâhiye, onları esfel-i sâfilîne atmakla– intikamımı alacağım.

Ey din ve âhîretini dünyaya satan bedbahtlar! Yaşamınızı isterseniz bana ilişmeyiniz. İlişseniz, intikamım muzaaf bir sûrette sizden alınacağını biliniz, titreyiniz. Ben rahmet-i ilâhiyeden ümit ederim ki, mevtim hayatımdan ziyade dine hizmet edecek ve ölümüm başınızda bomba gibi patlayıp, başınızı dağıtacak. Cesaretiniz varsa ilişiniz! Yapacağınız varsa göreceğiniz de var!..” Ben bütün tehdidatınıza karşı, bütün kuvvetimle bu âyeti okuyorum:⁷⁷³

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ
فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ⁷⁷⁴

Afyon Hapishanesi'nden Mektuplar Sevk-i Kaderîdeki Hikmet

Aziz, sıddık kardeşlerim! Sizi tâziye değil, belki tebrik ediyorum. Madem kader-i ilâhî bizi bu üçüncü Medrese-i Yusufiye'ye bir hikmet için sevk etti.. ve bir kısım rızkımızı bize burada yedirecek ve rızkımız bizi buraya çağırdı.. ve madem şimdiye kadar kat'î tecrübelerle *وَعَسَىٰ أَنْ* ⁷⁷⁵ *سِرِّهَا تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ* sırrına inâyet-i ilâhiye bizi mazhar etmiş.. ve madem Medrese-i Yûsufiye'deki yeni kardeşlerimiz, herkesten ziyade Nurlar'daki teselliye muhtaçtırlar ve adliyeciler, memurlardan ziyade Nur kaidelerine vesair kudsî kanunlarına ihtiyaçları var.. ve madem Nur nüshaları, pek kesretle hariçteki vazifenizi görüyorlar ve fütuhatları tevakkuf etmiyor.. ve madem burada her bir fânî saat, bâki ibadet saatleri hükmüne geçer; elbette biz, bu hâdiseden –mezkûr noktalar için– kemâl-i sabır ve metânet içinde mesrurâne şükretmemiz lâzımdır. Denizli hapsinde teselli için yazdığımız bütün o küçük mektupları size

⁷⁷³ “Onlar öyle kimselerdir ki halk, kendilerine: ‘Düşmanlarınız olan insanlar size karşı ordu hazırladılar, aman onlardan kendinizi koruyun!’ dediklerinde, bu tehdit onların imanlarını artırmış ve ‘Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!’ demişlerdir.” (Âl-i İmran sûresi, 3/173).

⁷⁷⁴ Yirmi Dokuzuncu Mektup, *Risale-i Nur Külliyatı* 1/555

⁷⁷⁵ “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara Sûresi 2/216)

de aynen tekrar ederim. İnşallah o hakikatli fikralar sizi de müteselli ederler.⁷⁷⁶

Musibetler En Hafif Şekle İnkılâp Etti

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Evvelâ: Benim şahsıma edilen eziyet ve ihanetlerden müteessir olmayınız. Çünkü Risale-i Nur'da bir kusur bulamıyorlar, onun bedeline benim ehemmiyetsiz ve çok kusurlu şahsımla uğraşıyorlar. Ben bundan memnunum. Risale-i Nur'un selâmetine ve şerefine binler şahsî elemeler, belâlar, tahkirler görsem yine müftehirane şükretmek, Nur'dan aldığım dersin muktezasıdır.. ve onun için bana bu cihette acımayınız.

Saniyen: Pek geniş ve şiddetli ve merhametsiz bu taarruz ve hücum, şimdilik yirmiden bire indi. Binler haslar yerinde birkaç zât ve yüz binler alâkadarlar bedeline mahdud birkaç yeni kardeşleri topladılar. Demek inâyet-i ilâhiye ile pek hafif bir sûrete çevrilmiş.⁷⁷⁷

Risale-i Nur ile Meşguliyetin Kazandırdıkları

Aziz, sıddık kardeşlerim! Risale-i Nur benim bedelime sizlerle görüşür, derse müştak yeni kardeşlerimize güzelce ders verir. Nurlar'la ya okumak veya okutmak veya yazmak sûretindeki meşguliyet; tecrübelerle kalbe ferah, ruha rahat, rızka bereket, vücuda sıhhat veriyor.

Şimdi Hüsrev gibi Nur kahramanı size ihsan edildi. İnşallah bu medrese-i Yüsfüfiye dahi, Medresetü'z-Zehra'nın bir mübarek dershanesi olacak. Ben şimdiye kadar Hüsrev'i ehl-i dünyaya göstermiyordum, gizlerdim. Fakat neşredilen mecmualar, onu ehl-i siyasete tamamıyla gösterdi, gizli bir şey kalmadı. Onun için ben onun iki-üç hizmetini has kardeşlerime izhar ettim. Hem ben hem o, daha gizlemek değil, lüzum ise aynı hakikat beyan edilecek.⁷⁷⁸

⁷⁷⁶ Age. 1/1073

⁷⁷⁷ Age. 1/1074

⁷⁷⁸ Age. 1/1076

Kur'ân Hizmetkârı ile Görüşme

Aziz, sıddık kardeşlerim ve hapis arkadaşlarım!

Evvêlâ: Süreten görüşmediğimizden merak etmeyiniz. Bizler mânen her zaman görüşüyoruz. Benim ehemmiyetsiz şahsıma bedel, Nur'dan elinize geçen hangi risaleyi okusanız veya dinleseniz, benim âdi şahsım yerine Kur'ân'ın bir hâdimi haysiyetiyle beni o risale içerisinde görüp sohbet edersiniz. Zâten ben de sizinle bütün dualarımda ve yazılarınızda ve alâkanızda hayalimde görüşüyorum ve bir dairede beraber bulunmamızdan her vakit görüşüyoruz gibidir.

Saniyen: Bu yeni Medrese-i Yusufiye'deki Risale-i Nur'un yeni talebelerine deriz: Kuvvetli hüccetlerle hatta ehl-i vukûfu da teslim mecbur eden işârât-ı Kur'âniye ile Nur'un sâdık şakirtleri iman ile kabre girecekler. Hem şirket-i mâneviye-i nuriyenin feyziyle her bir şakirt derecesine göre umum kardeşlerinin mânevî kazançlarına ve dualarına hissedar olur. Güya âdeta binler dil ile istiğfar eder, ibadet eder.

Bu iki fayda ve netice, bu acîp zamanda bütün zahmetleri, sıkıntıları hiçe indirir; pek çok ucuz olarak o iki kıymetkar kârları sâdık müşterilerine verir.

Said Nursî⁷⁷⁹

Yaralayıcı Sözlerle Hiddetlenmeyiniz

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bugün benim pencerelerimi mıhlamlarının sebebi, mahpuslarla murâfaa ve selâmlaşmamaktır. Zâhirde başka bahane gösterdiler. Hiç merak etmeyiniz. Bilâkis benim ehemmiyetsiz şahsım ile meşgul olup Nurlar'a ve talebelerine çok sıkıntı vermediklerinden, beni cidden ve kalben onların şahsî ihanetler ve işkencelerle tâzip etmeleri, Nurlar'ın ve sizlerin bedeline olduğu ve bir derece Nurlar'a ilişmemeleri cihetinde memnunum ve sabır içinde şükrederim, merak etmiyorum. Siz dahi hiç müteessir olmayınız. Gizli düşmanlarımızın, memurların nazar-ı dikkatini şahsıma çevirmesinden, Nurlar'ın ve talebelerinin selâmet ve maslahatları noktasında bir inâyet ve bir hayır var diye kanaatim var.

⁷⁷⁹ Age. 1/1077

Bazı kardeşlerimiz hiddet edip dokunaklı konuşmasınlar, hem ihtiyatla hareket etsinler ve telâş etmesinler, hem herkese bu meseleden bahis açmasınlar. Çünkü safdil kardeşlerimiz ve ihtiyata daha alışmayan yeni kardeşlerimizin sözlerinden mânâ çıkaran casuslar bulunur. Habbeyi kubbe yapar, ihbar edebilir. Şimdi vaziyetimiz şaka kaldırmıyor. Bununla beraber hiç endişe etmeyiniz. Biz inâyet-i ilâhiye altındayız ve bütün meşakkatlere karşı kemâl-i sabırla belki şükür ile mukabele etmeye azmetmişiz. Bir dirhem zahmet, bir batman rahmet ve sevabı netice verdiğinden, şükretmeye mükellefiz.

*Said Nursî*⁷⁸⁰

Vazifelerimi Size Tevdi Ediyorum

Aziz, siddik kardeşlerim! İki ehemmiyetli sebep ve bir kuvvetli ihtara binaen ben bütün vazife-i müdafaâtı buraya gelen ve gelecek Nur erkânlarına bırakmaya kalben mecbur oldum. Hususan H, R, T, E S.⁷⁸¹(Hâşiye)

Birinci Sebep: Ben hem sorgu dairesinde hem çok emârelerden kat'î bildim ki; bana karşı ellerinden geldiği kadar müşkülât yapmaya ve fikren onlara galebe etmemden kaçmaya çalışıyorlar ve resmen de onlara iş'ar var. Güya ben konuşsam, mahkemeleri ilzam edecek derecede ve diplomatları susturacak bir iktidar-ı ilmî ve siyasî göstereceğim diye benim konuşmama bahanelerle mâni oluyorlar. Hatta sorguda bir suale karşı dedim: "Tahattur edemiyorum." O hâkim taaccüp ve hayretle dedi: "Senin gibi fevkalâde acîp zekâvet ve ilim sahibi nasıl unuttur?" Onlar Risale-i Nur'un harika yüksekliklerini ve ilmî tahkikatını benim fikrimden zannedip dehşet almışlar. Beni konuşturmak istemiyorlar. Hem güya benim ile kim görüşse birden Nur'un fedakâr bir talebesi olur. Onun için beni görüştürmüyorlar. Hatta Diyanet Reisi dahi demiş: "Kim onunla görüşse, ona kapılır.. cazibesi kuvvetlidir."

⁷⁸⁰ Açe. 1/1078

⁷⁸¹ (Hâşiye) Hüsrev, Re'fet, Tahirî, Feyzi, Sabri.

Demek şimdi işimi de sizlere bırakmaya maslahatımız iktiza ediyor. Ve yanınızdaki yeni ve eski müdafaâtlarım benim bedelime sizin meşveretinize iştirak eder, o kâfidir.⁷⁸²

Kat Kat Gelen Sevap

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bugün mânevî bir ihtar ile sizin hesabınıza bir telâş, bir hüzüün bana geldi. Çabuk çıkmak isteyen ve derd-i maîşet için endişe eden kardeşlerimizin hakikaten beni müteallim ve mahzun ettiği aynı dakikada bir mübarek hâtıra ile bir hakikat ve bir müjde kalbe geldi ki:

Beş günden sonra çok mübarek ve çok sevaplı ibadet ayları olan şuhûr-u selâse gelecekler. Her hasenenin sevabı başka vakitte on⁷⁸³ ise Receb-i Şerif'te yüzden geçer.⁷⁸⁴ Şaban-ı Muazzam'da üç yüzden ziyade.⁷⁸⁵ ve Ramazan-ı Mübarek'te bine çıkar.⁷⁸⁶ ve cuma gecelerinde binlere.. ve Leyle-i Kadir'de otuz bine çıkar.⁷⁸⁷ Bu pek çok, uhrevî faydaları kazandıran ticaret-i uhreviyenin bir kudsî pazarı.. ve ehl-i hakikat ve ibadet için mümtaz bir meşheri.. ve üç ayda seksen sene bir ömrü, ehl-i imana temin eden şuhûr-u selâseyi böyle bire on kâr veren Medrese-i Yüsufiye'de geçirmek, elbette büyük bir kârdır. Ne kadar zahmet çekilse ayn-ı rahmettir.

İbadet cihetinde böyle olduğu gibi, Nur hizmeti dahi nisbeten –kemiyyet değilse de keyfiyet itibarıyla– bire beştir. Çünkü bu misafirhanede mütemâdiyen giren ve çıkanlar, Nur'un derslerinin intişarına bir vasıttadır. Bazen bir adamın ihlâsı, yirmi adam kadar fayda verir.

Hem Nur'un sırr-ı ihlâsı; siyasetkârâne kahramanlık damarını taşıyan, Nur'un tesellilerine pek çok muhtaç bulunan mahpus bîçâreler içinde intişarı için bir parça zahmet ve sıkıntı olsa da ehemmiyeti yok.

⁷⁸² Agc. 1/1078

⁷⁸³ Bkz.: En'âm Sûresi 6/160

⁷⁸⁴ Bkz.: En'âm Sûresi 6/160

⁷⁸⁵ Bkz.: Tirmizî, *Savm* 39; İbn Mâce, *İkâme* 191; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/238

⁷⁸⁶ Bkz.: et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat* 3/255-256; el-Beyhakî, *Şuabü'l-İmân* 3/314; ed-Deylemî, *el-Müsned* 3/130-131

⁷⁸⁷ Bkz.: “Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır.” (Kadir Sûresi 97/3)

Derd-i maîşet ciheti ise; zâten bu üç ay âhîret pazarı olmasından her biriniz çok şakirtlerin bedeline, hatta bazınız bin adamın yerinde buraya girdiğinden, elbette sizin haricî işlerinize yardımları olur diye tamamıyla ferahlandım ve bayrama kadar burada bulunmak büyük bir nimettir bildim.

*Said Nursî*⁷⁸⁸

Mehdi Meselesi Üzerine

Bazı emârelerle bildim ki; gizli düşmanlarımız, Nur'un kıymetini düşürmek fikriyle siyaset mânâsını hatırlatan mehdilik davasını tevehhüm ile güya "Nurlar, buna bir âlettir." diye çok asılsız bahaneleri araştırıyorlar. Belki benim şahsıma karşı bu işkenceler, bu evhamlarından ileri geliyor. Ben, o gizli zalim düşmanlara ve onları aleyhimizde dinleyenlere derim:

Hâşâ! Sümme hâşâ!.. Hiçbir vakit böyle haddimden tecavüz edip iman hakikatlerini şahsiyetime bir makam, şan u şeref kazandırmaya âlet etmediğime bu yetmiş beş, hususan otuz senelik hayatım ve yüz otuz Nur Risaleleri ve benim ile tam arkadaşlık eden binler zâtlar şehadet ederler.

Evet Nur şakirtleri biliyorlar ve mahkemelerde hüccetlerini göstermişim ki; şahsıma değil bir makam, şan u şeref ve şöhet vermek ve uhrevî ve mânevî bir mertebe kazandırmak, belki bütün kanaat ve kuvvetimle ehl-i imana bir hizmet-i imaniye yapmak için, değil yalnız dünya hayatımı ve fâni makamâtımı, belki –lüzum olsa– âhîret hayatımı ve herkesin aradığı uhrevî bâki mertebeleri feda etmeyi; hatta Cehennem'den bazı biçâreleri kurtarmaya vesile olmak için –lüzum olsa– Cennet'i bırakıp Cehennem'e girmeyi kabul ettiğimi⁷⁸⁹ hakikî

⁷⁸⁸ Age. 1/1079

⁷⁸⁹ Mehmet Fırıncı Ağabey bana şöyle anlatmıştı:

"Üstad'ı muhtelif vakitlerde ziyaret ederdim; çoğu kez bana derdi ki: 'Bir kişinin imanının kurtulması için Cehennem'e girmeye razıyım.' Son ziyaretimde de bu sözü tekrarlardı. İçimden dedim ki: 'Bu kadar çok insanın imanının kurtulmasına vesile olan bir insan, nasıl olur da Cehennem'e girer!?' O esnada Üstad, yatağından doğruldu ve parmağıyla işaret ederek dedi ki: 'Ebedî değil, ebedî değil! Belki, günahının cezası kadar girecek; sonra Cennet'e girecek.'" (İ. Kasım Salihî)

kardeşlerim bildiği gibi, mahkemelerde dahi bir cihette isbat ettiğim hâlde, beni bu ithamla, Nur ve iman hizmetime bir ihlâssızlık isnat etmekle ve Nurlar'ın kıymetlerini tenzil etmekle milleti onun büyük hakikatlerinden mahrum etmektir.

Acaba bu bedbahtlar, dünyayı ebedî ve herkesi kendileri gibi “Dini ve imanı, dünyaya âlet ediyor.” tevehhümüyle; dünyadaki ehl-i dalâlete meydan okuyan.. ve hizmet-i imaniye yolunda hem dünyevî, hem –lüzum olsa– uhrevî hayatlarını feda eden.. ve mahkemelerde dava ettiği gibi, bir tek hakikat-i imaniyeyi dünya saltanatıyla değiştirmeyen.. ve siyasetten ve siyasî mânâsını işlemem eden maddî ve mânevî mertebelerden ihlâs sırrı ile bütün kuvvetiyle kaçan.. ve yirmi sene emsalsiz işkencelere tahammül edip siyasete –meslek itibarıyla– tenezzül etmeyen.. ve kendini nefsi itibarıyla talebelerinden çok aşağı bilen ve onlardan daima himmet ve dua bekleyen.. ve kendi nefsinin çok biçâre ve ehemmiyetsiz itikat eden bir adam hakkında, bazı hâlis kardeşleri, Risale-i Nur’dan aldıkları fevkalâde kuvve-i imaniyeye mukabil onun tercümanı olan o biçâreye, tercümanlık münasebetiyle Nurlar’ın bazı fâziletlerini hususi mektuplarında ona isnat etmeleri.. ve hiçbir siyaset hatırlarına gelmeyerek, âdete binaen, insanlar sevdiği âdi bir adama da “sultanımsın, velînimetimsin” demeleri nev’inden yüksek makam vermeleri.. ve haddinden bin derece ziyade hüsn-ü zan etmeleri.. ve eskiden beri üstad ve talebeler mâbeyninde câri ve itiraz edilmeyen makbul bir âdetle teşekkür mânâsında pek fazla medh ü senâ etmeleri.. ve eskiden beri makbul kitapların âhirlerinde mübalâğa ile medhiyeler ve takrizler yazılmasına binaen, hiçbir cihetle suç sayılabilir mi? Gerçi mübalâğa itibarıyla hakikate bir cihette muhaliftir; fakat kimsesiz, garip ve düşmanları pek çok ve onun yardımcılarını kaçırarak çok esbap varken, insafsız çok muterizlere karşı sırf yardımcılarının kuvve-i mâneviyelerini takviye etmek ve kaçmaktan kurtarmak ve mübalâgalı medhedenlerin şevklerini kırmamak için, onların bir kısım medihlerini Nurlar’a çevirip bütün bütün reddetmediği hâlde, onun bu yaşta ve kabir kapısındaki hizmet-i imaniyesini dünya cihetine çevirmeye çalışan bazı resmî memurların ne derece haktan,

kanundan, insaftan uzak düştükleri anlaşılır. Son sözüm, **لِكُلِّ مُصِيبَةٍ إِنَّا رَاجِعُونَ** 790 **وَإِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** 791

Risale-i Nur'un Okunması Usanç Vermiyor

Aziz, sıddık kardeşlerim ve bu dünyada medâr-ı tesellilerim ve hakikatin hizmetinde yorulmaz arkadaşlarım!

Bu mübarek aylarda ve sevabı ziyade bu çilehanede mümkün olduğu kadar bir meşgale-i Kur'âniye ve Nuriye ile sıkıntılı vaktiniz sarf edilse çok faydaları var. Sıkıntı hafifleştiği gibi, kıymettar kalb ve ruhun ferahlarına medar, sevabı yüksek bir ibadet, o Nurlar'la iman cihetinde iştigal, hem tefekkürî bir ibadet hem İhlâs Risalesi'nin âhirinde yazıldığı gibi, beş vecihle bir nevi ibadet sayılabilir.

Ben, bugünlerde, kısmen müdafaatla zihnen meşguliyetimden teessüf ederken kalbe geldi ki: "O iştigal dahi ilmîdir, hakâik-i imaniyenin neşrine ve serbestiyetine bir hizmettir ve bu cihette bir nevi ibadettir." Ben de sıkıldıkça, yüz defa temâşâ ettiğim Nur meselelerini, yine zevkle tekrar mütâlaaya başlıyorum. Hatta, müdafaatları dahi Nur'un ilmî risaleleri gibi görüyorum. Eskiden bir kardeşimiz bana demişti: "Ben otuz defa Onuncu Söz'ü okuduğum hâlde, yine tekrarla okumasına iştiyak ve ihtiyaç hissediyorum." Ve bundan bildim ki Kur'ân'ın mümtaz bir hâssası olan usandırmamak, Kur'ân hakikatlerinin bir mâkesi, bir aynası, bir hakikatli tefsiri olan Nur Risaleleri'ne de in'ikâs etmiş bulunuyor.

Said Nursî⁷⁹²

Birbirimizi Teselli

Aziz, sıddık kardeşlerim! Bu dünyada hususan bu zamanda, hususan musibete düşenlere ve bilhassa Nur şakirtlerindeki dehşetli

⁷⁹⁰ Her musibet karşısında deriz ki: "Biz, Allah'a aidiz (O'nun mahlûku, O'nun kulları, O'nun mülküyüz; O, mülkünde dilediği gibi tasarruf eder) ve zaten O'na dönmekteyiz." (Bakara Sûresi 2/156)

⁷⁹¹ Age. 1/1041-1042

⁷⁹² Tarihçe-i Hayat, Afyon Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2200

sıkıntılara ve me'yusiyetlere karşı en tesirli çare, birbirine teselli ve ferah vermek.. ve kuvve-i mâneviyesini takviye etmek.. ve fedakâr hakikî kardeş gibi birbirinin gam ve hüznü ve sıkıntılarına merhem sürmek.. ve tam şefkatle kederli kalbini okşamaktır.

Mâbeynimizdeki hakikî ve uhrevî uhuvvet, gücenmek ve tarafgirlik kaldırmaz. Madem ben size bütün kuvvetimle itimat edip bel bağlamışım.. ve sizin için, değil yalnız istirahatimi ve haysiyetimi ve şerefimi, belki sevinçle ruhumu da feda etmeye karar verdiğimi bilirsiniz; belki de görüyorsunuz.

Hatta kasemle temin ederim ki; sekiz gündür Nur'un iki rûknü zâhirî birbirine nazlanmak ve teselli yerine hüznü vermek olan ehemmiyetsiz hâdisenin bu sırada benim kalbime verdiği azap cihetiyle "Eyvah, eyvah! El'aman, el'aman! Yâ Erhame'r-râhimîn medet! Bizi muhafaza eyle, bizi cin ve insî şeytanların şerrinden kurtar, kardeşlerimin kalblerini birbirine tam sadâkat ve muhabbet ve uhuvvet ve şefkatle doldur." diye hem ruhum hem kalbim hem aklım feryat edip ağladılar.

Ey demir gibi sarsılmaz kardeşlerim! Bana yardım ediniz. Meselemiz çok naziktir. Ben sizlere çok güveniyordum ki bütün vazifelerimi şahs-ı mânevînize bırakmıştım. Sizin de bütün kuvvetinizle benim imdadıma koşmanız lâzım geliyor. Gerçi hâdise pek cüz'î ve geçici ve küçük idi. Fakat saatimizin zembereğine ve gözümüzün hadekasına gelen bir saç, bir zerrecik dahi incitir. Ve bu noktada ehemmiyetlidir ki maddî üç patlak ve mânevî üç müşâhedeler tam tamına haber verdiler.

*Said Nursî*⁷⁹³

Muhabetin Sarsılmamasına Dikkat

Aziz, sıddık, muhlis kardeşlerim! Bizler imkân dairesinde bütün kuvvetimizle Lem'a-yı İhlâs'ın düsturlarını ve hakikî ihlâsın sırrını mâbeynimizde ve birbirimize karşı istîmal etmek, vücûb derecesine gelmiş. Kat'î haber aldım ki üç aydan beri buradaki has kardeşlere birbirine karşı –meşrep veya fikir ihtilâfıyla– bir soğukluk vermek için üç adam tayin edilmiş. Hem metin Nurcuları usandırmakla sarsmak..

⁷⁹³ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1081

ve nazik ve tahammülsüzleri evhamlandırmak.. ve hizmet-i nuriyeden vazgeçirmek için sebepsiz mahkememizi uzatıyorlar.

Sakın, sakın!. Şimdiye kadar mâbeyninizdeki fedakârâne uhuvvet ve samimâne muhabbet sarsılmasın!.. Bir zerre kadar olsa bile, bize büyük zarar olur. Çünkü pek az bir sarsıntı, Denizli’de gibi hocaları yabanileştirdi. Bizler birbirimize –lüzum olsa– ruhumuzu feda etmeye, hizmet-i Kur’âniye ve imaniyemiz iktiza ettiği hâlde; sıkıntıdan veya başka şeylerden gelen titizlikle hakikî fedakârlar, birbirine karşı küsmeye değil; belki kemâl-i mahviyet ve tevazu ve teslimiyetle kusuru kendine alır; muhabbetini, samimiyetini ziyadeleştirmeye çalışır. Yoksa habbe kubbe olup tamir edilmeyecek bir zarar verebilir. Sizin ferâsetinize havale edip kısa kesiyorum.

*Said Nursî*⁷⁹⁴

En İyi Toplanma Yeri

Aziz, sıddık, sarsılmaz, sıkıntıdan usanıp bizlerden çekilmez kardeşlerim! Şimdi maddî, mânevî bir sıkıntıdan nefsim sizin hesabınıza beni mahzun eylerken, birden kalbe geldi ki; hem senin hem buradaki kardeşlerin tek birisiyle yakında görüşmek için bu zahmet ve meşakkatin başka sûrette on mislini çekseydiniz yine ucuz olurdu. Hem Nur’un takvadârâne ve riyazetkârâne meşrebi, hem umuma ve en muhtaçlara, hatta muarızlara ders vermek mesleği, hem dairesindeki şahs-ı mânevîyi konuşturmak için eski zamanda ehl-i hakikatin senede hiç olmazsa bir iki defâ içtimaları ve sohbetleri gibi; Nur şakirtlerinin de birkaç senede en müsait olan Medrese-i Yûsufiye’de bir defa toplanmalarının lüzumu cihetinde bin sıkıntı ve meşakkat dahi olsa ehemmiyeti yoktur.

Eski hapislerimizde birkaç zayıf kardeşlerimizin usanıp daire-i nuriyeden çekilmeleri onlara pek büyük bir hasâret oldu.. ve Nurlar’a hiç zarar gelmedi. Onların yerine daha metin, daha muhlis şakirtler meydana çıktılar. Madem dünyanın bu imtihanları geçicidir, çabuk giderler.. sevaplarını, meyvelerini bizlere verirler. Biz de inâyet-i ilâhiyeye itimat edip sabır içinde şükretmeliyiz.

*Said Nursî*⁷⁹⁵

⁷⁹⁴ Age. 1/1082

⁷⁹⁵ Age. 1/1083

Mübarek Gecelerde Ne Yapmalı?

Aziz, sıddık kardeşlerim, bu Medrese-i Yusufiye'de ders arkadaşlarım! Bu gelen gece olan Leyle-i Berat, bütün senede bir kudsî çekirdek hükmünde ve mukadderât-ı beşeriyenin programı nev'inden olması⁷⁹⁶ cihetiyle Leyle-i Kadr'in kudsiyetindedir. Her bir hasenenin Leyle-i Kadr'de otuz bin olduğu⁷⁹⁷ gibi bu Leyle-i Berat'ta her bir amel-i sâlih'in ve her bir harf-i Kur'an'ın sevabı yirmi bine çıkar. Sair vakitte on ise şuhûr-u selâsede yüze ve bine çıkar. Ve bu kudsî leyâli-i meşhûrede on binler, yirmi bin veya otuz binlere çıkar. Bu geceler, elli senelik bir ibadet hükmüne geçebilir. Onun için elden geldiği kadar Kur'an'la ve istiğfar ve salavâtle meşgul olmak büyük bir kârdır.

*Said Nursî*⁷⁹⁸

Risale-i Nur Yoluna Her Şeyimi Feda Ederim

Aziz, sıddık kardeşlerim! Mübarek Ramazan-ı şerifinizi bütün ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Cenab-ı Hak, bu Ramazan-ı Şerif'in Leyle-i Kadr'ini umumunuza bin aydan hayırlı eylesin, âmîn... Ve seksen sene bir ömr-ü makbul hükmünde hakkınızda kabul eylesin, âmîn...

Saniyen, bayrama kadar burada kalmamızın bizlere çok faydası ve hayrı olduğuna kanaatim var. Şimdi tahliye olsaydık, bu Medrese-i Yusufiye'deki hayırlardan mahrum kaldığımız gibi sırf uhrevî olan Ramazan-ı Şerif'i, dünya meşgaleleriyle huzur-u mânevîmizi haleldâr edecekti. ⁷⁹⁹ مَا اخْتَارَهُ اللهُ السَّرِيَّةُ فِي خَيْرِ مَا اخْتَارَهُ اللهُ sırıyla inşaallah bunda da hayırlı, büyük sevinçler olacak. Mahkemede siz de anladınız ki –hatta kanunlarıyla da hiçbir cihetle bizi mahkûm edemediklerinden– ehemmiyetsiz, sinek kanadı kadar, kanunla teması olmayan cüz'î mektupların cüz'î hususiyatı gibi cüz'î şeyleri, medar-ı bahsedip büyük ve küllî mesâil-i nuriyeye ilişmeye çare bulamadılar. Hem gayet küllî ve geniş Nur talebeleri ve Risale-i Nur'un bedeline

⁷⁹⁶ Bkz.: el-Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmî'l-Kur'an* 16/128; Ebu's-Suûd, *Tefsîru Ebi's-Suûd* 8/58; el-Âlûsî, *Rûhu'l-Meânî* 25/113

⁷⁹⁷ Bkz.: "Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır." (Kadir Süresi 97/3)

⁷⁹⁸ Age. 1/1084

⁷⁹⁹ "Allah'ın kullarını sevk ettiği ve onlar için seçtiği her şeyde hayır vardır." (Bkz.: el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ* 1/478)

yalnız şahsımı çürütmek ve ehemmiyetten ıskat etmek, bizim için büyük bir maslahattır ki; Risale-i Nur ve talebelerine kader-i ilâhî ilâştirmiyor. Yalnız benim şahsımla meşgul eder.

Ben de size, bütün dostlarıma beyan ediyorum ki; bütün ruh u canımla hatta nefs-i emmâremle beraber Risale-i Nur'un ve sizlerin selâmetine, şahsıma gelen bütün zahmetleri, mânevî sevinç ve memnuniyetle kabul ediyorum. Cennet ucuz olmadığı gibi, Cehennem de lüzumsuz değil. Dünya ve zahmetleri fâni ve çabuk geçici olduğu gibi, bize gizli düşmanlarımızdan gelen zulüm de mahkeme-i kübrâda ve kısmen de dünyada yüz derece ziyade intikamımız alınacağından, hid-det yerinde onlara teessüf ediyoruz.

Madem hakikat budur... Telâşsız ve ihtiyat içinde kemâl-i sabır ve şükürle, hakkımızda cereyan eden kaza ve kader-i ilâhî ve bizi himaye eden inâyet-i ilâhiyeye karşı teslim ve tevekkülle.. ve buradaki kardeşlerimizle de hâlisâne ve tesellikârâne ve samimâne ve mütesânidâne hakikî bir ülfet ve muhabbet ve sohbetle.. Ramazan-ı şerifte hayrî birden bine çıkan evradlarımızla meşgul olup ilmî derslerimizle bu cüz'î, geçici sıkıntılara ehemmiyet vermemeye çalışmak büyük bir bahtiyarlıktır. Ve Nur'un pek ehemmiyetli bu imtihanındaki tesirli dersleri ve muarızlara kendini okutturması, ehemmiyetli bir fütuhât-ı nuriyedir.⁸⁰⁰(Hâşiye)

*Said Nursî*⁸⁰¹

Tefsir İki Kısımdır

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Evvelâ: Bu sene serbest olsaydı belki bir kısmımız hacca gidecekti.⁸⁰² İnşallah bu niyetimiz bilfiil gitmiş gibi kabul olup, bu sıkıntılı hâlimizde hizmet-i imaniye ve nuriyemiz öyle büyük bir hac sevabını verecek.

⁸⁰⁰ (Hâşiye) Bazı kardeşlerimizin –lüzumsuz– talebeliğini inkâr, hususan eskiden ehemmiyetli kendi hizmet-i nuriyelerini –lüzumsuz– setretmeleri, gerçi çirkin; fakat onların sâbık hizmetleri için affedip gücenmemeliyiz.

⁸⁰¹ Age. 1/1085-1086

⁸⁰² Türkiye'de ilk defa 1947'de hacca gidilmeye izin verilmiştir.

Saniyen: “Risale-i Nur, Kur’ân’ın çok kuvvetli, hakikî bir tefsiridir.” tekrar ile dediğimizden, bazı dikkatsizler tam mânâsını bilemediğinden bir hakikati beyan etmeye bir ihtar aldım. O hakikat şudur:

Tefsir iki kısımdır:

- Birisi mâlûm tefsirlerdir ki; Kur’ân’ın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin mânâlarını beyan ve izah ve isbat ederler.

- İkinci kısım tefsir ise; Kur’ân’ın imanî olan hakikatlerini kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın pek çok ehemmiyeti var. Zâhir mâlûm tefsirler, bu kısmı bazen mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur, doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş; emsalsiz bir tarzda muannit feylesofları susturan bir mânevî tefsirdir.⁸⁰³

Benzersiz Bir İrtibat

Aziz, sıddık kardeşlerim! Ehemmiyetli bir taraftan, ehemmiyetli ve mânidar bir sual edilmiş. Bana sordular ki; “Sizin cemiyet olmadığınız, üç mahkemenin o cihette beraat vermesiyle ve yirmi seneden beri tarasut ve nezaret eden altı vilâyetin o noktadan ilişmemeleriyle tahakkuk ettiği hâlde, Nurcularda öyle harika bir alâka var ki hiçbir cemiyette, hiçbir komitede yoktur. Bu müşkülü halletmenizi isteriz.” dediler.

Ben de cevaben dedim ki: Evet Nurcular, cemiyet-memiyet, hususan siyasî ve dünyevî ve menfî ve şahsî ve cemaatî menfaat için teşekkül eden cemiyet ve komite değiller ve olamazlar. Fakat bu vatanın eski kahramanları kemâl-i sevinçle şehadet mertebesini kazanmak için ruhlarını feda eden milyonlar İslâm fedailerinin ahfadları, oğulları ve kızları, o fedailik damarından irsiyet almışlar ki; bu harika alâkayı gösterip Denizli Mahkemesi’nde bu âciz biçâre kardeşlerine bu gelen cümleyi onlar hesabına söylettirdiler:

“Milyonlar kahraman başlar feda oldukları bir hakikate başımız dahi feda olsun!” diye onlar nâmına söylemiş, mahkemeyi hayret ve takdirle susturmuş. Demek Nurcularda hakikî, hâlis, sırf rıza-yı ilâhî için ve müsbet ve uhrevî fedailer var ki; mason ve komünist ve ifsat

⁸⁰³ Age. 1/1089

ve zındıka ve ilhad ve Taşnak gibi dehşetli komiteler, o Nurculara çare bulamayıp hükûmeti, adliyeyi aldatarak lastikli kanunlar ile onları kırmak ve dağıtmak istiyorlar. İnşallah bir halt edemezler. Belki Nur'un ve imanın fedailerini çoğaltmaya sebebiyet verecekler.

*Said Nursî*⁸⁰⁴

Mutlaka İmtihan ve Elenme Olacak

Aziz, sıddık, vefadar ve şefkatli kardeşlerim! İki gündür hem başımda hem âsâbımda tesirli bir nezle ağrısı var. Böyle hâllerde bir derece dostlarla görüşmekten teselli ve ünsiyet almaya ihtiyacım içinde acıp tecrit ve yalnızlık vahşeti beni sıktı. Böyle bir nevi şekva kalbe geldi: “Neden bu tâzip oluyor, hizmetimize faydası nedir?”

Birden bu sabah kalbe ihtar edildi ki: “Siz, bu şiddetli imtihana girmek.. ve inceden inceye sizi kaç defa “altın mı, bakır mı” diye mi-henge vurmak.. ve her cihette sizi insafsızca tecrübe etmek.. ve “nefislerinizin hisseleri ve desiseleri var mı yok mu” üç-dört eleklerle elenmek; hâlisâne, sırf hak ve hakikat nâmına olan hizmetinize pek çok lüzumu vardı ki, kader-i ilâhî ve inâyet-i rabbâniye müsaade ediyor.

Çünkü böyle meydan-ı imtihanda inatçı ve bahaneci insafsız muarızların karşısında teşhir edilmesinden herkes anladı ki; hiçbir hile, hiçbir enaniyet, hiçbir garaz, hiçbir dünyevî, uhrevî ve şahsî menfaat karışmayarak, tam hâlis, hak ve hakikatten geliyor. Eğer perde altında kalsaydı, çok mânâlar verilebilirdi. Daha avam-ı ehl-i iman itimat etmezdi. “Belki bizi kandırırlar.” der ve havas kısmı dahi vesvese ederdi. Belki “bazı ehl-i makamât gibi kendilerini satmak, itimat kazanmak için böyle yapıyorlar” diye daha tam kanaat etmezlerdi. Şimdi imtihandan sonra, en muannit vesveseli dahi teslime mecbur oluyor. Zahmetiniz bir, kârınız bindir inşaallah.

*Said Nursî*⁸⁰⁵

⁸⁰⁴ Age. 1/1091

⁸⁰⁵ Age. 1/1091-1092

Sıkıntılı Musibetlerimi Hiçe İndiren Bir Hakikatli Tesellidir

Birinci: Hakkımızda zahmet rahmete dönmesi.

İkinci: Kader adaleti içinde rıza ve teslim ferahı.

Üçüncü: İnyet-i hâssanın Nurcular hakkında hususiyetindeki sevinç.

Dördüncü: Geçici olmasından zevalinde lezzet.

Beşinci: Ehemmiyetli sevaplar.

Altıncı: Vazife-i ilâhiyeye karışmamak.

Yedinci: En şiddetli hücumda en az meşakkat ve küçük yaralar.

Sekizinci: Sair musibetzedelere nisbeten çok derece hafif olması.

Dokuzuncu: Nur ve iman hizmetinde şiddetli imtihandan çıkan yüksek îlânatın tesiratındaki sürur.

Dokuz adet mânevî sevinçler, öyle teskin edici bir merhem ve tatlı bir îlâttır ki; tarif edilmez, ağır elemelerimizi teskin ediyor.

*Said Nursî*⁸⁰⁶

Kader-i İlâhinin Dedikleri

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Evvelâ: Haccı men eden, zemzemi döktüren.. hakkımızda eşedd-i zulme müsaadekâr davranan.. ve Zülfikar ve Sirâcû'n-Nur'un müsâderesine ehemmiyet vermeyen.. ve bizi garazkârâne, kanunsuz tâzip eden memurları terfi ettirip hanemizden çıkan mazlumâne lisân-ı hâl ile yüksek ağlamamızı ve sesimizi işitmeyen bir müstebit kabinenin zamanında en rahat yer hapistir. Yalnız mümkün olsa başka hapse naklolsak, tam selâmet olur.

Saniyen: Onlar, nasıl zorla en mahrem risaleleri en nâmahreme okuttular; öyle de zorla ısrar edip bizi cemiyet yapmaya mecbur ediyorlar. Hâlbuki cemiyet ve komiteciliğe hiç ihtiyacımızı hissetmiyorduk. Çünkü ittihad-ı ehl-i iman cemaatindeki uhuvvet-i İslâmiye, Nurcularda pek hâlisâne, fedakârâne inkişaf ettiği gibi ve eski ecdatlarımızın kemâl-i aşkla ruhlarını feda ettikleri bir hakikate, Nur şakirtleri o

milyonlar kahraman ecdatlarından irsiyet aldıkları kuvvetli bir fedailik ile o hakikate bağlanmaları, şimdiye kadar resmî veya siyasî, gizli ve âşî-kâr cemiyetler ve komiteciliğe ihtiyaç bırakmıyordu. Demek şimdi bir ihtiyaç var ki kader-i ilâhî onları bize musallat ediyor. Onlar mevhum bir cemiyet isnadıyla zulmederler. Kader ise, “Neden tam ihlâsla, tam bir tesanütle, tam bir hizbullah olmadınız?” diye bizi onların elleriyle tokatladı, adalet etti.

*Said Nursî*⁸⁰⁷

Cemiyet ve Örgütlerle Alâkamız Yok

Bu defa taarruz pek geniş dairede... Reis-i Hükûmet ve hazır kabine, plânlı, dehşetli bir evham ile bir hücum etti. Benim aldığım bir habere göre ve çok emârelerle, gizli münafıkların yalan jurnalleri ve desiseleriyle bizi hilâfet komitesiyle ve Nakşî tarikatının gizli cemiyetiyle tam alâkadar, belki pişdar gösterip hükûmeti büyük bir telâşa sevk ederek, Nur'un büyük mecmualarının İstanbul'da ciltlenip Âlem-i İslâm'a intişarını ve gayet makbuliyetlerini bir delil gösterip hükûmeti korkutup kiskanç resmî hocaları ve vehham memurları aleyhimize insafsızca çevirdiler. Tahminlerince, her hâlde çok vesikalar, emâreler görülecek. Hem Eski Said damarıyla tahammül etmeyerek ortalığı karıştıracak diye kanaatleri varmış.

Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun, o musibeti binden bire indirdi. Bütün taharrilerde hiçbir cemiyet ve komitelerle bir alâkamızı bulamadılar. Yoktur ki bulsunlar... Onun için savcı iftiralara, yanlış mânâlara, medar-ı mesuliyet olmayan cüz'î isnatlara mecbur olmuş.

Madem hakikat budur; Nurlar ve biz, yüzde doksan dokuz derece musibetten halas olduk. Öyle ise değil şekva, belki binler şükretmekle inâyet-i ilâhiyenin bu cilvesinin tamamını sabır, şükür, istirhamla beklemeliyiz.. ve Nur dersleriyle bu medresenin mütemâdiyen çıkan ve giren muhtaç ve müştaklarına teselli vererek yardım etmeliyiz.

*Said Nursî*⁸⁰⁸

⁸⁰⁷ Age. 1/1096

⁸⁰⁸ Age. 1/1097

El-Hüccetü'z-Zehra'nın Telifi⁸⁰⁹

Bu ders zâhiren küçük, hakikaten pek büyük ve çok kuvvetli ve çok geniş bir risaledir. Hem benim tefekkürî hayatımın, hem Nur'un tahkikî hayat-ı mânevîyesinin ilmelyakîn, aynelyakîn ittihadından çıkan bir meyve-i imaniye ve firdevsî bir semere-i Kur'âniye'dir...

“Gerçi Nur şakirtleri, her koğuştta hem kendileri hesabına, hem senin bedeline tam Nur dersleri ile çalışıyorlar. Fakat bu beşinci koğuşt, bir nevi tecrithane olmasından tazeleniyor, değişiyor; Nur dersine daha ziyade muhtaçtır. Hem Rus'un dehşetli bir inkâr ile ve Allah'ı tanınamak ile hücumunu yazan gazetelerin yazılarını okuyan gençler ve ihtiyarlar, elbette iman-ı billâhtaki mevcudiyet ve vahdaniyet-i ilâhiyeye dair gayet kat'î ve kuvvetli derslere pek ziyade ihtiyaçları var.” diye tesbihatta kalbe geldi. Ben de sabah namazından sonra eskiden beri on defa okuduğum ve koca Yirminci Mektup Risalesi, on bir kelimesinde hem on bir burhan-ı vücûb-u vücûd ve vahdet-i rabbâniye, hem on bir müjde gayet parlak, güneş gibi tafsilatla gösteren ve bir rivayette ism-i âzam⁸¹⁰ taşıyan bu tehliil ve tevhid-i muazzam:

⁸⁰⁹ Üstad Hazretlerinin Afyon hapsindeki diğer telifleri:

26. Lem'a (İhtiyarlar Risalesi'nden 15. Rica)

Müdafaalardan yirmi bir müdafaa ve talebelerine hitaben yazdığı yüz doksan bir mektuptan oluşun 14. Şuâ

Daha sonra Gençlik Rehberi'ne eklenen ve bir kısım gençlerle, mahpuslara hitaben yazılan mektuplardan oluşun 13. Söz'ün 2. Makamı. Afyon hapsinde Hazreti Üstad'ın telifleri beş yüz sayfaya ulaştığı gibi, Afyon hapsini nihayetine kadar telifleri de beş bin sayfaya ulaşmıştır. (Badıllı, *Tarihçe* s.1305)

Bayram Yüksel Ağabey anlatıyor:

“Çok ağabeylerle beraber hapisanede, daima meşguliyetimiz Nur Risaleleri'ni yazmaktı. Üstad'ın bulunduğu koğuştta gittiğimizde arı kovanı gibi seslerin geldiğini duyardık. Bu sesler Üstadımızın evrad, ezkâr dua ve niyaz sesleri idi. Gecenin hangi saatinde baksak ışığın yandığını görür, zikir sesleri işitirdik.

15. Şuâ'dan el-Hüccetü'z-Zehra Afyon Hapishanesi'nde telif edilmiştir. Telif esnasında zaman zaman Üstad'ın penceresinin altından geçerdik. Üstadımız pencereden bakar, bizleri gördüğü anda bulduğu küçük kâğıt parçalarına yazdığı kısımları kibrit kutusuna koyarak, bize atardı. Biz de bu parçaları hemen ağabeylere verirdik. Önce onlar yazarlardı, sonra biz çoğaltmaya başlardık. Birimiz yazdı mı, diğerimize verir, o gün bütün oradaki ağabeylerimize ulaşırdı. Böyle böyle, yazılanlar muhafaza edilip çoğaltılırdı. (Şahiner, *Son Şahitler* 3/32-33)

⁸¹⁰ Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 63; Ebû Dâvûd, *Vitr* 23; Nesâî, *Sehv* 58; İbn Mâce, *Duâ* 9; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/230, 3/120

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ

وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ⁸¹¹

kudsî cümleyi mütefekkirâne tekrar edip Yirminci Mektub'un kısa bir hulâsatü'l-hulâsasını beraber düşünüyordum. Birden kalbe geldi ki: "Bu kısacık hulâsaya Nadir Hoca'ya ve buradaki gençlere ders ver." Ben de "bismillâh" deyip başladım...⁸¹²

Üstad Hazretleri bu kudsî on bir kelimenin hemen arkasından Fatiha'nın tefsirini ve sonra da Hazreti Muhammed'in (aleyhissalâtü vesselâm) nübüvvetinin şehadetine dair parçayı yazmıştır.

⁸¹¹ "Allah'tan başka ilâh yoktur. O birdir. Ortağı yoktur. Mülk umumen O'nundur. Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet O'na mahsustur ve O'na lâyıktır. Hayatı veren de alan da O'dur. O, ezeli ve ebedî hayat sahibidir. Bütün iyilikler O'na aittir; O, yapılan her hayrı kaydeder ve karşılığını verir. O'nun her şeye gücü yeter ve hiçbir şey O'na ağır gelmez. Dönüş yalnız O'nadır." (Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 36; Nesâî, *Menâsik* 163; İbn Mâce, *Ticârât* 40, *Menâsik* 84)

⁸¹² Şuâlar, 15. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1116

J) ISPARTA'DAKİ SON YILLARI

Afyon Hapsinden 1950 Yılına Kadar

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri ve bazı talebeleri mahkeme müddetini Afyon hapsinde geçirdikten sonra 20 Eylül 1949 günü tahliye edilmiştir.⁸¹³ Ancak 2 Aralık 1949 tarihine kadar Üstad'ın Afyon'dan ayrılmasına izin verilmedi.⁸¹⁴ Daha sonra polis nezaretinde Emirdağ'a gönderildi. Burada iki sene ikamete mecbur edildi.⁸¹⁵

Bu süre içinde talebelerine çeşitli vesilelerle tebrik mektupları gönderdi. Bir de talebesi Mustafa Sungur vasıtasıyla bir takım Risale-i Nur Külliyyatı'nı yayınlanmak üzere o zamanki Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Efendi'ye gönderdi.⁸¹⁶

Diyanet İşleri Başkanına Özel Bir Mektup

Muhterem Ahmed Hamdi Efendi Hazretleri! Bir hâdis-e ruhiyemi size beyan ediyorum: Çok zaman evvel zâtınız ve sizin mesleğinizdeki hocaların, zarurete binaen ruhsata tâbi ve azîmet-i şer'iyeyi bırakan fikirlerine, benim fikirlerim muvafık gelmiyordu. Ben hem onlara hem

⁸¹³ Bkz. Tarihçe-i Hayat, Afyon Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2195

⁸¹⁴ Bkz. Badıllı, *Tarihçe* 1384

⁸¹⁵ Bkz. Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2213

⁸¹⁶ Bkz. Emirdağ Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1809; Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2202

sana hiddet ederdim. “Neden azîmeti terk edip ruhsata tâbi oluyorlar?” diye, Risale-i Nur’u doğrudan doğruya sizlere göndermezdim. Fakat, üç-dört sene evvel, yine şiddetli, kalbime, size karşı tenkitkârâne bir teessüf geldi. Birden ihtar edildi ki:

“Bu senin eski medrese arkadaşların olan başta Ahmed Hamdi gibi zâtlar, dehşetli ve şiddetli bir tahribata karşı ‘ehvenüşşer’ düsturuyula, bir kısım vazife-i ilmiyeyi, mukaddesatın muhafazasına sarf edip tehlikeyi dörtten bire indirmeleri, onların mecburiyetle bazı ruhsatlarına ve kusurlarına inşaallah keffâret olur.” diye kalbime şiddetli ihtar edildi.

Ben dahi sizleri ve sizin gibilerini, o vakitten beri yine eski medrese kardeşlerim ve ders arkadaşlarım diye hakikî uhuvvet nazarıyla bakmaya başladım. Onun için benim bu şiddetli tesemmüm hastalığım vefatımla neticelenmesi düşüncesiyle, sizi Nurlar’a benim bedelime hakikî sahip ve hâmi ve muhafız olacağınızı düşünerek, üç sene evvel mükemmel bir takım Risale-i Nur’u size vermek niyet etmiştim. Fakat şimdi hem mükemmel değil, hem tamamı değil; fakat ekseriyet-i mutlak eczaları Nur şakirtlerinden gayet mühim üç zâtın on-on beş sene evvel yazdıkları bir takımı sizin için hastalığım içinde bir derece tashih ettim. Bu üç zâtın kaleminin benim yanımda on takım kadar kıymeti var. Senden başka bu takımı kimseye vermeyecektim. Buna mukabil onun mânevî fiyatı da üç şeydir:

Birincisi: Siz mümkün olduğu kadar Diyanet Riyaseti’nin şubelerine vermek için, mümkünse eski huruf, değilse yeni harfle ve has arkadaşlarımdan tashihe yardım için birisi başta bulunmak şartıyla, memleketteki Diyanet Riyaseti’nin şubelerine yirmi otuz tane teksir edilmektir. Çünkü haricî dinsizlik cereyanına karşı böyle eserleri neşretmek, Diyanet Riyaseti’nin vazifesidir.

İkincisi: Madem Nur Risaleleri medrese malıdır. Siz de medreselerin hem esası hem başları hem şakirtlerisiniz. Onlar sizin hakikî malınızdır. Münasip görmediğiniz risaleyi şimdilik neşrini geri bırakırsınız.

Üçüncüsü: Tevafuklu Kur’ân’ımız mümkünse fotoğraf matbaasıyla tab edilsin ki tevafuktaki lem’a-yı i’câziye görünsün. Hem baştaki

Türkçe tarifati ise; o, Kur’ân ile beraber tab edilmesin, belki ayrıca bir küçük risalecik olarak ya Türkçe veya Arabîye güzelce çevirip öylece tab edilsin.⁸¹⁷

Mustafa Sungur Ağabey’in Üstad Hazretlerine Mektubu

(Sungur, Ankara’da iken Üstadımıza yazdığı mektubun sûretidir.)

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ⁸¹⁸ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ⁸¹⁹

Çok aziz, çok mübarek, çok müşfik, çok sevgili Üstadımız Efendimiz Hazretleri! Mübarek, makbul, kıymetli mektubunuzu Diyanet Riyaseti Başkanı Ahmed Hamdi Efendi’ye teslim ettik. Sevinçler içinde mübarek mecmua ve Nurlar’ı kendi hususi kütüphanesine koydu. “İnşallah bunları kendi öz ve has kardeşlerime okumak için vereceğim ve bu sûretle tedricî tedricî neşrine çalışacağız.” dedi.

Çok sevgili Üstadım Efendim! Mübarek mektubunuzdaki emirlerinizi yapacağımı söyledi. “Fakat şimdi hemen birdenbire bunların neşri olmaz. Ben bu eserleri has kardeşlerime okutturup meraklılara göre ileride neşrederiz. İnşallah tam ve parlak şekilde ileride neşrine çalışacağını” söyledi.

*Sungur*⁸²⁰

⁸¹⁷ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1810-1811

⁸¹⁸ Her türlü noksan sıfatlardan uzak olan Allah’ın adıyla.

⁸¹⁹ “Hiç bir şey yoktur ki O’nu hamd ile beraber tesbih (tenzih) ediyor bulunmasın.” (İsrâ Sûresi 17/44)

⁸²⁰ Age. 2/1810

Yıl 1950⁸²¹

Cumhurbaşkanı'na Telgraf

Celâl Bayar,

Reis-i cumhur,

Zâtınızı tebrik ederiz. Cenab-ı Hak sizi İslâmiyet ve vatan ve millet hizmetinde muvaffak eylesin.

Nur talebelerinden, onların namına

*Said Nursî*⁸²²

Üstadımızın Tebrik Telgrafına Reis-i Cumhur

Celâl Bayar'ın Telgrafla Verdiği Cevap

Bediüzzaman Said Nursî,

Emirdağ,

Samimî tebriklerinizden fevkalâde mütehassis olarak teşekkürler ederim.

*Celâl Bayar*⁸²³

⁸²¹ Cumhuriyet Halk Partisi, genel seçimler öncesi, halkın desteğini almak için, Kur'an kurslarını açmak, bayram tekbirlerini Arapça getirmek, Ankara İlahiyat Fakültesini açmak gibi icraatlar yapmış ancak halk, kesretli zulümler ve din aleyhindeki icraatları unutmadığından seçimlerde sesini muhalefetteki Demokrat Parti'ye destek vererek duyurmuştur. Bu seçimde Demokrat Parti 396, Cumhuriyet Halk Partisi ise 68 milletvekili almıştır. 16 Mayıs 1950 tarihinde Demokrat Parti iktidar olmuştur. Bu yeni hükümetin din lehindeki bazı icraatları da şunlardır:

Arapça ezan yasağının kaldırılması: Ezan, 16 Haziran 1950'den itibaren Arapça aslı ile okunmaya başlandı.

14 Temmuz 1950'de genel af çıkarılması.

05 Ağustos 1950'de radyodan Kur'an okunma ve dinî program yapma yasağının kalkması.

21 Ekim 1950'de ilkokullara resmî olarak din derslerinin konulması.

10 Ağustos 1952'de dinsizliği neşreden Köy Enstitüleri'nin kapatılması.

13 Ağustos 1956'da ortaokullarda din derslerinin resmen okutulması (Badıllı, *Tarihçe*, s.1403)

⁸²² Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1813. "Bediüzzaman, telgrafı çeken talebesi Zübeyir Gündüzalp'e sorar:

- Ben bu telgrafı niçin çektim?

Gündüzalp sükût eder.

Bediüzzaman bu hareketinin mânâsını şöyle izah eder:

- Şimdi Halkçılar Demokratlara derler ki: 'Said ne sizdendir, ne bizdendir. Onun gayesi ve maksadı ayrıdır. O, ayrı bir gaye peşindedir.' diyerek onları kandırırlar, ellerindeki devlet kuvvetini dindarların ve Nur talebelerinin aleyhinde kullanırlar. Tebrik telgrafını alan Demokratlar onlara; 'Said bize dosttur.' derler. Devlet kuvvetlerini yanlış olarak dindarların aleyhinde kullanmazlar.'" (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 392)

⁸²³ Age. 2/1832

Ezanın Aslına Dönme Müjdesi

Risale-i Nur'un mânen galebe-i tâmmesi ile beraber, mason kısmının dinsizleri ve komünistlerin zındıklar kısmı, habbeyi kubbe yapıp bahanelerle Nurlar'ın serbestiyetine mâni olmaya çalışıyorlar ki yine bu defa da mânâsız, sebepsiz otuz beş gün mahkememizi tehir ettiler. Hatta Kur'an'ımızı vermemek için, avukatımızla da gürültü etmişler. Fakat inâyet-i ilâhiye onların bütün plânlarını akîm bırakıyor. Nurlar kemâl-i ihtişamla, İstanbul ve Ankara münevver gençlerinde büyük bir ihtiyakla kendi kendine intişar edip şakirtlerine ders veriyor. Bu mânevî galebesinin bir neticesidir ki ezan-ı Muhammedî'nin okunmasına çalışan Başvekil'e yüzer imza ile genç münevverler teşekkür ve tebrik yazıyorlar.⁸²⁴

Yıl 1951

Vatikan'dan Gelen Telgraf

Papalık Makam-ı Âlîsi
Kalem-i Mahsusu
Başkitabet Dairesi
Numara: 232247

Vatikan, 22 Şubat 1951

Efendim! Zülfikar nâm el yazısı olan güzel eseriniz İstanbul'daki Papalık makam-ı vekâleti vasıtasıyla Papa Hazretlerine takdim edilmiştir. Bu nazik saygınızdan dolayı gayet mütehassis olduklarını bildirirken, üzerinize Cenab-ı Hakk'ın lütuflarını dilediklerini tebliğ beni memur ettiklerini arza müsâraat eylerim. Bu vesile ile saygılarımı sunarım efendim.

İmza

*Vatikan Bayn Başkâtibi*⁸²⁵

Reis-i Cumhur Celâl Bayar

Reis-i Cumhur Celâl Bayar ve Heyet-i Vükelâsına

Ankara,

⁸²⁴ Age. 2/1814

⁸²⁵ Age. 2/1834

Biz Nur talebeleri, yirmi senedir emsalsiz bir tâzip ve işkencelere hedef olmuşuz. Sabrettik. Tâ Cenab-ı Hak sizi imdadımıza gönderdi. O işkencelerin sebebini on beş senedir üç mahkeme hakikî ve kanunî olarak yüz otuz kitap ve bin mektubatta bulamadıklarına, Mahkeme-i Temyiz'le Denizli Mahkemesi'ni şahit gösteriyoruz. Otuz seneden beri ben siyaseti terk etmiştim. Bu defa, birkaç gün zarfında Ahrarların başına geçip milletin mukadderatına sahip çıkması sebebiyle, Reis-i Cumhur'u ve Heyet-i Vekile'yi tebrikle beraber, bir hakikati ifşa ediyorum. Şöyle ki:

Bize hücum eden ve mahkemelerde tâzip edenler demişler: “Bu Nur talebelerinin dini siyasete âlet etmek ihtimalleri var, belki de ediyorlar.”

Biz de o zalimlere karşı müdafaatlarımızdaki binler hüccetle demişiz ve diyoruz ki:

Biz, dini siyasete âlet değil, belki rıza-yı ilâhîden başka hiçbir şeye, hatta dünyaya ve saltanata âlet etmemek bizim esas mesleğimiz olduğundan, düşmanlarımızca da tahakkuk etmiş ki üç senedir üç çuvaldan ziyade dosyalarımızı garazkârâne tetkik ettikleri hâlde bizi mahkûm edemiyorlar. Verdikleri keyfî ve vicdanî hükümlerine de bir bahane bulamıyorlar ki Temyiz o hükmü bozdu.

Evet, biz dini siyasete âlet değil, belki vatan ve milletin dehşetli zararına siyaseti mutaassıbâne dinsizliğe âlet edenlere karşı, bizim siyasete bakmamıza mecburiyet-i kat'îye olduğu zaman, vazifemiz siyaseti dine âlet ve dost yapmaktır ki üç yüz elli milyon kardeşlerin uhuvvetini bu vatandaki kardeşlere kazandırmaya sebep olsun.

Elhâsıl: Bize işkence edenlere, siyaseti asabiyetle dinsizliğe âlet etmelerine mukabil; biz de siyaseti dine âlet ve dost yapmakla bu vatan ve milletin saadetine çalışmışız.

Kardeşlerim, ben bunu böyle münasip gördüm, sizlerin meşveretine havale ediyorum.

*Said Nursî*⁸²⁶

Demokrat Kardeşlere Tavsiye

Diktatörler ve şefler idaresinde memleketin dinini, imanını, canını, hayatını kasıp kavuran merhametsiz eski devrin farmason kullarının şu can çekişme devrinde Demokratlara tevcih ettikleri silâhların en tesirlisi, onu kendilerinden daha dinsiz göstermeye çalışmalarıdır. Bir kısmı dindarlık perdesine bürünerek, Demokratların millete vaad ettikleri din hürriyetini temin etmeyeceklerini propaganda ediyorlar. Bir kısmı da, irticai himaye ediyor, ithamıyla Demokratların din hürriyetlerine taraftarlık etmesini önlemeye, kendileri gibi Demokratları da dini, din müesseselerini tahrip etmeye, din ehline karşı şiddet göstermeye sevk ediyorlar.

Demokrat Parti'nin iktidarı ele alır almaz komünistlere karşı şiddetli davranması, diğer taraftan ezan-ı Muhammedî'nin serbestisini temin etmesi, bu sebeple halkın muhabbetini kazanarak kendi kuvvetinden yirmi defa daha bir kuvvet elde etmesi, Halkçıları müthiş endişeye düşürdü.

Eski devrin din ehline ve Kur'ân ehli olan Nurculara karşı takip ettiği zalimâne siyasetin onları bu hâle düşürdüğünü Demokratlar idrak edecek bir seviyede oldukları için, onların pusularına düşmeyeceklerine itimadımız vardır.

Eski devrin belli başlı şîârı mâlûmdur. Demokratlar, bekalarını temin etmek isterlerse tamamıyla bu şîâra karşı bir siyaset takip etmeleri icap eder. Bir taraftan komünizme karşı şiddet, diğer taraftan dini ve din ehlini himaye... Açıkça ve mertçe bu yolda yürümek mecburiyetindedir. Bu hususta göstereceği en ufak bir zaaf, yahut en ufak bir samimiyetsizlik onu Halkçıların çukuruna düşürür.

Biz Nur talebeleri, katiyen siyasetle iştiğal etmeyiz. Bizim yegâne emelimiz, memlekette din hürriyetinin hakikî sûrette temini, dine ve din ehline ve Kur'ân ehli olan Nurculara karşı çeyrek asırdan beri devam eden zulüm ve tazyikin tamamıyla bertaraf olmasıdır. Demokrat kardeşlere tavsiye ederiz: Devr-i sabıkın şeytânkârâne oyunlarına, hilelerine aldanmasınlar, onların düştükları dalâlete düşmesinler. Milletın ruhunu ve iradesini onlar gibi istihfâf etmesinler. Komünizme ve dine karşı tuttıkları doğru yolda azimle devam etsinler.

Nur talebeleri namına

*Sadık, Sungur, Ziya*⁸²⁷

⁸²⁷ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2210-2211

Eskişehir'e İlk Serbest Ziyaret

Üstad Emirdağ'da iki yıl kaldıktan sonra 20 Ekim 1951'de Eskişehir'e gitti.⁸²⁸ Burada yaklaşık bir buçuk ay kadar "Yıldız Otelinde" kaldı. Ve talebelerine aşağıdaki mektubu gönderdi.⁸²⁹

Konuşan Yalnız Hakikattir

Risale-i Nur'da isbat edilmiştir ki bazen zulüm içinde adalet tecellî eder. Yani, insan bir sebeple bir haksızlığa, bir zulme maruz kalır, başına bir felâket gelir, hapse de mahkûm olur, zindana da atılır. Bu sebep haksız olur. Bu hüküm bir zulüm olur. Fakat bu vâkıa adaletin tecellîsine bir vesile olur. Kader-i ilâhî başka bir sebepten dolayı cezaya, mahkûmiyete istihkak kesbetmiş olan o kimseyi bu defa bir zalim eliyle cezaya çarptırır, felâkete düşürür. Bu, adalet-i ilâhînin bir nevi tecellîsidir.

Ben şimdi düşünüyorum. Yirmi sekiz senedir vilâyet vilâyet, kasa-ba kasaba dolaştırılıyorum. Mahkemeden mahkemeye sürükleniyorum. Bana bu zalimane işkenceleri yapanların bana atfettikleri suç nedir? Dini siyasete âlet yapmak mı? Fakat bunu niçin tahakkuk ettiremiyorlar? Çünkü hakikat-i hâlde böyle bir şey yoktur.

Bir mahkeme aylarca, senelerce suç bulup da beni mahkûm etmeye uğraşiyor. O bırakıyor; diğer bir mahkeme aynı meseleden dolayı beni tekrar muhakeme altına alıyor. Bir müddet de o uğraşiyor, beni tazyik ediyor, türlü türlü işkencelere mâruz kılıyor. O da netice elde edemiyor, bırakıyor. Bu defa bir üçüncüsü yakama yapıyor. Böylece musibetten musibete, felâketten felâkete sürüklenip gidiyorum. Yirmi sekiz sene ömrüm böyle geçti. Bana isnat ettikleri suçun aslı ve esası olmadığını nihayet kendileri de anladılar.

Onlar bu ithamı kasten mi yaptılar yoksa bir vehme mi kapıldılar? İster kasıt olsun, ister vehim olsun, ben böyle bir suçla münasebet ve alâkam olmadığını kemâl-i kat'iyetle yakinen ve vicdanen biliyorum. Dini siyasete âlet edecek bir adam olmadığımı bütün insaf dünyası da biliyor. Hatta beni bu suçla itham edenler de biliyorlar. O hâlde neden

⁸²⁸ Badıllı, *Tarihçe* 1597

⁸²⁹ Bkz. Age. 2/2213

bana bu zulmü yapmakta ısrar edip durdular? Neden ben suçsuz ve masum olduğum hâlde böyle devamlı bir zulme, muannit bir işkenceye maruz kaldım? Neden bu musibetlerden kurtulamadım? Bu ahvâl adalet-i ilâhiyeye muhalif düşmez mi?

Bir çeyrek asırdır bu suallerin cevaplarını bulamıyordum. Bana zulüm ve işkence yaptıklarının hakikî sebebini şimdi anladım. Ben kemâl-i teessürle söylüyorum ki benim suçum, hizmet-i Kur'âniyemi maddî ve mânevî terakkiyatıma, kemâlâtıma âlet yapmış.

Şimdi bunu anlıyorum, hissediyorum, Allah'a binlerle şükrediyorum ki uzun seneler ihtiyarım haricinde olarak hizmet-i imaniyemi maddî ve mânevî kemâlât ve terakkiyatıma ve azaptan ve cehennemden kurtulmama ve hatta saadet-i ebediyeme vesile yapmağıma, yahut herhangi bir maksada âlet yapmağıma mânevî gayet kuvvetli mâniolar beni men ediyordu. Bu derunî hisler ve ilhamlar beni hayretler içinde bırakıyordu. Herkesin hoşlandığı mânevî makamâtı ve uhrevî saadetleri a'mâl-i salihâ ile kazanmak ve bu yola müteveccih olmak hem meşru hakkı olduğu, hem de hiç kimseye hiçbir zararı bulunmadığı hâlde ben ruhen ve kalben men ediliyordum. Rıza-yı ilâhiden başka fitrî vazife-i ilmîyenin sevkiyle, yalnız ve yalnız imana hizmet hususu bana gösterildi. Çünkü şimdi bu zamanda hiçbir şeye âlet ve tâbi olmayan ve her gayenin fevkinde olan hakâik-i imaniyeyi fitrî ubûdiyetle, bilmeyenlere ve bilmek ihtiyacında olanlara tesirli bir sûrette bildirmek; bu keşmekeş dünyasında imanı kurtaracak ve muannitlere kat'î kanaat verecek bir tarzda, yani hiçbir şeye âlet olmayacak bir tarzda, bir Kur'ân dersi vermek lâzımdır ki küfr-ü mutlakı ve mütemerrit ve inatçı dalâleti kırsın, herkese kat'î kanaat verebilsin. Bu kanaat de bu zamanda, bu şerait dahilinde, dinin hiçbir şahsî, uhrevî ve dünyevî, maddî ve mânevî bir şeye âlet edilmediğini bilmekle husule gelebilir.

Yoksa komitecilik ve cemiyetçilikten tevellüt eden dehşetli dinsizlik şahsiyet-i mâneviyesine karşı çıkan bir şahıs, en büyük mânevî bir mertebede bulunsa yine vesveseleri bütün bütün izale edemez. Çünkü imana girmek isteyen muannidin nefsi ve enesi diyebilir ki: "O şahıs, dehâsıyla, harika makamıyla bizi kandırdı." Böyle der ve içinde şüphesi kalır.

Allah'a binlerce şükürler olsun ki yirmi sekiz senedir dini siyasete âlet ithamı altında, kader-i ilâhî, ihtiyarım haricinde, dini hiçbir şahsî şeye âlet etmemek için beşerin zalimâne eliyle mahz-ı adalet olarak beni tokatlıyor, ikaz ediyor; "Sakın" diyor, "iman hakikatini kendi şahsına âlet yapma tâ ki imana muhtaç olanlar anlasınlar ki yalnız hakikat konuşuyor. Nefsin evhamı, şeytanın desiseleri kalmasın, sussun."

İşte, Nur Risaleleri'nin büyük denizlerin büyük dalgaları gibi gönüller üzerinde husule getirdiği heyecanın, kalblerde ve ruhlarda yaptığı tesirin sırrı budur, başka bir şey değildir. Risale-i Nur'un bahsettiği hakikatlerin aynını binlerce âlimler, yüz binlerce kitaplar daha belîğane neşrettikleri hâlde yine küfr-ü mutlakı durduramıyorlar. Küfr-ü mutlakla mücadelede bu kadar ağır şerait altında Risale-i Nur bir derece muvaffak oluyorsa bunun sırrı işte budur. Said yoktur. Said'in kudret ve ehliyeti de yoktur. Konuşan yalnız hakikattir, hakikat-i imaniyedir.

Madem ki nur-u hakikat, imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor; bir Said değil, bin Said fedâ olsun. Yirmi sekiz sene çektiğim ezâ ve cefalar ve mâruz kaldığım işkenceler ve katlandığım musibetler hep helâl olsun. Bana zulmedenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, hakaret edenlere, türlü türlü ithamlarla mahkûm etmek isteyenlere, zindanlarda bana yer hazırlayanlara, hepsine hakkımı helâl ettim.

Âdil kadere de derim ki:

Ben senin bu şefkatli tokatlarına müstahak idim. Yoksa herkes gibi gayet meşru ve zararsız olan bir yol tutarak şahsımı düşünseydim, maddî-mânevî füyûzât hislerimi feda etmeseydim, iman hizmetinde bu büyük mânevî kuvveti kaybedecektim. Ben maddî ve mânevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakikat-i imaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık bu yolda, hizmet-i imaniyede onlar devam edeceklerdir. Ve benim maddî ve mânevî her şeyden ferağat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır.

.....

Bize işkence edenler, bilmeyerek kader-i ilâhînin sırlarına, derin tecellilerine akıl erdiremeyerek bizim davamıza, hakikat-i imaniyenin

inkışafına hizmet ettiler. Bizim vazifemiz onlar için yalnız hidayet temennisinden ibarettir.

Ben çok hastayım. Ne yazmaya, ne söylemeye tâkatim kalmadı. Belki de bunlar son sözlerim olur. Medresetü'z-Zehra'nın Risale-i Nur talebeleri bu vasiyetimi unutmazınlar.

Said Nursî⁸³⁰

Yıl 1952

Gençlik Rehberi Davası⁸³¹

“Bir müddet sonra, Üstad, Eskişehir'den Isparta'ya gitti⁸³² ve yetmiş gün kadar orada kaldı.”⁸³³

Bazı üniversiteli gençler, gençliğin iman ve ahlâkına hizmet maksadıyla “Gençlik Rehberi”ni İstanbul'da bastırdılar. Bunun üzerine, müddeiumumilik tarafından, 163'üncü maddeye istinaden eser, lâikliğe aykırı olarak, devletin temel nizamlarını dinî esaslara uydurmak maksadıyla yazıldığı, propaganda ve telkin mahiyetinde olduğu iddiasıyla, Üstad, İstanbul Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk olunmuştu.

22 Ocak 1952 muhakeme günü olmak itibarıyla, Bediüzzaman Said Nursî, Ocak ayında Isparta'dan İstanbul'a gelerek mahkemede hazır bulunmuştu. Bu, Üstad'ın yirmi yedi sene sonra İstanbul'u ilk ziyaretiydi.⁸³⁴ Önce Sirkeci'deki Akşehir Palas oteline indi; daha sonra Fatih'teki Reşadiye otelinde kaldı.⁸³⁵

Üstad'ın talebeleri genç üniversiteliler, mahkeme salonunu doldurmuşlardı. Koridorlarda büyük bir kalabalık göze çarpıyordu. Evvelâ id-

⁸³⁰ Age. 2/1841-1843

⁸³¹ İktidarın değişmesine rağmen, Halk Partili zihniyeti birçok yetkilide değişmedi. Bu yüzden Savcılar, Emirdağ, İstanbul, Samsun şehirlerinde Üstad Bediüzzaman'a karşı dava açmaya devam ettiler. Evine durmadan baskınlar düzenleyip altını üstüne getirdiler. Kendisini, misafir ve ziyaretçilerini gözetim altına alarak, hakkında çok dedikodular yaymaya başladılar. Durumu, Bediüzzaman ve talebeleri Cumhurbaşkanı'na ve Başbakan'a arz etmek zorunda kaldılar. Bu yönde bazı bakanlarla ve Diyanet İşleri Başkanı'yla da görüşmeler yaptılar.

⁸³² 1951 yılı Aralık ayında. (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 399)

⁸³³ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2213

⁸³⁴ Bkz. Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 399

⁸³⁵ Bkz. Badıllı, *Tarihçe* 1451

dianame ve ehl-i vukuf raporu okunmuş, Üstad'ın isticvabı yapılmıştı. Ehl-i vukuf raporunda, "Müellifin bu eserde din düşüncesini yaymaya çalıştığı, gençlere rehber olacak fikirler serd eylediği, müellifin tesettür taraftarı olduğu, kadınların yarım çıplak ve açık bacakla dolaşmalarının İslâmiyet'e aykırı ve kadının fitratına zıt olduğunu beyan ettiği, kadını güzelleştiren şeyin terbiye-i İslâmiye dairesinde âdâb-ı Kur'âniye ziyneti olduğunu söylediği, dinî tedrisat taraftarı olduğu, binaenaleyh devletin temel nizamlarını dinî esaslara uydurmak istediği..." uzun uzadıya izah edilmiştir.⁸³⁶

Üstad'ın Müdafaası

Mahkeme, Üstad'ın müdafaasını serbest ve rahatça yapmasına meydan verdi. Üstad da geniş ve ferahlı bir müdafa yaptı.

Çok uzun süren mazlumâne, maceralı hayatıma dair gayet kısa maruzatta bulunacağım. Lütfen dinlemenizi rica ederim.

"Muhterem hâkimler! Yirmi sekiz sene emsalsiz ihanetlere, işkencelere, tarassut ve hapislere maruz kaldım. Bütün bu iftira ve isnatların esası birkaç noktaya dayanır:

1- En birinci ithamları, beni rejim aleyhtarı olarak telâkki etmeleridir. Mâlûmdur ki her hükûmette muhalifler bulunur. Asayişe, emniyete dokunmamak şartıyla, hiç kimse vicdaniyla, kalbiyle kabul ettiği bir fikirden, bir metoddan dolayı mesul olmaz. Bu hukukî bir mütearifedir.

Dininde çok mutaassıp ve cebbar bir hükûmet olan İngilizlerin yüz sene hâkimiyetleri altında bulunan yüz milyondan ziyade Müslümanlar, İngilizlerin küfür rejimlerini kabul etmeyip Kur'an ile reddettileri hâlde, İngiliz mahkemeleri, şimdiye kadar onlara o cihetten ilişmedi.

Burada ve bütün İslâm hükûmetlerinde eskiden beri Yahudiler, Nasranîler tâbi oldukları memleketin dinine, kudsî rejimine muhalif, zıt ve muteriz buldukları hâlde, o hükûmetler hiçbir zaman kanunlarla onlara o cihetten ilişmediler.

⁸³⁶ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2214

Hazreti Ömer, hilâfeti zamanında, âdi bir Hıristiyan ile mahkemede birlikte muhakeme olundular. Hâlbuki o Hıristiyan, İslâm Hükûmetinin mukaddes rejimlerine, dinlerine, kanunlara muhalif iken, mahkemede, onun o hâli nazara alınmaması açıkça gösterir ki adalet müessesesi hiçbir cereyana kapılmaz, hiçbir tarafgirliğe kaymaz. Bu, din ve vicdan hürriyetinin bir ana umdesidir ki komünist olmayan şarkta, garpta, bütün dünya adalet müesseselerinde cârî ve hâkimdir.

Ben de, din ve vicdan hürriyetinin bu ana umdesine güvenerek, yüzlerce âyât-ı Kur'âniye'ye istinaden, medeniyetin bozuk kısmına, hürriyet perdesi altında yürüyen mutlak bir istibdada, lâiklik maskesi altında dine ve dindarlara karşı tatbik edilen en ağır bir baskıya muhalefet etmiş isem, kanunlar haricine mi çıkmış oldum? Yoksa, Anayasa'nın hakikî ve samimî müdafaasını mı yapmış bulundum? Haksızlığa karşı, zulme karşı, kanunsuzluğa karşı muhalefet hiçbir hükûmette suç sayılmaz; bilâkis muhalefet meşru ve samimî bir muvazene-i adalet unsurudur.

2- Bana zulüm ve cefayı reva gören devr-i sabıkın yaptığı isnatların ikincisi, emniyet ve asayişî ihlâldir. Bu vehim ve hayal ile, bu düzme isnat ile, yirmi sekiz sene bana ceza çektirdiler. Memleket memleket, mahkeme mahkeme süründürdüler. Zindandan zindana attılar. Kimse ile görüştürmediler. Tecrit ettiler, zehirlediler, türlü türlü hakaretlerde bulundular.

Biz ki beş yüz bin fedakâr Nur talebeleri, memleketin her tarafında emniyet ve âsaişin fahrî mânevî muhafızlarıyız; bize böyle bir isnatta bulunmaları, günahların en büyüğüdür. Onlar bize o kadar zalimâne ihanetlerde buldukları hâlde, biz asla hislerimize kapılmayarak, gönüllerde emniyet ve âsaişî temin yolunda, iman ve Kur'ân'a hizmet yolunda, gafletle anarşiye sapanları düştükleri fevzâ gayyâsından kurtarmak yolunda çalışmaktan bir an hâli kalmadık.

Muhterem hâkimler! Şunu kat'î olarak arz ederim ki bu delilsiz bir iddia değildir. Bizim zulüm ve menfâ sahamız olan altı vilâyetin altı mahkemesi, uzun ve ince tetkikler neticesinde, emniyet ve asayişî ihlâl yolunda hiçbir vukuat kaydetmemiştir. Bu hareketimiz isbat eder ki Nur mekteb-i irfanının talebeleri, kalbler üzerinde işler, emniyet ve âsaişin bekçisini kafalara, kalblere yerleştirir. Bizim iman derslerimiz

anarşiye karşıdır, bozgunculuğa karşıdır, farmasonlara ve komünistlere karşıdır. Memleketin bütün zabıta dairelerinden sorulsun, beş yüz bin Nur irfan mektebi talebesinden birinin olsun nizam ve intizama aykırı bir vukuatı var mıdır? Yoktur. Elbette yoktur. Çünkü hepsinin kalbinde nizam ve intizamın en sağlam muhafızı olan iman bekçisi vardır.

Sebilürreşad'ın 116'ncı nüshasında "Hakikat Konuşuyor" başlıklı makalemde bu hakikatleri uzun uzadıya izah ettim. Bütün dünyasını, hatta icap ederse hayatını, hatta âhiretini dinine feda ettiği, bütün hayatı şehadet eden, otuz beş seneden beri siyaseti terk eden, müteaddit mahkemelerin o kadar incelemelerine rağmen bu yolda bir delil bulunamayan, sekseni aşmış, kabir kapısına gelmiş, dünya metâından hiçbir nesneye mâlik olmamış ve ehemmiyet vermemiş bir adam hakkında "Dini siyasete âlet ediyor." diyen, yerden göğe kadar, gökten yere kadar haksız ve insafsızdır.

Biz Nur mekteb-i irfanı şakirtlerinin Kur'ân-ı Hakîm'den aldığı-mız hakikat dersi şudur ki: Evde, yahut bir gemide, bir masum, on câni bulunsa adalet-i Kur'âniye, o masumun hakkına zarar vermemek için, o hane, o gemiyi yakmayı men ettiği hâlde,⁸³⁷ on masumu bir tek câni yüzünden mahv için, o hane, o gemi yakılır mı? Yakılırsa en büyük zulüm, en büyük hiyanet ve gadir olmaz mı? Bu sebeple, asayiş-i ihlâl yolunda yüzde on câni yüzünden doksan masumun hayatını tehlikeye ve zarara sokmayı adalet-i ilâhiye ve hakikat-i Kur'âniye şiddetle men ettiği için, biz bütün kuvvetimizle bu ders-i Kur'âniye'ye ittibaen asayiş-i muhafazaya kendimizi dinen mecbur biliriz.

İşte bizi böyle haksız isnatlarla itham eden devr-i sabıktaki gizli düşmanlarımız, şüphe yok ki ya siyaseti dinsizliğe âlet etmek istediler; yahut bilerek, bilmeyerek bozuk ideolojileri memleketimize yerleştirmek gayretine düştüler. Görülüyor ki nizam ve intizamı bozan, maddî, mânevî memleketin emniyet ve asayişini ihlâl eden bizler değil, asıl onlardı. Hakikî bir Müslüman, samimî bir mümin hiçbir zaman anarşiye ve bozgunculuğa taraftar olmaz. Dinin şiddetle men ettiği şey, fitne ve anarşidir. Çünkü anarşi hiçbir hak tanımaz. İnsanlık seciyelerini ve medeniyet eserlerini canavar hayvanlar seciyesine çevirir ki bunun âhir-

⁸³⁷ Bkz.: En'âm Sûresi 6/164; Mâide Sûresi 5/32

zamanda Ye'cüc ve Me'cüc komitesi olduğuna Kur'an-ı Hakîm işaret buyurmaktadır.

İşte, muhterem hâkimler, yirmi sekiz sene bana ve talebelerime böyle eza ve cefada bulundular. Ve mahkemelerde savcılar bize hakaretlerde bulunmaktan çekinmediler. Biz, bunların hepsine tahammül ettik. İman ve Kur'an'a hizmet yolunda devam ettik. Ve devr-i sabık ricalinin bütün o zulüm ve cefalarını affettik. Çünkü onlar müstehak oldukları âkıbete uğradılar. Biz de hak ve hürriyetimize kavuştuk. Sizler gibi âdil ve imanlı hâkimler huzurunda söz söylemek fırsatını Allah bize bahşettiğinden dolayı şükrederiz. ⁸³⁸ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي

*Said Nursî*⁸³⁹

Mahkeme 19 Şubat 1952 gününe tâlik edilmiştir. İkinci muhakeme gününde, Risale-i Nur Külliyyatı'ndan çok istifade eden birçok üniversite talebeleri ve ehl-i irfandan müteşekkil büyük bir kalabalık, mahkemeyi dinlemek üzere erkenden koridorları doldurmuşlardı... Binlerce kişi mahkemeyi dinlemek üzere salona girmek istiyor, kalabalık, dalgalar hâlinde kapılardan taşıyordu... Salondaki kalabalığın fazla olmasından, mahkemenin devamına imkân kalmamıştı. İntizamı temine tahsis edilen polisler, halkın tehcümüne mâni olamıyordu. Nihayet mahkeme reisinin halka hitaben, "Hocaefendiyi seviyorsanız biraz meydan veriniz ki mahkemeye devam edebilelim." demesi üzerine, halk çekilmeye başladı. Bu sûretle, mahkemenin devamına imkân hasıl oldu.

Gençlik Rehberi'ni basan matbaacı ve sonra polisler dinlendi. Daha sonra Üstad, ehl-i vukuf raporuna karşı itiraz eyledi. İkinci namazı vakti geçmek üzere olduğundan, Üstad namaz kılmak üzere müsaade istedi. Mahkeme reisi, Üstad'ın bu ricasını kabul ederek muhakemeye nihayet verdi...

Üstad 5 Mart 1952, son muhakeme günü, yine genç mekteplilerle halk tabakalarından müteşekkil binlerce kendisini sevenlerin arasında mahkeme salonuna girdi. Mahkeme salonundaki izdihamın geçen defaki gibi muhakemenin devamına mani olacak dereceye varmaması

⁸³⁸ "Bu, Rabbimin bir lütfudur..." (Neml Sûresi 27/40)

⁸³⁹ Age. 2/2215-2216

için, müteaddit polis müfrezeleri Adliye binasının merdivenlerini ve koridorları muhafaza altına almışlar, geçitleri kapamışlardı. Bununla beraber, mahkeme salonu kapılara kadar hıncahınç dolmuştu.

Muhakeme başladı; şahit olarak Gençlik Rehberi'ni bastıran üniversite talebesi dinlendi.⁸⁴⁰

Daha sonra Üstad'ın avukatları savunmalarını yaparak Bediüzzaman'a yöneltilen suçlamaları reddettiler.⁸⁴¹

Avukat Abdurrahman Şeref Lâç'ın müdafaası

Müteakiben, diğer mümtaz avukat arkadaşları gibi Üstad'ın müdafaasını fahrî olarak deruhte eden imanlı ve kudretli meşhur ve mümtaz avukat Abdurrahman Şeref Lâç müdafaaya başladı. Evvelâ bir mukadime yaptı. Dedi ki:

“Sanık olarak huzurunuzda gelen seksen yaşını müteceviz bu mübarek zâtın suçla hiçbir münasebet ve taallûku olmadığı, tamamıyla tezahür etmiştir. Yüksek mahkemece de buna tam kanaat hâsıl olduğunu, beraatine karar verileceğini de kuvvetle ümit ederim. Ancak, aleyhimizde bir karar verilmesine binde bir ihtimal olsa da üzerime aldığım bir masumun müdafaasını ihmal etmeyi bir vazifesizlik sayarım. Yüksek Temyiz Mahkemesi'nin kanaat ve nokta-yı nazarını da hesaba katmak icap eder. Burada bahsedilmedi diye usûl noktasından bir eksiklikte bulunmuş olmamalıyım. Onun için müdafaamı yapmama yüksek mahkemenin müsaadelerini rica ederim.”

Peki Abdurrahman Bey, son müdafaanızı dinleyeceğiz. Buyurun.

“Gençlik Rehberi isimli eser, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın emir ve tefsirlerinden ibaret bulunmasına, İslâm dininin ve bu dinin emir ve nasihatlerini ihtiva eylesine ve Anayasa'nın 70'inci maddesine göre, şahsî masuniyet, vicdan, tefekkür, söz ve neşir hak ve hürriyeti Türklerin tabîî haklarından olduğu, Anayasa'nın 75'inci maddesine göre de hiçbir kimse, mensup olduğu din ve mezhepten dolayı muaheze edilemeyeceğinden, müvekkilimin Anayasa ile kendisine bahşedilmiş bulunan bu

⁸⁴⁰ Age. 2/2214-2215. Bu talebe Muhsin Alev'dir.

⁸⁴¹ Avukatlardan Mihri Helav ve Seniyüddin Başak'ın müdafaaları için bkz. Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2216-2217.

din ve neşir hürriyetinden mahrum edilerek cezaî tâkibe mâruz bırakılması Anayasa hükümlerine mugayirdir.....”

Yukarıda izah ettiğimiz kanunî taraflarımız farz-ı muhal nazar-ı dikkate alınmaz, Türk Ceza Kanunu'nun antidemokratik 163'üncü maddesine göre müvekkilimin tâkibi mümkün farz edilirse isnat edilen suçun tahliline geçer ve şöyle deriz:

“Bir Müslüman... Ak saçlı, yaşlı bir Müslüman. Saçını başını ve yaşını bütün ömrü boyunca nurla ağartmış bir Müslüman. Saçı, başı, yaşı ve bütün vücudu Allah'ın nuruyla yıkanmış, tertemiz ve bembeyaz bir Müslüman. Bütün ömrü boyunca in'âm-ı Hak olan hayatını, Türk milletinin salâh ve hakikî saadeti için vakfemiş, emr-i ilâhî olan ruhunu, feleğin hakikî mâliki Allah'a teslim edinceye kadar aynı yolda yürümeye azmetmiş, bina-yı sübhanî olan bedenini, yalnız Allah yolunda yıpratmış olan büyük bir Müslüman, bugün, ‘Demokrasi vardır.’ denilen bir gün, kalkıyor, yalnız ‘Allah’ diyor, ‘Kitap’ diyor, ‘Resûl’ diyor ve gençliğe, ‘Dikkat!’ diyor, der demez arkasından savcı (davayı açan savcı) yapıyor. ‘Gel buraya... Suç işledin!’ diyor.

Ve âfâkı kapkara bir zulmet kaplamıştır.

Fakat, bakın şu asıl ve necip ihtiyar Müslüman'a! Ne kadar sakin ve ne kadar rahattır. Zira kesrette değil, vahdettedir. Gecenin zulmetinden ve gündüzün rengârenginden bifütürdür. Belâ zindanında safayı seyretmektedir. Cefa sofrasında vefa bulan, mazhar-ı tecellî olandır. Zira eşya hakikatlerinden haberdardır. Kesafeti letafete kalb etmiştir. Kanı çekilmiş, damarlarında kan yerine, feyz-i Hak ve nur cereyan etmektedir ve savcı (davayı açan savcı) bu Müslüman'ı kolundan yakalamış, hapse sürüklemektedir.

Niçin? Neden? Ne yaptı bu pîr-i fânî? Nedir kabahati bu ihtiyar Müslüman'ın? Ne mi yaptı? Bakın, savcıya (davayı açana) göre neler ve neler yaptı?

'Gençlik Rehberi' adıyla bir kitap çıkardı.

A. Lâikliğe aykırı hareket etti. Allah, din, iman lâikliğe aykırı olur mu? Olur. Peki, başka?

B. Devletin içtimaî, iktisadî, siyasî ve hukukî temel nizamlarını dinî esaslara uydurmak istedi. Nasıl, niçin ve ne maksatla yaptı bunları?

C. Şahsî nüfuz temin ve tesis etmek maksadıyla.

Peki, ya siyasî menfaat kasdı var mı acaba? Hayır, bu yok. Ehl-i vukuf da bu maksadı görmemiş. Savcı da bunu diyemiyor. Peki, amma, madem ki siyasî menfaat kasdı yokmuş, bu pîr-i fâninin şahsı, cüssesi, bedeni ne ki dünyadan ne bekliyor ki nüfuz temin etmek istesin?

Savcı, 'Ben orasını bilmem.' diyor. 'İstiyor işte. Hem bunu böylece bilirkişiler de söylüyorlar.'

Peki, nasıl yaptı bu işleri bu Müslüman?

A. Dini, dinî hissiyatı ve dince mukaddes tanılan şeyleri âlet etmek sûretiyle.

Nedir bu mukaddes tanılan şeyler? İslâm dini, Müslümanlık hisleri, Allah kelimesinin kalbdeki haşyeti, Kur'ân, tefsir... Demek savcı bunları biliyor. Bunların mukaddesat olduğuna inanıyor.

Peki, amma bunları bilmek, inanmak ve sonra söylemek âlet etmek midir? Evet, davayı açan savcıya göre âlet etmektir. Öyleyse savcı da bunları âlet ediyor, hem de siyasî bir kanuna âlet ediyor, hem de bir Müslüman'ı mahkûm ettirmek için âlet ediyor. Şu hâlde o da 163'üncü maddeye göre suç işlemiyor mu?

'Hayır' der savcı. 'Ben propaganda yapmıyorum. O propaganda ve telkin yaptı.' Ne dedi peki? Şunları söyledi:

'... Bu zamanda, zındıka dalâleti İslâmiyet'e karşı muharebesinde nefis-i emmârenin plânıyla şeytan kumandasına verilen firkalardan en dehşetlisi yarım çıplak hanımlardır ki açık bacağıyla, dehşetli bıçaklarla ehl-i imana taarruz edip saldırıyorlar. Nikâh yolunu kapamaya, fuhuş yolunu genişlettirmeye çalışarak, çokların nefislerini birden esir edip kalb ve ruhlarını kebâir ile yaralıyorlar; belki o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar.'

Peki, yalan mı bunlar? Fuhuş teşvik ve nikâhı imha eden fâhişeler güruhu inkâr mı ediliyor? Gizli ve âşikâr fuhuşla ve devlet eliyle mücadele yok mu? Ceza Kanunu, Fuhuşla Mücadele Nizamnamesi ve Ahlâk Zabıtası bunlarla geceli gündüzlü mücadele etmiyor mu?

'Var, var amma, buna biz karışırız; Allah ne karışır?' diyor savcı. Peki, böyle desin. Desin amma kanun, zabıta ve savcı, suç işlendikten sonra işleyeni ve işleteni yakalıyor. Yani iş olup bittikten sonra, namus pâyimal olup adam öldükten sonra... Daha evvel tedbir almaya kanunen imkân yok; fakat dinen buna imkân var: Allah korkusu ve din. Bu

korku sayesinde her türlü rezaletin önü alınabileceğini bildiriyor. İslâm dini bunu emrediyor. Tedbiri evvelden alın diyor. Nasıl? Nasihat edin, ikaz edin, Allah'ı tanıttın, insanın kalbinde Allah korkusu, Allah sevgisi, ateş, Cehennem, ebedî azap, ebedî saadet yer etsin, bilsin, anlasın, sevsin ve korksun; korksun ki fenalıklardan kaçsın, hem kendisi kurtulsun, hem de cemiyet. Savcı da devlet de hükûmet de millet de rahat etsin. Bunun için Allah korkusunu ve sevgisini insanlara aşılayın.

Nasıl yapalım bu işi? Söyleyin, yazın, okutun. Peki, amma o zaman propaganda diyorlar. Ne olur? Bunlar Allah'ın emirleri, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hikmetleri değil mi? Din, sizin en tabii hakkınız değil mi? Kim men eder sizi bundan, (Allah yolundan?) Suç diyorlar buna. Öyle mi? Allah'ın emrini okuyun:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ
مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ أَعْمَالَهُمْ⁸⁴²

Meâli: 'Haberiniz olsun ki o küfür edip halkı Allah yolundan men eyleyen ve hak kendilerine tebeyyün ettikten sonra Peygambere karşı gelenler, hiçbir zaman Allah'a zerrece bir zarar edecek değiller. O, onların amellerini heder edecektir.'

Peki, amma dinlemezlerse? Dinleyenlere, iman edenlere tekrar edin; çünkü yaptığımız iş iyidir: İnsanlar için, cemiyet için, millet için, hükûmet için, devlet için hayırlıdır; şerden, belâdan koruyucudur. İman edenlere deyin ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ⁸⁴³

Meâli: 'Ey bütün iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin de amellerinizi iptal eylemeyin!'

Buna da inanmazlarsa deyin ki: 'Tehlike, vatan ve milletiniz için tehlike, dinde, dinin propagandasında değil, dinsizliktedir.'

Bunu Başvekilimiz de söyledi: 'Sağcılığın memleket için tehlikeli olduğu görülmemiştir. Bugün din propagandasına mâni bir hâl yoktur; tedbir almaya da lüzum kalmamıştır.'

⁸⁴² Muhammed Sûresi 47/32

⁸⁴³ Muhammed Sûresi 47/32

Muhterem hâkimler! Siz bilirsiniz, fakat bir kere de davayı açan savcıya sorunuz, bakalım hayır diyebilecek mi? Allah'ın emirleri, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hikmetleri gençlere anlatılmaz, bildirilmezse propaganda suçtur diye men edilirse ahlâksızlık, iffetsizlik, köksüzlük, fuhuş, zina, katil suçlarının önüne geçmek yalnız ceza kanunlarıyla kabil midir? Komünizm gibi bütün dünyayı tehdit eden erzel âfetin, gizli ve âşikâr, seri ve sinsî tahribatını tamamen neyle önlemek mümkündür?

Muhterem vatansever, Allah'ına ve mukaddesatına bağlı necip Türk hâkimleri! Şu korkunç küfür propagandasına körpe Müslüman Türk çocuklarının temiz ve saf dimağlarını senelerce tahrip ederek felce uğratan korkunç din düşmanlarının akıttığı zehirlere bakın.

Ne korkunç hâl ve tezatlar içindeyiz! Savcı bunu görmez, İslâm dinine ve bütün mukaddes dinlere yapılan bu korkunç taarruz ve hakareti takip etmez de bu taarruzdan gençliğe muhafaza tedbirleri tavsiye eden mi yakalar?

Pek muhterem Türk Müslüman hâkimler! Siz Kur'ân-ı Mübîn'in Allah'ın nurunun pırıltıları ile dolu olan ve yalnız o nur-u ilâhîyi aksettiren Risale-i Nur, Gençlik Rehberi'nden dolayı müvekkilimi mahkûm edemezsiniz.

Muhterem, asîl ve Müslüman Türk hâkimleri! Pek iyi bilirsiniz ki hakikî irşad âlimleri enbiyânın vârisleridir. Bu mübarek zâtlarda kendilerine miras kalan vaaz u nasihatı, Kur'ân-ı Mübîn'in emirlerine göre yaymakla mükelleftirler. Vazifesini yaparken hiçbir ücret ve ivazın talibi değildirler. Vazifelerini fisebilillâh yaparlar. Ancak, Allah ve Resûlü'nün rızasına taliptirler. Son nefeslerine kadar bu mukaddes vazifeye devam ederler. Çünkü bu vazife onlara Allah ve Resûlü'nün emanetidir. Müvekkilim, bu emaneti ehline tevdi ediyor diye nasıl tâkip ve tâzip edilir? Nasıl bu ihtiyar yaşında zayıf ve nahif bünyesi, inanamayacağı ağır bir teklif ile mükellef tutulur: "Gel, zindana gir!"

Bu, en korkunç bir zulüm olur. Bu zulme mâni olmak vazifesi de sizlere emanet edilmiştir.

Bütün fenalıkları, günahları, ahlâksızlığı, rezaleti, fesat ve fitneyi imha edecek nurdur.....

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ⁸⁴⁴

Meâli: “Onlar Allah’ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Allah ise, muhakkak nurunu tamamlamak, tamamen parlatmak istiyor, kâfirler hoşlanmasalar da.”

Avukat

Abdurrahman Şeref Lâç

Bu müdafaayı müteakip Üstad Bediüzzaman Said Nursî’ye başka bir diyeceği olup olmadığı mahkeme reisi tarafından sorulmuş, mûmaileyh ayağa kalkarak:

- “Yalnız bir kelime söylemek için müsaadenizi rica ederim.”

- Buyurunuz.

- “Muhterem vekillerim benim şahsım hakkında söylemiş oldukları senâkâr sözlere ben lâyük değilim. Ben, Kur’ân ve iman hizmetinde çalışan âciz bir adamım. Başka bir diyeceğim yoktur.”

Beraat Kararının Tebliği

Bunun üzerine mahkeme hitam bulmuş; heyet-i hâkime müşavere-den sonra ittifakla beraat kararını tebliğ etmiş ve bu karar mahkemede hazır bulunan üniversiteliler ve halk tarafından şiddetle alkışlanmıştır. Savcılık tarafından temyiz edilmediği için karar kesinleşmiştir.⁸⁴⁵

O günlerde Üstad’ın ve talebelerinin yaptıkları hizmetlerle ilgili olarak İslâmî dergilerde makaleler yazılıyordu. Biz burada bu makalelerden ikisini alıyoruz.

Uzun Bir Ayrılıktan Sonra

Belki yirmi yedi, yirmi sekiz sene oldu, Üstad’ı görmeyeli. Onu görmek, mübarek simasını doya doya seyretmek için her zaman gidip ziyaret etmek istediğim hâlde meşguliyetten bir türlü vakit bulamadım.

⁸⁴⁴ “Onlar Allah’ın nurunu ağızlarıyla üfleyip söndürmek isterler. Allah ise, nurunu tam parlatmaktan başka bir şeye razı olmaz. Kâfirler isterse hoşlanmasınlar!” (Tevbe Sûresi 9/32)

⁸⁴⁵ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2217-2219

Fakat o, kalblerde yaşadığı için mânevî varlığı ile daima beraberdik. Bu, gönüllerdeki iştiyakı bir dereceye kadar tatmin etmez miydi? Kendisini görüp kucakladığımız zaman onun nuranî simasının verdiği zevk, maddî hasretin de ne kadar büyük olduğunu gösterdi.

Üstad'la tanışmamız kırk seneyi geçti. O zamanlar hemen her gün idarehaneye gelir, Akifler, Naimler, Feridler, İzmirililerle birlikte saatlerce tatlı tatlı musahabelerde bulunurduk. Üstad kendisine mahsus şivesiyle yüksek ilmî meselelerden konuşur; onun konuşmasındaki celâdet ve şehamet bizi de heyecanlandırır. Harikulâde fitrî bir zekâ, ilâhî bir mevhibe. En mu'dil meselelerde zekâsının kudret ve azameti kendisini gösterir. Daima işleyen ve düşünen bir kafa. Nakillerle pek meşgul değil. Onun rehberi yalnız Kur'ân. Bütün feyiz ve zekâ kaynağı bu. Bütün o lem'alar, doğrudan doğruya o kaynaktan nebean ediyor. Bir müçtehid, bir imam kadar rey sahibi. Kalbi bir sahabî kadar imanla dolu. Ruhunda Hazreti Ömer'in şehameti var. Yirminci asırda Devr-i Saadeti nefsinde yaşatan bir mümin; bütün hedefi: İman ve Kur'ân.

İslâm'ın gayetü'l-gayesi olan tevhid ve Allah'a iman esası onun ve Risale-i Nur'un en büyük umdesidir. Devr-i Saadet'te, Müslümanlığın ilk kuruluş zamanlarında olsaydı, Hazreti Peygamber (aleyhissalâtü vesselâm) Kâbe'deki putların parçalanması vazifesini ona verirdi. Şirke ve putperestliğe o derece düşmandır.

Mücahede ile gönüllerde iman ve Kur'ân hakikatlerini yerleştirmek için geçen uzun, bir asra yakın bir ömür. Harp meydanlarında mücahitlerin önünde, kılıç elinde, dimdik ayakta düşmana saldıran bir kahraman. Esarete düşman kumandanına karşı koyan bir kahraman. İdam sehpasında düşman kumandanını düşündüren, insafa getiren bir kahraman.

Millet ve memleket için canını vermekten zerre kadar çekinmeyen bir fedaî. Fitnenin, bozgunculuğun en müthiş düşmanı. Milletten menfaati için her türlü zulme, işkenceye tahammül ediyor. Ona zulmedenlere beddua bile etmez. Onu zindanlara atanlara ancak salâh ve iman temenni eder. Gaye uğrunda ölüm onun için en basit bir şeydir.

Kendisi bir çanak çorba, bir bardak su, bir lokma ekmekle tegaddi eder. Elbisesi pek basit ve fakirânedir. Beyaz Amerikan bezinden pamuklu bir hırka. Çamaşırını kirlenmeden değiştirir ve temizletir.

Temizliğe fevkalâde itina eder. Kağıt parayı tutmaz ve üstünde taşımaz. Mamelek namına dünyada hiçbir şeyi yok. Kendi için yaşamaz, cemiyet için yaşar.

Yapısı ufak tefektir. Fakat heybetlidir, haşmetlidir; gözleri birer şems-i tâban gibi nur saçar. Bakışları şahanedir. Maddeten belki dünyanın en fakir adamıdır. Fakat mâneviyat âleminin sultanıdır.

Seksen küsur senenin âlâmı yüzünde bir buruşuk yapamamış, yalnız saçlarını ağartmıştır. Rengi pembe beyazdır. Sakalı yoktur. Bir delikanlı kadar zindedir. Halim ve selimdir. Fakat heyecana geldiği zaman bir arslan tavrı alır, iki dizinin üstüne doğrulur, bir şehinşah gibi konuşur.

En sevmediği şey siyasettir. Otuz beş senedir bir gazeteyi bile almış değildir. Dünya şunu ile alâkasını kesmiştir. Akşam namazından sonra ferdası öğleye kadar kimseyi kabul etmez, ibadetle meşgul olur. Pek az uyur. Talebelerini de siyasetten şiddetle men eder.

Memleketin her tarafında altı yüz bini müteceviz, belki bir milyonu bulan talebeleri memleketin en faziletli evlâtlarıdır. Üniversitenin muhtelif fakültelerinde müsbet ilimler tahsil eden şakirtleri pek çoktur, yüzlercedir, binlercedir. Hiçbir Nur talebesi yoktur ki sınıfının en faziletlisi, en çalışkanı olmasın. Memleketin her tarafında bu yüz binlerce Risale-i Nur talebesinden hiçbirinin hiçbir yerde asayışı muhil hiçbir hareketi hiçbir vak'ası yoktur. Her Nur talebesi hükümetin, nizam ve intizamın tabii birer muhafızıdır, asayişin mânevî bekçisidir.

İstanbul seyahatinden muztarip olup olmadığını sordum:

- "Bana ıztırap veren," dedi. "Yalnız İslâm'ın mâruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukavemet kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi. Şimdi, mukavemet güçleşti. Korkarım ki cemiyetin bünyesi buna dayanamaz. Çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder. Cemiyetin basiret gözü böyle körleşirse iman kalesi tehlikededir. İşte benim ıztırabım, yegâne ıztırabım budur. Yoksa şahsımın mâruz kaldığı zahmet ve meşakkatleri düşünmeye bile vaktim yoktur. Keşke bunun bin misli meşakkate mâruz kalsam da iman kalesinin istikbali selâmette olsa!"

- “Yüz binlerce imanlı talebeleriniz size âtî için ümit ve teselli vermiyor mu?”

- “Evet, büsbütün ümitsiz değilim.....

Dünya, büyük bir mânevî buhran geçiriyor. Mânevî temelleri sarılan garp cemiyeti içinde doğan bir hastalık, bir veba, bir tâun felâketi, gittikçe yeryüzüne dağılıyor. Bu müthiş sârî illete karşı İslâm cemiyeti ne gibi çarelerle karşı koyacak? Garbın çürümüş, kokmuş, tefessüh etmiş, bâtıl formülleriyle mi? Yoksa İslâm cemiyetinin ter u taze iman esaslarıyla mı? Büyük kafaları gaflet içinde görüyorum. İman kalesini, küfrün çürük direkleri tutamaz. Onun için, ben yalnız iman üzerine mesaimi teksif etmiş bulunuyorum.

Risale-i Nur’u anlamıyorlar. Yahut anlamak istemiyorlar. Beni, sklastik bataklığı içinde saplanmış bir medrese hocası zannediyorlar. Ben, bütün müsbet ilimlerle, asr-ı hazır fen ve felsefesiyle meşgul oldum. Bu hususta en derin meseleleri hallettim. Hatta bu hususta da bazı eserler telif eyledim. Fakat ben öyle mantık oyunları bilmiyorum. Felsefe düzenbazlıklarına da kulak vermem. Ben, cemiyetin iç hayatını, mânevî varlığını, vicdan ve imanını terennüm ediyorum. Yalnız Kur’ân’ın tesis ettiği tevhid ve iman esası üzerinde işliyorum ki İslâm cemiyetinin ana direği budur. Bu sarsıldığı gün, cemiyet yoktur.

Bana, ‘Sen şuna buna niçin sataştın?’ diyorlar. Farkında değilim. Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evlâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum. Yolda biri beni kösteklemek istemiş de ayağım ona çarpmış; ne ehemmiyeti var? O müthiş yangın karşısında bu küçük hâdise bir kıymet ifade eder mi? Dar düşünceler, dar görüşler!

Beni, nefisini kurtarmayı düşünen hodgâm bir adam mı zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, âhiretimi de. Seksen küsur senelik bütün hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapisanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harplerde bir cânî gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilât-

tan men edildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere mâruz kaldım. Zaman oldu ki hayattan bin defa ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni men etmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti.

Benim fitratım, zillet ve hakarete tahammül etmez. İzzet ve şehamet-i İslâmiye beni bu hâlde bulunmaktan şiddetle men eder. Böyle bir vaziyete düşünce, karşımda kim olursa olsun, isterse en zalim bir cebbar, en hunhar bir düşman kumandanı olsa tezellül etmem. Zulmünü, hunharlığını onun suratına çarparım. Beni zindana atar, yahut idam sehvasına götürür; hiç ehemmiyeti yoktur. Nitekim öyle oldu. Bunların hepsini gördüm. Birkaç dakika daha o hunhar kumandanın kalbi, vicdanı zulüm-kârlığa dayanabilseydi, Said bugün asılmış ve masumlar zümresine iltihak etmiş olacaktı.

İşte benim bütün hayatım böyle zahmet ve meşakkatle, felâket ve musibetle geçti. Cemiyetin imanı, saadet ve selâmeti yolunda nefsimi, dünyamı feda ettim. Helâl olsun. Onlara beddua bile etmiyorum. Çünkü bu sayede Risale-i Nur, hiç olmazsa birkaç yüz bin, yahut birkaç milyon kişinin –adedini de bilmiyorum ya, öyle diyorlar. Afyon Savcısı beş yüz bin demişti. Belki daha ziyade– imanını kurtarmaya vesile oldu. Ölmekle yalnız kendimi kurtaracaktım; fakat hayatta kalıp da zahmet ve meşakatlere tahammül ile bu kadar imanın kurtulmasına hizmet ettim. Allah’a bin kere hamd olsun.

Sonra, ben cemiyetin iman selâmeti yolunda âhiretimi de feda ettim. Gözümde ne Cennet sevdası var ne Cehennem korkusu. Cemiyetin, yirmi beş milyon Türk cemiyetinin imanı namına bir Said değil, bin Said feda olsun. Kur’ân’ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa Cennet’i de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selâmette görürsem, Cehennem’in alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül-gülistan olur.”

Hazret coşmuştu. Bir yanardağ gibi lâvlar saçıyordu. Bir fırtına gibi gönül denizini dalgalandırıyordu. Bir şelâle gibi haşmetli zemzemelerle ruhun en derin noktalarına çarpıyordu. Çok heyecanlanmıştı. Millet kürsüsünde coşmuş bir hatip gibi devam ediyor, sözünün kesilmesini istemiyordu. Yorulduğunu hissettim. Bu heyecanlı bahsi değiştireyim dedim:

- “Mahkemede sıkıldınız mı?” diye sordum.....

- “Şu ehl-i vukuf denilen adamların sözleri beni çok hayret ve teessüre düşürdü. Onlar kim oluyormuş? Onların karşıma gelip de mahkeme huzurunda kendileriyle konuşmak isterdim. Dini siyasete âlet edecek adam mıyım ben? Ben onlara neyi neye âlet ettiklerini o yüksek mahkeme huzurunda soracağım. Otuz beş seneden beri dünyadan el çekmiş, bir gazete bile eline almamış bir adama böyle istinatta bulduklarını onlardan sormak isterim.

Dinî tedrisata, kadınlarımızın, muhterem hemşirelerimizin, terbiye-i İslâmiye dairesinde iffet ve şereflerini muhafaza etmelerine taraftar olmanın bir suç olduğuna dair kanunlarda bir madde var mı? ‘Kalbe gelen hakikat’ gibi tâbirleri de şahsî nüfuz temini maksadına delil göstermelerinin mânâsını da bu ilimle, hukukla meşgul doçentlerden sorarım.”

Üstad’la görüşmemiz çok uzamıştı. Müsaade alıp ayrıldığım zaman vakit hayli geçmişti.

1952,
*Eşref Edip*⁸⁴⁶

Said Nur ve Talebeleri

Bahtiyar bir ihtiyar var. Etrafı, sekiz yaşından seksen yaşına kadar bütün nesiller tarafından sarılmış. Yaşlar ayrı, başlar ayrı, işler ayrı... Fakat bu ayrılıkta gayrılık yok. Hepsi bir şeye inanmış: Allah’a. Âlemlerin Rabbi olan Allah’a... Onun ulu Peygamberi’ne... Onun büyük kitabına... Kur’ân henüz yeni nâzil olmuş gibi, herkes aradığını bulmuş gibi bir hâl var onlarda. Said Nur ve talebelerini seyrederken, insan kendini âdeta Asr-ı Saadet’te hissediyor. Yüzleri nur, içleri nur, dışları nur... Hepsi huzur içindeler. Temiz, ulvî, sonsuz bir şeye bağlanmak; her yerde hâzır, nâzır olana, Âlemlerin Yaratıcısı’na bağlanmak, o yolda yürümek, o yolun kara sevdalısı olmak... Evet, ne büyük saadet!

Said Nur, üç devir yaşamış bir ihtiyar. Gün görmüş bir ihtiyar. Üç devir: Meşrûtiyet, İttihad ve Terakki, Cumhuriyet. Bu üç devir, büyük devrilişler, yıkılışlar, çökülüşlerle doludur. Yıkılmayan kalmamış. Yalnız

⁸⁴⁶ Sebülü'r-Reşad, c. 5, sayı: 119, s.300-302

bir adam var; o ayakta!.. Şark yaylarından, güneşin doğduğu yerden İstanbul'a kadar gelen bir adam. İmanı, sıradaglar gibi muhkem. Bu adam, üç devrin şerirlerine karşı imanlı bağrını siper etmiş. Allah demiş, Peygamber demiş, başka bir şey dememiş. Başu Ağrı Dağı kadar dik ve mağrur. Hiçbir zalim onu eğememiş, hiçbir âlim onu yenememiş. Kayalar gibi çetin, müthiş bir irade. Şimşekler gibi bir zekâ. İşte Said Nur!.. Divan-ı harpler, mahkemeler, ihtilâller, inkılâplar... onun için kurulan idam sehpaları, sürgünler... bu müthiş adamı, bu mânevîyat adamını yolundan çevirememiş! O, bunlara imanından gelen sonsuz bir kuvvet ve cesaretle karşı koymuş. Kur'ân-ı Kerîm'de: "İnanıyorsanız muhakkak üstünsünüz."⁸⁴⁷ buyuruluyor. Bu Allah kelâmı, sanki Said Nur'da tecellî etmiş.

Mahkemelerdeki müdafaalarını okuduk. Bu müdafaalar bir nefis müdafaası değildir, büyük bir davanın müdafaasıdır. Celâdet, cesaret, zekâ eseri, şaheseri...

Niçin Sokrat bu kadar büyüktür? Bir fikir uğruna hayatı hakîr gördüğü için değil mi? Said Nur en az bir Sokrat'tır; fakat İslâm düşmanları tarafından bir mürtecî, bir softa diye takdim olundu. Onlara göre büyük olabilmek için ecnebî olmak gerek! O, mahkemelerden mahkemelere sürüklendi. Mahkûmken bile hükmediyordu. O, hapishanelerden hapishanelere atıldı. Hapishaneler, zindanlar onun sayesinde medrese-i Yusufiye oldu. Said Nur zindanları nur, gönülleri nur eyledi. Nice azılı katiller, nice nizam ve ırz düşmanları, bu iman âbidesinin karşısında eridiler, sanki yeniden yaratıldılar. Hepsi halim-selim müminler hâline, hayırlı vatandaşlar hâline geldiler. Sizin hangi mektepleriniz, hangi terbiye sistemleriniz bunu yapabildi, yapabilir?

Onu diyar diyar sürdüler. Her sürgün yeri, onun öz vatanı oldu. Nereye gitse, nereye sürülse, etrafı saf, temiz müminler tarafından sarılıyordu. Kanunlar, yasaklar, polisler, jandarmalar, kalın hapishane duvarları, onu mümin kardeşlerinden bir an bile ayıramadı. Büyük mürşidin, talebeleriyle arasına yığılan bu maddî kesafetler; din, aşk, iman sayesinde letafetler hâline geldiler. Kör kuvvetin, ölü maddenin bu tahdit ve tehditleri, ruh âleminin ummanlarında büyük dalgalar

⁸⁴⁷ Âl-i İmrân Sûresi 3/139

meydana getirdi. Bu dalgalar, köy odalarından başlayarak, yer yer her tarafı sardı, üniversitelerin kapılarına kadar dayandı.

Yıllardır mukaddesatları çiğnenmiş vatan çocukları, mahvedilen nesiller, imana susayanlar, onun yoluna, onun nuruna koştular. Üstad'ın Nur Risaleleri elden ele, dilden dile, ilden ile ulaştı, dolaştı. Genç-ihthiyar, cahil-münevver, sekizinden seksenine kadar herkes ondan bir şey aldı, onun nuruyla nurlandı. Her talebe, bir makine, bir matbaa oldu. İman, tekniğe meydan okudu. Nur Risaleleri binlerce defa yazıldı, teksir edildi.

Gözlerinin nuru sönmüş, iç âlemlerinin ışığı sönmüş, harabeye dönmüş olan körler, bu nurdan, bu ışıktan korktular. Bu aziz adamı, dillerden hiç eksik etmedikleri “İnkılâba, lâikliğe aykırı hareket ediyor.” diye, tekrar tekrar mahkemeye verdiler, tekrar tekrar hapishanelere attılar. Kaç kere zehirlemek istediler. Ona zehirler panzehir oldu, zindanlar dershane... Onun nuru, Kur'ân'ın nuru, Allah'ın nuru vatan sınırlarını da aştı. Bütün âlem-i İslâm'ı dolaştı. Şimdi Türkiye'de, her teşekkülün, vatanını seven herkesin, önünde hürmetle durması lâzım gelen bir kuvvet vardır: Said Nur ve talebeleri. Bunların derneği yoktur, lokali yoktur, yeri yoktur, yurdu yoktur, partisi, patırdısı, nutku, alâyişi, nümayişi yoktur. Bu, bilinmezlerin, ermişlerin, kendini büyük bir davaya vermişlerin şuurlu, imanlı, inançlı kalabalığıdır.

*Osman Yüksel Serdengeçti*⁸⁴⁸

Yıl 1953

Bediüzzaman Said Nursî, İstanbul'daki Gençlik Rehberi Mahkemesi'nin beraatla neticelenmesinden sonra Emirdağ'a geldi. Burada ikameti esnasında, bahar mevsiminde, Ramazan içinde birgün yalnız başına kıra çıkıyor. Bu sırada kendisini takip eden bir başçavuş ve üç jandarma neferi yanına gelerek şapka giymesini teklif edip karakola celbediyorlar.

Bu hâdise üzerine Said Nursî, bir dilekçe yazıp Adliye ve Dahiliye Vekâletlerine gönderiyor. Yazının bir sûretini de Ankara'daki bir talebesine yollayarak, hâdisenin alâkalı mercilere duyurulmasını bildiriyor.

⁸⁴⁸ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2207-2208

Ankara'daki Nur talebeleri bu yazının bir sûretini Samsun'da çıkan Büyük Cihad gazetesine gönderiyorlar. Yazı gazetede neşrediliyor.

Bu sırada Malatya'da Ahmet Emin Yalman'a Hüseyin Üzmez adlı bir genç kurşun sıkıyor. Bu hâdiseyi vesile eden mahut gazete ve gazeteciler dindarlar aleyhine kampanya açıyorlar. Çok zaman olduğu gibi bunların yalan, iftira ve tezvirlere aldanan Demokrat ricali harekete geçiyor. Dinî gazeteler kapatılıp bu meyanda birçok dindarlar ve milliyetçiler tevkif ediliyor.

Büyük Cihad'ın müdürü ile Nur talebelerinden Mustafa Sungur da tevkif ediliyor. Samsun'da açılan davada evvelâ mahkûmiyet kararı verilmişse de temyiz mahkemesi Risale-i Nur eserleri ve müellifi Bediüzzaman hakkında serdettiği mütalâa ile mahkûmiyet kararını esastan bozmuş, tekrar yapılan duruşmada "Yazılarda suç unsuru bulunmadığı" kanaatine varılarak beraat kararı verilmiştir.⁸⁴⁹

Bu esnada Nurculuğun memlekette inkişafı aleyhinde gazetelerde beyanatlar, kanaatler ileri sürülüyor. 600 kadar Nur talebesinin mahkûmiyetini istihdaf eder şekilde, Türkiye'de yirmi beş yerde taharri yapıp bir kısmında dava açılıyor. Neticede, Risale-i Nur'da ve Nur talebelerinde medar-ı itham bir nokta olmayıp suç bulunmadığı kanaatine varılıyor.

Samsun'da açılan davada evvelâ mahkûmiyete karar verilmişse de Mahkeme-i Temyizin Risale-i Nur eserleri ve müellifi Bediüzzaman hakkında serdettiği mütalâa ile mahkûmiyet kararını esastan bozması sebebiyle tekrar yapılan duruşmada, yazılarda suç unsuru bulunmadığı kanaatine varılarak beraat kararı verilmiştir.

"En Büyük İsbat" başlıklı yazıdan dolayı Samsun'da Üstadımız aleyhine de dava açılmıştı. Samsun'a mahkemeye celbi isteniyordu. Çok rahatsız ve ihtiyar olması sebebiyle kaza tabipliğinden aldığı bir raporu nazar-ı itibara alınmayarak, mutlaka mahkemede bulunması isteniyordu. Nihayet Üstad, Samsun'da mahkemede bulunmaya karar vererek İstanbul'a⁸⁵⁰ kadar geldi. Fakat sıhhatinin bozukluğu ve

⁸⁴⁹ Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 406-408

⁸⁵⁰ 1953 senesi baharında –Mayıs ayı başından Temmuz ayı sonuna kadar– Bediüzzaman Said Nursî, İstanbul'da üç ay kaldı. İlk geldiği gün, Beyazıt'ta Marmara Palas'a indi. Çamlıca ve Üsküdar'da iki ayrı dostunun evinde üçer gün misafir oldu. Daha sonra

tahammül edememesinden, yola devam edemeyip heyet-i sıhhiyeden bir rapor alıp mahkemeye gönderdi. Raporunda, Said Nursî'nin, yapılan muayene neticesi, ne karadan, ne denizden ve ne de havadan Samsun'a gitmeye vücudu tahammül edemeyeceği yazılı idi. Mahkemede, müddeiumumî şiddetli ısrarlarla Said Nursî'nin mutlaka mahkemede bulunmasını istemişse de mahkeme heyeti, sıhhiye raporuna istinaden, Bediüzzaman'ın İstanbul mahkemelerinden birinde istinabe sûretiyle ifadesinin alınmasına karar verdi.⁸⁵¹

İstanbul Mahkemesi Önündeki Müdafası

Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî bu müdafayı İstanbul Mahkemesi'nde okumuş ve mahkemesi beraatle nihayet bulmuştur.

Fatih Çarşamba'da Fırıncı Mehmet Güleç'in evinde üç ay kaldı. O yıl İstanbul'un 500. fetih yıldönümü idi. Bu sebeple parlak törenler yapıldı. Topkapı'da, Fatih'te yapılan bu törenlere resmî zevatla birlikte Said Nursî de iştirak etti. Yanında üniversiteli talebeleri ve Binbaşı Refik Bey bulunuyordu.

Bediüzzaman, yanında bulunan talebesi Ziya Arun ile Fener'deki Patrik Athenagoras'a da gitti, onunla görüştü.

Bu görüşme sırasında, Said Nursî, Patrik'e,

- Hıristiyanlığın din-i hakikisini kabul etmek, Hazreti Muhammed'i (aleyhissalâtu vesselâm) Peygamber ve Kur'ân-ı Kerîm'i de Kitabullah kabul etmek şartıyla, ehl-i necat olacaksınız, der.

Athenagoras ise cevaben,

- Ben kabul ediyorum, deyince, Bediüzzaman,

- Pekâlâ, siz bunu dünyanın diğer mânevî reislerine de söylüyor musunuz diye sorar.

Patrik ise,

- Söylüyorum, fakat onlar kabul etmiyorlar, der. (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 415)

Mehmet Fırıncı Ağabey anlatıyor:

Bu esnada bir İngiliz müsteşrik gelmişti. Birinci gün konferansında 'Seb'a Semâvât' âyetini (Bakara Sûresi 2/29) inkâr etmişti. Muhsin Alev ve Ziya Arun konferansı dinlemişlerdi. Üstad Hazretlerine geldiler, anlattılar. Üstad Hazretleri hemen İşârâtü'l-İcâz'da ve aynı zamanda Lem'alar'da bulunan o âyetin izahatını, tefsirini, baş tarafına birtakım ilâveler koyarak bir mektup hâlinde teksir ettirdi.

Ertesi gün bu mektubu konferans esnasında dinleyiciler arasında dağıtıldı. İngiliz o günkü konferansı kısa kesip beş günlük konferansını da iptal ederek Türkiye'den çekip gitmiştir. (Bkz. Şahiner, *Son Şahitler* 4/356)

⁸⁵¹ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2220-2222

Gizli düşmanlarımız, bu Ramazan-ı şerifte, tekrar adliyeyi benim aleyhime sevk ettiler. Mesele de bir gizli komünist komitesiyle alâkadardır.

Birisi: Bütün bütün kanun hilâfına olarak, beni tek başımla ve yalnız olarak kırdı ve dağda otururken, üç silâhlı jandarma ile bir başçavuş yanıma gönderdiler, “Sen başına şapka giymiyorsun.” diye, zorla beni karakola getirdiler. Ben de adaleti hedef tutan bütün adliyelere söylüyorum ki:

Böyle beş vecihle kanunsuzluk edip kanun namına beş vecihle İslâm kanunlarını kıran adam, hakikî kanunsuzluk ile itham edilmek lâzım gelirken, onların o acîp kanunsuzluğu ve bahanesiyle, iki seneden beri vicdanî azap verdiklerinden, elbette mahkeme-i kübrâ-yı haşirde bunun cezasını çekeceklerdir.

Evet, otuz beş senedir münzevî olduğu hâlde hiç çarşı ve kasabalarda gezmeyen bir adamı, “Sen frenk serpuşunu giymiyorsun.” diye itham etmeye, dünyada hangi kanun müsaade eder? Yirmi sekiz seneden beri beş vilâyet ve beş mahkeme ve beş vilâyetin zabıtaları onun başına ilişmedikleri hâlde, hususan bu defa İstanbul mahkeme-i âdilesinde yüzden ziyade polislerin gözleri önünde, hem iki ayda yaya olarak her yeri gezdiği hâlde hiçbir polis ilişmediği ve hem Mahkeme-i Temyiz “Bere yasak değil.” diye karar verdiği, hem bütün kadınlar ve başı açık gezenler ve bütün askerî neferler ve vazifedar memurlar giymeye mecbur olmadıklarından ve giymesinde hiçbir maslahat bulunmadığından ve benim resmî bir vazifem olmadığından –ki resmî bir libastır– “Bereyi giyenler de mesul olmazlar.” denildiği hâlde; hususan münzevî ve insanlar arasına girmeyen ve Ramazan-ı Şerif’in içinde böyle hilâf-ı kanun en çirkin bir şeyle ruhunu meşgul etmemek ve dünyayı hatırına getirmemek için has dostlarıyla dahi görüşmeyen, hatta şiddetli hasta olduğu hâlde, ruhu ve kalbi vücuduyla meşgul olmamak için ilâçları almayan ve hekimleri çağırmayan bir adama şapka giydirmek, ecnebî papazlara benzetmek için ona teklif etmek ve adliye ile tehdit etmek, elbette zerre kadar vicdanı olan bundan nefret eder.

Meselâ, ona teklif eden demiş: “Ben emir kuluyum.” Cebr-i keyfî kanunla emir olur mu ki emir kuluyum desin? Evet, Kur’ân-ı

Hakîm'de, Yahudi ve Nasranîlere başta benzememek için ona dair âyet olduğu gibi,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ⁸⁵²

âyeti ulû'l-emre itaati emreder. Allah ve Resûlü'nün itaatine zıt olmak şartıyla, o itaatin emir kuluyum diye hareket edebilir. Hâlbuki bu meselede, an'ane-i İslâmiye kanunları, hastalara şefkatle incitmek, gariplere şefkat edip incitmek, Allah için Kur'ân ve ilm-i imanîye hizmet edenlere zahmet vermemek ve incitmek emrettiği hâlde, hususan münzevî, dünyayı terk etmiş bir adama ecnebî papazlarının serpuşunu teklif etmek on vecihle değil, yüz vecihle kanuna muhalif ve İslâm'ın an'anevî kanunlarına karşı bir kanunsuzluktur ve keyfî bir emir hesabına o kudsî kanunları kırmaktır.

Benim gibi kabir kapısında, gayet hasta, gayet ihtiyar, garip, fakir, münzevî, sünnet-i seniyyeye muhalefet etmemek için otuz beş seneden beri dünyayı terk eden bir adama bu tarz muameleler, katiyen şek ve şüphe bırakmadı ki komünist perdesi altında anarşilik hesabına vatan ve millet ve İslâmiyet ve din aleyhinde müthiş bir suikast eseri olduğu gibi, İslâmiyet'e ve vatana hizmete niyet eden ve müthiş haricî tahribata karşı cephe alan dindar mebuslar ve Demokratlara dahi büyük bir suikasttır. Dindar mebuslar dikkat etsinler, bu dehşetli suikaste karşı müdafaada beni yalnız bırakmasınlar.⁸⁵³

Hâşiye: Rus'un Başkumandanı kasten önünden üç defa geçtiği hâlde ayağa kalkmayan ve tenezzül etmeyen ve onun idam tehdidine karşı izzet-i İslâmiye'yi muhafaza için ona başını eğmeyen; İstanbul'u istilâ eden İngiliz Başkumandanına ve onun vasıtasıyla fetva verenlere karşı, İslâmiyet şerefi için, idam tehdidine beş para ehemmiyet veremeyen ve "Tükürün zalimlerin o hayâsız yüzüne!" cümlesiyle ve matbuat lisaniyle karşılayan ve Mustafa Kemâl'in elli mebus içinde hiddetine ehemmiyet vermeyip "Namaz kılmayan haindir!" diyen; ve Divan-ı Harb-i Örfî'nin dehşetli suallerine karşı, "Şeriatın tek bir meselesine ruhumu feda etmeye hazırım!" deyip dalkavukluk etmeyen; ve yirmi

⁸⁵² "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Resûlüne ve sizden olan ulû'l-emre de itaat edin." (Nisâ Sûresi 4/59)

⁸⁵³ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2221-2222

sekiz sene, gâvurlara benzememek için inzivayı ihtiyar eden bir İslâm fedaisi ve hakikat-i Kur'âniye'nin fedakâr hizmetkârına maslahatsız, kanunsuz denilse ki “Sen Yahudi ve Hıristiyan papazlarına benzeyeceksin, onlar gibi başına şapka giyeceksin, bütün İslâm ulemâsının icmainsine muhalefet edeceksin; yoksa ceza vereceğiz.” denilse elbette öyle her şeyini hakikat-i Kur'âniye'ye feda eden bir adam, değil dünyevî hapis veya ceza ve işkence, belki parça parça bıçakla kesilse Cehennem'e de atılsa katiyen; yüz ruhu da olsa bütün tarihçe-i hayatının şehadetiyle, feda edecek...

Acaba, bu vatan ve dinin gizli düşmanlarının bu eşedd-i zulm-ü nemrudânelerine karşı, manevî pek çok kuvveti bulunan bu fedakârın tahammülü ve maddî kuvvetle ve menfî cihette mukabele etmemesinin hikmeti nedir?

İşte bunu size ve umum ehl-i vicdana ilân ediyorum ki yüzde on zındık dinsizin yüzünden doksan masuma zarar gelmemek için, bütün kuvvetiyle dahildeki emniyet ve asayişini muhafaza etmek için, Nur dersleriyle herkesin kalbine bir yasakçı bırakmak için Kur'ân-ı Hakîm ona o dersi vermiş. Yoksa bir günde, yirmi sekiz senelik zalim düşmanlarımdan intikamımı alabilirim. Onun içindir ki asayişini masumların hatırı için muhafaza yolunda haysiyetini, şerefini tahkir edenlere karşı müdafaa etmiyor ve diyor ki: “Ben, değil dünyevî hayatı, lüzum olsa âhiret hayatımı da millet-i İslâmiye hesabına feda edeceğim.”

*Said Nursî*⁸⁵⁴

Nihayet, devam eden mahkemeler neticesinde, Samsun Mahkemesi, dava mevzuu yazıda mahkûmiyeti icap ettirecek bir kasıt görmediğinden, Said Nursî'nin beraatine karar verdi.⁸⁵⁵

Isparta'daki Hayatından Muhtelif Safhalar

Urfa ve Diyarbakır'daki faal Nur talebeleri birer medrese-i Nuriye kurdular. Risale-i Nur'u her sınıf halktan, bilhassa talebelerden, gençlerden gelen cemaate okumak sûretiyle ilmî derslere başladılar. Bu za-

⁸⁵⁴ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, Haşiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2222

⁸⁵⁵ Age. 2/2221

manda pek ehemmiyetli olan talebe-i ulûmun şerefini ihya ettiler. Şark havalisinde büyük hizmet-i imaniye ifa olundu...

Afyon'da da devam eden muhakeme neticelendi. 1956 tarihinde Risale-i Nur'u inceleyen Diyanet İşleri Müşavere Kurulu verdiği bir raporla, Risale-i Nur'un iman ve ahlâkî tekemmülâta hizmet hususundaki vasfını ilân etti. Afyon Mahkemesi de bu rapora istinaden, Risale-i Nur eserlerinin beraatine ve serbestiyetine karar verdi, hüküm kat'ileşti.

Afyon Mahkemesi'nin beraat kararından sonra, Isparta Sorgu Hâkimliği de men-i muhakeme kararı verdi. Böylece, Risale-i Nur, birçok adli süzgeçlerden geçerek umumî ve küllî bir serbestiyet ve hüsn-ü kabule mazhar oldu.

Anadolu'nun birçok yerlerinde Nurlar'a hizmet devam etmekle beraber, bilhassa Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Urfa medrese-i nuriyeleri, yalnız buldukları muhitte değil, çok geniş bir sahada hizmet-i imaniyede bulundular...

Ankara'da, üniversiteli talebeler ve muhterem hamiyetperver zâtlar, Risale-i Nur mecmualarını matbaalarda tab' ile her tarafa neşrine, bilhassa yeni harfle istifadeye muntazır kitlenin ellerine ulaşmasına çalıştılar.⁸⁵⁶

Hatıralar Şehri Barla'ya Dönüş

Üstad Hazretleri, İstanbul'da yaklaşık üç ay kaldıktan sonra uzun bir dönem yaşadığı ve hayatı boyunca unutamadığı yerlere özlem duydu.

İstanbul'dan Emirdağ'a, oradan da Eskişehir'e gitti. Eskişehir Yıldız Otelinde de bir müddet kaldıktan sonra Isparta'ya gitti. Isparta'da bir hafta kadar kaldı ve hizmetindeki talebeleriyle birlikte hâtıralar şehri olan Barla'ya hareket etti.⁸⁵⁷

Üstad, Barla'dan on dokuz sene evvel ayrılmış ve o zamana kadar hiç gitmemişti. Barla ile, kendi Nurs köyünden ziyade alâkadardı. Çünkü, hayat-ı mânevîyesi olan Risale-i Nur burada telif edilmeye başlamıştı. Kur'ân-ı Hakîm'in hidayet nurlarını temsil eden Sözler ve

⁸⁵⁶ Age., 2/2223

⁸⁵⁷ Bkz. Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 420

Mektubat ve Lemeat-ı Nuriye buradan etrafa yayılmıştı. Bu itibarla Barla, Risale-i Nur dershanesinin ilk merkezi idi.

Güzel bir bahar günü Barla'ya geldi. Barla'daki talebelerinin mühim bir kısmı Üstad'ı karşıladılar.⁸⁵⁸

Bu esnada yediden yetmişe Barlalılar bayram sevinci içinde "Hocaefendi gelmiş." diye onu görmek için toplandılar. Nahiyenin üst tarafından dokuz sene kaldığı ilk Nur Dershanesi'ne inerken, yolda 1939 Şubat'ında vefat eden, eski talebesi ve hizmetkârı Marangoz Mustafa Çavuş'un kapısının üzerindeki büyük kilidi görünce dayanmadı. Mübarek gözlerinden damla damla yaşlar boşandı.

Zübeyir Gündüzalp ve Tahiri Mutlu'nun kollarında dershanesine geldi. Kendini yalnız bırakmalarını istedi. Dokuz yıl, üzerindeki köşkte ibadet ve tefekkür ettiği çınar ağacına sarılmış; hüngür hüngür ağlıyordu.⁸⁵⁹

Bu ağaç onun hayatının ve tefekkürünün bir parçasıydı. Kaç geceler dalları arasında sabahlamış, Allah'ı zikretmişti. Saatlerce ağacın üzerine konan kuşların şakımalarını ve yapraklarının hışırtılarını dinleyerek risale telif etmişti. Odasında uykusuz geçirdiği uzun ve karanlık kış gecelerinde, bu ağacın yaprakları üzerine düşen yağmur damlalarının ve keskin esen rüzgârın sesi ona yârenlik ediyor; vahşetini teselli edip gurbetinde arkadaşlık ediyordu.

İşte şimdi, yirmi yıl sonraki dönüşünde bunları hissediyor; onu bağrına basmak istiyor ve kendini ağlamaktan alıkoyamıyordu.

Sonra, Nur dershanesi olan odasına girdi ve iki saat kadar kaldı. Hazin ağlayışı dışarıdan işitiliyordu.

Evet, şüphesiz rahmet-i ilâhiyenin nihayetsiz tecellilerine mazhardı. Bir zamanlar Şarkî Anadolu'dan Isparta havalisine sürülmüştü. Isparta'dan da dağlar arasındaki Barla nahiyesine nefyedilmişti. Burada ölüp gidecekti. Eski tarihçe-i hayatının şehadetiyle, çok kahraman ve fedakâr olan bu zât, doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in hakikatlerini benimseyen, ferdî ve millî saadeti, İslâmiyet hakikatlerine sarılmakta gören ve bunu haykıran ve delâil-i akliye ile ilim meydanına çıkan bir kimse idi.

⁸⁵⁸ Bkz. Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2223-2224

⁸⁵⁹ Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 421

Üç devir geçirmiş, cebbar kumandanlara boyun eğmemiş, kudsî davasından dönmemiş; yaralanmış, zehirlenmiş, ölmemiş; dağlar gibi hâdiselerin dalgalarından yılmamıştı.

Milletleri, kavimleri içine alan, zihniyet ve telâkkileri değiştiren asr-ı hâzırın cereyanları, bu zâtı Kur'ân ve iman davasındaki yolundan çevirememişti. O, ruhundaki şecaat-i imaniye ile kat'î inanıyordu ki dava ettiği hakikat bir gün milletçe benimsenecek; bir Said, binler, belki yüz binler Said olacak... İnsanlık camiasında neşrettiği hakaik-i imaniyenin fütuhâtı ve inkişafı başlayacak ve âfâk-ı İslâm'ı saran zulmet bulutları Kur'ân'dan eline verilen bu meş'ale-i hidayetle dağıtılacak; ölmeye yüz tutmuş zannedilen iman ruhu yeniden canlanacak; canlara can katacak, mânen ölmeye yüz tutan millet-i İslâmiye'yi ihyâ edecek; âleme efendi olan İslâmiyet'in –biiznillâh– cihana efendiliğinin maddî mânevî mübeşşiri olacaktı.⁸⁶⁰

Yıl 1956

Afyon Mahkemesi'nin

Risale-i Nur'un Tamamına Beraat Vermesi

Sekiz senedir Afyon'da devam eden mahkeme⁸⁶¹ 23 Mayıs 1956 günü neticelendi. Bütün Nur Risalelerini teker teker inceleyen Diyanet İşleri Müşavere Kurulu bu eserlerin imanî ve İslâmî eserler olduğunu, kanunî bir mahzur olmadığını ifade eden bir rapor tanzim etti.

Nihayet Afyon Ağır Ceza Mahkemesi 11 Eylül 1956 tarihinde kararını şu şekilde açıkladı:

“Diyanet İşleri Müşavere Kurulunun 25.05.1956 gün ve sayısız ehl-i vukuf raporuna istinaden Afyon Ağır Ceza Mahkemesi'nce Bediüzzaman Said Nursî'nin kitap vesair evraklarının kanunî mevzuata muhalif siyâsî ve idarî hiçbir mahzuru görülmemiş olmakla, sözü geçen eserler 23.06.1956 gün, 957/278 esas ve 955/218 karar sayılı ve kaziyye-i muhkeme hâline gelen beraat kararıyla ve yine Isparta Sorgu Hâkimliğinin 11.09.1956 gün, 954/28 esas ve 1956/65 karar sayılı

⁸⁶⁰ Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2224

⁸⁶¹ Üstad Bediüzzaman 1948'de Afyon mahkemesine sevk edildi.

ve aynen kaziyye-i muhkeme hâline gelen men-i muhakeme kararıyla bilumum Nur Risaleleri sahiplerine iade edilmiştir.”⁸⁶²

Risale-i Nur’un Basılması

Risale-i Nurlar’ın serbest olarak basılabileceği kararı üzerine Nur talebeleri işe koyuldular. İstanbul, Ankara, Samsun ve Antalya’da Risaleler’in basımı başladı.

Dört ilde birden başlayan neşriyattan Üstad son derece memnundu. Basılan eserlerin formaları geliyor ve müellifin bizzat kontrolünden geçiyordu. Bediüzzaman, “Şimdi Risale-i Nur’un bayramıdır. Benim vazifem artık bitti. Ben bu günleri bekliyordum. Artık gideceğim.” diyor, bir yere çıksa talebelerine, “Hemen dönelim, şimdi formlar gelmiştir, formaları bekletmeyelim.” diye hemen dönüyordu.⁸⁶³

Yıl 1957

Genel Seçimler

Bu sene zarfında Türkiye’de genel seçimler yapıldı. Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi başta olmak üzere iktidar olmak için yarışıyorlardı. Aynı zamanda seçimin seyrini değiştirmeyen küçük partiler de seçime katılmaktaydı.

Demokrat Parti İslâmî bir parti olmamasına rağmen, iktidara geldikten sonra Türkiye’de bir hürriyet havası esmeye başlaması ve İslâm düşmanlığının geri plânlara çekilmesi ve buna benzer icraatların yapılması İslâmî hareketlerin Demokrat Parti’ye oy vermesine yeterli gerekçe teşkil ediyordu.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri siyasî hayata girmemek ve bir parti kurmamak ve herhangi bir siyasi faaliyette bulunmamakla birlikte, o günlerde Halk Partisi’nin tekrar iktidara gelmemesi için oyunu Demokrat Parti’den yana kullanma kararı alıp bilfiil sandık başına gitti ve oyunu Demokrat Parti lehine kullandı.

⁸⁶² Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 424

⁸⁶³ Age. s.425-426

Son Günler

Üstad son yıllarını talebeleri ile birlikte Isparta'da geçirdi. Bazen Barla ve Emirdağ'ı ziyarete giderdi. Yaşının ilerlemiş olmasından dolayı çoğu zamanlarını evde geçirirdi.

İnsanlarla pek az görüşür; ziyaretçileri kabul edemezdi. Ve derdi ki
 “Risale-i Nur okumak benimle görüşmekten yüz defa daha faziletlidir.”

Talebeleri de bu duruma uygun davranır; çağırılmadıkça yanına gitmezlerdi. Bununla birlikte Üstad Hazretleri, dünya ile bağlarını tamamen koparmış değildi. Haberleri izler, bir talebesini gazetelerdeki mühim haberleri okuması için görevlendirirdi. Risale-i Nurlar'ın basımı ve Nur talebelerinin mahkemeleri ile ilgili haberlere ehemmiyet verirdi.

Ankara Davası

26 Nisan 1958'de Ankara, İstanbul ve Isparta'daki Nur talebelerinden on kişi toplanarak Ankara Cezaevine dolduruldu.

Avukat Bekir Berk⁸⁶⁴ hemen Ankara'ya gelip maznunlarla görüştü.

Maznun Nur talebelerine, “Sizin hapisneden bir an evvel tahliye olmanız için mi çalışayım, yoksa tahliyenizi nazara almayarak, davanızı mı müdafaa edeyim?” diye sorar.

Nur talebeleri, “Biz burada yıllarca kalmaya razıyız. Siz bizim davamızı müdafaa edin.” derler.

Bu cevap karşısında büyük bir davanın mensuplarıyla karşı karşıya olduğunu müşahede eden Avukat Bekir Berk, maznun Nur talebelerinin vekâletlerini deruhte ederek, bu tarihten itibaren Risale-i Nur ve Nurculuk davalarına müdafaa avukatı olarak girmeye başladı.⁸⁶⁵

⁸⁶⁴ Avukat Bekir Berk 1926 tarihinde doğmuştur. 14. Haziran 1992 tarihinde vefat etmiştir. O, hayatını Nur talebelerini müdafaa için vakfemiş bir insandır. Türkiye'nin dört bir tarafında 1000'den fazla mahkemede beraat almıştır. 10'dan fazla yayımlanmış eseri ve pek çok makalesi vardır.

⁸⁶⁵ Bkz., age. s.430

Veda Buluşması

Üstad Hazretleri son günlerinde bir dizi geziye çıktı. Sanki talebeleriyle vedalaşmak istiyordu.

2 Aralık 1959'da Ankara'ya gitti. Orada bir gece kaldıktan sonra Emirdağ'a hareket etti. Emirdağ'dan kardeşinin davetlisi olarak Konya'ya geçti.⁸⁶⁶ 31 Aralık 1959 günü Ankara'ya geldi.⁸⁶⁷

1 Ocak 1960 günü öğleden sonra İstanbul'a geçti. Burada iki gün kaldı. 3 Ocak'ta bir kez daha Ankara'ya gitti. Burada talebelerine "Son Dersi"ni verdi.

5 Ocak tarihli gazetelerde "London Times" gazetesinin Ankara muhabirinin Bediüzzaman Said Nursî ile görüşerek kendisiyle uzun ve tafsilâtlı bir röportaj yaptığı bildirilmiştir.⁸⁶⁸

Üstad Hazretleri daha sonra tekrar Konya'ya döndü ve aynı gün Isparta'ya doğru yola çıktı.

Üstad'ın ard arda yapmış olduğu bu seyahatler, İslâm düşmanlarını korkuttu. Bir kısım gazeteler yalan ve iftiralarla ona saldırdılar.

Son günlerde, yirmi sekiz sene gurbetlerde, hapis ve mahkemelerde çileli bir hayat geçiren Bediüzzaman'ın seyahatini Halk Partisi ve onun neşir organı bir kısım gazeteler, mesele hâline getirmişlerdir. Bundan dolayı, 11 Ocak 1960 günü öğleden sonra Ankara'ya gelen Said Nursî'ye hitaben, Hükûmet bildirisi olarak radyodan Emirdağ'da ikamet etmesi tavsiye ediliyordu.⁸⁶⁹

Said Nursî 20 Ocak 1960 günü gece geç vakit, Emirdağ'dan Isparta'ya geldi. Bey Mahallesindeki ikametgâhına yerleşti. Bir müddet kaldıktan sonra buradan Afyon'a geçen Said Nursî, burada da bir gece kaldıktan sonra tekrar Emirdağ'a hareket etti.⁸⁷⁰

⁸⁶⁶ Age. s.431

⁸⁶⁷ Age. s.433

⁸⁶⁸ 6 Ocak 1960 tarihli Yeni Sabah Gazetesi, 8 Ocak 1960 tarihli yine aynı gazete ve 8 Ocak 1960 tarihli Dünya Gazetesi çeşitli yorum ve abartmalarla bu haberi verdiler. (Badıllı, *Tarihçe* 3/1627)

⁸⁶⁹ Age. 439

⁸⁷⁰ Age. 446

Hazreti Üstad'ın En Son Dersi: Müsbet Hareket

Umum Nur talebelerine Üstad Bediüzzaman'ın vefatından önce vermiş olduğu en son derstir.

Aziz kardeşlerim!

Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfî hareket değildir. Rıza-yı ilâhîye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır, vazife-i ilâhiyeye karışmamaktır. Bizler asayîşi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde her bir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz.

Meselâ, kendimi misal alarak derim: Ben eskiden beri tahakküme ve terzile karşı boyun eğmemişim. Hayatımda tahakkümü kaldırmadığım, birçok hâdiselerle sabit olmuş. Meselâ, Rusya'da kumandana ayağa kalkmamak, Divan-ı Harb-i Örfî'de idam tehdidine karşı mahkemedeki paşaların suallerine beş para ehemmiyet vermediğim gibi, dört kumandanlara karşı bu tavrım, tahakkümlere boyun eğmediğimi gösteriyor. Fakat bu otuz senedir müsbet hareket etmek, menfî hareket etmemek ve vazife-i ilâhiyeye karışmamak hakikati için, bana karşı yapılan muamelelere sabırla, rıza ile mukabele ettim. Cercis (aleyhisselâm) gibi ve Bedir, Uhud muharebelerinde çok cefa çekenler gibi, sabır ve rıza ile karşıladım.

Evet, meselâ seksen bir hatasını mahkemede isbat ettiğim bir müdde-i umumînin yanlış iddiaları ile aleyhimizdeki kararına karşı, beddua dahi etmedim. Çünkü asıl mesele bu zamanın cihad-ı mânevîsidir. Mânevî tahribatına karşı sed çekmektir. Bununla dahilî asayîşe bütün kuvvetimizle yardım etmektir.

Evet, mesleğimizde kuvvet var. Fakat bu kuvvet, asayîşi muhafaza etmek içindir. ⁸⁷¹ وَلَا تَزُرُ وَاَزْرَةَ وَزَرَ أُخْرَى ile ki: “Bir cânî yüzünden onun kardeşi, hanedanı, çoluk-çocuğu mesul olamaz.” İşte bunun içindir ki bütün hayatımda bütün kuvvetimle asayîşi muhafaza ya çalışmışım. Bu kuvvet dahile karşı değil, ancak harcî tecavüze karşı istimal edilebilir. Mezkûr âyetin düsturuyula vazifemiz, dahildeki asayîşe bütün kuvvetimizle yardım etmektir. Onun içindir ki âlem-i İslâm'da asayîşi ihlâl edici dahilî muharebat ancak binde bir olmuştur. O da

⁸⁷¹ En'âm Sûresi 6/164; İsrâ Sûresi 17/15; Fâtır Sûresi 35/18; Zümer Sûresi 39/7; Necm Sûresi 53/38

aradaki bir içtihad farkından ileri gelmiştir. Ve cihad-ı mâneviyenin en büyük şartı da vazife-i ilâhiyeye karışmamaktır ki “Bizim vazifemiz hizmettir; netice Cenab-ı Hakk’a âittir. Biz vazifemizi yapmakla mecbur ve mükellefiz.”

Ben de Celâleddin Harzemşah gibi, “Benim vazifem hizmet-i imaniyedir; muvaffak etmek veya etmemek Cenab-ı Hakk’ın vazifesidir.” deyip ihlâs ile hareket etmeyi Kur’ân’dan ders almışım.

Hariçî tecavüze karşı kuvvetle mukabele edilir. Çünkü düşmanın malı, çoluk-çocuğu ganimet hükmüne geçer. Dahilde ise öyle değildir. Dahildeki hareket, müsbet bir şekilde mânevî tahribata karşı mânevî, ihlâs sırrıyla hareket etmektir. Hariçteki cihad başka, dahildeki cihad başkadır. Şimdi milyonlar hakikî talebeleri Cenab-ı Hak bana vermiş. Biz bütün kuvvetimizle dahilde ancak asayişî muhafaza için müsbet hareket edeceğiz. Bu zamanda dahil ve hariçteki cihad-ı mâneviyedeki fark pek azımdır.

Bir mesele daha var; o da çok ehemmiyetlidir. Hükm-ü Kur’ân’a göre, bu zamanda mimsiz medeniyetin icabatından olarak hâcât-ı zaruriye dörtten yirmiyeye çıkmış. Tiryakilikle, görenekle ve itiyadla hâcat-ı gayr-i zaruriye, hâcât-ı zaruriye hükmüne geçmiş. Âhirete iman ettiği hâlde, “Zaruret var.” diye ve zaruret zannıyla dünya menfaati ve maişet derdi için dünyayı âhirete tercih ediyor.

Kırk sene evvel, bir başkumandan beni bir parça dünyaya alıştırmak için bazı kumandanları, hatta hocaları benim yanıma gönderdi. Onlar dediler:

- Biz şimdi mecburuz. ⁸⁷² *إِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ* kaidesiyle, Avrupa’nın bazı usûllerini, medeniyetin icaplarını taklide mecburuz.” dediler.

Ben de dedim:

- Çok aldanmışsınız. Zaruret sû-i ihtiyardan gelse katiyen doğru değildir; haramı helâl etmez. Sû-i ihtiyardan gelmezse yani zaruret haram yoluyla olmamışsa zararı yok. Meselâ; bir adam sû-i ihtiyarıyla haram bir tarzda kendini sarhoş etse ve sarhoşlukla bir cinayet yapsa

⁸⁷² "Zarûret, haramı helâl derecesine getirir." (eş-Şâtibî, *el-Muvaffakât* 4/145; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-Kadîr* 4/348; Aliyyü'l-kârî, *el-Masnû'* s.121; el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ* 2/35)

hüküm aleyhine câri olur, mâzur sayılmaz, ceza görür. Çünkü sû-i ihtiyarıyla bu zaruret meydana gelmiştir. Fakat bir meczup çocuk cezbe hâlinde birisini vursa mâzurdur. Ceza görmez. Çünkü ihtiyarı dahilinde değildir.

İşte, ben o kumandana ve hocalara dedim:

- Ekmek yemek, yaşamak gibi zarurî ihtiyaçlar haricinde başka hangi zaruret var? Sû-i ihtiyardan, gayr-i meşru meyillerden ve haram muamelelerden tevellüt eden hareketler, haramı helâl etmeye medar olamazlar. Sinema, tiyatro, dans gibi şeylerde tiryaki olmuşsa, mutlak zaruret olmadığı ve sû-i ihtiyardan geldiği için, haramı helâl etmeye sebep olamaz. Kanun-u beşerî de bu noktaları nazara almış ki ihtiyar haricinde zaruret-i kat'îye ile, sû-i ihtiyardan neş'et eden hükümleri ayırmıştır. Kanun-u ilâhîde ise, daha esaslı ve muhkem bir şekilde bu esaslar tefrik edilmiş.

Bununla beraber zamanın ilcaatıyla zaruretler ortalıkta zannederek bazı hocaların bid'alara taraftarlığından dolayı onlara hücum etmeyiniz. Bilmeyerek "Zaruret var." zannıyla hareket eden o biçârelere vurmayınız. Onun için kuvvetimizi dahilde sarf etmiyoruz. Bîçâre, zaruret derecesine girmiş, bize muhalif olanlardan hoca da olsa onlara ilişmeyiniz. Ben tek başımla daha evvel aleyhimdeki o kadar muarızlara karşı dayandığım, zerre kadar fütur getirmediğim, o hizmet-i imaniyede muvaffak olduğum hâlde, şimdi milyonlar Nur talebesi olduğu hâlde, yine müsbet hareket etmekle onların bütün tahkiratlarına, zulümlerine tahammül ediyorum.

Biz dünyaya bakmıyoruz. Baktığımız vakit de onlara yardımcı olarak çalışıyoruz. Asayişî muhafazaya müsbet bir şekilde yardım ediyoruz. İşte bu gibi hakikatler itibarıyla, bize zulüm de etseler hoş görmeliyiz.

Risale-i Nur'un neşri her tarafta kanaat-i tamme verdi ki Demokratlar dine taraftardılar. Şimdi bir risaleye ilişmek, vatan, millet maslahatına tamamen zıttır.

Bir mahrem risale vardı ki o mahrem risalenin neşrini men etmiştim. "Öldükten sonra neşrolunsun." demiştim. Sonra mahkemeler alıp okudular, tetkik ettiler, sonra beraat verdiler. Mahkeme-i Temyiz o beraati tasdik etti. Ben de bunu dahilde asayişî temin için ve yüzde

doksan beş masuma zarar gelmemesi için neşredenlere izin verdim. “Said, meşveretle neşredebilir.” dedim.

Üçüncü mesele: Şimdi küfr-ü mutlak, öyle cehennem-i mânevî neşrine çalışıyor ki kâinatta hiçbir kâfir ona yanaşmamak lâzım geliyor. Kur’ân’ın “rahmeten li'l-âlemîn” olduğunun bir sırrı budur ki: Nasıl Müslümanlara rahmettir; âhirete iman, Allah’a iman ihtimalini vermesiyle de bütün dinsizlere ve bütün âleme ve nev-i beşere rahmet olmasına bir nükte, bir işarettir ki o mânevî cehennemden dünyada da onları bir derece kurtarmış. Hâlbuki şimdi fen ve felsefenin dalâlet kısmı, yani Kur’ân’la barışmayan, yoldan çıkmış, Kur’ân’a muhalefet eden kısmı, küfr-ü mutlakı komünistler tarzında neşre başladılar. Komünistlik perdesinde anarşistliği netice verecek bir sûrette münafıklar, zındıklar vasıtasıyla ve bazı müfrit dinsiz siyasetçiler vasıtasıyla neşir ile aşılana başlandı için, şimdiki hayat, dinsiz olarak kabil değildir, yaşamaz. “Dinsiz bir millet yaşamaz.” hükmü bu noktaya işaret eder. Küfr-ü mutlak olduğu zaman, hakikat-i hâlde yaşanmaz. Onun için, Kur’ân-ı Hakîm, bu sırada bir mucize-i mâneviyesi olarak Risale-i Nur şakirtlerine bu dersi vermiş ki küfr-ü mutlaka, anarşistliğe karşı sed çeksin. Hem çekmiş. Evet Çin’i, hem yarı Avrupa’yı ve Balkanları istilâ eden bu cereyana karşı bizi muhafaza eden Kur’ân-ı Hakîm’in bu dersidir ki o hücumu karşı sed çekmiş, bu sûretle o tehlikeye karşı çare bulmuştur.

Demek bir Müslüman mümkün değil, başka bir dine girip ya Hıristiyan ve Yahudi, hususan bolşevik gibi olmak... Çünkü bir İsevî, Müslüman olsa İsa’yı (aleyhisselâm) daha ziyade sever. Bir Müsevî, Müslüman olsa, Mûsâ’yı (aleyhisselâm) daha ziyade sever. Fakat bir Müslüman, Muhammed’in (aleyhissalâtü vesselâm) zincirinden çıkarsa, dinini bıraksa, daha hiçbir dine girmez, anarşist olur; ruhunda kemâlâta medar hiçbir hâlet kalmaz. Vicdanı tefessüh eder, hayat-ı içtimaiyeye bir zehir olur.

Onun için, Cenab-ı Hakk’a şükür, Kur’ân-ı Hakîm’in işarât-ı gaybiyesi ile, kahraman Türk ve Arap milletleri içinde lisân-ı Türkî ve Arabî ile bu asrı kurtaracak bir mu’cize-i Kur’âniye’nin Risale-i Nur namıyla bir dersi intişara başlamış. Ve on altı sene evvel 600 bin adamın imanını kurtardığı gibi şimdi milyonlardan geçtiği sabit olmuş.

Demek Risale-i Nur, beşeri anarşistlikten kurtarmaya bir derece vesile olduğu gibi İslâm'ın iki kahraman kardeşi olan Türk ve Arab'ı birleştirmeye, bu Kur'an'ın kanun-u esasîlerini neşretmeye vesile olduğunu düşmanlar da tasdik ediyorlar.

Madem bu zamanda küfr-ü mutlak Kur'an'a karşı çıkıyor. Küfr-ü mutlakta Cehennem'den ziyade dünyada da daha büyük bir cehennem var. Çünkü ölüm madem öldürülüyor. Her gün beşerde otuz bin cenaze ölümün devamına şahadet ediyor. Bu ölüm küfr-ü mutlaka düşenlere, yahut taraftar olanlara, hem şahsın idam-ı ebedîsi ve bütün geçmiş, gelecek akrabalarının da idam-ı ebedîsi olarak düşündüğü için, Cehennem'den on defa daha fazla dehşetli Cehennem azâbı çeker. Demek o Cehennem azâbını küfr-ü mutlakla kalbinde duyuyor. Çünkü her bir insan akrabasının saadetiyle mesut, azabıyla muazzep olduğu gibi Allah'ı inkâr edenlerin itikatlarınca bütün o saadetleri mahvoluyor, yerine azaplar geliyor. İşte bu zamanda, bu dünyada bu mânevî cehennemî insanların kalbinden izale eden tek bir çaresi var. O da Kur'an-ı Hakîm'dir. Ve bu zamanın fehmine göre onun bir mucize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur eczalarıdır.

Şimdi Allah'a şükrediyoruz ki siyasî partiler içinde bir parti, bir parça bunu hissetti ki o eserlerin neşrine mâni olmadı; hakâik-i imaniyenin dünyada bir cennet-i mâneviyeyi ehl-i imana kazandırdığını isbat eden Risale-i Nur'a mümanâat etmedi, neşrine müsaadekâr davrandı, nâşirlerine de tazyikattan vazgeçti.

Kardeşlerim, hastalığım pek şiddetli; belki pek yakında öleceğim veyahut bütün bütün konuşmaktan –bazen men olduğum gibi– men edileceğim. Onun için benim Nur âhîret kardeşlerim, “ehvenüşşer” deyip bazı biçâre yanlışlıkların hatalarına hücum etmesinler. Daima müsbet hareket etsinler. Menfî hareket vazifemiz değil... Çünkü dahilde hareket menfice olmaz. Madem siyasetçilerin bir kısmı Risale-i Nur'a zarar vermiyor, az müsaadekârdır; “ehvenüşşer” olarak bakınız. Daha “âzamüşşer”den kurtulmak için, onlara zararınız dokunmasın, onlara faydanız dokunsun.

Hem dahildeki cihad-ı mânevî, mânevî tahribata karşı çalışmaktır ki maddî değil, mânevî hizmetler lâzımdır. Onun için, ehl-i siyasete karışmadığımız gibi, ehl-i siyaset de bizimle meşgul olmaya hiçbir hakları yok...

Meselâ, bir parti bana binler vecihle sıkıntı verdiği hâlde, hatta otuz senede hapisler de tazyikler de olduğu hâlde, hakkımı helâl ettim. Ve azaplarına mukabil, o bîçârelerin yüzde doksan beşini tezyif ve itirazlara, zulümlere mâruz kalmaktan kurtulmaya vesile oldum ki *وَلَا تَرُّرُ وَازْرَةٌ وَرُزُّ* 873 âyeti hükmünce kabahat ancak yüzde beşe verildi. O aleyhimizdeki partinin şimdi hiçbir cihetle aleyhimizde şekvaya hakları yoktur.

Hatta bir mahkemede yanlış muhbirlerin ve casusların evhamlarıyla bizi, yetmiş kişiyi mahkûm etmek için su-i fehmiyle, dikkatsizliğiyle Risale-i Nur'un bazı kısımlarına yanlış mânâ vererek seksen yanlışla beni mahkûm etmeye çalıştığı hâlde, mahkemelerde isbat edildiği gibi, en ziyade hücumu mâruz bir kardeşiniz, mahpus iken pencereden o müdde-i umumînin üç yaşındaki çocuğunu gördü, sordu. Dediler: "Bu müdde-i umumînin kızıdır." O masumun hatırı için o müddeîye beddua etmedi. Belki onun verdiği zahmetler, o Risale-i Nur'un, o mucize-i mâneviyenin intişarına, ilânına bir vesile olduğu için rahmetlere inkulâp etti.

Kardeşlerim, belki ben öleceğim. Bu zamanın bir hastalığı daha var; o da benlik, enaniyet, hodfuruşluk, hayatını güzelce medeniyet fantaziyesiyle geçirmek iştahı, tiryakilik gibi hastalıklardır. Risale-i Nur'un Kur'an'dan aldığı dersin en birinci esası benlik, enaniyet, hodfuruşluğu terk etmek lüzumudur. Tâ ihlâs-ı hakikî ile imanın kurtarılmasına hizmet edilsin. Cenab-ı Hakk'a şükür, o âzamî ihlâsı kazananların pek çok efradı meydana çıkmış. Benliğini, şan ve şerefini en küçük bir mesele-i imaniyeye feda eden çoktur. Hatta Nur'un bîçâre bir şakirdinin düşmanları dost olduğu vakit onunla sohbet etmek çoğaldığı için, rahmet-i ilâhiye cihetinde sesi kesilmiş. Hem de ona takdirle bakanlar isabet-i nazar hükmüne geçip onu incitiyor. Hatta musafaha etmek de tokat vurmak gibi sıkıntı veriyor.

"Senin bu vaziyetin nedir?" diye soruldu. "Madem milyonlar kadar arkadaşların var; neden bunların hatırlarını muhafaza etmiyorsun?"

Cevaben dedi:

- Madem mesleğimiz âzamî ihlâstır; değil benlik, enaniyet, dünya saltanatı da verilse bâki bir mesele-i imaniyeyi o saltanata tercih etmek

873 "Hiçbir günahkâr, başkasının günahını yüklenmez." (En'âm Sûresi 6/164; İsrâ Sûresi 17/15; Fâtır Sûresi 35/18; Zümer Sûresi 39/7; Necm Sûresi 53/38)

âzamî ihlâsın iktizasıdır. Meselâ, harp içinde, avcı hattında, düşmanın top gülleleri arasında Kur'ân-ı Hakîm'in tek bir âyetinin, tek bir harfinin, tek bir nüktesini tercih ederek, o güller içinde Habib kâtibine 'Defteri çıkar.' diyerek at üstünde o nükteyi yazdırmış. Demek Kur'ân'ın bir harfinin, bir nüktesini düşmanın güllerine karşı terk etmemiş ruhunun kurtulmasına tercih etmiş."

O kardeşimize sorduk:

- Bu acîp ihlâsı nereden ders almışsın?

Demiş:

- İki noktadan...

Birisi: Âlem-i İslâmiyet'in en acîp harbi olan Bedir Harbi'nde, namaz vaktinde cemaatten hissesiz kalmamak için, düşmanın hücumuyla beraber mücahidlerin yarısı silâhını bırakıp cemaat hayrına şerik olmak, iki rek'at sonra onlar da hissedar olsun diye Fahr-i Âlem (aleyhissalâtü vesselâm) bir hadis-i şerifiyle emretmiş olmasıdır. Madem harpte bu ruhsat var. Ve madem cemaat hayrı da sünnet olduğu hâlde, o sünnete riayet etmek en büyük bir hâdise-i dünyeviye tercih edilmiş. Üstad-ı mutlak'ın böyle bir işaretinden bir nüktecik alarak, biz de ruh ve canımızla ittiba ediyoruz.

İkincisi: Kahraman-ı İslâm İmam Ali (radiyallâhu anh), Celcelûtiye'nin çok yerlerinde ve âhirinde bir himayetçi istemiş ki namaz içinde huzuruna gaflet gelmesin. Düşmanları tarafından ona bir hücum mânâsı hatırına gelmemek, sırf namazdaki huzuruna, pek çok olan düşmanları tarafından bir hücum tasavvuru ile namazdaki huzuruna mâni olunmamak için, bir muhafız ifriti dergâh-ı ilâhîden niyaz etmiş.

İşte bu biçâre, ömrü bu zamanda hodfuruşluk içinde yuvarlanan biçâre kardeşiniz de hem sebab-i hilkat-i âlemden hem kahraman-ı İslâm'dan bu iki küçük nükteyi ders aldım. Ve bu zamanda çok lâzım olan Kur'ân'ın esrarına ehemmiyet vermekle, harp içinde ruhunun muhafazasını dinlemeyerek, Kur'ân'ın bir harfinin bir nüktesini beyan etmiş.

Said Nursî⁸⁷⁴

874 Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1912-1915

Son Yolculuk ve Vefatı⁸⁷⁵

“Hazreti Üstad, 19 Mart 1960 Cumartesi günü, ikindi namazından sonra Isparta’ya geldi. İkindiden evvel de bir polis gelmişti. ‘Hoca Emirdağ’dan hareket etmiş.’ dedi. ‘Gelmedi.’ dedik. Hakikaten bir saat sonra geldi. Eve gelmeden korna çalardı. Üstad’ın arabasının kornasını bilirdik. Korna çaldı. Tahirî Ağabey ile beraber hemen aşağıya indik. Kapıyı açtık, araba içeri girdi.

Üstadımız arabanın arka koltuğunda yatıyordu, zorla kucağımıza aldık, arabadan çıkardık. Merdivenden çıkarken sırtımıza almak istedik, binmedi. Kollarına girdik. Tahirî Ağabey ile beraber yatağına yatırdık. Çok şiddetli ateşi vardı, yanından hiç ayrılmadık. Namazları da nöbetle kılıyorduk.

Üstadımızın hizmetinde o anda Tahirî Ağabey, Zübeyir Ağabey ve Hüsnü kardeşimizle dördümüz bulunuyorduk. 19 Mart 1960 gecesi saat iki veya iki buçuktu. Zübeyir Ağabey ile beraber Üstad’ın başında nöbet tutuyorduk. Zübeyir Ağabey kollarını ovuyor, ben de ayaklarını ovuyordum. Üstadımız bana baktı, ‘Gideceğiz.’ dedi. ‘Üstadım, nereye gideceğiz?’ dediğimde, ‘Urfa.. Diyarbakır...’ dedi.

Tekrar, ‘Gideceğiz.’ dedi. ‘Nereye Üstadım?’ dediğimde, ‘Urfa’ya gideceğiz.’ diye söyleyince, Zübeyir Ağabey, ‘Çok ateşli de ondan öyle diyor.’ dedi.

Saat iki buçuk civarında, sık sık tekrarlamaya başladı, ‘Sabah olsun hemen Urfa’ya gideceğiz.’ diyordu. Diyarbakır, bir sefer ağzından çıktı. Daima Urfa diyordu. Tahirî Ağabey’le Hüsnü kardeşimiz nöbete geldi. Biz Zübeyir Ağabey’le sahur yemeği yemeye gittik. Üstadımız yine, ‘Urfa’ya gideceğiz hazırlanın.’ diyor, Hüsnü kardeşimize. Hüsnü de ‘Lastikler arızalı.’ diyor. Üstad, ‘Urfa’ya gideceğiz, başka araba da olabilir ve iki yüz lira da olsa veririz. Hatta cübbemi bile satabilirim.’ diyordu. Hüsnü geldi, hemen arabayı hazırlamaya başladık. Hakikaten lastikler patladı. O zaman yeni lastik bulmak zordu. O sırada Üstadımız, Tahirî Ağabey’i, ‘Git, sen de yardım et.’ diye birkaç sefer gönderdi. ‘Kardeşim, ben de yardım edeyim, Üstad acele ediyor, çabuk olun.’ dedi.

⁸⁷⁵ Bayram Yüksel Ağabey’den duydum. (Bkz: Şahiner, *Son Şahitler* 3/79-89)

Arabayı hazırladık. Üstadımız da hazırlandı, Zübeyir Ağabey de akşamdan beri, ‘Keşke Bayram da beraber gitse bize çok yardım eder, yalnız başımıza çok zor oluyor.’ diyordu.

Çünkü Üstadımız Ankara veya İstanbul’a giderken kimseyi götürmüyordu. Yalnız Zübeyir Ağabey ile Hüsnü kardeşimiz gidiyorlardı. Zübeyir Ağabey de ‘Nazar-ı dikkati fazla celbetmesin diye, Üstadımız yanında fazla kimseyi götürmüyor.’ demişti. Üstadım da hazırlandı, kapıdan çıkacağı zaman, ‘Efendim Bayram da gidecek mi?’ diye Zübeyir Ağabey, Tahirî Ağabey’e sordurdu. Üstadımız da ‘Gidecek.’ dedi. Zaten ben de hazırlanmıştım. Üstadımızı arabanın arkasına yatak koyarak yattırdık. Zübeyir Ağabey’le biz şoför mahalline oturduk.

20 Mart 1960 saat tam dokuzdu. Üstadımızın evinin önünde cadde-de iki polis bekliyordu. İnönü, Menderes’e hücum etmişti. O zaman hükümet bildirisini radyoda ‘Said Nursi’nin Emirdağ veya Isparta’da oturması tavsiye olunur.’ diye okumuşlardı. Polisler, ekseri Ankara veya İstanbul’a gider diye çok korkuyorlardı. Onun için bilhassa o günlerde çift polis bekliyordu. Araba hareket etmeden, ev sahibi Fitnat Hanım, arabanın yanına geldi.

Üstadımız, ‘Hemşirem Allah’a ismarladık, bana dua edin, çok rahatsızım.’ demişti.

Üstad çok hüznünlü ayrıldı. Fitnat Hanım’ın da gözleri yaşarmıştı. Biz ayrıldıktan sonra, Fitnat Hanım, Tahirî Ağabey’e, ‘Bu sefer Üstad’dan ben şüphelendim. Vallahi yerini aramaya gidiyor.’ demiş. Biz Tahirî Ağabey ile anlaşmıştık, ‘Biz ayrıldığımızda polislere kapıyı açma, hemen yat.’ demiştik. Çünkü, Tahirî Ağabey’i ‘Hoca nereye gitti?’ diye suale çekecekler, bizim ne tarafa gittiğimizi öğreneceklerdi.

Tahiri Ağabey de hiç kapıyı açmıyor, polisler ev sahibesine geliyorlar. ‘Teyze, Hocaefendi ne zaman gitti, nereye gitti, biliyor musunuz?’ dedikleri zaman, Fitnat Hanım polislere, ‘Ben bekçi miyim, ne bileyim, siz bekliyorsunuz ya. Siz biliyorsunuz da ben mi bileyim?’ diyor.

Biz garajdan çıktığımızda yağmur yağıyordu, en çok Konya Valisi’nden korkuyorduk. Çünkü o zamanlar gazetelerin baş manşetlerinde, ‘Nurcuların kökünü kazıyacağım.’ diye her gün aleyhte sözleri çıkıyordu.

Bu sebepten bütün yol boyunca şerrin def'i için Âyetü'l-Kürsî okuduk. Eğirdir'e vardığımızda yağmur çok şiddetlendi. Polis karakolunun önünden geçerken, polisler, yağmurun şiddetinden içeri girmişlerdi, bizi göremediler.

Şarkikaraağaç'a varmadan arabanın plakasına çamur attık. Orada da kimse görmedi. Şarkikaraağaç'ı geçtikten sonra Üstad iyileşti. Arabadan çıktı, abdest tazeledi, geldi. Şarkikaraağaç'ı birkaç kilometre geçtikten sonra yolun sonunda bir çeşme vardı. Bir taşın üzerinde namaz kıldı. Konya'ya varmadan evradları bitirdi, epeyce düzeldi. Meram bağlarına yaklaştığımızda Üstad yine hastalandı. Hiç konuşamıyordu. Konya'ya girişimizde bir bakkaldan zeytin ve peynir aldık. Akşam iftarda yemek için kullanacaktık. Parasını da Üstadımız verdi. 'Evlâtlarım ben çok hastayım, benim yerine siz yiyin.' dedi.

Konya'dan bizi kimse görmeden inâyet-i Hak'la, Mevlânâ Camii yanından, Adana yolu üzerinden hareket ettik. Karapınar'dan geçtik. Ereğli'ye varmadan, Üstadımız öne doğru uzandı ve Zübeyir Ağabey ile benim kulağımdan tuttu. 'Evlâtlarım siz hiç merak etmeyin. Risale-i Nur, dinsizlerin, masonların belini kırmıştır. Risale-i Nur daima galiptir. Siz hiç merak etmeyin.' Bunları mükerrer söyledi. Bazı şeyler daha söyledi. Üstadımızın sözü çok zor anlaşılıyordu.

'Bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni siyasete bulaştırmak istediler.' dedi.

Ereğli'ye varmadan ikindi namazını kıldık. Burada Üstadımız namazı arabada kıldı. Akşam namazında Ulukışla'ya vardık. Üstad 'Acaba biraz yemek yiyebilir miyiz?' dedi. Zübeyir Ağabey'le lokantadan pirinç pilavı aldık, pilavdan Üstad'a yemek yapacaktık. Arabanın arkasında gaz ocağı vardı, fakat ayağı kırık ve kış olduğu için çok soğuktu. Pozanti'yi geçerken tren yolu bekçisi sobayı yakmış ısımıyordu. Ben memura rica ettim, 'Hastamız var, ocağımızın ayağı kırıldı, parasını verelim, azıcık yemek ısıtacağız.' dedim. Memur razı oldu, 'Buyurun ısıtın.' dedi. Zübeyir Ağabey'le Üstad arabada kaldı. Hüsnü kardeşle ben yemeğin suyunu süzdük, çok az tereyağımız vardı, çay kaşığı ile kattık, bir yumurta ve biraz da yoğurt kattık. Üstadımız bir kaşık aldı, yiyemedi. Boğazından geçmedi. Gece Adana'dan geçtik, yatsıdan sonra

Ceyhan'a vardık. O zaman yol Ceyhan'ın içinden geçiyordu. Ceyhan'ın kıyısında yatsı namazını kıldık

Hüsnü de bir saat uyudu, devamlı arabayı kullanıyordu. Sahurda Osmaniye'ye vardık, girişte benzin aldık. Ve sahur yemeği yedik. Üstadımız ise hiçbir şey yiyemiyordu. Sabah namazını da Alman Pınarı'nın başında, biz dışarıda, Üstadımız yine arabanın içinde kıldık. O zamana kadar o dağa Gâvur Dağı derlerdi. Sonra da o dağa Nur Dağı ismini koydular.

Sabahleyin 7:30 sıralarında Gaziantep'e vardık. Ben lokantadan çorba aldım ve yolu sordum. Gaziantep'te hiç eğlenmedik. Nizip yolundan giderken, kar yağdığından dolayı yollar çok bozuk ve çamurdu. Arabaların birçoğu yollarda saplanmış kalmıştı. Bizim ise ne lastiğimiz patladı, ne de arabamız bozuldu. Âdeta rüzgâr gibi gidiyorduk. Zübeyir Ağabey ve Hüsnü kardeşimiz Urfa'da çok kaldıkları için Urfa yollarını çok iyi biliyorlardı. Urfa'ya girdiğimizde saat tam on biri gösteriyordu.

Doğru Kadıoğlu Camii'ne gittik. Çünkü Abdullah Yeğin Ağabey oradaydı. Camiye yakın bir yere vardık. Zübeyir Ağabey camiye Abdullah Ağabey'i çağdırmaya koştu. Üstad, 'Çabuk gidelim benim beklemeye vaktim yok.' dedi. Abdullah Ağabey, Zübeyir Ağabey'le koşarak geldiler. Abdullah Ağabey'e sorduk, 'Hangi otel temiz ise bizi oraya götür.' Bu arada yanımızda başkaları da vardı. İpek Palas'a gittik. Üstad'ı indirirken çok kalabalık bir cemaat geldi, daha çokları Üstad'ı bilemiyordu. Otelin üçüncü katına çıkardık. Üstadımız kollarımızın arasından kendini yere atıverdi. Biz Üstadımızın koltuklarına girerek yatacağı odaya götürerek yatırdık. Köşede, 27 numaralı oda idi.

Ramazan-ı mübarek olduğundan, Urfalılar hatim okumakla meşgul idiler. Halk, Üstad'ın Urfa'ya geldiğini duyunca, İpek Palas'a doğru akın etmeye başladılar. Çokları, 'Neden bize haber vermediniz? Eğer evvelden haber verseydiniz, biz Gaziantep'e kadar gelir, Üstadımızı karşılardık.' dediler. Büyük ziyaret başlamış oldu. Zübeyir Ağabey ziyaretçileri kapıdan sırayla gönderiyordu. Ben de Üstad'ın ellerini tutuyordum, Üstad'ın ellerini öpüyorlardı. Üstad da onların başından öpüyor, bırakmak istemiyordu. Ben, 'Sen git de başkası gelsin.' dediğimde, 'Bak Üstad bırakmak istemiyor.' diyorlardı. Bizler de hayret ediyorduk. Çünkü bu bizim hiç görmediğimiz bir hâdise idi.

Isparta'da olsun, Emirdağ'da olsun, hasta olduğu zaman kimseyi yanına almazdı. Hatta Isparta'da iken Üstad'ın hastalığı anında, 'Üstadım, filanca ağabeylerimize söyleyelim mi?' dediğimizde Üstad, 'Hayır sizden başka kimse gelmesin.' derdi.

Urfa'da ise hiç kimseye itiraz etmedi. Bütün Urfalıları kucaklıyordu. Biz bilemedik. Mübarek Üstadımızı bütün Urfalılar ziyaret ettiler. Halk, esnaf, subay, asker; hep ziyaret ettiler. Mübarek Üstad hiç itiraz etmedi. Hem tahammül etti hem de yatmadı. Bizler de yatmadık. Hüsnü kardeş, 'Ben arabayı götüreyim, bir yere koyayım.' dedi. Ben de Üstad'ın yanında idim.

Nöbetle Zübeyir Ağabey ve ben Üstad'ı yalnız bırakmıyorduk. Ben nöbeti Zübeyir Ağabey'e teslim ettim. Birden iki sivil polis memuru geldi. Bana, 'Şoför nerede, hazırlanın gideceksiniz.' dedi. Ben de 'Üstadımız hasta.' diye konuşurken on-on bir resmî ve sivil polis daha geldiler, 'Hazırlanın hemen, Isparta'ya gideceksiniz.' dediler. Ben de 'Üstadımıza söyleyeyim.' dedim. Üstad'ın yanına girdim, vaziyeti anlattım.

Üstad, onları da çağırdı, onlar da Üstad'ın yanına girerek İçişleri Bakanı'nın emri olduğunu, Isparta'ya dönülmesi lâzım geldiğini söylediler.

Üstad, 'Acayip ben buraya ölmeye geldim. Belki de öleceğim. Siz benim hâlimi görüyorsunuz, siz beni müdafaa edin.' dedi.

Polisler, 'Biz emir kuluyuz, biz ne yapalım?' dediler. Ve Hüsnü kardeşi araba ile beraber otelin önüne getirdiler, halk müthiş kalabalıklar hâlinde toplandı. O anda otel müsteciri Mahmud Efendi, komiseri merdivenden aşağıya itti. 'Benim misafirimi nasıl zorla göndermek istersin?' diye bağırdı. Halk müthiş bir heyecan içinde idi. Biz de 'Üstad'ı zorla Isparta'ya gönderiyorlar.' diye halka söyleyince halk daha fazla heyecana geldi. 'Nasıl olur da böyle kıymetli bir misafirimizi, ölüm döşeğinden zorla kaldırıp gönderirler?' diye bağışmaya başladılar. Vaziyet çok gerginleşti. Polisler artık yukarı çıkıp otele giremez oldular. O zaman, 'Aman şoför nerede, arabayı buradan götürsün.' diye rica ettiler. Araba otelin önünden ayrıldı. Araba gittikten sonra millet biraz teskin oldu. Halk da yine Üstad'ı ziyarete devam ediyorlardı. Esnaf, memur, âmir, bütün particiler, askerler hep geliyorlardı. 'Üstad'ı göreceğiz, Üstad'ı ziyaret edeceğiz.' diye...

O arada bir doktor geldi, Üstad'ı muayene etmek için emniyetten bizzat gönderilmişti. Doktor muayene etmeden tekrar doktoru geri çevirdiler. Çünkü doktor muayene etse mümkün değil ki sağlam raporu versin. Hasta raporu almaması için muayene ettirmeden geri çevirdiler.

Tekrar komiser rica etti, kendisi bizzat Üstad ile görüşmek istedi. Hatta komiser şöyle demişti:

‘Yaman Üstadınız var. Ona söyleyin, yukarıdan, vekâletten katî emir var, hemen Urfa’dan çıkacaksınız. Doğru geldiğiniz yere. Kendi arabanız ile gidemezseniz, sizi ambulansla göndereceğiz.’

‘Efendim hastalığı şiddetlidir, tekrar 24 saatlik yol zahmetine katlanması imkânsız. Biz Üstadımıza müdahale edemeyiz, zaten bitkin bir hâldedir.’ dedik.

O da, ‘Buraya nasıl kalkıp geldi ise, öyle de gidecek. Bizzat Vekil Bey’den gelen emir kat’idir. Hemen Urfa’dan çıkacaksınız.’

‘Biz hiç müdahale edemeyiz, siz gelin, bizzat söyleyip durumu arzedin, bize gidelim derse biz de gideriz. Biz kendisine hiçbir şey söyleyemeyiz. Sizin emrinizi de biz ona tebliğ edemeyiz.’

Emniyet Müdürü ve memurlar hiddetlenip bağırıp çağırıyorlardı. ‘Ne demek o öyle, siz ona en küçük bir şey de mi söyleyemezsiniz?’

‘Evet efendim, söyleyemeyiz. Üstadımız ne derse harfiyyen yerine getiririz.’

‘Ben de âmirlerime bağlıyım. İki saat içinde burayı terk edip Isparta’ya döneceksiniz.’ diyorlardı.

Bu esnada Bediüzzaman’ın Urfa’dan çıkarılacağı haberi bütün havali-de süratle yayılıyordu. Durumu haber alan DP İl Başkanı Mehmed Hatiboğlu koşarak Emniyete gelip Emniyet Müdürüne sertçe çıkışıyordu.

‘Ne oluyor, eğer Bediüzzaman Hazretlerini buradan çıkarırsanız, karşınızda beni bulursunuz. Bir kılına hâlel gelmeyeceği gibi, buradan bir adım dahi attıramazsınız. Bu bizim misafirimizdir.’

‘Efendim, üstten, vekâletten emir var. Derhal geldiği gibi dönecek.’ diyorlardı.

‘Nasıl döner yahu, adamcağız şiddetli hasta, kıpırdayacak hâlde değil, çok muhterem bir zâttır, misafir olarak buraya gelmiş. Tanrı misafiridir. Bu kadar tazyike lüzum yok.’

‘Efendim, Ankara’dan gelen emir çok şiddetlidir ve kat’idir, derhal dönmesi lâzım.’ denince, hiddetlenen Hatiboğlu tabancasını masaya dayadı.

Bediüzzaman’ın Urfa’dan götürüleceğini haber alan beş-altı bin kişi otelin önünde toplanmışlardı. Bu durum karşısında hastaneye koştuk. Baştabibe bir dilekçe ile müracaat ederek, yola devam edemeyecek olduğunu arz ile muayenesini istedik. Mehmed Hatiboğlu hükûmet doktorunu getirdi. Bediüzzaman’ı muayene eden doktor, ‘Siz ne cesaretle buraya geldiniz, kırk derece ateşi var. Bu durumda hiçbir yere gidemez. Yarın dokuzda gelin, bu zâta heyet raporu verelim. Bu hâli ile bir yere gidemez.’ diye teminat verdi.

Akşam namazından sonra ben bir türlü ayakta duramadım. Durumu Zübeyir Ağabey’e anlattım. ‘Kardeşim, git yat.’ dedi ve ben de yattım. İki saat filan uyumuşum ki Zübeyir Ağabey geldi. ‘Kardeşim tahammül kalmadı, bir haftadır uyumadım.’ Ben de ‘Gel Zübeyir Ağabey, hemen nöbeti değişelim.’ dedim. Yatsı namazını kıldım. Zübeyir Ağabey yattı. Hüsnü kardeşimle beraberdik. Hüsnü, ‘Düşeceğim, ayaklarım da uykusuzluktan sancıyor.’ dedi. Hüsnü’ye ‘Ben iyiyim, sen de git.’ dedim. Hüsnü de Zübeyir ve Abdullah Ağabey’in kaldığı odaya gitti.

Ben, Üstad’ın yanında idim, kapı arkadan kilitliydi. Gündüzden Üstad çok hararetle olduğu için, buz istemişti. Biz aramış bulamamıştık. Gece arkadaşlar bir yerden buz bulup getirmişlerdi. ‘Buz bulduk Üstadım.’ dedim, istemedi. ‘Üstadım çay yapayım.’ dedim. Üstad ‘İstemez.’ diye işaret etti. Üstad’ın mübarek dudakları kuruyordu. Ben ıslak mendille siliyordum, bu hiç görülmemiş bir hararetti. Saat iki buçuk sıralarında idi. Ben Üstad’ın üzerini örtüyordum. Üstad atıyordu. Bir müddet böyle devam etti. Üstad ışıktan rahatsız olmasın diye lâmbaya mendil sararak ışığı azaltmıştım. Bir ara birden Üstad boynumu tuttu, ben Üstad’ın kollarını ovuyordum. O anda Üstad ellerini göğsüne koydu uyudu. Ben de Üstad uyudu diye sobayı yaktım. Üstad’ın ayak ucuna geçip uyanacak diye bekliyordum. Ağabeyler de gelecek ve sahur yemeği yiyeceğiz, diyordum.

Ah bilmiyordum ki Üstadım ebedî âleme göçmüş. Bu fâni dünyaya gözünü yummuş. Başımдан hiç geçmemişti ki nasıl bileyim, Üstadımın vefatını anlamayarak uyudu zannediyordum. Sahur da geçti. Abdullah ve Zübeyir Ağabey’le Hüsnü kardeş geldiler. ‘Bayram, uyuyakalmışız.’ dediler. Ben de ‘Siz gelin, Üstad uyudu, üşütmeyin, ben sabah namazını kılayım.’ diye onların yattığı odaya geçip namaz kıldım. Cüzüm vardı, onu okuyup biraz yatayım derken, birden içeriden ağabeyler, ‘Yahu Bayram, Üstad Hazretlerinden ses gelmiyor.’ dediler. Ben, ‘Üstad uyudu, onu üşütmeyin.’ dedim. Tekrar geldiler. ‘Bayram, Üstad’dan ses gelmiyor.’ deyince ben de beraber Üstad’ın odasına vardım. Zübeyir Ağabey baş ucunda, dördümüz Üstad’a bakıyoruz. Üstad’dan hiç ses gelmiyor. Fakat vücudu sıcacık. Bizi müthiş bir telâş aldı. Zübeyir Ağabey ‘Üstad’da böyle hâller olur, geçer.’ diyordu ama, ben fena üzüliyordum. Hiçbirimizin başından böyle bir hâdise geçmemişti. Zübeyir Ağabey, ‘Urfa’da Elâzıglı Vaiz Ömer Efendi var, ona haber gönderelim, o bilir.’ dedi. Haber gönderdik, geldi. Üstad’ı görünce; *إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ* 876 Üstad vefat etmiş kardeşlerim.’ dedi.877

Üstad’ın vefatına katiyen inanmıyordum. 1949’da Afyon hapsinde Üstadımızı zehirlemişlerdi. Üstad’ın dili kızarmıştı. Biz devamlı ağlıyorduk. Zübeyir Ağabey’le Ceylân Ağabeyler beraberdi. O anda Ahmed Feyzi Ağabey: ‘Budalalar ne ağlıyorsunuz, daha Üstad’ın ömrü uzun.’ demişti. O anda Ahmed Feyzi Ağabey’in sözleri hatırıma geldi. ‘Acaba yine Üstad’ın ömrü uzun mu?’ diye kendimi teselli ediyordum. Kimseye bir şey diyemiyorduk.

Zübeyir Ağabey, Hüsnü kardeş, Abdullah Ağabey, Üstad’ın yanından ayrıldılar. Isparta, Ankara, Emirdağ, İstanbul, Diyarbakır vesâire yerlere Üstad’ın vefat haberini telgraf çekerek bildiriyorlardı. Sabahleyin halk yine Üstad’ı ziyarete başladı. Ben de pencereden, ‘Üstadımız uyudu.’ dedim. Üstadımızın üstüne bir tülbent örtmüştük. Az sonra otel sahibi gelmiş, kapıdan şöyle bakınca durumu anlamıştı. Eyvah, deyip dizlerine vurarak feryat etmeye başlamıştı. Dışarıda otelci ile Emniyet Müdürü karşılaşınca, Emniyet Müdürü, ‘Bu telâş nedir?’ diye soruyor, o da ‘Bediüzzaman Hazretleri vefat etti.’ demiş.

876 “Biz Allah’a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O’na döneceğiz.” (Bakara Sûresi 2/156)

877 23 Mart 1960 Çarşamba.

‘Hakikat mi?’ diyor, o da ‘Evet.’ diyor. Emniyet Müdürü ve bütün emniyet teşkilâtı ve otelin önüne Üstad’ı Isparta’ya zorla göndermek için gelen jandarma teşkilâtı geri döndüler. Hemen Emniyet Müdürü aslı olup olmadığını anlamak için bir doktor gönderdi. Doktor geldi ve Üstad’ı muayene etti ve ‘Allah Allah çok fazla harareti var.’ dedi. Bana, ‘Bir ayna var mı?’ diye sordu. Üstad’ın ağzına, getirdiğim aynayı koydu, nefes gelmediğini görünce, ‘Evet Üstad vefat etmiş.’ dedi. ‘Fakat hiç ölüm hâline benzemiyor, yalnız bu cenazenin hemen kalkmasını istemiyorum. Biraz kalsın, ben şüpheleniyorum.’ dedi. Daha sonra doktor raporu yazdı ve emniyete verdi. Zaten biz de hemen kalkmasını istemiyorduk. O arada tereke hâkimi geldi. Üstad’ın saat, cübbe, seccade, sarık gibi eşyalarını tesbit etti. Bunları kardeşine verilmesini kararlaştırdı.

Vefat haberini alan binlerce Urfalı akın ederek otelin önünü doldurdular. Bütün illere telgraflarla, telefonlarla Üstad’ın vefat haberi duyuruldu. Mehmed Hatiboğlu ve diğer Urfa’nın ileri gelenleri, ‘Üstad’ı Dergâh’ta yıkayacağız ve oraya defnedeceğiz.’ diye karar aldılar. Üstad’ın mübarek naaşı öğle namazından sonra İpek Palas’tan alındı ve iki saatte ancak Dergâh’a gidebildi. Müthiş bir kalabalık vardı. Bütün Urfalılar dükkânlarını kapamışlardı. Cenaze giderken ben ve Hüsnü kardeş bayılmıştık. Abdullah Yeğin Ağabey de bizi teselli ediyordu. ‘Çocuk musunuz? Kendinize gelin.’ diye...

Urfa’da şimdiye kadar böyle bir kalabalığın daha meydana gelmediğini söylüyorlardı Urfalılar...

Dergâh’a vardığımızda çok kalabalıktı. Dergâh’a girmek de çok zordu. Bizim içeri girmemiz için açıldılar. Üstad’ın cenazesini Dergâh’ın içinde yıkamak mümkün oldu. Üstad’ın cenazesini Molla Abdülhamid Efendi⁸⁷⁸ yıkadı. Molla Abdülhamid Efendi, Şafî

⁸⁷⁸ Bediüzzaman Said Nursî’nin cenazesini yıkayan Urfa’nın büyük ve tanınmış âlimlerinden Molla Abdülhamid Efendi bir hatırasını şöyle anlatıyor:

“Kadioğlu Camii’nde itikâfta idim. Gece rüyamda Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerini gördüm. Bana ‘Ben vefat edeceğim. Benim cenazemde bulunup beni yıkayacaksın.’ diye emretti. Ben de cevaben, ‘Ya Üstad! Şu anda dinen itikâftan çıkmama cevaz yoktur. Nasıl çıkabilirim.’ dedim. Bunun üzerine Hazreti Üstad: ‘Mülteka’l-Ebhur’un filân sayfasında cevaz vardır. Oraya bak.’ dedi.

Sabahleyin uyandım. Rüyamın heyecanı içinde hemen kitaba baktım. Hakikaten aynen dediği gibi çıktı. Ben de itikaftan çıkarak cenazesini yıkamak şerefine nail oldum.” (Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 461)

mezhebindendi. Üstad'ın hizmetkârları Zübeyir Ağabey, Hüsnü kardeş, Abdullah Ağabey ve Hulusi Ağabey beraber yardım ettik. Oradan Ulu Cami'ye Üstad için hatim okumaya gittik. Cenazeyi de beraber götürdük.

O gece Üstad'ın cenazesi camide kaldı. Diyarbakır, Elâzığ, Maraş, Gaziantep, Adana ve Urfa civarı, vilâyet, kaza ve köylerden gelen çok kalabalık bir cemaatle sabaha kadar hatimler okundu. Cenaze Cuma günü kaldırılacakken Urfa'da çok fazla izdiham olmasından dolayı vazgeçildi. Bir de Isparta milletvekilleri Menderes'e çıkarak, Üstad'ın cenazesini Isparta'ya götürmek istediklerini söylemişler.

Urfa halkı bunu duyunca, 'Biz buradan cenaze vermeyiz.' dediler. Ve gündün güne de sadece Türkiye'den değil, dış devletlerden duyanlar da Üstad'ın cenazesine geliyorlardı. Bu durum üzerine Urfa Valisi Şerafettin Atak, bizi çağırды ve rica etti. 'Cenaze, Cuma günü kalkacaktı, çok fazla dahilden ve hariçten kalabalık gelmeye başladı, sizden rica ediyorum, biz bugün ikindi namazını müteakiben cenazeyi defnedeceğiz.' dedi. Aniden belediye hoparlörüyle ilân edildi: 'Cenaze namazı Perşembe günü ikindi namazından sonra kılınacak.' diye. Bir gün önce de Cuma namazında kılınacağı ilân edilmişti. Ve Perşembe günü ikindi namazını müteakiben, Vali ve Belediye Reisi de dahil olmak üzere cenaze namazı kılındı.

Şunu arzetmeden geçemeyeceğim: Cenaze yıkanırken, muhtelif renk ve büyüklükte çeşitli kuşlar geldiler, biz hayret ettik ve hafif hafif de yağmur devam ediyordu. Urfa'da Mübarek Şeyh Müslim isminde bir zât, 1954 yılında Dergâh'ı tamir ettirdiği sırada ayrıca kendisi için de bu iki kubbeli yeri yaptırıyor. Talebeleri ve müridleri vasiyeti anında, 'Seni buraya defnedelim.' dediklerinde, 'Benim yerim başka yerdir. Buranın sahibi vardır ve gelecektir, burası onundur.' diyor.

Üstadımızı defin anında, cenaze kabre indirilirken, çok fazla kalabalıktı. Hatta bir ara Vali yere düşüp altta kalarak eziliyordu. Cenazeyi taşımak için birlikler, halk ve polis birbirlerinin ellerinden âdeta zorla alıyorlardı.

Acayip bir kalabalık vardı. Perşembe günü ikindi namazını müteakip Üstadımız defnedildi. Ancak, hususi araba tutanlar yetişebildiler. Ceylân Ağabey, Çalışkan Hanedanı, Emirdağ Nur talebeleri çok zor

yetiştiler. Merhum Ceylân Ağabey çok fazla üzüldü. ‘Kaç sene Üstad’a hizmet ettik de vefatında bulunamadım.’ diye. Çokları da Cumaya kalacak diye, Cuma günü sabah geldiler. Emniyet mülâhazasıyla askerî birlikler, Urfa’nın etrafını tanklarla çevirmişti.

Son Hatıralar

Üstad’ın Kabrinin Bilinmeyen Bir Yere Nakledilmesi

11 Temmuz 1960 Pazartesi günü Urfa Valisi Necdet Yalçın ile Doğu Bölgesi Kolordu Kumandanı askerî bir uçakla Konya’ya gelirler. Konya İmam Hatip Okulu’nda Meslek Dersleri öğretmeliği yapmakta olan Bediüzzaman Said Nursî’nin kardeşi Abdümcid Ünlükul o gün bir memurla vilâyete çağrılır. Kendisine:

- Kardeşin Said Efendi’nin cenazesini Urfa’dan nakledeceğiz, derler.⁸⁷⁹

- Siz istemiş olacaksınız. Şu kâğıda imza edin.
- Benim böyle bir isteğim yok.
- Hadi çok uzatma, burayı imza et.

Abdümcid Ünlükul’un Muzaffer Arslan’a anlattığına göre Cemal Tural ile beraber Abdümcid Ünlükul askerî bir uçakla Urfa’ya gelirler...

O gün bir subay da Urfa’dan Diyarbakır’a giderek galvanizli bir tabut yaptırıp getirmiştir.

Ertesi gün yani 12 Temmuz 1960 Salı günü gece saat 00:30’da askerî kuvvetler Urfa’ya geldiler. Şehirde derin bir sessizlik vardı. Ortalıkta hiç kimse görünmüyordu, herkes uykudaydı. O gün bekçilere vazife verilmemiş, onların yerini askerler ve jandarmalar almıştı. Şehrin bütün mühim yerleri askerler ve zırhlı vasıtalar tarafından tutulmuştu. Saat 01:00’de de Halilürrahman Camii sıkı bir kordon altına alınmıştı.

⁸⁷⁹ 27 Mayıs 1960’ta askerî darbe oluyor ve Demokrat Parti kapatılarak hükûmet azaları Anayasa Mahkemesine sevk ediliyor. Mahkeme, Başbakan Adnan Menderes ve iki bakan için idam, diğeri bakan ve Demokrat Parti mesulleri için de muhtelif süreli hapis cezaları ile son buluyor. Bunun üzerine başta Nur talebeleri olmak üzere, bilumum İslâmî hareketler için tekrar sıkıştırmalar başlıyor. Hatta, din düşmanlarının Üstad Bediüzzaman Said Nursî’ye olan kin ve adavetleri vefatından sonra da sona ermemiştir. Ondan kabirde de olsa intikamlarını almak için kabri açılarak naaşı alınmış ve meçhul bir yere götürülerek defnedilmiştir.

Askerler kendilerine verilen emirle Bediüzzaman Said Nursî'nin kabrinin bulunduğu iki kubbeli yerin üst pencerelerinin demir parmaklıklarını kırarak içeri girerler. Ellerinde demir âletler balyozlarla mermer mezarı parçalamaya başlarlar.⁸⁸⁰

Er, Muşlu Boksör Yusuf'un anlattığına göre parçalanan mezardan Bediüzzaman'ın naaşı bozulmamış olarak çıkınca, oradaki erler: 'Bu zât şehitmiş. Bunun mezarını açmak günahdır.' diye kendi kendilerine konuşurlar.

Abdümecid Ünlükul ise gözyaşları içinde ağabeyi ve üstadı Bediüzzaman Said Nursî'nin yüzüne bakıyor. Yüz on bir gün sonra açılan kabirde merhumun naaşı hiç bozulmamış, yalnız kefeni biraz sararmıştı.

Galvaniz tabutun kapağı lehimlendikten sonra hazırlanan uçağa koymak isterler. Fakat uçak dar gelir. Diyarbakır'dan ikinci bir askeri uçak getirilir. Tabut o uçağa yerleştirilir. Kardeşi Abdumecid'i de uçağa bindirirler.⁸⁸¹

Emekli pilot Astsubay Ali Demirel'in bize anlattığına göre Pilot Astsubay Ahmed Kırıl'ın kullandığı C 47 askeri uçağı Afyon havaalanına iner. Tabut orada geceleyin askerî bir vasıta ile Abdülmecid Ünlükul ile beraber Dinar-Baladız üzerinden Isparta istikametine götürülür.

Bugün bilinmeyen kabrine tabut yerleştirilir. Ortalık ağarmadan, kendi isteği üzerine aynı gecenin içinde tekrar Abdülmecid Ünlükul'u Konya'ya götürür bırakırlar.⁸⁸²

Üstad'ın Kabri ile Alâkalı Vasiyeti

İhtimaldir ki Üstad'ın kabrinin bilinmeyen bir yere nakli, onun vasiyetine kader-i ilâhî'nin bir cevabıdır.

Üstadımız izzet-i ilmiyeyi muhafaza için eski zamandan beri en büyük reislere tezellül etmedi. Hem halkların hediyesini kabul etmiyordu. Şimdi ise Üstadımız hem zayıf olduğu hâlde, ehl-i ilme bir

⁸⁸⁰ Yılmaz Büyükerşen. "Said Kürdî'nin Cesedi Nasıl Nakledildi" Dünya, 20 Temmuz 1960

⁸⁸¹ Eşref Edip, "Bediüzzaman'ın Kabri Hâlâ Gizli mi Kalacak?" Bugün, 22 Aralık 1967

⁸⁸² Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* 466-470

mahzuru olmayan hediyeği ise hastalıkla alamıyor. Hatta biz hizmet-kârlarından dahi en küçük bir şeyi mukabelesiz yiyemiyor. Yese hasta oluyor. Bu hâleti, hiçbir şeye âlet olmayan Risale-i Nur'daki âzamî ihlâsın muhafazası için, bir hastalık sûretini aldı ve hastalıkla bu kaidelerini bozmaktan men ediliyor, itikadındayız. Hatta Risale-i Nur'un her tarafta neşir ve intişarının büyük bir bayramı münasebetiyle ehl-i ilme lâzım olan musafaha ve sohbet etmekten ve bu mübarek bayramda da en has talebeleri ve kardeşleriyle musafaha ve sohbetten ve ona bakmaktan da şiddetle sıkılıp âzamî ihlâsın muhafazası için bir hastalık hâleti alarak men edildiği ona ihtar edildi. Hatta bizler gördük ki bu mübarek bayramda şiddetli hastalığı için talebelerine dedi:

- "Benim kabrimi gayet gizli bir yerde, bir-iki talebenden başka hiç kimse bilmemek lâzım geliyor. Bunu vasiyet ediyorum. Çünkü dünyada sohbetten beni men eden bir hakikat, elbette vefatımdan sonra da o hakikat bu sûrette beni mecbur ediyor."

Biz de Üstadımızdan sorduk:

- "Kabri ziyarete gelenler Fatiha okur, hayır kazanır. Acaba siz ne hikmete binaen kabrinizi ziyaret etmeyi men ediyorsunuz?"

Cevaben Üstadımız dedi ki:

- "Bu dehşetli zamanda, eski zamandaki firavunların dünyevî şan ve şeref arzusuyla heykeller ve resimler ve mummyalarla nazar-ı beşeri kendilerine çevirmeleri gibi, enaniyet ve benlik, verdiği gafletle, heykeller ve resimler ve gazetelerle nazarları, mânâ-yı harfiden mânâ-yı ismiyle tamamen kendilerine çevirtmeleri ve uhrevî istikbalden ziyade dünyevî istikbali hayal edinmiş olmaları ile, eski zamandaki lillâh için ziyarete mukabil, ehl-i dünya kısmen bu hakikate muhalif olarak mevtanın dünyevî şan ve şerefine ziyade ehemmiyet verir. Öyle ziyaret ediyorlar. Ben de Risale-i Nur'daki âzamî ihlâsı kırmamak için ve o ihlâsın sırrıyla, kabrimi bildirmemeyi vasiyet ediyorum. Hem şarkta, hem garpta, hem kim olursa olsun, okudukları Fatihalar o ruha gider.

Dünyada beni sohbetten men eden bir hakikat, elbette vefatımdan sonra da o hakikat bu sûretle, beni sevap cihetiyle değil, dünya cihetiyle men etmeye mecbur edecek." dedi.

*Hizmetinde bulunan talebeleri*⁸⁸³

⁸⁸³ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1896

Vasiyetnâmenin Hâşiyesidir

Üstadımız âhir ömründe insanların sohbetinden men edildiği cihetle anladı ki:

“Bu zamanda şahsiyet cihetiyle insanlara zarar verecek hâller var. Risale-i Nur’un mesleğindeki âzamî ihlâs için bu hastalık verilmiş. Çünkü bu zamanda şan, şeref perdesi altında riyakârlık yer aldığından, âzamî ihlâs ile bütün bütün enaniyeti terk lâzımdır. Dostlar uzaktan ruhumu Fatiha okusunlar, mânevî dua ve ziyaret etsinler. Kabrimin yanına gelmesinler. Fatiha uzaktan da olsa ruhumu gelir. Risale-i Nur’daki âzamî ihlâs ile bütün bütün terk-i enaniyet için buna bir mânevî sebep hissediyorum. Kendini Risale-i Nur’a vakfetmiş olan, yanımda bulunanlardan nöbetle birer adam kabrimin yakınında olup bu mânâyı, lüzumsuz ziyarete gelenlere bildirsinler.”

*Said Nursî*⁸⁸⁴

ed-Dâî

885* Yıkılmış bir mezarım ki yığılmıştır içinde
Said’den yetmiş dokuz emvât^{886**} bâ-âsam âlâma.
Sekseninci olmuştur, mezara bir mezar taş.
Beraber ağlıyor^{887***} hüsrân-ı İslâm’a.
Mezar taşım la pür-emvât enindâr o mezarımla

⁸⁸⁴ Agc. 2/1894-1895

⁸⁸⁵ * Bu kıta, onun imzasıdır.

⁸⁸⁶ ** Her senede iki defa cisim tazelendiği için iki Said ölmüş demektir. Hem bu sene Said yetmiş dokuz senesindedir. Her bir senede bir Said ölmüş demektir ki bu tarihe kadar Said yaşayacak. (Muhterem müellif bu hâşiyeyi 1951’de eklemiştir. Mustafa Sungur.)

“Ben bu anda, seksen Said’den telhis ile tezahür etmişim. Onlar müselsel şahsî kıyametler ve müteselsil istinsahlar ile çalkalanıp şu zamana beni fırlatmışlar.

Şu Said yetmiş dokuz meyyit, bir hayy-ı nâtıkın fihristesidir. Eğer zamanın suyu donup dursa mütemessil olan o Saidler birbirlerini görseler, şiddet-i tehalüftten birbirlerini tanımayacaklardır. Ben onların üstünde yuvarlandım; hasenat, lezzat dağıldı kaldı. Seyyiat, âlâm toplandı, yüklendi. Nasıl ki şimdi o merhalelerde daima ben benim. Öyle de mevtimle gelecek menzillerde de yine ben benim. Lâkin her senede şu menzihanelerdeki zerrat, iki muhaceret-i umumî yaptığından, ‘ene’ dahi libasını değiştirir, yırtılmış Said’i atar, yeni Said’i giyer.”

⁸⁸⁷ ***Yirmi sene sonraki bu şimdiki hâli, hiss-i kable’l-vuku’ ile hissetmiş.

Revanım saha-yı ukbâ-yı ferdâma.
Yakînım var ki: İstikbal semâvâtı, zemin-i âsiyâbâ
Hem olur teslim, yed-i beyzâ-yı İslâm'a.
Zira yemin-i yümn-ü îmândır
Verir emn ü emân ile enâma...⁸⁸⁸

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:
GERİYE KALAN ALTIN PARİLTİLER

A) ÜSTAD'IN BAZI ÖZELLİKLERİ

1- Bast-Kabz Hâlleri

Bilirim ki kâh minare başında kâh kuyu dibinde konuşuyorum. Neyleyeyim zuhurat öyle. “Şuâat” ve şu kitapta mütekellim âciz kalbimdir. Muhatap âsi nefsimdir...⁸⁸⁹

2- Kesinlikle Hediye Kabul Etmeyişi

“Fakir ve muhtaç olduğum ve zâhid ve sofı ve riyazetçi olmadığım ve büyük bir şeref ve haysiyet ve hanedanlık haysiyetinden, şan u şerefinden hissedar olmadığım hâlde, tarihçe-i hayatımda yazıldığı gibi, küçükten beri halkların mallarını, hediyelerini kabul edemiyordum, ihtiyacımı izhara tenezzül edemiyordum. Beni bilenler gibi, ben de çok hayret ederdim. Şimdi hassaten birkaç sene zarfında anlaşıldı ki Risale-i Nur’un dehşetli bir mücahedesinde, tamâ ve mal yüzünden mağlûp olmamak ve itiraz gelmemek için o hâlet-i ruhiye bize ihsan edilmişti. Yoksa, düşmanlarım o cihetten büyük bir darbe indirecektiler.”⁸⁹⁰

“Bilirsiniz ki kendim sadaka ve yardımları kabul etmediğim gibi, öyle yardımlara da vesile olamadığımdan, kendi elbisemi ve lüzumlu eşyayı satıp o parayla kendi kitaplarımı, yazan kardeşlerimden satın alıyorum. Tâ Risale-i Nur’un ihlâsına dünya menfaatleri girmesin,

⁸⁸⁹ Mesnevî-i Nuriye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1367

⁸⁹⁰ Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1698-1699

bir zarar vermesin ve başka kardeşler de ibret alıp hiçbir şeye âlet edilmesin.”⁸⁹¹

“Ve istiğnâ sebebinin en mühimmi; mezhebimizce en müteber olan İbni Hacer diyor ki: ‘Salâhat niyetiyle sana verilen bir şeyi, sâlih olmazsan kabul etmek haramdır.’⁸⁹²

İşte, şu zamanın insanları hırs ve tamâ yüzünden küçük bir hediyesini pek pahalı satıyorlar. Benim gibi günahkâr bir bîçâreyi, sâlih veya veli tasavvur ederek, sonra bir ekmeğe veriyorlar.

Eğer –hâşâ– ben kendimi sâlih bilsem; o alâmet-i gururdur, salâhatin ademine delildir. Eğer kendimi sâlih bilmezsem, o malı kabul etmek câiz değildir. Hem âhirete müteveccih âmâle mukabil sadaka ve hediye almak, âhretin bâki meyvelerini dünyada fâni bir sûrette yemek demektir.”⁸⁹³

Fakat çok rica ederim ki gücenmeyiniz, hediye kabul edemedim. Adem-i kabulün esbabı çoktur. En mühim bir sebep, benim kardeşlerim ve talebelerimle olan münasebetin samimiyetini ve ihlâsı zedelemektir. Hem iktisat, bereket ve kanaat sayesinde, şiddetli ihtiyacım olmadığı hâlde, dünya malına el uzatmak elimde değil.. ihtiyarım haricindedir. Hem bir misalle ince bir sebebi anlatacağım:

Mühim bir tüccar dostum otuz kuruşluk bir çay getirdi, kabul etmedim.

- İstanbul’dan senin için getirdim, beni kırma, dedi. Kabul ettim. Fakat iki kat fiyatını verdim.

Dedi:

- Niçin böyle yapıyorsun, hikmeti nedir?

Dedim:

- Benden aldığın dersi, elmas derecesinden şişe derecesine indirmemektir. Senin menfaatin için, menfaatimi terk ediyorum. Çünkü dünyaya tenezzül etmez, tamah ve zillete düşmez, hakikat mukabilinde dünya malını almaz, tasannua mecbur olmaz bir üstadın alınan dersi hakikat elmas kıymetinde ise sadaka almaya mecbur olmuş, ehl-i ser-vete tasannua muhtar kalmış, tamah zilletiyle izzet-i ilmîni feda etmiş,

⁸⁹¹ Açe. 2/1797

⁸⁹² Bkz.: İbn Hacer el-Heytemî, *Tuhfetü'l-Muhtâc bi Şerhi'l-Minhâc* 1/178

⁸⁹³ Mektubat, 2. Mektup, Altıncısı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/351

sadaka verenlere hoş görünmek için riyakârlığa temayül etmiş, âhîret meyvelerini dünyada yemeye cevaz göstermiş bir üstaddan alınan aynı ders-i hakikat, elmas derecesinden şîşe derecesine iner. İşte, sana mânen otuz lira zarar vermekle, otuz kuruşluk menfaatimi aramak, bana ağır geliyor ve vicdansızlık telâkki ediyorum. Sen madem fedakârsın; ben de o fedakârlığa mukabil, menfaatinizi menfaatime tercih ediyorum, gücenme.”⁸⁹⁴

3- Kimseden Suâl Sormaması

Rüyasında Resûl-i Ekrem’e (aleyhissalâtü vesselâm) söz verdiği gibi⁸⁹⁵ daima kendisine yöneltilen bütün sorulara isabetli cevaplar vermiştir. Bu hususta kendileri derlerdi ki: “Ben ulemânın ilmîni inkâr etmem; binaenaleyh kendilerinden suâl sormak fazladır. Benim ilmimden şüphe edenler varsa sorsunlar, onlara cevap vereyim.”⁸⁹⁶

4- Evlenmemesi ve Dünyevî İşlerle Meşgul Olmaması

Kırk sene evvel Eski Said bu matbu kitabetlerinde, İşârâtü'l-İcâz’ın baştaki ifade-i meramında ve sair eserlerinde musırrane ve mükerreren talebelerine diyordu ki: “Hem maddî hem mânevî büyük bir zelzele-i içtimâî ve beşerî olacak. Benim dünya terkiyle inzivamı ve mücerret kalmamı gıpta edecekler.”⁸⁹⁷

Nefsini hizmet-i imaniye ve Kur’aniye’ye feda etmiş; özellikle Kur’ân hakkındaki entrikaları duyduktan sonra evliliği terk etti ve hayatı boyunca mücerret yaşadı. Üstad Hazretleri bu durumun sebeplerini şöyle açıklıyor:

Birincisi: Kırk seneden beri gayet dehşetli bir zındıka hücumu karşısında, her şeyini feda edecek hakikî fedakârlar lâzım geldiği bir zamanda, Kur’ân-ı Hakîm’in hakikatine, değil dünya saadetimi belki lüzum olsa âhîret saadetimi dahi feda etmeye karar verdim. Değil bir sünnet olan muvakkat dünya zevcelerini almak, belki bu dünyada on

⁸⁹⁴ Barla Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1458

⁸⁹⁵ “Doğumu ve Yetiştirilmesi” bölümünde bahsi geçmişti.

⁸⁹⁶ Tarihçe-i Hayat, İlk Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2130

⁸⁹⁷ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1856

huri de bana verilse idi, bırakmaya mecburdum ki ihlâs-ı hakikî ile hakikat-ı Kur'âniye'ye hizmet edebileyim. Çünkü bu dehşetli dinsizlik komiteleri, öyle dehşetli hücumları ve desiseleri yapıyorlardı ki bunlara karşı gelmek için âzamî fedakârlık yapmak ve harekât-ı dîniyesini rızâ-yı ilâhîden başka hiçbir şeye âlet yapmamak lâzım geliyordu.

Bîçare bir kısım âlimler ve ehl-i takvâ insanlar, çoluk-çocuğunun mâişet derdi için bid'alara fetva verdiler veya taraftar göründüler. Hususan din derslerini kaldırıp Ezan-ı Muhammedîyi kaldırmak gibi dehşetli hücumlara karşı, âzamî fedakârlık ve âzamî sebat ve metanet ve her şeyden istiğna etmek lüzumu karşısında ben bir sünnet-i seniyye olan evlenmek âdetini terk ettim ki tâ çok haramlara girmeyeyim. Ve çok vacipleri ve farzları yapabileyim. Bir sünnet yüzünden yüz günaha girilmez. Çünkü o kırk sene zarfında bir tek sünneti yerine getiren bazı hocalar on kebaire ve haramlara girmeye, bir kısım sünnet ve farzları bırakmaya kendilerini mecbur bildiler.

Saniyen: Âyet-i kerîmede: ⁸⁹⁸ فَاَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ ve hadîs-i şerif-teki ⁸⁹⁹ تَنَاقَحُوا تَكَاتُرًا gibi emirler emr-i daimî ve vücûbî değildirler. Belki istihbabî ve sünnet emirleridir. Hem şartlara bağlıdır hem de herkes için her vakit değildir.

Hem de *لَا رَهْبَانِيَّةَ فِي الْإِسْلَامِ* “Ruhbaniyet İslâmiyet'te yoktur” mânası, ruhbanîler gibi tecerrüt merduttur, hakikatsızdır, haramdır demek değildir. Belki, ⁹⁰⁰ خَيْرُ النَّاسِ مَنْ يَنْفَعُ النَّاسَ hadîsinin sırrı ile hayat-ı içtimaiyeye hizmet etmek için, içtimaî bir âdet-i İslâmiye'ye tervidir. Yoksa selef-i sâlihînden binlerle ehl-i hakikat inzivaya, mağaralara muvakkaten girmişler. Dünyanın fâni müzeyyenatından istiğna ve tecerrüt etmişler, tâ ki hayat-ı ebediyelerine tam hizmet etsinler.

Madem şahsî ve hususî kemâlât-ı bâkiyesi için dünyayı terk edenler, selef-i sâlihînden çok var. Elbette hususî değil, küllî ve umumi olarak çok bîçarelerin saadet-i bâkiyeleri için ve dalâlete düşmemeleri ve îmânlarını takviye edip kurtarmaları için ve hakikat-ı Kur'âniye ve

⁸⁹⁸ “Size helâl olup da arzu ettiğiniz kadınlardan evlenebilirsiniz.” (Nisâ Sûresi, 4/3)

⁸⁹⁹ “İzdivaç ediniz, çoğalmız.” Bagavî, *Meâlimü't-Tenzîl* 3/341; İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî* 9/111; Azîmâbâdî, *Avni'l-Mâbud* 6/28

⁹⁰⁰ “İnsanların en hayırlısı, onlara faydalı olandır.” (el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ* 1/472. Ayrıca bkz.: et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat* 6/58; el-Beyhakî, *Şuabü'l-İmân* 6/117)

imaniyeye tam hizmet etmek ve hariçten gelen, dahilde çıkan dinsizlere karşı dayanmak için, zail ve fâni dünyasını terk etmek, elbette sünnet-i seniyyeye muhalefet değil; belki hakikat-ı sünnete mutabakattır. Ve Sıddık-ı Ekber'in: "Cehennem'de vücudum büyüsün, tâ ehl-i imana yer bulunmasın" diye fedakârlıkta âzamî sadakatın bir zerresini kazanmak fikriyle, bîçare Said bütün ömründe tecerrüdü, istiğnayı ihtiyar etmiş.

Salisen: Risale-i Nur'un talebelerine: "Başkaları evleniyorlar, siz tezevvüçten vazgeçiniz." denilmemiş, denilmez. Fakat talebeler birkaç tabakadır. Bir tabakanın hakikî ihlâsı kaybetmemek ve hakikî fedakârlık ve âzamî bir sadakat taşımak için, dünya ihtiyaçlarına mümkün olduğu kadar ömrünün muvakkat bir kısmında bağlanmaması bu zamanda lâzım geliyor.

Eğer hizmet-i Kur'âniye ve imaniyede yardımcı bir hanım bulsa alır. Hizmetine zarar vermez. Lillâhilhamd, bu neviden çok Nur talebeleri var, zevceleri onlardan geri kalmıyorlar. Belki, kadınlardaki şefkatten gelen ücretsiz fitrî kahramanlık ve hakikî ihlâs cihetiyle zevcinden daha ileri gidebilir. Nur talebelerinin yetişmiş kısımlarından ekserisi evlenmişler, bu sünneti yerine getirmişlerdir. Risale-i Nur onlara der ki: Haneniz bir küçük Medrese-i Nuriye, bir mekteb-i irfan olsun ki bu sünnet tam yerine gelsin. Sünnet-i seniyyenin meyvesi olan çocuklar âhirete size şefaathı olsunlar. Dünyada da iman dersini alıp size hakikî evlât olsunlar. Yoksa bu otuz senede kısmen olduğu gibi o çocuklara yalnız terbiye-i medeniye verilse bir cihette o çocuklar dünyada faydasız ve âhirette davacı olarak "Ne için imanımı kurtarmadınız?" diyeceklerinden peder ve vâlidelerini mahzun etmek, sünnet-i seniyyenin hikmetine münâfi olur.⁹⁰¹

5- Sakal Bırakmayışı

Sakal meselesi ise Bu bir sünnettir, hocalara mahsus değil. Bu millette yüzde doksan sakalsız olanların içinde küçükten beri sakalsız bulundum. Bu yirmi senedir bana resmî hücumlarda bazı arkadaşlarımın sakallarını kestirmeleriyle, benim sakal bırakmadığım bir hikmet, bir inâyet-i ilâhiye olduğunu isbat etti. Eğer sakal olsaydı

⁹⁰¹ Hanımlar Rehberi, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2277-2278

tıraş edilseydi, Risale-i Nur'a büyük bir zarardı. Çünkü ölecektim, dayanamayacaktım.

Bazı âlimler "Sakalı tıraş etmek caiz değildir." demişler. Muradları, sakalı bıraktıktan sonra tıraş etmek haramdır, demektir. Yoksa hiç bırakmayan, bir sünneti terk etmiş olur. Fakat bu zamanda, dehşetli pek çok günah-ı kebirden çekinmek için, bu terk-i sünnete mukabil, Risale-i Nur'un irşadıyla, yirmi sene haps-i münferid hükmünde işken-celi bir hayat geçirdik; inşaallah o sünnetin terkine bir keffarettir.

Hem bunu katiyen ilân ediyorum ki: Risale-i Nur, Kur'ân'ın malıdır. Benim ne haddim var ki sahip olayım tâ ki kusurlarım ona sirayet etsin. Belki o Nur'un kusurlu bir hâdimi ve o elmas mücevherat dükânının bir dellâliyim.⁹⁰²

⁹⁰² Emirdağ Lâhikası-1, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1695.

"Mahkeme esnasında hâkim Üstad'a, 'Sanatın nedir?' diye sorunca, 'Benim sanatım iman kurtarmak, din kardeşlerimin imanları tutuşmuş yanıyor.' diye cevap verdi.

Ayrıca hâkim, sanki kendisi din adamıymış gibi, 'Neden sakal bırakmıyorsun? Niçin hiç evlenmedin?' diye sualler sordu. Üstad Hazretleri ise, 'Hapse girince siz kesmeyesiniz diye sakal bırakmadım; evlenmek sünnetini yerine getirenlerden bazılar dokuz farzı terk ettiler.' diye cevap verdi." (Şahiner, *Son Şahitler*, "Şahide Yüksel", 3/411)

"Belki hatırıma benim sakalsız olduğum gelir. Bunu size izah edeyim de tereddüdünüz gitsin. Bu sünneti işlemediğim sebebi: Benim bir milyondan fazla talebelerim vardır. Ben sakal bıraksam, bunlar da genç-ihltiyar hep sakal bırakacaklar. Gençlerdeki sakal ise akranları arasında istihza mevzuu olacaktır. Bu sebeple ben bu sünneti tehir ettim." (Şahiner, *Son Şahitler*, "Hilmi Arıcı", 2/ 265-266)

B) MEDRESETÜ'Z-ZEHRÂ

Medresetü'z-Zehrâ'nın Kurulmasını Gerektiren Sebepler 1- Medreselerde Fen İlimlerinin Gözden Düşmesi Hâtimenin Hâtimesi

Bir adam müstaid ve kabil olduğu şeyi terk ve ehil olmayan şeye teşebbüs etmek, şeriat-ı hilkate büyük bir itaatsizliktir. Zira şanı odur ki istidadı, sanatta intişar ve tedâhül; ve sanatın mekayisine ihtiram ve muhabbet ve nevâmisine temessül ve imtisal, elhasıl, fena fi's-sanat olmaktır. Vazife-i hilkat bu iken, bu yolsuzlukla sanatın sûret-i lâyıkasını tağyir eder. Ve nevâmisini incitir. Ve asıl müstaid olduğu sanata olan meyliyle, teşebbüs ettiği gayr-i tabii sanatın sûretini çirkin eder. Zira, bilkuvve olan meyil ve bilfiil olan sanatın imtizaçsızlığı için bir keşmekeş olur.

Bu sırra binaen, pek çok adam meylü'l-ağalık ve meylü'l-âmiriyyet ve meylü't-tefevvuk ile mütehakkim geçinmek istediğinden, ilmin şanında olan teşvik ve irşad ve nasihat ve lutfu terk edip kendi istibdat ve tefevvukuna vesile-i cebir ve tânif eder. İlme hizmete bedel, ilmi istihdam eder. Buna binaen, vezâif ehil olmayanın ellerine geçti. Bahusus medâris bununla indirasa yüz tuttu. Buna çare-i yegâne, daire-i vahide-nin hükmünde olan müderrisleri, darülfünûn gibi çok devaire tebdil ve tertip etmektir. Tâ herkes sevk-i insanîsi ile hakkına gitmekle, hikmet-i ezeliyenin emr-i mânevîsini, meyl-i fitrîsiyle imtisal edip kaide-i taksimü'l-a'mâle tatbik edilsin.

Tembih

Ulûm-u medarisin tedennîsine ve mecrâ-yı tabîiden çevrilmesine bir sebab-i mühim budur: Ulûm-u âliye (الٰيِه) maksud-u bizzat sırasına geçtiğinden, ulûm-u âliye (عَالِيِه) mühmel kaldığı gibi, libas-ı mânâ hükmünde olan ibare-i Arabiyenin halli, ezhanı zaptederek, asıl maksut olan ilim ise tebeî kalmakla beraber ibareleri bir derece mebzul olan ve silsile-i tahsile resmen geçen kitaplar evkat, efkârı kendine hasredip harice çıkmasına meydan vermemeleridir.⁹⁰³

2- Doğu İllerinin Islahı

Ben vilâyât-ı şarkıyede aşiretlerin hâl-i perişanîyetini görüyordum. Anladım ki: Dünyevî bir saadetimiz, bir cihetle fûnûn-u cedide-i medeniye ile olacak. O fûnûnun da gayr-i müteaffin bir mecrası ulemâ ve bir menbaı da medreseler olmak lâzımdır. Tâ ulemâ-yı din, fûnûn ile ünsiyet peyda etsin. Zira, o vilâyâta yarı-bedevî vatandaşların zimâm-ı ihtiyarı, ulemâ elindedir. Ve o sâik ile Dersaadet'e geldim.⁹⁰⁴

Bediüzzaman'ın, Şark Vilâyetlerinde Medresetü'z-Zehrâ'nın inşasının zorunlu olduğuna Dair Sultan İkinci Abdülhamid'e Sunduğu Dilekçe:

Millet-i Osmaniye meyanında mühim bir unsur teşkil eden Kürdistan ahalisinin ahvâli hükûmetçe malum ise de hizmet-i mukadese-i ilmiyeye dair bazı metalibâtı arzetmeye müsaade dilerim.

Şu cihan-ı medeniyette ve şu asr-ı terakki ve müsâbakatta sair ihvan gibi yek-âheng terakki olmak için hizmet-i hükûmetle “Kürdistan'ın” kasaba ve kurasında mektep tesis ve inşa buyurulmuş olduğu ayn-ı şükran ile meşhud ise de bundan yalnız lisan-ı Türkîye aşına etfal istifade ediyor. Lisana aşına olmayan evlâd-ı Ekrad, yalnız medâris-i ilmiyeyi mâden-i kemâlât bilmeleri ve mektep muallimlerinin lisan-ı mahallîye adem-i vukufiyetleri cihetiyle maariften mahrum kalmaktadır. Bu ise vahşeti, keşmekeşi, dolayısıyla garbın şematetini davet ediyor.

⁹⁰³ Muhakemat, 1. Makale, 12. Mukaddime, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2000

⁹⁰⁴ Divan-ı Harbi Örfî, 11. Cinayet, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1924

Hem de ahalinin vahşet ve taklid hâl-i ibtidasında kalmaları cihetleriyle, evham ve şükûkun tesirâtına hedef oluyor.

Eskiden beri herbir vechiyle Ekrad'ın mâ-dûnunda bulunanlar, bugün onların hâl-i tevakkufta kalmalarından istifade ediyor. Bu ise ehl-i hamiyeti düşündürüyor. Ve bu üç nokta, Kürtler için müstakbelde bir darbe-i müthişe hazırlıyor gibi ehl-i basireti dağdâr etmiştir.

Bunun çaresi: Numûne-i imtisal ve sebep-i teşvik ve terğîb olmak için Kürdistan'ın nikat-ı muhtelifesinde;

Biri: Ertûşi aşâiri merkezi olan Beytü'ş-şebâb cihetinde;

Diğeri: Mutkân, Belkan, Sason-vasatında;

Biri de: Sipkan ve Haydaran vasatı olan nefsi-i Van'da medrese nâm melufiyle ulûm-u diniye ve fûnun-u lâzıme ile beraber, hiç olmazsa ellişer talebe bulunmak ve oraca medar-ı maişetleri hükûmet-i seniyyece tesviye edilmek üzere üç dârü't-tâlim tesis edilmelidir. Bazı medârisin dahi ihyâsı maddî ve mânevî Kürdistan'ın hayat-ı istikbaliyesini temin eden esbab-ı mühimmesindendir. Bununla maarifin temeli teessüs eder. Ve bu mebd-i teessüsten ittihat takarrür edecek, ihtilâf-ı dahilîden dolayı mahvolan kuvve-i cesimeyi hükûmetin eline vermekle harice sarfettirmek için hakkıyla müstahak-ı adalet ve kabil-i medeniyet oldukları gibi, cevher-i fitriyelerini göstereceklerdir.⁹⁰⁵

3- Kur'ân'a Yapılan Çirkin Saldırıları

Altmış beş sene evvel⁹⁰⁶ bir vali bana bir gazete okudu. Bir dinsiz müstemlekât nâzırı Kur'ân'ı elinde tutup konferans vermiş. Demiş ki: “Bu İslâmların elinde kaldıkça, biz onlara hakikî hâkim olamayız, tahakkümümüz altında tutamayız. Ya Kur'ân'ı sukut ettirmeliyiz veya hut Müslümanları ondan soğutmalyız.”

İşte bu iki fikirle, dehşetli ifsat komitesi bu biçâre fedakâr, masum, hamiyetkâr millete zarar vermeye çalışmışlar. Ben de altmış beş sene evvel bu cereyana karşı, Kur'ân-ı Hakîm'den istimdat eyledim. Hakikate karşı kısa bir yol ve bir de pek büyük bir “Dârülfünun-u İslâmiye”

⁹⁰⁵ Badıllı, *Tarihçe* 147-148

⁹⁰⁶ “Reis-i Cumhur'a ve Başvekil'e” hitabıyla başlayan ve 1950 senesinden sonra Adnan Menderes ve Celal Bayar'a yazılan mektubun bir parçasıdır.

tasavvuru ile, altmış beş senedir, âhiretimizi kurtarmak ve onun bir faydası olarak hayat-ı dünyeviyemizi de istibdad-ı mutlakdan ve dalâletin helâketinden kurtarmaya ve akvam-ı İslâmiye'nin mâbeynindeki uhuvvetini inkişaf ettirmeye iki vesileyi bulduk.

Birinci vesilesi: Risale-i Nur'dur ki uhuvvet-i imaniyenin inkişafına kuvvet-i iman ile hizmet ettiğine kat'î delil, emsalsiz bir mazlumiyet ve âcizlik hâletinde telif edilmesi ve şimdi âlem-i İslâm'ın ekseri yerlerinde ve Avrupa ve Amerika'ya da tesirini göstermesi ve ihtilâlcilere ve dinsiz felsefeye ve otuz seneden beri dehşetli bir sûrette maddiyyun ve tabiiyyun gibi dinsizlik fikrine karşı galebe çalması ve hiçbir mahkeme ve ehl-i vukuf dahi onları cerh edememesidir. İnşaallah bir zaman da sizin gibi uhuvvet-i İslâmiye'nin anahtarını bulan zâtlar, bu mu'cize-i Kur'âniye'nin cilvesini âlem-i İslâm'a işittireceksiniz.

İkinci vesilesi: Altmış beş sene evvel Câmîü'l-Ezher'e gitmek istiyordum. Âlem-i İslâm'ın medresesidir, diye ben de o mübarek medresede bir ders almaya niyet ettim. Fakat kısmet olmadı. Cenab-ı Hak rahmetiyle bir fikir ruhuma verdi ki:

Câmîü'l-Ezher Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi, Asya Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük bir darülfünun, bir İslâm üniversitesi Asya'da lâzımdır. Tâ ki İslâm kavimlerini, meselâ: Arabistan, Hindistan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri, menfî ırkçılık ifsat etmesin. Hakikî, müsbet ve kudsî ve umumî milliyet-i hakikiye olan "İslâmiyet milliyeti" ile ⁹⁰⁷إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ Kur'ân'ın bir kanun-u esasîsinin tam inkişafına mazhar olsun. Ve felsefe fûnunu ile ulûm-u diniye birbiriyle barışsın ve Avrupa medeniyeti, İslâmiyet hakâikiyle tam müsâlaha etsin. Ve Anadolu'daki ehl-i mektep ve ehl-i medrese birbirine yardımcı olarak ittifak etsin diye, vilâyât-ı şarkiyenin merkezinde hem Hindistan hem Arabistan hem İran hem Kafkas hem Türkistan'ın ortasında, Medresetü'z-Zehra mânâsında, Câmîü'l-Ezher üslûbunda bir darülfünun hem mektep hem medrese olarak bir üniversite için, tam elli beş senedir Risale-i Nur'un hakâikine çalıştığım gibi ona da çalışmışım.⁹⁰⁸

⁹⁰⁷ "Müminler birbirleriyle ancak kardeşirler." (Hucurât Sûresi 49/10)

⁹⁰⁸ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1904-1905

4- Milliyetçilik Çığırkanlığına Reddiye ve Bölgede Asayişin Temini

İrkçılık fikri, Emevîler zamanında büyük bir tehlike verdiği ve Hürriyetin başında “kulüpler” sûretinde büyük zararı görülmesi ve Birinci Harb-i Umumî’de yine ırkçılığın istimaliyle mübarek kardeş Arapların mücahid Türklere karşı zararı görüldüğü gibi, şimdi de uhuvvet-i İslâmiye’ye karşı istimal edilebilir ve istirahat-i umumiye düşmanları gizli dinsizler, yine o ırkçılıkla büyük zarar vermeye çalıştıklarına emareler görünüyor. Hâlbuki, menfi hareketle başkasının zararıyla beslenmek ırkçılığın seciye-i fitrîsi olduğu hâlde, evvelâ başta Türk milleti dünyanın her tarafında Müslüman olduğundan onların ırkçılıkları İslâmiyetle mezc olmuş, kabil-i tefrik değil. Türk, Müslüman demektir. Hatta Müslüman olmayan kısmı, Türklükten de çıkmışlar. Türk gibi Araplarda da Araplık ve Arap milliyeti İslâmiyet’le mezc olmuş ve olmak lâzımdır. Hakikî milliyetleri İslâmiyet’tir. O kâfidir. İrkçılık, bütün bütün bir tehlike-i azîmdir.⁹⁰⁹

.....

Ben de cevaben dedim (Eski Said):⁹¹⁰

Siz, farz-ı muhal olarak, hiçbir cihette ihtiyaç olmasa da ekser enbiyânın Asya’da, şarkta zuhuru ve ekser hükemanın ve filozofların garpta gelmelerinin delâletiyle Asya’yı hakikî terakki ettirecek, fen ve felsefenin tesiratından ziyade hiss-i dinî olduğu hâlde, bu fitrî kanunu nazara almayarak “garplılaşmak” namıyla an’ane-i İslâmiyeyi bıraksanız ve lâdinî bir esas yapsanız dahi, dört-beş büyük milletlerin merkezinde olan vilâyât-ı şarkiyede millet, vatan selâmeti için dine, İslâmiyetin hakâikine katiyen taraftar olmak, size lâzım ve elzemdir. Binler misallerinden bir küçük misal size söyleyeceğim:

Ben Van’da iken, hamiyetli Kürt bir talebeme dedim ki:

- Türkler İslâmiyet’e çok hizmet etmişler. Sen onlara ne niyetle bakıyorsun, dedim.

⁹⁰⁹ Açe. 2/1904

⁹¹⁰ Bu cevap iki milletvekilinin: “Biz şimdi ulûm-u an’ane ve ulûm-u diniyeden ziyade garplılaşmaya ve medeniyete muhtacız.” şeklindeki itirazlarına cevaptır.

Dedi:

- Ben Müslüman bir Türk'ü, fâsık bir kardeşime tercih ediyorum. Belki babamdan ziyade ona alâkadarım. Çünkü tam imana hizmet ediyorlar.

Bir zaman geçti, -Allah rahmet etsin- o talebem, ben esarete iken, İstanbul'da mektebe girmiş. Esaretten geldikten sonra gördüm. Bazı ırkçı muallimlerden aldığı aksülamel ile o da Kürtçülük damarıyla başka bir mesleğe girmiş. Bana dedi:

- Ben şimdi gayet fâsık, hatta dinsiz de olsa bir Kürd'ü salih bir Türk'e tercih ediyorum.

Sonra ben onu birkaç sohbetinde kurtardım. Tam kanaati geldi ki Türkler bu millet-i İslâmiye'nin kahraman bir ordusudur.

Ey sual soran mebuslar! Şarkta beş milyona yakın Kürt var. Yüz milyona yakın İranlı ve Hintliler var. Yetmiş milyon Arap var. Kırk milyon Kafkas var. Acaba birbirine komşu, kardeş ve birbirine muhtaç olan bu kardeşlere, bu talebenin Van'daki medreseden aldığı ders-i dinî mi daha lâzım? Veyahut o milletleri karıştıracak ve ırktaşlarından başka düşünmeyen ve uhuvvet-i İslâmiye'yi tanımayan, sırf ulûm-u felsefeyi okumak ve İslâmî ilimleri nazara almamak olan o merhum talebenin ikinci hâli mi daha iyidir? Sizden soruyorum.

İşte bu cevabımdan sonra, an'ane aleyhinde ve her cihetle garplılaştırmak fikrini taşıyanlar, kalktılar, imza ettiler. İsimlerini söylemeyeceğim. Allah kusurlarını affetsin; şimdi vefat etmişler.

Râbian: Madem Reis-i Cumhur gayet mühim mesâil-i siyasiye içinde Şark Üniversitesi'ni en ehemmiyetli bir mesele yapıp hatta harika bir tarzda altmış milyon liranın o üniversiteye sarfı için bir kanun çıkarmak derecesinde fevkalâde bir hizmetle medresenin medâr-ı iffihârı ve kendisine büyük bir şeref verdiren bu medrese-i İslâmiye'ye, eski hocalık hissiyatıyla başlaması, bütün şark hocalarını minnettar etmiş. Ve şimdi orta şarkta sulh-u umumînin temel taşı ve birinci kalesi olan bu üniversiteyi yine mesâil-i azîme-yi siyasiye içinde yeniden nazara alması, elbette bu vatan, bu devlete, bu millete bu azîm, faydalı hizmeti netice verecek. Ulûm-u diniye o üniversitede esas olacak. Çünkü harîçteki kuvvet tahribatı mânevîdir, imansızlıkladır. O mânevî tahribata

karşı atom bombası, ancak mânevî cihetinde mâneviyattan kuvvet alıp o tahribatı durdurabilir.⁹¹¹

5- Dinî Medreselerin Vefatı

Medresetü’z-Zehra’nın mekteb-i iptidaîsi ve Van’ın yekpare taşı olan kalesinin altında bulunan Horhor Medresemin vefat etmesi ve Anadolu’da bütün medreselerin kapatılmasıyla⁹¹² vefat etmelerine işaret ederek, umumunun bir mezar-ı ekberi hükmünde olmasına bir alâmet olarak, o azametli mezara azametli Van kalesi mezar taşı olmuş. “Ey üç yüz sene sonra gelenler! Şu kalenin başında bir medrese-i nuriye çiçeğini yapınız.⁹¹³

Medresetü’z-Zehrâ Medresenin Yeri

Câmiü’l-Ezher’in kız kardeşi olan, Medresetü’z-Zehrâ namıyla dârülfünûnu mutazammın pek âli bir medresenin Bitlis’te ve iki refikasıyla Bitlis’in iki cenahı olan Van ve Diyarbakır’da tesisini isteriz.⁹¹⁴ Emin olunuz, biz Kürtler başkalarına benzemiyoruz. Yakînen biliyoruz ki içtimâî hayatımız Türklerin hayat ve saadetinden neş’et eder.⁹¹⁵

Temel Şartları

Birincisi: Medrese-nâm melûf ve menus ve cazibedar ve şevk-engiz itibarı olduğu hâlde büyük bir hakikati tazammun ettiğinden, rağabatı uyandıran o mübarek medrese ismiyle tesmiye.

İkincisi: Fünûn-u cedideyi, ulûm-u medâris ile mezc ve derc; ve lisân-ı Arabî vâcip, Kürdî câiz, Türkî lâzım kılmak.

Sual: Şu mezcde ne hikmet var ki o kadar taraftarsın, daima söylüyorsun?

⁹¹¹ Age. 2/1905

⁹¹² 3 Mart 1924 yıl ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat kanunu gereğince din dersleri kaldırıldı; din ve Kur’ân öğretilen medreseler kapatıldı.

⁹¹³ Age., 2/1856.

⁹¹⁴ Osmanlı Devleti döneminde İttihad ve Terakki hükümetinin yetkililerine hitap ediyor.

⁹¹⁵ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1955

Cevap: Dört kıyas-ı fâsit⁹¹⁶(Hâşiye) ile hâsıl olan safsatanın zulmünden muhakeme-i zihniyeyi halâs etmek, meleke-i feylesofânenin taklid-i tufeylâneye ettiği mugalâtayı izâle etmek...

Sual: Ne gibi?

Cevap: Vicdanın ziyası, ulûm-u diniyedir. Aklın nuru, fûnûn-u medeniyedir. İkinin imtizacıyla hakikat tecellî eder. O iki cenah ile talbenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit, birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe tevellüt eder.

Üçüncü şart: Zülcenaheyn ve Kürtlerin ve Türklerin mûtemedi olan Ekrad ulemâsının veya istînâs etmek için lisân-ı mahallîye âşına olanları müderris olarak intihap etmektir.

Dördüncüsü: Ekradın istidatları ile istişare etmek, onların sabavet ve besâtetlerini nazara almaktır. Zira çok libas var; bir kamete güzel, başkasına çirkin gelir. Çocukların talimi, ya cebirle ya hevesatlarını okşamakla olur.

Beşinci şart: Taksimü'l-a'mâl kaidesini bitamamihâ tatbik etmek, tâ şubeler birbirine medhal ve mahreç olmakla beraber, herbir şubeden mütehasıs çıkabilsin.⁹¹⁷

Bu mukaddimenin üssü'l-esası budur ki: Sâni-i Zülcelâl'in hilkat-i âlemde cârî ve taksimü'l-a'mâl kaidesinden akan kanun-u tekemmül ve terakkîde mündemiç olan rıza ve işaretinin imtisali farz iken, itaat tamam edilmemiştir. Şöyle:

Kaide-i taksimü'l-a'mâli muktazi olan hikmet-i ilâhiyenin dest-i inâyetiyle beşerin mahiyetinde ekmiş olduğu istidadat ve müyûlâtla şeriat-ı hilkatın farzî'l-kifayesi hükmünde olan fûnûn ve sanayiînin edasına bir emr-i mânevî vermişken, su-i istimalimizle o istidattan tevellüt eden meyle kuvvet ve medet verici olan şevki, bu hırs-ı kâzip ve şu re's-i

⁹¹⁶ (Hâşiye) İşte o kıyaslar:

Mâneviyatı maddiyata kıyas edip Avrupa sözünü onda dahi hüccet tutmak.

Hem de bazı fûnûn-u cedideyi bilmeyen ulemânın sözünü ulûm-u diniyede dahi kabul etmemek.

Hem de fûnun-u cedidede mahareti için gurura gelip, dinde de nefesine itimat etmek.

Hem de selefî halefê, mâziyi hâle kıyas edip haksız itirazda bulunmak gibi fâsit kıyaslardır.

⁹¹⁷ Age. 2/1956

riya olan meylü't-tefevvuk ile zayi edip söndürdük. Elbette, isyan eden, Cehennem'e müstehak olur. Biz de bu hilkat denilen şeriat-ı fitriyenin evâmirine imtisal edemediğimizden, cehennem-i cehl ile muazzep olduk. Bu azaptan bizi kurtaracak, taksimü'l-a'mâl kanunuyla amel etmektir. Zira, seleflerimiz taksimü'l-a'mâlin ameliyle cinân-ı ulûma dahil olmuşlardır.⁹¹⁸

Altıncı şart: Bir mahreç bulmak ve müdavimlerin tefeyyüzünü temin etmek; hem de mekâtib-i âliye-yi resmîyeye müsâvi tutmak ve imtihanları, onların imtihanları gibi müntiç kılmak, akîm bırakmamaktır.

Yedinci şart: Dâru'l-muallimîni muvakkaten şu dârülfünun daire-sinde merkez kılmak, mezcetmektir. Tâ ki intizam ve tefeyyüz ondan buna geçsin ve fazilet ve diyanet, bundan ona geçsin; tebâdül ile her biri ötekine bir kanat verip zülcenaheyn olsun.⁹¹⁹

Gelirleri

Sual: Varidatı nedir?

Cevap: Hamiyet ve gayret.

Sual: Sonra?

Cevap: Şu medrese, çekirdek gibi bilkuvve bir şecere-i tûbâyı tammun eyliyor. Eğer hamiyet ve gayretle yeşillense tabiatıyla maddî hayatını cezb ile sizin kuru kesenizden istiğna edecektir.

Sual: Ne cihetle?

Cevap: Çok cihetle.

Birincisi: Evkaf, hakıyla intizama girse şu havuza tevhid-i medâris tarihiyle bir mühim çeşmeyi akıtacaktır.

İkincisi: Zekâttır. Zira biz hem Hanefî, hem Şâfiyîyiz. Bir zamandan sonra o Medresetü'z-Zehrâ İslâmiyet'e ve insaniyete göstereceği hizmetle, şüphesiz bir kısım zekâtı bi'l-istihkak kendine münhasır edecektir. Bâhusus, zekâtın zekâtı da olsa kâfidir.

Üçüncüsü: Şu medrese neşredebileceği semeratla, tâmim edeceği ziya ile, İslâmiyete edeceği hizmetle ukul yanında en âlâ bir mektep oldu-

⁹¹⁸ Muhakemat, 1. Makale, 6. Mukaddime, İşaret, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1992

⁹¹⁹ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1956

ğu gibi, kulûb yanında en ekmel bir medrese, vicdanlar nazarında en mukaddes bir zaviyeyi temsil edecektir. Nasıl medrese, öyle de mektep, öyle de tekke olduğundan; İslâmiyet'in iânât-ı milliyesi olan nüzûr ve sadakât kısmen ona teveccüh edecektir.

Dördüncüsü: Mezkûr tebâdül için dârü'l-muallimîn ile imtizaç ettiğinden, dârü'l-muallimînin vâridatı bir derece tevsi ile muvakkaten ve âriyeten –eğer mümkünse– verilse bir zaman sonra istiğna edecek, o âriyeyi iade edecektir...⁹²⁰

Fayda ve Sonuçları

Sual: Bunun semeratı nedir ki on, belki elli beş seneden beri bağıriyorsunuz?

Cevap: İcmali:⁹²¹(Hâşiye) Kürt ve Türk ulemâsının istikbalini temin. Ve maarifi, Kürdistan'a medrese kapısıyla sokmak. Ve Meşrutiyet'in ve Hürriyet'in mehâsinini göstermek ve ondan istifade ettirmektir.

Sual: İzah etsen fena olmaz.

Cevap:

Birincisi: Medârisin tevhid ve ıslâhı...

İkincisi: İslâmiyet'i, onu paslandıran hikâyat ve İsrailiyat ve taasubat-ı bârideden kurtarmak. Evet, İslâmiyet'in şe'ni metanet, sebat, iltizam-ı hak olan salâbet-i diniyedir. Yoksa cehilden, adem-i muhakemeden neş'et eden taassup değildir. Bence taassubun en dehşetlisi, bazı Avrupa mukallitlerinde ve dinsizlerinde bulunur ki sathî şüphelerinde muannidâne ısrar gösteriyorlar. Burhan ile temessük eden ulemânın şânı değildir.

Üçüncüsü: Mehâsin-i meşrutiyeti neşir için bir kapı açmaktır. Evet, aşâirde meşrutiyeti incitecek niyet yoktur. Fakat istihsan edilmezse istifade edilmez; o daha zararlıdır. Hasta, tiryakı zehir-alûd zannetse elbette istimal etmez.

⁹²⁰ A.g.c. 2/1956

⁹²¹ (Hâşiye) Şu Medresetü'z-Zehrâ'ya dair mebâhisi, Hürriyet'in üçüncü senesinde nutuk sûretiyle Bitlis'te, Van'da, Diyarbakır'da, daha birçok yerlerde ahaliye ders verdim. Umumen dediler: "Hakikattir, hem mümkündür." Demek diyebilirim ki ben bu meselede onların tercümanıyım.

Dördüncüsü: Maarif-i cedideyi medârise sokmak için bir tarik ve ehl-i medresenin nefret etmeyeceği saf bir menba-ı fûnûn açmaktır. Zira, mükerreren söylemişim: Fena bir tefehhüm, meş'um bir tevehhüm şimdiye kadar set çekmiştir.⁹²²

En Birinci Mâni ve Belâ Budur

Biz ile ecnebiler, bazı zevahir-i İslâmiyet ve bazı mesâil-i fûnûn ortasında hayal-i bâtl ile tevehhüm eylediğimiz müsademet ve münakazattır.

Aferin maarifin himmet-i feyyâzânesine ve fûnûnun himmet-i merdânesine ki

- meyl-i taharrî-i hakikat
- ve muhabbet-i insaniyet
- ve meyl-i insaf

olan hakâiki teşhiz ederek o mânilere gönderip zâr u zeber etmiş ve ediyor.

Evet, en büyük sebep ki bizi dünya rahatından ve ecnebileri âhîret saadetinden mahrum eden, şems-i İslâmiyet'i münkesif ettiren, su-i tefehhüm ile tevehhüm-ü müsademet ve muhalefettir. Feyâ-le'l-aceb!.. Köle efendisine, hizmetkâr reisine ve veled pederine nasıl düşman ve muarız olabilir? Hâlbuki İslâmiyet, fûnûnun seyyidi ve mürşidi ve ulûm-u hakikiyenin reis ve pederidir.

Fakat, vâ-esefâ, bu su-i tefehhüm ve şu tevehhüm-ü bâtl, şimdiye kadar hükmünü icra ederek vesvesesiyle yeisi ilka edip bâb-ı medeniyet ve maarifi Ekrad ve emsallerine kapattırdı. Zira bazı zevâhir-i diniyeyi fûnûnun bazı mesailine muarız tahayyül ederek ürktüler.⁹²³

Beşinci: Yüz defa söylemişim, yine söyleyeceğim: Ehl-i medrese, ehl-i mektep, ehl-i tekkenin musalâhalarıdır. Tâ, temayül ve tebadül-ü efkârıyla lâakal maksatta ittihat eylesinler. Teessüfle görülüyor ki onların tebâyün-ü efkârı, ittihadı tefrik ettiği gibi; tehâlûf-ü meşâribi de terakkiyi tevkif etmiştir. Zira her biri mesleğine taassup, başkasının

⁹²² Age. 2/1956-1957

⁹²³ Muhakemat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1986

mesleğine sathiyeti itibarıyla tefrit ve ifrat ederek, biri diğerini tadelil, öteki de berikini teçhil eyliyor.

Elhâsıl: İslâmiyet hariçte temessül etse bir menzili mektep, bir hücre-i medrese, bir köşesi zâviye, salonu dahi mecmaü'l-küll, biri diğerinin noksanını tekmil için bir meclis-i şûrâ olarak, bir kasr-ı meşîd-i nuranî timsalinde arz-ı dâdar edecektir. Ayna kendince güneşi temsil ettiği gibi, şu Medresetü'z-Zehrâ dahi o kasr-ı ilâhîyi haricen temsil edecektir.⁹²⁴

Ard Arda Gelen Hükûmetlerin Konuyu Üstlenmeleri

Şu Medresetü'z-Zehrâ'ya dair mebâhisi, Hürriyet'in üçüncü senesinde nutuk sûretiyle Bitlis'te, Van'da, Diyarbakır'da, daha birçok yerlerde ahaliye ders verdim. Umumen dediler: "Hakikattir, hem mümkündür." Demek diyebilirim ki ben bu meselede onların tercümanıyım.⁹²⁵

Sultan Reşad takdir edip yalnız binasını yapmak için 20 bin altın lira verdiği gibi, sonra ben eski Harb-i Umumî'deki esaretimden döndüğüm vakit, Ankara'da mevcut 200 mebustan 163 mebusun imzası ile 150 bin lira, o zaman paranın kıymetli vaktinde, aynı o üniversite için vermeyi kabul ve imza ettiler. Mustafa Kemal de içinde idi. Demek, şimdiki para ile beş milyon liraya yakın bir tahsisat vermekle, tâ o zamanda böyle kıymettar bir üniversitenin tesisine her şeyden ziyade ehemmiyet verdiler. Hatta dinde çok lâkayt ve Garplılaşmak ve an'anattan tecerrüt etmek taraftarı bulunan bir kısım mebuslar dahi onu imza ettiler. Yalnız onlardan ikisi dediler ki:

"Biz şimdi ulûm-u an'ane ve ulûm-u diniyeden ziyade Garplılaşmaya ve medeniyete muhtacız."⁹²⁶

Camiü'l-Ezher gibi, "Medresetü'z-Zehrâ" namında bir İslâm üniversitesinin Van'da açılması teklifiyle karşılaştım. Hatta temelini attım. Birinci Harb'in patlamasıyla talebelerimi başıma toplayarak gönüllü alay kumandanı olarak harbe iştirak ettim. Kafkas Cephesi'nde, Bitlis'te esir düştüm.⁹²⁷

⁹²⁴ Münazarat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1957

⁹²⁵ Age., Hâşiye 2, 2/1956

⁹²⁶ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1905

⁹²⁷ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1080. Bkz. Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1109

Beş altı sene sonra Ankara'ya gittim, yine o hakikate çalıştım. İki yüz mebusan 163 mebusun imzalarıyla, o medresemize 150 bin banknot iblâğ ederek o tahsisat kabul edildi. Fakat binler teessüf, medreseler kapandı, onlarla uyuşamadım.⁹²⁸

Bir fa'l-i hayırdır ki yirmi beş senelik dehşetli ve medreseleri öldüren istibdadın kırılmasıyla,⁹²⁹ Maarif Vekili Tevfik, Van'da Şark Üniversitesi namında Medresetü'z-Zehrâ'yı inşa etmesine karar vermesi ve ümidin haricinde Reis Celâl dahi mühim meseleler içinde Tevfik'in fikrine iştirak etmesi, Eski Said'in kırk sene evvelki sözü ve ricası doğru çıkacağını gösteriyor.⁹³⁰

Kırk seneden beri takip ettiğim ve Sultan Reşad'ın yirmi bin altın ve eski müstebitler hükûmetinin Millet Meclisi'nde 163 mebusun imzasıyla 150 bin banknotu, küşadı için tahsisat verdikleri; hem âlem-i İslâm'ın hem Şarkın hem bu milletin en mühim bir işi olan Van vilâyetinde Câmîü'l-Ezher gibi bir İslâm dârülfünûnu ve büyük üniversitesi olan Medresetü'z-Zehrâ'nın yapılması lüzumunu yeni hükûmetin reisi de anlamış ki büyük memleket işleri içinde sizlere müjde olarak gönderdiğim aşağıdaki haberi vermiş. Fiilen yapılmasa dahi bu mânânın anlaşılması büyük bir fa'l-i hayırdır.

İşte, Mecliste Reis-i Cumhur büyük işler sırasında, ehemmiyetli nutkunda bu gelen fıkrayı söylemiş. Van havalisinde Doğu üniversitesinin kurulması için Maarif Vekâletinin tetkikatına giriştiğini söyleyen Celâl Bayar demiştir ki: "Doğu vilâyetlerimizden olan Van'da böyle bir irfan müessesesinin kurulması için bütün müşkülât iktiham olunmalı ve önümüzdeki bütçe yılında işe başlanmalıdır." demiştir.⁹³¹

Heyet-i Vekileye ve Tevfik İleri'ye arz ediyoruz ki:

Şark Üniversitesi hakkında çok kıymetli hizmetinizi Üstadımıza söyledik. O dedi:

"Ben hasta olmasaydım, ben de o mesele için Vilâyat-ı Şarkiyeye gidecektim. Ben bütün ruh u canımla Maarif Vekili'ni tebrik ediyorum. Hem 55 seneden beri, Medresetü'z-Zehrâ namında Şark üniversitesi-

⁹²⁸ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1601

⁹²⁹ 1950 senesi.

⁹³⁰ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1856

⁹³¹ Age. 2/1822; bkz. age. 2/1905

nin tesisine çalışmak ve o üniversiteyi biri Van'da, biri Diyarbakır'da, biri de Bitlis'te olmak üzere üç tane veya hiç olmazsa bir tane Van'da tesis etmek için, Hürriyet'ten evvel İstanbul'a geldim. Hürriyet çıktı, o mesele de geri kaldı.

Sonra İttihatçılar zamanında Sultan Reşad'ın Rumeli'ye seyahati münasebetiyle Kosova'ya gittim. O vakit Kosova'da büyük bir İslâmî darülfünûn tesisine teşebbüs edilmişti. Ben orada hem İttihatçılara hem Sultan Reşad'a dedim ki: “Şark böyle bir darülfünûna daha ziyade muhtaç ve âlem-i İslâm'ın merkezi hükmündedir.”

O vakit bana vaat ettiler. Sonra Balkan Harbi çıktı. O medrese yeri istilâ edildi. Ben de dedim ki: “Öyleyse o 20 bin altın lirayı Şark darülfünûnuna veriniz.” Kabul ettiler.

Ben de Van'a gittim. Ve bin lira ile Van gölü kenarında Artemit'te (Edremit) temelini attıktan sonra Harb-i Umumî çıktı. Tekrar geri kaldı.

Esareten kurtulduktan sonra İstanbul'a geldim. Hareket-i Milliyeye hizmetimden dolayı Ankara'ya çağırıldılar. Ben de gittim. Sonra dedim: “Bütün hayatımda bu darülfünûnu takip ediyorum. Sultan Reşad ve İttihatçılar 20 bin altın lirayı verdiler. Siz de o kadar ilâve ediniz.” Onlar 150 bin banknot vermeye karar verdiler. Ben dedim: “Bunu mebuslar imza etmelidirler.”

Bazı mebuslar dediler:

“Yalnız sen medrese usûlüyle sırf İslâmiyet noktasında gidiyorsun. Hâlbuki şimdi garplılara benzemek lâzım.”

Dedim:

“O vilâyat-ı şarkîye âlem-i İslâm'ın bir nevi merkezi hükmünde, funûn-u cedide yanında ulûm-u diniye de lâzım ve elzemdir. Çünkü, ekser enbiya şarkta ve ekser hükema garpta gelmesi gösteriyor ki şarkın terakkiyatı din ile kaimdir. Başka vilâyetlerde sırf funûn-u cedide okuturursanız da şarkta herhalde millet, vatan maslahatı namına, ulûm-u diniye esas olmalıdır.⁹³²

⁹³² Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1886-1887

Metod ve Talebeler Seviyesinde Risale-i Nur ile Tahakkuku

Cenab-ı Erhamü'r-râhimîn, o medresenin mânevî hüviyetini Isparta vilâyetinde tesis etti. Risale-i Nur'u tecessüm ettirdi. İnşaaallah istikbalde Risale-i Nur şakirtleri o âli hakikatin maddî sûretini de tesis etmeye muvaffak olacaklar.⁹³³

Medresetü'z-Zehrâ'nın maddî tesisine çok mâniler bulunduğundan, şimdilik Nur şakirtlerinin heyet-i mecmuasının dairesinden ibarettir.⁹³⁴

Üniversitedeki genç Saidlerin hakikaten Medresetü'z-Zehrâ'nın İstanbul ve Ankara'daki vazifesini yaptıklarına ve bu bîçâre Said'e ihtiyâc bırakmadıklarına...⁹³⁵

Zaten Medresetü'z-Zehrâ tevessü edip hakikî ihlâs ve tam fedakârâne terk-i enâniyeti ve tevazu-u tâmmı daire-i Nur'da açılıyor, neşreder.⁹³⁶

Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki Isparta vilâyetini, eskiden beri bir gaye-i hayalim olan bir Medresetü'z-Zehra, bir Câmîü'l-Ezher yapmış. Sizin kalemleriniz, Risale-i Nur'u matbaaya muhtaç etmedi; böyle kısa bir zamanda bu kadar mükemmel tevafuklu nüshaları teksir etti.⁹³⁷

Bazı vilâyetlerde taife-i nisâdan samimî ve hararetili bir sûrette Nurlara karşı alâkalarını gördüğüm ve haddimden pek ziyade, onların Nurlara ait derslerime itimatlarını bildiğim sıralarda, mübarek Isparta'ya ve mânevî Medresetü'z-Zehrâ'ya üçüncü defa geldiğim zaman işittim ki o mübarek âhîret hemşirelerim olan taife-i nisâ, benden bir ders bekliyorlarmış.⁹³⁸

Medresetü'z-Zehrâ erkânlarından biri diyor ki:

Dört sene evvel Üstadımız hastalığı yüzünden beni Ankara'da Risale-i Nur'un mahkemeleriyle alâkadar işlerini takip için tevkil ettirdiği

⁹³³ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1601

⁹³⁴ Emirdağ Lâhikası-1, Haşiye, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1783

⁹³⁵ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1815

⁹³⁶ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1087

⁹³⁷ Bkz. Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1659

⁹³⁸ Lem'alar, 24. Lem'a, Ehl-i iman âhîret hemşirelerim olan kadınlar taifesi ile bir muhavere, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/689

zaman, bazı mebuslara gönderdiğimiz ilişik mektubumuzu yeniden sizlere ve muhterem mebusların nazar-ı irfanlarına takdim ediyoruz.

Buna sebep, aynı meselenin devam etmesidir. Bilhassa son aylarda şark vilâyetlerinde kurulması için teşebbüse geçilen yeni üniversitedir.

Risale-i Nur'un bu otuz senelik zamanda dahil ve hariçteki fevkalâde intişarıyla her tarafta hüsn-ü tesiri ve şark vilâyetlerinde elli beş seneden beri büyük bir darülfünûnun kurulmasına çalışması, birbirini takip eden ve birbirini tamamlayan bu zamanda âlem-i İslâm'ı şiddetli alâkadar eden iki mühim meseledir. Bu iki netice-i azîme, hem bu milleti, hususan şark vilâyetlerini, hem dört yüz milyon İslâm milletlerini hem sulh-u umumîye muhtaç Hıristiyanlık dünyasını da alâkadar edip ve tesirini gösteren medar-ı iftihar iki ehemmiyetli hâdisedir. Ve İslâm dininin ve Kur'ân hakikatlerinin küllî ve umumî iki nâşiri ve ilân-cısıdır.

Üstadımız elli beş seneden beri âzamî gayretle ve müteaddit vesilelerle Şarkî Anadolu'da Câmîü'l-Ezher'e muvafık Medresetü'z-Zehra namıyla bir İslâm üniversitesinin kurulması için çalışmış ve bunun kat'î lüzumunu daima ileri sürmüştür. Reis-i Cumhuriyet'e ve Başvekil'e hitaben, onları bu meseleden tebrik eden Üstadımızın yazısında denildiği gibi, şark darülfünûnu âlem-i İslâm'ın bir nevi merkezinde olarak beyne'l-İslâm medar-ı iftihar bir makam kazanacaktır. O vilâyetlerde medfun çok aziz ve mübarek binlerle ulema ve ârifin, şühedâ ve muhakkikîn ecdatlarımızın mâzideki pek kıymetli ve kudsî hizmet-i diniyeleri, mânevî, bâki hasletleri bu darülfünunla dahi teccüm ederek vazife-i imaniyelerini daha geniş bir sahada yapacaklardır.

Şark üniversitesinin bir nevi programı olmaya lâyık üssü'l-esas dersi ise, Kur'ân-ı Hakîm'in hakaik-i imaniyesini tefsir eden ve bütün meselelerini, fünûn-u aklîye ile ve delâil-i mantığıye ve müsbete ile tesbit ettiren ve mâkulâtla ders veren Risale-i Nur'dur ki yeni asrın üniversitelerinde ve mekteplerinde okutulmaya şâyandır.

Risale-i Nur, Şarkî Anadolu'da yer yer kurulmuş ve yüzyıllardan beri o havalide mânevî âb-ı hayat menbâları vazifesini görmüş bulunan medreselerinin ve üstadlarının bir talebesi vasıtasıyla zuhur etmiştir ki; bu son münevver meyvelerle o muhterem üstadlar, yeniden vazife başına geçip vazife-i tenviriyelerini ve hizmet-i Kur'âniyelerini bu sûretle

cihan-şümûl bir vüs'ate inkılâp ettirmelerini bütün ruhumuzla ümit ve rahmet-i ilâhiyeden temenni ve niyaz ediyoruz. Bu duamıza zaman ve zeminin şerait-i hayatiyesi ve musâlemet-i umumiyenin lüzumu da “âmin, âmin” diyor ve diyecektir.

Evet, şarktaki ilim ve irfan faaliyetinin bir semeresi ve netice-i külliyesi olan Risale-i Nur, Şark darülfünûnunun İslâmiyet noktasında bir programı olması hasebiyle, İslâmiyete, bu millete ve âlem-i İslâm'a hizmete çalışanları şiddetle alâkadar etmektedir. Ve şimdi Amerika'da ve Avrupa'da Nur Risaleleri'ni istemeleri ve oralarda intişarı, bu müddeamızın fevkalâde ehemmiyetini gösterir.

*Mustafa Sungur*⁹³⁹

Medrese-i Yûsufiye de Medresetü'z-Zehrâ'nın Hedeflerini Tahakkuk Ettirmiştir

Birden o koca hapisaneyi bir derslane-i nuriyeye çevirip bir medrese-i Yûsufiye olduğunu isbat ederek, Medresetü'z-Zehrâ kahramanlarının elmas kalemleriyle Nurlar intişara başladı.⁹⁴⁰

İnşallah bu medrese-i Yûsufiye dahi, Medresetü'z-Zehrâ'nın bir mübarek dershanesi olacak.⁹⁴¹

Madem âhiret için, hayır için, ibadet ve sevap için, iman ve âhiret için Risale-i Nur ile bağlanmışsınız; elbette bu ağır şerait altında her bir saati yirmi saat ibadet hükmünde ve o yirmi saat ise Kur'ân ve iman hizmetindeki mücadele-i mâneviye haysiyetiyle yüz saat kadar kıymettar ve yüz saat ise böyle her biri yüz adam kadar ehemmiyetli olan hakikî mücahid kardeşlerle görüşmek ve akd-i uhuvvet etmek, kuvvet vermek ve almak ve teselli etmek ve müteselli olmak ve hakikî bir tesanütle kudsî hizmete sebatkârâne devam etmek ve güzel seciyelerinden istifade etmek ve Medresetü'z-Zehrâ'nın şakirtliğine liyakat kazanmak için açılan bu imtihan meclisi olan şu medrese-i Yûsufiye'de tayınını ve kaderce takdir edilen kısmetini almak ve mukadder rızkını yemek ve o yemekte sevap kazanmak için buraya gelmenize şükretmek lâzımdır.

⁹³⁹ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1890 -1891

⁹⁴⁰ Lem'alar, 26. Lem'a, 16. Rica, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/725

⁹⁴¹ Şuâlar, 14. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1076

Bütün sıkıntılara karşı mezkûr faydaları düşünüp sabır ve tahammülle mukabele etmek gerektir.⁹⁴²

Bu işsiz ve muzaaf maddî ve mânevî kısta, Medresetü'z-Zehrâ'nın bir dershanesi olan bu medrese-i Yûsufiye'de, öz kardeşten daha müşfik çok hakikî dostlarını ve müşid gibi uhrevî kardeşleri gayet ucuz ve az masrafla görmek, ziyaret etmek ve onların hususi meziyetlerinden istifade etmek ve şeffaf şeylerde sirayet eden nur ve nuranî gibi hasenelerinden, mânevî yardımlarından, ferahlarından, tesellilerinden kuvvet almak cihetinde bu musibet şeklini değiştirir, bir nevi inâyet perdesi hükmüne geçer.⁹⁴³

⁹⁴² Şuâlar, 13. Şuâ, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/1006

⁹⁴³ Age. 1/1007

C) HATIRALARDAN YAPRAKLAR

Namazlarını Vaktinde Kılması

“Üstadımız, namazı çok huşu içinde kıları. Süreleri okurken tane tane okurdu. Namaza dururken, tam huzura vardığında, niyet ederken, ‘Allahü Ekber’ dediği zaman, bizler arkasında korkardık. Mübalâğa olmasın, ahşap bina sarsılırdı.

Üstadımız namaz vaktine çok dikkat ederdi. Namazı vaktinde kıları. Meselâ, Isparta’dan çıktığımızda, Emirdağ’a beş dakika sonra varacak olsak bile, Üstadımız saate bakar, kış, fırtına olsa beklemez, hemen namazı vaktinde kıları. Kırlarda olsun, yolculukta olsun, namazı vaktin evvelinde kıları. Bu mevzuda şöyle buyuruyor:

Namazı vaktinde kılmanın ne derece tükenmez, uhrevî bir sermaye olduğu anlaşılıyor ki her namaz vaktinde âlem-i İslâm denilen muazzam camide, yüz milyondan fazla cemaat-ı kübrâ namaz kılıyor. O cemaatte her bir adam umum cemaate dua ediyor. ⁹⁴⁴أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ diyor. Her biri umum cemaate hem şefaâtçi hem duacı olur. O vakit, namaza iştirak etmeyen hissesini alamaz. Kaynayan mirî ve askerî kazanına karavanasını götürmeyen, tayinatını alamadığı gibi, cemaat-ı kübrânın mânevî matbahında kaynayan, mânevî erzakını alamaz. Belki namaza iştirakle o cemaatın ordusuna iştirak etmiş olmakla ve dualarına âmin demek olan namazı vaktinde kılmakla alabilir.”⁹⁴⁵

⁹⁴⁴ “Bizi doğru yola, Sana doğru varan yola ilet.” (Fâtıha Sûresi, 1/6)

⁹⁴⁵ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/64

“Üstad namaz vakitlerini hiç geçirmez, vakit girince hemen namazını eda ederdi. Kendisi namaza dururken biz arkasında çok heyecanlanırdık. Heybet ve huşû içinde huzura bir girişi vardı ki tarifi mümkün değil. ‘İlâhi yâ Rab!.. İlâhi yâ Rab!.. İlâhi yâ Rab!.. Allahu ekber!’ diyerek sarsılır ve haşyet içinde sallanarak süratle namaza girerdi. Biz arkasında korkardık, ürperirdik.”⁹⁴⁶

Üstad’ın Tesbihatı

“Arkasında kıldığım namazlardan çok zevk alırdım. Namaza duruşu bir mehabet ve haşyet verirdi insana. Namazdan sonra tesbihat hakkında şu dersi vermişti bize:

‘Namazın sonundaki tesbihat, namazın tohumu, çekirdekleri hükümündedir.’

Hazin bir sada ile bizden çok ağır tesbihat yapardı. ‘Sübhanallah’ derken, çok içten ve yavaş bir şekilde duyardık sesini. Çok namaz kılan hocaları görmüşümdür. Fakat böyle hazin ve huşu içinde kılana rastlamadım.

‘Lâ ilâhe illallah’ diye tesbihata başladığı zaman, eğer yanında bir tarikat ehli olsa cezbeye gelirdi. Sesi top güllesi gibi tok çıkıyordu.”⁹⁴⁷

Gece Virdleri

“Üstadımız, bir insana kâfi gelmeyecek kadar az yer ve az uyurdu. Bize de derdi ki: ‘Fitrî uyku beş saattir.’ Geceleri sabaha kadar dua, niyaz ve ibadette bulunurdu. Yaz ve kış âdetini hiç değiştirmez, tehecçüd namazını devamlı kılar, münacât ve evradlarını asla terk etmezlerdi. Hem Isparta’da hem Barla’da hem Emirdağ’da, komşuları bizlere, ‘Ne zaman Üstad’ın evine geceleri baksak, Üstad’ın odasında ışık yandığını görür, hazin edasıyla dua ettiğini duyardık.’ derlerdi.”⁹⁴⁸

⁹⁴⁶ Şahiner, *Son Şahitler*, “Refet Barutçu”, 1/385

⁹⁴⁷ Şahiner, *Son Şahitler*, “Molla Hamid”, 1/118-119

⁹⁴⁸ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/51

Üstad'ın Yerine Evrad Okuyanlar

“Üstad zaman zaman çok şiddetli hastalıklar geçiriyordu. Benimle Mehmet Feyzi yanında kalmıştık. Ateşler içinde yanıyordu. Sonra biraz yatağa uzandı. Bayılmış kalmıştı. Biz de biraz yattık. Sonra uyandı-ğında bir dua, bir münacât ve niyaz sesleri geliyordu. Hazin bir sada odayı kaplamıştı. Ben, Allah Allah dedim. Üstad çok şiddetli hastaydı, bu okuyan kim acaba?

Feyzi kardeşime seslendim: ‘Acaba bu okuyan kimdir?’ diye. Feyzi Efendi, ‘Sus, katiyen sesini çıkarma.’ dedi. Ben kalkarak Üstad'ın yanına vardım. Aynen yattığı gibi baygın vaziyette uyuyordu. Sonra o ses kesildi. Sabaha bir saat kala yine her zamanki gibi kalktı, giyindi, abdest aldı. Seccadenin başına geçti. Dua, ibadet... Cevşen, Kur'an'la başbaşa...

Sonra bize dedi: ‘Ben Cenab-ı Hakk'a şükrediyorum. Ben evradımı, vird ve dualarımı tamamlayamamıştım. Birisi benim evradımı tamamladı.’⁹⁴⁹

Üç Aylar

“Mübarek, muallâ Üstadımız üç aylar girdiğinde Isparta'daki Nur talebelerine hatim için Kur'an-ı Kerîm taksim ettirir, herkese bir cüz vererek vazife taksimi yapardı. Isparta, Sav, Kuleönü, Atabey, Bozönü gibi mübarek Nur hizmeti ile müşerref olmuş, mübarek köylere cüzleri taksim ettirir, böylece mübarek şühur-u selâsede her gün hatim indirilirdi. O zaman bütün duasını umum Nur talebeleri namına Üstadımız yapardı. Başta Peygamber (aleyhissalâtü vesselâm) ve âli, ashâbı olmak üzere bütün ehl-i iman ve Nur talebelerine bağışlardı.

Gece erken kalkar, teheccüd namazını kılardı. Evradlarını, bütün dualarını sabah namazına bir saat kala bitirirdi. Ellerini dergâh-ı ilâhiyeye açar, uzun uzun dua ederdi. Bu dua bir saat devam ederdi. O anda bizler giremezdik. Ancak dua bittikten sonra girebilirdik. ‘Hatta benim bir dua vaktim var, o anda melâike de gelse kabul etmem.’ demişti. ‘Hem istikbaldeki Nur talebelerine dua ediyorum.’ derdi. Üstadımız yatsı namazını kılınca fazla beklemez hemen yatardı.’⁹⁵⁰

⁹⁴⁹ Şahiner, *Son Şahitler*, “Emin Çayırılı”, 2/99-100

⁹⁵⁰ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/48

Ramazan Geceleri

“Üstadımız Ramazan'ın on beşinden sonra kendisi yatmazdı, bizi de yatırmazdı. Hatta çok gece kontrol ederdi. Eğer uyurken yakalarsa bize su döker, uyandırırdı. Bizleri uyumamaya alıştırdı. Mübarek geceleri ihya ettiğimiz zaman sabah namazı olduğunda kılar, yataydık.

Rivâyât-ı sahiha ile ‘Leyle-i Kadr’i nısf-ı âhirde, hususan aşr-ı âhirde arayınız.”⁹⁵¹ ferman etmesiyle bu gelecek geceler, seksen küsur sene bir ibadet ömrünü kazandıran Leyle-i Kadr’in gelecek gecelerde ihtimali pek kavî olmasından istifadeye çalışmak, böyle sevaplı yerlerde bir saadettir, diye dersler verirdi.

Üstadımız mübarek Ramazan’da daima evrad ve ezkârıyla meşgul olurdu, her gün bir cüz okurdu. Bizleri de teşvik ederdi. Bizler Ramazan’da muhakkak cüzlerimizi okurduk. Üstad fitresini bize verirdi. Bizlere de ‘Siz talebe-i ulûmsunuz, fitrenizi birbirinize devredebilirsiniz.’ derdi. Biz de birbirimize devrederdik, o parayla buğday alırdık. Sav’da, bazen Kuleönü’nde ekmek yaptırırđık, nafakamızı iktisatlı olarak harcardık.”⁹⁵²

Mustafa Sungur Ağabey, Üstad’ın devamlı olarak okuduğu evrad ve ezkârları şu şekilde özetlemiştir:

“Üstad, namazın hitamında okunan ve sünnet olan virdlerin terk edilmesine asla müsaade etmezdi. Bunlar, Otuz üç kez ‘Subhanallah, Elhamdülillâh, Allahu ekber’ ve otuz üç kez ‘Lâ ilâhe illallah’ zikirleridir. Kastamonu Lâhikası’nda tesbihatta tekâsül gösteren bir talebe vasıtasıyla belirttiği gibi.”⁹⁵³

Sabah ve ikindi namazlarının arkasından سُبْحَانَكَ يَا اللَّهُ تَعَالَيْتَ يَا رَحْمَنُ şeklinde başlayan “Tercüman-ı İsm-i Âzam” duası ile dua ederdi.

Mağrip (akşam) ve işâ (yatsı) ortasında Lem’alar’ın başında yazdığı Hazreti Yûnus’un (aleyhisselâm) ve Hazreti Eyyûb’un (aleyhisselâm) dualarıyla dua ederdi.

⁹⁵¹ Buhârî, Leyletü'l-Kadr 3; Tirmizî, Savm 72

⁹⁵² Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/93

⁹⁵³ Bkz. Kastamonu Lâhikası, Risale-i Nur Külliyatı 2/1612

Cevşenî'l-Kebîr ve Şah-ı Nakşibend Hazretlerinin evrad-ı kudsiyesini her zaman okurdu. Delâilü'n-Nur'a gelince, Şah-ı Geylânî, Seyyid Ahmet Bedevî, İbrahim Dessûkî, Cüneyd-i Bağdadî ve emsalleri gibi aktaptan olan evliyanın salâvatlarından seçilerek oluşturulmuş bir duadır. Bu salâvatların okunması için Üstad belli vakitler beyan etmemişse de 1949'daki Afyon Hapishanesi'nde, gece dört saatlik ibadetin ardından ve fecir vaktinden önce Delâilü'n-Nur'u okuduğunu görüyoruz. 1954'ten sonra Üstad virdlerinin iki saate indirildiğini beyan etmiştir.

Bunlara ilâve olarak günde 19 kez Sekîne ve Tahmidiye okurdu. Biz yanına ders için girerken o duayı okuduğunu görürdük. Bu dua için de belli bir vakit tayin ettiğine dair bir işaret yoktur.

Anladığımız kadarıyla Üstad bu duaların tamamının bir günde okunmasına dair bir kayıt koymamıştır. Veya bu dualardan biri için belli bir gün tayin etmemiştir. Ancak Cevşen'den belli bir bölümüm günlük olarak okunmasını uygun görmüştür.”

Mânevî Tecvid

“Barla'da Üstad Hazretleri namazda (cehrî okunan namazlarda, bilhassa sabah namazlarında) Kur'ân-ı Kerîm'in 'Elhamdülillâh' ile başlayan sûrelerini okurdu. Kur'ân-ı Kerîm'i bambaşka bir tarzda okurdu. Kur'ân'ın hakikatlerini duyarak ve yaşayarak okurdu. Kur'ân'ın ilâhî sadası, onun bütün ruhunu kaplardı. Onun okuyuşu, diğer hocaların ve hafızların okuyuşuna benzemezdi. Tecvid-i mânevî üzere yani Kur'ân'ın mânâsına uygun olarak okurdu.

Barla'da bir gece yanında, kalmıştım. Sabahlara kadar uyumadan ibadet ediyor, zikir ediyor, tesbih çekiyordu. Pek az uyurdu, uyur gibi görünürdü.”⁹⁵⁴

Duada Bana İştirak Et

Molla Hamid anlatıyor: “Zernabat'ta iken, her gece teheccüd namazına kalktığını görüyordum. Ben bazen onu görür, gece uyuya-

⁹⁵⁴ Şahiner, *Son Şahitler*, “Hulusi Yahyagil”, 1/325

mazdım. Uyumadığımı görünce, ‘Keçeli! Madem uyumuyorsun, kalk sen de gel, beraber dua edelim.’ derdi. Ben bir şey bilemezdim ki yanında okuyayım. Derdi ki: ‘Ben dua edeceğim, sen âmin dersin.’ Çok mütevazı idi.

Büyük bir sarayın kapısını açtırmak için nasıl o saray sahibinin tanıdığı kimseye benzeyerek kapısı vurulursa ben de Hazreti Yûnus’un (aleyhisselâm),⁹⁵⁵ Veysel Karanî’nin⁹⁵⁶ dua ve münacatlarını okuyorum ki onunla kapıyı açtırayım. Onlar kapıyı açtırmışlar, ben de seninle içeri gireyim.’ derdi. Benim dua esnasında uykum gelirdi, uyuklardım. Bana bakardı. Ben de eskiden senin gibi idim, sonra alışırın.’ derdi.⁹⁵⁷

⁹⁵⁵ Burada kastedilen dua: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ “Sen’den başka ilâh yoktur. Sen, her türlü kusurdan, eksiklikten, eşi-ortağı bulunmaktan mutlak münezehsin. Ben, gerçekten kendine yazık edenlerden oldum!” (Enbiyâ Sûresi, 21/87)

⁹⁵⁶ Kastedilen dua şu şekildedir:

أَقُولُ كَمَا قَالَ:

وَأَنْتَ الْخَالِقُ وَأَنَا الْمَخْلُوقُ	وَأَنَا الْعَبْدُ
وَأَنْتَ الْمَالِكُ وَأَنَا الْمَمْلُوكُ	وَأَنَا الْمَرْزُوقُ
وَأَنْتَ الْغَنِيُّ وَأَنَا الْفَقِيرُ	وَأَنَا الدَّلِيلُ
وَأَنْتَ الْبَاقِي وَأَنَا الْفَانِي	وَأَنَا الْمَيِّتُ
وَأَنْتَ الْمُحْسِنُ وَأَنَا الْمُسِيئُ	وَأَنَا الْكَرِيمُ وَأَنَا اللَّئِيمُ
وَأَنْتَ الْعَظِيمُ وَأَنَا الْحَقِيرُ	وَأَنَا الْمُذْنِبُ
وَأَنْتَ الْمُعْطِي وَأَنَا السَّائِلُ	وَأَنَا الْقَوِيُّ وَأَنَا الضَّعِيفُ
وَأَنْتَ الْجَوَادُ وَأَنَا الْمَسْكِينُ	وَأَنَا الْخَائِفُ
وَأَنْتَ الشَّافِي وَأَنَا الْمَرِيضُ	وَأَنَا الْمُجِيبُ وَأَنَا الدَّاعِي

فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَجَاوَزْ عَنِّي وَاشْفِ أَمْرَاضِي يَا اللَّهُ يَا كَافِي يَا رَبِّ يَا وَفِي يَا رَجِيمُ يَا شَافِي

يَا كَرِيمُ يَا مُعَافِي فَاعْفُ عَنِّي مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَعَافِنِي مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَأَرْضْ عَنِّي أَبَدًا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Bkz. Sözlür, 32. Söz, Münacat, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/298. Üstad bu duaya bir şerh yazmıştır. Bkz. Mektubat, 29. Mektup, 5. Risale olan 5. Kısım, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/544.

⁹⁵⁷ Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* s.273-274.

Bugünden Sonra Bizce Rahat Yok

“Üstad daima ibadet ve münacatla meşgul olurken, saatlerce diz üstüne otururdu. Böyle oturmaktan, ayağının parmağı yara olmuştu. Molla Resûl’e parmağını göstererek bir merhem sürmek istediğini söyledi. Bu esnada Molla Resûl ateş yakmakla meşguldü.

Üstad’a cevaben,

- Biz de Allah’tan korkuyoruz, ama senin ödün patlıyor. Bizim gibi rahat otursan ayağın yara olmayacaktı!

Üstad,

- Molla Resûl! Kısa ömürde, kısa dünyada, ebedî hayatı kazanmaya gelmişiz. Hem burada rahat oturayım, hem Cennet dava edeyim, olmaz böyle şey! Onun için cesaret edemiyorum rahat oturmaya, dedi.

Molla Resûl ise,

- Merhem sürelim, belki iyi olur, dedi.”⁹⁵⁸

Bilsen “Gayret” Ne Hayırlı Bir İştir

“Baharda odun kırmış, camiye odun çekiyordum. Üstad da bana odun taşımak için yardım ediyordu. Kucağına bir demet alıp taşımaya başladı.

Ben Üstad’ın odun taşımamasını istemedim.

- Efendim, işte ben taşıyorum. Siz oturunuz, dedim.

Üstad cevaben aynen şunları söyledi:

- Birader, gayretim kabul etmiyor; sen çalışasın ben oturayım. Eğer bilsen gayret ne kadar hayırlı bir iştir, ömrünü bir dakika boşa geçirmezdin!”⁹⁵⁹

Vaktini Nasıl Geçiriyordu?

“Zernabad suyu başında, eskiden çok sık ağaçlık vardı. Ağaçlar budanmamış olduğundan dallar birbirine girmişti. Dalların üzerine Üstad’ın çıkıp oturacağı bir köşk yapmıştık. Biz talebeler aşağıda ka-

⁹⁵⁸ Şahiner, *Son Şahitler*, “Molla Hamid”, 1/124

⁹⁵⁹ Age. 1/114

lıyorduk. Üstad akşamları da ağaçtaki yerinde kalıyordu. Ben şahid olduğum kadarıyla, hiç boş vaktini görmüyordum. Daima bir işle meşgul oluyordu. Ya okuyor, ya dua ediyor, ya namaz kılıyor, mutlaka bir meşguliyeti oluyordu. Yalnız misafirler geldiği zaman onlarla sohbet edip alâkadar oluyordu.”⁹⁶⁰

Ziyaretçilerle Beraberliği

“Gelen misafirlere köylerinde cami olup olmadığını, hocalarının hangi dersi okuttuğunu soruyordu. Gelen misafirler, eğer ‘Hocamız yok, camimiz yok.’ derlerse, çok üzülürdü. ‘Siz camisiz, hocasız yerde nasıl duruyorsunuz?’ derdi.”⁹⁶¹

“Üstad, yanına gelen gençlere, daima Nur derslerini okumalarını, zamanın ahlâksızlık tehlikelerinden sakınmalarının büyük menfaat ve saadetini onlara telkin ederek, namaz kılmalarının lüzumunu ihtar ederdi. Bu tarzdaki dersinden, belki binlerce gençler intibaha gelmişlerdir.”⁹⁶²

“Üstad avamın da seviyesine göre konuşurdu, havassın da. Öyle olurdu ki bir köylünün, bir çobanın, bir rençberin seviyesine iner, alçak gönüllülükle ve tam onların anlayacağı bir lisanla konuşur, onları memnun ve mesrur ederdi. Bir profesörle konuşurken kâh kozmografyadan bahseder, dünyanın kaç saniyede döndüğü, dakikada kaç yağmur tanesi düştüğünü hesaplar, bu nevi şeylerden konuşurdu. Onlar da ‘Bunları nereden öğrenmiş, biz bunları okumadık, bir kısmını yeni okuyoruz. Dünyanın yaratılışından kıyamete kadar ömrünü biliyor.’ derlerdi.

Dinlerken sevinçlerinden yerlerinde oturamazlar, kalkarlar, otururlar, hayretler içinde kalırlar, ‘Allahü ekber’ derlerdi.”⁹⁶³

Dinî farzlarını yerine getirmek sûretiyle dünyevî çalışmaların da bir ibadet hükmüne geçtiğine dair Üstadımızın yanına gelenlere verdiği derslerden birkaç numûne:

⁹⁶⁰ Şahiner, *Son Şahitler*, “Molla Hamid”, 1/122

⁹⁶¹ Açe. 1/122

⁹⁶² Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2188-2190

⁹⁶³ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/103

Üstadımız Bediüzzaman Hazretleri ile birlikte, bir gün, Eskişehir'deki Yıldız Otelinde bulunuyorduk. Şeker fabrikasından yanına gelen birkaç işçi ve ustabaşına kısaca dedi:

- Siz farz namazlarınızı kılsanız, o zaman, fabrikadaki bütün çalışmalarınız ibadet hükmüne geçer. Çünkü milletin zarurî ihtiyacını temin eden mübarek bir hizmette bulunuyorsunuz.

Yine bir gün vaktiyle Eskişehir'de tayyareciler ve subaylar ve askerlere de aynen şu dersi vermişti:

- Bu tayyareler, birgün İslâmiyete büyük hizmet edecekler. Farz namazlarınızı kılsanız, kılamadığımız zaman kaza etseniz, asker olduğunuz için her bir saatiniz on saat ibadet, hususan hava askeri olanların bir saati, otuz saat ibadet sevabını kazandırır. Yeter ki kalbinde iman nuru bulunsun ve imanın lâzımı olan namazı îfa etsin.

Hem Barla hem Isparta hem Emirdağ'da çobanlara derdi:

- Bu hayvanlara bakmak büyük bir ibadettir. Hatta bazı peygamberler de çobanlık yapmışlar. Yalnız, siz farz namazınızı kılınız, tâ hizmetiniz Allah için olsun."⁹⁶⁴

Ziyaretçileri İlgilendiren Bir Kâide

"İnsanlarla fazla münasebet, iflâs alâmetidir. Onun için buralarda fazla kişilerle görüşmüyorum."⁹⁶⁵

Mâlûm olsun ki bizi ziyaret eden; ya hayat-ı dünyeviye cihetinde gelir, o kapı kapalıdır.. veya hayat-ı uhreviye cihetinde gelir, o cihette iki kapı var:

Ya şahsımı mübarek ve makam sahibi zannedip gelir. O kapı dahi kapalıdır. Çünkü ben kendimi beğenmiyorum, beni beğenenleri de beğenmiyorum. Cenab-ı Hakk'a çok şükür, beni kendime beğendirmemiş. İkinci cihet, sırf Kur'ân-ı Hakîm'in dellâli olduğum cihettedir. Bu kapıdan girenleri –ale'r-re'si ve'l-ayn- kabul ediyorum.⁹⁶⁶

⁹⁶⁴ Tarihçe-i Hayat, Emirdağ Hayatı, Hâşiye *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/2190

⁹⁶⁵ Şahiner, *Son Şahitler*, "İsmail Perihanoglu", 2/129

⁹⁶⁶ Mektubat, 26. Mektup, 4. Mebhas, 10. Mesele, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/509

Ziyaretçilere Ait Bir Açıklaması

Üstadımız der:

“Benimle görüşmek isteyen aziz kardeşlerime beyan ediyorum ki:

İnsanlarla görüşmeye zaruret olmadıkça tahammülüm kalmadığından, hem şimdi tesemmümden, zaafiyetten, ihtiyarlıktan ve hasta bulunmuş olmaktan dolayı fazla konuşmıyorum. Buna mukabil, katiyen size haber veriyorum ki Risale-i Nur’un her bir kitabı bir Said’dir. Siz hangi kitaba baksanız, benimle karşı karşıya görüşmekten on defa ziyade hem faydalanır hem hakikî bir sûrette benimle görüşmüş olursunuz. Ben şuna karar vermiştim ki Allah için benimle görüşmek isteyenleri, görüşmediklerine bedel, her sabah okuduklarıma, dualarıma dahil ediyorum ve etmekte devam edeceğim.”⁹⁶⁷

Şimdi bir-iki aydır Üstadımız bir hizmetkârıyla dahi konuşmuyor. Konuştuğu vakit bir hararet başlıyor. Bunun hikmetini bir ihtara binanen söyledi ki:

“Risale-i Nur bana hiç ihtiyaç bırakmıyor. Konuşmaya lüzum kalmadı. Hem ben âciz şahsımla, binler dostlarımdan yirmi-otuz dostla konuşabilirim. Yirmi adamın hatırı için binler adamın hatırını rencide etmek için konuşmaktan men edildim ihtimali kavîdir. Hususi görüşmediğim için mâzur görsünler...”⁹⁶⁸

Hayvanların Gıybetini Dahi Yaptırmazdı

“Birgün camiin hücre kapısını açık unutmuştuk. Talebe arkadaşların küpte kavurmaları vardı. İçeri giren bir köpek, küpe kafasını sokup kavurmaları yemiş, sonra da kafasını çıkarmayınca küpü kırıp kaçmış.

Talebe arkadaşların canı çok sıkılmıştı. Bir tertiple köpeği tekrar celbedip sopa ile döveceklerdi. Üstad vaziyeti öğrenince, onları vazgeçirmek istedi.

⁹⁶⁷ “Üstad, 'Risale-i Nur Kur'an'ın bu asrın fehmine uygun bir dersidir.' derdi. Bu parçadaki ifadeleri bir levha şeklinde yazdırdı; Isparta ve Emirdağ'da ikamet ettiği her yerde kapının arkasına astırdı. Her gelen ziyaretçiye okuttururdu.”

⁹⁶⁸ Emirdağ Lâhikası-2, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1890

Molla Resûl:

- Seyda biraz kıymamız vardı. Biz kıyamıyorduk ki yiyelim. Hâlbuki bir köpek gelerek hem kıymayı yemiş, hem de küpü kırmış. Bize zarar verdi. Nasıl biz onu dövmeyelim, dedi.

Üstad,

- Molla Resûl, senden soruyorum, vicdanen söyle, sen aç kalsan, paran da olmasa, bir şey almaya gücün de olmasa, nihayet açık bir yerde bir et bulsan, yer misin, yemez misin? Hâlbuki aklın var, idrak ediyorsun ki bu etin sahibi var, diye konuştu.

Molla Resûl, Üstad'ın bu konuşması üzerine bir müddet konuşmayarak sustu. Sonra cevaben,

- Evet, yerim Seyda, dedi.

Üstad tekrar buyurdu ki:

- Bu hayvandır, aklı yoktur. Haramı helâli bilmiyor. Hayır ve şerri tanımıyor. Sahibinin kendisini döveceğini de bilmiyor. Elbette açık kapıdan girip kıymalarınızı yemiş. Bundan dolayı cezaya müstehak mıdır? Sizden soruyorum, elinizi vicdanınıza koyarak cevap verin.

Sonra Molla Resûl ve arkadaşları, köpekte kabahat yoktur, diye kabul ettiler.

Üstad,

- Madem öyledir. Bu hayvanın gıybetini yapmayın ve helâl edin!

Molla Resûl, Üstad Hazretleriyle biraz samimî konuştu, hem yaş itibarıyla da Üstad'dan birkaç yaş büyüktü. Gülerek, Üstad'a hitaben,

- Seyda içimizden gelmiyor ki helâl edeyim. Fakat siz helâlleşmeye bizi ikna ettiniz, dedi.”⁹⁶⁹

Hayvanlara Eziyet Etmez ve Ettirmezdi

“Erek Dağı'nda havalar iyice soğuyana kadar kalmıştık. Artık neredeyse kar yağmaya başlayacaktı. Kaldığımız yer bayırdı. Bayıra pencere gibi bir yer açarak, oraya bir oda yapmamızı istedi.

Bayırın yamacında Üstad'ın istediği odayı yapıyorduk. Kazarken karınca yuvası çıktı. Üstad, karınca yuvasını gördü. Orayı kazmamızı istemedi. Sebebini sorduğumuzda,

⁹⁶⁹ Şahiner, *Son Şahitler*, “Molla Hamid”, 1/115

‘Bir ev yıkıp, bir ev yapmak olur mu?’ diye cevap verdi. ‘Bu hayvanların yuvasını dağıtmayın, başka yeri kazın.’ diye emretti.

Biz başka tarafı kazmaya başladık. Oradan da karınca yuvası çıktı. Böylece üç yer değiştirdik. Bana yardım eden bir talebe arkadaş daha vardı. O, ‘Böyle olur mu hiç?’ diye bana sordu. ‘Üstad gelir gelmez karıncaların üzerine toprak atalım. Yok, eğer böyle giderse biz akşama kadar, bu odayı yapamayız.’ diyordu. Orada hemen hemen karıncasız yer yoktu. Nihayet orada güzel bir odacık yaptık.

Üstad karınca yuvalarının yanına gelince, ekmek, bulgur ve şeker koyardı. ‘Kendilerine şekeri niçin koyduğunu söylediğimiz zaman, ‘Bu da onların çayı olsun.’⁹⁷⁰ diye gülerек cevap verirdi. Mübarek Üstad bütün hayvanlara, bütün varlıklara karşı çok şefkatliydi. Bir karıncayı bile incitmek istemezdi.’⁹⁷¹

Yılanı Bile dokundurmazdı

‘Üstad’la beraberdik. Sonradan plaj yaptıkları yerde boğazdan koca bir yılan geliyordu. Bilek kalınlığında ve iki adam boyu. Ben taş aldım. ‘Mehmet ne ediyorsun?’ dedi. ‘Yılanı kovalıyorum.’ dedim. ‘O gelsin, dokunmaz, sürünsün, taş vurmamak yok.’ dedi.

‘Biz,’ dedi, ‘ufacık bir karıncayı öldüremeyiz, çok ufak bir mahlûk öldüremeyiz. Bize canlıları öldürmeye müsaade yok.’ dedi. Yılan onun merkebinin altından geçti. Biz yayan yürüyorduk. Hiçbir şey yapmadı. ‘O suya gidiyor.’ dedi.’⁹⁷²

Öküz Efendinin Ayağı Kanıyor

‘Galiba Ramazan’dı’⁹⁷³... Kafilde hiç kimse orucunu tutamıyordu. Müftü efendiler dahil. Tabii Hoca, orucunu tutuyordu. Kızakları çeken öküzlerin, bir ara ayaklarının taşa takılıp kanamasıyla Bediüzzaman:

⁹⁷⁰ Yani bu onların esas gıdaları olsun.

⁹⁷¹ Şahiner, *Son Şahitler*, “Molla Hamid”, 1/122

Üstad, yanına misafir olarak gelen dört kedinin hikâyesinden bahseder. (Mektubat, 16. Mektup, 4. Nokta, 4’üncüsü, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/377)

⁹⁷² Şahiner, *Son Şahitler*, “Abbas Mehmed Kara”, 1/405

⁹⁷³ 1926 yılı Mart ayı başı.

- Beyler inelim öküz efendinin ayağı kanıyor deyince, ben cevaben,
- Hocam biz para verdik bunların sahiplerine... demiştim. O zaman Seyda,
- Oğlum, onlar bu hayvanların sahibi değil, ancak mutasarrıfıdır- lar, cevabını vermişti.”⁹⁷⁴

Avcılık Yapmamızı İstemiyordu

“Yeniçşme mevkiinden, avdan geliyordum. Kendisi de bazen Akçşme mevkiine giderdi. Orada karşılaştık. Elini öptüm. O gün bir keklik avlamıştım. Bana hitaben ‘Sen bunu eşinden ayırdın, dişisi yalnız kaldı. Şimdi ağlıyor, sızlıyor.’ dedi.”⁹⁷⁵

“Bir bahar günü Üstad birkaç talebesi ile beraber kıra giderken yol üzerinde bir kaplumbağa görür. Kaplumbağanın az gerisinde çocuklar oynuyorlarmış. Üstad Hazretleri çocukların yanında durur, muhabbetle bakar ve şöyle der:

- Siz mübareksiniz, masumsuz, bana dua edin. Bu kaplumbağaya da dokunmayın. Çünkü o da mübarektir.

Oradan uzaklaşıp beş dakika kadar giderler, az sonra tekrar dururlar. Üstad kardeşlerden birisini geriye çocukların yanına göndererek kaplumbağayı çocukların ellerinden kurtarmasını söyler. Oraya varınca, çocukların sopalarla kaplumbağayı rahatsız ettiklerini görür ve ellerinden alarak uzakça bir yere götürür.”⁹⁷⁶

Üstad’ın Sineklere Şefkati

“Sinekleri biz dışarı kovmaya çalışırken soğuk diye buna razı olmuyordu. ‘Bunların zaten ömrü az kaldı, yarın bunlar ölecekler. Bunlar benim gece arkadaşlarımdır.’ diyordu. İlaçların sıkılmasını da hiç istemiyordu.”⁹⁷⁷

⁹⁷⁴ Şahiner, *Son Şahitler*, “Kinyas Kartal” 1/140

⁹⁷⁵ Şahiner, *Son Şahitler*, “Enver Tefik Öztürk”, 1/418

⁹⁷⁶ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bahri Çağlar”, 1/414

⁹⁷⁷ Şahiner, *Son Şahitler*, “Refet Barutçu”, 1/389

Asla Harama Bakmaz ve Baktırmazdı

“Yine Erek Dağı’nda iken kendisine sormak için birkaç sual tertip etmişim. Yalnız nazar mevzuunda bir sualim kalmıştı. Ben hiç bunu açmadan elini hiddetle dizine vurdu:

‘Ben Eski Said’den memnun değildim, yalnız üç hâlden razıyım.’ dedi. Ve ilâve etti ‘İstanbul’da şâaali zamanda haftada bir elbise değiştirirdim, pırlanta gibi elbise; İstanbul’un en şâaali yerlerine giderdim. Benim hoca arkadaşlarım içlerinden beni gözcü edip beni takip ettirmişler. Bunun peşinden git bakalım nerelere gidiyor, ne yapıyor? Üç gün sonra arkadaşlarla sohbet esnasında bana şöyle dediler: Said sen ne yapasan haktır. Hakka gidiyorsun ve bunda da muvaffak olacaksın.

‘Niçin böyle söylüyorsun?’ diye sorduğumda şu cevabı verdiler: ‘Üç gündür seni takip ettiriyorduk. Bakalım İslâm’a aykırı bir davranışın oluyor mu? Baktık ki sen kendi hâlinden başka haberin yok. Bunun için inşaallah gayende muvaffak olursun.’ dediler. ‘Nasıl küçük bir ateş ormana atıldığında, yavaş yavaş o ormanı yakar mahveder, bitirir. Nazara tenezzül edip harama bakan bir mümin amelini günbegün yer, mahveder. Sonra korkarım ki adamın âkıbeti elim ola...’ dedi.

Ayrıca şunu ilâve etti. ‘Eski Said gençliğinde on sene İstanbul’da kaldı. Bir defâ bir kadına bakmadı.’⁹⁷⁸

‘Ekseri zamanlarda bir şemsiyesi vardı, onu yanından eksik etmezdi. Harama bakmamak ve kimsenin de kendisine nazar etmemesi için...’⁹⁷⁹

Sünnete riayeti

‘Bir ziyaretimde çay içerken tam olarak bitirmemişim. ‘Kardeşim sen sünnet bilmez.’ dedi. Bununla, içilen bir şeyin iyice bitirilmesinin sünnet olduğunu ders vermek istemişti.’⁹⁸⁰

⁹⁷⁸ Şahiner, *Bilimmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman* s.274

Eski Said’in yapmaktan kaçındığı üç şey:

Harama nazar, yalan söylemek

ve insanlardan bir şey kabul etmek.

⁹⁷⁹ Şahiner, *Son Şahitler*, “İsmail Perihanoglu”, 1/ 128

⁹⁸⁰ Şahiner, *Son Şahitler*, “Hulusi Yahyagil”, 1/ 324

Her Asrın Bir Müceddidi Vardır

“1953 Ağustos’unda Bediüzzaman Hazretlerini ziyaret için Konya’ya geldim...”

Üstad Hazretleri benim İmam-Hatip Okuluna devam edeceğime çok memnun oldu.

‘Ben o okulları, eski zamanın mübarek medreseleri olarak kabul ediyorum.’ dedi.

Daha sonra da:

- “Hazreti Mevlânâ benim zamanımda gelseydi, Risale-i Nur’u yazardı. Ben de Hazreti Mevlânâ zamanında gelseydim, Mesnevi’yi⁹⁸¹ yazardım, o zaman hizmet Mesnevî tarzındaydı, şimdi Risale-i Nur tarzındadır.’ dedi.

- “Ben bile Risale-i Nur’a muhtacım.”

- “Komünist ve masonların İslâm aleyhindeki bütün plânlarını Risale-i Nur’un yerle bir ettiğini anlattı. Onlarla mücadele, ancak Risale-i Nurlar’ı okumakla olacağını anlattı ve ‘Bir risale en aşağı in-sandaki bin tecessüsün –sorunun– karşılığı olarak yazılmıştır. Bir âmî-den tâ bir feylesofa kadar herkese hitap eder. Temsillerdeki hakikatleri anladığınız size kâfidir. Bir bahçeye giren o bahçedeki elma ağacından boyunun yetiştiği dallarından eli yetiştiği elmaları yemesi kâfidir. Yüksekteki elmalar ise boyu uzun olanlarıdır. Anlayamadık diye üzülme-yin. Ben bile Risale-i Nur’a muhtacım. Tekrar tekrar okudukça dersimi alıyorum.’ dedi.⁹⁸²

Ben Bir Şey Değilim

“O yıllarda Tarihçe-i Hayat yeni basılıyordu. Abdünnur isimli bir arkadaşım kitap için bir kapak kompozisyonu yapmıştı. Benden Üstad’a götürmemi istedi. Üstad’ın ziyaretine gittiğimde, ‘Ellerinizdeki nedir?’ diye sordu. Ben, ‘Abdünnur kardeşimizin Tarihçe-i Hayat için yapmış olduğu kapak... der demez, Üstad çok hiddetlendi ve kapaktaki resmi göstererek (Isparta Tugay Camii temel atma merasimi resmi)

⁹⁸¹ Mevlânâ Celâleddin Rumi’nin Farsça olarak telif ettiği eseridir.

⁹⁸² Şahiner, *Son Şahitler*, “Ahmet Gümüş”, 4/151-152

‘Bu resim nedir? Sizler benim şahsıma ehemmiyet veriyorsunuz, benim şahsıma yapılan hürmet, bana hakarettir. Sizler Risale-i Nur’la değil de benim şahsımla mı alâkadar oluyorsunuz? Ben kendimi sevmiyorum. Ben hiçbir. Benden bir şey beklemeyiniz.’ dedi ve kapaktaki resmi elinde ovalayıp çöplüğe fırlattı.”⁹⁸³

Temel ve Esasları Islah Etmek

“Üstad, Cuma günleri Nurşin Camii’nde vaazlar verirdi. Vaazların konusu haşır, âhiret ve vahdaniyet üzerindeydi. Molla Resûl yine bu vaazlar sırasında birgün Üstad’a dedi ki:

- Seyda vaazlarınızdan biz bile anlamıyoruz. Başkaları nasıl anlasın?

Üstad:

- Evet, vaazlarım anlaşılmıyor. Benim gayem imanın temellerini sağlam inşa etmektir. Temel sağlam olursa zelzelelerle yıkılmaz. Biriniz yanıma oturunuz, mevzu derinleşince bana hatırlatınız, diye buyurmuştu.⁹⁸⁴

Önce İman

“İstanbul’a geldiğimizde Bediüzzaman da Fatih Çarşamba’da ahşap bir evde kalıyordu. Ziyaretimizde divan üzerinde, arkasında hafif eğik bir yastığa yaslanmış, uzanmış yatıyordu. Mustafa Sabri Efendi’nin selâmını söyleyince, kalktı, doğruldu, oturdu, ‘Aleyküm selâm’ diye selâmı aldı. ‘Kelâmı nedir?’ dedi. Bir saat kadar ziyaretinde kaldık.

- ‘Bizim vazifemiz imandır.’ ...

- ‘Mustafa Sabri ne kadar talebeniz olduğunu soruyor Efendim.’ dedim.

- ‘Türkiye’de Risale-i Nur okuyan beş yüz bin şakirdim var.’ dedi.

- ‘Sabri Efendi, bu kadar talebesiyle neden İslâmî cihada başlamıyor, diyor.’

Üstad:

⁹⁸³ Şahiner, *Son Şahitler*, “Ahmet Gümüş”, 4/157

⁹⁸⁴ Şahiner, *Son Şahitler*, “Molla Hamid”, 1/115-116

- ‘Şimdi sen Sabri Efendi’ye selâm söyle, bizim davamız imandır. Cihad, imandan sonra gelir. Şimdi imana hizmet etmek zamanıdır. Bizim vazifemiz imandır, imana hizmet etmektir...’ diye iman hizmeti üzerinde uzun uzun durdu ve izahlarda bulundu. Müsaade isteyip ayrılırken, ayağa kalktı, elini öptüm, ayrıldım, kendisi de yatağa oturdu.

Mısır’a döndüğümde Mustafa Sabri Efendi’yi ziyaret ettim. Sabri Efendi artık iyice ihtiyarlamıştı. Bu sebepten rahatsızdı. Türkiye’de Bediüzzaman’la geçen konuşma ve hatıraları, aynen kendilerine naklettim. Dikkatle dinledi. Şu cevabı verdi:

- Şeyh Said Efendi gerçekten haklıdır! Evet söyledikleri doğrudur. O davasında muvaffak oldu. Biz hata ettik. O memleketten hiçbir yere ayrılmadı, sebat etti...’ diye Bediüzzaman’ı tasvip etti.”⁹⁸⁵

İman Hakikatlarının Kerametleri

“Anladım ki Bediüzzaman’a keramet⁹⁸⁶ iki sebebe binaen verilmiş. **Birincisi** imkânsız diyebileceğimiz şartlar içinde İslâmiyete hizmet ediyordu. Hizmetin yürümesi için kerametlere ihtiyaç duyuluyordu. Yukarıdaki misalde de görüldüğü gibi.

İkincisi: Türkiye’de İslâmiyeti öğrenme imkânı yoktu. (1920’lerden 1950 yılına kadar) Öğrenilmeyince yaşanmıyordu da. Zaten yaşayanları da kınıyorlardı. Bediüzzaman gibi garip, fakir bir âlime kim, ne için bağlanacak? İşte ona bağlananların dikkatini evvelâ kerametler çekmiş olabilir. Böylece bir kısım Risale-i Nur talebeleri evini, işini bırakarak, sonunun nereye varacağını hesaplamadan, Bediüzzaman’la birlikte hapse gidebiliyorlardı. İnsanlık tarihinde Bediüzzaman gibi, imkânsızlıklar içinde yaşayıp kitleleri peşinden sürükleyen bahtiyarların sayısı çok azdır.

Hemen belirteyim ki Risale-i Nurlar’daki ifadeler, isbatlar, buluşlar keramet derecesinde insana tesir etmektedir. Kafama takılan yıllarca cevabını bulamadığım sorularıma, Risale-i Nurlar’da cevap bulmuş bir kimseyim.

⁹⁸⁵ Şahiner, *Son Şahitler*, “Ali Özek”, 4/442-443.

⁹⁸⁶ Risale-i Nur’da kerametın tarifi için bkz. Mektubat, 9. Mektup, Saniyen, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/359

Öte yanda, Bediüzzaman'ın hayatı, bir keramet... Evden, barktan vazgeçmek... Mevkiyi, makamı, menfaati terk etmek... Hakikatleri söylemek için, idamı göze almak. Bir ömür boyu sürgün hayatı yaşamak veya hapiste yatmak.

Meselâ ben, Bediüzzaman'ın bu yönlerini öğrenince, 'Neden kumarbazlar, sarhoşlar sokaklarda serbest serbest dolaşıyorlar da İslâmiyet'e hizmet etmeye çalışan Bediüzzaman hapse atılıyor, diye âdeta isyan edip onun yardımına koşmuşumdur.

1954-1955 yıllarında okuyamadığım⁹⁸⁷ Risale-i Nurlar'ı dağıtıyordum. Götürdüğüm şahıslar, 'Bu kitaplarda ne yazıyor?' derlerdi. Ben de 'Siz hocasınız, okuyabilirsiniz. Ben okuyamıyorum, fakat öğrenmeye çalışıyorum. İslâmiyet'e hizmet eden Bediüzzaman hapismiş, ona yardım ediyoruz. Siz okuyunuz, bize de anlatınız.' derdim. Onlar da okuyup anlatırlardı, hoşuma giderdi.

Diyebilirim ki bana en çok tesir eden Bediüzzaman'ın hayatıdır. Öyle bir hayat yaşadı ki onu romanlara bile sığdıramıyoruz. Öyle bir hayat yaşadı ki en güzel romanlarımız dahi onun hayatı yanında cılız kalır."⁹⁸⁸

Kur'ân'ın Hâdimi Olmayı Tercih Etmek

"Üstadımız yine bize birgün ders anında, 'Afyon hapsinde talebelerim arasında ufak nazlanmalar, huzursuzluk vardı. Çok üzüliyordum. Yâ Rabbi, yok mu bunların içinde bir talebem, dediğim zaman, Tahirî karşıma çıktı. Evet varım Üstadım, diye beni teselli etti.

Üstadımız, Tahirî Ağabey'e, 'gençlerin kumandanı' derdi. Tahirî Ağabey'deki hasletler bambaşkadır. En çok beraber kaldığımız, çok mübarek bir ağabeyimizdir. Otuz sene üç ayları tuttu. Ben hiç görme miştim vitir namazını yatsının arkasından kıldığını. Muhakkak gece erkenden kalkar, teheccüd ve vitir namazını kılardı. Nur talebelerinin âdeta bir dua hazinesiydi. Üstadımızdan ne gördüyse aynen tatbik ederdi. Ben hiç kimse hakkında Üstadımızın böyle dediğini duymamışım: "Tahirî velîdir. Dünyada kendini bilmesin." derdi..."⁹⁸⁹

⁹⁸⁷ Çünkü Arap harfleri ile yazılı idi.

⁹⁸⁸ Şahiner, *Son Şahitler*, "Hekimoğlu İsmail", 3/321-322

⁹⁸⁹ Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/95

Afyon Hapishanesi'ndeki Nur talebeleri arasındaki bazı üzücü olaylardan dolayı, el açıp yalvaran Bediüzzaman:

- Ya Rabbi! Yok mu bir talebem? diye Cenab-ı Hakka iltica ettiğim zamanın birinde bana Tahirî gösterildi, diyor ve anlatmaya devam ediyordu. "Tahirî, o zaman seni bir veliyy-i azîm, bir kutup tahayyül ettim. Sonra baktım ki sen istihdam olunuyorsun."

Burada Bediüzzaman Hazretleri, Tahirî Mutlu'ya soruyor:

- Tahirî, istihdam olduğuna mı razısın, yoksa benim zannımda veliyy-i azîm olmasını mı istersin?

Mübarek veli Tahirî Mutlu, Üstadının sualine şöyle cevap veriyor:

- "İstihdam edilmemi isterim, Üstadım..."

- Maşâallah! Velidir, diyor.

Ama bunları kendisi anlatmıyordu. Sorduğumuzda, "Hatırlamıyorum." diyordu. O hizmetle ilgili meseleleri hatırlıyor, anlatıyordu.

Kur'ân hizmeti... İman hizmeti... Nur hizmeti... yarım yüz yıl, ömrü bu mukaddes hizmetin içinde geçmişti. Karakollar, hapisler, onun bu hizmet uğrunda geçtiği menziller ve duraklardı.⁹⁹⁰

Tahirî Ağabeyimiz Üstad'ın hizmetinde olanların içinde hepimizden yaşlıydı. Fakat hepimizden çok çalışırdı. Risale-i Nur olsun, Kur'ân-ı Kerîm olsun, gözünden hiçbir noksan kaçmazdı. Tashih ederken bizlerin gözünden kaçır, fakat Tahirî Ağabey'in gözünden hiç kaçmazdı. İçimizde Kur'ân-ı Kerîm hizmetinde en fazla Tahirî Ağabey'in hizmeti geçti.

"...en nazik zamanlarda, sırf Allah rızası için, hiç fütur vermeden çalışır, onun çalışması bize gayret verirdi.

İsparta'da bütün hizmetlerin tedbirinde bize çok müşfikane davranırdı. Hem mânevî pederimiz, hem en kıymetli ağabeyimiz idi. Hiç yorulmak bilmezdi."⁹⁹¹

Vazifemiz Hizmettir

"Üstadımız daima derslerinde, 'Kardeşlerim, bizim vazifemiz ihlâs ile iman ve Kur'ân'a hizmet etmektir. Ama bizi muvaffak etmek ve hal-

⁹⁹⁰ Şahiner, *Son Şahitler*, "Tahirî Mutlu", 1/431

⁹⁹¹ Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/95-96

ka kabul ettirmek, muarızları kaçırmak ise, vazife-i ilâhiyedir. Biz buna karışmayacağız. Mağlûp da olsak, kuvve-i mâneviye ve hizmetimize noksanlık vermeyeceğiz. Bu noktadan kanaat etmek lâzımdır. Meselâ bir zaman İslâm'ın büyük bir kahramanı Celâleddin-i Harzemşah'a demişler:

- 'Cengiz'e karşı muzaffer olacaksın.'

O demiş:

- Vazifemiz cihad etmektir. Bizi galip etmek vazife-i ilâhiyedir. Ona karışmam.

Ben de o kahraman-ı İslâm'a iktidaen, Benim vazifem hizmet-i imaniyedir. Kabul ettirmek Cenab-ı Hakk'a aittir. Vazifemi yaparım. Cenab-ı Allah'ın vazifesine karışmam."⁹⁹²

Hizmette Asker Misali Olmak

"Risale-i Nur matbaalarda neşrolmaya başladığında Üstadımız yerinde duramıyordu. Bir faaliyet, bir gayret, bir cevvaliyet... Sevincinden âdetâ yerinde duramıyordu. Öyle hâller oldu ki dünyayı tayeran etmek istiyordu. Bazen yaya, bazen vasıta ile Isparta'nın gül bahçelerine, bazen Kirazlıdere, Ayazma, Gölcük, bazen Eğirdir Gölü kenarlarına, Barla bahçelerine, Karakavak, Kabristan, Karadut gibi Nur'un menzil ve menziliklerine gider, gezer, dolaşır, dönerdik. Üstadımız Eğirdir'den Barla'ya atla giderdi. Birimiz atı çeker, birimiz Üstad'ı tutar, birimiz de Üstadımızın ibrik, termos, seccade gibi eşyalarını taşırdık. Barla'ya vardığımızda yorgunluk, hastalık dinlemezdi. Hiçbir zaman Üstadımızı boş dururken görmedik. 'Geliniz, biriniz bana ders okuyun, biriniz suya gidin, biriniz de yoğurt, yumurta bulun, yemek yapın.' derdi."⁹⁹³

Hizmette Yorgunluk Olmaz

"Hiçbir zaman mübarek vaktini boş geçirmez, ya okur ya tashihle meşgul olur veya okutturur, dinlerdi..."

⁹⁹² *Son Şahitler*, Bayram Yüksel, 3/96

⁹⁹³ Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/54

Üstadımızın konuşmasında o kadar letafet vardı ki o derece feyizliydi ki sabahtan akşama kadar o vaziyette ders alsak, yol yürüsek, zahmet çeksek, aç kalsak, içimizden zerre kadar sıkılma gelmez, hatta bazen sıkıntılı hâllerimizde Üstadımızın sima-yı mübareklerine baktığımız zaman içimize bir ferahlık gelirdi.

Bize bir şevk, bir cevvaliyet gelir, gece-gündüz çalışsak, uyumasak yorgunluk hissetmezdik.”⁹⁹⁴

Kur’ân Hizmetinde Örnek Talebe

“Birgün Zübeyir Ağabey rahatsızlanmıştı ve derse iştirak edemeyecek durumda idi. Bizden kendisini idare etmemizi istedi. Sungur Ağabey ile beraber ders için Üstad’ın yanına girdik. Zübeyir Ağabey’i sordu. Çarşıya filân gitti diye geçiştirmeye çalıştıksa da muvaffak olmadık. Ciddî bir tavır takındı. ‘Zübeyir olmayınca ders yapmıyorum. Zübeyir’i bulup getiriniz.’ dedi. Sonra Zübeyir Ağabey’i bulup getirdiğimizde öyle bir hiddetlendi ki...

‘Ben Zübeyir’i öyle zannederim ki; değil parmak, kellesi gitse başsız gövdesiyle ‘Risale-i Nur... Risale-i Nur...’ diye koşacak bilirdim. Bir parmak rahatsızlığı ile benim ümidimi kırdı. Ben öyle fedakâr talebe istiyorum ki değil parmak, kol gitmiş aldırış etmeyecek. Böyle şeyler için kudsî davada tembellik gösterilmez. Said hak için hiçbir zaman kelleyi vermekten çekinmemiştir. Risale-i Nurlara her şeyini feda edecek, fedakâr talebe lâzımdır..’ Ben o esnada kalbimden geçirdim ki ‘Hey Üstadım! Siz Zübeyir Ağabey’e bu derece itap ediyorsunuz. Demek Risale-i Nur, talebesini bulmamıştır, ne gariptir.’

Bunun üzerine Üstad, ‘Risale-i Nur ve ben talebemizi bulmuşuz.’ dedi.

Esasen Zübeyir Ağabey’in şahsında bütün talebelerine ders vermek istiyordu.”⁹⁹⁵

⁹⁹⁴ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/51-52

⁹⁹⁵ Şahiner, *Son Şahitler*, “Ahmet Gümüş”, 4/159-160

Üstad Basını Takip Ederdi

Üstad Bediüzzaman Hazretleri basını takip eder, Risale-i Nur'la ilgili yazılarla ilgilenirdi. Gazete okuma işini yalnız Zübeyir Gündüzalp Ağabey ile yaptığı gibi içtimaî meseleleri de yalnız onunla konuşurdu. Zübeyir Ağabey'e olan alâkası bambaşkaydı.⁹⁹⁶

Talebeleriyle Devamlı Tavrı: İstişare ve Amellerin Taksimi

“Risale-i Nur ve Üstad uğrunda kendisini binler parça da etseler, o, yine Risale-i Nur diye kalkardı. Hatta bazı zamanlar hasta olurdu. ‘Zübeyir Ağabey, polisler geliyor.’ denildiği zaman hemen kalkar, hiç hastalık eseri kalmazdı. Polisler sık sık kendisini ziyaret ettikleri, bulunduğu eve taharri maksadıyla geldikleri için böyle hareket ederdi. İman ve İslâm'a dair, şecaate dair bir yazı çıksa hemen Zübeyir Ağabey'i taharri ederler, o da onlara hiç taviz vermez, âdeta onlarla dalga geçerdi. Üstadımızdan ne görmüş ne işitmişse harfiyen tatbik ederdi. Üstadımız da en mahrem işlerinde ve hizmetlerinde Zübeyir Ağabey'i istihdam ederdi. Çok zaman siyasî mevzuları veyahut hayat-ı içtimaiyeye dair meseleleri Üstadımız Zübeyir Ağabey'e havale ederdi. Bütün içtimaî mektuplarında, siyasilerle görüşmelerde de Zübeyir Ağabey, Ceylân ve Sungur memur olurdu...

Hayat-ı içtimaiyeye dair mektup işlerinde, siyasilerle görüşmelerde ve Ankara'daki Nur hizmetlerinde ekseri Sungur Ağabey'i istihdam ederdi. Üstadımız daima akla kapı açar, irade-i cüz'iyeyi kimsenin elinden almaz, yalnız işaret ederdi.

Meselâ, Zübeyir Ağabey'i çağırır, ‘Zübeyir böyle yapalım mı?’ der, işaret ederdi. Zübeyir Ağabey de ‘Evet Üstadım, yapalım.’ derdi. Üstadımızın işaret ve emri olmadan katiiyen ne mektup yazar ve ne de başka şeyle meşgul olurdu. Daima, Üstad, Risale-i Nur diye yaşar, onlarla yatar, kalkardı.”⁹⁹⁷

⁹⁹⁶ Şahiner, *Son Şahitler*, “Ahmet Gümüş”, 4/159-160

⁹⁹⁷ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/106-107

Açık Kapı Olmak

‘Kardeşim, İslâmiyet için fethedilmeyecek insan yoktur. Mühim olan İslâm’a hizmette bulunanların çok dikkatli olması. İnsan yüz kapılı bir saraya benzer. Mutlaka bir kapıdan girilerek o insan fethedilir. Bin senedir Avrupa zındıklarının ve Asya münafıklarının tesiriyle bu asil Türk milletinin çocuklarının akılları yanıltılarak insandaki o doksan dokuz kapı İslâmiyet’e kapatılmış, fakat fitrat icabı bir kapısı daima açıktır. İslâmî ferasetle o açık kapıyı keşfedip oradan girilirse diğer kapalı kapılar da içeriden İslâmiyet hesabına açılır, o insan, İslâmiyet için fethedilir. İhlâsla, acelecilik yapmadan, fitratına uygun Risale-i Nur mizanlarıyla anlatmak ve hareket etmek lâzımdır. Acelecilik, lüzumsuz yere münakaşa ve ithamlarla hareket edilirse o zaman kapalı kapılara hücum edilip o açık olan bir kapının da kapanmasına sebep olunur. Risale-i Nur muhakeme-i akliyyeye ehemmiyet verir. Ve sonra onu İslâmiyet dairesine alır.’

Bu gibi konuşmaları ile Üstad Hazretleri, bizi Kur’ân ve iman hizmetinde şevkimizi artırarak hizmete koşturur ve bizleri muhafaza ederdi.⁹⁹⁸

Adet Çokluğu Aldatır

Hem madem bu zamanda her şeyin fevkinde hizmet-i imaniye en ehemmiyetli bir vazifedir. Hem kemiyet ise keyfiyete nispeten ehemmiyeti azdır. Hem muvakkat ve mütehavvil siyaset âlemleri ebedî, daimî, sabit hidemat-ı imaniyyeye nisbeten ehemmiyetsizdir, mikyas olamaz, medar da olamaz. Risale-i Nur’un talimatı dairesinde ve bizlere bahşettiği hizmet noktasında feyizli makamlara kanaat etmeliyiz. Haddinden fazla fevkalâde hüsn-ü zan ve müfritane âlî makam vermek yerine, fevkalâde sadakat ve sebat ve müfritane irtibat ve ihlâs lâzımdır. Onda terakki etmeliyiz.⁹⁹⁹

‘Üstadımız bir yerde hizmet için sadakatle ve sabırla, fedakâr olarak sebat etmemizi isterdi. ‘Muallimler mağlûbiyeti kabul etmezler, talebeler ise ehl-i haktır. Sizin okulda Nurlar’ı okuyan kaç kişi var?’ de-

⁹⁹⁸ Şahiner, *Son Şahitler*, “Ahmet Gümüş”, 4/156

⁹⁹⁹ Kastamonu Lâhikası, *Risale-i Nur Külliyyatı* 2/1605

di. Ben de yetmiş kişi olduğumuzu söyledim. Üstad Hazretleri hayretle karşıladı. ‘Ben o mektepte bir kişi olduğumu biliyordum, sen yetmiş kişiden bahsettin, acaip.’ dedi.

Üstad Hazretleri bana dedi: ‘Kardeşim kemiyet her zaman insanı aldatır. İş keyfiyettir. Sen bütün talebelik hayatında Risale-i Nur’u fitraten arayan iki kişinin Risale-i Nur’u tanımalarına vesile olsan, onlar da o vesile ile imanlarını kurtarsalar, sen vazifeni yapmışsındır. İhlâs kemiyette değil, keyfiyettir, hizmet de budur.’

O sırada arkadaşlardan asker olan Recep Putgül, Ceylân Ağabey’e mektup yazmış, mektup savcılığın eline geçmiş, mektupta bizlerden bahsetmiş, isimlerimiz tespit edilmiş, bizleri Konya’da emniyet aradı, mahkemeye verdi, mahkeme beraat verdi. O yetmiş arkadaştan, korkudan kimse de kalmadı, hatta korkularından aleyhimize geçtiler, birçok kimseleri ifsat ettiler.

Bu olaylardan sonra Üstad’ı Isparta’da ziyaretimde, ‘Sen her gördüğüne Risale verme, ata et, aslana ot verme. Ata ot, aslana et ver. Senden birkaç defa Risale-i Nur istesinler o zaman ver. Biz kitapçılar gibi kitap satmayız. İhtiyaç duyan, müştak olan kimselere veririz’. diye Üstad ve Zübeyir Ağabey bu hususta çok dikkatli olmamız için ısrar ederler ve misaller verirlerdi.”¹⁰⁰⁰

Yarım İnsanın Hayatı Yoktur

“Ankara’da Tarihçe-i Hayat neşrolduğunda bir mektup geldi. Mektupta resmin caiz olmadığından bahsediliyordu. Mektubu Üstadımıza okuduk. Üstadımız tebessüm etti, ‘Bir kurşun kalem getirin.’ dedi, kurşun kalemi getirdik. Üstadımız kurşun kalem ile resmin boynunu çizdi. ‘Zararı yok. Yarım insan yaşamaz ve böyle mektup yazın.’ dedi. Mektubu yazan zâta aynen Üstadımızın cevabını gönderdik.

Buna benzer başka bir mesele: Üstadımız Afyon hapsinden çıktığında Zübeyir Ağabey ile bir evde kalıyordu. Tahirî Ağabey Isparta’dan Üstadımızı ziyarete gelip bir akşam misafir kalıyor. Namaz kılariken resimli para olduğu için cüzdanını çıkarıyor. Sabahleyin Üstadımıza, ‘Allah’a ismarladık.’ deyip çıkıyor. Garaja geldiği zaman bilet almak için

¹⁰⁰⁰ Şahiner, *Son Şahitler*, “Ahmet Gümüş”, 4/155

cüzdanını arıyor, bulamıyor. Hemen geriye dönüyor, Üstad'ın yanına geliyor. Zile basıyor. Zübeyir Ağabey çıkıyor, cüzdanını getiriyor. O anda Üstadımız Tahirî Ağabey'i görünce, 'Niye geldin?' diye soruyor, Tahirî Ağabey de 'Resimli para olduğu için cüzdanımı çıkartmıştım. Unutmuşum, onu almaya geldim.' diyor. Üstadımız, Tahirî Ağabey'e darılıyor, 'Bir daha böyle yapma, zararı yok, yarım insan yaşamaz.' diyor."¹⁰⁰¹

Rüya ile Amel Edilmez

"Yine bir gün Diyarbakır'dan bir mübarek zât mektup yazmıştı Üstadımıza. Orada birisi rüya görmüş, rüyasında Peygamber-i Zışan Efendimiz ve Hülefa-yı Raşidîn'in ve Gavs-ı Âzam gibi zâtların bulunduğu meclise Cibril (aleyhisselâm) gelip artık hizmetin, neşriyatın sona erdiğini ve bundan böyle maddî cihad lâzım olduğunu söylemiş. Bunu Üstadımıza yazmışlardı, biz de okuduk. Üstadımız hemen kâğıt kalem istedi. Cevap yazdırdı. 'O rüyanız mübarektir, yalnız teville ve tabire muhtaçtır. Oradaki cihad maddî değil, mânevî iman hizmetidir, düşmana galebe çalmak silâh ile değil; Nur'un iman burhanlarının küfr ü mutlaka mânevî galebesine işaretler. Sakın maddî cihad zannedilmesin. Ve ben rüya ile amel etmem.'¹⁰⁰²

Hüsn-ü Zan

"Üstadımız katiyen gıybet ettirmezdi. 'Üstadım, falan böyle söyledi.' desek, 'Siz yanlış anlamışsınız, o benim dostumdur, o Risale-i Nur'a dosttur. O öyle söylemez, sen benim kardeşlerimle aramı açacaksın.' derdi. Bazı yerlerden, 'Filân hoca Risale-i Nur'un aleyhinde, Üstadımızın aleyhinde.' diye mektup gelirdi. Bazen de gelir, söylerlerdi. Üstadımız da 'O zât ehl-i ilimdir. Bize dosttur.' der, sustururdu. Daima hüsn-ü teville çalışır ve 'Biz hüsn-ü zanna memuruz.' derdi."¹⁰⁰³

1001 Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/100

1002 Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/100-101

1003 Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/99

Müfritane İrtibat

“Bir gün Konya’dan Nur talebelerinden iki grup geldi. Üstadımızı ziyaret ettiler. Bir grup diğer grubu şikâyet etti. ‘Tedbirli hareket etmiyorlar, camide ders yapıyorlar.’ diye.

Diğer grup da öbür grubu şikâyet etti. Üstadımız onlara demişti: ‘Kardeşim, sizin hizmetinize ihtiyaç yoktur. Aranızda tesanüdünüze ihtiyaç vardır. Sizler ara sıra İhlas ve Uhuvvet ve Hücumat-ı Sitte risalelerini mabeyninizde beraber okumalısınız. Sizin şimdiye kadar fevkâlade sebat ve metanet ve tesanüt ve ittifakınız bu memlekete medar-ı iftihar olacak.’ Üstadımız fedâkarlık dersi verirken, eski Şark talebelerinden misaller verirdi.”¹⁰⁰⁴

Risale-i Nur Nasıl Yazıldı?

“Bazen Hafız Tevfik ağabeyler Risale-i Nur’un telif olduğu yerleri bize gösterirken, ‘Bak size bir hatıra anlatayım.’ derdi. Bir defasında sunları anlatmıştı:

Üstadımızla تنها kırlara giderdik. Münasip bir yere oturur, belirli bir noktaya bakardı. Çok süratli söylerdi, ben de çok süratli yazardım. Eli ile ‘Yaz kardaşım!’ der ve devamlı bir noktaya bakardı. Arada bir, ‘Dur, kesildi. Git sinekleri kovala.’ derdi. Ben de hakikaten çok fazla sigara içerdim, başım şişerdi. Üstadımızdan ayrılır, bir taşın arkasına oturur, sigaramı içer bitirirdim. Üstad, ‘Gel kardaşım, gel.’ derdi. Tekrar yazmaya başladık. Öyle risaleler var ki; bazen bir saatte, bazen iki saatte yazmışız.’ Yeminle söylerdi ki: ‘Aynı risaleyi başka zaman iki günde yazmakla bitiremezdim.’”¹⁰⁰⁵

Asrın Hastalığı

“Hususan Üstadımız daima derslerinde ihlâs ve uhuvvetten bahsedirdi. ‘Bu zaman enaniyet zamanıdır.’ derdi. Hatta bir gün Zübeyir Ağabey ‘Üstadım ben enaniyetten çok korkuyorum.’ dediğinde, mübarek Üstadımız, Zübeyir Ağabey’e ‘Evet kork, titre.’ demişti.

¹⁰⁰⁴ Açe.

¹⁰⁰⁵ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/74

Bu gaflet zamanında hususan tarafgirâne mefkûreler sahibi her şeyi kendi mesleğine âlet ederek, hatta dinin ve uhrevî hareketini de dünyevî mesleğine bir nevî âlet hükmüne getiriyorlar. Halbuki hakaik-ı imaniye ve hizmet-i nuriye-i kudsiye kâinatta hiçbir şeye âlet olamaz. Rıza-yı ilâhîden başka bir gaye olamaz.

Halbuki şimdiki cereyanların tarafgirâne çarpışmaları hengâmında, bu sırr-ı ihlâsî muhafaza etmek, dinini dünyaya âlet etmemek müşkülleşmiş. En iyi çare, cereyanların kuvveti yerine, inâyet-i ilâhiyeye dayanmaktadır.”¹⁰⁰⁶

Okumayı Ziyadeleştirmesi

“Biz, Üstadımızın yanında kaldığımız uzun seneler boş oturduğumu görmedik. Ya okur ya tashih eder veyahut okutur, dinlerdi. Hatta son zamanlarda teybe Risale-i Nur okuyorduk. Üstadımız da dinliyordu. Üstadımız, ziyarete gelenlere, ‘Yeni bir âlet çıkmış Risale-i Nur hafızı, Risale-i Nur’u çok güzel okuyor.’ diyor ve alıp dinlemeye teşvik ediyordu.

Üstadımız bazen diyordu: ‘Bugün kaç sayfa okudunuz?’ Biz de üç veya beş dediğimiz zaman, ‘Ben iki yüz sayfa okudum. Hem benim kalemim yok, çok ağır yazıyorum. Hem de sizin gibi gazete gibi okuyup geçmiyorum. Ben mânâsını da anlayarak okuyorum. Hem de bakın ne kadar tashih ettim.’ derdi. Risaleleri açarken sayfaları hiç incitmeden, elini ağzı ile ıslatmadan çok itina ile açardı.”

“Elhamdülillâh ben bugün bu kadar okudum, çok istifade ettim. Bugün imanım çok inkişaf etti.’ derdi. Hayretler içinde bize gösteriyordu. ‘Fesühbanallah! Bu eseri hiç görmemiş gibi istifade ettim.’ derdi. ‘Nasıl mübarek günlerde camilerde tecdid-i iman ederler; biz de Risale-i Nur’u okumakla tecdid-i iman ediyoruz.” derdi. ‘Kardeşlarım, bakın ben bu kadar yer okudum, hiç yanlış bulamadım. Risale-i Nur’un telifinde inâyet-i ilâhiye ve hıfz-ı rabbanî bize yardım ettiler. Bizim bu ne hünerimiz ne de kabiliyetimiz. Bu tamamen Cenab-ı Hakk’ın ihsan ve kereminden, biz acizlere bir lütf u ihsandır.’ derdi.

¹⁰⁰⁶ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/96

Risale-i Nur'un telifinde tayy-ı zaman, tayy-ı mekân karışmış, az zaman içinde çok işler yapmışız.' derdi. 'Kardaşlarım, nasıl geldi ise öyle yazıyorum. Hiç değiştirmeye cesaret edemiyorum. Hiç fikrimi de karıştırmıyorum.' derdi.¹⁰⁰⁷

Okuma Üzerine Bir Kaide

"Bir gün yine Üstadımızın Arabî dersinde Hizbü'n-Nuriye'yi¹⁰⁰⁸ okuyorduk. Üstadımız benden anlayıp-anlamadığımı sorduğunda, anlamadığımı söyleyince izah etti ve ben de çok güzel anladım. Ve içimden, 'Artık ben oldum, Arapçayı güzel anlamaya başladım.' dedim. O anda kafam makine gibi çalışıyordu. Bir de Üstad'ın odasından çıktım, hiçbir şey kalmamıştı.

Yine bir gün dersten sonra Üstadımız yapılan dersi anlayıp anlamadığımı sordu. Ben anlamadığımı söyleyince, Üstadımız bana bir tokat aşketti. 'Keçeli, keçeli, sen mükemmel anladın. Anladığın kadarı yeter sana. Eğer daha çok anlasan, 'Bu bana yeter artık.' dersin, 'Yetiştim.' diye gidersin. Böyle istihdam olamayacaktın. Bir bahçeye girenler boy-ları nisbetinde meyvelerden istifade ederler. Boyu uzun olan yüksek dallardan, kısa olanlar ise aşağıdaki dallardan koparıp yerler. Bir kısmı da koparamaz, meyveleri çiğner. Sen koklasan bu sana yeter. Kanaat et, şükret.' diye bana ders vermişti.¹⁰⁰⁹

Kâinatı Tefekkür Ederdi

"Üstadımız kırları gezerken kitâb-ı kebirî mütalâa ederdi. Bizlere de hem arabada giderken ve gelirken 'Keçeli, keçeli siz de şu kitab-ı kebir-i kâinatı okuyun.' derdi. Bütün mahlûklarla alâkası vardı. Ağaçlara,

¹⁰⁰⁷ Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/73

¹⁰⁰⁸ Arapça olarak yazılmış, Tevhid'e dair küçük bir risaledir. Semâvâtın zerrelere kadar bütün mevcudatı hâl dilleri ile konuşturan derin bir tefekkür silsilesi içerir. Kalbe itminan, idrake ve hayale genişlik kazandırır.

Hizbu'n-Nuriye, Risale-i Nur'un ve Âyetü'l-Kübrâ'nın bir hulâasıdır. (Emirdağ Lâhikası 1, *Risale-i Nur Külliyyatı*, 1/1705)

Ramazân-ı Şerifte Âyetü'l-Kübrâ'dan çıkan ve bir saat tefekkür bir sene ibadet mânâsını taşıyan Hizbu'n-Nuriye, (age. 1/1701)

¹⁰⁰⁹ Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/72.

taşlara ve hayvanlara çok acıp şefkati vardı. Hatta yollarda köpek görse bize der; ‘Bunlar çok sâdık hayvanlardır. Bunların koşmaları, ulumaları sadakatlerinin iktizasıdır.’ derdi. Kırılarda gezerken kaplumbağa görürse onunla çok ciddî alâkadar olur, ‘Maşaallah, bârekallah ne güzel yapılmış, şundaki sanatı sizlerden geri görmüyorum.’ derdi...

“Kırlara gittiğimizde hiç boş durmazdı. Daima ‘Cevşen, Evrad-ı Bahaiye, Delâil-i Nur, Hulâsatü'l-Hulâsa, Hizbu'n-Nuriye, Tahmidiye ve hususan Sekine'yi'¹⁰¹⁰ hiç bırakmazdı. Onu her gün okurdu. Hatta bazen çay içerken bile okurdu. Risale-i Nurları ya tashih ederdi veya bizlere Risale-i Nurlar'dan okutur, kendisi dinlerdi. Tefekkür ederdi. Kırılarda gittiğimizde en yüksek yerlere çıkardı. Bazen yüksek ağaçların ve taşların başına çıkardı. Namaz kılarırken de yüksek taşların başını tercih ederdi. Kırılarda cemaatle namaz kıldığımızda bizlere imamlık ederdi. Namaz vakti girdiğinde muhakkak ezan okuturdu. Üstadımız bizlere, ‘Sizlerdeki gençlik bende olsa şu dağlardan inmem.’ derdi. Daima kitab-ı kebir-i kâinatı mütalâa ederdi. Kırılarda kuşları, böcekleri hiç incitmez ve incittirmezdi.

Çam Dağı'nda bazen ağaç lâzım olurdu. Bu ağaçları, Karaağaç köşkündeki menzilinin tamiri için kullanırdık. Üstadımız rastgele ağaçları kesmemize mâni olurdu, ‘Ağaçları kesmeyin, onlar da zikrediyor.’ derdi.”¹⁰¹¹

“Üstad, çam dağlarında “Üçüncü Mektubu” telif ederken, harika bir keramet hâliyle dünyanın boşlukta dönüşünü ve müthiş süratini temaşa etmiş. Zuhruf Süresinde geçen, ‘Bunları bize râm eden Allah’ın şânı ne yücedir, münezzehtir. Yoksa biz bunlara güç yetiremezdik.’ meâlindeki âyeti okumuştur.

Üçüncü Mektup'ta geçen, yeryüzünün bir gemi, bir binek olduğunun buyurulduğu âyeti hatırlayıp okuyunca da şunları ifade etmektedir:

¹⁰¹⁰ Bunlar “Hizbü'l-Hakaiki'n-Nuriye” isimli kitaptaki duaların isimleridir. Bunlardan bazıları Efendimiz'den (aleyhissalatü vesselâm) rivayetle gelmiş, bazıları sahabeden (radiyallahu anhum) rivayet edilmiş, bazıları da büyük velilerin dualarından alınmıştır. Bazı kısımları da Üstad'ın kendi dualarından oluşur.

¹⁰¹¹ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/59-60

‘Zemin musahhar bir sefine, bir merkûp olduğunu işaret ediyor. O işaretten kendimi feza-yı kâinata süratle seyahat eden pek büyük bir geminin yüksek bir mevkiinde gördüm. At ve gemi gibi bir merkûbe binildiği zaman, kıraatı sünnet olan Zuhur Suresi 13. âyetini okudum.’¹⁰¹²

Bize Nasıl Düşüneceğimizi Öğretirdi

‘Isparta’nın yakın menzillerine veya Isparta’ya nazır tepelere çıkar, oralardan Isparta’yı temaşa ederdi. Bazen yol kenarlarındaki asmaların salkımlarını saydırırdı. Onda sanat-ı ilâhiyeyi izah ederdi. Üzümlerin kudret helvası olduğunu söylerdi.’¹⁰¹³

O Rahîm-i Zülcemâl’in bağistan-ı kereminden, mucizâtının salkımlarından bir tanecik hükmünde gördüğüm, iki parmak kalınlığında bir üzüm asmasına asılmış olan salkımları saydım. Yüz elli beş çıktı. Bir salkımın danesini saydım, yüz yirmi kadar oldu. Düşündüm, dedim: Eğer bu asma çubuğu, ballı su musluğu olsa, daim su verse, şu hararete karşı o yüzer rahmetin şurup tulumbacıklarını emziren salkımlara ancak kifayet edecek. Hâlbuki, bazen az bir rutubet ancak eline geçer. İşte, bu işi yapan, her şeye kadir olmak lâzım gelir.’¹⁰¹⁴

Mutavassıt bir badem ağacı gördüm ki kırka yakın baş hükmünde büyük dalları var. Sonra bir dalına baktım; kırka yakın dili hükmünde küçük dalları var. Sonra o küçük dalının bir diline baktım; kırk çiçek açmıştır. O çiçeklere nazar-ı hikmetle dikkat ettim. Her bir çiçek içinde kırka yakın incecik, muntazam püskülleri, renkleri ve sanatları gördüm ki her biri Sâni-i Zülcelâlin ayrı ayrı birer cilve-i esmâsını ve birer ismini okutturuyor.’¹⁰¹⁵

Nur Dersi ve Siyaset

‘Üstadımız her gelen siyasîlere veya hayat-ı içtimaiye ile meşgul olanlara şu tarzda ders verirdi: ‘Nur Risalelerinin ve Nurcuların siyaset-

¹⁰¹² Şahiner, *Son Şahitler*, “Hulusi Yahyagil”, 1/336

¹⁰¹³ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/55

¹⁰¹⁴ Sözler, 22. Söz, 2. Makam, 7. Lem’a, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/126

¹⁰¹⁵ Sözler, 29. Söz, 1. Maksat, 4. Esas, *Risale-i Nur Külliyyatı* 1/229

le alâkaları yok. Ehl-i dünya Nur talebelerinden hiç evham etmesinler. Çünkü bizim hizmetimiz dünyevî değil, uhrevîdir. Risale-i Nur, rıza-yı ilâhiden başka hiçbir şeye âlet edilmediğinden mümkün olduğu kadar Risale-i Nur'un mensupları içtimaî ve siyasî cereyanlara karışmak istemiyorlar. Çünkü iman dersi için gelenlere, tarafgirlik nazarıyla bakılmaz. Dost düşman, derste farketmez.' Hatta bir gün bize, 'M. Kemal'in oğlu da olsa Abdülmecid'in oğlu ile Nur dersinde beraber hissesini alırlar, hiçbir zaman tefrik olunmaz. Halbuki siyaset tarafgirlik, bu mânâyı zedeler. İhlâs kırılır. Onun içindir ki Nurcular, emsalsiz işkencelere ve sıkıntılara tahammül edip Nur'u hiçbir şeye âlet etmediler. Siyaset topuzuna el atmadılar. Hem Nur Risaleleri küfr-ü mutlakı kırdığı için, küfr-ü mutlakın altındaki anarşiliği ve üstündeki istibdad-ı mutlakı kırdığı cihetle bir nevi siyasete teması var.' demiştir. Bir tek mesele-i imaniyeyi dünya saltanatına değışmediğini, mahkemelerde dava edip yirmi beş sene tarz-ı hayatıyla ve emarelerle isbat etmiştir."¹⁰¹⁶

Kabir Ziyaretleri

"Yolculuk anında olsun, kırlarda gezerken olsun, rastgelen kabir-lere dua ederdi. Bir gün 'Bu kabir taşları canlı birer muallim gibi ihtar ediyor. Bu kabir taşları, 'Sizler de buraya geleceksiniz.' diye lisan-ı hâliyle ders veriyor, diyerek bize ders verdi."¹⁰¹⁷

Tevazuu

Ankara'da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde üçüncü sınıfa geçmiştim. Bir gün sınıfta derste iken birisinin beni aradığını haber verdiler. Hemen çıkarak kapıya gittim. Köylü kıyafetinde genç bir arkadaşı.

O kendisini 'Ben Muallim Mustafa Sungur.' diye tanıttı. Üstadımızın yanından geliyorum, dedi ve beni kucakladı. Ben mahcup oldum, âdeta ona sarılmak istemiyordum. Âlemin gözü önünde öyle köylü kıyafetli birisi ile sarılmak onuruma dokunuyordu. Fakat onun samimi anlatışları fedailik durumu Risale-i Nur'a olan sevgisi bağlılığı bana çok tesir etmişti.

¹⁰¹⁶ Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/65-66

¹⁰¹⁷ Şahiner, *Son Şahitler*, "Bayram Yüksel", 3/47

Bunu nakletmekteki maksadım şudur: Risale-i Nur ve Üstad insana samimi bir halet kazandırıyor. Mütevazı enaniyetsiz gurur ve kibirden azade kendini beğenmeyen, samimi açık kalbiyle Cenab-ı Hakk'a müteveccih olmuş dünyanın en hayırlı veçhesine dönmüş bir halet kazandırıyor. Bu hâl Üstad'da daha ulvî bir tevazu hâlinde görünüyordu. Hangi Nur talebesiyle karşılaşsam bu halet az çok belliydi. Hakikî ve ciddi bir samimiyet insanı sarıyordu. Onun için Üstadımızı ilk gördüğümde onun tevazuu bana çok tesir etmişti. Hatta kitap yazabilir mi Arapça bilir mi diye Feyzi Efendi'den sormuştum.

Üstadımız kendisinden bahsetmezdi; Risale-i Nur'u methederdi....

Üstadımızın insanın en yakın dostu en fedakâr kardeşi en samimi arkadaşı gibi hareketleri ister istemez insanı kendisine bağlıyormuş. Fakat o kendisine değil, Kur'ân hakikatlarine Risale-i Nur'a bağlanmamızı temine çalışıyordu.¹⁰¹⁸

Yumuşak Sözlülüğü

“Üstadımız yanına gelen meşhur kimselerden kim olsa onlara iltifat eder, onları kendi hâliyle kabul ederek, iyi cihetlerinden bahsederek kendine müteveccih hizmetlere (yani iman hizmetine) az çok teşvike çalışırdı.

Emirdağ'da Samsun Mahkemesi için rapor almak icap etmişti. Oranın hükümet tabibini halk mason biliyordu. Hem de bu doktor Üstad'ın aleyhinde idi. Rapor vermesi de ihtimalden değildi. Öyle iken Üstad onun müracaatını kabul etti ve doktoru eve davet ettik. Üstad'ın hakikaten hasta olduğunu, bir görüşmek iyi olacağını vesair daha ne söylendi bilmiyorum. Üstadımız yatıyordu. Doktor geldi. Onunla bir müddet yalnız görüştü. Sonra ondan duyduğumuza göre ona Üstadımız başına neler geldiğini, esas gayesinin ne olduğunu anlatmış. Hakikaten hasta olduğundan, rapor alması lâzım geldiğini söylüyor ve diyor ki “Sen bana rapor verme, Eskişehir'e havale et, sana, bir zarar gelmesin, diyor. Ve Hüccetü'z-Zehra kitabını vererek namaz kılmasını tavsiye ediyor. Doktor evinden çıkarken, ‘Biz Hocaefendi'yi bilememişiz, hakikaten tanıyamamışız, şimdi namaz kılmak ile de borçlandım.’ diyerek gitmişti.”¹⁰¹⁹

¹⁰¹⁸ Şahiner, *Son Şahitler*, “Abdullah Yeğin”, 2/169-170

¹⁰¹⁹ Şahiner, *Son Şahitler*, “Abdullah Yeğin”, 2/172

İhtiyatı

“Üstadımıza haftada bir ekmek alırdık, ekmeği fırından veya bakkaldan alırken çok dikkat ederdik. Çünkü bizim etrafımızda çeşitli dessaslar vardı. Fırıncılardan ekmek alırken, fırıncının verdiği ekmeği almaz, bir tedbir olarak kendimiz seçer alırdık. Hatta mandıradan yoğurt alırken yüzlerce kâsenin içinden biz kendimiz seçerdik. Çünkü Üstad’ın aleyhinde çok plânlar döndürüyorlardı. On yedi sefer zehirlediler.

Bizler çok dikkat ediyorduk. Hatta Üstadımıza su getirirken, suya giderken ve sudan gelirken erkek ve kadın, çoluk-çocuk hep bizimle meşgul olmak isterlerdi. Üstadımızın hizmetinde olduğumuz için su getirirken bize yardım etmek isterlerdi. Biz katiyen kimse ile konuşmazdık. O anda su getirirken Üstadımızın hizmetkârları da olsa birbirimize termosu vermezdik.”¹⁰²⁰

Yemek Üzerine Yemek Yememesi

“Üstadımız çok az yerdi, yediği zaman da beş saat geçmeyince tekrar yemek yemezdi. Yemekten sonra da iki saat geçmeyince su içmezdi, saate bakar, on dakika da olsa ‘Daha iki saat olmadı.’ diye beklerdi. İki saat olduğunda su içerdi. Suyu çok soğuk içerdi. İlk zamanları malum buzdolapları yoktu. Üstadımız da çok soğuk suyu arzu ederdi. Suyun içine buz bulduğumuzda buz koyardık. Termosa çok zamanlar buz bulamıyorduk. Meselâ o zaman Isparta’da iki adet eczane vardı, birisinde buzdolabı vardı. Rica eder, parası ile ondan buz alırdık. Bol su ile yıkar, termosu doldururduk.

Üstadımıza ekmek ve yoğurt gibi ne alırsak kapalı bir kap içinde getirirdik. Zehirlenme hâdiselerinden başka, Üstadımız isabet-i nazar-dan da çekinirdi. Su getirdiğimizde dahi Üstadımız kendisine dokunmasın diye bize yirmi beş kuruş para verirdi.”¹⁰²¹

¹⁰²⁰ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/105

¹⁰²¹ Şahiner, *Son Şahitler*, “Bayram Yüksel”, 3/49

Hediyeyi Kabul Ederim Fakat

“1953’te Üstad’ı ziyaret gittim. Bitlisli Şeyh Tahir Efendi’yi sordum. ‘İrtihal buyurmuşlar efendim.’ deyince âniden yataktan doğruldu ‘Allah’ın rahmetiyle şad olsun. Herkes eserlerimi atarken, o toplayıp bağrına bastı.’ dedi. ‘Gider gitmez bana vekâleten oğullarına taziye yazmak ilk işin olsun.’ dedi.

Bir seferinde, İstanbul’da Reşadiye Oteli’nde izdihamdan görüşmek mümkün olmadı. Ramazan’dı, sabahleyin gidecekti. Sahur yedikten sonra hafif yağmur altında çıktım. Hüsnü Bayram’ın kullandığı arabaya binmesini bekledim. Arabaya bindi, beni iki parmağıyla çağırıldı. ‘Bütün hemşerilerime söyle, hepsinin kandilleri ve Ramazan Bayramları mübarek olsun.’ diyerek bana da dua buyurup gittiler.

Akşehir Oteli’nde de müteaddit defalar ziyaret ettim. Bir defasında, bu otele beraberimde bir çift Bitlis işlemeşi güzel bir çorap götürdüm. ‘Üstadım, bunun bir kıymeti yoktur. Bir memleket hediyesi olarak kabul edin.’ dedim. Eline alıp baktı. ‘Ben bunu aldım kabul ettim, sen bunu benim yerime giyersin.’ deyip iade etti.”¹⁰²²

1022 Şahiner, *Son Şahitler*, “Fikret Özdemir”, 3/404-405

D) FOTOĞRAF VE BELGELER

Üstad Bediüzzaman Hazretleri Birinci Cihan Harbi'nin sonlarında.

*Üstad Bediüzzaman Hazretleri Birinci Cihan Harbi'nin akabinde
İstanbul'da yeğeni Abdurrahman ile birlikte.*

Bediüzzaman Hazretleri Rusya esaretinden avdet edip Almanya'ya uğradığı zaman Almanlar tarafından 1918 tarihinde çekilmiş fotoğrafı.

*Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin
Barla'ya ilk geldiklerinde çekilmiş resmi.*

*Üstad Bediüzzaman Hazretleri, Afyon
Mahkeme koridorunda beklerken.*

*Bediüzzaman Hazretleri 1952 yılında İstanbul'da Fatih Türbesi'nde,
Cuma namazından çıktıktan sonra, Fatiha okurken.*

Üstad Hazretleri Fatih Camii avlusunda bir çocukla sohbet ederken.

Üstad Hazretleri 1952'de İstanbul'da Gençlik Rehberi mahkemesinde müdafiasını okurken çekilen fotoğrafı.

Üstad Hazretleri'nin Afyon-Emirdağ'daki evinde çekilen bir fotoğrafı.

Üstad Hazretleri'nin Emirdağ'da evinde çekilen bir fotoğrafı.

1956 yılında Afyon'un Bolvadin kazasından geçerken arabasının içinden çekilen bir fotoğrafı.

1956 yılında Afyon'un Bolvadin kazasından geçerken arabasının içinden çekilen bir fotoğrafı.

*Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri 1959'da İstanbul'a
reşrif ettikleri zaman, araba içinde çekilen bir fotoğrafı.*

Üstad'ın bir fotoğrafı.

Üstad'ın Akşam gazetesi muhabiri tarafından çekilen bir fotoğrafı.

Üstad'ın Afyon Mahkemesi esnasında resmi makamlar tarafından çekilen fotoğrafı.

Afyon Hapishanesi çıkışında talebeleri Mehmet Çalışkan (solda) Süleyman Rüştü Çakın (solda) ve Osman Çalışkan (sağda) ile birlikte.

Üstad Hazretlerinin bindiği araba.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri 1959 yılında Ankara'ya teşrif ettikleri zaman misafir olarak kaldıkları otelden çıkarken.

Üstad Hazretleri Emirdağ'da iken talebeleri ile birlikte bir kır gezisinde.

Üstad Hazretleri Emirdağ'da iken talebeleri ile birlikte bir kır gezisinde.

Üstad Bediüzzaman, Gençlik Rehberi Mahkemesi'nden çıkarken.

Üstad Hazretleri, Gençlik Rehberi Mahkemesi'nden sonra talebelerinin arasında.

Üstad Hazretleri Fatih Camii'nden, kaldığı Reşadiye Oteline giderken.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Isparta Tugay Kumandanlığı Camii'nin temel atma merasiminde dua etmeleri ve ilk harcı koymaları için davet edildiği zaman cami mahallinde çekilen iki fotoğraf.

Üstad Hazretleri temel atma töreninde.

*Üstad Hazretleri Isparta Tuğay Camii'nin temel atma töreninde
ilk harcı koyarken bir görünüş.*

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri Isparta'daki askeri birlikler için inşa olunan cami-i şerîfin temelini ilk harcı koyarken.

Üstad Hazretleri Isparta'da bir talebesi ile gezi ve tefekkür için dağa çıkarken.

Üstad Hazretleri ve talebeleri, Afyon Hapishanesinde mahkemeye götürülürken.

Bediüzzaman ve talebeleri büyük bir cürmün fâliymiş gibi silâhlı muhafızlar arasında Afyon Hapishânesi'nden mahkemeye götürülürken.

Üstad Hazretleri'nin naaşı kabrine taşınırken.

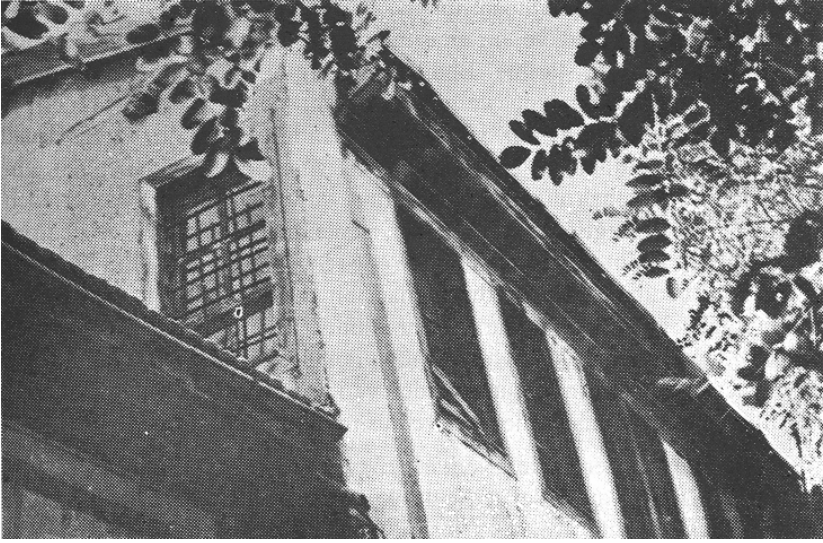
Üstad Hazretleri'nin naaşı kabrine taşınırken.

*Üstad Hazretleri'nin Halilürrahman Dergahı'ndaki
mezarının yıkılmadan önceki hâli.*

Üstad Hazretleri'nin muhterem pederi Mirza Efendi'nin mezar taşı.

*Bediüzzaman Said Nursî'nin Emirdağı'nda kaldığı evin,
çarşudan penceresinin görünüşü.*

*Üstad Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri'nin son zamanlarda
Eskişehir'e teşrif ettiklerinde kaldıkları ev.*

Üstad Bediüzzaman'ın Barla'da 1950'den sonra kaldığı evin önden görünüşü.

Bediüzzaman Said Nursî'nin Kastamonu'da sekiz sene karakolun göz hapsi altında ikamete mecbur edildiği ev (solda) ve karşısında polis karakolu.

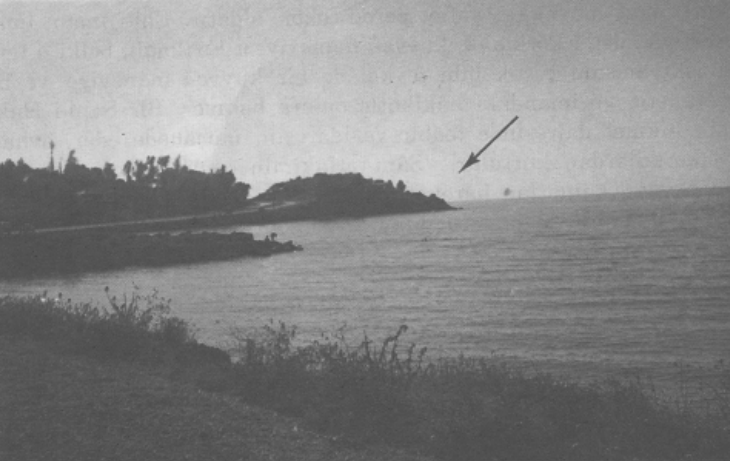
*Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin Isparta'da kaldığı evin,
bahçe kısmından görünüşü.*

*Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin
Isparta'da kaldığı evin, önden görünüşü.*

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Van'daki Horhor Medresesi'nin bahçesinden Van Kalesi ve mağaraların görünüşü.

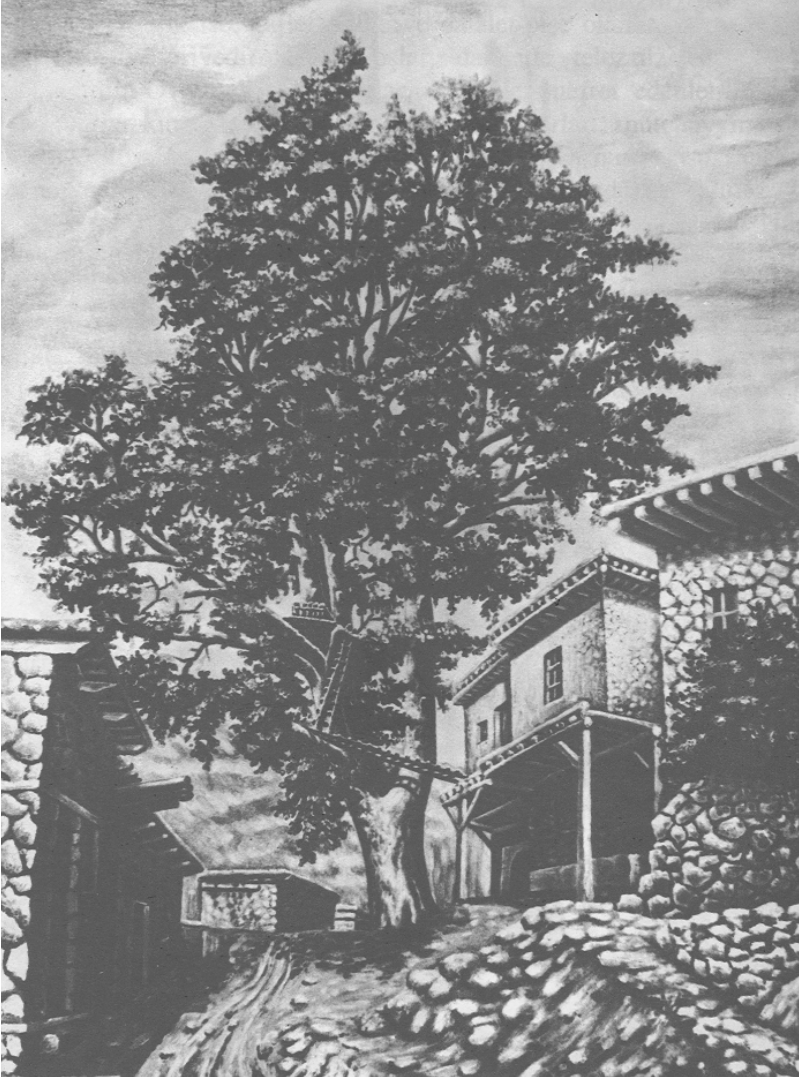
*Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin temelini attığı
dârülfünunun yeri.*

*Bediüzzaman Hazretleri'nin Van'daki bayatına ait Çoravanis
Köyü'ndeki medresenin yanından Ereğ Dağı'nın görünüşü.*

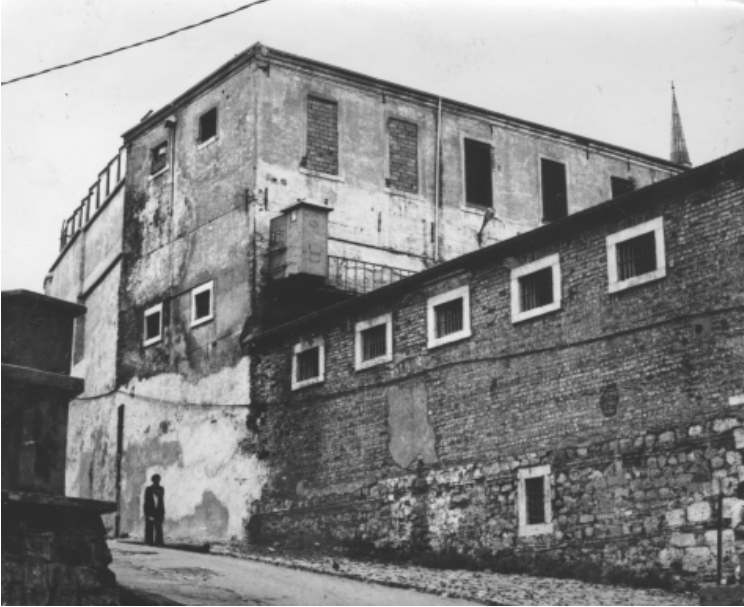
Üstad Bedüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Barla'ya dört-beş saat mesafedeki Çam Dağı'nda buldukları zaman, üzerinde tefekkür ettikleri çam ağacı.

Üstad Bediüzzaman'ın Barla'daki medresesi ve üzerinde ders ve evrad okudukları çınar ağacı.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Barla'da Yirmi Sekizinci Söz'ü telif ettikleri "Cennet Bahçesi" diye tesmiye olunan Süleyman'ın bahçesi.

Üstad Hazretleri'nin 1908'de hükümet tarafından gönderildiği Topbaşı Timarhanesi (Üsküdar).

Üstad Hazretleri'nin yaz aylarında kaldığı Çam dağlarından Eğridir Gölü'ne nâzır tepedeki Katran ağacı.

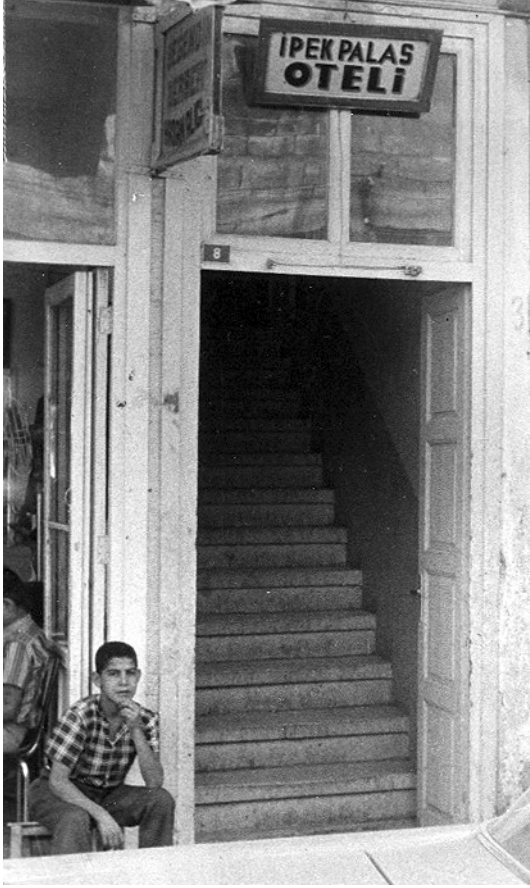
Abmet Hani Hazretleri'nin Türbesi.

Üstad 1952'de Gençlik Rehberi mahkemesi sebebiyle İstanbul'a geldiğinde bir süre kaldığı Akşehir Palas Oteli.

*Üstad'ın 1959 yılında İstanbul'a geldiğinde kaldığı
Divan Yolu'ndaki Piyer Loti Oteli.*

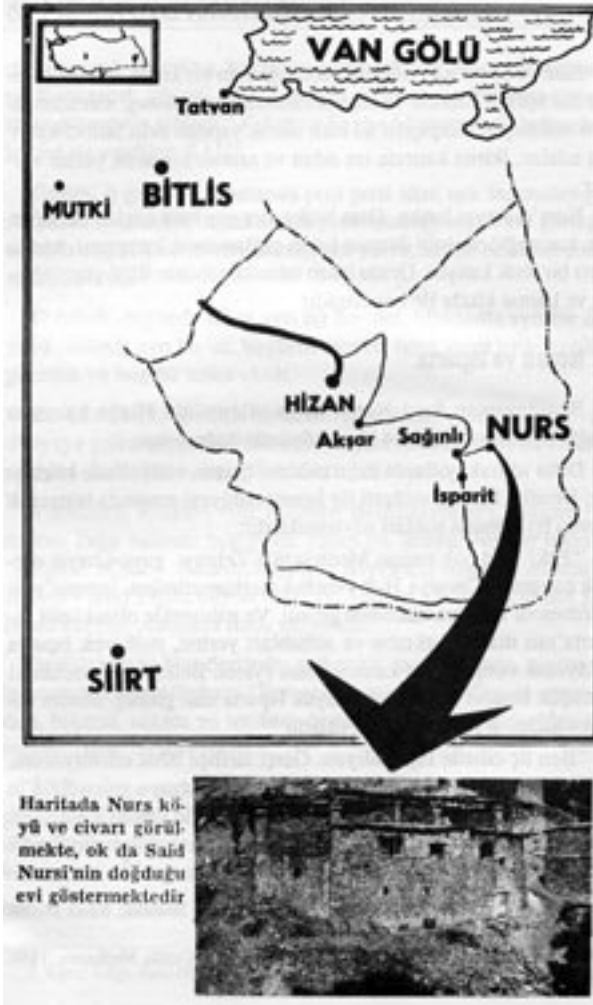
*Üstad'ın Gençlik Rehberi mahkemesi için geldiği İstanbul'da
bir süre kaldığı İpek Palas Oteli.*

Birinci Dünya Savaşı esnasında Rus ve Ermenilere karşı çarpıştığı Bitlis Dideban dağları ve kalesi.

Fatih'teki Şekerci Hamı.

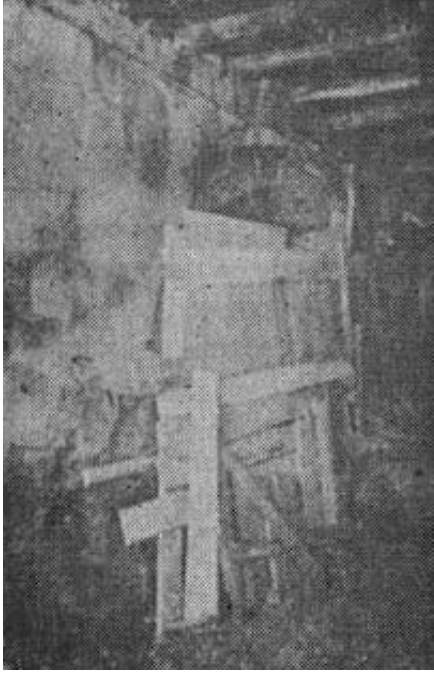

Van kalesi altında Horhor medresesi.

*Üstad Hazretleri'nin mübarek naaşının defnedildiği
Urfa'daki Halilürrahman Dergâhı.*

Üstad Hazretleri'nin Birinci Cihan Harbi'nde Bitlis'te Ruslara karşı savaşırken yaralı olarak talebeleriyle beraber sığındığı su arkı.

Şeyh San'an Tepesi.

Şeyh San'an Tepesi'nden Tiflis.

Üstad Hazretleri'nin 1911'in kışında bir Cuma günü kalabalık bir cemaate bitap ettiği Şam'da Emeviye Camii.

Mardin Ulu Camii.

Ulu Cami'nin minaresi.

وثيقة نومردوسی - ۱۱۷۹

Offener Befehl
Nr. 63
ОТКРИТЬ ЛИСТЪ
N°

آچيق امر
نومرد - ۶۳
számú
Nyilt paranes

für Herrn... } Said Mirza { میرزا سید { ür részere
из Господина... }
~~.....~~
Службены чинъ...
Truppenteil...
Csapatfész...
Отъ зма войско...
вз часть...
Staatsangehörigkeit...
Honosság...
Подданство...
Reist von...
Utazik...
Нагука отъ...
nach...
Istanbul...
Zweck der Reise...
Az utazás célja...
Причина на пътуването...
Esaretten avdet 17 Haziran 1918
.....
Dieser Ausweis - offene Befehl - ist nur gültig im Zusammenhang mit
.....
ausgestellt von

ÖN YÜZÜ

İsmi: Said Mirza Efendi
Rütbesi: Fahrî Kaymakam
Kıtasi: Gönüllü Kürt Süvari Alayı
Tâbiyeti: Osmanlı
Seyahat mebdעי: Sofya
Gideceği mahal: İstanbul (Dersaadet)
Sebeb-i seyahat: Esaretten avdet 17 Haziran 1918

Bediüzzaman'ın Rusya esaretinden firar edip Almanya yolu ile Sofya'ya geldiği zaman, Sofya Ateşemiliterliği tarafından verilen pasaportudur.

Das Einverständnis zur Benutzung des Balkanzuges*) wird ^{mit dem Eisenbahn} erteilt.

A Balkánvonalat használatára való beleegyezés ^{nyert adatik meg**)} megadatik.

До се даха***) разрешението за употребување со Балкански Вагон.

اجرت اردو انڈونہی حیات کچھک
Die Fahrkosten sind zu | sten der Heeresverwaltung zahlen**).

zendők — megfizetendők)

Цаната на употребата колко и разликата за болка од на кредит и остават во табелата на носно управало триба да се платат од патника**).

Bediüzzaman'ın Rus esaretinden dönüştüğü avdeta belgesinin arka yüzü.

Unterschrift des Inhabers.
A tulajdonos aláírása.

Подпись на приложени на този стартир лист.

عمل و تاریخ ۱۷ مرد ۱۳۱۸
17 / 3 / 1918
Hely és kelzés
Mesto и дата.

مهر رسمی و امضا
Stempel und Unterschrift.
Pecset és aláírás.
печатъ и подписъ.

*) Балкан бродне سياحت ايجون تظفي ساعدونك اعطاني باسم بالدينه متحصرون.

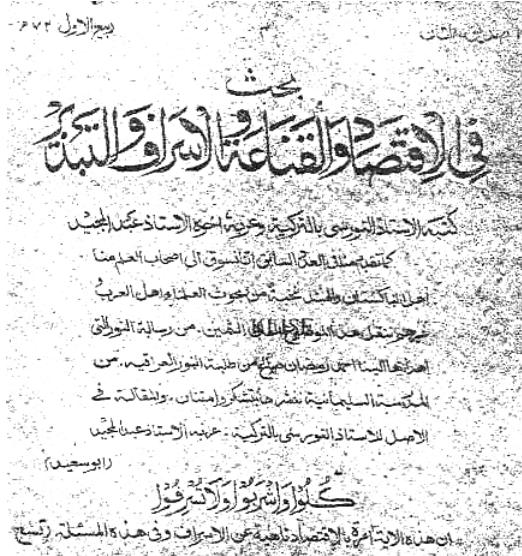
- *) Die entgeltliche Genehmigung zur Benutzung des Balkanzuges ist den hiesigen zuständigen Dienststellen zu behalten.
- ** Nicht Zutreffendes ist zu durchstreichen.
- *** Nem megfizetendő tartozások.
- **** Да се избрише неплатените износници.

مطبعة نامرستانبول

Bediüzzaman'ın Rusya esaretinden dönüştüğü "Vatan-ı Avdet" belgesinin arka yüzü

<p>(مردن ۶۱۵ - ۱ - ۳۳۸)</p> <p>آناطولی - بغداد دمیر پولاری</p> <p>۱ نجی موقع</p> <p>درق ۲۵۶</p> <p>جلبه ۲</p> <p>موقتدن کلموزہ</p> <p>تاریخته قدر معتبردر . ۱۹ / ۶ / ۱۱</p> <p>انادی به خصوص صدر .</p> <p>بالکتر کیشی ایچون معتبردر .</p> <p>تاریخته اعطا اولمشدر . ۱۹ / ۶ / ۱۱</p> <p>مدیر عمومی</p> <p>حاملک اصحابی</p> <p>محمد</p>	<p>۱ نجی موقع</p> <p>جلبه</p> <p>درق</p> <p>۲۵۶</p> <p>عزیمت ایچون معتبر</p> <p>موقتدن آلفه</p> <p>موقته قدر کلموزہ</p> <p>۲۰</p>
---	---

Bediüzzaman kendisine tevdi edilen meb'usluğu ve teklif edilen Diyanet'teki Müşavere âzâlığı ve "Şark Vilâyetleri Umumî Vâizliği"ni kabul etmeyerek Ankara'dan Van'a giderken "Eski Said'i Yeni Said'e götüren tren bileti."

Pakistan'da, Arapça ve Urduca olarak muhtelif gazete ve mecmualarda intişar eden "Risale-i Nur'dan İktisat Risalesi'nin es-Siddik Mecmuası'ndaki Arapça tercümesi.

Pakistan'da, Arapça ve Urduca olarak muhtelif gazete ve mecmualarında intişar eden "Risale-i Nur'dan Hutuvât-ı Sitte Risalesi'nin es-Siddik Mecmuası'ndaki Arapça tercümesi.

Üstad'ın mübrü ve parmak izini ihtiva eden bir mektubu.

عزیز صدیق قارداشلر
 بوداغا نامه دن اکلایلا
 نه شو حکومت بعضی ارکانی اغفال ایدوب علیهمنه
 سوق ایدن کیزلر اذندیقلرک یلانلری عقیم قلوب
 یالان چیفتدی شهدای بیمانه اوله رفا جمعیتمیلک
 قومته چیلک اسنادیلک یالانلرنی ستره چال شورلر
 و بوند برانلرکی بملله کیمه کی قیاسا ایستورلر حیات
 بیون ما مور کده چکینولورلر و بکا حققی ویردیچکلک
 کندیلرکی آمرلرینه سودر یورلر خصوصاً احاتم دیر
 بنی اعتراضی نامه نکه آخرنده بوکلکی فقهه کی دیه چکلکم
 فقط بر فکر مانع اولدی فقهه شودر اوت بیز بر چیختیر

Üstad'ın Denizli hapsindeyken kendi el yazısıyla yazıp talebelerine gönderdiği mektup.

د اوله بر جمعیت وارکه هر عصره او جیوز ملیون
 داخل
 منسوبلری وار و هر کون بشی دفعه او مقدس
 جمعیتک بیر نسیله لیه لاکمال حرمته علاقه لری و خد شاد
 کوسر بور لر و انما المؤمنون اخوت [قدسی بروغ لوله
 بر برینک یار دیمه دعا لریله و معنوی قازانلریله
 قوشیور لر ایسته بز بو مقدس و معظم جمعیتک
 افراد ندنر و و طیف ^{خصوصی} ده قرآنک ایمانی حقیقتلری
 تحقیقی بر صورتده اهل ایمانه بیلدیروب اولر کلدی
 بمنز اعدام ایدین و دائی جیس خفردن قور تارقده
 ساندنوی و سیاحی و انترقیلی جمعیت و قونته لریله
 عناسیمز بو قدر و شتر ایمیز

Üstad'ın el yazısıyla yazdığı bir mektup.

KAYNAKLAR

Badıllı, Abdülkadir; Bediüzzaman Said Nursî: Tarihçe-i Hayatı, Timaş Yayınları, İstanbul, 1990.

Bediüzzaman Said Nursî; Âsâr-ı Bediyye, İttihad Yayıncılık: İstanbul, 1999.

Gökman, Muzaffer; 50 Yılın Tutanağı, Hürriyet Gazetesi, İstanbul, 1973.

Risale-i Nur Külliyyatı, Nesil yayınları, İstanbul.

Şahiner Necmeddin; Nurs Yolu, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1977.

_____; Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursî'yi Anlatıyor, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1994.

_____; Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursî; Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1990.